

Protokoll del 2 Onsdag & Torsdag

Västeråskongressen

5 – 11 november 2001

I föreliggande protokoll från den 34e ordinarie socialdemokratiska partikongressen 2001 har motioner och partistyrelsens utlåtanden över dessa inte tagits med. De finns – tillsammans med annat material som tagits fram för partikongressen – tryckta i separata volymer.

Protokollet är uppdelat i tre delar. Register över anföranden, sak- och beslutsregister finns längst bak i del 3.

Socialdemokraterna

Produktion: AiP Sidverkstad
Tryck: EO Print, oktober 2002
ISBN: 91 532 0539 1

Innehållsförteckning, del 2

Onsdagens förhandlingar sid 5

Politiska riktlinjer, dagordningens punkt 10 och 18, sid 7

Dagordningens punkt 7, sid 27

Politiska riktlinjer, dagordningens punkt 10, fortsatt behandling och dagordningens punkt 17, sid 34

Val, dagordningens punkt 8, sid 56

Eftermiddagens förhandlingar sid 60

Uttalande angående terrorism, dagordningens punkt 10, fortsatt behandling, sid 60

Dagordningens punkt 10 och 12, sid 99

Kvällens förhandlingar sid 107

Dagordningens punkt 10, fortsatt behandling, sid 107

Torsdagens förhandlingar sid 167

Dagordningens punkt 10, fortsatt behandling, sid 167

Anförande av Abu Ala, sid 210

Anförande av Shimon Peres, sid 213

Eftermiddagens förhandlingar sid 223

Dagordningens punkt 10 och 12, fortsatt behandling, sid 223

Kvällens förhandlingar sid 262

Dagordningens punkt 10, 12 och 13 fortsatt behandling, sid 262

Onsdagen den 7 november 2001

Förmiddagens förhandlingar

Förmiddagens förhandlingar inleddes klockan 09.03.

Sekreterare: *Birthe Nordengard* och *Lars Westbratt*
Ordförande: *Tomas Eneroth*

Kulturinslag

Unga Örnar Stockholm sjöng och spelade.

Göran Persson: Tack, Unga Örnar! *Monica Green* är ordförande i Unga Örnars Riksförbund. Unga Örnar fyller just i dag 70 år, och det tycker jag är värt en applåd!

Vi har naturligtvis redan uppmärksammat och gratulerat Unga Örnar från partiets sida, men jag tycker att det är rätt att göra det också på kongressen. Det är en viktig organisation. Det var SSU som tog initiativ till den. I dag har Unga Örnar 23 000 medlemmar. Man har öppen fritidsverksamhet i grupper och många aktiviteter med anknytning till ny kultur, nya kulturyttringar och till solidaritetsarbete.

Jag tror inte att man ska underskatta vad Unga Örnar har betytt när vi talar om svensk barnpolitik. Det är ett område för samhällets ansträngningar som vi är stolta över. Vi är inte nöjda med det, men vi är stolta över det. Vi tog initiativet – det var *Ingvar Carlsson* som gjorde det – till FN:s barnkonvention. Jag vet att Unga Örnar var pådrivande i det arbetet, och att man också fortsätter att vara det. Därför är vi så glada att vi här på kongressen kan uppmärksamma Örnarna och deras 70-årsjubileum och även säga välkommen till *Monica Green*.

Monica Green, Unga Örnar: Tack så mycket! Hejsan Örnar – är ni klara? Jag hör att det finns många Örnar här i publiken och bland ombuden. Det är med glädje och stolthet som vi firar en pigg, energisk, nyfiken och ungdomlig 70-åring. Vår jubilar sätter alltid barnen i främsta rummet, och vi vill fira vår födelsedag med er.

Under hela den här veckan kommer ni, kära ombud, att fatta många kloka och viktiga beslut för våra barns och ungdomars framtid. Vi hoppas på att ni sätter barnen främst i alla beslut. I måndags fick ni vår barnchecklista att följa i beslutsfattandet, och i dag fick ni en lång lista med 42 artiklar att ta hänsyn till.

Vi firar Unga Örnars framgångsrika 70 år. Vi har eldsjälur och duktiga barn- och ungdomsledare från Kiruna i norr till Malmö i söder. De engagerar de 23 000 medlemmarna plus lika många i vår öppna verksamhet. Vi behöver ständigt nya medlemmar och ledare. För när vi har ledare, då kommer barnen! Våra ledare ser till att Sverige ska bli det barnvänligaste landet i världen och fortsätter att jobba vidare med det. Att barn är trygga under sin uppväxt är viktigt och avgörande för vår framtid och för hur den kommer att gestalta sig. Det är därför FN:s barnkonvention om barns och ungdomars rättigheter är en ledstjärna för Unga Örnar. Precis som *Göran Persson* sade här nyss så jobbade vi med den långt innan FN antog den.

Våra ledare träffar barnen varje vecka. De ser hur barnen mår och de försöker ge dem en rikare fritid i föreningsregi. I många av våra projekt har vi lyft fram barnens situation under det tuffa 1990-talet. Vi har berättat hur barn för illa när deras mamma eller pappa förlorade jobbet och familjernas ekonomi blev sämre eller kanske rentav gick i kras. Vi har beskrivit hur barn drabbades när dagis, fritids och skolan tvingades skära ned för att spara under de svåra åren. Tiderna är ljusare nu. Men det finns fortfarande barn som inte mår bra och som inte känner någon livsglädje eller framtidstro. Det ska vi ändra på, för ett samhälle som inte sätter barnen främst och ser till barnens behov är inget gott samhälle. I Unga Örnar finns det plats för alla. Barn och ungdomar lär sig vad demokrati är och hur vi kan påverka tillsammans. Vi driver på för att barnen ska få vara med och bestämma i alla beslut som berör dem.

Genom vårt projekt Bästa barnkommun vill vi inom tre år kunna utse den kommun som är den bästa för barn att bo i och som bäst tar till vara barns intressen. Detta är en utmaning för er! Vilken kommun i ert distrikt kommer att vara den mest barnvänliga om ett år? Och vilken kommun kommer att bli den bästa barnkommunen i hela Sverige om tre år? Det ska vi ta reda på.

I dag fyller vi som sagt 70 år, med vår stolta historia. Vi finns på kongressen under hela veckan. Besök gärna vår monter så ska vi berätta mer! Jag vet också att ni har många goda minnen att delge oss. Vi bjuder också på en god jubileumsbakelse i eftermiddag, så håll gärna utkik efter den och efter oss. Varmt välkomna till oss! Tack ska ni ha!

Dagordningens punkt 10

Politiska riktlinjer

Dagordningens punkt 10.8

Riktlinjernas kapitel "Framtiden bygger vi tillsammans"

Dagordningens punkt 18

Utlåtanden över motioner som rör området

Framtiden bygger vi tillsammans

(Häftena M2 och U2)

Huvudföredragande: *Lars Stjernkvist*

Dagordningens punkt 10.8.3

En människa – en röst, avsnitten Ett parti i vardagen

och Utvecklad facklig-politisk samverkan

(Politiska riktlinjer, sidan 46)

Dagordningens punkt 18.3

Partistyrelsens förslag till ändringar av stadgar samt motio-

ner och utlåtanden rörande vårt parti, stadgar och avgifter

(Häftena M2, sidorna 71-118 och U2, sidorna 4-39)

Föredragande: *Lars Stjernkvist* och *Birgitta Lönegård*

Inledning av *Lars Stjernkvist*

Lars Stjernkvist, partistyrelsens föredragande: Jag ska inleda dels det avsnitt som vi ska behandla nu och som handlar om organisation och stadgar, dels de avsnitt som kommer senare under veckan och som handlar om demokratin i stort. Det gäller också kulturavsnittet.

Jag börjar med att yrka bifall till partistyrelsens förslag och dessutom till de korrigerade förslag som blev resultatet av temagruppens arbete. Vi gör också konsekvensändringar av stadgarna, som *Birgitta Lönegård* senare kommer att föredra.

När jag valdes som partisekreterare – det slår mig just att det ju inte är så länge sedan fast det ibland kan kännas så – så sade jag: Ibland när jag möter partivänner så tycker jag att de ser ut som förkroppsligade budgetunderskott. Med det menade jag inte att jag upplevde er som träkmänisar när jag såg er, utan det var ett sätt att försöka beskriva den frustration som jag såg att många av er kände och som jag själv kände. Frustrationen var ett resultat av att vi inte genom demokratin och politiken hade det handlingsutrymme som vi tycker att man ska ha genom politiken. Sedan

dess, och sedan jag uttryckte det, så tycker jag att det har hänt en hel del. Inte minst tycker jag att kongressens första dagar har präglats av den förändringen. Det märks att vi som tror på politiken som förändringsinstrument har ett helt annat självförtroende i dag och att vi ser helt andra och större möjligheter än vi gjorde för en ganska kort tid sedan.

Samtidigt skulle jag ändå vilja börja med att påminna om några, som jag ser det, rätt allvarliga orosmoln. Även om vi alla känner en annan tillit i dag så finns det nämligen rätt allvarliga orosmoln som vi behöver diskutera ordentligt, inte minst i dag.

Det gäller minskat valdeltagande. Deltagandet i valen till riksdag och till många kommunfullmäktigeförsamlingar, men inte minst i Europavalet, visar att vi börjar leva farligt. Respekten och förtroendet sviktar om valdeltagandet fortsätter att sjunka. Också när det gäller aktiviteten i de politiska partierna som är så oerhört viktig – det behöver man ju inte säga inför en sådan här församling – för att kanalisera människors engagemang lever vi farligt. I stort sett alla partier, inte minst vårt eget, har nämligen tappat många medlemmar under ganska lång tid. Vi själva har tappat nästan 100 000 medlemmar under 1990-talet. Det är klart att detta är oerhört allvarliga varningssignaler.

Jag tror inte att detta i första hand beror på, eller ens kan åtgärdas genom, att vi i första hand förändrar vår organisation. Det beror förstås på andra företeelser. Det finns något av en paradox inom demokratin i och med att de som behöver demokratin allra bäst också är de som använder den minst. Där tror jag att vi har förklaringen till att många i dag tvivlar på att det är meningsfullt att engagera sig och delta. För den som stressar men som känner att den ändå inte får ihop tillräckligt för att klara ens det nödvändigaste i livet blir tröskeln till att engagera sig i, bry sig om och ta aktiv del i politiska frågor högre. Den som på grund av att den inte äger ordet känner ett underläge när man ska ta upp en diskussion och framföra sin åsikt har inte samma möjligheter som andra. Därför är det viktigt för oss – inte minst en sådan här dag – att påminna om att om vi inte fortsätter att kämpa för ett jämlikt samhälle så finns risken att demokratin blir en potemkinkuliss. Den blir en vacker fasad och en formalitet som egentligen inte har något reellt innehåll. Därför handlar också kampen för ett mer jämlikt samhälle ytterst om att stärka och vitalisera demokratin.

Dessutom måste demokratin för att den ska fungera kunna erbjuda arenor där människor och idéer kan mötas. Utan ett levande kulturliv och utan en mångfald av pressröster kommer detta land att förvandlas till ett känslomässigt och intellektuellt kalhygge. Om vi inte kan bryta åsikterna så kommer den politiska debatten att kvävas. Därför är det också viktigt att vi, när vi senare under veckan kommer till de här frågorna, funderar på hur vi kan vitalisera och stärka kulturlivet.

Vi måste självfallet också fundera på hur vi kan förändra, utveckla och vitalisera politikens arbetsformer. En del av förklaringen till de brister

som vi ser i dag kan naturligtvis ha en koppling till det. På extrakongressen sade vi att vi vill ha 10 000 fler politiker, och vi sade det av ett väldigt viktigt skäl. Det finns nämligen ett samband mellan närheten till de politiska församlingarna och den politiska debatten och förstäelsen för politiken. Om man bara möter politiken via TV-inslag från den socialdemokratiska partikongressen men aldrig i omklädningsrummet och aldrig i fikarummet så finns det en risk att många känner: Det där är någonting som inte berör mig och som inte jag kan delta i! Därför är det viktigt att vi fortsätter att jobba för att fullfölja det här målet.

Partistyrelsen säger också i sitt förslag att vi behöver se över arbetsfördelningen. Även om den kommunala självstyrelsen självfallet är ett fundament så är det viktigt att vi ständigt funderar på hur arbets- och ansvarsfördelningen ska se ut mellan de olika politiska nivåerna, inte minst med tanke på internationaliseringen av politiken. Därför vill vi göra en rejäl översyn av uppgifts- och ansvarsfördelningen.

Avslutningsvis kommer jag till det allra viktigaste för den debatt som vi ska föra nu, nämligen det faktum att vi självkritiskt hela tiden måste granska vårt eget parti. Vi måste fundera över varför vi, trots att det fortfarande finns ett lika starkt och till och med allt starkare stöd för våra grundläggande värderingar, samtidigt får allt svårare att få med människor i vår verksamhet. Det är klart att en del av förklaringen kan ligga i vår egen organisation. Därför har vi under senare tid påbörjat ett förändringsarbete som vi kan fullfölja om vi bifaller partistyrelsens förslag. Det handlar bland annat om fyra saker.

För det första måste vi se till att vi blir ett öppnare parti. Vi har startat en tankesmedja och vi har tagit en del andra initiativ för att ge fler människor en möjlighet att provsmaka vår debatt, våra diskussioner och vår verksamhet. Vi har en motion från Stockholms arbetarekommun som säger att all partiverksamhet ska vara öppen. Det tycker jag egentligen borde vara självklart, så vi bifaller det förslaget. Det är nämligen viktigt att människor innan de definitivt har tagit ställning får en möjlighet att väga och pröva sina idéer mot våra och jämföra dem. Där måste vi vara självkritiska och inse att detta inte är alldeles lätt i dag. Där måste vi bli betydligt bättre.

För det andra är vi övertygade om att det viktigaste skälet till att man går med i partiet är att man aktivt vill vara med och påverka. Man vill inte gå med i supporterklubben, utan man går med därför att man vill aktivt påverka. Det vet vi genom samtal med dem som faktiskt går med. Därför måste vi förstås kunna erbjuda möjligheter också för dem som går med på ställen där vi inte har ett livaktigt lokalt föreningsliv. Därför startar vi nu ett litet försök att bidra till att underlätta dialogen mellan den enskilda medlemmen och de beslutande i vårt parti. Direkt efter kongressen kommer vi nämligen att verkställa ett av de krav som finns i motionsfloden, nämligen att ge ut ett medlemsmagasin för att underlätta

dialogen. Förutsättningarna för att man ska kunna påverka är ju att man vet vad som händer och vilka frågor som är under behandling.

För det tredje: Om inte människor kan spegla sig i den europeiska församlingen och se att det finns människor med samma bakgrund och samma erfarenheter som de själva, så finns det förstås en risk för att man ställer sig frågande till huruvida människorna där verkligen företräder en själv. Det gäller särskilt om man tillhör en ganska utsatt grupp och känner att man lever i en utsatt situation. Om man då inte upplever att man har några självklara talesmän och taleskvinnor så finns det förstås risk att det växer en misstro mot politiken. Därför är kravet på att skapa mångfald på listorna så viktigt. När vi pratar om mångfald så handlar det självfallet om både invandrare och infödda, om ålder och om kön. Här har vi mycket kvar att göra. Även om jag har upptäckt att många av er tar detta på stort allvar när det gäller nomineringen inför nästa val så krävs det ännu mer för att vi ska kunna bli ett parti som speglar den mångfald som finns i samhället.

För det fjärde måste vi också utveckla vår verksamhet på andra områden. De som i dag engagerar sig politiskt tänker internationellt. Deras värderingar och engagemang är ofta gränslöst, men vår verksamhet är inte alltid det. Därför är den internationella verksamheten oerhört viktig. Det arbete som vi har lagt ned för att kämpa för demokratin och mot förtroendet i Vitryssland är ett viktigt exempel på hur människor konkret kan vara med i vårt parti och arbeta för våra värderingar också utanför vårt eget lands gränser.

Slutligen: Om vi ska vara ett parti som är trovärdigt och som man vet var det står så kommer det i stor utsträckning att bestämmas av vilka vi umgås med. Det är därför som facklig-politisk samverkan i dag är lika viktig som tidigare. Det är oerhört viktigt att samverka med organisationer som bär på samma idé. LO har bestämt sig för att göra ett riktigt krafttag för att värva fler medlemmar – 70 000! En av de mest aktiva medlemsvärvarna, *Roland Jansson*, sitter för övrigt i församlingen. Vill ni veta hur det går till, så fråga honom! Ett sådant beslut visar förstås att det finns många som bryr sig om oss och som vill att vi ska förbli en stark folkrörelse.

Bifall till partistyrelsens förslag!

Ordförande: *Jörgen Linder*

Debatt

Monica Haider, Kronoberg: Partikamrater! Ordförande! Jag börjar med att yrka bifall till motion 297 från Kronoberg, som handlar om ett nytt utförande av Brantingmedaljen. Motionären vill att den görs i ett mindre format så att man kan bära den på blusen eller kavajen och faktiskt visa vid högtidliga tillfällen att man har fått medaljen. Partistyrelsen har yrkat

avslag på motionen, vilket jag tycker är lite snålt. Motiveringen är att det för närvarande inte finns något behov av detta. Möjligtvis har man ett stort lager eller så – jag vet inte. Jag tycker att detta är ett vettigt förslag, och jag yrkar bifall till motionen.

Anders Teljebäck, Västmanland: Partivänner! Kongresser är bra, eller hur? Men de extrakongresser som vi har haft kanske har varit mindre bra. Förtroenderådet söker sig fram. Vi har en motion från Västmanland, 264:1-2, där vi föreslår att vi ska förändra kongressperioderna, avskaffa förtroenderådet och titta över partistyrelsen. Egentligen är det nog inte just det som vi vill, utan vi vill att det ska komma i gång en diskussion och att vi ska ta ett rejält tag så att vi reder upp det hela mellan de organisationsled och de beslutsformer som vi har.

Vi har i dag en partistyrelse som består av 63 personer – jag tror att det är så många. Alla, plus de adjungerade, blir kallade. Den förra partikongressen gjorde det indiska reptricket att minska partistyrelsen genom att öka den. Vi tycker att vi behöver reda ut våra beslutsformer. Kanske behöver vi avlasta kongressen under kongressperioderna med ett beslutsorgan, reda ut partistyrrelsens roll i förhållande till förtroenderådet och även titta på partistyrrelsens storlek. I vår motion var vi kritiska till förtroenderådet, men vi har fört en diskussion med partistyrrelsens föredragande här och kommit fram till att vi kanske ska göra detta på ett lite annorlunda sätt.

Vi har ett yrkande som gäller en ny attsats på sidan 23 bland de uppräknade attsatserna. Det lyder: "Att uppdra åt partistyrelsen att i direktiven till översynen av partiets framtida organisation särskilt beakta frågan om kongressens, partistyrrelsens och förtroenderådets inbördes ställning i partiets framtida beslutsorganisation." Vi tycker också, vilket kanske inte kongressen kan fatta beslut om, att vi nu ska "tagga upp" det förtroenderåd som vi har på 120 representanter från partidistrikten och göra det till ett rejält forum för partidistrikten och medlemmarna under kongressperioden. Då kanske vi inte behöver ha den typ av extrakongresser som vi har haft nu, utan bara i specifika frågor och när det verkligen behövs.

Ibrahim Baylan, Västerbotten: Ordförande, partivänner! Smaka på ordet mångfald, och titta er omkring i den här salen! Titta på er närmaste bänkgranne! Mångfald! Vi har under ett par års tid pratat oss varma för mångfaldens förträfflighet och för den tillgång som många nya svenskar – som de kallas – utgör i vårt land. Men var är de i vårt parti? Det frågar jag mig. Därför tycker jag att man borde föra in lite skarpare skrivningar i riktlinjerna. På sista sidan i den del av riktlinjerna som avhandlar det som gäller partiets interna arbete och representation står det att det bättre ska avspeglade befolkningens mångfald. Vadä bättre? Det betyder

inte särskilt mycket med tanke på var vi står. Det borde i stället stå att målet är att det ska spegla mångfalden i vårt samhälle.

Dessutom tycker jag att partistyrelsen helt och hållet har glömt en annan aspekt, nämligen åldersstrukturen. Det gäller internt i vårt parti, på våra listor och över huvud taget. Samhället består inte bara av 40- och 50-talister, även om den här församlingen gör det. Jag hade lagt fram ett förslag som tog hänsyn till detta, men nu har det lagts fram ett annat förslag som är betydligt bättre än mitt från *Benita Vikström* i Södermanland, som snart kommer upp här. Jag tar därför tillbaka mitt yrkande och yrkar i stället bifall till hennes förslag.

Staffan Connysson, Västerbotten: Partivänner! Kongressombud! Ordförande! Jag vet inte om man kan vara socialistisk kapitalist eller något sådant, men jag ska i alla fall ta upp ett så tråkigt ämne som ekonomi. Eftersom jag har varit kassör både i fackföreningsrörelsen och i andra föreningar så vet jag att ekonomin är en ganska viktig del, och jag tycker att det är någonting som är lite bortglömt i skrivningarna. Vårt parti och andra partier i Sverige har ju en oerhört viktig roll i det demokratiska och det politiska livet. Jag tycker att vi måste börja se över hur vi ska klara finansieringen av den rollen. Nu står det i riktlinjerna att vi ska ha 10 000 fler förtroendevalda. Vi är överens om att göra en mängd olika saker. Det är vi som partier som ska föra ut politiken. Det är vi som ska ta fram de förtroendevalda och vi som ska utbilda dem. Vi ska ta fram informationsmaterial och vi ska göra det på olika språk. Vi ska använda och utveckla den nya tekniken.

Detta kommer att kosta pengar. Även om LO uppnår målet att ta fram 70 000 nya medlemmar så tror jag inte att vi på sikt klarar att finansiera allt detta med höjda medlemsavgifter. Jag skulle vilja ha in en skrivning om att vi också ska se över utformningen av samhällsstöden på olika nivåer. Mitt förslag är ett tillägg på sidan 46 i riktlinjerna enligt följande: "Vi ska också verka för att de politiska partierna ska få ökade samhällsstöd för att klara sina politiska uppgifter."

Jag yrkar bifall till förslaget!

Benita Vikström, Södermanland: Ordförande, kongresskamrater! Jag hoppas att ni är modiga så här på morgonen. Vi pratar gärna med varandra om organisationer i kris. Vi pratar om förnygring och förnyelse. I dag har SSU presenterat en undersökning som visar hur dåliga vi är på att släppa fram yngre människor i vårt parti. Vi är till och med sämre än de borgerliga partierna, och jag tycker inte att vi ska vara det. Detta är ingen rättvisefråga, utan det handlar om partiets överlevnad. Det är inte så mycket vi begär. Vi begär inte stadgeändringar. Vi vill inte läsa upp oss, men vi vill skicka en tydlig signal till vår organisation. Det är en signal som manar till eftertanke hos var och en av er som sitter här, men också hos de valberedningar som ska agera.

Jag har skrivit en motion som handlar om förnygring och som jag egentligen skulle vilja yrka bifall till i dess helhet, men jag vet att jag inte kommer att få något gensvar för det. Därför lyfter jag ut en attsats. Den säger att vi bestämt ska rekommendera att ingen i vår organisation eller på politiska uppdrag ska ha sitt uppdrag i mer än tre mandatperioder. Det är ingenting annat än vad det står, det vill säga en bestämd rekommendation för att skicka en tydlig signal om eftertanke hos var och en av oss och till valberedningarna. Det är inget farligt! Jag tror inte att det kommer att ske en revolution i partiet på grund av det här – det finns alldeles för många som bromsar.

Därmed yrkar jag bifall till fjärde attsatsen i motion 288.

Utifrån detta har jag också ett yrkande om en förändring och ett tillägg i riktlinjerna. Det är det som *Ibrahim Baylan* var uppe och pratade om, och det gäller sidan 46. Där står det på rad 16–17: ”Vi vill att alla delar av partiet och alla beslutande församlingar ska ha en jämn könsrepresentation.” Sedan kommer förändringen: ”och spegla befolkningens mångfald och åldersstruktur.” Var lite modiga nu, kongressombud!

Eva-Lena Jansson, Örebro län: Ordförande, kamrater! Jag yrkar bifall till mitt yrkande om ett tillägg på sidan 46, rad 18: ”För att stödja denna viljeinriktning bör arbetarekommuner, partidistrikt och partistyrelsen utse ansvarig för jämställdhets- och mångfaldsfrågor.”

Partiordföranden *Göran Persson* har tydligt markerat att listor inför kommun-, landstings- och riksdagsval ska spegla en mångfald. Då är det extra viktigt att partiet genom sitt inre arbete visar att dessa frågor tas på allvar.

Den jämställdhetsgrupp som utsågs 1999 lämnade sommaren 2000 sin rapport till partistyrelsen. I denna rapport föreslås insatser för att främja jämställdhetsarbetet inom partiet. Flera av dessa viktiga insatser har tyvärr inte fullföljts. För att ändå ta fasta på det resultat som jämställdhetsgruppen tog fram är det viktigt att våra riktlinjer också visar på en viljeinriktning, för då visar vi i vårt parti att vi är beredda att ta frågor om jämställdhet och mångfald på största allvar.

Jag yrkar, som sagt, bifall till mitt tilläggsyrkande.

Catarina Leo, Skåne: Ordförande, kongressombud! I riktlinjerna på sidan 46, rad 7, under rubriken ”Ett parti i vardagen” står det: ”Vi ska fortsätta utveckla vårt parti så att vi förmår både bevara den gamla folkrorelsetraditionen och fånga upp nya sätt att engagera sig.” Arbetarrörelsens styrka har alltid varit att vi haft väldigt duktiga och engagerade ledare, både politiskt och organisatoriskt. För att vara framgångsrika i detta arbete måste vi också ge nödvändiga förutsättningar, så att vi och framtidens partiarbetare kan möta dessa och också hittills okända krav som ställs på partiorganisationen.

Redan i dag ställs det stora krav på oss som politiska företrädare, inte minst på våra kamrater som har ledarskapsfunktioner. Kunskapen i dag är främst av autodidaktisk karaktär. Vi har inte, i alla fall inte tillräckligt tydligt, i vår partiorganisation prioriterat satsningarna på ledarskapsutbildning. Jag tror att det är väldigt viktigt utifrån de många krav som ställs i dag, inte minst från nya medlemmar som efter inträde i partiet väldigt snabbt är beredda att ta ett uppdrag. Vi blir jättegglada och nominerar dem. Men vi vet att det inte räcker att vara en eldsjäl. En eldsjäl drunknar väldigt snabbt i formalia och outtalade strukturer. Partiorganisationen måste därför ge rimliga förutsättningar att klara uppdraget. Därför måste vi ha en tydlig strategi för ledarskapsprogram.

Min tanke om att få in det här med ledarskapets betydelse fick jag när jag läste motion 292 som *Benita Vikström* skrivit. Precis som andra partier måste också vi inse att det är nödvändigt att satsa på våra ledare, på att de har förutsättningar så att de orkar leda vår politik. Man ska ha samma möjligheter var man än bor i landet. Utan dessa kan vi fatta hur många kloka beslut som helst om riktlinjer och partiprogram. Hur kan vi prata om riktlinjer och partiprogram utan att prata om vem och om hur vi ska föra ut vårt budskap till Sveriges befolkning?

Därför yrkar jag att det på sidan 46, rad 9 efter "engagera sig" införs: "Därför vill vi satsa mer på förtroendemanna-utbildningar, inte minst olika former av ledarskapsutbildning/-utveckling."

Lena Vikberg, Norrbotten: Jag vill börja med att framföra min uppskattning för temagrupsarbetet. Det var bra att få ventilera våra åsikter i dialogform. Tyvärr har vi inte, åtminstone inte i Norrbottensdelegationen, fått temagruppens ändringsförslag. På sidan 46 står det i sista meningen: "Tillsammans kan vi skapa ett arbetsliv som är mer demokratiskt och tryggt, där alla får bidra och utvecklas, och där frihet och arbetslust kan växa när utrymmet ökar att anpassa arbetet till livet." Jag vill ha punkt efter "växa". När ska utrymmet öka för att anpassa arbetet till livet?

Sedan gäller det motionerna 287, 288 och 289 om att ingen bör inneha ett och samma förtroendeuppdrag inom eller för partiet i mer än tre mandatperioder. Varför ska man som ung mamma satsa på att engagera sig politiskt om man vet att man är förbrukad efter tolv år? Jag tror att unga mammor väntar med att gå in i politiken tills de har småbarnsåren bakom sig. Det talas om tre mandatperioder för kommunala och landstingskommunala uppdrag samt riksdagsuppdrag. Men detta kan tolkas som att tolv år gäller även för uppdrag i den lokala s-föreningen och i arbetarekommunstyrelser. Vår ska vi dra gränsen?

Jag tycker att det är upp till valberedningen i arbetarekommunerna att tala med sina förtroendevalda och föra samtal om deras insatser och om vilka förväntningar man har på dem. Det är inte, menar jag, detta mötesuppdrag att begränsa mandatperioden, tiden för hur länge man får sitta på ett uppdrag.

Johan Öhrn, Norrbotten: Ordförande, partivänner! Styrkan i vårt parti, socialdemokraterna, är all den erfarenhet och all kompetens och kunskap som rymms i vårt parti, hos våra medlemmar och hos våra förtroendevalda – tillgångar som betyder mycket för oss i arbetet för en tryggare och rättvisare framtid. Frågan är hur vi på bästa sätt tar till vara alla dessa erfarenheter och kunskaper.

I fjärde attsatsen i motion 288 föreslås att partiet tydligt ska rekommendera partiorganisationen att ingen förtroendevald ska sitta längre än tre mandatperioder i sträck på ett och samma uppdrag. Det förslaget känns väldigt positivt för mig, positivt i bemärkelsen att politiken får nya perspektiv, att erfarenheter kommer till användning i mer än ett forum. Om jag inte missminner mig har partisekreterare *Lars Stjernkvist* uttalat sig positivt om detta förslag; det känns väldigt bra.

Vi pratar ofta om en politisk helhetssyn. Med detta förslag bidrar vi till bredare politiska erfarenheter i det politiska arbetet. Det handlar inte enbart om förnygring eller förnyelse vad gäller människor utan också om att utveckla idéer och kunskaper och om att sprida erfarenheter. Ta till exempel ledamoten i socialnämnden som efter tolv år i samma nämnd väljs in i barn- och utbildningsnämnden. Tänk vilken tillgång han eller hon är för den nya nämnden, med alla de erfarenheter som samlats under tidigare uppdrag! Vi får nya perspektiv som förhoppningsvis leder utvecklingen framåt. Vi måste visa att vi inte är ett parti som är ett med makten. Vi måste visa på den mångfald som vårt parti är uppbyggt av. Vi måste våga nyttja alla de erfarenheter och kunskaper och alla de idéer om ett bättre samhälle som finns i partiet. Vi måste visa att vi vågar förnya och förädla de erfarenheter och kunskaper som vi socialdemokrater har.

Till förmån för ett starkt parti, ständigt i kamp mot orättvisor, yrkar jag bifall till *Benita Vikströms* förslag och därmed bifall till motion 288:4.

Tommy Berger, Gävleborg: Ordförande, partikamrater! Under de senaste åren har vi inom socialdemokratin på ett helt annat sätt än tidigare i de näringslivspolitiska diskussionerna lyft fram företagandet. Det har för oss inneburit kanske delvis omvälvande tankar. I någon mån har vi kanske haft lite trevande uppfattningar. Men precis som detta varit uttryck för en yttre förändring har vi också börjat göra en inre förändring och behövt arbeta aktivt. Det finns ju också företagare som är socialdemokrater. Vi har ägnat viss uppmärksamhet åt företagandets villkor och åt företagande socialdemokrater.

I en motion har vi i Gävleborg försökt lyfta fram och peka på att partistyrelsen behöver ta ett mer aktivt ansvar för detta arbete. Partistyrelsen har svarat att man anser att dialogen bäst förs lokalt, att det är på den lokala arenan som de goda relationerna finns och kan skapas. Det är naturligtvis rätt. Men vi behöver stödet centralt. Det är delvis nya områden som vi arbetar med, och vi har kanske inte den lokala erfarenhet som

behövs för att detta ska utvecklas på ett bra sätt. Därför vill vi ha en skärpning och lägga ett större ansvar på partistyrelsen när det gäller detta arbete. Således yrkar vi bifall till vår motion 293 – om att partistyrelsen tar ett större ansvar för att utforma en plan för hur vi arbetar med företagsfrågor.

Stina Lindberg, Halland: Ordförande, partikamrater! När jag läser svaret på min motion 281 inser jag att man inte har förstått motionen. I svaret står det att den som bildar regering ska avgöra vilka ministrar det ska vara. Javisst, det anser jag också. Jag har sagt att man kunde ha en rådgivande medlemsmötning. Med partiets nya medlemsregister borde det inte vara så svårt att skicka ut de förslag man vill föra fram till medlemmarna. De kan kryssa för och känna sig delaktiga. Den som sedan ska välja ministrar har då en liten vägledning. Men det är trots allt regeringsbildaren som ska avgöra det hela.

Jag ser det alltså som väldigt viktigt att man som medlem får känna sig delaktig. Detta ser jag som ett utmärkt tillfälle att visa att det socialdemokratiska partiet är just ett demokratiskt parti. Det handlar om att se möjligheterna, inte bara problemen. Om medlemmarna får känna sig delaktiga och om de får ut något av sin medlemsavgift får vi nog till exempel ännu fler ungdomar med oss. De vänder sig kanske annars till andra rörelser.

Vi behöver återvinna demokratin, för annars har vi kanske inte något parti om några år, är jag rädd. Jag kan bara beklaga att man inte har sett dessa möjligheter att ge medlemmarna möjlighet till delaktighet. Man kunde ha föreslagit en utredning eller åtminstone sagt att man undersökt möjligheterna att genomföra detta, om man nu ser det som ett problem.

Jag yrkar bifall till motion 281.

Tjänstgörande ordförande: Vi tror att *Jens Nilssons* yrkande bör behandlas senare på dagordningen, inte under dessa avsnitt. Det är riktlinjerna från rad 7 som nu tas upp. Vi får stämma av och kontrollera detta.

Carina Holm, Gävleborg: Kongressdeltagare! Jag yrkar bifall till motion 293 som gäller organisation av småföretagare. Motionen mynnar ut i en attsats som handlar om att partistyrelsen ska få i uppdrag att utforma en plan för hur man åter ska få en bra kontakt med företagare, främst med dem som driver små företag.

Bakgrunden är den sammandragning för företagare som partiet hade i Sundsvall 1997. Det var en småföretagarkongress där 220 aktiva företagare från hela landet deltog. Det blev en lyckad tillställning. Sedan var det meningen att företagare från hela landet med jämna mellanrum skulle ha möjlighet att träffa företrädare från oss. Av detta blev intet, i alla fall inte så att det märkts utanför Stockholm – förutom en del utskick

per post angående regeringens förslag som kom en kort tid efter småföretagarkongressen.

Det är beklagligt att man inte lyckades behålla den positiva känsla som då fanns. Ännu tråkigare är det med tanke på att det inte är första gången man gjort en sådan miss. Vid vissa tillfällen vill vi ha småföretagarna som hjältar. Vid andra tillfällen glöms de bort. Därför har jag krävt att partistyrelsen åtminstone måste ha en plan för hur kontakten ska vara. Det här får inte vara avhängigt av vilka det är som arbetar på Sveavägen 68.

I sitt svar säger partistyrelsen att detta med att nå företagen är en lokal fråga. Javisst, det är alltid en lokal fråga att föra ut vår politik och att värva nya sympatisörer och medlemmar. Men det skulle gå mycket lättare om vi hade draghjälp från partistyrelsen. Det är bättre att vi når ut till företagen med vår politik än att våra motståndare får förklara för företagen vad vår politik går ut på.

Jag yrkar bifall till motion 293.

Tjänstgörande ordförande: Jens Nilsson, Jämtland, återkommer senare.

Birgitta Lönegård, partistyrelsens föredragande: I och med gårdagens behandling av förslaget till nytt partiprogram blir det konsekvensändring när det gäller partistadgarna och ändamålsparagrafen. Nuvarande lydelse och det sista förslaget till ny lydelse ska vara utdelat till er. Den nya lydelsen är följande:

”Socialdemokratien vill låta demokratins ideal prägla hela samhällsordningen och människors inbördes förhållanden. Vi strävar efter en samhällsordning, där varje individ kan påverka både utvecklingen i stort och samhällsarbetet i vardagen. Vi strävar efter en ekonomisk ordning där varje människa som medborgare, löntagare och konsument kan påverka produktionens inriktning och fördelning, arbetslivets organisation och arbetslivets villkor. Vårt mål är ett samhälle utan över- och underordning, utan klasskillnader, segregation eller etniska klyftor, ett samhälle utan fördomar och diskriminering, där alla behövs och alla får plats, där alla har samma rätt och samma värde, där alla barn kan växa till fria och självständiga vuxna, där var och en är fri att utvecklas som individ och att i jämlik och solidarisk samverkan med andra söka de lösningar som gagnar det gemensamma bästa. Partiet vill i detta syfte sammansluta alla som erkänner principerna i socialdemokratins partiprogram och partiets stadgar.”

Detta förslag till lydelse, som en konsekvensändring, yrkar jag bifall till.

Vidare har vi ett yrkande från *Anders Teljebäck, Västmanland*, om att vi i den översyn som partiet ska göra av den framtida organisationen också beaktar kongressens, partistyrelsens och förtroenderådets inbördes ställning i partiet. Stadgekommittén och partistyrelsen säger att strukturen och organisationen ska ses över, liksom vilka uppgifter vi har och arbets-

fördelningen. Vi ska också lyfta medlemskapets värde och fundera över den framtida organisationen.

Anders Teljebäck nämnde i debatten förtroenderådet. Efter fyra förtroenderåd säger vi att vi fortsätter ytterligare. Alla förtroenderåden har haft olika karaktär. Det finns all anledning att både stärka och tydliggöra förtroenderådets roll och uppgifter, så partistyrelsen ställer sig positiv till att pröva förtroenderådets möjligheter. Det gäller också vad *Anders* var inne på om att avlasta kongresser, både ordinarie och kanske också framtida extrakongresser. Allt ska naturligtvis prövas i syfte att stärka det demokratiska inflytandet för medlemmarna.

Jag ställer mig alltså positiv till *Anders Teljebäcks* yrkande och yrkar bifall till detsamma.

Lars Stjernkvist, partistyrelsens föredragande: De inlägg som har gjorts speglar, tycker jag, ganska tydligt en principiell fråga som vi bör fundera på. Som jag inledningsvis sade är jag övertygad om att vi måste våga ifrågasätta formerna för vårt arbete, inklusive de spelregler som vi haft sedan länge. Däremot är jag oerhört rädd för att vi på kongressen eller i andra sammanhang centralt tar beslut där vi pekar med hela handen och snarare kväver den debatt som finns lokalt. Utgångspunkten nu bör, enligt min mening, vara att vi resonerar kring dessa frågor och öppnar möjligheter. Ibland handlar det också om att ge kamratliga råd, men inte så att man kommer dunkande med kongressprotokollet eller stadgarna i huvudet på den som på medlemsmötet hemma har en synpunkt och säger: Nej, så där får du inte tycka därför att i Västerås bestämdes det hur vi ska tycka om mandatperioder – eller vad det nu kan vara. Tvärtom ska man göra som *Johan Öhrn*, Norrbotten, säger när han hänvisar till vad partisekreteraren sagt – ni förstår säkert hur jag menar.

Den stora poängen ligger i hur man faktiskt försöker åstadkomma förändring. Både när det gäller barnuppfostran och förändringen av vårt eget parti tycker jag att det är mycket bättre att få människor att av övertygelse göra saker än att få människor att göra något därför att de absolut måste. Det är skälet till att jag kommer att yrka avslag på en del punkter.

Den andemening som genomsyrar motionen om ”en ny sorts kärleksaffär”, om ett nytt förhållande till politiken, anser jag vara helt sund och riktig. Vi behöver självkritiskt fråga oss hemma och lokalt om det är riktigt att under en lång period sitta med ett och samma uppdrag. Jag håller med *Johan Öhrn*, Norrbotten, om att det finns ett stort värde i att efter tolv år – inte som *Lena Vikberg*, Norrbotten, säger lämna politiken – utan i stället få chansen att pröva ett nytt uppdrag, för att bland annat minimera risken att man blir besluts- eller försvarsadvokat eller risken att man ibland, vilket ju kan hända, växer ihop med förvaltningen och kanske blockerar andra som gärna skulle vilja syssla med samma typ av frågor.

Dock ska vi inte ta det som ett beslut där vi lägger locket på den lokala debatten. På många av era nomineringsmöten har vi det omvända problemet. Snarare handlar det där om att försöka få kamrater att orka fortsätta. Därför är det viktigt att ta den här typen av beslut på ett sådant sätt att det är möjligt att efterleva dem lokalt.

Samma sak när det gäller *Monica Haider*, Kronoberg. Jag skulle gärna någon gång i framtiden ta emot en förtjänstmedalj att sätta på rock- eller kavajslaget; jag tror att det ligger en poäng i det. Dock ska vi nog inte ta den typen av detaljbeslut på vår kongress. Detta får vägas mot den tradition som ligger i hur Brantingmedaljen i dag är utformad. Vi funderar på den frågan, men detta är inte en sak som jag tycker att kongressen ska låsa.

Förslaget från *Ibrahim Baylan*, Västerbotten, innehåller en bättre formulering. *Ibrahim* och även *Benita Vikström*, Södermanland, har en bättre formulering vad gäller kravet på mångfald och hur det ska uttryckas i riktlinjerna. Jag yrkar således bifall till *Ibrahim Baylans* och *Benita Vikströms* förslag.

Sedan gäller det *Staffan Connysson*, Västerbotten. Att, med finansministern framför sig, yrka avslag på ett förslag om högre partistöd känns svårt. Men jag tycker inte att kongressen ska förvandlas till en budgetberedning på den detaljnivån. Ni kan lova att jag kommer att påminna om detta, men jag tror inte att det är bra att här få en sådan diskussion och att väga det mot andra viktiga behov och önskemål som jag vet att många av er har. Därför yrkar jag avslag.

Jag yrkar också avslag på *Benita Vikströms* yrkande om bifall till motionsförslaget om tre mandatperioder, så som hon uttryckt det. Däremot yrkar jag bifall till hennes förslag om förändrade skrivningar om mångfalden. Dessutom är det bra att få in detta med ålder i resone-manget.

Eva-Lena Jansson vill att vi utser en jämställdhetsansvarig. Också här yrkar jag avslag, av mer formella skäl. Vi har följt utvecklingen under åren. Det är viktigt att vi i allt mindre utsträckning i stadgarna reglerar hur ni ska fördela och forma arbetet i era styrelser. Att ni ska ha en ansvarig som bevakar jämställdhets- och mångfaldsfrågor är mycket bra. Jag ser gärna att ordföranden har det uppdraget därför att då blir det ordentlig kraft i det och en markering av att dessa frågor ska genomsyra allt arbete. Men här ska vi inte bestämma formen för hur det arbetet ska drivas; därav mitt yrkande om avslag.

Förslaget från *Catarina Leo*, Skåne, om förtroendemannautbildning är bra. *Catarina Leo* och *Åsa Ögren*, Västerbotten, sade till mig alldeles nyss att det här egentligen hör hemma i stycket innan som handlar om de förtroendevaldas situation. Vi får återkomma till *Catarina Leos* yrkande om förtroendemannautbildning och hänskjuter det till stycket innan.

Till förslaget från *Lena Vikberg*, Norrbotten – ett förslag som jag tycker är en förbättring av riktlinjerna – yrkar jag bifall. Inte heller jag förstär riktigt sista meningen, så jag yrkar bifall till det förslaget.

Johan Öbrns förslag har jag redan kommenterat.

Tommy Berger, Gävleborg, och *Carina Holm*, Gävleborg, vill att vi här tar beslut om en plan för att utveckla småföretagarverksamheten. Vi har skrivit till alla arbetarekommuner och påmint om den småföretagarförening vi har och om vilket stöd och vilken hjälp man kan få. Därmed anser jag ert krav tillgodosett, så jag tror inte att vi här ska ta beslut om en särskild plan för den verksamheten. Således yrkar jag avslag.

Stina Lindberg, Halland, har ett förslag om omröstning vad gäller ministrar. Jag tror inte att vi ska ha omröstning om ministerval. Det är viktigt att regeringsbildaren utser sina ministrar. Däremot tillhör jag dem som tycker att den verksamhet som bedrivs i många arbetarekommuner och partidistrikt när det gäller provval är ett utomordentligt sätt att se till att den enskilde medlemmen får ett större inflytande när vi från grundorganisationerna nominerar kandidater till olika uppdrag. Har man blivit vald, inte bara på ett medlemsmöte utan också av medlemmarna, är det självfallet ett starkt argument när ministrar så småningom ska utses. Även om jag instämmer en del i själva andemeningen i motionen yrkar jag avslag här.

Med detta tror jag mig ha kommenterat alla förslag. I övrigt bifall till partistyrelsens förslag.

Eva-Lena Jansson, Örebro län: Partikamrater! I mitt yrkande fanns ett "bör" med, alltså en viljeinriktning. Med *Lars Stjernkvists* resonemang borde vi således inte utse vare sig exempelvis kassör eller studieorganisation efter som vi då skulle peka på hur styrelsen borde se ut. För att kunna visa att vi tar frågan på allvar bör vi utse någon. Vi skriver inte in det i stadgarna, men med en sådan viljeinriktning tycker jag att vi visar vägen. Då blir det nog lättare att ta frågan på allvar senare när vi diskuterar med valberedningen om våra listor. Jag vidhåller således mitt bifall till mitt tilläggförslag.

Staffan Connysson, Västerbotten: Partikamrater! Jag hade kanske inte väntat mig att vi i dag skulle få ett förslag om höjt partistöd. Därför skriver jag att vi ska verka för ett sådant. Jag ville väcka frågan därför att vi inte kan sticka huvudet i sanden och tro att det löser sig utan att vi gör någonting. Många förtroendevalda upplever jag använder sin tid mer till att sälja lotter för att finansiera verksamheten än till att prata politik. Så kan vi inte ha det i framtiden, utan vi måste lösa detta. Min skrivning är kanske inte så bra, men använd gärna argumenten gentemot finansministern och de andra partierna! Vi måste ju göra det här gemensamt.

Monica Haider, Kronoberg: Ordförande, partikamrater! Frågan kan tyckas liten för en kongress, och så är det också, men en medlem har trots allt skrivit en motion. Jag tycker fortfarande att man inte behöver yrka avslag på motionen. *Lars Stjernkvist* säger att man ska jobba med frågan.

Frågan kunde väl därmed anses besvarad.

Eva Sjöstedt, Skåne: Partivänner! Det gäller de politiska riktlinjerna och detta med utvecklad facklig-politisk samverkan. Det här finns med på sidan 46, allra sist i riktlinjerna. På något vis måste vi lyfta fram vikten av facklig-politisk samverkan tidigare i våra riktlinjer. Jag föreslår därför att frågan om var i riktlinjerna som frågan om facklig-politisk samverkan ska komma in överläts på program- och redaktionsutskottet. Kanske går det att hitta en tydligare och mera framskjuten placering. Det skulle vara en signal till hela facklig-politiska samverkan om detta lyftes fram lite grann.

Lars Stjernkvist, partistyrelsens föredragande: *Eva Sjöstedt*, Skåne, vill lyfta fram det facklig-politiska avsnittet så att det blir mer synligt. Jag tillhör dem som alltid läser slutet av en bok först. Om de flesta tillämpar samma metod kommer de att läsa om facklig-politisk samverkan allra först. Tyvärr yrkar jag avslag, men jag håller med om att frågan är oerhört viktig. Dock förlorar den nog inte på att finnas där den nu finns i riktlinjerna.

Det ligger mycket i vad *Monica Haider*, Kronoberg, säger. Jag är inte omöjlig, så jag föreslår att vi ändrar till att motionen ska anses besvarad, i konsekvens med min egen argumentation.

Eva-Lena Jansson, i stadgarna har vi tagit bort allt utom det allra mest grundläggande i partiets verksamhet: att hålla ordning på pengarna och att dessutom bedriva utbildning. Detta är fundamentalt i partiarbetet. I övrigt får arbetet organiseras efter bästa förmåga.

För att undvika missförstånd: Om vi nu ställer oss bakom partistyrelsens förslag ställer vi större krav än tidigare på att man aktivt ska arbeta med mångfaldsfrågorna. Formerna bestäms lokalt, men det är ingen tvekan om vad kongressen vill om vi ställer oss bakom partistyrelsens och motionärernas förslag.

Jag håller med *Staffan Connysson* om att vi måste titta på partistödet och på det samhälleliga stödet. Med tanke på det ansvar vi har när det gäller att informera alla väljare behöver vi inte på något sätt känna oss bortskämda. Dock finns ett annat, fundamentalt och allvarligt, problem: I dag finansieras vår verksamhet till ungefär 6-8 procent av direkta medlemsavgifter. Det gäller den centrala verksamheten. För att vi ska klara oss som en levande folkrörelse måste vi också förmå öka den andel av ekonomin som kommer direkt från våra medlemmar; vi måste minska beroendet av samhällstöd när det gäller den totala verksamheten. Det är viktigt att vi inte glömmer detta, för det är bästa sättet att stärka vår ekonomi.

Med detta yrkar jag återigen bifall, med nämnda ändringen vad gäller partistyrelsens förslag och vad *Monica Haider* yrkat.

Eva Sjöstedt, Skåne: Jag vet inte hur många det är som läser böcker bakifrån. De flesta gör nog inte det.

Facklig-politisk samverkan är en så pass viktig fråga att den borde finnas med betydligt tidigare i programmet, kanske direkt efter avsnittet ”Framtiden bygger vi tillsammans – i demokrati och delaktighet”.

Jag lägger inget förslag om var det ska ligga men vill att program- och redaktionsutskottet får i uppgift att titta på hur det här kan få en mer framskjuten placering. Det är viktigt att vi från fackligt håll tydligt kan gå ut och säga att partiet tycker att det är viktigt med facklig-politisk samverkan. Detta ska alltså inte komma sist i riktlinjerna.

Ordförande: *Tomas Eneroth*

Förslag

Följande förslag förelåg:

Partistyrelsens utlåtanden över stadgemotioner:

- att* ändra partistadgarna §1 samt § 4 mom. 18, grundstadgar för partidistrikt § 4 mom.17, grundstadgar för arbetarekommuner § 5 mom. 6 samt grundstadgar för socialdemokratiska föreningar och klubbar § 4 mom. 5 i enlighet med partistyrelsens förslag,
- att* ge partistyrelsen i uppdrag att till nästa ordinarie kongress fortsätta utveckla förtroenderådet inom ramen för nuvarande stadgar,
- att* den slutliga utvärderingen av förtroenderådet anstår till nästa ordinarie kongress,
- att* de partidistrikt som i dag har representantskap rekommenderas att i stället inrätta förtroenderåd i enligt med gällande grundstadgar för partidistrikt,
- att* uppdra åt partistyrelsen att genomföra en försöksverksamhet med introduktionsmedlemskap,
- att* uppdra åt partistyrelsen att inleda en översyn av partiets verksamhet och organisation att föreläggas nästkommande ordinarie kongress,
- att* avslå motionerna 252:1-2, 254:1, 255:2, 256:1, 257:1, 259:1, 260:1, 261:1, 262:1, 263:1-2, 264:1-2, 266:1-2, 267:1, 268:1, 269:1, 270:1, 271:1, 272:2 och 273:1-2,
- att* anse motionerna 251:1-2, 253:1, 258:1, 265:1, 272:1, 274:1 och 275:1 besvarade.

Partistyreliens utlåtande över motionerna 66:2, 67:2, 76:2, 86:5-6, 182:2, 276:1-2, 277:1-2, 278:1-2, 279:1, 280:1-2, 281:1, 282:1-3, 283:1, 284:1, 285:1, 286:1-2, 287:1, 288:1-6, 289:1-6, 290, 291:1, 292:1-3, 293:1, 294:1, 295:1-2, 296:1, 297:1, 298:1-3 och 299:1-6:

att bifalla motion 280:2,

att avslå motionerna 278:2, 279:1, 281:1, 282:1-3, 296:1, 297 och 298:1-3,

att anse motionerna 66:2, 67:2, 76:2, 86:5-6, 182:2, 276:1-2, 277:1-2, 278:1, 280:1, 283:1, 284:1, 285:1, 286:1-2, 287:1, 289:1-6, 288:1-6, 290, 291:1, 292:1-3, 293:1, 294:1 och 295:1-2 besvarade med hänvisning till utlåtandet,

att anse motion 299:1-6 besvarade med hänvisning till de politiska riktlinjerna.

Partistyreliens förslag till politiska riktlinjer, sidan 46 (avsnitten Ett parti i vardagen och Utvecklad facklig-politisk samverkan), inklusive förslag till ändringar med anledning av temagruppen: Tillägg sidan 46, rad 9: "Nya folkrörelser med nya krav som ligger i linje med socialdemokratins ideologi ska vi självklart söka samarbete med, lika väl som med de äldre folkrörelserna." Bifall till förslag från Stockholms arbetarekommun om att all partiverksamhet ska vara öppen.

Under debatten framfördes följande förslag:

Monica Haider, Kronoberg: Att motion 297 anses besvarad.

Anders Teljebäck, Västmanland: Uppdrar åt partistyreliens att i översynen av partiets framtida organisation särskilt beakta frågan om kongressens, partistyreliens och förtroenderådets inbördes ställning i partiets framtida beslutsorganisation.

Ibrahim Baylan, Västerbotten: Bifall till *Benita Vikströms* ändringsförslag på sidan 46, rad 16-17

Staffan Connysson, Västerbotten: Tillägg sidan 46, rad 18: "Vi ska också verka för att de politiska partierna ska få ökade samhällsstöd för att klara sina politiska uppgifter."

Benita Vikström, Södermanland: Tillägg sidan 46, rad 16-17: "Vi vill att alla delar av partiet och alla beslutande församlingar ska ha en jämn könsrepresentation, bättre spegla befolkningens mångfald och åldersstruktur."

Bifall till 4:e attsatsen i motion 288; avslag på partistyreliens utlåtande sidan 31.

Eva-Lena Jansson, Örebro län: Tillägg sidan 46, rad 18: "För att stödja denna viljeinriktning bör arbetarekommuner, partidistrikt och partistyrrelse utse ansvarig person för jämställdhets- och mångfaldsfrågor."

Catarina Leo, Skåne: Tillägg sidan 46, rad 9: "Därför vill vi satsa mer på förtroendemannautbildningar, inte minst olika former av ledarskapsutbildning/utveckling."

Lena Vikberg, Norrbotten: Strykning sidan 46, rad 34: "när utrymmet ökar att anpassa arbetet till livet." Bifall till partistyrrelsens utlåtande över motion 288:4.

Johan Öhrn, Norrbotten: Avslag på partistyrrelsen utlåtande. Bifall till motion 288:4: "att bestämt rekommendera partiorganisationen att ingen bör inneha ett och samma förtroendeuppdrag inom/för partiet i mer än tre mandatperioder (12 år)."

Tommy Berger, Gävleborg: Bifall till motion 293.

Stina Lindberg, Halland: Bifall till motion 281.

Carina Holm, Gävleborg: Avslag på partistyrrelsens utlåtande över motion 293:1; bifall till densamma.

Birgitta Lönegård, partistyrrelsens föredragande: Bifall till konsekvensändring i och med gårdagens behandling av förslaget till nytt partiprogram när det gäller partistadgarnas ändamålsparagraf. Ny lydelse:

"Socialdemokratin vill låta demokratins ideal prägla hela samhällsordningen och människors inbördes förhållanden. Vi strävar efter en samhällsordning, där varje individ kan påverka både utvecklingen i stort och samhällsarbetet i vardagen. Vi strävar efter en ekonomisk ordning där varje människa som medborgare, löntagare och konsument kan påverka produktionens inriktning och fördelning, arbetslivets organisation och arbetslivets villkor. Vårt mål är ett samhälle utan över- och underordning, utan klasskillnader, segregation eller etniska klyftor, ett samhälle utan fördomar och diskriminering, där alla behövs och alla får plats, där alla har samma rätt och samma värde, där alla barn kan växa till fria och självständiga vuxna, där var och en är fri att utvecklas som individ och att i jämlik och solidarisk samverkan med andra söka de lösningar som gagnar det gemensamma bästa. Partiet vill i detta syfte sammansluta alla som erkänner principerna i socialdemokratins partiprogram och partiets stadgar."

Bifall till *Anders Teljebäcks* yrkande.

Lars Stjernkvist, partistyrrelsens föredragande: Instämmer med *Johan Öhrn*, men det ska inte tas som ett beslut där vi lägger locket på den lokala debatten.

Bifall till förslag från *Ibrahim Baylan*, *Benita Vikström* med flera.

Avslag på *Staffan Connyssons* yrkande. Avslag på *Benita Vikströms* yrkande om bifall till motionsförslaget om tre mandatperioder. Bifall till *Benita Vikströms* förslag om förändrade skrivningar om mångfalden. Avslag på *Eva-Lena Jansson* angående jämställdhetsansvarig. *Catarina Leos* förslag om förtroendemannautbildning hänskjuts till stycket som handlar om förtroendevaldas situation.

Bifall till *Lena Vikbergs* förslag.

Avslag på *Tommy Bergers* och *Carina Holms* förslag om en plan för att utveckla småföretagarverksamheten.

Avslag på *Stina Lindbergs* krav vad gäller omröstning av ministrar.

Bifall till *Monica Haider* förslag att anse motion 297 besvarad.

I övrigt bifall till partistyrelsens förslag.

Eva Sjöstedt, Skåne: Ändring sidan 46: Flytta fram avsnittet om facklig politisk samverkan. Låt redaktionsutskottet fundera på en tydligare och mera framskjutande placering

Lars Stjernkvist, partistyrelsens föredragande: Avslag på *Eva Sjöstedts* förslag.

Beslut

Kongressen beslöt:

Motionerna

att avslå motion 281,

att anse motion 297 besvarad,

att bifalla partistyrelsens utlåtande över motionerna 288:4 och 289:4,

att efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 293,

att bifalla *Anders Teljebäcks* förslag om en ny att-sats i utlåtandet över stadgemotionerna (att uppdra åt partistyrelsen att i direktiven till översynen av partiets framtida organisation särskilt beakta frågan om kongressens, partistyrelsens och förtroenderådets ställning i partiets framtida beslutsorganisation),

att bifalla partistyrelsens tilläggsförslag angående partistadgarnas ändamålsparagraf,

att i övrigt bifalla partistyrelsens utlåtanden över motionerna i avsnitt 18.3.

Riktlinjerna

att bifalla partistyrelsens förslag om att behandla *Catarina Leos* förslag vad gäller förtroendemannautbildningar i en annan del av riktlinjerna,

- att* bifalla *Benita Vikströms* med fleras ändringsförslag på sidan 46, rad 16-17,
- att* avslå *Staffan Connyssons* tilläggsförslag på sidan 46, rad 18,
- att* efter försöksvotering avslå *Eva-Lena Janssons* tilläggsförslag på sidan 46, rad 18,
- att* bifalla *Lena Vikbergs* förslag till strykning på sidan 46, rad 34,
- att* efter försöksvotering avslå *Eva Sjöstedts* förslag,
- att* i övrigt bifalla förslaget till politiska riktlinjerna på sidan 46 (avsnitten Ett parti i vardagen och Utvecklad facklig politisk samverkan), inklusive förslag till ändring från temagruppen.

Behandlingen av dagordningens punkt 18.3 var därmed avslutad.

Behandlingen av dagordningens punkt 10.8.3 fortsätter på sidan 229 i del 3.

Ordförande: *Jörgen Linder*

Tjänstgörande ordförande: Även i dag ligger vi lite före körschemat. Vi tror inte att denna angenäma situation kommer att uppstå särskilt många gånger under veckan, men vi ska försöka utnyttja den uppkomna situationen. Vi har delat ut program- och redaktionsutskottets förslag till uttalande, och vi vill att man i delegationerna använder de närmaste 10 minuterna till att kontrollera att alla har fått detta förslag. Jag föreslår därför en paus i förhandlingarna till kl. 10.40.

Ajournering

Kongressförhandlingarna avbröts ajournerades klockan 10.30 och återupptogs klockan 10.46.

Ordförande: *Ulla Lindqvist*

Sekreterare: *Heli Kärkkäinen* och *Ann-Sofie Hermansson*

Permission

Leif Persson, Jämtland, har beviljats permission onsdagen den 7 november kl. 11.00-18.00.

Dagordningens punkt 7 (fortsatt behandling)

Berättelse och fråga om ansvarsfrihet

Tidigare behandlad på sidan 69 i del 1.

Dagordningens punkt 7.1 (fortsatt behandling)

Partistyrelsens berättelser 1997, 1998, 1999 och 2000

Tidigare behandlad på sidan 69 i del 1.

Dagordningens punkt 7.2

Revisorernas berättelser 1997, 1998, 1999 och 2000

Dagordningens punkt 7.3 (fortsatt behandling)

Riksdagsgruppens berättelser 1997, 1998, 1999 och 2000

Tidigare behandlad på sidan sidan 69 i del 1.

Dagordningens punkt 7.4

Granskningsutskottets berättelse

Eva Lindstrand, granskningsutskottets ordförande: Granskningsutskottet vill härmed lämna sin berättelse för den gångna tiden. Vi har försökt att dela ut den till samtliga ombud, och jag hoppas att ni har haft möjlighet att titta igenom den. Jag vet hur stressigt det är att sitta i kongressbänkarna och kanske inte kan hinna läsa allting. Jag kommer därför att föredra rapporten i dess helhet muntligt:

Rapport från granskningsutskottet

Utskottets uppgift

Av 4 §, 16 mom. partistadgan framgår att 'Kongressen kan välja olika utskott och fastställer arbetsuppgifter för dessa'. Kongressen har inte fastställt några särskilda arbetsuppgifter för granskningsutskottet. Mot den bakgrunden har granskningsutskottet arbetat med utgångspunkt i den definition av utskottets uppgifter som kongressen år 1984 lade fast. Utskottet har således granskat partistyrelsens, riksdagsgruppens och gruppens i Europaparlamentet berättelser. Dessutom har vi

- granskat partistyrelsens agerande utifrån frågor eller anmärkningar som aktualiseras av kongressombud i anslutning till kongressens remissbehandling av partistyrelsens, riksdagsgruppens och gruppens i Europaparlamentet årsberättelser, samt revisorerernas berättelser

- granskat av partistyrelsen fattade beslut om att utesluta medlemmar ur partiet.

Utskottet lämnar i det följande sin rapport.

Utifrån uppdraget har vi granskat verksamheten under åren 1997, 1998, 1999 och 2000. Några kongressombud har anmält frågor för granskning av oss. Det gäller frågan om hur jämställdhetsgruppens rapport har behandlats (*Eva-Lena Jansson*, Örebro län) och om utarbetandet av rapporten En boendepolitik för rättvisa och jämlikhet kan sägas motsvara det krav på att utarbeta ett bostadspolitiskt program, som kongressen 2000 fattade beslut om. (*Conny Fogelström* och *Leif Nyberg*, Stockholms stad resp. län).

Vi har haft tillgång till samtliga protokoll från partistyrelsen och det verkställande utskottet, samt revisorernas berättelser för de aktuella åren.

Vår granskning har koncentrerats till ett antal avgränsade områden. Vi har under granskningens gång haft anledning att inhämta uppgifter från partisekreteraren *Lars Stjernkvist*.

Verksamhetsberättelserna

Vi har funnit att redovisningen av verksamheten fyller högt ställda krav på att vara utförlig. Berättelserna för de olika åren är i huvudsak disponerade på ett likartat sätt. Vi anser att partistyrelsen har lyckats väl med att spegla den mångfasetterade verksamheten, trots att uppgiften är svår på grund av verksamhetens bredd.

På en punkt finns dock anledning till påpekande. Av 13 § partistadgan framgår att en årlig rapport från den socialdemokratiska gruppen i Europaparlamentet ska föras in i partistyrelsens berättelse för kongressen. Denna skyldighet har uppfyllts endast för år 1997, medan rapporten saknas i verksamhetsberättelserna för åren 1998–2000.

Vi har kunnat konstatera att partistyrelsen har behandlat rapporterna vid styrelsens årsmöte under de aktuella åren. Däremot har inte styrelsen tagit med rapporterna i verksamhetsberättelserna. Vi förutsätter att det inträffade är ett misstag, vilket har skett utan ont uppsåt. Vi har vidtagit åtgärder för att de nämnda rapporterna ska komma att arkiveras tillsammans med verksamhetsberättelserna för de aktuella åren och förutsätter att partistyrelsen ser över sina rutiner för insamling av material för verksamhetsberättelsen.

Partistyrelsens verksamhetsberättelse utgör en sammanställning av de fyra årens resp. årsberättelser. Det gör att det för ombuden är en smula överskådligt vad som har hänt under kongressperioden som helhet. Detta gäller särskilt som flera verksamheter sträcker sig över fler än ett år. Om man vill följa ett särskilt politikområde är man hänvisad till att leta på fyra olika ställen, vilket inte underlättar för ombuden att granska styrelsens förvaltning under perioden. Vi anser att det vore bättre om kongressen fick ta ställning till en rapport som omfattar hela kongressperioden i en sammanhållen rapport utan årsuppdelning.

Beslutsuppföljning

I verksamhetsberättelserna saknas redovisning av hur 1997 och 2000 års kongressbeslut har verkställts. En sådan redovisning har emellertid presenterats för partistyrelsen. Vi har haft möjlighet att ta del av denna och kan konstatera att den är såväl fyllig som översködligt uppställd. Det kan synas frestande att föreslå att en motsvarande redovisning ska tas in i materialet fortsättningsvis. Vi menar dock att detta får vägas mot kongressmaterialets vanligen stora omfång: att ytterligare tynga detta med ett drygt hundratal sidor förefaller tveksamt. Vi vill därför peka på möjligheten att i kongressmaterialet mer översiktligt redovisa större eller mer principiella beslut och hur de har verkställts. Den detaljerade redovisningen bör därmed även fortsättningsvis förbehållas partistyrelsen.

En av de anmälda frågorna gäller huruvida partistyrelsen har brutit mot ett beslut av extrakongressen år 2000. Anmälarna skriver att denna kongress beslöt att 'till nästa ordinarie partikongress utarbeta ett nytt bostadspolitiskt program'. Det formella beslutet talar om 'riktlinjer och förslag till ett nytt bostadspolitiskt program'.

Stötestenen torde vara vilken innebörd man ska tillmäta formuleringen 'till nästa ordinarie partikongress'. Här är minst två tolkningar möjliga. Det skulle kunna tolkas som att programmet ska presenteras inför kongressen som en del av kongressmaterialet ('överlämnas *till* kongressen'), men lika gärna att programarbetet ska avslutas före nästa kongress – så att kongressen kan dra nytta av programmet/rapporten vid utformningen av de politiska riktlinjerna ('vara klart *till* kongressen').

Partistyrelsen har valt den senare tolkningen. Det kan visserligen hävdas att denna formulering bär talspråkets prägel. Vi har dock valt att avstå från att fälla domslut på semantikens område. I stället vill vi skärskåda det materiella resultatet av partistyrelsens agerande. Vid en bedömning av detta kan vi konstatera att den bostadspolitiska rapporten, som har behandlats av partistyrelsen och sänts ut till kongressombuden, har kunnat tjäna som inspirationskälla för ombuden, när yrkanden rörande partiprogram och politiska riktlinjer ska formuleras. Vi anser inte att partistyrelsens tolkning av beslutet ger anledning till anmärkning.

Jämställdhet

Partistyrelsen redovisar i sin berättelse för år 1999 att en arbetsgrupp för partiets eget jämställdhetsarbete har tillsatts och av berättelsen för år 2000 framgår att gruppen har avlämnat sin rapport till partistyrelsen, som uppdragit åt partisekreteraren att 'ta fram förslag till åtgärder med anledning av rapporten'. Den andra frågan som har anmälts till oss syftar till att reda ut vilka åtgärdsförslag som lagts fram, hur tidplanen för förslagen ser ut etc.

Granskningsutskottet har diskuterat gruppens rapport 'Från kvotering till förhållningssätt' med partisekreteraren. Sedan varvade listor har bli-

vit etablerade i partiet pekar gruppen ut tre viktiga områden för framtiden, nämligen medlemsrekrytering (de flesta medlemmar är män), utbildning i ledarskap och upprättande av jämställdhetsplaner i partidistrikt och arbetarekommuner. *Lars Stjernkvist* redovisade att alla valberedningar i partidistrikt och arbetarekommuner tillskrivits för att uppmärksamma frågan om jämställdhet, i såväl valet av valberedningar, som i beredningen av förslag till styrelser och kandidatlistor. Någon konkret tidplan för arbetet med gruppens rapport finns ännu inte och ett av problemen med partiets ledarutbildningar är att utbildningsverksamheten generellt sett har minskat, vilket även drabbat ledarutbildningen. En av partisekreterarna – *Lars Stjernkvist* – har tagit ett särskilt ansvar för jämställdhetsfrågorna, men någon ansvarig för detta i partistyrelsen har därutöver inte tillsatts. Arbetet för jämställdhet har således i hög grad fått konkurrera med övriga arbetsuppgifter inom partiet och stundom kommit i andra hand i verksamhetsprioriteringarna.

Jämställdhetsarbetet vid partiexpeditionen redovisas under avsnittet om expeditionens verksamhet. I berättelsen för år 1998 redovisas, som mått på graden av jämställdhet, att partiexpeditionen fyller tidningen *Aftonbladets* krav på att arbetsplatsen kan räknas som kvinnomärkt. Vi anser att det är förvånande att en så pass löslig definition används för att bedöma graden av jämställdhet vid expeditionen och förutsätter att det framtida jämställdhetsarbetet bedrivs med mer etablerade måttstockar som utgångspunkt. Under hand har vi inhämtat att det för innevarande år finns en jämställdhetsplan för partiexpeditionen som har upprättats i enlighet med jämställdhetslagens regler. Vi vill vidare peka på möjligheten att ta ett vidare grepp på personalfrågorna genom att upprätta så kallade personalekonomiska bokslut.

Tidningen Arbetets konkurs

I september månad 2000 gick tidningen *Arbetet* i konkurs. Därmed förlorade partiet sitt sista språkrör i storstadsområdena. Tidningen har lämnat ett presspolitiskt tomrum efter sig som upplevs som ytterst påtagligt för de aktiva i Malmö- och Göteborgsregionerna.

Nedläggningen berörs kortfattat av partistyrelsen i berättelsen för år 2000. Vi har intervjuat *Lars Stjernkvist* i ärendet och därvid fått tillgång till en skildring av händelseförloppet fram till konkursen som gjorts av journalisten *Ulla Richter*. Hennes rapport baseras på ett antal intervjuer av dem som varit mest aktiva i arbetet för att rädda tidningen.

Emellertid har några personer inte velat delta i hennes studier, vilket gör att alla sidor av affären inte har kunnat belysas. Rapporten har därför inte fått någon officiell prägel utan får betraktas som en intern rapport, beställd av partisekreteraren, men har aldrig behandlats i något officiellt partiorgan. Vi bedömer trots detta att den kan fungera som en redovisning av det yttre händelseförloppet.

Partiets ansvar för tidningen har i främsta rummet varit det som ägare. Det direkta ansvaret för tidningens ledning och därmed även för det beslut som ledde till dess nedläggning tillkommer den valda styrelsen för tidningen och dess verkställande ledning. Det ligger utanför vårt uppdrag att granska tidningsstyrelsens verksamhet, varför vi har konstaterat i vår granskning av de åtgärder som vidtogs från partiets sida för att söka rädda tidningen: Partistyrelsens engagemang för att rädda tidningen har varit stort. Omfattande insatser för att finna alternativa samarbetspartner för att därmed rädda tidningen har gjorts av de av VU utsedda ledamöterna *Lars Stjernkvist* och *Anders Sundström*.

Satt i relation till de ekonomiska behov tidningen hade när partiledningen under år 1999 på allvar uppmärksammades på problemen kunde tidningen enligt vår bedömning knappast ha räddats enbart med bidrag från partiet. De åtgärder som vidtogs måste ses i ljuset av detta. Däremot kan ifrågasättas om inte partiet i ett tidigare skede kunnat skaffa sig kunskap om tidningens problem för att vidta åtgärder i sin egenskap av tidningens ägare.

Vid en helhetsbedömning av de åtgärder som vidtagits under kongressperioden kan vi konstatera att det inte finns anledning att rikta anmärkning mot partistyrelsen. De ekonomiska risker som partistyrelsen var beredd att ikläda sig var trots allt hanterliga till sin storlek och rimliga i relation till vikten av att rädda tidningen.

Uteslutningar

Partistyrelsen har under 1998 uteslutit 8 medlemmar för att de kandiderat på ett annat partis lista till valet till kommunfullmäktige i Sigtuna. Under år 1999 uteslöts en medlem i Borlänge för att ha kandiderat på ett annat partis lista i valet till kyrkofullmäktige. Vi har granskat de nämnda uteslutningarna och inte funnit anledning till någon annan bedömning än den som styrelsen har gjort.

Övriga frågor

Vi har översiktligt granskat ett antal andra frågor, främst närvaro vid partistyrelsens sammanträden och medlemsvärkning, förutom granskningen av revisorernas rapport om partiets ekonomi. Närvaron vid partistyrelsens sammanträden skulle idealt kunna vara högre, men den är inte alarmerande låg. I ljuset av att vi inte har haft tillgång till uppgifter om i vilken utsträckning det funnits giltigt förfall för ledamöterna ger inte den genomsnittliga närvaron anledning till anmärkning.

Partiets medlemstal har minskat med ca 77 000 medlemmar under kongressperioden. Detta är självfallet i sig mycket allvarligt såväl för partiets representativitet som för dess ekonomi. Partistyrelsen anger därtill mål för medlemsutvecklingen år från år. Emellertid har inte målen nåtts under något av åren, utan de framstår mer som tämligen orealistiska för-

hoppningar om en förändring. Vi anser att partistyrelsen bör initiera en diskussion med dess distrikt, arbetarekommuner och fackliga organisationer om hur medlemstalet kan bringas att öka i framtiden.

Granskningen av revisorernas rapporter ger oss inte anledning att göra några anmärkningar.

Hemställan

Granskningsutskottet föreslår mot bakgrund av vad som anförs i utlåtandet att godkänna partistyrelsens, riksdagsgruppens och den socialdemokratiska gruppens i Europaparlamentet verksamhetsberättelser för åren 1997, 1998, 1999 och 2000, att godkänna under kongressperioden gjorda utslutningar samt bevilja partistyrelsen ansvarsfrihet för den gångna kongressperioden.

Västerås den 7 november 2001

Ewa Lindstrand, Västernorrland, ordförande

Jan-Olof Larsson, Bohuslän, *Kurt Kvarnström*, Dalarna, *Ewelina Tokarczyk*, Göteborg, *Karin Renblad*, Jönköpings län, *Lynn Ljungberg*, Skåne, *Ulrica Truedsson*, Södermanland, *Carina Schön*, Västmanland och *Per Eriksson*, Örebro län (Norra Älvsborg)”

Debatt

Rolf Granquist, Västernorrland: Presidiet, partivänner! Det är en jättebra rapport, jag är stolt att vara socialdemokrat, jag är stolt att vara partiombud, det är ansvarsfullt. Därför gör jag som ni alla andra ombud, granskar papper och skrivelser med noggrannhet.

Jag har lite svårt att rakt av ställa mig bakom hemställan, att godkänna verksamhetsberättelsen från den socialdemokratiska gruppen i Europaparlamentet utifrån att den är inlämnad för enbart år 1997. Det känns ungefär som att vi ska ta ett beslut om någonting som vi inte har fått något utlåtande om, vare sig från partistyrelsen eller från annat håll.

Som sann socialdemokrat har jag svårt att ställa mig bakom den. Därför har jag lagt ett tilläggsyrkande som lyder: Jag yrkar att den socialdemokratiska gruppen tilldelas en erinran rörande inlämnande av verksamhetsberättelser.

En försiktig skrivning men ändå en anmärkning.

Ewa Lindstrand, granskningsutskottet: Vi har i granskningsutskottet diskuterat den här frågan ganska grundligt, och vi kan konstatera att s-gruppen i Europaparlamentet har lämnat sina rapporter till partistyrelsen, och de har godkänts vid varje tillfälle i partistyrelsen. Tyvärr har de inte formellt lagts fast och bifogats verksamhetsberättelserna. Men alla de här rapporterna finns tillgängliga, och vi i granskningsutskottet är eniga om det förslag som vi lägger fram. Vi vidhåller i den delen.

Rolf Granquist, Västernorrland: Om vi gör hemställen till ledamöterna i det europeiska samarbetet eller om vi gör hemställen hos partistyrelsen spelar för mig ingen större roll, bara att vi borde få ett svar, ett utlåtande, en inriktning från något håll. Jag vidhåller mitt yrkande.

Förslag

Följande förslag förelåg:

att godkänna rapporten från granskningsutskottet

Under debatten framfördes följande förslag:

Rolf Granquist, Västernorrland. Tilläggsförslag: att den socialdemokratiska gruppen i Europaparlamentet tilldelas en erinran rörande inlämnande av verksamhetsberättelse.

Ewa Lindstrand, granskningsutskottet: Avslag på *Rolf Granquists* förslag.

Beslut

Kongressen beslöt:

att avslå *Rolf Granquists* förslag,

att godkänna partistyrelsens berättelser 1997, 1998, 1999 och 2000,

att godkänna revisorernas berättelser 1997, 1998, 1999 och 2000,

att godkänna riksdagsgruppens berättelser 1997, 1998, 1999 och 2000,

att godkänna den socialdemokratiska gruppens i Europaparlamentet, verksamhetsberättelser för åren 1997, 1998, 1999 och 2000

att godkänna under kongressperioden gjorda uteslutningar

att enhälligt bevilja partistyrelsen ansvarsfrihet för den gångna kongressperioden

att godkänna granskningsutskottets berättelse.

Behandlingen av dagordningens punkter 7.1, 7.2, 7.3 och 7.4 var därmed avslutad.

Dagordningens punkt 7.5

Fråga om ansvarsfrihet för partistyrelsen

Beslut

Kongressen beslöt enhälligt:

att bevilja partistyrelsen ansvarsfrihet för 1997, 1998, 1999 och 2000.

Behandlingen av dagordningens punkt 7 var därmed avslutad.

Ordförande: *Daniel Ådin*

Dagordningens punkt 10 (fortsatt behandling)

Politiska riktlinjer

Tidigare behandlad på sidan 7 i del 2.

Dagordningens punkt 10.7

En stark röst för solidaritet och fred

Häftena M3 och U3

Huvudföredragande: *Anna Lindb*

Inledningsanförande: *Anna Lindb*

Dagordningens punkt 10.7.1

Inledande textavsnitt

(Politiska riktlinjer, sidorna 36-37)

Föredragande: *Anna Lindb*

Dagordningens punkt 10.7.2

Säkerhet i en ny tid

(Politiska riktlinjer, sidorna 37-38)

Dagordningens punkt 17.1

Utlåtanden över motioner som rör området

Säkerhetspolitik i en ny tid

(Häftena M3, sidorna 4-8 och U3, sidorna 4-8)

Föredragande: *Anna Lindb*

Förslag till uttalande

Inledning av *Anna Lindb*

Anna Lindb, partistyrelsens föredragande: Partivänner! När jag blev SSU:are var det för socialdemokratins internationella engagemang. Jag upprördes av USA:s krig i Vietnam, av inmarschen i Tjeckoslovakien, av diktaturerna i Spanien och Chile och av apartheid i Sydafrika. Jag var stolt, och jag är stolt i dag över vår socialdemokratiska tradition med internationell solidaritet och rättvisa och att värna människovärdet i Sverige lika väl som globalt.

När det kalla kriget fortfarande pågick behandlades de små länderna ofta som bricker i USA:s och Sovjetunionens maktkamp. Inte bara Sovjet utan även USA stödde odemokratiska regimer, till och med militärkupper, för att stärka sina egna intressen och sin egen makt. Sveriges roll blev ofta att driva de små ländernas rätt mot supermakternas egenintresse. Det var inget självklart ställningstagande. För medan vi stödde *Allende*, så stödde *Margaret Thatcher Pinochet*. Medan vi stödde socialdemokratisk opposition i Centralamerika, stödde USA *contras*. Medan vi protesterade mot Vietnam, protesterade högern mot *Palme*. Medan vi stödde *Nelson Mandela*, ville *Carl Bildt* avveckla sanktionerna mot Sydafrika.

Jag blir därför både arg och sårad när jag i dag hör vår traditionella utrikespolitik bli kritiserad från borgerligt håll. De senaste månaderna har varit fulla av påhopp på framför allt *Olof Palme*, men också på *Ingvar Carlsson*. När borgerliga debattörer påstår att socialdemokratisk utrikespolitik har handlat om att stödja marxistdiktaturer och revolutionsromantiker, då är det historieförfälskning – ren och skär historieförfälskning. Vi partivänner har ett gemensamt ansvar för att inte låta någon annan skriva om vår historia.

I dag har världen förändrats. Det kalla kriget har upphört. Vi kan ta ett steg till, inte bara skydda staters säkerhet utan också människors säkerhet. Kampen för mänskliga rättigheter globalt bygger just på alla människors lika värde. Arbetet för mänskliga rättigheter underlättas av att demokratin har brutit igenom på många håll, och därmed har vi också helt andra möjligheter till globalt samarbete i dag.

Sverige är också medlem i EU och därmed har vi helt nya instrument att agera tillsammans med andra. Hade EU infört en gemensam utrikespolitik för tio år sedan hade vi nog sluppit tio års krig på Balkan. I dag kan EU agera för att förebygga konflikter, inte bara i Europa utan också bistå FN i det globala arbetet för fattigdomsbekämpning och krishantering. EU är en aktiv global aktör.

Partivänner! På många sätt är världen bättre i dag. Och i dag är *Margaret Thatcher* tämligen ensam i sitt stöd för *Pinochet*. I dag är insikten om Vietnamkrigets förödande konsekvenser väl spridd. I dag stödjer både USA och EU en självständig palestinsk stat. I dag talar varken moderaterna eller näringslivet högt om det stöd de en gång gav Sydafrikas apartheidregim.

Men mycket återstår också att göra. Fortfarande lever alltför många människor i yttersta fattigdom. De globala orättvisorna är skriande. Vi ser dagligen förtryck och övergrepp mot mänskliga rättigheter. Därför har Sverige och svensk socialdemokrati fortfarande en särskild roll i den internationella politiken. Vi ska fortsätta att driva mänskliga rättigheter, utveckling och demokrati globalt. Vi ska fortsätta att verka för en öppen och rättvis handel. Vi måste demokratisera globaliseringen och globalisera demokratin. Vi ska fortsätta att sätta FN och folkrätten främst.

Vi ska fortsätta vara ledande för kärnvapennedrustning, konfliktförebyggande och krishantering. Och vi ska fortsätta att vara militärt alliansfria. Men precis som kongressen diskuterade i går ska vi också vara tydliga när det gäller att alliansfriheten ger oss fler fördelar än det som vi tidigare har framhållit för att kunna förklara oss neutrala i en eventuell krigssituation. Den militära alliansfriheten är också bra för säkerheten i Sverige och för stabiliteten i vårt hörn av världen. Den militära alliansfriheten ges oss största möjliga handlingsfrihet. Den militära alliansfriheten gör det lättare att kämpa för kärnvapennedrustning.

Partivänner! Vad kommer då den 11 september att innebära för den globala utvecklingen? Ännu vet vi inte det. Men den globala alliansen mot terrorism och det starka stödet för FN ger en möjlighet till en bredare internationell samling kring fler av vår tids ödesfrågor under FN:s ledning. Vi måste utnyttja det här tillfället för att återupprätta nord-syd-dialogen, för att kraftigt öka biståndet. Alla länder måste uppfylla FN:s biståndsmål för att få till stånd en öppen och rättvis handel också för u-länderna.

Vi behöver också få en internationell samling kring Mellanöstern. Målet är två stater med säkra och erkända gränser. Grunden är folkrätten och FN:s resolutioner, och medlen är fredsförhandlingar. Israel måste lämna ockuperad mark och upphöra med bosättningspolitiken och stoppa rättsvidriga avrättningar. Palestinierna måste göra allt för att stoppa självmordsbombarna.

Den 11 september måste också innebära en vändpunkt i bekämpandet av terrorismen. Jag är övertygad om att alla här inne minns vad vi gjorde när vi fick kännedom om terroristaktionen den 11 september och hur vi fick veta. Jag är övertygad om att vi kommer att bära med oss de minnena resten av våra liv.

Vi ska också minnas FN:s snabba och aktiva roll. FN:s säkerhetsråd fördömde terroristaktionen, krävde åtgärder av alla stater mot terrorismen och påminde om självförsvarsrätten enligt artikel 51 i FN-stadgan. För första gången sade FN att en terroristaktion var ett hot mot internationell fred och säkerhet och gav rätt till självförsvar. USA har återrapporterat sin militära aktion till säkerhetsrådet. Säkerhetsrådet har tagit emot rapporten och inte opponerat sig eller menat att USA har missbrukat sin rätt till självförsvar.

I dag önskar vi naturligtvis allihop att kriget tar slut så snart som möjligt. Talibanregimen kan få ett stopp omedelbart om den slutar att skydda *bin Ladin* och hans män och om den slutar att försvara träningslägren för terrorister.

Den centrala uppgiften för oss i dag måste vara att stödja Afghanistans folk humanitärt. Det är ett folk som först drabbades av Sovjets inmarsch, sedan av talibanernas skräckvälde och nu av bombningarna. Redan före kriget sade FN att 5 miljoner människor i Afghanistan hotades av svält-

katastrof. Bombningarna har inte gjort det lättare. Men bombningarna är inte heller det som har försatt Afghanistan i den här katastrofen. Som Unicefs chef för katastrofinsatser säger i dagens tidningar har försörjningskrisen i landet växt fram under decennier av krig och två års torka. Den har varit känd av alla biståndsarbetare i landet, men omvärldens intresse har tidigare varit svalt. Han säger till och med att i vissa avseenden har de rent av bättre förspant nu än före den 11 september. Bidragsgivarna runtom i världen har varit snabbare och generösare än normalt.

Vi måste göra allt för att stötta Afghanistans folk. Sverige har tidigare varit en av de allra största biståndsgivarna till Afghanistan. Nu ser vi att också andra länder ställer upp. Det finns de som har velat se ett bombstopp. Men jag tror inte att ett bombstopp skulle göra det lättare för Afghanistans medborgare. Tvärtom, paradoxalt nog kan ett bombstopp till och med förlänga kriget och dessutom öka risken att hjälpsändningarna blir stulna av talibanregimen.

Förslag till uttalande

FN har nu huvudansvaret både för att bistå i den akuta humanitära situationen och för att ta ansvar för den långsiktiga återuppbyggnaden av Afghanistan humanitärt, socialt, ekonomiskt. Eftersom vi har diskuterat situationen och det här var okänt då vi skrev våra kongresshandlingar skulle vi vilja föreslå ett uttalande. Jag läser upp det från talarstolen, men jag hoppas att ni alla också har fått det.

”Den socialdemokratiska partikongressen uttalar sitt starkaste fördömande över de terroristattacker som riktades mot New York och Washington den 11 september.

Dessa terrordåd var i djupaste mening ett angrepp på oss alla, och på det slags öppna demokratiska samhälle som vi vill leva i och utveckla.

Terroristattacken blev en påminnelse om våra samhällens sårbarhet. Den bör få alla demokratiska krafter att bilda gemensam front i kampen mot terrorismen.

Förenta nationernas säkerhetsråd har en huvudroll i insatserna mot terrorismen. Vi stödjer fullt ut de viktiga resolutioner som rådet antagit, bland annat för att kunna lagföra förövarna och frysa deras ekonomiska tillgångar.

Säkerhetsrådet har i sina beslut särskilt bekräftat FN-stadgans regler om rätt till självförsvar. Vi stödjer USA:s rätt att försvara sig mot förövarna av dessa storskaliga terroristdåd, särskilt i ljuset av flerfaldiga hot om upprepning.

Försvaret mot terrorismen måste föras på bred front, med en rad olika medel. De militära insatser som nu görs ska följa folkrättens regler om proportionalitet, det vill säga att inte mer våld än nöden kräver får användas, om klart avgränsade mål och om att civila offer måste undvikas.

Det är angeläget att den mycket breda koalitionen av stater, som nu över hela världen deltar i kampen mot terrorismen, också kan bestå framöver. En fortsatt återrapportering till FN:s säkerhetsråd är nödvändig. Säkerhetsrådet bör också fortlöpande göra en politisk utvärdering av hur situationen utvecklas, och vilka humanitära insatser som behövs för civilbefolkningen.

Den humanitära situationen för människorna i Afghanistan är akut och måste snabbt lindras. Efter 20 års krig, fyra års torka och talibanskt terrorvälde, inte minst mot kvinnorna och barnen, är situationen katastrofal. Redan före den 11 september varnade FN för att en stor humanitär katastrof var nära förestående. Redan då borde världssamfundet ha reagerat. Snabba åtgärder är nu nödvändiga av humanitära skäl. Trovärdigheten i världssamfundets kamp mot terrorism gör det än mera angeläget. Viktigast är att stängda gränser omedelbart öppnas, både för flyktingar som söker skydd utanför landets gränser, och för nödtransporter in i landet. Sverige ska ge ett kraftfullt bistånd till området, och samtidigt verka genom EU och FN för att förnödenheter snabbare och säkrare ska kunna transporteras dit. FN måste också ta huvudansvaret för en långsiktig återuppbyggnad av Afghanistan, humanitärt, ekonomiskt och socialt.

FN måste också stödja en politisk process för en representativ regering som återupprättar mänskliga rättigheter och påbörjar en demokratisk utveckling.

Kampen mot terrorismen måste föras parallellt med arbetet för en rättvisare värld och mot fattigdomen, för mänskliga rättigheter och demokrati.”

Det var förslaget till uttalande som jag härmed yrkar bifall till. Jag yrkar bifall till de nya skrivningar i riktlinjerna som har distribuerats och som bygger på den diskussion som vi hade i temagruppen i måndags. Det gäller riktlinjerna på sidorna 34 och 37-39 där det finns förslag till nya skrivningar.

Partivänner! Nu ser jag fram emot en debatt om ett av våra viktigaste områden, den internationella solidariteten. Tack!

Debatt

Maj Britt Theorin, Stockholm: Partivänner! Terrorism får aldrig accepteras. Den måste bekämpas, och det måste ske med folkrätten och internationell lag som grund. De skyldiga måste ställas inför rätta. Men terrorism kan inte bekämpas kortsiktigt, inte heller med bomber. Tio års krig och 400 000 döda ryska soldater visar den nästintill omöjliga uppgiften att vinna en militär seger i Afghanistan. Fortsatta bombningar under ramadan och över vintern riskerar att spräcka den gemensamma fronten mot terrorism.

Stora delar av Afghanistan ligger på över 2 000 meters höjd, och redan nu är katastrofen, som *Anna Lindh* sade, ett faktum. Man begär ett stopp från alla hjälporganisationer på bombningarna för att det den nödvändiga hjälpen under skydd ska kunna föras in. Vad Afghanistans folk behöver är inte bomber utan mat, vatten och mediciner.

Det är naturligtvis så att den kamp som ska föras måste föras långsiktigt och inriktas på att undanröja orsakerna till terrorismen och grunderna till den, till att undvika att nya terrorister skapas. Där ligger både konflikter i Mellersta Östern, mellan Israel och Palestina, som en nödvändighet att lösa, där Palestina måste bli en självständig och sammanhållen stat, och där Israel drar tillbaka sina ockupationer och sin bosättning och följer FN-resolutionerna. Det undandrar grunden för Hamas terroraktioner.

Grunden för terrorismen ligger också i den orättvisa fördelningen av jordens resurser. En massiv Marshallplan för fattigdomsbekämpning för tredje världen är ett bättre sätt att bekämpa terrorism än militärt krig. Snabba skuldavskrivningar, rättvisa handelsregler och nya biståndsprogram är krav som måste genomföras för att motverka den växande frustrationen i den tredje världen.

Jag har lagt ändringsförslag till detta yttrande, och jag har begärt att det ska gå till redaktionsutskottet för att man ska kunna ta in de synpunkter som jag har. Jag vill ha fört in i texterna de uttalanden som *Kofi Annan* har gjort, att vi ska instämma med *Kofi Annan* att det inte finns någon militär lösning på det afghanska problemet och att bombningarna bör upphöra så snart som möjligt. Ett bombstopp skulle ge utrymme för en nödvändig massiv hjälpinsats. Jag vill ha fört in att grogrunden för terrorism är det som vi måste bekämpa. Den måste motarbetas genom en aktiv lösning av Israel–Palestina-konflikten, den måste motarbetas med en massiv Marshallplan för tredje världens skuldavskrivningar och rättvisa handelsregler. Det är långsiktiga, mycket bättre metoder mot terrorismen än bombningar.

I dag vet vi att det finns en stor majoritet mot bombningarna i Sverige och hos socialdemokraterna. Detta gäller socialdemokratis fortsatta förtroende och själ. Jag begär bifall till mina ändringar och remiss till redaktionsutskottet.

Sven Britton, Stockholm: Jag betvivlar inte partiledningens övertygelse i sina skäl till att stödja bombningarna av Afghanistan. Den är i ett mycket imponerande sällskap av statsledningar, både politiskt och numerärt. Men om det så vore 440 länder som stödde denna politik så kan jag inte göra det. Det är då inte i första hand för det som jag personligen finner orimligt i förmodandet att det ska gå att få ut en eller flera personer i ett land genom att bomba det sönder och samman. Nej, mitt främsta skäl till att jag inte kan stödja de här bombningarna är att det otvetydigt måste

drabba dem som inte har haft någonting att göra med denna terrorism. Och detta i ett land som redan tillhör de allra mest plågade på vår jord.

Jag tror tyvärr inte att det är någon tillfällighet att detta är ett mycket fattigt och litet land. En av de två främsta tillskyndarna av det här kriget, *Tony Blair*, har haft terrorister på sitt eget territorium i decennier, men varken han eller hans företrädare *Margaret Thatcher* har nog kommit på tanken att de skulle bomba ut terroristerna för att få tag på dem. Jag tror tyvärr att det här är ett exempel på vad Brecht kallade att strypa en som redan är strypt.

Den svenska regeringen stöder sig på och ställer sig bakom FN, och det är en mycket fin princip. Men vi är också medlem i FN och till ganska nyligen var också medlem i dess säkerhetsråd. Vi kan och bör göra vår röst hörd där. Anser vi att bombningarna nu skördar så stora offer att det inte längre kan accepteras ur humanitär synpunkt då bör vi också säga ifrån det klart och tydligt, försöka få med oss hela alliansen på detta tänkande snarare än att vara rädda för att spräcka den.

Personligen tror jag inte att det finns något sådant som humanitära bombningar. Jag kan inte acceptera att ett skäl för bombningarna skulle vara att det inte finns några politiska och diplomatiska ingångar till den nuvarande regimen i Afghanistan. Det är just då som politisk skicklighet, fantasi och medkänsla krävs, och det tror jag är egenskaper som både *Göran Persson* och *Anna Lindh* har i övermått. Jag vädjar till er båda att nu använda dem för att finna en icke-militär lösning på situationen i Afghanistan.

Carl Tham, Stockholm: Partivänner! Det är legitimt att slå ut terroristernas baser i Afghanistan och också att försöka få bort den regering som skyddar terroristerna. USA har rätt till självförsvaret. Man ska inte glömma talibanernas ansvar. Om de är beredda att nu verkligen utlämna terroristerna skulle situationen bli helt annorlunda. Men samtidigt är det så att om detta bombkrig får fortsätta månad efter månad och leder till omfattande svält och många dödsoffer så kommer det att gå ut över folkrättens principer och framför allt över de värden som demokratin ytterst ändå står för. Ett sådant krig skulle naturligtvis skapa en ny svart vrede i en stor del av världen och skapa en grogrund för nya terrorister. Det är inte bara i Afghanistan som den grogrunden finns.

Därför är det så att även om kriget blir kort, vilket vi alla hoppas, och när sitt mål kan kampen mot terrorismen ändå ytterst bara vinnas genom freden. Ingenting kan eller bör göras för att möta terroristernas hat, men mycket kan och bör göras för att minska hatets attraktionskraft, skapa en värld där nationalistisk och religiös fanatism inte får fäste. Det gäller inte minst i denna aktuella region.

På ett världspolitiskt plan måste mycket göras som ändå borde ha gjorts för länge sedan vid sidan av behovet av omedelbara hjälpinsatser.

Jag skulle gärna vilja se att den svenska regeringen tillsammans med andra socialdemokratiska regeringar i Europa tar initiativ för ett globalt program för fred, utveckling och säkerhet. Det bör innefatta förstärkningar för FN och ett tryck på USA att nu äntligen acceptera inrättandet av den internationella brottsdomstolen. Där skulle kunna ingå stöd för den tanke som nyligen framfördes av Israels förra utrikesminister *Ben Ami*, nämligen en av USA och EU ledd internationell förhandling mellan Israel och Palestina för att få slut på ockupationen och det lidande och den förstörelse som denna konflikt för med sig. Ingen bestrider att detta hat ökar oförsonligheten i regionen. Där bör ingå en fortsatt kamp för mänskliga rättigheter.

I längden kan inte terrorister bekämpas genom att man går armkrok med regimer som förtrycker sina medborgare. Och på ett globalt plan måste de rika länderna stödja en politik för fattigdomsbekämpning och tillväxt som inte pressar in de fattiga folken i mallar som har bestämts i Washington eller i London. Biståndet i världen måste höjas. Nu är verkligen tillfället för detta också för USA som har världens lägsta bistånd i förhållande till sina resurser. Kampen mot terrorismen kan kräva våld och obestriddigen polisiära insatser, men det kan bara vinnas genom en medveten och beslutsam insats för fred, utveckling och säkerhet.

Ann Hedbom, Gävleborg: Det står i *Anna Lindhs* förslag att dessa terror-dåd i djupaste mening är ett angrepp på oss alla och det slags öppna demokratiska samhälle som vi vill leva i och utveckla. Hon har alldeles rätt, det var det. Men hur reagerar man när man blir slagen? Hur tänker man när man blir attackerad? Då är det väldigt lätt att göra det som är lätt och ge igen. Det som är svårt är att ta tid att tänka och tänka på ett nytt och annat sätt så att samma sak inte händer igen.

Man kan inte genom att bomba och döda skapa ett nytt demokratiskt samhälle. Mår de föräldralösa barnen i New York bättre av det finns flera föräldralösa barn i Kabul? Minskar man då antalet terrorister? Nej, det gör man inte. Man planterar nya frön, och man kommer att få en helt ny skörd av entusiastiska terrorister.

Det finns ett sätt att bekämpa terrorism och det är med rättvisa. Det är någonting som folk i världen törstar efter. Jag vägrar att hoppa på Europas och Amerikas lämmeltåg mot terrorismen. Det är förödande. Vi behöver mer kärlek och mindre våld.

Vi politiker i ett fritt land måste kunna höja vår röst för de förtryckta i Afghanistan. Vi ska bekämpa terrorism genom att stå upp och säga nej till mord på oskyldiga människor som medel att bekämpa terrorism.

Talibanerna struntar i Afghanistans befolkning. Det gör *George Bush* också, tror jag. Men vi här som är socialister borde stå upp och försvara Afghanistans befolkning. Därför stöder jag *Maj Britt Theorins* förslag.

Det mest tragiska i mänsklighetens historia är att de som aldrig har hållit ett dödt barn i sina armar alltid kommer på orsaker till att döda fler.

Robert Sten, Gävleborg: Jag tycker att det var härligt att höra *Anna Lindb* berätta inledningsvis om varför hon gick med i socialdemokraterna. När jag gick med i socialdemokraterna, inte som medlem utan med hjärta och själ, var det med övertygelsen om alla människors lika värde. Det var med övertygelsen att vi gjorde rätt när vi fördömde bombningarna av Hanoi, att *Palmes* ståndpunkt var riktig. Så ung är jag. Jag var 6–7 år vid den tiden. Men det sitter djupt.

Jag fördömer å det kraftigaste terroristhandlingarna den 11 september. Jag stöder initiativet till kampen mot terrorism. Jag stöder kampen för de mänskliga rättigheterna runtom på vår jord. Jag stöder kravet på att lagföra *bin Ladin*. Jag stöder kravet på att man ska lägga ned terroristträningsslägren.

Jag stöder inte bombningarna av Afghanistan. Jag kan inte stödja dem. De strider mot hela min socialdemokratiska själ, mot allt det som gjorde att jag från början gick med.

När vi såg vad som hände den 11 september är det lätt att känna vrede, hat och en önskan om rätt till aggression och hämnd. Det är lätt att ta till våld i de stunderna. Men jag tror inte att det skapar en bättre värld. Jag är övertygad om att för varje bomb som faller i Afghanistan sår man fröet till en ny terrorist, en ny *bin Ladin*, och då har vi inte åstadkommit någonting.

Det som kommer att åstadkomma någonting är de humanitära insatserna, och det är dessa som vi måste förstärka. Vi måste också kraftfullt agera för att få *bin Ladin* utlämnad. Kan vi kräva att han ska lämnas ut till USA med tanke på att folkkrätten godkänner bara tre alternativ – det egna landet, det land som begär honom utlämnad och internationella krigstribunalen?

Jag yrkar bifall till *Maj Britt Theorins* förslag.

Rainor Melander, Västernorrland: Kamrater! Diskussionerna i vår temagrupp utmynnade i ett ganska enigt budskap: USA bör stoppa sina bombningar i Afghanistan så fort som möjligt. Ett afghanskt liv är precis lika mycket värt som ett amerikanskt liv. Jag tycker inte att man kan se särskilt stora spår av detta i redaktionsutskottets förslag.

USA:s rätt att försvara sig kan vara svår att se i det här fallet. Man ska kalla saker vid sitt rätta namn. När jag var liten och min storasyster ibland slog mig en måndag, kunde jag inte slå tillbaka på fredagen och kalla det för självförsvar. Då handlade det om någonting helt annat.

I konsekvens med detta bör program- och redaktionsutskottet få bakläxa. I likhet med *Maj Britt Theorin* yrkar jag att förslaget återremitteras till redaktionsutskottet.

Sven-Erik Sved, Jämtland: Ordförande! Partikamrater! Jag har också, liksom *Anna Lindb*, stått på barricaderna och deltagit i demonstrationer

för att försvara de vietnamesiska, sydafrikanska, latinamerikanska, palestinska och tjetjenska folkens frihet. Jag har hårt kritiserat krigsföringen mot dessa folk.

Självklart fördömer jag också i dag terrordåden mot USA, och jag ställer upp på dagens uttalande i dess skrivningar mot terrorismen. Men jag, liksom tidigare talare, lider med de oskyldiga barn och vuxna som själva inte ställer upp för talibanerna och *bin Ladin*, men som ändå på ett grymt sätt drabbas.

Jag berörs djupt av dessa oskyldiga människors lidande och har lyssnat på de humanitära organisationernas vädjan om en paus i bombningarna. Jag vill därför göra följande tillägg på rad 16: "FN bör nu allvarligt överväga ett bombstopp för att ge de humanitära organisationerna en möjlighet att gå in i Afghanistan och göra nödvändiga hjälpinsatser."

Birgitta Nilsson, Skåne: Ordförande! Partivänner! När jag läste det här yttrandet för första gången tänkte jag: Vad bra! Sedan läste jag det en gång till, och då tyckte jag att det inte var riktigt lika bra. Jag tycker att det känns skönt att vi fördömer terroristattacker. Det känns skönt att vi här vill stödja Afghanistans folk ytterligare.

Men då jag läser meningen "Vi stöder USA:s rätt att försvara sig mot förövarna." tolkar jag det som att vi stöder USA:s rätt att fortsätta att bomba i Afghanistan. Jag gör inte det.

När jag ser TV-bilderna från hur man bombar i Afghanistan, hur människor lider, hur de svälter, hur barn dödas, då tror jag att man måste hitta ett annat sätt att försvara sig.

Jag yrkar bifall till *Maj Britt Theorins* förslag om remiss till redaktionsutskottet. Jag vill också yrka bifall till mitt förslag om att stryka den meningen.

Anna Berger Kettner, Broderskap: Kongressombud och andra kamrater! Det är oerhört viktigt att få tag i de kriminella, fanatiska personer och organisationer som är skyldiga till terrordåden den 11 september och som i dag och troligen sedan flera år tillbaka använder den afghanska civilbefolkningen, barn och deras föräldrar, som en mänsklig sköld som ett fejt försök att skydda sig själva. Det är inte minst viktigt för de miljoner muslimer som lever i fred och samförstånd som grannar till oss hemma i mitt kvarter på Degerbygränd i Rinkeby och på många andra platser i Västeuropa och i USA. Deras liv har varit förskräckligt – inte lika förskräckligt som barnens i Afghanistan, men tillräckligt förskräckligt. För deras skull är det viktigt att vi pekar ut de skyldiga.

Att man använder religion som förevändning för sin kriminalitet är kränkande för alla troende människor. Det måste fördömas. Talibanregimen, som har prioriterat att skydda dessa kriminella människor framför att lösa matförsörjningen och åstadkomma ett fungerande

liv för befolkningen, har också ett mycket stort ansvar för det som nu händer.

Men med allt detta sagt: Nu börjar vintern, inte bara här i Västerås utan kanske mer tydligt i de afghanska bergen. Om bara några dagar börjar ramadan, den muslimska fastemånaden. Under den tiden är solidariteten med dem som lider nöd ett av de viktigaste inslagen.

Att tankar och gåvor kommer att strömma från den muslimska världen till Afghanistan är uppenbart. Om denna hjälp inte når fram kommer den avgrund mellan trossystem, civilisationer och olikheter att öppnas, som terroristerna önskar.

Därför yrkar jag att det ska göras ett tillägg i det tredje stycket från slutet, efter meningen som slutar "för att få nödtransporter in i landet". Tillägget lyder: "Att det nu endast återstår dagar till den muslimska fastemånaden ramadan innebär att det är absolut nödvändigt att genast göra det möjligt för humanitär hjälp och skydd att nå fram till civilbefolkningen".

Birgitta Ahlqvist, Norrbotten: Ordförande! Partikamrater! Vi från Norrbottensbanken anser att kampen mot terrorism bara kan lösas på fredligt sätt genom samarbete och samverkan, inte genom militära aktioner. Därför föreslår vi följande förändringar i detta uttalande:

I stycke 5 vill vi stryka "USA:s rätt". Meningen ska då lyda: "Vi stöder rätten att försvara sig."

I stycke 6 vill vi göra ett tillägg: "Oskyldiga får inte drabbas."

I stycke 8, sista meningen står det: "FN måste ta huvudansvaret för en långsiktig återuppbyggnad av Afghanistan humanitärt, ekonomiskt och socialt." Där vill vi sätta in "demokratiskt".

I stycke 9 vill vi sätta in meningen: "Det målet uppnås inte genom militära handlingar, utan genom stöd och samverkan från andra länder."

Jag glömde en sak i stycke 6. Vi vill också stryka orden "på bred front". Vi vill att meningen ska lyda: "Försvaret mot terrorism måste föras med en rad olika medel."

Jarl Henriksson, Norrbotten: Hela andemeningen i det här uttalandet är ju att vi ska stå bakom USA-alliansens krig i och mot Afghanistan. Aldrig att jag ställer upp på USA-alliansens krig!

Jag är anhängare av att man ska lagföra kriminella. Men det måste vara produktiva åtgärder, och de måste vara till ett rimligt mänskligt pris.

Hur många träningsläger och hur många terrorister har USA lyckats bomba i Afghanistan, och hur många sjukhus och hjälpanläggningar? Hur många oskyldiga civila har drabbats? Man kan verkligen fråga sig: Vad är målet för detta krig? Är det bara att få tag i *bin Ladin*?

Det här är ett krig mot en regim som USA inte gillar. Jag gillar den inte heller, men jag ser bara ett sätt att bli av med den, och det är att arbe-

tarna i Afghanistan tar makten och avsätter den. Att stödja uppbyggnaden av en sådan arbetarrörelse i Afghanistan är vår viktigaste uppgift.

Och varför ogillar USA den här regimen? Jo, av ungefär samma skäl som alla andra regimer som de har störtat och bekrigat i Iran, Guatemala, Chile, Grenada, Irak och Vietnam. Dessa krig har sannerligen inte bidragit till demokrati.

Jag yrkar bifall till *Birgitta Ahlqvists* ändringsyrkande. Sedan har jag också ett tilläggsyrkande, att uttalandet ska avslutas med: "Krigshandlingarna måste omedelbart upphöra". Jag kan inte ställa mig bakom ett uttalande som inte kräver ett stopp på detta krig.

Dessutom har jag ytterligare ett tilläggsförslag som en ytterligare understrykning, att arbetarrörelsen har det stora ansvaret för att stödja att det bildas fackföreningar och socialistiska arbetarpartier som verkligen kan försvara utvecklingen av demokrati i Afghanistan.

Bo Olovson, Norrbotten: Kamrater! Som nybörjare i dessa sammanhang tycker jag att det är ganska intressant att försöka att följa tendenser, det vill säga vilka sanningar det finns och vilka sanningar som är på väg att uppstå i en grupp människor. Jag har sett tre tendenser. Det börjar smyga sig in en tanke om att våld nog är ett ganska bra medel för att uppnå målsättningar. Den andra tendensen är att vi har förvandlat svåra moraliska frågor till teknikaliteter. Frågan handlar egentligen om att följa FN. Den tredje tendensen är att vi ofta pratar om att vi på något sätt är fångna i ett skeende, att globaliseringen, teknikutvecklingen och så vidare gör att vi måste bete oss på ett visst sätt.

Dessa tre saker tillsammans gör att vi måste stödja FN, men att stödja FN är detsamma som att stödja USA. Man bör tänka på att FN aldrig har sagt att man ska bomba. FN har aldrig sagt att människor ska drivas på flykt. Dessutom är FN resultatet av medlemsstaternas röster. Det innebär i sin tur att vi kan ta första steget till att ändra på situationen i Afghanistan. Vi är alltså inte fångna i ett skeende.

Tänk bara på vår portalparagraf om alla människors lika värde. Jag tycker inte att människor ska behöva uppleva att de bombas för deras egen skull. Det ska aldrig behöva hända. Vi är inte fångna i ett skeende. Vi kan göra skillnad, och vi kan välja andra vägar.

Jag avslutar med att upprepa att vi kan ta första steget.

Berit Frändås, Älvsborgs södra: Mycket klokt har sagts av partikamraterna här, så det behöver jag inte upprepa.

Jag tycker också att terrorism är fruktansvärt. Jag skulle kunna instämma i varje ord som *Robert Sten* från Gävleborg sade. Men för att gå rakt på sak måste vi skicka med några synpunkter på yttrandet, om det nu ska skickas tillbaka, så att redaktionsutskottet vet vad vi har reagerat emot.

Jag har reagerat mot stycke 6 och instämmer i *Birgitta Ahlqvists* synpunkt, att försvaret mot terrorismen måste föras med en rad olika medel.

Sedan kommer det en sak som jag har funderat över vad det egentligen betyder, och jag yrkar att det stryks eller skrivs om: "De militära insatser som nu görs ska följa folkkrättens regler om proportionalitet." Jag kan inte folkkrättens regler, men det påminner mig om det som sades för ungefär 2 000 år sedan om öga för öga och tand för tand, det vill säga att man inte får använda mer våld än nöden kräver. Är verkligen massiva bombningar över Afghanistan inte mera våld än vad nöden kräver?

Är det fråga om klart avgränsade mål i Afghanistan i dag? Det är i alla fall inte det vi ser på TV. Civila offer måste undvikas, sägs det. Vi ser massor av civila offer. Vi ser väldigt lite av militära mål som har träffats.

Jag yrkar bifall till förslaget om återremiss och vill skicka med mina synpunkter.

Peter Hultqvist, Dalarna: Partivänner! Det har sagts många kloka saker i den här debatten. Men det finns saker som man aldrig får glömma.

Det är en miljard muslimer som är helt oskyldiga till det som har inträffat. Det är en liten grupp extrema, fundamentalistiska talibaner som ligger bakom det här. De regerar ett land som de har fört till en mycket olycklig situation. De förtrycker ett folk och är en diktaturregim i dess reella mening. Det är en regim som måste bort och som vi inte kan ha något som helst att göra med.

Jag tror inte att talibanerna är särskilt påverkbara för vare sig förhandlingar eller olika typer av resonemang. Samtidigt sprider de ständigt nya hot över världen om vad de förbereder nästa gång. Människor över hela jorden känner oro och undrar vad som händer. Detta är någonting som är nytt och som är helt oacceptabelt. Man kan fråga sig hur man ska hantera det.

Jag tror att det finns en gräns för vad våld och bomber kan lösa. Men någonstans måste man dra en gräns för vad man accepterar i förhållande till terrorister. Jag tycker att det är rätt om man kan slå sönder terroristernas träningsläger, terroristernas infrastruktur och se till att ödelägga deras möjligheter att fortsätta, för jag tror inte att de är särskilt förhandlingsvilliga.

Däremot måste vi vara väldigt tydliga när det gäller humanitär hjälp. Vi måste se till att det kommer in förnödenheter i landet och kraftfullt bistånd i området. Transporterna måste vara säkra och snabba. Vi måste ge allt stöd för att bana väg för en demokratisk utveckling i landet.

Jag har träffat många representanter för befrielse rörelser, från ANC, PLO och så vidare. Men jag har aldrig träffat någon som har varit beredd att utöva den här typen av fundamentalism och extremism. Jag tycker att grunden i uttalandet är rätt. Sedan kanske vi ska formulera om vissa saker, men grundtanken är rätt.

Greger Tidlund, Södermanland: Ordförande! Det här är ingen lätt fråga, och det är inget lätt beslut. Men i går fattade vi beslut om ett nytt partiprogram där det står: Ingen stat eller terrorgrupp får med militär eller ekonomisk styrka tvinga andra stater till militär och politisk underordning. Inte heller religiös underordning, vill jag tillägga.

Vad var egentligen syftet med *bin Ladins* terrorgrupp och dådet den 11 september? Jo, det var just det som partiprogrammet pekar på, att tvinga USA och andra stater till militär och politisk underordning. Det är lätt att säga nej till bombningar. Jag sade nej till bombningarna av Hanoi och var aktiv i den rörelsen, men det här är en helt ny och annorlunda situation.

Sverige har alltid stått bakom FN och dess resolutioner. Jag tycker att det vore förödande om partikongressen fortsättningsvis inte skulle stå bakom FN och dess resolutioner. Därför ställer jag mig bakom uttalandet som står bakom FN:s resolutioner. Om *bin Ladin* får som han vill lyckas han inte bara att splittra FN utan även partikongressen.

Jag yrkar bifall till partistyrelsens uttalande.

Ingebert Magnusson, Jönköpings län: Om man ska döma av inläggen här i dag låter det som att vår utrikesminister står ganska ensam. Jag tror inte att så är fallet.

Detta krig syftar till att krossa al Qaida-nätverket som är en synnerligen hänsynslös kriminell internationell terroristorganisation. I förlängningen måste det också syfta till att få bort talibanregimen i Afghanistan.

Några har här talat sig varma för humanitära insatser i Afghanistan, och sådana är givetvis väldigt viktiga. Man måste fortsätta med dem. Men det är ju inte FN:s uttalande och kriget mot talibanregimen och al Qaida-nätverket som har försatt Afghanistan i en sådan fara, utan det är ju talibanregimen som inte tar någon hänsyn till kvinnor, barn och gamla. Tvärtom lägger man beslag på hus där änkor med barn bor som kanske har fått dem under Sovjettiden, men om man är änka med barn ska man inte få ha ett hus. Man tar matförråd från FN för sin egen del.

Jag vill ställa mig bakom vår utrikesministers och program- och redaktionskommitténs förslag, och jag yrkar bifall till det.

Jan Burell, Dalarna: Partivänner! Jag sitter som folkvald nämndeman i Falu tingsrätt. Jag tjänstgör ungefär fyra dagar per år. Det är fyra domare, och tre av oss är valda av kommunfullmäktige.

Vi dömer många ungdomar. Vi lyssnar på båda parter. Inte någon talar helt sanning, men vi ger signaler hela tiden om vad som gäller i de demokratiska lokalsamhällena.

Varje domstolsförhandling innehåller – förutom vi fyra – en åtalad, ett brottsoffer och en allmän åklagare. Om ett brottsoffer efter någon tid aktivt tar saken i egna händer uppfattas det enligt svensk rättspraxis i sig som en brottslig handling.

Jag yrkar bifall till *Maj Britt Theorins* förslag.

Luciano Astudillo, Skåne: Partivänner! I går när vi diskuterade partiprogrammet talade vi om hur man på bästa sätt bekämpar terror och terrorism. Vi lyfte fram kampen mot fattigdom. Sjukhus, skolor och mat är det som är viktigt. Men vi lyfte också fram det faktum att FN måste vara konsekvent. Var än brott eller kränkningar mot mänskliga rättigheter sker måste vi reagera.

Jag tycker att uttalandet med vissa omskrivningar är en rimlig kompromiss. Kampen mot terrorism måste föras på bred front. FN:s säkerhetsråd har en viktig roll. Den nyckelmening som jag personligen tycker borde lyftas fram är den sista meningen: "Kampen mot terrorism måste föras parallellt med arbetet för en rättvisare värld och mot fattigdom, för mänskliga rättigheter och demokrati." Den meningen borde flyttas högre upp för att markera hur viktigt detta är på längre sikt.

Vi har tagit ett första viktigt steg. Nu har vi breddat debatten. Det har inte bara handlat om ett ensidigt bejakande av bombningar. Men vi har också gett regeringen handlingsfrihet. Nu är det upp till den att väga alla olika aspekterna. Den långsiktiga kampen mot terrorism, de militära aktionernas effekt, som jag personligen är oerhört skeptisk till, de humanitära insatserna och situationen i Afghanistan som är akut, FN:s roll nu och i framtiden är en viktig ansvarsfull uppgift som regeringen har. Använd detta ansvar med förnuft!

Ann Hedbom, Gävleborg: Jag har bara en kort uppmaning till alla här som vill se en återremiss av dokumentet, och det är att vi enar oss om ett förslag. Jag föreslår ytterligare en gång bifall till *Maj Britt Theorins* förslag.

Maj Britt Theorin, Stockholm: Kamrater! Några minuter här i talarstolen ger inte möjlighet att korrigera alla felaktigheter. Men låt mig åtminstone säga till mina kamrater här att Förenta nationerna aldrig har sagt ja till bombningar av Afghanistan, aldrig någonsin. Inte heller *Kofi Annan* har gjort det. Han har, som jag sade, uttalat att det inte finns någon militär lösning av de afghanska problemen och att bombningarna bör upphöra så snart som möjligt. Ett bombstopp skulle ge utrymme för det som bland andra *Anna Berger Kettner* efterlyser, det vill säga massiva hjälpinsatser. Blir det inte ett bombstopp kommer inga hjälpinsatser in i landet.

Det andra som jag vill säga är att talibanregimen kom till tack vare USA och Pakistan. Inga andra bidrog till att utse den regimen. De stöttade hela tiden talibanerna i sin kamp mot Sovjet. Det som nu sker ska inte skyllas på något annat. Vi måste ha historiens lopp klart för oss. Det var alltså USA som installerade talibanregimen.

Att FN inte har sagt ja till bombningar bekräftade också *Anna* i vår temagrupp. Så det är ingenting som jag har hittat på, utan det är verkligheten.

Annelie Stark, Skaraborg: Ordförande! Mycket kort: Skaraborgsdelegationen har gått igenom uttalandet. Det finns en del justeringar som här har presenterats och som jag förutsätter kommer att diskuteras i program- och redaktionsutskottet. Men jag vill betona att vi stöder huvudinriktningen i det som är utdelat till kongressen. Utifrån detta stöder vi det uttalande som *Anna Lindb* har presenterat här tidigare.

Anna Lindb, partistyrelsens föredragande: Partivänner! Det finns skäl att börja med att påminna oss om att det är mycket som vi är överens om. Det gäller vikten av att bekämpa terrorismen, vikten av att stödja civilbefolkningen i Afghanistan, hoppet om att kriget snart kommer att ta slut och vikten av ett långsiktigt agerande.

Jag kan också förstå väldigt många av de inlägg som går emot partistyrelsen, därför att det är en naturlig reaktion att vara emot militärt våld. Men kom ihåg att det finns skäl för att säkerhetsrådet enligt har ställt upp bakom USA. Här vill jag bestämt dementera det som *Maj Britt* sade. FN har i sin stadga bekräftat rätten till självförsvar även med militära medel. FN har i sina resolutioner efter den 11 september bekräftat rätten till självförsvar.

När USA och Storbritannien har rapporterat tillbaka till säkerhetsrådet att man har inlett militära aktioner har säkerhetsrådet tackat för och accepterat rapporterna och inte haft någonting att invända mot dessa rapporter. Det är alltså inte FN som säger att USA och Storbritannien måste bomba. Men FN har accepterat och stött att USA och Storbritannien har använt sin rätt till självförsvar och därmed också stött aktionen.

Det finns också skäl till att alla stater i princip enligt har ställt upp bakom USA:s rätt till självförsvar. Det handlar inte bara om sympati med USA och med alla offer, det är inte bara för att USA enligt folkrätten och FN har en laglig rätt till självförsvar, utan det är även därför att alla stater har känt rädsla för nya terroristangrepp. Det är ju inte för att hämnas eller bestraffa som man bombar i Afghanistan. Det är inte heller för att bombningar är det enda vapnet mot terrorismen.

De militära aktionerna är ett sätt för att förhindra nya terroristangrepp, eftersom man vet att detta terroristnätverk med ledningen som sitter i Afghanistan i spetsen planerar för nya aktioner. Vi vet att träningslägren i Afghanistan bland annat lär upp nya terrorister hur man använder till exempel biologiska vapen. Vi vet att talibanregimen i Afghanistan aktivt skyddar och hjälper de fanatiska terroristgrupperna.

Ända sedan 1999 har FN krävt att Afghanistans talibanregim ska utlämna terroristerna och att terroristlägren ska stängas.

Vi brukar alltid säga att man ska förhandla, att man ska komma överens och att man ska försöka att hitta lösningar. Men här finns det ju ingen att förhandla med. Det finns inga terrorister som man kan för-

handla med. Det är ingen som kommer med en politisk dagordning och säger vad man vill uppnå. Terrorismen går just ut på att sprida skräck och förtvivlan och att hämnas på civila.

Jag vill också bemöta detta med att alla humanitära organisationer kräver bombstopp. Riktigt så enkel är inte sanningen. Som jag sade i min inledning har både Unicef och FN:s livsmedelsprogram sagt att det inte är bombningarna som är problemet. Deras problem är att det internationella samfundet nu efter många års försummelser borde ställa upp för den afghanska civilbefolkningen. Man borde öka sitt bistånd. I praktiken handlar det om att fler ska göra det som Sverige har gjort under många år, att ge bistånd för att underlätta situationen för de nödlidande i Afghanistan.

Sedan är det också självklart att de militära aktionerna inte kan pågå hur länge som helst. Det är också därför som vi i utlåtandet hänvisar till att det är viktigt att FN får rapporter och också gör kontinuerliga utvärderingar av vad som sker, ifall det här går eller ifall man inte längre vill acceptera aktionerna.

Jag vill instämma i *Carl Thams* förslag om det globala initiativet för att stärka FN, vidga stödet för den internationella brottmålsdomstolen, fattigdomsbekämpningen, mänskliga rättigheter – allt sådant som behövs i ett globalt initiativ. Det ligger väl i linje med det som *Göran Persson* presenterade vid invigningen av kongressen, initiativet inför Johannesburg och initiativet för att ta ett stort globalt initiativ mot fattigdomsbekämpning och för de globala orättvisorna.

Jag vill också göra en del förändringar i uttalandet, eftersom även jag lyssnar på det som sägs.

Jag börjar med *Luciano*. Han ville att det sista stycket om att kampen mot terrorismen måste föras parallellt med arbetet för en rättvisare värld skulle betonas tidigare i texten för att visa hur viktigt det globala arbetet är. Jag yrkar bifall till det och föreslår att det allra sista stycket om kampen mot terrorismen och så vidare ska infogas efter det som nu är tredje stycket. Det skulle alltså lyda: "Alla demokratiska krafter ska bilda gemensam front i kampen mot terrorismen. Kampen mot terrorismen måste föras parallellt med arbetet för en rättvisare värld och mot fattigdomen, för mänskliga rättigheter och demokrati. Förenta nationernas säkerhetsråd har en huvudroll."

Några stycken längre ned, i sjätte stycket som börjar med "Försvaret mot terrorismen måste föras på bred front", skulle jag vilja ta in *Maj Britt Theorins* förslag: "Försvaret mot terrorismen måste föras med politiska, ekonomiska och diplomatiska medel." I stället för "en rad olika medel" ska det alltså stå "politiska, ekonomiska och diplomatiska medel" för att tydliggöra det hela. Det var flera talare som efterlyste det. Däremot tycker jag att meningen som fortsätter med militära insatser, och så vidare, ska stå kvar. Den är väldigt viktig för att just visa att de militära insatserna måste ske inom ramen för folkrätten.

Birgitta Ahlqvist vill däremot lägga till i det stycket att inte oskyldiga ska drabbas. Därför föreslår jag att det läggs till sist. Därmed skulle stycket lyda: "Försvaret mot terrorismen måste föras med politiska, ekonomiska och diplomatiska medel. De militära insatser som nu görs ska följa folkrättens regler om proportionalitet – det vill säga att inte mer våld än nöden kräver får användas – om klart avgränsade mål, om att civila offer måste undvikas så att inte oskyldiga drabbas."

Birgitta Ahlqvist vill också att vi ska lägga till "demokratiskt" längst ned i stycke 8, det som handlar om den långsiktiga återuppbyggnaden av Afghanistan. Det yrkar jag också bifall till. Därmed skulle lydelsen bli följande: "FN måste också ta huvudansvaret för en långsiktig återuppbyggnad av Afghanistan humanitärt, ekonomiskt, demokratiskt och socialt."

Birgitta Ahlqvists föreslår följande tillägg i näst sista stycket: "FN måste också stödja en politisk process för en representativ regering som återupprättar mänskliga rättigheter och påbörjar en demokratisk utveckling genom stöd och samverkan från andra länder." Här vill jag också yrka bifall till *Birgitta Ahlqvists* förslag.

Anna Berger Kettner har ett förslag som jag vill lägga in en del av mitt i stycke 8. Därmed skulle lydelsen bli: "Viktigast är att stängda gränser omedelbart öppnas, både för flyktingar som söker skydd utanför landets gränser, och för nödtransporter in i landet, så att det blir möjligt för humanitär hjälp och skydd att nå fram till civilbefolkningen, särskilt inför ramadan." Detta skulle jag välja lägga till i stycke 8.

Därmed, partivänner, tycker jag ändå att vi har gjort det som socialdemokratisk tradition bjuder. Vi ser till vad som behövs både kortsiktigt och långsiktigt. Vi kan inte förneka ett land rätt till självförsvar mot nya terroristattacker. Det handlar också om vår rädsla för nya terroristattacker. Vi måste samtidigt göra allt vad vi kan i det långsiktiga arbetet för global rättvisa och bekämpande av terrorismen.

Maj Britt Theorin, Stockholm: Först en fråga: Förstår jag det rätt att du inte vill föra någonting till program- och redaktionsutskottet? I så fall vill jag återkomma med mitt yrkande. Jag tycker att det skulle vara ganska genant för en socialdemokratisk kongress om man inte fullföljde sina traditioner att stödja FN:s generalsekreterare.

FN:s generalsekreterare har uttryckt sig på ett sådant sätt att det vore möjligt för den här kongressen att anta det utan att begära ett direkt bombstopp. Vi skulle alltså instämma med *Kofi Annan* i att det inte finns någon militär lösning på de afghanska problemen och att bombningarna bör upphöra så snart som möjligt.

Jag har väldigt svårt att förstå att en kongress inte kan ställa upp på detta. Jag har mycket svårt att förstå att *Anna Lindh* inte kan acceptera det. Vi åberopar konstant FN, och vi bör naturligtvis också stödja FN:s generalsekreterare. Därmed har vi inte sagt det som ni vill undvika, näm-

ligen att vi vill ha ett bombstopp nu och i dag, utan vi säger att bombningarna bör upphöra så snart som möjligt. Jag yrkar fortfarande bifall till det.

Jag tycker också att man i ett socialdemokratiskt uttalande kraftigare bör markera att det är grogrunden för terrorismen som man måste motarbeta i Mellersta Östern, i den fattiga världen. Dessa åtgärder borde en kongress också ställa sig bakom. Jag har gett *Anna Lindb* förslagen och hoppas att hon är beredd att bifalla dem.

Anna Lindb, partistyrelsens föredragande: *Maj Britt*, det är viktigt att komma ihåg att *Kofi Annan* också har ställt upp på säkerhetsrådets hanterande av frågan. Han har ställt upp på resolutionen, han har bekräftat rätten till självförsvar och så vidare. Samtidigt har vi också sagt – allt detta ingår i uttalandet – att vi naturligtvis vill ha långsiktiga lösningar, att det inte finns militära lösningar på alla frågor och att vi naturligtvis också vill se en fred i Afghanistan så snart som möjligt. Men jag tycker att det vore fel att lyfta in ett muntligt uttalande från en tidningsartikel i kongressens uttalande. Jag tycker att vi har tagit in alla de delar vi behöver i kongressens uttalande – det långsiktiga, det kortsiktiga, stödet till FN, stödet till folkkrätten.

Maj Britt Theorin, Stockholm: Kära partivänner! Det är mycket som har sagts före den här debatten, och det är mycket som inte är sanningsenligt. *Kofi Annan* har påpekat de politiska, ekonomiska och diplomatiska lösningar som måste till i sitt uttalande om kriget. Han har aldrig någonsin använt uttrycket de militära metoderna.

Kofi Annan har alltså inte ställt sig bakom några bombningar i Afghanistan. Och hans tal inför ILO-konferensen i Genève i dagarna är ett klart uttalande om att man måste se till att finna andra lösningar än militära och att det är de vettiga politiska lösningarna som ska till. *Kofi Annans* uttalande duger att använda när man ska slå oss i huvudet med att han godkänner kriget, vilket han inte gör. Men det ska användas, tycker jag, som det är. Han har uttalat att bombningarna bör upphöra så snart som möjligt. Det bör en också socialdemokratisk kongress kunna säga.

Anna Lindb, partistyrelsens föredragande: Våldigt kort, *Maj Britt*: Det är faktiskt så att *Kofi Annan* våldigt tydligt har stött säkerhetsrådet och uttalat sig också för USA:s rätt. Vi har också sett att *bin Ladin* har fördömt *Kofi Annan* och FN just för att de inte har krävt ett akut bombstopp.

Bifall till uttalandet och bifall till nya skrivningar i riktlinjerna.

Ordningsfråga

Tjänstgörande ordförande beslutade att först behandla förslag om uttalandet, sedan övergå till behandling av riktlinjer och utlåtandet.

Beslut

Kongressen beslöt:

att bifalla ordförandens förslag.

Behandlingen av riktlinjer och utlåtanden på dagordningens punkt 10.7.1, 10.7.2 och 17.1 fortsätter på sidan 60 och 64 i del 2.

Ordförande: *Daniel Ådin*

Behandling av uttalandet

Under debatten framfördes följande förslag:

Maj Britt Theorin, Stockholm: Strykning i stycke 5: "i sina beslut". Strykning i stycke 6: "en rad olika medel".

Ändringsförslag i stycke 6: "med politiska, ekonomiska och diplomatiska medel". Tilläggsförslag i stycke 6: "Vi instämmer med *Kofi Annan* att det finns ingen militär lösning på de afghanska problemen och att bombningarna bör upphöra så snart som möjligt. Grogrunden för terrorism måste bearbetas genom en aktiv lösning av Israel–Palestina-konflikten med ett sammanhållet och självständigt Palestina, säkra gränser för Israel och att båda följer FN:s resolutioner. En massiv Marshallplan för tredje världen, skuldavskrivningar och rättvisa handelsregler är långsiktiga åtgärder mot terrorism."

Återremiss av uttalandet till redaktionsutskottet.

Sven Britton, Stockholm: Återremiss till redaktionsutskottet.

Robert Sten, Gävleborg: Bifall till *Maj Britt Theorins* förslag.

Rainor Melanders, Västernorrland: Återremiss redaktionsutskottet: "USA bör upphöra med sina bombningar så fort som möjligt."

Sven-Erik Sved, Jämtland: Tilläggsförslag på rad 16: "FN bör nu allvarligt överväga ett bombstopp för att ge de humanitära organisationerna en möjlighet att gå in i Afghanistan och göra nödvändiga hjälpinsatser."

Birgitta Nilsson, Skåne: Strykning stycke 5, rad 2: "Vi stödjer USA:s rätt att försvara sig mot förövarna av dessa storskaliga terroristdåd, särskilt i ljuset av flerfaldiga hot om upprepning."

Bifall till *Maj Britt Theorins* yrkande om återremiss till redaktionsutskottet.

Anna Berger Kettner, Broderskap: Tilläggförslag stycke 8, rad 7: ”Att det nu endast återstår dagar till den muslimska fastemånaden ramadan, innebär att det är absolut nödvändigt att genast göra det möjligt för humanitär hjälp och skydd att nå fram till civilbefolkningen.”

Birgitta Ahlqvist, Norrbotten: Ändringsförslag i stycke 5, rad 2: ”USA:s rätt” ändras till ”rätten”. Strykningsförslag i stycke 6, rad 1: ”på bred front”. Tilläggsförslag i stycke 6, rad 4: ”oskyldiga får inte drabbas”. Tilläggsförslag i stycke 8: ”demokratiskt”. Tilläggsförslag i stycke 9, rad 2: ”Det målet uppnås inte genom militära handlingar, utan genom stöd och samverkan från andra länder.”

Jarl Henriksson, Norrbotten: Bifall till *Birgitta Ahlqvists* förslag.

Tillägg efter stycke 7 i uttalandet: ”Kampen mot terrorismen förutsätter också en kamp för demokrati och rättvisa. Den internationella arbetarrörelsen måste stödja uppbygget av fackföreningar och arbetarpartier i alla länder.”

Tilläggsförslag sist i uttalandet: ”Vi kräver därför att alla krigshandlingar i Afghanistan omedelbart stoppas.”

Bo Olovsson, Norrbotten: Bifall till *Jarl Henrikssons* förslag.

Berit Frändås, Älvsborgs södra: Strykning stycke 6, från och med andra meningen.

Bifall till förslaget om återremiss.

Peter Hultqvist, Dalarna: Bifall till uttalandet.

Greger Tidlund, Södermanland: Bifall till uttalandet.

Ingebert Magnusson, Jönköpings län: Bifall till uttalandet.

Jan Burell, Dalarna: Bifall till *Maj Britt Theorins* förslag.

Luciano Astudillo, Skåne: Ändringsförslag: flytta stycke 10 till efter stycke 3.

Annelie Stark, Skaraborg: Bifall till uttalandet.

Anna Lindb, partistyrelsens föredragande: Förslag till strykning i stycke 2, rad 1: stryk ordet ”slags”.

Bifall till *Birgitta Ahlqvists* strykningsförslag i stycke 6, rad 1: stryk ”på bred front”.

Bifall till *Luciano Astudillos* ändringsförslag: flytta stycke 10 så att det följer på stycke 3.

Bifall till *Maj Britt Theorins* ändringsförslag i stycke 6, rad 1: "en rad olika medel" ersätts av "politiska, ekonomiska och diplomatiska medel".

Förslag till tillägg i stycke 6, sist: "så att inte oskyldiga drabbas" (med anledning av *Birgitta Ahlqvists* förslag).

Bifall till *Birgitta Ahlqvists* tilläggsförslag i stycke 8, sista raden: "demokratiskt".

Förslag till tillägg i stycke 9, sist: "genom stöd och samverkan från andra länder" (med anledning av *Birgitta Ahlqvists* förslag).

Förslag till tillägg i stycke 8, rad 8: "så att det blir möjligt för humanitär hjälp och skydd att nå fram till civilbefolkningen, särskilt inför ramadan (med anledning av *Anna Berger Kettners* förslag).

Bifall till partistyrelsens förslag till ändringar i uttalandet och till uttalandet i övriga delar, samt avslag på förslagen om återremittering.

Förslag

Tjänstgörande ordförande: Ska ärendet återremitteras eller behandlas i dag?

Beslut

Efter försöksvotering beslöt kongressen:

att ärendet ska behandlas i dag.

Förslag

Tjänstgörande ordförande föreslog att punkten skulle ajourneras och tas upp efter lunchuppehållet.

Beslut

Kongressen beslöt:

att ajournera behandlingen av uttalandet till efter lunchuppehållet.

Behandlingen av uttalandet fortsätter på sidan 60 del 2.

Ordförande: *Jörgen Linder*

Dagordningens punkt 8

Val av partiorgan

Dagordningens punkt 8.1

Val av partiordförande

Föredragning

Sven Hulterström, valberedningens ordförande: Ordförande! Kongressdeltagare! En enhällig valberedning föreslår att *Göran Persson* omväljs till partiordförande och att valet ska ske med acklamation.

Förslag

Följande förslag förelåg:

att välja Göran Persson till partiordförande.

Beslut

Kongressen beslöt enhälligt:

att välja Göran Persson till partiordförande.

Göran Persson, partiordförande: Tack så mycket. Jag är så tagen av diskussionen som pågår att jag inte har förberett vad jag ska säga. Jag är inte ens tillfrågad av valberedningen, kan jag avslöja. *Lars Stjernkvist* tycks vara i samma predikament, så han är nervösare än jag.

Tack ska ni ha. Det var fint när jag blev omvald i Sundsvall. Det här känns ännu starkare, fast på ett annat sätt. Då var vi fortfarande mitt uppe i period då vi var splittrade om sådant som var inrikespolitikens huvudfrågor. Vi hade just börjat få greppet om hur vi ville förändra och driva reformprocessen vidare i Sverige, och vi kände att partiet och fackföreningsrörelsen hade börjat hitta varandra igen.

Nu har vi ytterligare fyra år bakom oss och känner att vi är en rörelse igen. Vi håller samman. Vi är också väldigt fyllda av kamplust.

Det är bara en sak som skrämmer mig lite, och det är att det på något sätt känns som att vi börjar tro att nästa års val blir lätt att vinna. Det blir det ju inte. Vi måste se vilket läge vi har. Vi är fortfarande tillbakapressade. Vi har en oklar parlamentarisk situation just nu som har gått att hantera den här mandatperioden, därför att vi har haft en ekonomisk utveckling som har gjort att vi under tre-fyra års tid i stort sett egentligen bara har fördelat förbättringar. Vi vet ju inte alls hur nästa mandatperiod kommer att ta sig ut. Vi vet att det just nu är en splittrad borgerlighet som kommer att samla ihop sig.

Det blir ett tufft val också nästa gång. Det blir små marginaler. Vi måste skärpa oss till det yttersta för att klara en fortsatt socialdemokratisk majoritet i många kommuner, i en del landsting och en socialdemokratisk dominans i Sveriges riksdag. Det är inte på något sätt klart. Det är oerhört viktigt att vi inser att vi kan komma att ha framför oss ett år då ekonomin dessutom vänder nedåt, då vi får anstränga oss hårt för att klara jobben och då vi verkligen får se till att vi inte tappar en del av det vi åstadkommit när det gäller att förstärka rättvisan i Sverige. Detta ligger återigen i vågskålen.

När jag blev omvald i Sundsvall visste jag att vi framför oss hade en reformperiod. Nu vet jag att vi har en tuff period framför oss. I Sundsvall var det fortfarande en på många sätt splittrad rörelse. Nu står vi eniga.

Att få leda partiet in i nästa kongressperiod, att få leda det också i valrörelsen känns därför oerhört stimulerande och uppfordrande. Jag är stolt över förtroendet, mycket stolt. Och jag ska ge allt vad jag kan, det kan jag försäkra er, för att se till att vi vinner nästa val, att vi kan fortsätta att utveckla vårt land och ta ansvar i världen. Det är vår dubbla uppgift. Med kongressens mandat och stöd ska vi jobba tillsammans. Det klarar vi. Tack, kamrater!

(Applåder)

Tjänstgörande ordförande: Göran Persson visade i går prov på dittills okända talanger som ståuppkomiker. Men jag tror att den karriären får vänta ett tag, för vi tycker nog att du är än bättre som statsminister. Och ska man vara statsminister i det här landet har jag svårt att tänka mig ett bättre utgångsläge än att ha en enig socialdemokratisk partikongress bakom ryggen. Jag gratulerar till omvalet!

Behandlingen av dagordningens punkt 8.1 var därmed avslutad.

Dagordningens punkt 8.2

Val av partisekreterare

Föredragning

Sven Hulterström, valberedningens ordförande: Vi har ett förslag som innebär att vi enhälligt föreslår att *Lars Stjernkvist* omväljs till partisekreterare.

Förslag

Följande förslag förelåg:

att välja *Lars Stjernkvist* till partisekreterare.

Beslut

Kongressen beslöt enhälligt:

att välja *Lars Stjernkvist* till partisekreterare.

Lars Stjernkvist, partisekreterare: Tack! I mitt tidigare liv var jag generaldirektör. När det i någon lokaltidning började spekuleras om att det kanske var så att den där *Stjernkvist* kunde bli partisekreterare kan jag erkänna att jag, även om jag trivdes väldigt bra med det jobb som jag då hade, kände mig väldigt hedrad.

Men en morgon blev jag lite bekymrad. Det knackade på dörren. En kollega klev in, stod och skruvade lite på sig och sade: ”Jag tycker inte att du har varit så dålig.” Vi som har varit på kongresser vet ju vad som komma ska när ett inlägg börjar på det viset. Efter att ha funderat en liten stund och skrapat lite med foten fortsatte han och sade: ”Jag kan inte förstå varför det finns någon som vill degradera dig från general och direktör till sekreterare...” Då förstod jag att det fanns en som inte riktigt förstod vilket hedersamt uppdrag det här är, för det är det!

Det roligaste jag kan tänka mig är att få syssla med politik, alltifrån att få vara med och formulera partiets politik till att ta ansvar för det som också betyder så oerhört mycket, att vi har en fungerande organisation och verksamhet som ger er det stöd som ni behöver för att klara era uppdrag och också att se till att de små praktiska sakerna fungerar, till exempel mikrofoner. ”Från mick till makt” kanske man kan beskriva det, om man ska förklara vad en partisekreterare gör. Efter gårdagen inser jag, trots att jag känner mig väldigt hedrad och stolt över att ha blivit omvald, att ni dessutom har gjort ett väldigt modigt val. Tack för det!

(Applåder)

Behandlingen av dagordningens punkt 8.2 var därmed avslutad.

Dagordningens punkt 8.3

Val av fem övriga ledamöter i verkställande utskottet

Föredragning

Sven Hulterström, valberedningens ordförande: Också på den här punkten är valberedningen enhällig i sitt förslag. Det innebär att vi föreslår att *Mona Sablin*, *Anna Lindh* och *Anders Sundström* omväljs till verkställande utskottet, att *Wanja Lundby-Wedin*, som har varit adjungerad, nyväljs och att *Bosse Ringholm*, som har varit suppleant, nyväljs som ordinarie ledamot och att också detta val kan ske med acklamation.

Förslag

Följande förslag förelåg:

att välja Mona Sablin, Anna Lindb, Anders Sundström, Wanja Lundby-Wedin och Bosse Ringholm till ledamöter i verkställande utskottet.

Beslut

Kongressen beslöt enhälligt:

att välja Mona Sablin, Anna Lindb, Anders Sundström, Wanja Lundby-Wedin och Bosse Ringholm till ledamöter i verkställande utskottet.

Behandlingen av dagordningens punkter 8.3 var därmed avslutad.

Ajournering

Kongressförhandlingarna ajournerades klockan 12.53 för lunch.

Onsdagen den 7 november 2001

Eftermiddagens förhandlingar

Eftermiddagens förhandlingar inleddes klockan 14.35.

Sekreterare: *Heli Kärkkäinen* och *Ann-Sofie Hermansson*
Ordförande: *Daniel Ådin*

Dagordningens punkt 10.7.1 (fortsatt behandling)

Uttalande angående terrorism

Tidigare behandlad på sidan 53 i del 2.

Beslut – uttalandet

Kongressen beslöt:

- att* bifalla partistyrelsens förslag till strykning i stycke 2, rad 1,
- att* avslå *Maj Britt Theorins* förslag till strykning i stycke 5, rad 1,
- att* avslå *Birgitta Nilssons* strykningsförslag stycke 5, rad 2,
- att* avslå *Birgitta Ahlqvists* ändringsförslag i stycke 5, rad 2,
- att* efter försöksvotering avslå *Sven-Erik Sveeds* tilläggsförslag stycke 5, rad 3
- att* bifalla *Birgitta Ahlqvists* strykningsförslag i stycke 6, rad 1,
- att* bifalla *Maj Britt Theorins* ändringsförslag i stycke 6, rad 1,
- att* bifalla partistyrelsens ändringsförslag sist i stycke 6 (med anledning av *Birgitta Ahlqvists* förslag),
- att* efter försöksvotering avslå *Maj Britt Theorins* tilläggsförslag i stycke 6,
- att* avslå *Berit Frändås* strykningsförslag i stycke 6,
- att* avslå *Jarl Henrikssons* tilläggsförslag stycke 7, rad 4,
- att* bifalla *Birgitta Ahlqvists* tilläggsförslag i stycke 8, sista raden,
- att* bifalla partistyrelsens förslag till tillägg i stycke 8, rad 8 (med anledning av *Anna Berger Kettners* förslag),

- att* efter försöksvotering avslå *Jarl Henrikssons* tilläggsförslag stycke 9, rad 2,
- att* bifalla partistyrelsens förslag till tillägg sist i stycke 9 (med anledning av *Birgitta Ahlqvists* förslag),
- att* bifalla *Luciano Astudillos* förslag att flytta sista stycket så att det följer på tredje stycket,
- att* i övrigt fastställa uttalandet enligt nedan.

Uttalande från den socialdemokratiska partikongressen Västerås, onsdagen den 7 november 2001

Den socialdemokratiska partikongressen uttalar sitt starkaste fördömande över de terroristattacker som riktades mot New York och Washington den 11 september.

Dessa terrordåd var i djupaste mening ett angrepp på oss alla, och på det öppna demokratiska samhälle som vi vill leva i och utveckla.

Terroristattacken blev en påminnelse om våra samhällens sårbarhet. Den bör få alla demokratiska krafter att bilda gemensam front i kampen mot terrorismen.

Kampen mot terrorismen måste föras parallellt med arbetet för en rättvisare värld och mot fattigdomen, för mänskliga rättigheter och demokrati.

Förenta nationernas säkerhetsråd har en huvudroll i insatserna mot terrorismen. Vi stödjer fullt ut de viktiga resolutioner som rådet antagit, bland annat för att kunna lagföra förövarna och frysa deras ekonomiska tillgångar.

Säkerhetsrådet har i sina beslut särskilt bekräftat FN-stadgans regler om rätt till självförsvar. Vi stödjer USA:s rätt att försvara sig mot förövarna av dessa storskaliga terroristdåd, särskilt i ljuset av flerfaldiga hot om uppreppning.

Försvaret mot terrorismen måste föras med politiska, ekonomiska och diplomatiska medel. De militära insatser som nu görs ska följa folkrättsens regler om proportionalitet, det vill säga att inte mer våld än nöden kräver får användas, om klart avgränsade mål, om att civila offer måste undvikas så att inte oskyldiga drabbas.

Det är angeläget att den mycket breda koalition av stater, som nu över hela världen deltar i kampen mot terrorismen, också kan bestå framöver. En fortsatt återrapportering till FN:s säkerhetsråd är nödvändig. Säkerhetsrådet bör också fortlöpande göra en politisk utvärdering av hur situationen utvecklas, och vilka humanitära insatser som behövs för civilbefolkningen.

Den humanitära situationen för människorna i Afghanistan är akut och måste snabbt lindras. Efter 20 års krig, fyra års torka och talibanskt

terrorvælde, inte minst mot kvinnorna och barnen, är situationen katastrofal. Redan före 11 september varnade FN för att en stor humanitär katastrof var nära förestående. Redan då borde världssamfundet ha reagerat. Snabba åtgärder är nu nödvändiga av humanitära skäl. Trovärdigheten i världssamfundets kamp mot terrorismen gör det än mera angeläget. Viktigast är att stängda gränser omedelbart öppnas, både för flyktingar som söker skydd utanför landets gränser, och för nödtransporter in i landet, så att det blir möjligt för humanitär hjälp att nå fram till civilbefolkningen, särskilt inför ramadan. Sverige ska ge ett kraftfullt bistånd till området, och samtidigt verka genom EU och FN för att förnödenheter snabbare och säkrare ska kunna transporteras dit. FN måste också ta huvudansvaret för en långsiktig återuppbyggnad av Afghanistan, humanitärt, ekonomiskt, demokratiskt och socialt.

FN måste också stödja en politisk process för en representativ regering som återupprättar mänskliga rättigheter och påbörjar en demokratisk utveckling genom stöd och samverkan från andra länder.

Sekreterare: *Madelén Persson och Marie Martinsson*

Dagordningens punkt 10.7.1, fortsatt behandling

Inledande textavsnitt

(Politiska riktlinjer, sidorna 36-37)

Tidigare behandlad på sidan 60 i del 2.

Debatt

Anna-Carin Magnusson, Jönköpings län: Partikamrater! Först vill jag framföra ett tack för det temaarbete som vi har utfört och som har gjort att vi har kunnat diskutera fram så många saker som har blivit bra. Jag ställer upp på de ändringsförslag som kommer upp här och som vi har pratat ihop oss om.

Jag vill fråga er som sitter här: Hur många av er är det som måste leva? Hur många av er måste vara socialdemokrater? Hur många måste vara rättvisa? Själv kan jag säga så här: Jag måste inte leva, utan jag vill leva. Jag måste inte vara socialdemokrat, utan jag vill vara socialdemokrat. Och jag måste inte ha rättvisa, utan jag vill ha rättvisa. Känner ni vilken kraft det finns när vi säger "vill"? Och känner ni lite av bördan när det blir ett "måste"?

Stycket om solidaritet och fred, på sidan 36, raderna 40-43, handlar om det globala arbetet, om vår solidaritet och om vår vilja till alla människors rätt och möjlighet till utveckling, både demokratisk och ekonomisk, och om vårt ansvar att gå före. I det stycket räknar jag till inte mindre än fyra "måsten". Vi måste, vi måste, vi måste och vi måste. För mig blir det lite tungt att bära när jag ska gå hem och jobba med den internationella solidariteten, för jag vill gå i lusten och viljan.

Därför har jag ett förslag om att vi ska ändra de tre första meningarna till att lyda så här: ”Vi vill att demokrati, välstånd och mänskliga rättigheter ska komma alla till del. Att minska de ekonomiska klyftorna och verka för en rättvis och global utveckling är vårt mål. Vi vill att alla hjälps åt, och att vi i den rika världen är föregångare.” Sedan fortsätter det med de två sista meningarna som börjar med ”fortsatt utveckling.”

Anna Lindb, partistyrelsens föredragande: Partivänner! Jag måste inte bifalla *Anna-Carin Magnussons* yrkande, men jag vill bifalla det!

Förslag

Följande förslag förelåg:

Anna Lindb, partistyrelsens föredragande: Bifall till inledande textavsnitt i politiska riktlinjerna, sidorna 36-37 avsnitt ”En stark röst för solidaritet och fred”.

Under debatten framfördes följande förslag:

Anna-Carin Magnusson, Jönköpings län: Ändring sidan 36, rad 40-43: Skriv om de tre första meningarna i stycket som börjar ”Demokrati, välstånd...” enligt nedan: ”Vi vill att demokrati, välstånd och mänskliga rättigheter ska komma alla till del. Att minska de ekonomiska klyftorna och verka för en rättvis och global utveckling är vårt mål. Vi vill att alla hjälps åt och att vi i den rika världen är föregångare.”

Anna Lindb, partistyrelsens föredragande: Bifall till *Anna-Carin Magnussons* yrkande.

Beslut

Kongressen beslöt:

att bifalla *Anna-Carin Magnussons* ändringsförslag på sidan 36, rad 40-43,

att i övrigt bifalla förslaget till riktlinjer, sidorna 36-37.

Behandlingen av dagordningens punkt 10.7.1 var därmed avslutad.

Dagordningens punkt 10.7.2 (fortsatt behandling)

Säkerhet i en ny tid

(Politiska riktlinjer, sidorna 37-38)

Tidigare behandlad på sidan 53 i del 2.

Dagordningens punkt 17.1 (fortsatt behandling)

Utlåtanden över motioner som rör området

Säkerhetspolitik i en ny tid

(Häftena M3, sidorna 4–8 och U3, sidorna 4–8)

Tidigare behandlad på sidan 53 i del 2.

Debatt

Sven Britton, Stockholm: Jag höll mitt inlägg tidigare i förmiddags. Nu har jag bara ett förslag till tillägg i riktlinjerna, nämligen på sidan 38, rad 5: ”Storskalig terrorism ska i första hand bemötas med storskaliga politiska, diplomatiska och humanitära insatser mot terrorismens rötter förutom stöd och skydd till terrorismens offer.”

Anna Lindb, partistyrelsens föredragande: Jag tycker att vi just har antagit ett ordentligt uttalande kring olika aspekter av terrorismen – både när det gäller det kort- och det långsiktiga bekämpandet av terrorism som bättre täcker in alla de olika delar som vi har diskuterat. Därför yrkar jag avslag på detta förslag.

Förslag

Följande förslag förelåg

Partistyrelsens utlåtande över motionerna 304:1-3, 305:2 och 306:1-2:
att avslå motion 306:1-2.

att anse motionerna 304:1-3 och 305:2 besvarade med hänvisning till förtroenderådets dokument.

Partistyrelsens förslag till politiska riktlinjer, avsnittet Säkerhetspolitik i en ny tid, sidorna 37-38, inklusive förslag till ändringar med anledning av temagruppen: Tillägg sidan 37, rad 20, efter ”miljökatastrofer”: ”Terrorattackerna den 11 september 2001 visar tydligt vilket hot internationell terrorism utgör mot det öppna demokratiska samhället.”

Tillägg sidan 37, rad 28, efter ”säkerhet”: ”Varje form av terrorhandlingar liksom organiserat våld riktat mot civilbefolkningen måste kraftfullt fördömas.”

Tillägg sidan 38, rad 2, efter ”växer”: Kampen mot den internationella terrorismen, ...”.

Under debatten framfördes följande förslag:

Sven Britton, Stockholm. Tilläggsförslag på sidan 38, rad 5: ”Storskalig terrorism ska i första hand bemötas med storskaliga politiska, diplomatiska och humanitära insatser mot terrorismens rötter förutom stöd och skydd av terrorismens offer.”

Anna Lindb, partistyrerelsens föredragande: Avslag på *Sven Brittons* förslag.

Beslut

Kongressen beslöt:

Motionerna

att bifalla partistyrerelsens utlåtande vad gäller motionerna i avsnitt 17.1.

Riktlinjerna

att avslå *Sven Brittons* tilläggsförslag på sidan 38, rad 5,

att bifalla förslaget till politiska riktlinjer, sidorna 37-38, avsnittet Säkerhet i en ny tid, inklusive förslag till ändringar från temagrupperna.

Behandlingen av dagordningens punkter 10.7.2 och 17.1 var därmed avslutad.

Ordförande: *Tomas Eneroth*

Dagordningens punkt 10.7.4

På människans sida i en gränslös värld

(Politiska riktlinjer, sidorna 39-41)

Dagordningens punkt 17.3

Utlåtanden över motioner som rör området På människans sida i en gränslös värld

(Häftena M3, sidorna 16-53 och U3, sidorna 11-28)

Föredragande: *Maj-Inger Klingvall* och *Leif Pagrotsky*

Debatt

Anders Tell, Skåne: Partivänner! Detta gäller motionerna 336, 337 och 338, som handlar om situationen i Mellanöstern. Det har hänt en hel del sedan i våras, då motionerna skrevs – och dessvärre inte till det bättre när det gäller situationen i Mellanöstern. För vår del har vi aldrig svävat på målet när det gäller de grundläggande frågorna för fred i Mellanöstern. Vi stöder palestiniernas rätt att bilda en egen stat vid sidan av Israel, med säkra och erkända gränser för båda parter i enlighet med resolutionerna 242 och 338 i FN:s säkerhetsråd. Fredsprocessen har gjort stora framsteg under 1990-talet, men den utsätts nu för kraftiga bakslag. Den nuvarande israeliska regeringen bedriver en brutal konfrontationspolitik mot det palestinska självstyret och hindrar fortsatta steg på vägen mot en hållbar fred. Den väg som man nu har valt, med kraftigt överväld och vedergällning, föder än mer desperation och stärker de krafter som kommer till uttryck i extremism och religiös fundamentalism.

Sverige och socialdemokratin kan förhoppningsvis även i fortsättningen spela en aktiv roll för att stödja de fredsskapande krafterna i Israel och Palestina. Men jag tycker ändå att situationen just nu är sådan att det är på sin plats att vi här och nu tydligt ger uttryck för vårt stöd för palestiniernas rätt till fred och frihet i ett eget land. Jag yrkar därför bifall till motionerna 336, 337 och 338, som har denna innebörd.

Sven-Erik Sveed, Jämtland: Ordförande, partikamrater! Jag yrkar att vi inför ett tillägg i texten under rubriken Rättvis globalisering på sidan 40, rad 18, i riktlinjerna. Efter meningens som slutar med orden "social rättvisa måste stärkas som motvikt till det internationella kapitalets makt" tycker jag att det passar att skriva så här: "Ett sätt är att angripa det rena spekulationsmomentet i valutahandeln genom att införa en global skatt på kapitaltransaktioner och låta intäkterna från en sådan gå till FN:s verksamhet i tredje världen."

En snabbt växande politisk rörelse, bland annat OSSE bland Europas parlamentariker, har engagerat sig mot oreglerad valutaspekulation. Även i Sverige ser allt fler människor med oro på handeln på världens valutamarknader. En valutas värde måste på lång sikt vara i paritet med landets kostnadsnivå. En av valutahandelns viktigaste åtgärder är att åstadkomma denna jämvikt. Men valutahandeln kan också vara destabiliserande. Precis som i aktiehandeln kan det skapas bubblor – orimligt uppblåsta eller nedpressade växelkurser – och precis som i aktiehandeln kan dessa bubblor spricka och deras effekter spridas till den reala ekonomin. När man ingriper mot valutahandeln gäller det dock att inte kasta ut barnet med badvattnet – i detta fall att eliminera den stabiliserande handeln samtidigt med den destabiliserande.

Det var detta som år 1972 fick professor *James Tobin* att föreslå en skatt på valutahandeln. Han angav själv nivån till något mellan 0,1 och 1 procent. Dessa nivåer var så låga, menade *Tobin*, att de inte skulle skada handeln eller de långsiktiga investeringarna utan endast de kortsiktiga spekulationsaffärerna. En skatt på endast 0,1 procent ger mer än 50 miljarder dollar i årliga intäkter. Det är dubbelt så mycket som nu spenderas på stabiliseringsprogram och utveckling samt humanitära och fredsbevarande aktioner av FN och dess underorganisationer. Det handlar om rättvisa. Därför passar mitt förslag utmärkt under rubriken Rättvis globalisering i riktlinjerna.

Lars-Ove Jansson, Värmland: Ordförande, partikamrater! I förslaget till de politiska riktlinjerna på sidan 40, rad 27–28, står det att målet från den förra partikongressen att nå enprocentmålet inom fem år (förutsatt att det statsfinansiella läget så tillåter) ska stå fast. I det nya partiprogram som vi antog i går angav vi tydligt på sista sidan att Sverige ska nå biståndsmålet. I skrivningen i riktlinjerna, som är några år gammal, där

det pratas om mål, har vi redan säkerheten i form av att vi talar om just ett mål. Vi har alltså en livrem. Jag tycker att det är att överdriva säkerheten att då dra på sig ett par byxhångslen i form av att tillföra en rad om att "ifall det statsfinansiella läget så tillåter". Dessutom måste vi i de rika länderna gå före och visa vägen. Jag yrkar därför att parenteserna på rad 28 som lyder "förutsatt att det statsfinansiella läget så tillåter" stryks ur riktlinjerna.

Tony Lundstedt, Kronoberg: Partikamrater! Jag vill yrka bifall till Växjö arbetarekommuns motion nummer 333 med rubriken Invandrarpolitik. I den krävs att partistyrelsen ska verka för en ändring i lagen om medborgarskap som gör att alla barn som är födda i Sverige automatiskt ska få svenskt medborgarskap om föräldrarna får ett varaktigt permanent uppehållstillstånd. Partistyrelsen går här ut med den hårda linjen och avslår motionen, men skriver i sitt utlåtande att de nya reglerna som finns i den nya medborgarskapslagen i princip tillgodoser motionens krav. Det känns logiskt att man blir medborgare i det land som man föds i. Det finns också en symbolisk och känslomässig laddning i detta. Man är likasom inte riktigt välkommen förrän man har gått igenom den mycket snåriga och krångliga proceduren att ansöka om ett medborgarskap. Först då är man riktigt svensk.

Detta är frågor som rör delaktighet och identitet och som vi varken kan styra genom lagstiftning eller andra partikongressbeslut. Men det finns en icke oväsentlig och viktig symbolik i att yrka bifall till motionen. Låt oss verka för ett Sverige där alla nyfödda och deras föräldrar känner att de behövs och är välkomna.

Leif Hansen, Gävleborg: Herr ordförande! Partikamrater! Jag ska först säga att jag helt instämmer i vad den präktige jämtlänningen *Sven-Erik Sved*, som nyss var uppe i talarstolen, sade och i hans yrkande. Det är näst intill identiskt med det som jag framställde i går. Vi ville ha in det i partiprogrammet, men där hörde det visst inte riktigt hemma. Men när det gäller att bifalla motionen så är det alldeles uppenbart att med de siffror som *Sven-Erik Sved* nu har uppgett så skulle det bli avsevärda summor som FN skulle kunna fördela till de sämst ställda länderna ute i vår stora värld. Vi har erkänt principen indirekt i många sammanhang, och partistyrelsen har också varit inne på det – både i sitt utlåtande och även i går när det gällde partiprogrammet.

Jag yrkar bifall till *Sven-Erik Sved*s förslag.

Rune Karlsson, Västmanland: Ordförande! Partikamrater! Rubriken På människans sida i en gränslös värld förpliktar verkligen. Jag avser att prata lite om motionerna 326 och 327 på sidorna 34 och 35. Utlåtandena finns i häfte U3, sidorna 17 och 19. Jag tycker att det är för blekt och för

urvattnat att anse att yrkandena i motionerna är besvarade med hänvisning till utlåtandet.

Det är mycket otillfredsställande att människor som kommer hit till oss och har ett skyddsbehov enligt Genèvekonventionens regler och därmed borde få uppehållstillstånd tyvärr avvisas. En annan plump är att Sverige har lett och också leder ligan för dem som har fällt av FN:s kommitté mot tortyr. Åtta gånger har Sverige blivit fält för det! Det gäller människor som blir avvisade till länder där de riskerar att bli utsatta för tortyr och annan omänsklig förnedring.

I utlåtandet hänvisar man till att det är myndigheterna som utför detta och som fattar besluten. Det är de som ser till vilket beslut man ska fatta när det gäller de här människorna. Det tycker jag är svagt. Partistyrelsen ska inte hänvisa till myndigheter. Det är ju vi som politiker som måste se till att de regler som sätts upp och kommer till stånd genom politiska beslut också efterföljs. Blir det ett alltför stort glapp så får vi se till att det rättas till.

Jag yrkar bifall till motionernas bägge attsatser för att vi ska få tyngd bakom den här delen i flyktingpolitiken. Om motionerna bifalls gör vi en stor insats för våra medmänniskor. Man önskar att detta är en ond dröm som man skulle kunna vakna upp ur och torka svetten ur pannan och tårarna ur ögonen. Tyvärr är det inte så, men tillsammans här i dag kan vi göra någonting åt det.

Peter Gustavsson, Uppsala län: Varje dag dör omkring 30 000 barn alldeles i onödan. De dör på grund av svält och svältrelaterade sjukdomar. Det är sjukdomar som hade kunnat botas väldigt enkelt. I de fattigaste länderna i världen hinner vart femte barn inte uppleva sin femte födelsedag. Klyftorna bara växer. Om man jämför medelinkomsterna i de 20 rikaste länderna med medelinkomsterna i de 20 fattigaste ser man att skillnaden är 37 gånger. Detta är skillnader som ökar och som har fördubblats under de senaste 40 åren. Effekterna av detta ser vi i form av växande desperation i många delar av världen. Som vi har pratat om tidigare här i dag skapas också grogrund för konflikter, för terrorism, för krig och för osämja som drabbar oss alla.

Människan har gjort fantastiska framsteg. Vi kan flyga till månen. Vi kan göra de mest fruktansvärda vapen så att vi kan förstöra varandra många gånger om. Men vi kan tydligen inte ge alla barn mat, bostad, grundläggande hälsovård och utbildning. Varför kan vi inte göra det? Varför kan vi inte fördela om resurserna så att barnen får en sådan grundläggande möjlighet?

Sverige är ett rikt land. Fördelningen av makt och resurser är långt ifrån bra. Men vi är så pass rika att vi har råd att vara solidariska. Vi har råd att ge åtminstone 1 procent av vår bruttonationalinkomst i bistånd. Partistyrelsen vill i dag villkora det med att säga att statsfinansiellt

utrymme ska finnas. Men jag vill yrka bifall till *Lars-Ove Janssons* förslag om att stryka den formuleringen. Vi kan nämligen inte villkora vår solidaritet. Jag vill också yrka bifall till *Anders Tells* utmärkta förslag om att vi ännu mer ska inskräpa tydligheten i vår Mellanösternpolitik. Vi ska visa att vi inte har ändrat uppfattning och att vi stöder palestiniernas kamp. Bifall till dessa motioner! Jag vill också yrka bifall till den motion som finns om Tibet. Detta är nämligen en oerhört viktig fråga. Ett förtryck pågår. Vi har tagit ställning för att vi inte ska acceptera kränkning av mänskliga rättigheter någonstans. Man kan se att situationen är fruktansvärd. Jag yrkar bifall till mina attsatser.

Axel Gisslén, Örebro län: Partivänner! Man har börjat tala om en balanserad svensk hållning i Mellanösternkonflikten, ivrigt applåderad framför allt av moderaterna. Det där är olyckligt eftersom det är en enorm obalans mellan parterna i Mellanösternkonflikten. Jag yrkar därför att i de politiska riktlinjerna på sidan 40 förs in följande: "Konflikten mellan israeler och palestinier är en konflikt mellan ett militärt och ekonomiskt mångdubbelt överlägset Israel jämfört med den palestinska staten. Det åligger den starkaste parten ett särskilt ansvar att visa återhållsamhet i våldsanvändningen och att ta initiativ för att föra fredsprocessen framåt."

Jag hoppas att en skrivning med denna innebörd kan fogas in i riktlinjerna och passar på att även yrka bifall till motionerna 326 och 327 om flyktingpolitiken.

Anna-Carin Magnusson, Jönköpings län: Med tanke på förra gången jag var uppe i talarstolen måste jag nu säga att jag nog är både glad och stolt över den utrikesminister och den utrikespolitiska taleskvinna som vi har i *Anna Lindb*. Det är skönt att vi kan jobba med de här viktiga frågorna på det sätt som hon gör.

I går var jag en stund på ett spännande seminarium – jag erkänner att jag smet ifrån kongressen. Det handlade om krig i Guds namn – ett samtal anordnat av Sveriges Kristna Socialdemokraters Förbund, Broderskapsrörelsen. Det framkom med tydlighet att en av orsakerna till de spänningar som uppstår mellan folk och nationer är fattigdomen, som är en grogrund för att det hela ska växa vidare och bli krig.

För mig, precis som för många andra som varit uppe i talarstolen, är de internationella frågorna det som fick mig att bli socialdemokrat. När vi i partiet minskade biståndet kände jag en sorg. Men jag började känna ett litet svagt hopp när den förra partikongressen beslutade om att klättra uppåt igen. Jag är också glad över beslutet i går angående partiprogrammet och att vi ska nå enprocentmålet.

Jönköpings läns delegation på kongressen i Sundsvall var helt enig i fråga om viljan att driva frågan om enprocentmålet. Efteråt tyckte också vi i länet att vi hade nått en bit på vägen. Nu har vi i delegationen beslu-

tat att vi också vill gå i mål. Vi i Jönköpings län yrkar, liksom ett par andra tidigare här har gjort, att förbehållet om det statsfinansiella läget stryks i de politiska riktlinjerna.

Ann Hedbom, Gävleborg: Jag har ett ändringsförslag. Det gäller sidan 40, rad 42. Det står där: "Den israeliska bosättningspolitiken, övervåldet och de utomrättsliga avrättningarna, liksom de palestinska terrorattackerna, måste fördömas." Man säger att det enbart är palestinier som begår terrorattacker, men det är inte sant; det vet vi alla. Därför föreslår jag att det ska stå: liksom de palestinska och israeliska terrorattackerna, måste fördömas.

I motion 328 skriver Värnamo arbetarekommun om ett uppdrag till partistyrelsen att framlägga ett tydligt flyktingpolitiskt program för vårt parti, byggt på idén om alla människors lika värde. Vi i Gävleborg stöder denna motion och yrkar bifall till den. Har vi tagit fram bland annat ett bostadspolitiskt program, borde vi också kunna ta fram ett flyktingpolitiskt program. Ett sådant behövs.

Solveig Ingemarsson, Västmanland: Vet ni om att palestinerna är det enda folket i världen som bor i flyktingläger i sitt eget hemland? Det är precis så palestinerna ser på sig själva, särskilt som de i början av 1900-talet försökte stoppa judisk invandring och få frihet från engelsk kolonialism. Palestina stoppades av andra världskrigets intåg för att sedan genom FN:s försorg bli delat i två delar den 29 november 1947, en israelisk och en palestinsk del.

Judiska soldater, som fick obegränsat stöd utifrån, härjade landet. *Menachem Begin* och *Yitzhak Shamir* var deras ledare, som i palestinska byar massakrerade hundratals palestinier. Palestinierna förlorade det krig som då var oundvikligt. Judarna ockuperade det land som skulle ha blivit Palestina, exklusive Västbanken och Gaza, som togs av Jordanien respektive Egypten.

År 1948 proklamerade Israel sig självt som suverän stat. En halv miljon palestinier blev kvar där. USA som nybliven stormakt erkände omedelbart den nya staten. Följaktligen fördrevs en miljon palestinier från sina hem till temporära flyktingläger som upprättades av FN i angränsande arabiska länder. I 16 år väntade det palestinska folket fredligt på att få återvända hem. Då detta inte hände bildades 1964 PLO för att ta saken i egna händer. Befrielsekampen började.

Vi svenskar har enligt lag rätt att med alla medel bekämpa och driva bort vilken angripare som helst som med vapenmakt ockuperar en del av vårt land. Här skulle fienden aldrig få känna sig trygg, utan kampen skulle fortgå tills hela Sverige var befriat. Om vi svenskar dessutom värnar de sanna socialdemokratiska värdena får vi inte ge oss själva en rättighet som vi samtidigt nekar ett annat folkslag, nämligen palestinerna.

Med hänvisning till vad jag här talat om skulle jag vilja ta bort ordet terrorism, som ofta används när man talar om palestiniernas angrepp på Israel. Man är ju inte mindre terrorist därför att man har riktiga soldatkläder och tekniskt avancerade militärvapen, som ju israelerna har. Därför ställer jag mig bakom förslaget från *Ann Hedbom*, Gävleborg, om att ändra ordalydelsen på sidan 40, rad 43, i de politiska riktlinjerna. Jag menar att "terror" ska tas bort i "palestinska terrorattacker" och ersätts med vad *Ann* föreslagit eller också att det står att det palestinska överväldet och rättsvidriga avrättningar måste fördömas.

Luciano Astudillo, Skåne: Partivänner! Låt oss göra en resa i tid och rum. Året är 1998, och datumet är den 16 maj. Vi befinner oss i den colombianska staden Barrancabermeja. Klockan 20.30 kör tre lastbilar in i staden. I lastbilarna finns 30–50 män beväpnade med pistoler, gevär och maskingevär. Först stannar de till vid ett diskotek kallat La Torra. De går in. Eftersom det är tidigt är det få inne på diskoteket. Två killar finns där som misshandlas och släpas ut och tvingas upp på lastbilarna som sedan kör vidare. Så börjar paramilitärernas framfart i staden. Totalt mördas ytterligare 7 personer, och ytterligare 25 personer försvinner mellan den 16 och 17 maj 1998.

Detta är ingen ovanlig händelse i Colombia. Bara under år 2000 registrerades 30 000 mord i landet, varav 3 600 med politisk anknytning. I dag befinner sig ungefär 2,5 miljoner människor på intern flykt i Colombia. Därtill kommer alla de som flytt till andra länder. Därmed blir det långt fler än 3 miljoner människor. Detta kan jämföras med Rwanda som hade motsvarande antal flyktingar. Där upprättades en internationell domstol. När hela världens blickar vändes mot Balkan och mot den etniska rensningen i Kosovo – alla de händelser som föranledde Haag-domstolen – hade 3 000 etniska mord uppdagats. Bara under år 2000 registrerades i Colombia 30 000 mord, varav 3 600 med politisk anknytning – 3 600 personer som organiserat sig fackligt, som delar våra politiska värderingar, som säger: Nu får det vara nog med mordandet.

Partistyrelsen menar att här behövs ingen internationell domstol därför att det är en både dyrbar och komplicerad process. Men hur mycket är ett människoliv värt? Och är inte alla brott mot mänskliga rättigheter komplicerade? Det finns mer ändamålsenliga lösningar, menar man och hänvisar till den permanenta domstolen. Men då infinner sig ett stort problem. Jag har här ett band med tusentals mord dokumenterade – mord på människor, ansikten, anhöriga, upptagna vittnesmål kring Colombia.

Om vi nöjer oss med att anse motionen om Colombia besvarad säger vi därmed att vad jag här nämnt inte har skett. Jo, så är det faktiskt. Den internationella domstol som finns kan inte ta upp fall med mord som skett innan domstolen förra året upprättades.

Christer Engelhardt, Gotland: Ordförande, partikamrater! *Laila Naraghi* från Oskarshamn har skrivit en mycket bra motion om stöd till Västsahara. Om det mot förmodan är några ombud som inte läst den motionen ber jag dessa att verkligen göra det. Det gäller motion 342 som ger en mycket bra beskrivning av vad frågan handlar om.

Sverige och svensk socialdemokrati har i många år stött det ockuperade Västsahara och FN:s ansträngningar för att lösa konflikten mellan Västsahara och Marocko. Sverige och svenska organisationer hör till de största givarna av bistånd till flyktingläger där befolkningen bott sedan Marockos ockupation för 25 år sedan.

Partistyrelsen pekar på hur väl motionen om Västsahara ligger i linje med den aktiva politik som Sverige fört i många år, men samtidigt finns i partistyrelsens utlåtande en öppning för de krafter som vill motverka FN:s ansträngningar för en folkomröstning i Västsahara. Partistyrelsen skriver på sidan 27 i häfte U3: "Sverige anser att det måste finnas en öppenhet för hur en sådan lösning i slutändan kommer att se ut. Vi stödjer därför FN:s arbete att söka alternativa vägar för en lösning framför allt genom stöd för att kunna genomföra en folkomröstning." Jag tycker inte att detta är riktigt tillräckligt. Det måste stå helt klart att Sverige står bakom försöken att genomföra en folkomröstning. Vi får inte börja vackla, och där behövs FN-stödet.

Den så kallade tredje vägen när det gäller att hitta en lösning som inte innebär en folkomröstning är att ge upp för Marockos sabotageförsök. Det kan vi som socialdemokrater inte gå med på. Det finns en parallell, Östtimor, som befunnit sig i samma situation som Västsahara. I Östtimor har FN genomfört en folkomröstning. I år hade Östtimor sitt första demokratiska val som självständig nation. Jag vill att Västsahara ska få samma möjligheter.

Stödet till FN har varit starkt under denna kongress, men jag vill veta om partistyrelsens utlåtande över motion 342 innebär att vi öppnar dörren för en lösning utan folkomröstning.

Jag yrkar bifall till motion 342.

Ewelina Tokarczyk, Göteborg: Först skulle jag vilja rikta uppmärksamheten på sidan 41 i riktlinjerna. På rad 5 skulle jag vilja ha ett tillägg efter "engagerat FN": "Även i fortsättningen måste vi kräva att FN får en större insyn i Israel och Palestina genom utplacering av observatörer."

Det är väldigt viktigt att FN får riktig insyn i vad som händer, så att det kan dokumenteras.

Sedan gäller det Västsahara. I juli 2000 skulle Afrikas sista koloni äntligen avkoloniseraras. Efter 25 år av marockansk ockupation skulle det västsahariska folket till slut få utöva sin rätt till självbestämmande. I en folkomröstning skulle västsaharerna själva få välja mellan självständighet eller integration med Marocko. Det blev dock ingen folkomröstning år

1991, och det blev heller ingen i juli 2000. Marocko saboterar återigen FN:s fredsplan.

I en rapport i december 1999 spekulerades det om ännu en folkomröstning år 2002, men då krävs det ett stöd för denna folkomröstning. Jag anser att vi måste stödja det västahariska folkets rätt att bli hörsammat. Att jobba för autonomi som en eventuell lösning räcker inte. Marockos grepp kommer fortfarande att vara starkt, bland annat på grund av de naturtillgångar som finns i området.

Den tredje vägen tycker jag inte räcker. Marocko får fortfarande tillgång till stöldgodset. Den frihet som det västahariska folket eftersträvar kommer troligtvis inte att bli av. Det känns tomt och, framför allt, tamt att efter 25 års kamp i och utanför Västahara partistyrelsen nöjer sig med att en motion om folkomröstning ska anses besvarad. Hur ska man någonsin kunna bygga upp demokrati och frihet om man inte ens vågar höra folkets röst? Jag förstår att man i FN är trött efter 25 år och att alla är trötta efter 25 år, men det utgör inget skäl i sammanhanget. Sverige är medlemsland i FN. Det är på det sättet som vi måste driva frågan. Vi ska ha respekt för vad FN säger, men vi måste också driva frågor inom FN. Det finns ingenting som heter alla folks halva frihet och halva världens fred!

Jag yrkar bifall till motion 342 och till mitt yrkande om observatörer.

Sonia Landin, Gotland: Ordförande, partikamrater! Det gäller motion 343, Tibet och rätten till självständighet. Socialdemokraterna på Gotland och framför allt Gotlands SSU:are har i många år engagerat sig i det tibetanska folkets kamp mot den kinesiska ockupationen. På vår förra kongress väckte vi en motion i samma anda som denna, men den behandlades inte bra av partistyrelsen; det kanske en del av er kommer ihåg. Men den här gången vill jag tacka partistyrelsen för ett bra och genomarbetat svar. I grunden gör vi samma analys av situationen i Tibet. Som partistyrelsen säger har det tibetanska folket formell rätt till självbestämmande, men det förvägras tibetanerna i dag. Vi gör alltså samma analys och tycker samma sak. Skillnaden mellan partistyrelsens utlåtande över motionen och texten i motionen är att vi tycker att det är nödvändigt att också försöka göra något åt detta.

Partistyrelsen anser att det finns en folkrättslig skillnad mellan Tibet och till exempel Östtimor och Västahara. Skillnaden skulle vara att Tibet aldrig haft erkänd status som självständigt från Kina. Detta stämmer inte. Tibet var en självständig stat under första hälften av 1900-talet. Därom råder inget tvivel. Sedan kom den olagliga militära ockupationen från Kinas sida.

Varför skulle vi ha ställt kravet om erkänd status och en självständig nation just vad gäller Tibet när vi inte gör det vad gäller andra ockuperade områden? De gamla kolonierna hade ingen erkänd status som själv-

ständiga nationer, inte heller Västsahara. I den frågan är det ingen skillnad mellan Västsahara och Tibet. Båda folken befinner sig under ockupation och har rätt till självständighet.

Ingen kan vara ovetande om förtrycket av det tibetanska folkets och *Dalai lamas* tålmodiga kamp för att med icke-våld söka världens stöd för att man i Tibet ska få utöva sin religion och kultur och få rätt till utbildning. Ingen kan vara ovetande om hur kvinnor tvångssteriliseras och om hur kvinnor, män och barn fångslas för sin politiska övertygelse.

Några som verkligen kan folkrätten är den internationella juristkommissionen i Genève, ett rådgivande organ till FN, och de säger samma sak. Tibet har folkrätten på sin sida. Det har kommissionen fastlagt i flera rapporter, och man kräver folkomröstning. Det är dags att lyssna på dem. Tibet måste få rätt att avgöra sin egen framtid.

Jag yrkar bifall till motion 343, till att Sverige i FN och andra internationella sammanhang tar initiativ och arbetar för en lösning på konflikten mellan Kina och Tibet på ett sådant sätt att det tibetanska folkets vilja följs i enlighet med motionen.

Inger Segelström, S-kvinnor: Ordförande, ombud! Jag ska prata om Tobinskatten. Det har ju kommit upp ett förslag om att kongressen ska ta ställning i den frågan. För ett år sedan fyllde S-kvinnor 80 år. Då tog vi fram ett nytt internationellt program för global rättvisa och solidaritet. Där krävde vi just en Tobinskatt. Det gjorde vi långt innan svenska Attac bildades och långt innan den här svenska debatten startade. Sedan följde vi för precis ett år sedan upp förslaget genom att väcka en motion i riksdagen. Döm om vår förvåning när det i maj i år blev bifall till motionen. Riksdagen säger att man ska göra en utredning beträffande Tobinskatten. Jag tänkte därför säga att kongressen efter mitt anförande kan få tacka S-kvinnor med en applåd för att ni i dag inte behöver ta ställning i Tobinfrågan.

Kicki Johansson, Örebro län: I det offentliga samtalet och i den politiska debatten används många värdeord. Vi socialdemokrater talar ofta om solidaritet och människovärde. Både orden kräver ett mycket stort mått av humanitet. Vi vet att vi både som enskilda personer och som parti och regering behöver principer. Det måste finnas regler och lagar för att tillförsäkra likabehandling och rättstrygghet. Vi vet också att vare sig enskilda, partier eller regeringar får avhända sig ansvaret att tänka, känna och göra separata bedömningar i olika sammanhang.

Just nu tar vi ställning till många viktiga politiska riktlinjer där vi borde uttrycka vår ambition när det gäller vårt ansvar och vår vilja till solidaritet med svaga och förtryckta. Därför måste vi konstruera ett mer humant regelverk. Regler och lagar bidrar till solidaritet och humanitet bara om de också gör det för den enskilda människan. Därför yrkar jag bifall till

motion 326 och motion 327:1-2. Jag yrkar också på ett tillägg i riktlinjerna på sidan 39, rad 43: "Därför ska FN:s flyktingkommissariats tolkning av Genèvekonventionen följas av myndighetsutövare i Sverige."

Ibrahim Baylan, Västerbotten: Jag undrar om motion 342 om Västsahara bara skulle ha besvarats, om Västsahara hade legat tvärs över Östersjön. Jag undrar om motionen bara skulle ha besvarats om det var fråga om ett grannland. Jag tror inte det.

Låt oss inte glömma bort dessa människor därför att de bor långt borta, och låt oss visa vårt stöd genom att yrka bifall till motion 342! Partistyrelsen skriver i sitt utlåtande om sitt stöd. Vad är det då som hindrar ett kraftfullt bifall till motionen just för att visa att vi inte har glömt Västsaharas folk? Låt oss visa att det inte är hur nära Sverige man är, om man finns i Bosnien eller om man finns i Baltikum, som spelar roll för oss, utan låt oss vara solidariska också med de människor på den afrikanska kontinenten som dagligen förnedras och förtrycks! Låt oss alltså yrka bifall till motion 342 för att visa att vi tror på solidariteten även med dem långt borta!

Anna Lindb, partistyrelsens föredragande: Partivänner! Eftersom vi är tre föredragande under den här rubriken ska jag fatta mig kort och bara ta upp förslagen.

Diskussionen om Mellanöstern har varit uppe flera gånger här. Vi återkommer till den också i morgon. Jag börjar med några av de nya förslag som vi här hört.

Axel Gisslén vill ha ett tillägg som markerar att Israel är den starkare parten. Jag har gjort en liten justering i *Axels* förslag och föreslår således följande tillägg på sidan 40, rad 44: "Israel har som den starkare parten ett särskilt ansvar att visa återhållsamhet i våldsanvändning och att ta initiativ för att föra fredsprocessen framåt. Den israeliska regeringen under *Ariel Sharon* måste återvända till den mer försonliga förhandlingslinje som *Ehud Baraks* labouregering företrädde."

Detta skulle jag alltså vilja se som ett tillägg till tidigare text. Med detta yrkar jag avslag på *Axels* förslag eftersom det här i princip är samma sak.

Ann Hedbom, Gävleborg, *Solveig Ingemarsson*, Västmanland, med flera har reagerat på skrivningarna om palestinska terrorattacker. Jag kan i och för sig förstå reaktionen, särskilt efter den långa diskussion vi haft om den internationella terrorismen. Jag föreslår lösningen att vi på sidan 40, rad 43, ersätter "palestinska terrorattackerna" med "palestinska självmordsattackerna".

Ewelina Tokarczyk, Göteborg, vill ha in formuleringen "internationella observatörer", vilket förslagsvis kan stoppas in några rader ovanför vad *Ewelina* föreslog. På sidan 41, rad 2 skriver vi alltså: "Parterna behöver stöd från det internationella samfundet, till exempel med internationella observatörer."

Sedan fortsätter texten som det står.

Det här är alltså de nya förslag om Mellanöstern som jag ville ta upp.

Sedan gäller det motionerna. *Anders Tell*, Skåne, och *Peter Gustavsson*, Uppsala, har yrkat bifall till motion 338. Jag har inget emot attsatsen, att vi ska stödja det palestinska folkets kamp för fred och frihet. Däremot blir det lite svårt för partistyrelsen att bifalla en motion där det står att partiet är passivt – detta efter allt det engagemang vi faktiskt försöker lägga på Mellanöstern. Därför vidhåller jag partistyrelsens förslag om att motionen ska anses besvarad. I sak när det gäller det palestinska folkets kamp är detta väl tillgodosett i både riktlinjerna och motionsutlåtandena.

När det gäller Colombia kan jag instämma i nästan allt som *Luciano Astudillo*, Skåne, sade. Sverige försöker spela en väldigt aktiv roll och har också engagerat sig hårt i både fredssamtal och bistånd. En framkomlig väg är nog inte att ha en specialdomstol för Colombia, utan jag tror att vi ska fortsätta arbeta för fred i Colombia och för den internationella brottmålsdomstolen.

Också vad gäller Tibet, som flera talare tagit upp, kan jag hålla med om mycket. Men i Tibet självt har man inte talat om självständighet utan om självbestämmande. Därför är det svårt att bifalla en motion som tar upp självständigheten. Jag kan dock garantera att vi hårt driver frågan om Tibets självbestämmande i samtalen. Dessutom ger vi *Dalai lama* stöd. Vi tar också hårt upp detta med Kinas regering och protesterar mot dess agerande i Tibet.

Slutligen: Vi stöder FN fullt ut när det gäller Västsahara och håller fast vid kravet på en folkomröstning. Men vi menar att vi, om FN kommer överens med båda parter om ett annat förslag, måste vara öppna för det förslaget. Vi stöder alltså FN fullt ut och arbetar fortfarande för en folkomröstning i Västsahara och för Västsaharas frihet.

Leif Pagrotsky, partistyrelsens föredragande: Partivänner! Tack till S-kvinnor för att Tobinskatten redan för ett år sedan sattes upp på dagordningen. Även jag instämmer alltså i kongressens applåd till *Inger Segelström*, S-kvinnor, här för en stund sedan.

Debatten om Tobinskatten har under det här året riktat ljuset mot hur de internationella kapitalmarknaderna fungerar. Det är bra och viktigt eftersom de inte fungerar som de borde. De skapar instabilitet som ger kriser, som förstärker fattigdom och som förhindrar utveckling genom att återkommande träffa till exempel Sydostasien, Mexiko och Argentina – i och för sig också ett land som Sverige.

Inte nog med att kapitalmarknaderna skapar fattigdom och förhindrar utveckling, de innehåller också skumrask – banksekretess och hemlighetsmakeri som skyddar kriminalitet, terrorism, vapensmuggling och allt möjligt internationellt ont som vi vill bekämpa. Därför är det viktigt att de internationella kapitalmarknaderna hamnar i centrum för debatten och under luppen på lagstiftare och politiker.

Detta är ett stort och svårt problemområde. Jag tror inte att det finns någon enda enkel lösning; det gör det ju sällan när det gäller komplicerade problem.

Tobinskatten och den analys som nobelpristagaren *Tobin* presenterade är ett mycket viktigt bidrag till förståelsen av hur detta fungerar kring debatten och ett viktigt förslag till hur detta kan åtgärdas – det hela är en mycket sympatisk idé. Jag tror att den kan vara en del av lösningen på de här problemen. Därför har regeringen, EU och andra fått i uppdrag att utreda den, precis som *Inger Segelström* nyss beskrev. Det har hänt efter det att motionerna till kongressen skrevs.

Tobinskatten räcker dock inte för att få stopp på obalansen mellan politikens och kapitalets makt. Vi måste förebygga nya finanskriser nu, och vi måste hitta bättre sätt att reda upp de kriser som ändå uppstår. Vi måste få klara regler om öppenhet som sätter stopp för den internationella ekonomiska brottsligheten – den som frodas i det nuvarande ljusskygga systemet.

Kort sagt: Vi behöver politiska överenskommelser som sätter spelreglerna på kapitalmarknaderna.

Enligt min mening handlar det om mycket mer än en Tobinskatt; det vore olyckligt för oss att bestämma oss för att detta är det instrument som vi ska prioritera att driva i världen. Det skulle innebära att vi tvingades ägna mindre kraft åt omedelbara lösningar på problemen nu för att i stället satsa på en långsiktig, svår åtgärd.

Leif Hansen, Gävleborg, yrkar bifall till motion 315 från Strömsunds arbetarekommun om att vi nu ska bestämma oss för att detta är den bästa metoden och att vi ska verka för att införa en sådan här skatt. Jag yrkar avslag med stöd av vad jag här har anfört.

Sven-Erik Sveed, Jämtland, föreslår en ny skrivning om FN på sidan 34. Sven-Erik föreslår att de intäkter som en sådan här skatt kan ge i framtiden ska gå till FN:s verksamhet i tredje världen. Jag tycker att det är en bra idé som stämmer med min åsikt – inför vi en sådan här global skatt ska pengarna användas för gemensamma globala internationella ändamål, precis som *Ingvar Carlsson* föreslog i sin kommission för ett par år sedan.

Jag har ett förslag till formulering att föra in på sidan 34, rad 12: "Intäkterna från en sådan skatt kan exempelvis gå till FN:s verksamhet i tredje världen."

Jag menar att det är helt i linje med vad *Sven-Erik Sveed* föreslår. Därför yrkar jag avslag på hans motion, som i stället tillgodoses med en skrivning på nämnda plats i riktlinjerna.

Maj-Inger Klingvall, partistyrelsens föredragande: Partivänner! Jag börjar med flyktingpolitiken och den motion som *Rune Karlsson*, Västmanland, har talat om och yrkat bifall till. Det gäller också *Axel Gisslén* och *Kicki Johansson*, Örebro län.

Motionen handlar om Genèvekonventionen och om hur denna stämmer överens med svensk flyktinglagstiftning. Det gör den väldigt väl. Vår asyllagstiftning är bredare än Genèvekonventionen. Vi har ju också med andra skyddsgrunder än de som bara så att säga är nämnda i Genèvekonventionen, till exempel kön och homosexualitet, som skäl för skydd i Sverige.

Partistyrelsen menar att motionen ska anses besvarad, inte minst därför att motionskraven är helt i linje med den flyktingpolitik som vi har. En "nollvision" ska vi definitivt ha. Varje fällning i FN:s tortyrkommitté som omnämns i motionen är naturligtvis ett misslyckande.

När det gäller tillämpningen, som också finns med i den andra attsatserna, ska vi naturligtvis arbeta för en högre kvalitet i beslutsfattandet. Därför får Migrationsverket och Utlänningsnämnden nu ökade resurser för att korta ned handläggningstiderna och för att öka sin kapacitet och sin kompetens. Men framför allt arbetar vi nu med en reform av tillämpningen av lagstiftningen när det gäller prövningsrätten, där ju Utlänningsnämnden ska ersättas med ett domstolsförfarande med en tvåpartsprocess och muntlig förhandling.

Mot den bakgrunden är förslaget i partistyrelsens utlåtande att attsatserna ska anses besvarade. Jag yrkar bifall till partistyrelsens utlåtande samt avslag på yrkandena om bifall till motionerna.

Kicki Johansson hade också ett yrkande om ett tillägg när det gäller tolkningen av Genèvekonventionen, på sidan 39. Egentligen skulle jag vilja prata med *Kicki*. Förslaget om tillägg på den aktuella sidan vill jag yrka avslag på. Däremot kan någon form av tillägg diskuteras, men då på sidan 15 i riktlinjerna där detta finns omnämnt. Där kunde något nämnas om Genèvekonventionen. Men det passar inte in på sidan 39, där en annan del av politikområdet avhandlas. Jag yrkar därför avslag på förslaget att detta ska föras in på sidan 39.

Ann Hedbom, Gävleborg, yrkar bifall till motion 328. Partistyrelsen yrkar avslag på kravet på ett speciellt flyktingpolitiskt program. Jag vill kort utveckla skälen för detta avslagsyrkande. Vi lägger fast de grundläggande värderingarna i vår politik och för vår människosyn i det partiprogram som antogs i går, och vi utvecklar dessa tankar vidare på sidan 15 i riktlinjerna när det gäller flyktingpolitiken. Asylrätten är det grundläggande i svensk flyktingpolitik. Den som söker skydd undan förföljelse ska få skydd i vårt land. Det innebär inte att alla som söker skydd får stanna, men i genomsnitt får 70 procent av dem som söker asyl i vårt land permanent uppehållstillstånd, de allra flesta av humanitära skäl.

Det stora genombrottet kom naturligtvis när vi införlivade barnkonventionen, som gör att de allra flesta barn som söker skydd i vårt land också får stanna.

Vi utvecklar i utlåtandet också vad som kan kallas en reformagenda, nämligen det som vi nu håller på att göra när det gäller både lagstift-

ningen och tillämpningen. Det handlar för det första om att nu hitta former för att jämställa skydd mot förföljelse på grund av kön och sexuell läggning med skydd enligt Genèvekonventionen. Vi ser för det andra just nu också över handläggning och tillämpning enligt ett uppdrag från Migrationsverket, som regeringen nyligen lämnat. Det handlar också om anhörigas möjligheter att kunna komma till Sverige och om översyn av visumreglerna, framför allt för äldre anhöriga, och den reformering av prövningsrätterna som jag redan nämnt. Utlänningsnämndens prövning ska ersättas av ett domstolsförfarande.

När det gäller kravet på ett flyktingpolitiskt program yrkar jag bifall till partistyrelsens utlåtande och avslag på *Ann Hedboms* yrkande.

Tony Lundstedt har yrkat bifall till motion 333 om medborgarskap. Att partistyrelsen yrkar avslag på den beror helt enkelt på att vi har genomfört ett mycket omfattande utredningsarbete om medborgarskapslagstiftningen. En ny medborgarskapslag gäller sedan den 1 juli i år. Den nya lagen innebär stora förändringar för barn med utländsk bakgrund när det gäller möjligheterna att få svenskt medborgarskap. Partistyrelsen anser därför inte att det är aktuellt att redan nu återkomma med förslag till förändringar. Jag yrkar bifall till partistyrelsens utlåtande.

Peter Gustavsson, Anna-Carin Magnusson och *Lars-Ove Jansson* har framfört krav på förändringar i riktlinjerna när det gäller biståndet. Anledningen till att formuleringen om det statsfinansiella läget finns är en upprepning av det beslut som fattades vid förra kongressen, där vi lade fast att målet en procent av bruttonationalprodukten till biståndet ska uppnås helst inom fem år, under förutsättning att det statsfinansiella läget så tillåter.

Vad har då hänt sedan vi fattade detta beslut? Vi har i dag ett rekordstort bistånd, vilket naturligtvis beror på kongressbeslutet men också på utvecklingen inom svensk ekonomi. Jag vill därför säga att det statsfinansiella läget har haft en stor betydelse för bruttonationalprodukten och för biståndets volym. Jag yrkar alltså bifall till partistyrelsens förslag till riktlinjer och avslag på förslaget att denna passus ska tas bort.

Ann Hedbom, Gävleborg: Ni hörde hur stötande flyktingpolitiken lät. Vi håller på att gå in i massor av nya saker. Det är desto större anledning till att vi borde bifalla den här motionen.

Anna-Carin Magnusson, Jönköpings län: När det gäller biståndet har jag på ett sätt förståelse för att det står som det gör om det statsfinansiella läget, men jag kan ändå inte gå med på det. Finns det i dag en socialdemokrat som inte tar ekonomiskt ansvar för det som man vill genomföra? Jag tror inte det. Vi har vidare i Jönköpingsdelegationen varit överens om att det inte är bra med plus-och-minus-meningar försedda med både livrem och hängslen. Vi vill att enprocentmålet ska nås, och jag yrkar därför avslag på meningen med detta förbehåll.

Maj-Inger Klingvall, partistyrelsens föredragande: Jag är väldigt glad över att det finns ett tryck när det gäller biståndet. Vi är faktiskt på väg att gå i mål. Biståndet ökar kraftigt de kommande åren, vi är tillbaka på väg tillbaka till en procent, och det målet står fast.

Självfallet är utvecklingen i svensk ekonomi viktig för biståndets omfattning. Vi kan mycket väl tala om den här bisatsen som hängslan och livrem, men det är de facto ändå så att det statsfinansiella läget i dag och fram till år 2004 betyder att biståndet väntas öka med 50 procent från 2000 till 2004 och år 2004 kommer att uppgå till 25 miljarder. Jag vidhåller därför partistyrelsens avslagsyrkande.

Eva Sjöstedt, Skåne: Jag ska tala om motion 317, som handlar om facklig-politisk samverkan kring internationell solidaritet. Jag börjar med att framföra mina yrkanden. Jag yrkar bifall till motion 317. Jag yrkar också på följande tillägg i riktlinjerna på sidan 40 rad 25 efter ordet "pådrivande": "såväl nationellt som internationellt".

För svensk arbetarrörelse och internationell fackföreningsrörelse är internationell solidaritet en självklarhet. ILO har utarbetat ett antal konventioner som långt ifrån alla nationer har godkänt och undertecknat. Multinationella företag med huvudkontor och säten i länder som har undertecknat sådana konventioner flyttar verksamheter och etablerar sig framför allt i tredje världen. FN med *Kofi Annan* i spetsen har tagit initiativet till att försöka förmå industriledare, framför allt från västvärlden, att ta ett större ansvar. Reglerna för detta bygger på att ILO-konventionerna ska undertecknas och etableras.

ILO utför ett mycket viktigt arbete, men det måste följas upp på det nationella planet med regler som bland annat styr världshandeln. Det finns möjligheter till nationellt agerande som kan bli vägledande för multinationella företag när det gäller att följa upp ILO-konventionerna och de krav på uppförande som där ställs. Det kan exempelvis ske genom regler för offentlig upphandling. I anslutning till att tillstånd beviljas kan Sverige ge tydligare regler.

Jag är väldigt förvånad över partistyrelsens utlåtande över motionen. Jag kan inte se att den första attsatsen är besvarad någonstans i utlåtandet. Beträffande den andra attsatsen skriver partistyrelsen på sidan 13 mycket riktigt: "Partistyrelsen håller med motionären om att Global Compact-initiativet bör stödjas." Min attsats innebär att man ska ge partistyrelsen i uppdrag att verka för att Global Compact ska kunna förverkligas. Vi har ungefär samma uppfattning, men partistyrelsen yrkar bara att motionen ska anses besvarad.

Luciano Astudillo, Skåne: Den 7 mars 1997 mördades fackföreningsmännen *Elado Chaverra* och *William Suarez*, och den 6 juni 1997 mördades bonden *Aurelio Hernandez*. Man kan läsa om mord efter mord på männi-

skor som vågat säga stopp mot dödandet och som organiserat sig fackligt och politiskt. Det är fråga om människor som i mångt och mycket delar våra värderingar.

Partistyrelsen hänvisar till den internationella domstolen. Låt mig upprepa att det innebär att vi lägger detta till historiens skräphög. En sådan domstol kan inte döma retroaktivt. *Anna Lindb* säger att det inte är en framkomlig väg att upprätta en internationell domstol, och det är kanske riktigt. Låt mig påminna om att Colombia ligger på USA:s bakgård. För ett par dagar sedan genomfördes val i Nicaragua. I Nicaraguas tidningar annonserade USA om att den som röstar på sandinisterna röstar för en regering med före detta terrorister. Kanske är det här inte en framkomlig väg därför att USA inte vill ha det så.

Sverige har gjort mycket för att skapa rättvisa i Colombia. Nu är det FN:s tur. Vi har här pratat mycket om FN:s roll och om hur viktigt det är att det är balans i det som FN gör. Jag yrkar bifall till motion 339 om Colombia.

Sven-Erik Sved, Jämtland: *Leif!* Visst kan jag acceptera ett avslag på motionen om den sätter spår i riktlinjerna. Det är ju syftet med motionerna.

Du nämnde i din föredragning *Ingvar Carlsson*. Som ett kuriosum kan jag nämna att *Ingvar Carlssons* lärare i statskunskap *Agne Gustafsson* i Lund var en av de 14 som undertecknade min motion.

Leif Pagrotsky, partistyrelsens föredragande: Jag beklagar att *Eva Sjöstedts* motion om Global Compact föll bort i hanteringen. Hon vill att partistyrelsen ska verka för att Global Compact förverkligas och genomförs. Motionen skrevs i våras. Regeringen verkar fullt ut och med all den kraft som regeringen har för detta initiativ sedan det lanserades. Detta är ett typiskt exempel på ett fall där besvarandeinstitutet är tillämpligt. Det som motionären föreslår och vill är redan på gång, till följd av att socialdemokrater på andra håll tänker på exakt samma sätt som *Eva Sjöstedt* och har drivit politiken just i denna riktning utan att vänta på kongressens beslut. Här råder alltså ingen motsättning, utan jag tycker att saken redan är omhändertagen.

Detsamma gäller också i fråga om att ILO-konventionerna ska följas upp internationellt. Jag kommer i morgon att lämna partikongressen för att åka till WTO-mötet i Doha, där en av de viktigaste profilfrågor som vi har drivit från svensk sida är just denna angelägenhet. Vi har drivit den på ett sätt som inget medlemsland i WTO i hela världen är okunnigt om. Sverige tycker som *Eva Sjöstedt* och driver *Eva Sjöstedts* linje hårt i den frågan.

Eva har dessutom ett tilläggsförslag att vi ska vara pådrivande vad gäller att styra globaliseringen både nationellt och internationellt. Jag yrkar bifall till detta förslag.

Ordförande: *Lena Hallengren*

Förslag

Följande förslag förelåg:

Partistyrelsens utlåtande över motionerna 311:1-3, 312:1-3, 313:1-3, 314:1-3, 315:1, 316:1-4, 317:1-2, 318:1-4, 319, 320:1-4, 321:1-6, 322, 323, 324:1-3, 325, 326:1-2, 327:1-2, 328, 329:1-5, 330, 331, 332:1-3, 333, 334:1-9, 335:1-6, 336, 337:1-8, 338, 339:1-3, 340:1-4, 341:1-2, 342:1-3 och 343

att bifalla motion 332:1-3, 335:1-3 och 340,

att avslå motion 321:3-4, 328, 333 och 334:1-9,

att anse motionerna 311:1-3, 312:1-3, 313:1-3, 314:1-3, 315:1, 316:1-4, 317:1-2, 318:1-4, 319, 320:1-4, 321:1-2 och 5-6, 322, 323, 324:1-3, 325, 326:1-2, 327:1-2, 329:1-5, 330, 331, 335:4-6, 336, 337:1-8, 338, 339:1-3, 341:1-2, 342:1-3 och 343 besvarade med hänvisning till partistyrelsens utlåtande.

Partistyrelsens förslag till politiska riktlinjer, sidorna 39–41, inklusive förslag till ändring. Tillägg sidan 39 rad 41: ”Hundratals miljoner människor saknar tillgång till rent dricksvatten”.

Under debatten framfördes följande förslag:

Anders Tell, Skåne: Bifall till motionerna 336, 337 och 338. Tillägg sidan 40, rad 18 efter meningen som slutar med: ”demokrati och social rättvisa måste stärkas som motvikt till det internationella kapitalets makt.”: ”Den spekulation som pågår över gränserna, där kapitaltransaktionerna sker sekundsnabbt varje stund på dygnet, är ett hot mot de gemensamma värden vi vill värna. Socialdemokratin vill stärka demokratins villkor på bekostnad av spekulationsekonomin genom att införa instrument, till exempel genom den så kallade Tobinskatten eller liknande, som gör det möjligt att hejda kortsiktig spekulation.”

Sven-Erik Sved, Jämtland: Tillägg sidan 40, rad 18, efter meningen som slutar med orden: ”kapitalets makt.”: ”Ett sätt är att angripa det rena spekulationsmomentet i valutahandeln genom att införa en global skatt på kapitaltransaktioner och låta intäkterna från en sådan skatt gå till FN:s verksamhet i tredje världen.”

Lars-Ove Jansson, Värmland: Strykning sidan 40, rad 28: ”förutsatt att det statsfinansiella läget så tillåter”.

Tony Lundstedt, Kronoberg: Bifall till motion 333.

Leif Hansen, Gävleborg: Bifall till motion 315. Bifall till *Sven-Erik Sved*s yrkande.

Rune Karlsson, Västmanland: Bifall till motionerna 326 och 327.

Peter Gustavsson, Uppsala län: Bifall till motionerna 336-338. Bifall till motion 343.

Bifall till *Lars-Ove Janssons* yrkande och *Anders Tells* förslag.

Axel Gisslén, Örebro län: Bifall till motionerna 326 och 327.

Ändringsförslag på sidan 40, rad 44, efter "måste återupptas": "Konflikten mellan israeler och palestinier är en konflikt mellan ett militärt och ekonomiskt mångdubbelt överlägset Israel jämfört med den palestinska staten. Det åligger den starkaste parten ett särskilt ansvar att visa återhållsamhet i våldsanvändning och ta initiativ för att föra fredsprocessen framåt."

Anna-Carin Magnusson, Jönköpings län: Strykning sidan 40, rad 28:

"förutsatt att det statsfinansiella läget så tillåter".

Ann Hedbom, Gävleborg: Bifall till motion 328.

Ändringsförslag på sidan 40, rad 42: "...liksom de palestinska och israeliska terrorattackerna måste fördömas."

Solveig Ingemarsson, Västmanland: Ändring sidan 40, rad 43 av följande skrivning: "...avrättningarna, liksom de palestinska terroristattackerna, måste fördömas!" – där ska ordet "terrorist" bort. I stället ska det stå följande: "...likaledes det palestinska överväldet och rättsvidriga avrättningar, måste fördömas".

En annan formulering är tänkbar, bara ordet "terrorism" tas bort.

Luciano Astudillo, Skåne: Bifall till motion 339.

Christer Engelhardt, Gotland: Bifall till motion 342.

Ewelina Tokarczyk, Göteborg: Bifall till motion 342.

Tilläggsförslag på sidan 41, rad 5: "Även i fortsättningen måste vi kräva att FN får en större insyn i Israel och Palestina genom utplacering av observatörer.

Sonia Landin Gotland: Bifall till motion 343.

Kicki Johansson, Örebro län: Bifall till motionerna 326 och 327.

Tillägg sidan 39, rad 43: "Därför ska FN:s flyktingkommisariats tolkning av Genèvekonventionen följas av myndighetsutövare i Sverige."

Ibrahim Baylan, Västerbotten: Bifall till motion 342.

Anna Lindb, partistyrelsens föredragande: Tillägg på sidan 40, rad 44: "Israel har som den starkare parten ett särskilt ansvar att visa återhållsamhet i våldsanvändning och att ta initiativ för att föra fredsprocessen framåt. Den israeliska regeringen under *Ariel Sharon* måste återvända till den mer försonliga förhandlingslinje som *Ehud Baraks* laboureggering företrädde."

Avslag på *Axel Gissléns* förslag i samma del.

Ändring – att orden "palestinska terrorattackerna" på sidan 40, rad 43 ersätts av "palestinska självmordsattackerna".

Ny skrivning på sidan 41, rad 2: "Parterna behöver stöd från det internationella samfundet till exempel med internationella observatörer."

Avslag på *Anders Tells* och *Peter Gustavssons* bifallsyrkande till motion 338.

Instämmer i nästan allt som *Luciano Astudillo* säger gällande Colombia, men en framkomlig väg är inte en specialdomstol för Colombia.

Vad gäller Tibet har man självt inte talat om självständighet utan om självbestämmande; därför är det svårt att bifalla en motion som tar upp självständighet.

Vi stöder FN fullt ut när det gäller Västsahara och håller fast vid kravet på en folkomröstning. Men vi menar att vi, om FN kommer överens med båda parter om ett annat förslag, måste vara öppna för det förslaget. Vidare arbetar vi för Västsaharas frihet.

Leif Pagrotsky, partistyrelsens föredragande: Avslag på *Leif Hansens* bifallsyrkande till motion 315.

Ny skrivning i riktlinjerna på sidan 34, rad 12: "Intäkterna från en sådan skatt kan exempelvis gå till FN:s verksamhet i tredje världen."

Maj-Inger Klingvall, partistyrelsens föredragande: Bifall till partistyrelsens utlåtande vad gäller motion 328.

Avslag på *Kicki Johanssons* yrkande om ett tillägg när det gäller tolkningen av Genèvekonventionen, på sidan 39. Däremot kan någon form av tillägg diskuteras, men då på sidan 15 i riktlinjerna där detta finns omnämnt.

Eva Sjöstedt, Skåne: Bifall till motion 317. Tillägg på sidan 40, rad 22 efter "pådrivande": "såväl nationellt som internationellt".

Leif Pagrotsky, partistyrelsens föredragande: Bifall till *Eva Sjöstedts* tilläggsförslag att vi ska vara pådrivande vad gäller att styra globaliseringen nationellt och internationellt.

Beslut

Kongressen beslöt:

Motionerna

- att* bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 315,
- att* bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 317,
- att* bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 333,
- att* efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 326 och 327,
- att* efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 328,
- att* efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motionerna 336-338,
- att* efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 339,
- att* efter försöksvotering bifalla motion 342,
- att* efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 343,
- att* i övrigt bifalla partistyrelsens utlåtanden vad gäller motionerna i avsnitt 17.3.

Riktlinjerna

- att* avslå *Kicki Johanssons* tilläggsförslag på sidan 39, rad 43,
- att* avslå *Anders Tells* tilläggsförslag på sidan 40, rad 18,
- att* avslå *Sven-Erik Sveeds* tilläggsförslag på sidan 40, rad 18,
- att* bifalla *Eva Sjöstedts* tilläggsförslag på sidan 40, rad 22,
- att* efter rösträkning 187-131 (3 avstod) bifalla *Anna-Carin Magnussons* med fleras förslag till strykning på sidan 40, rad 28 – den del av meningen som lyder ”förutsatt att det statsfinansiella läget så tillåter”,
- att* avslå *Axel Gissléns* ändringsförslag på sidan 40, rad 44,
- att* bifalla partistyrelsens tilläggsförslag på sidan 40, rad 44,
- att* bifalla partistyrelsens ändringsförslag på sidan 40, rad 43 (med anledning av *Ann Hedboms* förslag).
- att* bifalla partistyrelsens ändringsförslag på sidan 41, rad 2 (med anledning av *Erwelina Tokarczyks* förslag),

att i övrigt bifalla förslaget till politiska riktlinjer, avsnittet På människans sida i en gränslös värld, sidorna 39-41, inklusive förslag till ändring från temagruppen.

Behandlingen av dagordningens punkt 10.7.4 och 17.3 var därmed avslutad.

Sekreterare: *Peter Andersson* och *Ulf Nordlinder*
Ordförande: *Daniel Ådin*

Anförande av *Bosse Ringholm*

Bosse Ringholm, finansminister: Kamrater! Jag fick i dag ett fax från ett företag som heter Standard & Poors. Det är ett av de stora kreditvärderingsinstituterna i världen. De granskar bland annat länder och stora företag. Om de här kreditvärderingsföretagen väljer att sänka kreditvärdigheten innebär det att finansmarknaden drar öronen åt sig och höjer räntan. Det stod i faxet att Standard & Poors nu sänker kreditvärdigheten från AA+ till AA. Orsaken till sänkningen är att sedan 1999 har verksamheten visat ett genomsnittligt underskott på omkring 3 procent av rörelseintäkterna. Man fortsätter: "För att uppnå förbättrade resultat förutsätts åtgärder för att rationalisera och omstrukturera verksamheten samt en god ekonomisk hushållning och intensifierad kostnadskontroll."

Jag kan lugna er, för jag ser att en del flackar nervöst med blicken, men det handlar inte om Sverige, utan det handlar om det moderatledda Stockholms läns landsting. Ni ska inte vara så glada, för vi är ett antal som bor i Stockholms län och som måste betala det som skattebetalare, och det kommer att drabba oss hårt. Marknaden har givit sin dom, moderaterna klarar inte ekonomin i Stockholms läns landsting. Än en gång för moderaterna en politik som innebär att makten förs över från de folkvalda till finanskapitalet.

Det är inte så många år sedan som Sverige efter regeringen *Bildt* stod inför en statsfinansiell katastrof. Var tredje krona i statsbudgeten var en lånad krona. Vart tredje barnbidrag som betalades ut finansierades med lån. Det är en utveckling som vi har vänt. Den socialdemokratiska politiken som vi lade fast vid våra kongresser i Göteborg, Stockholm och Sundsvall har varit mycket framgångsrik. Vårt första uppdrag var just att sanera ekonomin.

Sverige har nu sunda offentliga finanser, och det råder ordning och reda i landets ekonomi. Samtidigt har vi märkt på senare tid att det har börjat skapas en myt inom borgerligheten om att saneringen av de offentliga finanserna egentligen skedde i stor partipolitisk enighet och att just den samlade borgerligheten inledde och bidrog till budgetsaneringen. Det är egentligen *Bildts*, *Tobissons*, *Lundgrens* och *Hökmarks* förtjänst att Sverige nu står på stabil grund.

Kamrater! Vi vet att detta inte är sant. Vi socialdemokrater tog strid för budgetsaneringen, och många gånger var det en tuff strid. Ibland stod vi ganska ensamma, utsatta för hård kritik både från höger och från vänster. Det var vi socialdemokrater som stod i Konsum, i postkön, på dagis, i fikarummet och på arbetsplatserna och försvarade den saneringspolitik som var oundgänglig. Det var inte lätt, det var tungt. Vi vet att besparingar gör ont. Det var svårt, men det var samtidigt nödvändigt. För utan ordning och reda i ekonomin finns inget handlingsutrymme i politiken. Om alla resurser måste användas för att betala av på statsskulden finns det inget kvar att satsa på skolan, barnfamiljerna och pensionärerna. En sak vet vi: Det är alltid de sämst ställda i samhället som får lida mest om välfärden inte går att lita på.

Vårt andra stora uppdrag var att pressa tillbaka arbetslösheten. Vi socialdemokrater vet att arbetslösheten är ett gissel för den enskilde. Arbetslösheten tar ifrån människor deras värdighet. Vi satte upp ett mål om att halvera arbetslösheten till år 2000. Det var då ett oerhört bespotat mål, många sade att det var felformulerat. Det var omöjligt att uppnå. Det här djärva arbetslöshetsmålet ifrågasattes ständigt av våra politiska motståndare.

Men, kamrater, vi klarar även det andra uppdraget. Vi halverar arbetslösheten.

Det tredje uppdraget är att föra en rättvisepolitik. Det är egentligen det socialdemokratiska handlar om i grund och botten – en ständig kamp och ständiga ansträngningar för att bygga ett mer rättvist samhälle. Det har vi gjort, och det gör vi hela tiden. Vi har höjt barnbidragen och pensionerna. Vi har satsat pengar på skolan, barnomsorgen och sjukvården. Vi har sänkt skatterna för människor med låga och normala inkomster. Det är en rättvisepolitik som vi ska fortsätta att föra.

Nästa års val kommer att handla om det. Mot en socialdemokratisk rättvisepolitik står just ett moderat alternativ. Jag såg senast nu att en av Skånemoderaternas riksdagskandidater ville införa en avgift för universitetsstudier på 20 000 kronor per student och år. Sedan skulle inkomsterna användas för att ge skattesänkningar för rika människors städhjälp. Moderaterna vill ta från studenterna och ge till städhjälp. Det är en bra sammanfattning av den moderata synen.

Tala om att backa in i framtiden! Sveriges framtid ligger inte i mindre utbildning utan självklart i mer utbildning. Sveriges framtid ligger inte i mindre orättvisor utan i ett rättvisare samhälle, och det är det som naturligtvis är grunden för den socialdemokratiska ekonomiska politiken.

Kamrater! Vi har också satt upp ett nytt mål, på samma sätt som vi gjorde med underskotten, arbetslösheten och sysselsättningen. Det målet handlar om att vi ska halvera andelen socialbidragstagare mellan 1999 och 2004. Nu får vi samma kritik som när det gällde de andra målen. Det är felformulerat, och det är omöjligt att uppnå. Men, kamrater, om vi

bestämmer något gemensamt ska vi klara av det målet! Vi har ett dubbelt uppdrag för framtiden. Vi ska se till att det vi har uppnått inte förfars, och vi ska också finna nya vägar för att förbättra och öka rättvisan.

Nu kommer ett hot från den internationella, inte minst den amerikanska, ekonomin. Sedan terrorattacken den 11 september har utsikterna för den amerikanska ekonomin fortsatt att försämrats. Den amerikanska presidenten har glömt bort allt vad de nyliberala ekonomerna har sagt till honom, och nu försöker han alltmer med keynesianska medel hindra den amerikanska ekonomin från att glida ned i djupaste depression. Det återstår att se om det lyckas. Naturligtvis är hela världen intresserad av att USA har framgång med sin ekonomi.

Sverige, som Europa i övrigt, påverkas av den här svaga internationella konjunkturen. Varslen har ökat, och i måndags när vi öppnade vår kongress kunde vi se att arbetslösheten enligt AMS statistik för första gången på länge nu kröp över den arbetslöshet som vi hade för ett år sedan.

Hur möter vi den situationen? Det handlar framför allt om att stå fast vid den ekonomiska politiken. Målen för sysselsättning, budget och rättvisa måste ligga fast. De reformer som vi har föreslagit ska också genomföras. Den budget som vi har lagt och som riksdagen inom kort ska fatta beslut om ska inte ändras. Vi kan inte påverka själva orsakerna till nedgången internationellt, den minskade efterfrågan framför allt i USA, men vi kan föra bästa möjliga ekonomiska politik utifrån de förutsättningar som finns och utifrån den stabila grund som vi står på.

Nästa år kan vi i Sverige föra den mest expansiva ekonomiska politik som vi gjort på mycket länge. Det är utgiftsökningar, skattesänkningar, låga räntor och den försvagade kronan som naturligtvis gör att vi kan föra en kraftfull ekonomisk politik. Vi ger hushållen mer pengar i plånboken. Hushållen förfogar över mer än 5 procent nästa år, och det skapar naturligtvis en extra skjuts i ekonomin. Vi hjälper våra företag, och det får i gång arbetsmarknaden. Om hushållen använder en del av dessa 5 procent för privat konsumtion är det ett väldigt viktigt bidrag till att förhindra arbetslöshet och öka sysselsättning. Varenda krona i privat konsumtion ökar efterfrågan på företagens varor och tjänster och tryggar därmed jobben.

Den ekonomiska politiken ligger rätt, men, kamrater, det kanske inte räcker. Vi måste göra mer, vi måste fortsätta att vara offensiva, och vi måste fortsätta att ligga steget före. Därför kommer regeringen att lägga ytterligare förslag för att öka sysselsättningen och bekämpa arbetslösheten. Det handlar om att stärka de små företagen. Vi vill stödja de egenföretagare som väljer att återinvestera sina vinster. För dem föreslår vi att skatten sänks på de så kallade expansionsfonderna från 28 till 25 procent. På så vis gynnar vi de små företag som vågar expandera och kan expandera.

Det finns en hel del nya företag, nystartade företag som har andra problem. Det är ofta svårt att i början av perioden klara av alla de kostnader som de har. De har låga inkomster till att börja med och höga utgifter, allt ska betalas på en gång, investeringar, löner, skatter. Därför kommer vi att föreslå att just de nystartade företagen de tre första månaderna ska kunna få uppskov med sin preliminärskatt. Det är ett förslag som har tagits fram av den så kallade Simplexgruppen, som jobbar med förenklingar och förbättringar för småföretagen.

Vi kommer också att stärka arbetsmarknadspolitiken ytterligare. Vi kommer att låta AMS ta i anspråk ytterligare 340 miljoner kronor för jobbinsatser och utbildning omedelbart. Samtidigt är det viktigt att vi har kvar de hårda kraven på att pengarna används effektivt. Varje insatt krona måste ge största möjliga nytta.

Som partiordföranden mycket vänligt avslöjade i måndags har vi några förslag även vad gäller vården, skolan och omsorgen. Alla ni som sitter här vet att vården, skolan och omsorgen är ett framtidsområde där vi behöver mycket arbetskraft. Också våra ungdomar behöver söka sig till det området. Det handlar om den grundläggande välfärden.

De kommande åren måste kommuner och landsting anställa hundratusentals personer, inte minst för att klara de utmaningar som en åldrande befolkning ställer oss inför. Därför vill vi gärna att kommuner och landsting får möjligheter att tidigarelägga sina anställningar under nästa år. Vi kommer därför att under 2002 tillföra alla kommuner och landsting ytterligare två miljarder kronor. Det är en temporär förstärkning för nästa år, och den gynnar alla kommuner och alla landsting. Rent tekniskt löser vi det genom att sänka arbetsgivaravgiften temporärt nästa år. Vi vill utöver dessa två miljarder kronor ytterligare stödja de kommuner och landsting som har möjlighet att expandera sin verksamhet. Därför föreslår vi att de kommuner och landsting som ökar sin sysselsättning under nästa år ska befrias från hela arbetsgivaravgiften på just ökningen av sysselsättningen.

Genom ett gott samarbete mellan stat, kommuner och landsting hoppas vi kunna tidigarelägga en hel del anställningar. Det är både ett sätt att stärka välfärden och att stärka sysselsättningen. Vi kommer att bjuda in Kommun- och Landstingsförbundet till överläggningar om den närmare utformningen av förslagen.

Politiken är enkel. Vi satsar på företag, vi satsar på arbetsmarknadspolitiken, vi satsar på vården, skolan och omsorgen. Det handlar helt enkelt om tillväxt och rättvisa, klassisk socialdemokratisk politik.

Kamrater! Vi har gjort ett bra arbete de senaste två mandatperioderna. Jag tror att när vi blickar tillbaka på de många svåra beslut som vi har fattat och den politik som har förts under 1990-talet kommer de här åren att framstå som mycket avgörande. Det var under 1990-talet som vi räddade välfärdssamhället. Det var under 1990-talet som vi trots stora

påfrestningar och yttre tryck lyckades göra de rätta prioriteringarna – jobben, välfärden och rättvisan stod på spel. Vi klarade den uppgiften, och det är därför med glädje och stolthet vi nu kan gå in i en valrörelse. Nu handlar det om att våga hålla i, att stå fast vid uppsatta budgetpolitiska mål, stå fast vid sysselsättnings- och rättvisemål, att stå fast vid att grunden för en god ekonomisk utveckling är en sund ekonomi med ordning och reda i de offentliga finanserna, en låg inflation och en väl fungerande lönebildning. Det är samma prioritering som också ska gälla i framtiden – jobben, välfärden och rättvisan i centrum.

Just nu utsätts arbetsmarknaden för påfrestningar som ett resultat av den internationella utvecklingen, inte minst den sämre efterfrågan i USA. Det är därför vi nu skärper kampen mot arbetslösheten. Ingen väljare ska tveka på att vi socialdemokrater sätter kampen mot arbetslösheten högst på dagordningen. Full sysselsättning är som alltid det övergripande målet för den ekonomiska politiken. Ordning och reda i ekonomin, tillväxt och sysselsättning, välfärdsreformer – allt detta är bärande element i en socialdemokratisk tradition sedan många år tillbaka. Men det som grund är jag övertygad om att, precis som i dag, kommer kommande socialdemokratiska partikongresser att fortsätta att lägga fast färdriktningen under lång tid framöver, inte bara för vårt parti utan för hela Sverige.

Ordförande: *Tomas Eneroth*

Permissioner

Helen Hagström Nordendorph har beviljats permission resterande tid av kongressen.

Meddelande

Greger Tidlund, kongressutskottet: Ni som har varit med på en del kongresser förut känner till att sådant här tyvärr kan hända – vi har nämligen fått in bombhot till kongressen, men polisen bedömer dem inte som seriösa. Man har ändå skickat ut ett pressmeddelande, och det kommer ni att se på text-TV när ni kommer hem. Men i och med att man inte bedömer bombhoten som seriösa föreligger inte heller någon anledning till oro.

Det har också skickats ett kuvert med vitt pulver till en av deltagarna, men det är omhändertaget och har inte kommit någon till skada på väg till analys. Men om era anhöriga är oroliga kan ni säga att det inte föreligger någon anledning till oro.

Dagordningens punkt 10.7.3

Ett ökat samarbete i vårt europeiska grannskap
(Politiska riktlinjer sidorna 38-39)

Dagordningens punkt 17.2

Utlåtanden över motioner som rör området

Ett ökat samarbete i vårt europeiska grannskap
(Häftena M3, sidorna 9-15 och U3 sidorna 8-11)

Föredragande: *Anna Lindh* och *Urban Ahlin*

Debatt

Birgitta Ahlqvist, Norrbotten: Partikamrater! Jag vill börja med att tacka partistyrelsen för det positiva sätt på vilket den på sidan 38 behandlat vårt förslag om Barentsregionen. I Barentsregionen bor nästan 6 miljoner människor. Inom området finns några av jordens största naturtillgångar – från Nordnorges fiskerika vatten över de svenska malmfälten, skogarna i Sverige, Finland och Ryssland till mineral- och gasfyndigheterna på Kolahalvön. Där finns också avancerad högteknologi, universitet och högskolor. Men i den ryska delen vet vi alla att miljösituationen är svår, och fattigdom och social misär gör att demokratin är väldigt skör.

Områdets framtida position som tillväxtregion innebär stora möjligheter för hela Europa och inte minst för oss i Sverige och svenskt näringsliv. Men det kalla klimatet och de långa avstånden fordrar speciella insatser både när det gäller kommunikationer och övrig infrastruktur. De investeringar som görs kommer att generera både stabilitet och säkerhet i regionen, och den långa samarbetstradition som finns mellan folken i området betyder mycket för en positiv utveckling. Därför är det mycket glädjande att partistyrelsen i de politiska riktlinjerna lyfter fram Barentsregionen. Vi bifaller partistyrelsens förslag.

Jag vill också passa på att bifalla Kalmars förslag som kommer lite senare och som handlar om utbytesprojekt i Östersjö- och Barentsregionen.

Carina Brandt, Örebro län: Partivänner! 1990-talet har kallats barnets årtionde. Min vision är att det årtusende som vi nu befinner oss i ska bli barnets årtusende. För det borde väl vara en självklarhet att i varje situation lyfta fram barnperspektivet och se vilka konsekvenser ett aktivt rättighetsarbete för barn kan få. Barn har så begränsade möjligheter att själva driva sina egna rättighetsfrågor. Detta gäller inte minst barnen i kandidatländerna, de länder som nu står på tur för att komma med i den europeiska gemenskapen. Jag vill att även barn i dessa länder ska få mötas med respekt, bli lyssnade till, känna tillit och få den självklara tillgången till sina mänskliga rättigheter. Men för att komma dit behöver de först

och främst få drägliga levnadsförhållanden. Arbetslöshet och fattigdom kastar ut barnen i de här länderna i kriminalitet, drogmissbruk och prostitution. Barn med funktionshinder har i många år gömts undan, och hundratusentals barn måste tillbringa hela livet på institution.

Därför har jag följande tillägg till riktlinjerna på sidan 38, rad 33, efter meningens som slutar med Östersjöregionen: "Barn och ungdomar har varit speciellt hårt utsatta för de stora politiska omvälvningar som skett i öst. Deras problem är också våra angelägenheter. Därför bör deras levnadsvillkor finnas med på dagordningen då EU:s representanter diskuterar förutsättningarna inför EU:s utvidgning mot öst."

Jag yrkar också bifall till motion 309. För övrigt är jag väldigt glad att denna kongress är tillägnad barnen, och jag hoppas att vi kan visa det än en gång i handling.

Jan Andersson, svenska s-gruppen i EU-parlamentet: Partivänner! Jag vill börja med att säga att dessa mål och riktlinjer är mycket bra. Jag hade en del kritiska synpunkter i går när det gäller partiprogrammet i det här avseendet, men riktlinjerna är, som jag ser det, bättre. Framför allt lyfter man fram den viktigaste frågan inom EU-samarbetet, nämligen utvidgningen. Det är en gigantisk utmaning som det är alldeles självklart att svensk socialdemokrati ska delta och spela en ledande roll i den här processen. Det betyder mycket i framtiden för fred och demokrati i vår del av världen.

Men samarbetet betyder också mycket för miljön. När länderna i Central- och Östeuropa blir medlemmar får de också följa de regelverk som vi har inom EU när det gäller miljö och den lagstiftning vi har. Det kommer att betyda oändligt mycket för dem men också oerhört mycket för oss, för luften och vattnet är gemensamma.

Likadant är det när det gäller frågor om arbetsrätt, att löntagarna får det inflytande som vi kommer överens om inom EU och den arbetsmiljö som vi har inom EU. Det var någon som frågade i går vad vi kan se för positiva saker med EU-medlemskapet. Är det inte positivt att vi kan vara med i en process där vi skapar demokrati också utanför våra gränser och kan hjälpa våra grannar att få en bättre arbetsmiljö och en bättre miljö, en bättre arbetsrätt? Jag tycker att det är väsentligt för svensk socialdemokrati att det blir så.

Dessutom när det gäller utrikes- och säkerhetspolitiken vill jag säga: Har det betytt någonting att vi med EU-medlemskapet har fått en mer aktiv politik på det här området? Jag ser hur EU agerat i Bosnien och Kosovo – passivitet, och så var det någon annan som kom in. Nu är det en aktiv politik i Makedonien. Det finns inga garantier, men möjligheterna att det blir fred i det området är mycket större.

Jag vill också säga att det som står om överstatlighet är mycket bättre här. Det står att överstatlighet ska gälla och att det ska kompletteras med mellanstatligt samarbete. Det var precis vad jag hävdade i går.

Det finns en motion från *Martin Nilsson*, som jag inte ska yrka på. Jag tror inte att det finns några förutsättningar för den att gå igenom, men jag hyser sympati för den. Det handlar om majoritetsbeslut på skatteområdet. Jag tror att vetorätt när det gäller miljöskatter och kapitalskatter inte är till gagn för den svenska välfärden utan tvärtom riskerar att urholka viktiga skattebaser. Jag tror att vi behöver minimiskatter när det gäller miljö och kapitalskatt för att den svenska välfärden ska kunna värnas.

Ann Hedbom, Gävleborg: På sidan 39, rad 2, står det: "Fortfarande är sviterna påtagliga efter nära åtta decennier av kommunism." Det är sant när det gäller Ryssland, men jag tycker att vi borde akta oss för att förenkla historiska beskrivningar, och därför tycker jag att det borde stå: "Fortfarande är sviterna påtagliga efter bland annat nära åtta decennier av kommunism, för det fanns en tid innan, och det har funnits en tid efter, vilket har påverkat hur det ser ut i dag."

Markus Lund, Kalmar län: Ordförande, kongressdeltagare! Vi är många i landet som arbetar för en ökad samverkan och integration mellan olika länder, bland annat kring Östersjön och i Barentsregionen. Det är därför med glädje som Kalmardelegationen kan konstatera att man i förslaget till riktlinjer omnämner dessa regioner som – spetsa nu era öron och sug lite på formuleringen – att dessa regioner har potential för att bli de främsta tillväxtregionerna under en nära framtid. Vidare framhåller partistyrelsen att det är oerhört viktigt att barn, ungdomar och studenter knyter kontakter genom skolsamarbete och utbytesprojekt.

Kongressdeltagare från flera delegationer har mycket höga förväntningar när det gäller samverkan och integrationsmöjligheterna som vår spännande framtid erbjuder i vårt närområde. I sydöstra Sverige har vi en lång tradition av samverkan och ett väl utbyggt kontaktnät med länder runt Östersjön, ett engagemang som konkret tagit sig uttryck på många olika positiva sätt, inte minst mellan kommuner, landsting och företag. Men det är inte alltid som realpolitiken stämmer överens med de politiska riktlinjer som partiet arbetar efter. Ett exempel på detta är det regelverk som hindrar samverkan mellan olika universitet och högskolor och mellan länder. Menar vi allvar med utökad samverkan och integration i Östersjö- och Barentsregionerna så måste vi se till att de verktyg som behövs faktiskt finns tillgängliga.

Därför yrkar vi på följande förstärkning i förslaget till de politiska riktlinjerna sidan 38, rad 30, efter meningen som slutar med "utbytesprojekt": "Att bedriva gemensamma utbildningar är ett av många konkreta sätt att öka integrationen i till exempel Östersjö- och Barentsregionen. Detta stimuleras genom att anpassa regelverket så att konkret samverkan kan möjliggöras."

Ewelina Tokarczyk, Göteborg: Jag skulle vilja yrka på två tillägg, båda tilläggen är på sidan 38. Det första är på rad 41 och lyder så här: "När Schengenområdet utvidgas i öster måste EU arbeta för att det lokala gränsöverskridande samarbetet och gränshandeln fortsätter att utvecklas."

Det är väldigt viktigt speciellt för de länder som ligger vid gränstrakterna till Polen att de får fortsätta sitt samarbete. Det är inte så att man väntar på att godhjärtade länder som Sverige ska hjälpa en med samarbete, utan det är företagsamma och vackra länder. Det samarbetet är viktigt och måste få fortsätta att utvecklas.

Det andra tillägget är på rad 45 som lyder: "Om demokratiska värderingar ska få fotfäste i dessa samhällen bör EU främja utbyte mellan EU-länderna och Ukraina, Vitryssland och Moldavien på en medborgarnivå."

Det är väldigt viktigt att det är människor från alla delar av samhället som får möjlighet att resa, se andra delar av världen och träffas, inte bara människor på statsnivå.

Jens Nilsson, Jämtland: Ordförande, partikamrater! På sidan 38, raderna 34-35, finns en mening där jag vill lägga in en bisats. Meningen lyder så här: "Det nordiska samarbetet är en viktig och samtidigt vardaglig del av det internationella umgänget som ska fortsätta att utvecklas." Jag skulle vilja formulera det så här: "Det nordiska samarbetet är en viktig och samtidigt vardaglig del av det internationella umgänget, vilket samarbetet i Mittskandinavien är ett exempel på, som ska fortsätta att utvecklas."

Motivet är att vi häromdagen i temagruppen kom in på det nordiska samarbetet och diskuterade bland annat Barentsregionen och andra typer av samarbete. Vittnesbörden från oss är att den starka arbetsmarknadsregion vi har i Sundsvall-Timrå-Härnösandsområdet utvidgar sina kontakter över Östersjön till Finland hela tiden i transportfrågor, kulturfrågor och andra politiska frågor. I Östersund och Jämtland har vi ett mycket brett samarbete med Norge och Trøndelag. De är inte medlemmar i EU men tack vare starkt interregionalt stöd kan vi arbeta över gränsen.

En sådan formulering kanske inte har så stor betydelse för er eller för partistyrelsen, men för oss när vi umgås med våra partivänner på finska respektive norska sidan kan det ha väldigt stor betydelse att det är uppmärksammat när vi diskuterar utbildningsfrågor, samarbete mellan universiteten, transportfrågor och annat. Därför yrkar jag på denna enkla bisats.

Urban Ahlin, partistyrelsens föredragande: Kongresskamrater! Det handlar om ett ökat samarbete i vårt europeiska grannskap. Det framgår tydligt när man lyssnar på *Birgitta Ahlqvist* från Norrbotten och *Jens Nilsson*

från Östersund – två kämpar som har försökt att utveckla det lokala samarbetet över våra gränser, vilket är oerhört bra.

Jag kan börja med yrkandena från *Birgitta Ahlqvist*. Alla dessa är redan tillgodosedda i och med det förslag som är utdelat av temagruppen. Jag yrkar fortfarande bifall till det. Partistyrelsen har inte ändrat sig sedan temagruppens möte.

Partistyrelsen tackar för de fina orden från *Jan Andersson* om texten i riktlinjerna. Men vad ditt inlägg egentligen handlade om är att man ska öppna upp för majoritetsbeslut i Europeiska unionen när det gäller skattenivåer. Vi tror att det är oerhört väsentligt att man behåller principen att varje enskilt land ska bestämma över skattenivåerna. Om vi öppnar portarna för majoritetsbeslut inom Europeiska unionen kan man hoppas på att det kommer att handla om att fastställa miniminivåer på skatteområdet. Det är mycket möjligt att det är detta som blir resultatet nu när det är socialdemokratiska regeringar i Europa. Men okej, det kan faktiskt ske förändringar i Europa som gör att debatten inte kommer att handla om miniminivåer utan i stället om maximinivåer.

Partistyrelsen vill starkt betona att vi inte vill frångå denna princip. De enskilda staterna ska ha rätt att bestämma skattenivåerna. Vi ska inte lämna över detta till majoritetsbeslut i Europeiska unionen. Vi tror att det är oerhört väsentligt att hålla fast vid den principen.

Ann Hedbom har retat sig på att det står i texten att sviterna fortfarande är påtagliga efter nära åtta decennier av kommunism i Ryssland. Det är ovedersägligen på det viset att Ryssland fortfarande lider av sviterna av nära 80 år av kommunistiskt styre. Det är självklart att det också finns andra orsaker till att situationen är besvärlig i Ryssland, men 80 år av kommunism bär absolut huvuddelen av ansvaret för detta.

Partistyrelsen tycker inte att det finns någon anledning för en socialdemokratisk partikongress att förminska kommunismens förbrytelser i Sovjetunionen. Det har varit både en ekonomisk och en ekologisk miss-hushållning. Så det finns ingen anledning att förminska den betydelsen. Jag yrkar alltså avslag på *Ann Hedboms* yrkande.

Markus Lund föreslår att man ska lägga till ett stycke som man har kämpat väldigt mycket med i sydöstra Sverige. Det handlar om att utveckla samarbetet mellan högskolor och universitet. Det har funnits en hel del regelverk och andra byråkratiska bekymmer med att få detta att fungera. Den text som han läste upp har förhandlats fram, och partistyrelsen ställer sig bakom den. Det är en bra text från *Markus Lund*.

Ewelina Tokarczyk säger att de demokratiska värderingarna bör få fotfäste. Därför bör också EU främja utbyte mellan EU-ländernas medborgare och länderna Ukraina, Vitryssland och Moldavien. Ett mycket starkt yrkande om bifall från partistyrelsen!

Man lär sig en massa saker på en partikongress. I temagruppen hörde jag talas om fossilt vatten, vilket jag aldrig gjort förut. Här talas det om

Mittskandinavien. Det låter som att det är ett kreativt kommunalråd som försöker att placera sin kommun centralt. Jag förstår att *Jens Nilsson* vill ha in detta i texten för att peka på ett regionalt samarbete som sker. Men det finns många andra, till exempel Öresundssamarbetet, Västsveriges arbete med södra Norge eller södra Sveriges samarbete med norra Tyskland. Partistyrelsen tycker att någonstans måste vi dra gränsen, så vi nöjer oss med Östersjöregionen och Barentssamarbetet. Därför yrkar vi avslag på *Jens Nilssons* förslag om Mittskandinavien. Men nu har jag sagt Mittskandinavien flera gånger och gett det tillräckligt med reklam ändå, *Jens*.

Ewelina Tokarczyk avslutar med att när Schengenområdet utvidgas i öster måste EU arbeta för att det lokala gränsöverskridande samarbetet och gränshandeln fortsätter att utvecklas. Partistyrelsen hade inte kunnat säga det bättre själv. Jag yrkar bifall till förslaget.

Ann Hedbom, Gävleborg: Jag har inte retat mig det minsta på den skrivningen. Jag håller med om att kommunismen bär det största ansvaret. Jag har inte på något sätt försökt att förminska det. Jag tycker helt enkelt att vi ska ha ordentliga historiska beskrivningar som inte är förenklade och onyanserade, och det tycker jag inte att detta var. Men det är ingenting som jag retar upp mig på.

Jens Nilsson, Jämtland: Men hallå, partistyrelse och partivänner! Här ger partistyrelsen stöd till det gränslösa samarbetet i södra Sverige, i Barentsregionen, i Östersjöområdet, men varför inte mot den norska gränsen? Det är det som är symbolvärdet och det är det som jag yrkar bifall till. Jag efterlyser också stöd från alla er andra som vill ha ett gränslöst samarbete.

Urban Ahlin, partistyrelsens föredragande: Jag vill bara säga till *Ann* att jag tror att vi förminskar betydelsen om vi skriver "bland annat". I Sovjets och Rysslands moderna historia är det sviterna av nära 80 års kommunistiskt styre som är orsaken.

Mittskandinavien får kongressen rösta om. Partistyrelsen står fast vid sitt tidigare yrkande.

Maj-Inger Klingvall, partistyrelsens föredragande: Partivänner! Jag ska kommentera *Carina Brandts* motion om barns rättigheter i Öst- och Centraleuropa och förslaget till tillägg i riktlinjerna.

Jag tycker att det är en väldigt bra motion som lyfter fram situationen för barnen och hur viktigt det är att vi i vårt samarbete uppmärksammar barnen, framför allt barnen på institutioner, som *Carina Brandt* pekar på.

Vi fattade ett väldigt viktigt beslut i EU förra hösten, nämligen om den nya policyn för det internationella utvecklingsarbetet. Där fick Sverige med barnen och barnens rättigheter.

Sedan håller vi själva på att nationellt utarbeta vår egen sammanhållna barnpolicy i vårt bilaterala utvecklingssamarbete. Vi har fokuserat på sex grupper av utsatta barn där just barn på institution är en av de sex grupperna. Detta ska senare i höst, strax före jul, landa i en skrivelse till riksdagen.

Precis som *Carina Brandt* skriver är det oerhört viktigt att detta finns med i den pågående dialogen med kandidatländerna. Jag var själv i Rumänien för bara några veckor sedan och tog upp barnens situation med samtliga ministrar som jag mötte under besöket.

Det händer saker i ett land som Rumänien. EU har ställt krav på förändringar. Man arbetar nu med nya riktlinjer. Man arbetar med att stödja de biologiska familjerna för att barnen ska kunna bo hemma, eftersom vi vet att den utbredda fattigdomen är ett skäl till att man lämnar ifrån sig sina barn. Man försöker också skaffa fosterhem för de barn som inte kan återvända till sina biologiska föräldrar. Det handlar om att stödja med resurser, med idéer, med kunskap och med tänkande när det gäller att förändra situationen för dessa barn.

Jag yrkar bifall till partistyrelsens utlåtande över motionen. Den kan mycket väl anses besvarad eftersom motionskraven så väl överensstämmer med det arbete som nu pågår. Jag yrkar också bifall till förslaget om tillägg till riktlinjerna. Jag tycker att det är väldigt bra att vi kan komplettera riktlinjerna med detta tydliga stöd för att stärka barns rättigheter i Öst- och Centraleuropa. Jag yrkar alltså bifall till det tillägget.

Ordförande: *Lena Hallengren*

Förslag

Följande förslag förelåg:

Partistyrelsens utlåtande över motionerna 307:1-5, 308, 309:1-4 och 310:1-2

att avslå motion 307:1-5,

att anse motionerna 308, 309:1-4 och 310:1-2 besvarade med hänvisning till partistyrelsens utlåtande.

Partistyrelsens förslag till politiska riktlinjer sidorna 38-39, avsnittet Ett ökat samarbete i vårt europeiska grannskap, inklusive förslag till ändringar med anledning av temagruppen: Tillägg sidan 38, rad 22, efter "vinnare": "genom att freden och säkerheten tryggas, mänskliga rättigheter förstärks och miljön förbättras."

Ändring sidan 38, rad 25: Ersätt meningen "Vi lever i Östersjöregionen, den region som har potentialen att bli den främsta tillväxtregionen under nära framtid" med "Östersjö- och Barentsregionen har potential att bli de främsta tillväxtregionerna under nära framtid".

Strykning sidan 38, rad 29: stryk "över Östersjön".

Ändring sidan 38, rad 33: "Östersjöregionen" ändras till "Östersjö- och Barentsregionen".

Under debatten framfördes följande förslag:

Birgitta Ahlqvist, Norrbotten: Ändring sidan 38, rad 25-26: "Östersjö- och Barentsregionen har potentialen att bli de främsta tillväxtregionerna under nära framtid."

Strykning sidan 38, rad 29: "över Östersjön". Tillägg sidan 38, rad 33, efter "säkerheten": "i Östersjö- och Barentsregionen".

Bifall till *Markus Lunds* förslag.

Carina Brandt, Örebro län: Bifall till motion 309.

Tillägg sidan 38, rad 33 i riktlinjerna: "Barn och ungdomar har varit speciellt utsatta för de stora politiska omvälvningar som skett i öst. Deras problem är också vår angelägenhet. Därför bör deras levnadsvillkor finnas med på dagordningen då EU:s representanter diskuterar förutsättningarna inför kandidatländernas inträde i EU."

Jan Andersson, svenska s-gruppen i Europaparlamentet: Bifall till motion 310.

Ann Hedbom, Gävleborg: Ändring sidan 39, rad 2: "Fortfarande är svifterna påtagliga efter bland annat nära åtta decennier av kommunism."

Markus Lund, Kalmar län: Tillägg sidan 38, rad 30 efter "utbytesprojekt": "Att bedriva gemensamma utbildningar är ett av många konkreta sätt att öka integrationen i till exempel Östersjö- och Barentsregionerna. Detta stimuleras genom att anpassa regelverket så att konkret samverkan kan möjliggöras."

Ewelina Tokarczyk, Göteborg: Tillägg sidan 38, rad 41: "När Schengenområdet utvidgas i öster måste EU arbeta för att det lokala gränsöverskridande samarbetet och gränshandeln fortsätter att utvecklas."

Tillägg sidan 38, rad 45: "Om demokratiska värderingar ska få fotfäste i dessa samhällen bör EU främja utbyte mellan EU-länderna och länder som Ukraina, Vitryssland och Moldavien, på en medborgarnivå."

Jens Nilsson, Jämtland: Tillägg sidan 38, rad 35: efter "umgänget": "vilket samarbetet i Mittskandinavien är ett exempel på".

Urban Ahlin, partistyrelsens föredragande: Bifall till *Birgitta Ahlqvists* förslag. Avslag på *Jan Anderssons* förslag med hänvisning till partistyrelsens utlåtande. Avslag på *Ann Hedboms* förslag. Bifall till *Markus Lunds* förslag. Bifall till *Ewelina Tokarczyks* båda tilläggsyrkanden. Avslag på *Jens Nilssons* tilläggsyrkande.

Maj-Inger Klingvall, partistyrelsens föredragande: Anser *Carina Brandts* motion besvarad med hänvisning till partistyrelsens utlåtande. Bifall till *Carina Brandts* tilläggsyrkande.

Beslut

Kongressen beslöt:

Motionerna

- att* bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 309,
- att* bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 310,
- att* i övrigt bifalla partistyrelsens utlåtanden vad gäller motionerna i avsnitt 17.2.

Riktlinjerna

- att* bifalla *Birgitta Ahlqvists* ändringsförslag på sidan 38, rad 25-26,
- att* bifalla *Birgitta Ahlqvist* strykningsförslag på sidan 38, rad 29,
- att* bifalla *Birgitta Ahlqvists* tilläggsförslag på sidan 38, rad 33,
- att* bifalla *Markus Lunds* förslag på sidan 38, rad 30,
- att* bifalla *Carina Brandts* tilläggsyrkande på sidan 38, rad 33,
- att* efter rösträkning (157-107, 4 avstod) avslå *Jens Nilssons* tilläggsförslag på sidan 38, rad 35,
- att* bifalla *Ewelina Tokarczyks* tilläggsförslag på sidan 38, rad 41,
- att* bifalla *Ewelina Tokarczyks* tilläggsförslag på sidan 38, rad 45,
- att* avslå *Ann Hedboms* ändringsyrkande sidan 39, rad 2,
- att* i övrigt fastställa partistyrelsens förslag till politiska riktlinjer sidorna 38-39, inklusive förslag till ändringar från temagruppen.

Behandlingen av dagordningens punkter 10.7 och 17 var därmed avslutad.

Ordförande: *Jörgen Linder*

Dagordningens punkt 10.2

”Rätt att färdas väl genom livet”

Dagordningens punkt 12

Utlåtanden över motioner som rör området

Rätt att färdas väl genom livet

(Häftena M4 och U4)

Huvudföredragande: *Lars Engqvist*

Inledningsanförande: *Lars Engqvist*

Dagordningens punkt 10.2.1

Inledande textavsnitt

(Politiska riktlinjerna, sidorna 5-6)

Lars Engqvist, partistyrelsens föredragande: Partivänner! I januari 1999 uppdrog regeringen åt en grupp unga forskare under ledning av *Joakim Palme* att göra ett välfärdsboks slut över 1990-talet. Det var ett mycket unikt beslut. Det har hänt inte tidigare att en regering har bett att få en sådan redovisning.

Gruppen har arbetat sedan dess och lämnat ifrån sig 14 rapporter. Alla är en iskall bekräftelse på att ingenting är så förödande för välfärden som en offentlig ekonomi i obalans. Ingenting motverkar strävandena efter jämlikhet med sådan kraft som hög arbetslöshet.

Forskarna visar att den ekonomiska krisen under 1990-talet och den följande arbetslösheten ledde till att ofärden i det svenska samhället ökade. Inkomstskillnaderna ökade. Kvaliteten i välfärdstjänsterna försämrades. Barnen och barnfamiljerna missgynnades. Särskilt hårt drabbades ensamstående mödrar. Med tanke på att de redan vid ingången till 1990-talet hade sämre inkomster, större försörjningsproblem, högre arbetslöshet och lägre löner är detta ytterst allvarligt.

Utrikes födda är en annan grupp som fick det sämre under 1990-talet. Ungdomar är den tredje gruppen. Deltagandet i utbildning ökade visserligen, skriver forskarna, men de ungas inträde i arbetslivet försköts, vilket ledde till att många ungdomar fick allvarliga ekonomiska problem.

För några veckor sedan överlämnade gruppen sin slutrapport där gruppen för ett resonemang om välfärdspolitikens utmaningar. Forskarna konstaterar att den generella välfärden har en mycket stark förankring, men för att detta förtroende ska bestå i framtiden fordras för det första att medborgarna ser att välfärdspolitiken faktiskt leder till minskade klyftor, för det andra att de offentligt finansierade välfärdstjänsterna har hög kvalitet och är tillgängliga, för det tredje att de sociala försäkringarna verkligen ger ekonomisk trygghet åt flertalet, och för det fjärde att vi klarar att finansiera den gemensamma välfärden också i framtiden.

Partikamrater! Det är på dessa utmaningar som partikongressen ska ge sitt svar. Vi ska möta utmaningarna genom att beslutsamt ta itu med de orättvisor och den otrygghet som växte i skuggan av 1990-talets ekonomiska kris och arbetslöshet. Vi ska målmedvetet öka tillgängligheten och kvaliteten i de offentliga välfärdstjänsterna. Vi ska se till att de sociala försäkringarna omfattar flera. Vi ska föra en ekonomisk politik som garanterar att vi också i framtiden kan finansiera välfärden gemensamt och solidariskt.

I takt med att den socialdemokratiska regeringen skapade ordning i ekonomin och fick fart på sysselsättningen har vi också kunnat påbörja arbetet med att restaurera välfärdssystemen efter 1990-talets kris. Stödet

till barnfamiljerna har stärkts. Nu inför vi maxtaxa i barnomsorgen. Vi lägger fram förslag om en höjning av taken i sjukförsäkringen. De sämst ställda pensionärerna får ett ökat stöd. Vi inför maxtaxa också i äldreomsorgen. Sjukvårdens resurser ökas. En ny socialtjänstlag har beslutats. Skolan får kraftigt ökade resurser. Tandvårdsförsäkringen byggs ut.

När det gäller frågan om den långsiktiga finansieringen av välfärden är det särskilt äldreomsorgen och sjukvården som har uppmärksammats i den offentliga debatten. Låt mig uppehålla mig vid sjukvården därför att sjukvårdens problem berör i princip samma frågeställningar som all offentligt finansierad vård och omsorg.

I hela den industriella världen har det förts en intensiv debatt om finansiering, organisation och driftsformerna för sjukvården. Det finns en och annan partivän som tror att den här debatten är unik för Sverige, eller rent av för socialdemokratin, men den förs med ungefär samma argument och samma problemställning i hela den industriella världen.

Förklaringen är enkel. I det utvecklade samhället omfattar välfärds-tjänsterna ungefär en tredjedel av de gemensamma resurserna, och andelen kommer att öka. De traditionella marknadsaktörerna och de stora kapitalintressena som i huvudsak varit hänvisade till annan varu- och tjänsteproduktion vill att också sjukvården ska föras in på en marknad som är tillgänglig för det privata kapitalet. Mot varandra står således två fundamentalt skilda synsätt.

På ena sidan i debatten står idén om att bygga samhällelig vård och omsorg kring marknadens idé. På den andra sidan står, som vi vill kalla den, idén om en allemansrätt inom vården och omsorgen.

Idealbilden av en marknadsstyrd vård är att alla konsumenter är försäkrade i olika försäkringsbolag och att dessa bolag konkurrerar med att erbjuda de bästa villkoren. De handlar upp vården, pressar kostnaderna och höjer kvaliteten till allas fördel. Verkligheten är emellertid en annan. När det gäller vård och omsorg fungerar inte marknaden. Människor som har behov av vård har små möjligheter att kritiskt granska vårdens kvalitet och pris. De är beroende av vårdgivaren. I de länder där man har försökt att förverkliga marknadens idé på vårdområdet har den privata försäkringsfinansieringen lett både till att många har ställts utanför systemet och till att vårdkostnaderna har stigit. I USA har 40 miljoner människor inte råd att teckna en privat vårdförsäkring. Utan motsvarande höga kvalitet tar sjukvården i USA en väsentligt större del av BNP än vad den gör i övriga industrivärlden.

Mot idén om marknad på vårdområdet står alltså idén om allemansrätt i vården. Den utgår ifrån att alla medborgare ska ha rätt till vård på lika villkor och att vård ska ges efter behov. Idealbilden av allemansrätten är alla medborgare får den vård de behöver och när de behöver den. Vården är gemensamt finansierad och finns till för alla på lika villkor. Den är av högsta klass och den ges efter behov, inte efter ekonomisk efterfrågan. Medborgarna påverkar genom dialog med både politiker och professionen.

Men också när det gäller allemansrätten skiljer sig faktiskt verkligheten från idealbilden. Den svenska vården, som är uppbyggd efter allemansrättens idé, håller internationellt sett en mycket hög klass. De människor som får vård redovisar också stor tillfredsställelse med vårdens kvalitet. Problemet är bara att utbudet av vård och omsorg inte motsvarar medborgarnas upplevda behov. Det leder till långa väntetider och långa köer i de delar av sjukvården som inte är akutvård. Vi har alltså allvarliga tillgänglighetsproblem i sjukvården.

Ställda inför det här problemet med bristande tillgänglighet ställs frågan nu också i Sverige: Går det verkligen att skapa en organisation och en finansiering som på en och samma gång bevarar allemansrättens principer, skapar en sjukvård av högsta internationell klass, arbetar bort köerna och ökar tillgängligheten?

Under de senaste åren har många hävdats att detta är omöjligt. De har menat att om vi vill utveckla vården blir vi tvingade att antingen acceptera långa väntetider eller ge upp tankarna på en sjukvård för alla. En del, såsom moderaterna, har politiska skäl för sådana påståenden. De verkar för en sjukvård som verkar efter marknadens principer. Andra som vill behålla en vård på lika villkor präglas av ett slags uppgivenhet. De tror att det blir svårt att övertyga medborgarna om att öka skattefinansieringen av sjukvården. De ser därför ett ökat inslag av privat finansiering som en tvingande nödvändighet.

Men, partivänner, denna uppgivenhet är omotiverad. Alla undersökningar visar att svenska folket vill ha en offentligt finansierad sjukvård och att det är berett att via skatterna betala mera för att garantera kvaliteten och tillgängligheten. Det finns inte heller några internationella hinder för att låta sjukvården ta en större del av våra gemensamma resurser.

Partivänner! Det går att behålla allemansrätten, skapa en sjukvård av högsta internationella klass, arbeta bort köerna och öka tillgängligheten. Men det ställer höga krav på oss.

För det första: Vi måste långsiktigt öka de ekonomiska resurserna och antalet anställda i såväl sjukvården som i övrig vård och omsorg. Under den senaste mandatperioden har vi faktiskt tagit rejäla kliv i den riktningen. Ibland beskrivs sjukvården som om vi fortfarande sparade och sade upp folk runtom i landet. Sanningen är att landstingens nettokostnader för sjukvården under de tre senaste åren, från 1997 till 2000, ökade från 88 miljarder kronor till 104 miljarder kronor. Det är en ökning på tre år med nära 20 procent.

Det totala antalet anställda i landstingen har ökat under samma period med 10 600. Antalet läkare i landstingen har under dessa tre år ökat med 2 156. Antalet sjuksköterskor har ökat med 7 000 – och nu talar jag bara om landstingsanställda. Utvecklingen är dock inte lika inom alla landsting. Det finns fortfarande landsting som har allvarliga ekonomiska bekymmer. Men bilden av svensk sjukvård som förmedlas i massmedierna är inte korrekt. Just nu är vi inne i en period där vi faktiskt bygger

ut sjukvården, ökar dess andel av BNP och ökar antalet anställda. Men ökningen måste fortsätta.

För det andra: Vi måste skapa en bättre balans mellan primärvården och specialistsjukvården. Över blockgränserna beslutade riksdagen förra hösten om en sjukvårdspolitisk handlingsplan för de kommande åren. För första gången för vi nu över ekonomiska resurser från försvaret till sjukvården. Det handlar om sammanlagt 9 miljarder kronor i fyra år med start i år. Av dessa pengar kommer 8 miljarder kronor från försvarsbudgeten. Riksdagen gav också ett tydligt besked om vad pengarna ska gå till. De ska användas till att stärka primärvården, utveckla familjemedicinen, öka de medicinska insatserna i äldreomsorgen och bygga ut psykiatri.

För det tredje: Vi måste arbeta bort köerna och minska väntetiderna. Enligt en överenskommelse mellan regeringen och Landstingsförbundet kommer staten att skjuta till 3,75 miljarder kronor till landstingen under de kommande tre åren för att öka tillgängligheten i den svenska sjukvården, minska väntetiderna och arbeta bort köerna. Målet är att ingen ska behöva vänta på en planerad behandling mer än tre månader.

För det fjärde: Vi måste garantera att patienterna får läkemedel till rimliga kostnader. För att inte kostnaderna för läkemedel ska tränga ut annan vård eller tvinga fram nya höjningar av högkostnadsskyddet garanterar staten ersättning till landstingen för läkemedelsförmåner med sammanlagt över 56 miljarder kronor under de kommande tre åren.

För det femte: Vi måste göra vårddyrket attraktivt, tillvarata personalens kompetens, skapa goda arbetsmiljöer och goda anställningsvillkor. Vi måste bryta ned gamla hierarkier och konstlade yrkesgränser, förkorta beslutsvägarna och minska byråkratin. I de flesta landsting finns en rad projekt för att förnya arbetsorganisationen, utveckla teamarbete, öka personalens inflytande och förbättra arbetsmiljön. En del i detta arbete är att erbjuda alla anställda heltidstjänster.

Regeringen har förbättrat möjligheterna att klara personalförsörjningen i framtiden. Läkarutbildningen har utökats med 200 platser från och med höstterminen i år. En successiv utökning av sjuksköterskeutbildningen har påbörjats, och utbildningen beräknas 2003 ha ökat med mer än tusen platser. Från den 1 januari nästa år tar staten över huvudmannaskapet för landstingen när det gäller vårdutbildningarna.

För det sjätte: Det krävs också tydlighet från vår sida när det gäller i vilka organisations- och driftsformer vi vill utveckla den framtida välfärden. Efter den diskussion som vi förde i temagrupperna i måndags, och efter den alldeles utmärkta debatt som fördes kring partiprogrammet, är det faktiskt möjligt att nu tydligt beskriva socialdemokratins hållning i frågan om i vilka organisations- och driftsformer som vi vill utveckla den gemensamma välfärden.

Jag föreslår därför att följande text ska ersätta inledningsavsnittet när det gäller vårt val av välfärdsmodell, alltså det som finns i kapitel 2.1, från sidan 6, rad 36, till sidan 7, rad 26. Det här förslaget har diskuterats bland

ombud och många delegationer. Vi har också haft en diskussion i program- och redaktionsutskottet.

”Välfärden är en gemensam angelägenhet. Alla behöver vi den. Alla betalar för den. Alla ska vi ha rätt att påverka hur den sköts. Därför anser vi socialdemokrater att vård, skola och omsorg huvudsakligen ska drivas i offentlig regi.

Under de senaste årtiondena har omfattande försök gjorts för att hitta nya sätt att organisera och driva den gemensamt finansierade välfärden i kommuner och landsting. Ett motiv för dessa förändringar har varit ambitionen att få ett rationellt resursutnyttjande och en effektiv kostnadskontroll. Ett annat motiv har varit viljan att möta det växande intresset från medborgare att välja skola eller omsorg efter sina egna önskemål och att skapa organisationer som bättre svarar mot personalens kompetens och vilja till ett ökat ansvarstagande.

I flera landsting och kommuner har avtal tecknats med utomstående entreprenörer för att nå målet om effektivare resursutnyttjande och ökad kvalitet. Dessvärre kan vi konstatera att en del av besluten att föra över driftsansvaret till utomstående företag har fattats av ideologiska skäl. Ambitionen har inte varit att utveckla verksamheten. Besluten har i stället styrts av viljan att införa marknadsstyrning i välfärden. Sådana förändringar har skapat en förstälig oro hos medborgarna för att den välfärdsmodell som bygger på idén att alla medborgare ska ha tillgång till en vård, skola och omsorg av hög kvalitet på lika villkor ska raseras.

Många är exempelvis oroliga över att expansionen av fristående skolor ska öka den sociala och ekonomiska segregationen. Denna oro måste tas på allvar. Socialdemokraternas hållning till frågan hur framtidens gemensamt finansierade välfärd ska organiseras måste vara tydlig. Vår utgångspunkt är att allemansrättens princip ska gälla. Alla medborgare ska ha tillgång till en god vård, skola och omsorg på lika villkor. Medborgarnas behov ska avgöra, inte köpkraften. Kunskap om medborgarnas behov, tydliga mål, utvärdering och uppföljning av politik är politikens viktigaste instrument för att garantera en välfärd av högsta kvalitet för alla.

I Sverige finns ett grundmurat förtroende för allemansrätten i välfärden. För att denna allemansrätt ska fungera krävs att välfärdstjänsterna är gemensamt finansierade och att de är demokratiskt styrda. De offentliga huvudmännen, landstinget eller kommunen, måste därför ha det övergripande ansvaret för välfärdstjänsternas utveckling. Huvuduppgiften är att utveckla den egna verksamheten, formulera tydliga mål, utveckla ett modernt ledarskap, förkorta beslutsvägarna, skapa goda arbetsvillkor och öka inflytandet för de anställda.

Men det handlar också om att pröva om andra driftsformer än den offentliga förvaltningsformen kan bidra till att utveckla verksamheten och välfärdens kvalitet. Vid en sådan prövning måste det göras en tydlig gränsdragning mot kommersiella intressen. Medborgarna måste veta att förnyelse och förändring av den gemensamt finansierade välfärden inte

leder bort från principen om välfärdens allemansrätt. Förändringarna får inte leda till en välfärd där det privata vinstintresset styr utbudet.

Varje skifte av driftsansvar ska innebära ett mervärde för verksamheten. För vissa delar av välfärden är det rimligt att bjuda in personal- och andra intressenter att ta ett större ansvar i kooperativa företag, personalägda bolag, ideella föreningar eller stiftelser. Också privata entreprenörer kan bidra till att utveckla verksamheten, öka kvaliteten och minska kostnaderna. För att öppna möjlighet för fler alternativa driftsformer som inte styrs av privat vinstintresse vill vi pröva en ny företagsform, så kallade non profit-företag, där vinsten stannar kvar i företaget och utvecklar verksamheten. Vid valet av driftsform ska utgångspunkten alltid vara att den ska bidra till att utveckla verksamheten i enlighet med de övergripande principerna för de offentliga välfärdstjänsterna.

Byte av driftsform får aldrig leda till diskriminering av medborgare. Gemensamt finansierade verksamheter får aldrig bli en plattform för privat- eller försäkringsfinansierade välfärdstjänster. All gemensamt finansierad verksamhet ska präglas av öppenhet och möjlighet till insyn. De anställas yttrande- och meddelarfrihet får inte inskränkas.

Inom flera områden ska samhället driva den gemensamt finansierade verksamheten i egen regi. Det gäller all myndighetsutövning som inte kan lämnas ut på entreprenad. Det gäller också inom alla de områden där verksamheten utgör ett naturligt monopol eller där det finns risk för privata försäkringslösningar som tränger ut den skattefinansierade sjukvården. Akutsjukhusen ska inte drivas av vinstintressen.

Det är också viktigt att kommuner och landsting driver verksamhet i egen regi för att behålla eller utveckla den egna kompetensen inom området. Det krävs för att huvudmännen ska kunna ta ett helhetsansvar och fungera som kunniga och effektiva beställare. Inom flera områden är offentligt driven verksamhet också nödvändig för att upprätthålla mångfalden.”

Detta är förslaget till ny text, och jag yrkar bifall till detta. Samtidigt vill jag föreslå ytterligare två ändringar när det gäller förslaget till riktlinjer, och det är en konsekvens av det jag redovisat.

Det första gäller tandvården. Jag föreslår att vi ändrar texten i förslaget till riktlinjer på sidan 12, rad 15 enligt följande: ”Vi vill ha ett högkostnadsskydd för alla. Ett första steg införs för alla som fyllt 65 år.”

När det gäller sjukvården föreslår jag att sidan 12, rad 2 börjar med följande: ”För att hälso- och sjukvården ska kunna möta framtidens utmaningar krävs att vården tar en växande andel av våra gemensamma resurser.” Jag vill yrka bifall till förslaget men också till övriga ändringsförslag som vi har fört fram i enlighet med diskussionerna i temagrupperna och som har lämnats ut som mer redaktionella ändringar. Jag yrkar bifall till partistyrelsens förslag i övrigt.

Tjänstgörande ordförande: Det visar att det är ett bra sätt att jobba, att försöka lirka sig fram till kompromisser. Det är också väldigt bra att förslagen är utdelade. Sedan skulle *Ulla* och jag, som tydligen är de enda i lokalen som inte har förslaget, vara väldigt glada om vi kunde få det. Det underlättar så småningom.

Behandlingen av dagordningens punkt 10.2.1 fortsätter på sidan 107 i del 2.

Ajournering

Kongressförhandlingarna ajournerades klockan 17.54.

Onsdagen den 7 november 2001

Kvällens förhandlingar

Kvällens förhandlingar inleddes klockan 19.34.

Sekreterare: *Birthe Nordengard* och *Lars Westbratt*

Ordförande: *Jörgen Linder*

Dagordningens punkt 10.2.1 (fortsatt behandling)

Inledande textavsnitt

(Politiska riktlinjerna, sidorna 5-6)

Tidigare behandlad på sidan 100 i del 2.

Föredragande: *Lars Engqvist*

Debatt

Hans Ekström, Södermanland: Kamrater! Mitt anförande handlar lite grann om inledningstexten. Vi lever ju runtom i landet i väldigt olika verkligheter. I en del av våra kommuner och landsting kan ökade resurser och ökade skatteintäkter leda till att kvalitetsförbättringar genomförs. Det finns också kommuner och landsting som fortsatt har problem.

Texten på sidan 6 handlar om de stora satsningar som staten har gjort och de skatteinkomster som flödar in. Det står att de brister som nu finns i skolan och på andra håll ska lösas. Det känns inte som att alla svenskar lever i den världen. Därför tycker jag att texten skulle behöva omarbetas, så att den stämmer bättre överens med det mångfacetterade landskap som Sverige är. Därför yrkar jag att den här delen av texten hänskjuts till redaktionsutskottet för omarbetning.

Lars Engqvist, partistyrelsens föredragande: Partikamrater! Detta är ett gammalt kärt ämne. Å ena sidan vill vi från partistyrelsens sida faktiskt framhålla att den ekonomiska politik som regeringen har fört har lett till att vi har fått en förbättrad ekonomi. Å andra sidan inser vi också att det faktiskt ser olika ut i olika delar av landet. Det finns fortfarande kommuner – och jag har besökt många av dem – eller landsting som brottas med avsevärda ekonomiska bekymmer, så jag förstår *Hans Ekströms* invändning. Emellertid tycker jag att vi borde kunna klara av det här vid sittande bord i stället för att skicka det till redaktionsutskottet.

Jag har en idé om hur man skulle kunna ändra formuleringarna på sidan 6, rad 17 som börjar med "fortsatta satsningar", så att vi klarar av att tala om både att vi faktiskt har varit framgångsrika ekonomiskt och att landskapen ser lite olika ut i olika delar av landet. Mitt förslag är följande: "Fortsatta satsningar och kraftigt ökande skatteintäkter ger nu möjlighet att vidta åtgärder för att skolan ska bli bättre, personalbristen motverkas i omsorgen och vårdköerna kortas. De äldre ska få och ha råd med den hjälp de behöver. Fortfarande finns det kommuner och landsting som har ekonomiska problem. Den ojämna utvecklingen i olika delar av landet ska inte få leda till markant skilda möjligheter för kommunerna att upprätthålla en hög kvalitet i välfärden."

Om vi ändrar texten på det sättet, tror jag att vi tillgodoser *Hans* synpunkter.

Jag vill samtidigt passa på att säga att eftersom vi så tydligt påpekar detta i det här avsnittet, skulle vi också när vi kommer till avsnittet Ett liv i hälsa kunna stryka de meningar som har ungefär samma innebörd. Men det förslaget lägger jag fram i morgon. Jag nöjer mig nu med att lägga fram detta. Jag skulle vilja vädja till *Hans* att ställa upp på detta, därför att då kan vi nämligen avgöra frågan direkt och behöver inte återkomma till den.

Förslag

Följande förslag förelåg:

Partistyrelsens förslag till politiska riktlinjer, sidan 5-6.

Under debatten framfördes följande förslag:

Hans Ekström, Södermanland: Sidan 6, rad 15-23 skickas till redaktionsutskottet för omarbetning.

Lars Engqvist, partistyrelsens föredragande: Ändring på sidan 6, rad 17, enligt följande: "Fortsatta satsningar på kraftigt ökade skatteintäkter ger nu möjlighet att vidta åtgärder för att skolan ska bli bättre, personalbristen motverkas i omsorgen och vårdköerna kortas. De äldre ska få och ha råd med den hjälp de behöver. Fortfarande finns det kommuner och landsting som har ekonomiska problem. Den ojämna utvecklingen i olika delar av landet ska inte få leda till markant skilda möjligheter för kommunerna att upprätthålla en hög kvalitet i välfärden."

Beslut

Kongressen beslöt:

att bifalla *Lars Engqvists* ändringsförslag på sidan 6, rad 17
(med *Hans Ekströms* instämmande)

att i övrigt bifalla partistyrelsens förslag till riktlinjer, sidorna 5-6.

Behandlingen av dagordningens punkt 10.2.1 var därmed avslutad.

Ordningsfråga – streck i debatten

Greger Tidlund, kongressutskottets ordförande: Kongressutskottet har precis sammanträtt. Vi har gått igenom de här avsnitten och tittat på hur många talare som är anmälda. För att vi ska ha någon möjlighet att komma härifrån i rimlig tid i natt, vara pigga och friska i morgon och även för att alla ska ha möjlighet att yttra sig – det är också viktigt att komma ihåg – föreslår vi att vi nu tillämpar två minuters talartid. Vi har haft tre minuter förut. Kongressutskottets förslag är att talartiden tills vidare minskas till två minuter.

Förslag

Följande förslag förelåg:

Yrkande av *Greger Tidlund*, kongressutskottets ordförande, att tills vidare begränsa taletiden till två minuter.

Beslut

Kongressen beslöt:

att bifalla *Greger Tidlunds* förslag och

att justera listan samt sätta streck i debatten efter *Harald Ericson* och partistyrelsens föredragande.

Dagordningens punkt 10.2.2

Vårt val av välfärdsmodell

(Politiska riktlinjer, sidorna 6-8)

Dagordningens punkt 12.1

Utlåtanden över motionerna som rör området

Vårt val av välfärdsmodell

(Häftena M4, sidorna 4-36 och U4, sidorna 4-15)

Föredragande: *Lars Engqvist* och *Bo Pettersson*

Debatt

Monica Haider, Kronoberg: Ordförande! Partikamrater! När jag åkte hit till kongressen var jag och Kronobergsdelegationen nöjda med riktlinjerna i vårt val av välfärdsmodell. De är tydliga inom de områden som vi tycker är viktiga, som att vinstintresse inte hör hemma i välfärden, att

bara om alla omfattas av en välfärd kan vi räkna med att alla vill vara med och betala den via skatten, att vård, skola och omsorg huvudsakligen ska drivas i offentlig regi och en hel del annat.

Efter debatten i temagruppen och partiprogramsdebatten förstod jag att tolkningen inte var den enda, vilket i och för sig inte är förvånande. Det är klart att om man vill, kan man läsa in en hel del i en text, men jag tyckte att den var tydlig. I det nya förslaget är texten ännu tydligare, om det nu är möjligt.

Jag yrkar bifall till partistyrelsens omarbetade förslag.

Kenneth Persson, Dalarna: Ordförande! Partikamrater! Jag tänkte först beröra de motioner som jag har yrkat bifall till. Det gäller först motion 350, som är inlämnad av *Anna Berger Kettner* och *Bengt Ivarsson*. Jag tycker, i likhet med motionärerna, att det finns anledning att se över olika modeller och organisationsformer för offentlig verksamhet och inte bara koncentreras på non-profit-verksamheten. Jag yrkar bifall till den motionen. Jag tycker att det är en bra motion.

När det gäller motion 345, som Stockholms arbetarekommun har skrivit, tycker jag att det finns anledning att bifalla andra attsatsen. Det är en viktig fråga som fackföreningsrörelsen och LO driver. Jag har också förstått att det pågår diskussioner kring denna.

När det gäller riktlinjerna finns det skrivningar om att vård, skola och omsorg i huvudsak ska bedrivas i offentlig regi. Detta tycker jag också ligger i linje med partiprogrammet som vi fastställde i går. Ibland verkar det vara fullt att prata om konkurrensutsättning i offentlig sektor. Inom många områden är det redan i dag en realitet. Jag tror egentligen inte att det finns någon väg tillbaka där kommuner och landsting inom alla områden skulle bedriva verksamhet i egen regi.

Självklart är det viktigt att vi slår vakt om områden som skola, vård och omsorg och att vi dessutom ser till att det ges förutsättningar för detta. Exempelvis ska inte friskolornas fördelar ekonomiskt och driftmässigt premieras i förhållande till den kommunala skolan. Vårt vapen måste helt enkelt vara att bli bättre än de privata alternativen.

Därför yrkar jag att texten kompletteras på sidan 6, rad 40, efter "offentlig regi". Det ska alltså stå: "Genom att långsiktigt hålla en god kvalitet i de offentliga verksamheterna försvinner den privata attraktionskraften."

Roland Johansson, Kronoberg: Ordförande, kamrater! Jag yrkar bifall till partistyrelsens reviderade förslag. Jag, som har mångårig erfarenhet av att arbeta i ett landsting, kan konstatera att den förvaltningsdrivna landstingsmässiga verksamheten ofta kan sakna en del effektivitet. Men framför allt är det nog den sämsta typen av arbetsgivare när det gäller ansvar för personal och arbetsmiljö som man kan tänka sig. Därför tycker jag att det är väsentligt att det öppnas möjligheter för alternativa driftsformer –

huvudsakligen i driftsformer där det blir mindre och personaldrivna enheter, vilket ju torde bli resultatet av non profit-företagen. Den möjligheten bör inte stängas eftersom den säkert kommer att betyda höjd kvalitet för patienter och vårdtagare och dessutom bättre arbetsmiljö. På det sättet kan man ju också hoppas att man kan avsluta sin professionella karriär inte som vd utan som npd – non-profit-direktör!

Solveig Kjörsberg, Älvsborgs södra: För mig är den gemensamma skolan en solidarisk handling – modern ideologi i dagens klassamhälle. Alla barn är våra barn. I går beslutade vi, du och jag, att solidariteten är den sammanhållning som kommer ur insikten att vi alla är ömsesidigt beroende av varandra. I riktlinjerna sägs att den gemensamma skolan där barn från olika miljöer – sociala, etniska och ekonomiska – möts är oerhört viktig för sammanhållningen i samhället. Det står också att samhället aldrig får svika dem som startar med de sämsta utgångslägena och de tuffaste villkoren. Jag tycker att detta är bra, men på vilket sätt medverkar de alltfler fristående skolorna till att barnen med de sämsta utgångslägena lyckas bättre i skolan? Vem företräder de barn som inte har föräldrar som vill, kan eller orkar välja?

Slutsatsen i texterna i riktlinjerna är inte tillräckligt tydlig, och därför föreslår jag följande tillägg på sidan 8, rad 6: ”Den kraftiga expansionen av fristående skolor visar redan klara tendenser att öka den sociala och ekonomiska segregationen. Om denna utveckling tillåts fortsätta är det risk att vi förlorar det som vi en gång kunde kalla en gemensam skola. I den kommunala skolan är det fritt att välja den pedagogiska modell som passar föräldrar, barn och lärare. Till detta behövs inga fristående skolor. Kommunen har ett ansvar för alla barns och ungdomars utbildning. Därför ska kommunen ha ett avgörande inflytande över etablering av fristående skolor. Det nationella regelverket för att starta en fristående skola ska skärpas, och ett tillstånd kan ges då den offentliga skolan inte kan erbjuda den speciella pedagogiska inriktningen.”

Detta tycker jag är viktigt – inte av regelskäl utan av ideologiska skäl.

Tommy Waidelich, partistyrelsen: Det talas ofta om den gemensamma skolan. Det kunde vi också höra här nu, när *Solveig Kjörsberg* pratade om den gemensamma skolan där alla barn får likvärdiga möjligheter och där barn till arbetare och direktörer möts. Många pratar om den skolan med något varmt i rösten. Jag har sympati för det, men jag har aldrig upplevt den skolan.

När jag växte upp i Stockholms förorter var uppdelningen av barn tydlig. Där placerades vi i skolan beroende på var vi bodde. Det var skolor för villabarn och det var skolor för höghusbarn. Sådan var situationen i stora drag. Segregation har alltid funnits, och den löser vi inte genom att förbjuda friskolor. Vår debatt om form riskerar snarare att skymma den viktiga, komplexa diskussionen om segregation. Den beror inte i första

hand på formen av skola, utan den beror på många andra faktorer. Formdebatten – debatten om olika alternativ – riskerar också att skymma diskussionen om innehåll. Och då begär vi samma misstag som moderaterna. Moderaterna vill privatisera till varje pris. I Täby utanför Stockholm finns det inte ett enda dagis som är kommunalt drivet. Det finns en daghemsavdelning, som håller på att avvecklas. Alla dagis är privata. Det är inte mångfald – det är enfald. Exemplet Täby visar att moderaternas tal om mångfald klingar falskt. Men det visar också att moderaterna är mer intresserade av formen än av innehållet. Om vi ska få ett stöd för en gemensam, offentligt driven, skola och en välfärd som jag tycker att vi ska ha – huvuddelen ska vara offentligt driven – så måste vi utveckla den kommunala skolan och de kommunala verksamheterna. Det handlar motion 358 om. Jag yrkar bifall till den.

Ann Sandin-Lindgren, Stockholms län: Ordförande, partikamrater! När jag frågar föräldrar i Tyresö varför de ha valt att sätta sina barn i Kunskapsskolan i stället för i den närmaste kommunala skolan så säger de: "Vi vill ha en bra skola för våra barn." De säger ingenting om att privat drift är bättre än kommunalt drivna skolor. När jag frågar personal varför de har valt att jobba på Kunskapsskolan svarar de: "Vi har fått en större frihet att utveckla våra pedagogiska idéer. Beslutsvägarna är kortare här."

Det är kö till Kunskapsskolan i Tyresö. Det är inte friskolorna som är problemet. De är finansierade av offentliga medel och de är redan en del av den generella välfärden. Vi måste bara se till att få bättre insyn och lika villkor. Lösningen är att vi ser till att alla skolor blir bra skolor. Det är där vi ska lägga krutet. Lösningen är att ge personalen på de kommunala skolorna större utrymme för kreativitet och nytänkande och att korta beslutsvägarna. Lösningen är att utveckla och förnya den offentliga sektorn. Jag yrkar bifall till Stockholms läns partidistrikts motion 358.

Christina Zedell, Stockholms län: Partivänner! Om vi i framtiden ska kunna behålla en stark och väl fungerande offentlig sektor så måste vi göra en kraftfull satsning på den personal som arbetar i den verksamheten. Socialdemokratin måste visa i handling att vi vill utveckla den offentliga sektorn som arbetsgivare. Jag vet att ni som sitter här i dag delar min oro inför det tuffa rekryteringsläge som vi står inför. Ska vi lyckas att både behålla den personal som vi har i dag och kunna locka till oss ny arbetskraft så måste vi bli attraktiva arbetsgivare. Det räcker inte med vackra ord, utan här måste vi utifrån de behov som finns kritiskt se över all vår verksamhet.

Vi måste ta till vara den förändringskraft som finns och våga bryta invanda mönster. Det handlar om att utveckla arbetsorganisationen så att all personal ges möjlighet till inflytande över sin arbetsituation. Om vi ska kunna locka till oss en ny generation måste arbetsorganisationerna

utvecklas så att varje individ får utrymme för eget tänkande. Vi måste bryta dagens hierarkier och tröga system, och tillåta olikheter i verksamheten. De anställda måste få uppskattning för vad de gör och ges möjlighet att påverka och utveckla stimulerande arbetsmiljöer. Ett förändrat synsätt gällande arbetstider och sysselsättningsgrad måste till. Här är inflytande över den egna arbetstiden och erbjudanden om heltidstjänster centrala. Kompetensutvecklingsplaner måste göras både utifrån individens och verksamhetens behov.

Vi socialdemokrater som finns här och alla våra partikamrater runtom i landet står inför en enorm utmaning. Ska vi lyckas utveckla den offentliga sektorn måste vi med en gemensam inriktning ta oss an den här uppgiften. Därför yrkar jag bifall till motion 358, som ger partistyrelsen i uppdrag att till förtroenderådet våren 2002 ta fram ett förslag till just ett inriktningsprogram för fortsatt förnyelse av offentlig sektor.

Kerstin Alnebratt, Göteborg: Kamrater! I går förde vi en viktig debatt. I går förde vi vårt idéarv vidare i ett nytt partiprogram. Det är ett program för 2000-talet med hundraåriga rötter. I går slog vi fast den principiella grunden för välfärdspolitiken. Det var en spännande debatt, som mycket väl speglar den oro, de förhoppningar, de utmaningar och de möjligheter som vi känner och ser i välfärdsutvecklingen. Vi enades kring den självklara rätten omkring allemansrätten. Utbudet av välfärdstjänsterna får aldrig bestämmas av marknadens mekanismer. Allas rätt till vård, skola och omsorg är en självklar rätt som vi socialdemokrater kommer att stå i frontlinjen för att försvara. Privata försäkringsmodeller göra sig icke besvär i socialdemokratins Sverige. Borgarnas dogmatiska försök att låta marknadsekonomins spelregler vinna intåg i välfärdspolitiken är, som vi hörde av *Bosse Ringholm*, inte ens ekonomiskt effektiva, och än mindre rättvisa. Vi vill i stället utveckla den gemensamma sektorn genom att ge anställda och brukare fler möjligheter att påverka. Barnen ska inte bara läsa om demokrati i skolan utan också praktisera den i sin vardag.

Vi vill utveckla den gemensamma sektorn genom att forma fler alternativ i våra egna verksamheter, och vi vill utveckla den gemensamma sektorn genom ett modernt ledarskap och genom att vara tydliga med målen. I detta arbete bjuder vi också in andra att delta. *Chatarina*, som är ordförande i vår lokala hälso- och sjukvårdsnämnd, kan lugnt fortsätta att beställa värden på sjukhus. Min dotter kan gå kvar i sin friskola och jag kan fortsätta mina diskussioner med Frälsningsarmén och Stadsmissionen för att utveckla hemlöshetspolitiken i Göteborg. Det är bra, det är spännande och det håller ihop. Den nya text som *Lars Engqvist* har lagt på bordet beskriver detta på ett tydligt sätt, och jag yrkar bifall till den.

Men jag är ändå inte riktigt nöjd. Längst ned på sidan 7 börjar ett stycke med "välfärd på medborgarnas villkor". Som det är skrivet i dag handlar det nästan bara om att kunna välja. Men välfärd på medborgarnas villkor handlar om så mycket mer! Därför vill jag att det i stället ska

lyda så här: ”Varje människa är unik. På denna insikt ska välfärdspolitiken byggas.” Jörgen läste upp detta tidigare, och det kommer upp sedan också. Jag tror att vi kan föra diskussionen om välfärden vidare så här och i praktisk handling hemma visa vad vi står för. Så formar vi politiken för allas rätt att färdas väl genom livet.

Axel Gisslén, Örebro län: Det löser inga problem och det ger inga nya möjligheter att hitta på nya företagsformer. Jag yrkar att skrivningen om non-profit-företag utgår ur riktlinjerna. En kommunal förvaltning är ett non-profit-företag med den skillnaden jämfört med den privaträttsliga formen att den styrs och kontrolleras genom en demokratisk process. Tanken med att skapa en ny företagsform inom aktiebolagsramen måste vara att bana väg för fler privata företag inom produktionen av välfärds-tjänster genom att klä dem i lite snyggare kläder. Bakom det anas den ofta odlade myten att konkurrens automatiskt leder till ökad effektivitet. Men faktum är att det inte finns någon mekanism som automatiskt för-medlar ett företags konkurrensutsatthet till en effektivitetsfaktor hos varje enhet och varje medarbetare i organisationen. Nej, effektiviteten beror på att man har tydliga mål, att man följer upp och värderar hur man uppnår målen, att man har en organisation som frigör alla medarbetares engagemang, kreativitet och ansvar, att det finns hög kompetens som vidmakthålls och att det utövas ett dynamiskt ledarskap och en framsynt personalpolitik. De här instrumenten är precis desamma för ledningen i det konkurrensutsatta företaget som för ledningen i en offentlig förvaltning.

Jag drar två slutsatser. För det första: Fall inte för myten om konkurrens som automatisk effektivitetsfaktor! För det andra: Det är ett politiskt ansvar att fullt ut använda instrumenten för effektivitet i offentlig förvaltning. Det är så effektivitetskravet och kravet på behovsanpassad service ska tillgodoses – inte med några nya, privata företagsformer som gör våra tjänstemän till non-profit-direktörer.

Dan Gabrielsson, Skaraborg: Mitt förslag är följande: För att minska marknadens och de vinstdrivande företagens inflytande över den offentliga sektorn krävs det en socialdemokratisk politik som är restriktiv då det gäller att lägga ut offentlig verksamhet på entreprenörer med vinstintresse som drivkraft.

Jag är en av de där oroliga, som man beskriver i partiprogrammet. Jag är orolig inför framtiden. Det har jag varit sedan 1994. Jag är orolig därför att jag ser en utveckling där marknaden och de vinstdrivande företagen tar alltmer plats i den offentliga välfärden. Vi konstaterar också att det finns en gräns för hur stort detta utrymme kan bli. Men var går gränsen? Hur bedömer vi det? På nästa partikongress, om fyra år, kan vi kanske konstatera att vi inte begränsade detta tillräckligt mycket. Därför skriver jag detta. Vi lever ju alla i olika verkligheter. Jag skulle bli hemskt

glad utifrån den nya skrivningen om *Lars Engqvist* kunde gå upp här och förklara att vi är restriktiva när det gäller denna bit. Då kan jag tänka mig att dra tillbaka mitt förslag.

Om vi inte är restriktiva så kommer man nämligen att lägga ut mer på privat verksamhet i Sollentuna, och mindre i Falköping, där jag bor. Men jag ska ju försvara politiken i dess helhet för medborgarna i Sverige! Jag kan inte bara ta hänsyn till Falköpings kommun. Jag är socialdemokrat, och jag har ett ansvar för hur det ser ut i hela Sverige. Det går inte att tänka att det är väl inte så farligt om vi lägger ut lite av vår verksamhet.

Detta är också en facklig-politisk fråga. Om Kommunals medlemmar inte tycker att det gör någon skillnad om det är socialdemokratiskt eller moderat styre – då har vi ett stort problem. *Göran Persson* sade: ”Jag är lite orolig, och jag är inte säker på att det här är klart.” Jag är också orolig, för det måste vara skillnad mellan en socialdemokratiskt styrd kommun och en moderat styrd när det gäller att jobba i den offentliga verksamheten.

Vi måste skärpa oss här. *Lars Engqvist!* Jag hoppas att du kan uppmana kongressen att vara restriktiv när det gäller upphandlingar. Lös problemen själva i stället! Ni är arbetsgivare! Ta det ansvaret!

Håkan Holm, Värmland: Partikamrater! Jag tänkte prata om karensdagen i sjukförsäkringen, som helt har kommit bort i detta förslag. Vi hade en extrakongress som antog en motion om att slopa karensdagen i sjukförsäkringen. När vi nu samlas till kongress så finns det inte ett endaste ord om just karensdagen i sjukförsäkringen. Det vi ser i dag är enorma kostnader som samhället drabbas av på grund av att långtidssjukskrivningarna ökar. Jag tror att mycket av detta problem beror på karensdagen. Jag tror det, men jag vet inte. Om det skulle visa sig att så mycket av kostnaderna som vi nu ser beror just på att den som känner sig sjuk ändå går till arbetet på grund av den privatekonomi som många har så är det många som är förlorare, som vi ser det. Därför yrkar jag på att få in detta i riktlinjerna i en text som lyder så här: ”De ekonomiska konsekvenserna för den enskilda och samhället av att karensdagen i sjukförsäkringen finns ska utredas.”

Ann-Christine Wählberg, Stockholms län: Partikamrater! Vi har ett yrkande som *Kerstin Alnebratt*, Göteborg, har redogjort för. Det är exakt samma yrkande. Jag vill bara peka på en sak i den texten som vi tycker är särskilt viktig, nämligen att när man kommer från ett annat land så har man också när det gäller äldreomsorgen behov av att få den på sitt eget språk. Det är oerhört väsentligt. Vi är glada över den texten, och jag yrkar naturligtvis bifall till den.

När det gäller huvudföredragandens förslag vill jag säga till *Lars Engqvist* att vi också vill att det ska lyda på det här sättet. Vi tycker att det är ett väl avvägt kompromissförslag. Särskilt och alldeles extra viktiga är skrivningarna som har med akutsjukvården att göra. Det gäller exem-

pelvis skrivningarna som tar upp riskerna med de naturliga monopolen, där privata försäkringslösningar kan tränga undan den skattefinansierade sjukvården. Vi vill med denna text verkligen markera, gentemot de moderata galna sjukvårdspolitikerna, att akutsjukhusen inte ska drivas i vinstintresse. Det är underbart att få åka hem till Stockholms län med en sådan text! Tack för det – jag hoppas att det blir bifall till det paketet.

Jag ska också säga några ord om skolan. Jag tycker att det kommunala inflytandet vid etablering av fristående skolor är oerhört viktigt. Det är väsentligt att det stärks. Jag tycker också att den proposition som *Ingegerd Wärnersson* har lagt fram motsvarar det kravet på ett mycket bra sätt. Vi får en särskild beslutsnämnd under Skolverket med representation från kommunsektorn som ska göra en helhetsbedömning av effekterna för kommunen. Det ska också göras i de fall där kommunen är positiv till en etablering. Kommunen ska även bifoga en konsekvensbeskrivning, och när en fristående skola ska etableras i stället för en offentlig skola så ska elever, föräldrar och personal beredas tillfälle att yttra sig. Möjligheten för elever att fortsättningsvis välja en kommunal skola ska också redovisas. Det är jättebra! Jag vill passa på att tacka *Ingegerd Wärnersson*, för det här är bra gjort. Kommunens inflytande har på detta sätt ordentligt förstärkts.

Sven Erik Joelsson, Gävleborg: Partivänner! Som socialdemokrat, något överårig SSU:are och broderskapare har det varit ganska kul att sitta med på kongressen och höra hur många som har pratat om och för barnens bästa. Barnkonventionen har nämnts ett flertal gånger. Den är ett oerhört viktigt dokument. Kongressen är samlad med ett uppdrag från en tidigare kongress som innebär att sätta barnen i det främsta rummet. Därför är det självklart för mig att här i dag yrka på ett tillägg till riktlinjerna vad gäller just barnen. Under rubriken "Välfärden ska vara generell och hålla hög kvalitet" på sidan 7, rad 28, vill vi lägga till: "om man är hög- eller lågavlönad, om man är barn eller vuxen." Någonstans måste det ändå vara självklart att vi sätter barnen i det första och främsta rummet.

Lars-Ove Jansson, Värmland: Ordförande, partikamrater! Jag är väldigt nöjd med det nya förslaget. Ändå vill jag yrka på ett litet, men för min del, som offentliganställd kommunalare med ett mångårigt förflutet i vården, viktigt tillägg. Som socialdemokrat och fritidspolitiker på skolans område har jag svårt att acceptera att vår välfärd ska kunna ge vinst till mer eller mindre anonyma aktieägare. Den markering som jag vill ha in mot vinstdrivande företag på välfärdsområdet gäller den nya texten, första stycket, rad 4. Den slutar i nuvarande skrivning med "drivas i offentlig regi". Där vill jag ha en fortsättning som lyder: "Vinstdrivande företag bör undvikas."

Bengt Silfverstrand, partistyrelsen: Partivänner! Valet står mellan allemansrätt eller rikemansrätt i välfärden. Det är en central mening i de

politiska riktlinjerna om välfärdspolitiken. Det är också en mening som förpliktar. I går förde vi en uppfriskande och konstruktiv debatt om partiprogrammet, och slog fast att marknadslösningar inte hör hemma på välfärdstjänsternas område.

En del krönikörer har förstås inte kunnat låta bli att använda slitna schabloner för att beskriva positionerna inom vårt parti i välfärdsdebatten. Den stora kvällsdraken slog till med den braskande rubriken "Museivakter mot gökungar". Om jag har förstått saken rätt är det en ornitologisk oomstridd sanning att göken sedan urminnes tider har lagt sina ägg i andras bon, vilket inte har så mycket med förnyelse att göra.

Det är självfallet väsentlig för partiets trovärdighet att det råder harmoni och samstämmighet mellan partiprogram och riktlinjer. Därför måste också riktlinjerna innehålla formuleringar som klart markerar en gräns bortom vilken marknaden inte får styra med skattemedel finansierade välfärdsverksamheter. Detta tycker jag att föredragandens ändringsförslag ligger väl i linje med.

Jag konstaterade i gårdagens debatt med två tydliga exempel – ett från skolans och ett från vårdens område – att driftsformen kan ha en mycket stor betydelse för verksamheten. Jag har varit utredare i Aktiebolagskommittén, och jag har en viss erfarenhet av aktiebolag som bolagsform. Aktiebolagsformen, med dess anonyma ägarskap och skydd mot offentlig insyn, har tillkommit för verksamheter, varor och tjänster avsedda att saluföras på en marknad. Bolagsformen är anonym. Den franska benämningen, société anonyme, uttrycker detta klarare än vårt svenska begrepp. Detta är just till för att öka riskbenägenheten vid kapitalinsatser och investeringar. Riskbenägenhet och anonymitet – det tycker inte jag hör hemma på skolans, vårdens och omsorgens områden.

Jag vill därför än en gång understryka att jag anser att aktiebolagsformen i allmänhet, och i dess vinstdrivande form i synnerhet, är olämplig för verksamheter som skola, vård och omsorg.

Jag yrkar bifall till föredragandens ändringsförslag.

I ett tal till de statliga verksamhetscheferna som *Olof Palme* höll i Malmö 1986 sade han: Privata vinststyrda system förmår inte att rättvist fördela sociala tjänster efter behov. Det var sant då, och det är sant i dag!

Kent Waltersson, Östergötland: Partivänner! Debatten och våra ställningstaganden i friskolefrågan måste ha sin utgångspunkt i ett elevperspektiv och i det faktum att friskolorna har kommit för att stanna. Som socialdemokrater måste vi kunna garantera att alla barn och alla ungdomar får gå i en skola som är både lärorik, trygg och rolig. Jag vågar påstå att de fristående skolorna har bidragit, och bidrar till, mångfald och kvalitet och ibland också till utveckling av skolan i dess helhet. Friskolorna har inte sällan blivit en välkommen stimulans och en välkommen samarbetspartner för de offentligt drivna skolorna.

Men jag påstår också att fristående skolor kan bidra till en ökad segregation, där vissa skolor kan dra till sig de duktigaste lärarna och de bästa ledarna och enbart vissa elever som söker sig till dessa fristående skolor. För att kunna förstärka det goda och minimera det dåliga i friskolefrågan måste en politik formars som bland annat innehåller ett stopp för rätten att ta ut avgifter, ett rättvist och likvärdigt resursfördelningssystem och en fullständigt öppen insyn där friskolor deltar på samma sätt i kommunal och nationell utvärdering och uppföljning.

Det är bra att förslagen i riktlinjerna är tydliga på dessa punkter. Men jag menar att kommunerna måste ha ett mycket stort inflytande över friskoleetableringarna. Det är kommunpolitikerna som ska ta hänsyn till helheten, och som inte minst har att ta hänsyn till de segregationsriskerna som finns inbyggda i den här frågan. Därför har ett antal partidistrikt – Skåne, Stockholms län, Södermanland, Örebro, Halland, Blekinge med flera – utifrån temagrupperna arbetat fram ett förslag till tilläggs-text på sidan 8, rad 8. Den lyder så här: "För att uppnå dessa mål ska det kommunala inflytandet vid etablering av fristående skolor väsentligt förstärkas. Särskilt ska segregationsrisken beaktas när en sådan skola ska godkännas."

En fråga som har diskuterats är om det är kommunen eller staten som ska ha sista ordet vid godkännandet. Jag har kommit fram till att det är ett bra förslag som *Ingegerd Wärnersson* har lagt fram i den friskoleproposition som har presenterats. Varför tycker jag då att det är ett bra förslag, när det innebär att det är en nationell nivå som har det sista ordet? Jo, jag tror att det är viktigt för socialdemokratin att ha en nationellt likvärdig hållning och dessutom en långsiktighet i dessa frågor. Det vore olyckligt om vi i Sverige å ena sidan fick områden med ett ursinnigt friskoleexperimenterande, å andra sidan delar av Sverige utan några friskolealternativ alls.

Ingegerd Wärnersson, partistyrelsens föredragande: Partikamrater! Debatten om de fristående skolorna har varit intensiv. Många tankar, såväl ideologiska som dem som ser direkt på verksamheten, har lyfts fram under de senaste åren. Självfallet har det varit en uppgift för regeringen att göra en ordentlig uppföljning och utvärdering av den lagstiftning som finns i dag runt de fristående skolorna. Nu har vi fått denna uppföljning. Vi har också kunnat följa alla de ärenden som är anmälda till Skolverket och hur de är behandlade. Vi har kunnat följa kommunernas yttranden till Skolverket och hur de har blivit bemötta av Skolverket. Allt detta sammantaget har nu lagts till grund för den proposition som vi har lämnat till riksdagen och som kommer att behandlas inom den närmaste tiden.

Förslagets huvudsyfte är att skapa likvärdiga villkor för elever i såväl den kommunala som den fristående skolan. Ett av huvudsyftena är att skapa ett rättvisare bidragssystem och ett väsentligt ökat kommunalt inflytande vid ansökan om etablering av en fristående skola. I förslagen

finns också följande: Krav på behöriga lärare. Inga avgifter ska få tas ut när man ska gå i en fristående skola. Inga lämplighetsintyg, såsom har praktiserats vid viss fristående skolor, ska finnas. Krav på att även den fristående skolan ska lämna in en kvalitetsredovisning på samma sätt som ska ske för de kommunala skolorna. Krav på att när kommunen går ut och gör en uppföljning och utvärdering på sina kommunala skolor om de nationella målen så ska precis detsamma ske i de fristående skolorna. De fristående skolorna ska lämna in en ekonomisk redovisning för sin verksamhet.

Vi har också föreslagit nya system när det gäller bidragen. Vi vet i dag att de fristående skolorna generellt sett är överkompenserade. Vi vet att kommunen ska ha ett övergripande ansvar för alla elever. Det betyder att man har en merkostnad. Man måste se till att det ska finnas platser för alla. Man måste ha möjlighet att anordna skolskjutsar. Man ska se till hälsovården. Man måste ha ett ansvar för just uppföljning och utvärdering av verksamheten. Detta kostar. Därmed ska kommunen också ha rätt att sänka bidraget till de fristående skolorna just med avsikten att man själv har huvudansvaret.

Vi föreslår också ett nytt system på gymnasieskolorna, där man utgår från kostnaden i den kommunala gymnasieskolan. På detta sätt når vi ett betydligt mer likvärdigt bidragssystem än vad vi har haft tidigare.

Vi ser också till hur det ser ut i kommunerna. Vi måste ta mycket större hänsyn till elevutveckling, befolkningsutveckling, var skolan vill etablera sig, vilken organisation som finns i kommunen och så vidare. Kommunen ska alltså få ett mycket mer väsentligt avgörande inflytande när en skola ansöker om att etablera sig på orten.

En sak som också har förekommit och som många kommuner har reagerat på är när man har fattat det mycket svåra beslutet att lägga ned en skola för att det är brist på elever. Det har nämligen hänt att den sedan återuppstår som en fristående skola. Detta sätter vi stopp för i vårt förslag. Så bra att ni tycker att det är bra!

Hur ska vi då gå vidare, och säga att vi verkligen slår vakt om den nationellt likvärdiga skolan? Det är där jag upplever att debatten befinner sig i dag. Vem är det som egentligen ska ha det avgörande ansvaret för att säga ja eller nej när en fristående skola vill etablera sig? Somliga anser att detta ska ske på nationell nivå och andra anser att det ska ske på den kommunala nivån. Partistyrelsens uppfattning är att det ska ske på en nationell nivå. *Göran Persson* sade tidigare i dag att ingen valutgång är given. Det är detta perspektiv som jag också tycker att vi måste ha när det gäller de fristående skolorna. Jag har stor respekt för att man som kommunpolitiker vill ta det fulla ansvaret. Men som skolminister och framför allt som socialdemokrat har jag också ett ansvar för alla elever.

Låt mig ta min egen kommun, Kristianstad, som ett exempel. I dag är det socialdemokratiskt styre i Kristianstad med stöd av miljöpartiet och vänsterpartiet. För några år sedan var det borgerligt styre. Vi vet som sagt

inte hur valutgången blir vid nästa val. Men en sak vet vi säkert: Vi vet att moderaterna, med det förslag som nu är lämnat till riksdagen, i princip avvisar alla våra förslag. Nu är bilden tydlig – vi har inte samma syn som de borgerliga partierna när det gäller vad vi upplever och villkoren för de fristående skolorna. Vad händer då när majoriteten skiftar från den ena mandatperioden efter den andra? Jo, vi skapar en oerhört otrygg situation för våra elever och föräldrar. Man vet inte när man börjar i årskurs ett om skolan kommer att vara avknoppad när man går ut årskurs nio. Det är därför jag ser det som så oerhört viktigt att vi fattar besluten på den nationella nivån och att vi inte är beroende av vem som sitter i majoritet. Detta är inte något som bara gäller Stockholm och dess grannkommuner utan detta kan finnas runtom i vårt land. Vi kommer aldrig att veta hur majoriteten ser ut efter nästa val.

Vi har också lagt fram ett förslag till riksdagen om kommunerna och deras inflytande. Det innebär att vi ska inrätta en nämnd som har beslutsrätt för godkännande och bidrag. I den nämnden ska ingå representanter från kommunerna. Därmed ska man stärka kompetensen och även ha en större möjlighet att påverka.

Det viktigaste för oss som socialdemokrater är att värna en långsiktig trygghet och rättvisa för alla elever oavsett var de bor i vårt land. Därför är det viktigt att vi gör en nationell bedömning av när vi ska säga ja eller nej till etablering av en fristående skola. Därför är det också viktigt att vi får en nämnd med representanter från kommunsektorn som kan fatta dessa beslut.

Jörgen Danielsson, Södermanland: Partivänner! Låt mig börja med att yrka bifall till Kent Walterssons, Östergötland, tilläggsyrkande på sidan 8, rad 8. Jag gör det med hela Södermanlandsdelegationen i ryggen.

En av de viktigaste faktorerna för att ett samhälle ska vara tolerant och jämlikt och ett samhälle där människor känner samhörighet och har förståelse för olikheter är en sammanhållen skola. Att redan som mycket ung dagligen träffa och samarbeta med människor med olika etnisk, social och kulturell bakgrund har stor betydelse för att motverka segregation och bidra till en positiv människosyn. Tidigare oroligheter i ett par städer i Storbritannien förklarades delvis med att skolsystemet är segregande och att kontaktytorna mellan ungdomar med asiatiskt ursprung och engelska ungdomar är för små.

En sammanhållen och avgiftsfri skola är samtidigt grundläggande för att alla barn och ungdomar ska få likvärdiga förutsättningar för sin utveckling och sitt lärande. Systemet med olika former av skolvavgifter är omöjligt för ett samhälle som vill ge alla barn och ungdomar samma möjligheter. Detsamma gäller för de fall där valmöjligheten i praktiken är förbehållen barn och ungdomar till välutbildade, välinformerade och väletablerade föräldrar. Ansvaret för att motverka en utveckling i den riktningen ligger på både den nationella och den kommunala nivån.

Dagens utveckling på friskoleområdet är oroväckande. Rapporterna om skolavgifter och skolor som väljer bort barn med särskilda behov visar nödvändigheten av ökad tillsyn och uppföljning av verksamheten, samtidigt som de visar på nödvändigheten av nya regelverk kring friskolorna. Samtidigt finns det friskolor som tillför dagens skola en positiv utveckling och en ökad mångfald.

Jag kan konstatera att regeringens friskoleproposition löser många av de problem som det nuvarande regelverket för friskolan skapar. Men det är här och nu som vi ska fatta beslutet om partiets riktlinjer, och där behövs det en skärpning.

Ordförande: *Ulla Lindqvist*

Anders Rosén, Halland: Kära partikolleger! Det är för mig som lokal utbildningspolitiker förlösande att stå här i talarstolen och diskutera partipolitik. I vardagen drunknar vi i de kommunalkamerala frågorna och i många remissvar från stat och från olika instanser. Det finns också för tillfället en uppsjö av kommittéer och propositioner lagda i dessa ärenden. Det gäller Skollagskommittén, Gymnasiekommittén och en nyligen framlagd friskoleproposition. Det är i dessa tider svårt för kommunala utbildningspolitiker att hålla partiets fana högt. Därför är det väldigt roligt att i ett sådant här sammanhang få gå upp och diskutera partiet, att partiet sätter ned foten i de här frågorna.

Jag yrkar bifall till Östergötlands och *Kent Walterssons* förslag. Det kommunala självstyret är en självklarhet utifrån antagen princip, nämligen att besluten ligger så nära kommunerna som möjligt. Rent principiellt tycker jag att det alldeles för mycket handlar om driftsformer och alldeles för lite om den inre verksamhet som i dag bedrivs i skolorna. I Halland har vi valt ett mellanting mellan det som kallas för fristående skolor och som har en annan driftsform och den kommunala verksamheten. Vi talar om kommunala friskolor. Partiordföranden säger i en intervju i Helsingborgs Dagblad: Låt detta bli en framkomlig väg. Låt detta bli ett sätt för personal som tycker sig tryckt av kommunala trångsinta planer och handlingssätt. Låt den kommunala friskolan bli det friutrymme som alltid har funnits i svensk skola men som tyvärr inte alltid har gynnat våra barn, arbetarklassens barn.

Sven Lindqvist, Skåne: Ordförande, partivänner! Jag yrkar bifall till *Kent Walterssons* förslag. Det gör jag med den skånska delegationens stöd. Vi anser att det är ett viktigt tillägg som här görs. Vi anser också att erfarenheterna av de fristående skolornas etablering visar att det finns all anledning till stor kritik. Kritik riktas mot hur Skolverket i uppdrag hanterat dessa beslut – helt utan ekonomiskt ansvar och helt utan en tanke på tillstånd för etablering har de fristående skolorna vuxit upp. Det har alltför många gånger inneburit att kommunernas yttranden troligen hamnat

längst ned i någon låda hos Skolverket. De har nämligen nästan aldrig beaktats. När Skolverket sedan gett sitt besked om etablering blir det kommunerna som får hantera ansvaret, oftast dessvärre med merkostnader som följd.

Från det politiska arbetet är vi vana vid demokrati. Vi lyssnar på åsikter och bildar oss en uppfattning innan vi fattar beslut. Därför föreslår vi att det även i riktlinjerna införs tillägg med denna inriktning.

Peter Persson, Jönköpings län: Partivänner! Socialdemokratin hittills har egentligen handlat om en enda sak: att ge alla människor förutsättningar att leva ett liv i värdighet. Socialdemokratin har haft två viktiga traditioner. Den ena kan vi kalla för frihetlig. Det gäller Kooperationen, ABF och andra organisationer som formerats i en organisatorisk social och politisk kamp. Den andra gäller den parlamentariska kampen där vi med den offentliga sektorn – skolor, fritidsgårdar och äldreboenden – faktiskt har befriat människor. Båda traditionerna har gett sitt bidrag. Ingen av de här traditionerna har varit i närheten av vinstintressen, utan det har handlat om medlemsnytta och samhällsnytta till fromma för medborgare, medlemmar och människor med lika värde. Detta har varit socialdemokratin perspektiv.

Capio, Bure och ISS Care har ingenting med medlemsnytta eller samhällsnytta att göra utan bara med egennyttan. De organiseras efter andra principer än den om alla människors lika värde. På Capios hemsida kan man följa börsutvecklingen timme för timme. Aktiekursen där får naturligtvis på sikt konsekvenser för gemensam finansiering och behandling av så kallade kunder.

Vi socialdemokrater ska icke omvandla medborgare till kunder! Vi ska icke omvandla det gemensamma till enskildas vinster! Samhällsnyttan ska vara rådande. Med detta ska jag förvåna er genom att yrka bifall till partistyrelsens förslag.

Anna Berger Kettner, Broderskap: Jag hoppas att ni har märkt att Broderskapsrörelsen och SSU driver barnfrågorna hårt på denna kongress. Vi är mycket glada över att partiets arbete för ett barnvänligt samhälle nu finns inskrivet i förslaget till nytt partiprogram och att vi i förslaget till nya riktlinjer kan läsa: "Barnen och deras familjer måste stå främst när vi formar politiken för framtiden. Ett barntillåtet Sverige är ett bättre Sverige."

Men om vi menar allvar med att lyfta fram barnens vardag i politiken har vi bara påbörjat ett långt arbete. Snart åker vi hem, och när prioriteringarna ska göras måste vi visa att vi menar allvar. Här på kongressen återstår en hel del att göra för att vi faktiskt ska kunna säga att denna kongress har tagit barnen och deras vardag i all deras lekfullhet, vildhet och nyfikenhet på allvar. Vi måste mer lyfta fram barnens liv i texterna än som görs i partistyrelsens förslag. Som ni märkt har vi delat ut ett sådant förslag med många ändringar. Jag yrkar här bifall beträffande den första ändringen.

En politik ur barnens perspektiv måste också handla om arbetsrätt och kollektivtrafik och inte bara om dagis och skola. Föräldrar som lever med otrygga arbetsvillkor och som har långa och obekväma arbetsresor har ett liv som sliter hårt i vardagen med barnen. Kanske minns några av er Folksams jättestora bilbarnstol. Vuxna kunde få prova på hur det är att vara barn. Jag önskar att ni ombud på samma sätt ”provsitter” riktlinjerna.

Finns barnen och deras liv med i våra riktlinjer? Nästan en fjärdedel av landets medborgare är under 18 år. På några håll, inte på alla, finns barnen med. Till att börja med föreslår vi ett tillägg på sidan 7, rad 28, efter ”hög- eller lågavlönad”: ”om man är barn eller vuxen”. Dessutom yrkar vi bifall till motion 350. Vi behöver söka nya former för offentlig verksamhet.

Carl Tham, Stockholm: Under 1990-talet minskade pengarna per elev i grundskolan med ungefär 12 procent över riket. Lärartätheten minskade med ungefär 20 procent. Gymnasieskolan däremot klarade sig bättre. I ett nötskal är detta de viktigaste orsakerna till de problem som vi i dag ser i den svenska skolan. Det finns också andra skäl, men de jag här nämnt är de viktigaste. Uppenbarligen löses inte detta problem med friskolorna, som tvärtom har förvandlats till en sorts skolsystemets guld-klimpar, mer eller mindre med fri dragningsrätt på de offentliga medlen. De har möjlighet att maximera antalet elever och att själva välja sina elever. Inte undra på att en del av dessa skolor kan säga: ”Vi är mycket bra!”

Segregationen genom friskolorna är odiskutabel; det är bara att studera de undersökningar som finns. En majoritet av eleverna kommer från hem där föräldrarna har högre inkomster eller hög utbildning. Gymnasieskolan är, med ord hämtade från Valfärdskommitténs betänkande, nästan uteslutande en fråga för samhällets elit.

Jag menar att det under de här åren skett en sorts smygande systemskifte i svensk skolpolitik. Det systemskiftet har underminerat själva idén om en gemensam skola för alla. Det är nu hög tid att sätta stopp för detta!

Jag uppfattar att de förslag som regeringen lagt fram plus de förslag som vi antagit här på kongressen sätter stopp för detta systemskifte. Som en ytterligare bekräftelse vill jag yrka bifall inte bara till partistyrelsens förslag utan också till *Solveig Kjörnsbergs* yrkande som innebär att man ytterst ger ansvaret för hela landets skola till landets regering och gör det till ett nationellt ansvar.

Kurt Kvarnström, Dalarna: Kongressdeltagare! Jag ska lite grann byta ämne och gå över till ett annat område. Först yrkar jag bifall till motion 364. Motionen handlar om försäkringskassorna i Sverige. Jag tror att jag är ensam om att tala om den frågan, men det gäller en rätt så stor grupp och ett viktigt område. Motionen är skriven av skåningen *Börje Nilsson*. Även om jag är dalmas stöder jag den, för den är så bra skriven.

Motionen har i stora delar fått ett positivt bemötande i partistyrelsens utlåtande. Till den första attsatsen har det yrkats bifall, vilket är väldigt positivt. Försäkringskasserörelsen har ju växt fram ur ett folkrörelseperspektiv, vilket är viktigt att ha i minnet nu när vi funderar över och utreder hur Försäkringskassan ska se ut och vara organiserad i framtiden. De båda andra attsatserna är också väldigt viktiga. Det är viktigt att vi stöder medborgarperspektivet och har det som utgångspunkt. Men det är också viktigt att behålla nuvarande organisationsstruktur för socialförsäkringsadministrationen, med ett starkt regionalt och lokalt inflytande. Vidare är det viktigt, som sägs i den tredje attsatsen, att de allmänna försäkringskassorna leds av en styrelse i enlighet med nuvarande regler.

Jag yrkar bifall till nämnda förslag.

Kicki Johansson, Örebro län: I dag är det ingenting av det som friskolorna gör som inte den kommunala skolan kan göra. Den gemensamma skolan är viktig, men den måste utvecklas och uppmuntras så att den verkligen utnyttjar det stora friutrymme som läroplanen ger. Därför måste det kommunala inflytandet kraftigt förstärkas och därför måste kriterierna i propositionen kompletteras med en skrivning om att segregationsrisken ska beaktas.

Jag yrkar bifall till *Kent Walterssons* tilläggsförslag.

Eva-Lena Jansson, Örebro län: Partikamrater! Jag yrkar bifall till ett förslag om ett tillägg till partistyrelsens förslag utifrån temagruppens diskussion, så att det blir följande avslutning: "Men det finns en gräns bortom vilken marknaden har en destruktiv inverkan på välfärdens verksamheter. Valfrihet och alternativa driftsformer får inte bidra till ökade klyftor och ökad segregation."

Apropå dem från Stockholms län vill jag svara: Vi har alla en ambition att göra skolan till en bra skola, för barnens skull. Den möjligheten minskar avsevärt när vinstdrivande skolor tillåts utarma kommunernas ekonomi. Genom att yrka bifall till mitt förslag om tillägg talar socialdemokraterna om att vi aldrig kan acceptera valfrihet till priset av ökade klyftor och ökad segregation.

Bo Olovson, Norrbotten: Partikamrater! Det är nu dags att låta portalparagrafens ljus skina inte bara över samhället och världen utan även över arbetslivet. Hur ska då detta gå till? Jo, i tredje stycket på sidan 2 i det nya förslaget ska vi skriva in att huvuduppgiften är att utveckla och demokratisera den egna verksamheten.

Lena Vikberg, Norrbotten: I det nya förslaget till riktlinjer står det att huvuduppgiften är att utveckla den egna verksamheten, formulera tydligare mål, utveckla ett modernt ledarskap, korta beslutsvägarna, skapa goda arbetsvillkor och öka inflytandet för de anställda. Det tycker jag är

en mycket bra text. Sedan står det i texten att det också handlar om att pröva om andra driftsformer än den offentliga förvaltningsformen kan bidra till att utveckla verksamheten och välfärdens kvalitet.

Detta skulle kunna tolkas som att man i första hand, som alternativ 1, ska pröva om det går att utveckla den egna verksamheten och i andra hand, som alternativ 2, ska pröva om andra driftsformer kan utveckla verksamheten. Att pröva andra driftsformer kan vara en möjlighet, men det ska inte vara en självklarhet. Därför yrkar jag, efter förankring hos Norrbottensdelegationen, på ett tillägg med ett ord i fjärde stycket på sidan 2, rad 1. Jag vill således att meningen ska lyda enligt följande: ”Men det handlar också om möjligheten att pröva om andra driftsformer än den offentliga förvaltningsformen kan bidra till att utveckla verksamheten och välfärdens kvalitet.”

Anna-Karin Lundström, Stockholms län: Partivänner! Först instämmer jag i lovorden om *Ingegerd Wärnerssons* proposition om de fristående skolorna. Det märks verkligen att vi har en socialdemokratisk regering.

Kent Waltersson och några till har presenterat ett bra tilläggsyrkande där det pekas på vår kanske största utmaning: risken för segregation.

Låt oss inte gräva ned oss i en mängd dogmatiska skyttegravar i formfrågor, för på söndag åker vi hem till en verklighet där fristående skolor finns. Några av dem är bra, och andra är dåliga. Vårt uppdrag från kongressen kan faktiskt bli att vi ska åka hem och kommunalisera fristående skolor. Det vore förödande! Vårt uppdrag skulle också kunna bli att vi ska åka hem och ta krafttag mot segregation och orättvisor och för den gemensamma skolan som en mötesplats för olikheter. Det uppdraget vill jag ha. Låt oss ge oss själva det uppdraget!

Harald Ericson, Norrbotten: Ordförande, kongressledamöter! Jag deltog i temagruppens arbete när vi diskuterade just nämnda fråga, och jag upplevde att vi fick många kloka synpunkter, förslag och idéer. Till min stora glädje är många av de funderingarna inarbetade i det nya förslag som nu föreligger. Jag tycker alltså att den nya skrivningen är bättre än tidigare skrivning. Den är tydligare, mer precis och mer klarläggande. Det betyder att jag yrkar bifall till partistyrelsens förslag.

Ordförande: *Jörgen Linder*

Lars Engqvist, partistyrelsens föredragande: Partivänner! Först vill jag göra några allmänna kommentarer. Det förslag till skrivningar om organisations- och driftsformer som jag presenterade var egentligen inte avsett som en grund för en ny diskussion, utan det följde följande mycket enkla resonemang: De riktlinjer som vi ska bestämma ska vara en sorts uppföljning av det som vi tar ställning till när det gäller partiprogrammet. Det handlade alltså inte om att försöka få kongressen att bli enig om alla

frågor, men väl om att bli enig om en sak, nämligen om att försöka omforma det beslut som vi i går fattade till en sorts riktlinjer. Det var det som var poängen.

Det handlar helt enkelt om att säga att vi, efter en lång diskussion kring de principiella frågorna, nu är mogna att vaska fram det som har blivit partiets ställningstagande. Jag tycker att det förslag som är presenterat väldigt väl täcker den diskussion som fördes. Vi för faktiskt ett resonemang som förklarar varför socialdemokratien har den här hållningen. Den grundas – detta är viktigt – på vår allmänna uppfattning om hur välfärden ska organiseras, finansieras och styras.

Vad *Peter Persson* säger är alldeles rätt, nämligen att våra skrivningar syftar till att behålla det som är kärnan i socialdemokratiens välfärdsuppfattning. Däremot säger vi att det är viktigt – och detta påpekar jag gentemot Stockholms län – att kommuner och landsting, och för övrigt alla som är politiskt engagerade, tar på sig uppgiften att förnya, förändra och utveckla den kommunala verksamheten – den verksamhet som vi faktiskt har ett ansvar för.

Jag tycker att den motion som kamraterna från Stockholms län argumenterar för i själva verket följts upp i det förslag till nya riktlinjer som är lämnat. Det är ett försök att peka på vikten av att vi tar vårt politiska ansvar och ser till att den offentliga verksamheten utvecklas och på att vi inte kan arbeta med gamla organisationer, med här och var hierarkiskt uppbyggda system. I stället har vi ett ansvar för att utveckla detta.

Detta innebär också, vilket är viktigt, att vi har en skyldighet att pröva i vilken mån andra driftsformer kan leva upp till de krav som vi ställer på välfärden. Det är naturligtvis ingen skyldighet för någon huvudman att till andra lämna ut verksamhet till drift, men det är en skyldighet att ställa frågan: Skulle någon annan driftsform, någon annan organisationsform, inom kommunen eller genom att vi tecknar avtal med någon annan, kunna leva upp till de krav vi ställer? Det är detta som vi vill peka på. Då har vi också förklarat att om man är inne i en sådan prövning och är beredd att ta ett sådant beslut, ska det leva upp till mycket stränga regler för hur det hela ska fungera – också de reglerna preciserade i det nya förslaget till riktlinjer.

Jag tycker alltså att detta förslag dels lever upp till en precisering och ett förtydligande av det beslut som vi fattade när det gäller partiprogrammet, dels bör kunna fungera som riktlinjer för oss i det fortsatta politiska arbetet.

Till *Axel Gisslén* vill jag säga att vi i det nya förslaget till riktlinjer säger att vi vill pröva möjligheten av en ny företagsmodell. Vi vet inte hur en sådan kan se ut; det ska utredas. Vi vet naturligtvis inte heller vilken effekt detta kan få. Vi tar således inte ställning till en sådan modell, till hur den ska se ut, utan vi säger att vi vill pröva den. Det tycker jag att man ska kunna göra. Om det inte finns någon sådan modell, blir vi ju hela tiden hänvisade till att föra en diskussion antingen om den offent-

liga förvaltningsformen i princip – eller möjligtvis offentligt ägda bolag – eller också om privata associationsformer som är vinstdrivande. Finns det en möjlighet att etablera en annan företagsform, bör vi kunna diskutera detta för att kunna erbjuda exempelvis personal – men det kan också vara andra – att driva verksamheten i just den formen.

Jag tycker inte som *Axel* att detta innebär ett ställningstagande, en sorts öppning för en ny raffinerad privatisering, utan det är faktiskt ett ambitiöst försök att hitta en form där privata vinstintressen inte spelar någon roll eller inte påverkar verksamheten – det privata vinstintresset finns inte med, men det är ändå en annan förvaltningsform/driftsform än den offentliga.

Dan Gabrielsson, Skaraborg, sade att han mycket väl kan stödja förslaget till nya riktlinjer, men han känner en oro för att det finns en alltför stor lust att lämna över offentligt driven verksamhet till det privata. Också jag känner den oron. Jag tror att man kan känna denna oro därför att vi har varit otydliga om vilka regler som ska gälla, vilka krav vi ska ställa om vi nu fattar ett sådant beslut.

Jag menar att det här förslaget till nya riktlinjer innebär att vi blir restriktivare, i den meningen att vi ska vara medvetna om varför vi fattar beslutet – inga sådana här förändringar av ideologiska skäl. Det betyder att vi markerar vårt avstånd till de privatiseringar som genomförs av borgerligheten. *Dan Gabrielsson* kan känna sig tillfreds med detta. Det här betyder att vi formulerar mycket strikta krav när det gäller vilka driftsformer vi ska välja och att vi därmed också naturligtvis blir mycket restriktiva, i den meningen att vi vet vilka krav vi ställer.

Efter dessa allmänna kommentarer ska jag gå igenom de yrkanden som framställts.

Yrkandet från *Majvi Härling*, Skåne, om bifall till motion 345 är tydligen återtaget. Således behövs jag inte kommentera det.

Anna Berger Kettner, Broderskapsrörelsen, med flera argumenterar för den motionstext som handlar om att vi ska ta på oss uppdraget att utveckla verksamheten och hitta nya organisationsformer. Jag menar att *Annas* förslag – och flera förslag från Stockholms län som jag senare återkommer till – faktiskt tillgodoses i de riktlinjer som är föreslagna. Det gäller då inte bara formuleringar om nya driftsformer, utan det gäller också de övriga avsnitten. Vi har en skyldighet att utveckla den offentliga verksamheten och att ta vårt politiska uppdrag på allvar. Jag menar att detta täcks in i det förslag som är lämnat och yrkar således avslag på *Annas* förslag.

Tjänstgörande ordförande: *Majvi Härling* har, som sagts här, dragit tillbaka sitt yrkande om bifall till motion 345. Däremot finns det ett yrkande från *Kenneth Persson*, Dalarna, om bifall till den motionen.

Lars Engqvist, partistyrrelsens föredragande: Ja, *Kenneth Persson* yrkar bifall till motion 345. Jag yrkar avslag på *Kenneths* yrkande. *Kenneth* yrkar bifall till en motion där man vill att vi ska prioritera solidariska reformer inom sjuk-, arbetsskade- och arbetslöshetsförsäkringar som syftar till att människor tillförsäkras en skadefri ekonomisk försäkring enligt inkomstbortfallsprincipen. Det är alltså fråga om en begäran om att vi prioriterar de frågorna. Jag anser att detta i sak är besvarat genom vårt förslag till riktlinjer. Således tycker jag inte att vi behöver bifalla motionen.

Tommy Waidelich, partistyrrelsen, har tillsammans med flera andra yrkat bifall till motion 358. I enlighet med vad jag tidigare sagt tycker jag att vi tillgodoser Stockholms läns begäran. Det enda som möjligen inte behöver tillgodoses är att vi på kongressen exakt bestämmer vad vi ska diskutera på förtroenderådet i februari eller mars. Det tycker jag att vi bör överlåta till partistyrrelsen. Som situationen nu är kan det vara klokt att vara öppen för vilka frågor som kan bli aktuella att diskutera i förtroenderådet. Det politiska uppdraget som sådant tycker jag är väl tillgodosett genom våra yttranden.

Bengt Silfverstrand, partistyrrelsen, yrkar glädjande nog bifall till partistyrrelsens förslag.

Lena Vikberg, Norrbotten, för fram ett resonemang kring förslaget till förändring av riktlinjerna och tycker att det ska finnas en skrivning om möjligheten att pröva andra driftsformer. Nej, vi tolkar nog uppdraget från tidigare diskussioner så att man har en skyldighet att pröva om andra driftsformer kan utveckla välfärden. Det är klart att det är en möjlighet, men vi tycker att i det offentliga uppdraget ska ingå en skyldighet att pröva om andra förvaltnings- eller driftsformer kan utveckla välfärden. Jag föreslår avslag vad gäller den formuleringen.

Peter Persson, Jönköping, yrkar också bifall, varför jag inte behöver göra någon kommentar.

Bo Olovson, Norrbotten, har ett förslag om att det ska stå ”utveckla och demokratisera” – ytterligare en precisering, som jag dock inte tycker behövs så som det nu är formulerat. Jag yrkar avslag på det förslaget.

Roland Johansson, Kronoberg, har yrkat bifall till det nya förslaget.

Kenneth Persson, Dalarna, vill ha en ny text om offentlig regi: ”Genom att långsiktigt hålla god kvalitet i den offentliga verksamheten försvinner den privata attraktionskraften.” Det är säkert alldeles sant, men jag tycker att det räcker med det som sägs i förslaget till ny skrivning. Jag yrkar således avslag på *Kenneths* förslag.

Lars-Ove Jansson, Värmland, föreslår att den mening på sidan 6, rad 40 som avslutas med ”drivas i offentlig regi” bör följas av följande: ”Vinstdrivande företag bör undvikas.”

Med vårt upplägg i förslaget till nya driftsformer tycker jag att vi har preciserat vilka områden som eventuellt kunde tänkas, men framför allt vilka krav vi ska ställa i den mån andra driftsformer används. Jag tycker att den nya skrivningen är tillfredsställande och yrkar därför avslag.

Monica Haider, Kronoberg, har yrkat bifall till det gamla förslaget. Det är tydligen okej också med det nya.

Solveig Kjörnsberg, Älvsborgs södra – jag nämner *Solveig* särskilt eftersom hon konstaterat att hon inte fick någon replik på *Ingegerd Wärnersson*; härmed finns möjlighet till replik – föreslår att kommunerna ska ha det avgörande inflytandet över etableringen av fristående skolor. Det hänger i själva verket samman med det förslag som lämnats av *Kent Waltersson* – det är samma problemställning.

Ingegerd Wärnersson har motiverat varför hon tycker att förslaget från *Kent Waltersson*, Östergötland, skulle kunna bifallas. Där är formuleringen nämligen följande: ”För att uppnå dessa mål ska det kommunala inflytandet vid etablering av fristående skolor väsentligen förstärkas. Särskilt ska segregationsrisker beaktas när en sådan skola ska godkännas.”

Jag föreslår bifall till *Kent Walterssons* förslag och avslag på *Solveig Kjörnsbergs* förslag, som går längre. Vi tycker att *Kent Walterssons* förslag är alldeles tillräckligt.

Dan Gabrielsson, Skaraborg, har ett nytt tillägg: ”För att minska marknadens och de vinstdrivande företagens inflytande över den offentliga sektorn krävs det en socialdemokratisk politik” – det är alldeles riktigt, men sedan står det – ”som är restriktiv då det gäller att lägga ut offentlig verksamhet på entreprenörer med vinstintresset som drivkraft.” Här vill jag hänvisa till det förslag som finns när det gäller driftsformer. Jag tycker således att detta är tillgodosett.

Dan Gabrielsson vill också stryka diskussionen om non profit-företag. Jag yrkar även där avslag, med hänvisning till samma resonemang som det jag förde vad gäller *Axel Gissléns* förslag.

Axel Gisslén föreslår att formuleringen om non profit-företag ska strykas. Jag har tidigare redovisat varför jag tycker att *Axels* förslag ska avslås på den punkten.

Sven Erik Joelsson, Gävleborg, tycker att formuleringen på sidan 7, rad 28, efter ”hög- eller lågavlönad” – jag tror att formuleringen handlar bland annat om Malmö – ska ha tillägget: ”om man är barn eller vuxen.”

Det handlar alltså om att också ange barnperspektivet. Jag föreslår bifall till *Sven Erik Joelssons* förslag till formulering.

Håkan Holm, Värmland, föreslår en särskild utredning av konsekvenserna för den enskilde och samhället av karensdagen i sjukförsäkringen. Jag utgår från att prövningen av karensdagen faktiskt följs av en sådan utvärdering. Jag tycker inte att vi behöver fatta särskilt beslut om detta, utan jag yrkar avslag på *Håkans* förslag.

Christer Engelhardt, Gotland, vill ändra ”bör” till ”ska” i texten om vad som händer med friskolor som tar ut avgifter. I förslaget i dag står det att en friskola som tar ut avgift ”bör” förlora sin rätt till bidrag oavsett vad avgiften kallas. Christer vill alltså att det ska stå ”ska” förlora. Jag yrkar bifall till detta förslag.

Kerstin Alnebratt, Göteborg, har ett förslag med ett principresonemang gällande avsnittet om välfärd på medborgarnas villkor. Jag har läst det mycket noga och tycker att det är välformulerat, så det innebär inte några ändringar i sak, men det är en bättre formulering så jag yrkar bifall till Kerstins förslag.

Sven Lindkvist har yrkat bifall till *Kent Walterssons* förslag, vilket också *Ann-Christine Wåhlberg*, Kent själv, *Anders Rosén*, Halland, och *Jörgen Danielsson*, Södermanland, har gjort. Eftersom jag föreslagit bifall till *Kent Walterssons* förslag är dessa yrkanden tillgodosedda.

Eva-Lena Jansson, Örebro län, har följande förslag: "Men det finns en gräns bortom vilken marknaden har en destruktiv inverkan på välfärdens verksamheter. Valfrihet och alternativa driftsformer får inte bidra till ökade klyftor och ökad segregation." Också det resonemanget är, tycker jag, tillgodosett i det förslag till nya riktlinjer som vi har lämnat.

Carl Tham stödde *Solveig Kjörnsbergs* förslag men hade uppenbarligen missuppfattat vad *Solveig Kjörnsberg* faktiskt skriver. *Carl Tham* argumenterade för det nationella beslutsansvaret, medan *Solveig Kjörnsberg* talar om kommunerna. *Carl* får väl tala med *Solveig* och komma underfund om vad han egentligen ska stödja.

Tjänstgörande ordförande: Jag har inte noterat vad du sade om *Kenneth Perssons* yrkande beträffande sidan 6, rad 40, om ny text efter "offentlig regi".

Lars Engqvist, partistyrelsens föredragande: Jag kommenterade yrkandet och sade att jag inte tycker att föreslagen formulering behövs och att jag yrkar avslag på det förslaget.

Dan Gabrielsson, Skaraborg: Jag får tacka *Lars Engqvist* för ett mycket bra svar. Det känns skönt att fler än jag känner oro inför marketnadens härjningar inom den offentliga sektorn. Efter den förklaring som *Lars Engqvist* gett och den stora förbättringen av det tidigare förslaget vill jag dra tillbaka båda mina förslag. Jag är mycket tillfreds med det svar som *Lars Engqvist* gav mig. Jag tror att det är till stort gagn för alla kommunalare, framför allt i Skaraborg, där jag jobbar fackligt, att vi stolt kan visa upp vad vi har kommit fram till på partikongressen.

Lena Vikberg, Norrbotten: Jag blev mycket upprörd över *Lars Engqvists* svar, som jag tolkar så att det är en självklarhet att man ska pröva om verksamheterna ska drivas i en förändrad driftsform. Det strider helt mot min uppfattning om socialdemokratisk ideologi.

Solveig Kjörnsberg, Älvsborgs södra: Mitt förslag handlade både om det nationella och om det lokala perspektivet. För den händelse att det inte framgick ska jag närmare förklara detta. Låt regelverket stämma med

orden! Fristående skolor är ett komplement, har många sagt här. Skärp de nationella reglerna, och låt ämbetsmännen på Skolverket pröva den nationella kvaliteten! Låt sedan de förtroendevalda i kommunerna ta sitt helhetsansvar och pröva vad som passar just i den enskilda kommunen. Det är faktiskt olika i Sunne, Ludvika, Lund, Malmö, Varberg och Strömsund. Det är detta som vi ska pröva när vi tar det slutgiltiga ansvaret i kommunen. Enligt det regelverk som redan finns har vi det ansvaret för alla barn.

Kenneth Persson, Dalarna: Det tillägg som föreslås i riktlinjernas text är själva kärnan i det som vi diskuterar. Det handlar om att offentlig verksamhet måste bli bättre. Om den håller en långsiktigt god kvalitet slipper vi de privata alternativen. Därför yrkar jag bifall till tilläggsförslaget.

Carl Tham, Stockholm: Socialministern! Det var en alldeles oförtjänt ära för mig att bli tillskriven det här förslaget. Det är *Solveig Kjörnsbergs* förslag, och det innebär, precis som hon nyss redogjorde för, att man lägger prövningen på den nationella nivån, så att man får en gemensam prövning i landet men också en beslutsmakt hos kommunerna. Med det skarpsinne som jag vet att du och skolministern har är jag övertygad om att ni förstår att de här sakerna går mycket bra ihop. Jag vidhåller att det är ett utmärkt förslag, som kongressen bör bifalla.

Lars Engqvist, partistyrelsens föredragande: Partivänner! Jag tänkte säga någonting om vem som jobbade på Utbildningsdepartementet under den tid som privatiseringarna skedde. *Carl Tham* påpekade nämligen i sitt första inlägg påpekade att det under 1990-talet skedde fantastiska saker.

Men låt oss också vara en smula allvarliga. *Lena Vikberg* läser in mer än det jag menar i det jag säger. Egentligen bör jag kunna föra tillbaka diskussionen om detta till mina kommentarer till *Axel Gisslén*s avslagsyrkande vad gäller non profit-företag. I den frågan skriver vi att vill pröva, och med "pröva" menar jag att man faktiskt ska undersöka om en sådan företagsform kan bidra till att etablera någon verksamhet som inte drivs av vinstintresse. Låt oss pröva och utreda detta. Det är samma tolkning av "pröva" som jag lägger in i kommunens skyldighet att pröva, det vill säga fråga sig om det finns andra organisations- och driftsformer som kan utveckla välfärden och svara mot de krav som vi ställer.

Tolka inte detta så att det är en skyldighet för kommunerna att lämna över verksamheter! Det är bara en skyldighet för kommunen att pröva detta. I själva verket är den allmänna debatten sådan att varje kommun och landsting i dag faktiskt prövar frågan. Jag tycker att det är viktigt att säga att kommunen har skyldighet att pröva detta och att för sig själv utveckla ett svar på den här punkten. Skulle en annan drifts- eller organisationsform kunna utveckla verksamheten? Skulle den kunna göra att verksamheten blir bättre för medborgarna, för de anställda eller för kom-

munen respektive landstinget? Det är det som jag menar. Ta det alltså inte som en uppmaning att man ska fatta beslut, utan som en skyldighet att undersöka.

Solveig Kjörnsbergs förslag fick stöd av *Carl Tham*. Jag vill ändå hålla fast vid att det är gott nog ifall vi bifaller *Kent Walterssons* förslag, som också *Ingegerd Wärnersson* har argumenterat för. Jag tycker att det ger kommunerna ett väsentligt ökat inflytande och gör att vi hanterar situationen på ett rimligt sätt.

Jag har glömt att kommentera förslaget från *Kurt Kvarnström*, Dalarna, om försäkringskassorna. Han har yrkat bifall till motion 364 om försäkringskassornas utveckling. Jag yrkar avslag på hans förslag av följande skäl. Partiet anser att det är viktigt med ett demokratiskt inflytande över försäkringsverksamheten, och vi har inga planer på att ändra på den principen. Att vända på organisationen för att göra den bättre och effektivare är en sak, men vi har inga avsikter att ändra inriktningen på försäkringssystemet. Vi ska behålla vad många betraktar som en förnämlig förankring demokratiskt och folkrörelsemässigt.

Partistyrelsens föreslår i sitt utlåtande bifall till den första attsatsen i *Kurt Kvarnströms* motion. *Kurt Kvarnström* föreslår nu bifall till motionen också i övrigt. Jag yrkar avslag på detta förslag.

Förslag

Följande förslag förelåg:

Partistyrelsens utlåtande över motionerna 92:1-2, 241:2-3, 344:1-2, 345:2, 346:1-2, 347, 348, 349:2, 350, 351:1-3, 352, 353:1-2, 354:1-2, 355:3-5, 356, 357, 358, 359, 360:1-2, 361:1, 362, 363, 364:1-3, 365, 366:1-3, 367, 391:2 samt 923:2 och 7

att bifalla motion 344:1, 346:1-2, 351:2, 353:1-2, 366:1-2 och 364:1,

att avslå motion 344:2, 351:1 och 3 samt 356,

att anse motionerna 92:1-2, 241:2-3, 345:2, 347, 348, 349:2, 350, 352, 354:1-2, 355:3-5, 357, 358, 359, 360:1-2, 361:1, 362, 363, 364:2-3, 365, 366:3, 367, 391:2 samt 923:2 och 7 besvarade med hänvisning till partistyrelsens utlåtande.

Partistyrelsens förslag till politiska riktlinjer, sidan 6-8, avsnittet Vårt val av välfärdsmodell, inklusive förslag till ändringar med anledning av temagruppen.

Ersätt texten i riktlinjerna från sidan 6, rad 36, till sidan 7, rad 26, med följande: "Välfärden är en gemensam angelägenhet. Alla behöver vi den. Alla betalar för den. Alla ska vi ha rätt att påverka hur den sköts. Därför anser vi socialdemokrater att vård, skola och omsorg huvudsakligen ska drivas i offentlig regi.

Under de senaste årtiondena har omfattande försök gjorts för att hitta nya sätt att organisera och driva den gemensamt finansierade välfärden i

kommuner och landsting. Ett motiv för dessa förändringar har varit ambitionen att få ett rationellt resursutnyttjande och en effektiv kostnadskontroll. Ett annat motiv har varit viljan att möta det växande intresset från medborgare att välja skola eller omsorg efter sina egna önskemål och att skapa organisationer som bättre svarar mot personalens kompetens och vilja till ett ökat ansvarstagande.

I flera landsting och kommuner har avtal tecknats med utomstående entreprenörer för att nå målet om effektivare resursutnyttjande och ökad kvalitet. Dessvärre kan vi konstatera att en del av besluten att föra över driftsansvaret till utomstående företag har fattats av ideologiska skäl. Ambitionen har inte varit att utveckla verksamheten. Besluten har i stället styrts av viljan att införa marknadsstyrning i välfärden. Sådana förändringar har skapat en förstälilig oro hos medborgarna för att den välfärdsmodell som bygger på idén att alla medborgare ska ha tillgång till en vård, skola och omsorg av hög kvalitet på lika villkor ska raseras.

Många är exempelvis oroliga över att expansionen av fristående skolor ska öka den sociala och ekonomiska segregationen. Denna oro måste tas på allvar. Socialdemokratins hållning till frågan hur framtidens gemensamt finansierade välfärd ska organiseras måste vara tydlig. Vår utgångspunkt är att allemansrättens princip ska gälla. Alla medborgare ska ha tillgång till en god vård, skola och omsorg på lika villkor. Medborgarnas behov ska avgöra, inte köpkraften. Kunskap om medborgarnas behov, tydliga mål, utvärdering och uppföljning av politik är politikens viktigaste instrument för att garantera en välfärd av högsta kvalitet för alla.

I Sverige finns ett grundmurat förtroende för allemansrätten i välfärden. För att denna allemansrätt ska fungera krävs att välfärdstjänsterna är gemensamt finansierade och att de är demokratiskt styrda. De offentliga huvudmännen, landstinget eller kommunen, måste därför ha det övergripande ansvaret för välfärdstjänsternas utveckling. Huvuduppgiften är att utveckla den egna verksamheten, formulera tydliga mål, utveckla ett modernt ledarskap, förkorta beslutsvägarna, skapa goda arbetsvillkor och öka inflytandet för de anställda.

Men det handlar också om att pröva om andra driftsformer än den offentliga förvaltningsformen kan bidra till att utveckla verksamheten och välfärdens kvalitet. Vid en sådan prövning måste det göras en tydlig gränsdragning mot kommersiella intressen. Medborgarna måste veta att förnyelse och förändring av den gemensamt finansierade välfärden inte leder bort från principen om välfärdens allemansrätt. Förändringarna får inte leda till en välfärd där det privata vinstintresset styr utbudet.

Varje skifte av driftsansvar ska innebära ett mervärde för verksamheten. För vissa delar av välfärden är det rimligt att bjuda in personal och andra intressenter att ta ett större ansvar i kooperativa företag, personlagda bolag, ideella föreningar eller stiftelser. Också privata entreprenörer kan bidra till att utveckla verksamheten, öka kvaliteten och minska kostnaderna. För att öppna möjlighet för fler alternativa driftsformer

som inte styrs av privat vinstintresse vill vi pröva en ny företagsform, så kallade non profit-företag, där vinsten stannar kvar i företaget och utvecklar verksamheten. Vid valet av driftsform ska utgångspunkten alltid vara att den ska bidra till att utveckla verksamheten i enlighet med de övergripande principerna för de offentliga välfärdstjänsterna.

Byte av driftsform får aldrig leda till diskriminering av medborgare. Gemensamt finansierade verksamheter får aldrig bli en plattform för privat- eller försäkringsfinansierade välfärdstjänster. All gemensamt finansierad verksamhet ska präglas av öppenhet och möjlighet till insyn. De anställdas yttrande- och meddelarfrihet får inte inskränkas.

Inom flera områden ska samhället driva den gemensamt finansierade verksamheten i egen regi. Det gäller all myndighetsutövning som inte kan lämnas ut på entreprenad. Det gäller också inom alla de områden där verksamheten utgör ett naturligt monopol eller där det finns risk för privata försäkringslösningar som tränger ut den skattefinansierade sjukvården. Akutsjukhusen ska inte drivas av vinstintressen.

Det är också viktigt att kommuner och landsting driver verksamhet i egen regi för att behålla eller utveckla den egna kompetensen inom området. Det krävs för att huvudmännen ska kunna ta ett helhetsansvar och fungera som kunniga och effektiva beställare. Inom flera områden är offentligt driven verksamhet också nödvändig för att upprätthålla mångfalden.”

Under debatten framfördes följande förslag:

Monica Haider, Kronoberg: Bifall till partistyrelsens omarbetade förslag.

Kenneth Persson, Dalarna: Bifall till motion 345:2. Bifall till motion 350.

Tillägg sidan 6, rad 40, efter ”offentlig regi”: ”Genom att långsiktigt hålla en god kvalitet i den offentliga verksamheten så försvinner den privata attraktionskraften.”

Roland Johansson, Kronoberg: Bifall till partistyrelsens förslag.

Solveig Kjörnsberg, Älvsborgs södra: Tillägg på sidan 8, rad 6, efter ”överetablering motverkas”: ”Den kraftiga expansionen av fristående skolor visar redan klara tendenser att öka den sociala och ekonomiska segregationen. Om denna utveckling tillåts fortsätta är det risk att vi förlorar det vi en gång kunde kalla ’en skola för alla’. I den kommunala skolan är det fritt att välja den pedagogiska modell som passar föräldrar, barn och lärare. Till detta behövs inga fristående skolor. Kommunen har ett ansvar för alla barns och ungdomars utbildning. Därför ska kommunen ha ett avgörande inflytande över etablering av fristående skolor. Det nationella regelverket för att starta en fristående skola ska skärpas och tillstånd kan ges då den offentliga skolan inte kan erbjuda den speciella pedagogiska inriktningen.”

Tommy Waidelich, partistyrrelsen: Bifall till motion 358.

Ann Sandin-Lindgren, Stockholms län: Bifall till motion 358.

Christina Zedell, Stockholms län: Bifall till motion 358.

Kerstin Alnebratt, Göteborg: Bifall till den nya texten i partistyrrelsens förslag.

Ändring av texten längst ned på sidan 7, rad 43.: ”Välfärd på medborgarnas villkor. Varje människa är unik. På denna insikt ska välfärdspolitiken byggas. Det betyder att barn och föräldrar måste få större möjligheter att påverka i skolan, men också att undervisningen måste utgå från varje enskild elevs behov. Äldre och deras anhöriga måste på samma sätt kunna påverka vardagen på äldreboendet. Stöd till arbetslösa och långtidssjuka måste utformas så att det är den enskildes vilja, förmåga och förutsättningar som är utgångspunkten för vägen tillbaka till arbete.

För att kunna påverka sin egen livssituation är det också viktigt att kunna välja. Den som blir äldre kan behöva flytta närmare en anhörig. Kommer man från ett annat land kanske man vill ha äldreomsorg på sitt eget språk. Barn och föräldrar måste kunna välja mellan skolor med olika pedagogik och inriktning.”

Axel Gisslén, Örebro län: Strykning på sidan 7, rad 24-26: ”För att komma ifrån ... non-profitföretag”.

Dan Gabrielsson, Skaraborg: Ändring på sidan 7, rad 26: byt ”non-profitföretag mot ”icke vinstdrivande företag”.

Strykning på sidan 7, rad 26: ”efter snäva vinstintressen”.

Tillägg på sidan 7, rad 26: ”För att minska marknadens och de vinstdrivande företagens inflytande över den offentliga sektorn krävs det en socialdemokratisk politik som är restriktiv då det gäller att lägga ut offentlig verksamhet på entreprenörer med vinstintresset som drivkraft.”

(Dessa förslag drogs tillbaka längre fram i debatten.)

Håkan Holm, Värmland: Tillägg på sidan 7, rad 29: ”De ekonomiska konsekvenserna, för den enskilde och samhället, av karensdagen i sjukförsäkringen ska utredas.”

Christer Engelhardt, Gotland: Ändring på sidan 7, rad 40: ordet ”bör” ersätts med ”ska”.

Ann-Christine Wählberg, Stockholms län: Bifall till *Kerstin Alnebratts* ändringsförslag.

Bifall till *Kent Walterssons* tilläggsyrkande.

Sven Erik Joelsson, Gävleborg: Tillägg på sidan 7, rad 28 efter ”hög- eller lågavlönad”: ”om man är barn eller vuxen”.

Lars-Ove Jansson, Värmland: Tillägg på sidan 6, rad 40 efter ”drivas i offentlig regi”: ”Vinstdrivande företag bör undvikas.”

Bengt Silfverstrand, partistyrelsen: Bifall till föredragandens ändringsförslag.

Kent Waltersson, Östergötland: Tillägg på sidan 8, rad 8, efter ”grundläggande demokratiskt krav”: ”För att uppnå dessa mål ska det kommunala inflytandet vid etablering av fristående skolor väsentligt förstärkas. Särskilt ska segregationsrisker beaktas när en sådan skola ska godkännas.”

Jörgen Danielsson, Södermanland: Bifall till *Kent Walterssons* tilläggsyrkande.

Anders Roséns, Halland: Bifall till *Kent Walterssons* tilläggsyrkande.

Sven Lindkvist, Skåne: Bifall till *Kent Walterssons* tilläggsyrkande.

Peter Persson, Jönköpings län: Bifall till partistyrelsens reviderade förslag.

Anna Berger Kettner, Broderskap: Bifall motion 350.

Tillägg på sidan 7, rad 28, efter ”hög- eller lågavlönad”: ”om man är barn eller vuxen”.

Kurt Kvarnström, Dalarna: Bifall till motion 364.

Kicki Johansson, Örebro län: Bifall till *Kent Walterssons* tilläggsyrkande.

Eva-Lena Jansson, Örebro län: Tilläggsförslag: ”Men det finns en gräns bortom vilken marknaden har en destruktiv inverkan på välfärdens verksamheter. Valfrihet och alternativa driftsformer får inte bidra till ökade klyftor och ökad segregation.”

Bo Olovson, Norrbotten: Tillägg på sidan 2, rad 11, i det nya förslaget, efter ”utveckla”: ”och demokratisera”.

Carl Tham, Stockholm: Bifall till partistyrelsens förslag1. Bifall till *Solveig Kjörnsbergs* yrkande.

Lena Vikberg, Norrbotten: Tillägg på sidan 2, rad 14 i det nya förslaget: ”Men det handlar också om möjligheten att pröva om andra driftsformer än de offentliga förvaltningsformerna kan bidra till att utveckla verksamheten och välfärdens kvalitet.”

Anna-Karin Lundström, Stockholms län: Bifall till *Kent Waltersson* tilläggsyrkande.

Harald Ericson, Norrbotten: Bifall till partistyrelsens reviderade förslag.

Lars Engqvist, partistyrelsens föredragande: Avslag på *Anna Berger Kettners* med fleras förslag vad gäller motioner om ta på sig uppdraget att utveckla verksamheten och hitta nya organisationsformer. Avslag på *Kenneth Perssons* yrkande om bifall till motion 345. Avslag på *Tommy Waidelichs* med fleras bifallsyrkande till motion 358. Avslag på *Lena Vikbergs* yrkande om en skrivning om möjligheten att pröva andra driftsformer. Avslag på *Bo Olovsons* förslag om att det ska stå "utveckla och demokratisera". Avslag på *Kenneth Perssons* förslag om en ny text om offentlig regi. Avslag på *Lars-Ove Janssons* tilläggsförslag sidan 6, rad 40.

Bifall till *Kent Walterssons* med fleras förslag vad gäller friskolor och därmed avslag på *Solveig Kjörnsbergs* förslag som går längre.

Avslag på *Dan Gabrielssons* tilläggsyrkande. Avslag på *Dan Gabrielssons* strykningsförslag vad gäller diskussionen om non profit-företag. Avslag på *Axel Gisléns* förslag att formuleringen om non profit-företag ska strykas.

Bifall till *Sven Erik Joelssons* förslag till ändrad formulering sidan 7, rad 28.

Avslag på *Håkan Holms* förslag om en särskild utredning av konsekvenserna för den enskilde och samhället av karensdagen i sjukförsäkringen.

Bifall till *Christer Engelhardts* förslag att ändra "bör" till "ska" i texten om vad som händer med friskolor som tar ut avgifter.

Bifall till *Kerstin Alnebratts* förslag gällande avsnittet om välfärd på medborgarnas villkor.

Eva-Lena Jansson, Örebro län, föreslår följande skrivning: "Men det finns en gräns bortom vilken marknaden har en destruktiv inverkan på välfärdens verksamheter. Valfrihet och alternativa driftsformer får inte bidra till ökade klyftor och ökad segregation.", vilket är tillgodosett i förslaget till nya riktlinjer.

Dan Gabrielsson, Skaraborg: Drar tillbaka båda sina förslag.

Beslut

Kongressen beslöt:

Motionerna

att bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 345:2,

att bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 350,

att bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 358,

- att* bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 364,
- att* i övrigt bifalla partistyrelsens utlåtanden över motionerna i avsnitt 12.1.

Riktlinjerna

- att* avslå *Bo Olovsons* tilläggsförslag på sidan 2, rad 11, i det nya förslaget,
- att* efter försöksvotering avslå *Lena Vikbergs* förslag på sidan 2, rad 14, i det nya förslaget,
- att* avslå *Kenneth Perssons* tilläggsförslag på sidan 6, rad 40,
- att* avslå *Lars Ove Janssons* tilläggsförslag på sidan 6, rad 40,
- att* avslå *Axel Gissléns* förslag till strykning på sidan 7, rad 24,
- att* efter försöksvotering avslå *Eva-Lena Janssons* tilläggsförslag om ny mening,
- att* bifalla *Sven Erik Joelssons* och *Anna Berger Kettners* förslag på sidan 7, rad 28,
- att* bifalla *Christer Engelhardts* ändringsyrkande på sidan 7, rad 40,
- att* efter försöksvotering avslå *Håkan Holms* tilläggsförslag på sidan 7, rad 29,
- att* bifalla *Kerstin Alnebratts* med fleras ändringsförslag på sidan 7, rad 43,
- att* avslå *Solveig Kjörnsbergs* med fleras tilläggsförslag på sidan 8, rad 6,
- att* bifalla *Kent Walterssons* med fleras tillägg på sidan 8, rad 8,
- att* i övrigt fastställa förslaget till politiska riktlinjer sidorna 6-8, avsnittet Vårt val av välfärdsmodell, inklusive förslag till ändringar från temagrupperna.

Behandlingen av dagordningens punkter 10.2.2 och 12.1 var därmed avslutad.

Ordförande: *Anita Modin*

Dagordnings punkt 10.2.3

Barnen främst

(Politiska riktlinjer, sidorna 8-9 och sidan 18, rad 4-6)

Dagordningens punkt 12.2

Utlåtanden över motioner som rör området Barnen främst

(Häftet M4, sidorna 36-67 och U4, sidorna 15-29)

Föredragande: *Ingela Thalén* och *Helène Svensson*

Tjänstgörande ordförande: Vi fortsätter med avsnittet Barnen främst. På den första kongressdagen utdelades ett rättelseblad enligt vilket text på sidan 18 raderna 4-6 ska föras in.

Ordningsfråga – streck i debatten

Vi har 32 talare anmälda, och det innebär att det blir streck även i den här debatten och två minuters talartid. Jag läser upp alla yrkanden som föreligger och ger dem som ytterligare vill begära ordet möjlighet att göra det nu.

Först har vi yrkandena i partistyrelsens utlåtande på alla punkter och de ändringar och nyskrivningar som har tillkommit.

Anna-Lena Mellquist, Norra Älvsborg, yrkar bifall till motionerna 370-373 samt 428:3.

Tord Tjernström, Södermanland, yrkar bifall till motionerna 370-373 och motion 386 samt bifall till partistyrelsens förslag till riktlinjer.

Stina Lindberg, Halland, yrkar bifall till motionerna 370 och 373.

Carina Brandt, Örebro län, yrkar bifall till motion 371:1-2.

Inger Karlsson, Halland, vill tala om motion 376 men har inget yrkande.

Staffan Connysson, Västerbotten, yrkar bifall till motion 381:1-2.

Lena Lindgren, Västerbotten, yrkar bifall till motion 382:1.

Lena Lindgren, Västerbotten, med flera yrkar bifall till motion 386:1.

Catarina Bergman, Dalarna, yrkar bifall till motion 386:1.

Anna Hedb, Kalmar län, yrkar bifall till motion 386 och bifall till partistyrelsens utlåtande över motionerna 393-395.

Viktoria Eriksson, Jämtland, yrkar bifall till motion 386 och 397.

Tord Tjernström, Södermanland, yrkar bifall till motion 386:1-2.

Christer Nilsson, Skåne, yrkar avslag på partistyrelsens utlåtande över motionerna 393-395, 396:2 samt 397:1-2.

Nadja Turesson, Kronoberg, yrkar bifall till partistyrelsens utlåtande över motionerna 393-395.

Ewelina Tokarczyk, Göteborg, yrkar bifall till partistyrelsens utlåtande över motionerna 393-395.

Emil Högberg, Stockholms län, yrkar bifall till partistyrelsens utlåtande över motionerna 393-395.

Flora Villalobos Castillo, Stockholms län, yrkar bifall till partistyrelsens utlåtande över motionerna 393-395.

Johanna Svensson, Skaraborg, yrkar bifall till partistyrelsens utlåtande över motionerna 393-395.

Rune Karlsson, Västmanland, yrkar bifall till partistyrelsens utlåtande över motion 396 första och andra attsatserna.

Ann-Britt Ek, Halland, yrkar bifall till partistyrelsens utlåtande över motion 398.

Luciano Astudillo, Skåne, yrkar bifall till partistyrelsens utlåtande över motionerna 394 och 395.

I riktlinjerna har vi följande förslag:

Anna-Lena Mellquist, Norra Älvsborg: tilläggsförslag på sidan 9, rad 9: "Alla barn och ungdomar ska ha rätt till en uppväxtmiljö fri från droger och våld." Ändringsförslag på sidan 9, rad 21: "mammor och pappor" ersätts med "föräldrar".

Fredrik Lundh, Norrbotten, yrkar bifall till *Elisabeth Brandt Ygemans*, Stockholm, tilläggsförslag till texten "Barns fritid".

Christer Nilsson, Skåne, föreslår på sidan 9, rad 7, följande text: "FN:s barnkonvention ska följas. Den ska omsättas i praktisk handling och bygga på goda kunskaper."

Flora Villalobos Castillo, Stockholms län, yrkar på sidan 9, rad 10, på följande tillägg: "Ungdomars kreativitet, skapande förmåga, kritiska tänkande och engagemang måste tas till vara i samhällets uppbyggnad."

Christer Engelhardt, Gotland, föreslår på sidan 9, rad 12, följande tillägg: "Vid höjning av barnbidrag eller flerbarnstillägg ska detta ej påverka barnnormen i socialbidraget." Ändringsförslag på sidan 9, rad 27: "Taket i föräldraförsäkringen ska höjas så att fler får ut 80 procent av inkomsten vid föräldraledighet."

Fredrik Lundh, Norrbotten, yrkar på följande tillägg på sidan 9, rad 12: "Studiebidraget utökas nu till tio månader, men målet är att det på sikt ska utökas till tolv månader."

Anna Hedh, Kalmar län, instämmer i *Fredrik Lundhs* yrkande.

Åsa Westlund, Studentförbundet, yrkar att följande nya stycke sätts in på sidan 9, rad 32: "Med tanke på att alltfler studerar under lång tid är det rimligt att studerande på sikt i högre grad omfattas av föräldraförsäkringens trygghet." Tillägg på sidan 18, rad 6: "även när det gäller internationella adoptioner."

Sara Heelge Vikmång, Östergötland, yrkar bifall till *Åsa Westlunds* förslag.

Lena Malm, Göteborg, yrkar bifall till *Åsa Westlunds* förslag.

Victoria Sandberg, Norrbotten, yrkar bifall till *Åsa Westlunds* på sidan 9, rad 32.

Nadja Turesson, Kronoberg yrkar bifall till *Åsa Westlunds* förslag.

Anders Jonsson, Stockholms län, med flera, yrkar bifall till *Åsa Westlunds* förslag.

Pelle Svansson, Stockholms län, yrkar bifall till *Åsa Westlunds* förslag.

Luciano Astudillo, Skåne, yrkar bifall till *Åsa Westlunds* förslag.

Sören Björkman, Stockholms län, föreslår på sidan 18, rad 6, följande tillägg: "Därför ska lagstiftningen ändras och avse även internationella adoptioner."

Nalin Pekgul, partistyrelsen, yrkar bifall till *Åsa Westlunds* förslag.

Fredrik Lundh, Norrbotten, yrkar bifall till partistyrelsens utlåtande med tilläggsförslaget från *Åsa Westlund*.

Ewelina Tokarczyk, Göteborg, yrkar på tillägg på sidan 18, rad 6: "Denna rätt ska även gälla internationell adoption."

Mikael Dablkvist, Värmland, föreslår på sidan 18, rad 8, följande tillägg: "Men vad gäller internationella adoptioner är det mer komplicerat mot bakgrund av ursprungsländernas krav på adoption, barnexpertens tveksamhet och den internationella ordningen på området, något som det måste tas hänsyn till när lagstiftningen prövas."

Viktoria Eriksson, Jämtland, yrkar på tillägg på sidan 9, rad 29, efter ordet "föräldradedighet": "Föräldrar som studerar eller inte varit anställda länge ska garanteras en rimlig inkomst under barnets första år. En ytterligare höjning av garantinivån måste utredas, främst på grund av att alltfler studerar allt längre på universitet och högskolor." Detta ska ersätta befintlig skrivning om garantinivån.

Raimo Pärssinen, Gävleborg, yrkar bifall till *Åsa Westlunds* förslag på sidan 18, rad 6.

Anders Teljebäck, Västmanland, yrkar bifall till partistyrelsens förslag.

Förslag

Följande förslag förelåg:

att anse talarlistan justerad,

att sätta streck i debatten och fastställa talartiden till två minuter tills vidare.

Beslut

Kongressen beslöt:

att anse talarlistan justerad,

att sätta streck i debatten och fastställa talartiden till två minuter tills vidare.

Sekreterare: *Heli Kärkkäinen* och *Ann-Sofie Hermansson*

Ordförande: *Tomas Eneroth*

Debatt

Christer Engelhardt, Gotland: När barnbidraget höjdes med 100 kronor den 1 januari fick det till följd att ett flertal barnfamiljer som tvingas gå på socialbidrag fick detta sänkt med motsvarande summa, det vill säga 100 kronor. För de sämst ställda barnfamiljerna blir denna höjning därmed plus minus noll. Jag som kanske inte behöver ha denna höjning får 100 kronor extra, men de som behöver höjningen får den inte.

Om jag inte minns fel uppmanade både *Göran Persson* och *Lars Engqvist* kommunerna att inte justera socialbidragsnormen. En del kommuner valde att följa det, andra kommuner valde att inte följa det. I en kommun som valt att följa uppmaningen överklagades det av en moderat politiker till länsrätten, och denne fick också rätt. När jag ville motionera i kommunfullmäktige hemma om att behålla barnbidragsnormen som den är säger man från den borgerliga majoriteten att man ska avslå den med hänvisning till att länsrätten har sagt något annat i en annan kommun. Därför yrkar jag bifall till min skrivning om att flerbarnstillägget och barnbidraget inte ska påverka barnnormen i socialbidraget.

Sedan vill jag förklara detta med föräldraförsäkringen på sidan 9, rad 27. Jag vill alltså ta bort vi "vill" och ändra så att det blir taket i föräldraförsäkringen som ska höjas så att fler får 80 procent av inkomsten vid föräldraledighet. Det innebär en tydligare skrivning. Vi "vill" ska ändras till vi "ska". Det blir tydligare på det sättet. Det ska ske nu, man ska inte behöva vänta, vilket är min tolkning av vi "vill".

Lena Lindgren, Västerbotten: Jag har lämnat synpunkter på två motioner. Jag börjar med den som gäller föräldrapenningen, motion 382. Jag blev lite besviken över svaret från partistyrelsen. Jag tycker att partistyrelsen bör tillåtas att ha lite visioner. Jag tillstyrker motionens attsats, att aktivt verka för att taket i föräldraförsäkringen tas bort.

I dag såg vi Unga Örnar här. "Har du koll?" frågade de. Har alla här fyllt i det papper som de har lämnat ut om barnexpert? Om inte, gå och prata med barnen så får ni höra hur det ser ut i världen. Har du koll på vad dina barn gör och hur de mår? Har du koll på vem som ger dina barn de värderingar som ska följa dem genom livet?

Jag frågade barnen vad det var som var mest populärt på TV för 12-16-åringar. "Baren", svarade de. Vem möter de där? Vad möter de? Barnen sitter och tittar på TV och sysslar mycket med datorer. Jag tycker att det är bra med datorer, men jag är lite bekymrad över Internet, som erbjuder mötesplatser. Men vem möter man? Droger, våld och sex i mängd. Bara genom att skriva en bokstav fel hamnar man på fel sida.

Hur ska barn få del av de värderingar vi vill förmedla när vi skär ned på vuxnas medverkan i skola, på fritiden och inte minst i hemmet?

I motion 386 föreslås att kontaktdagarna utökas till 18 att fördelas till och med högstadiet. För mig skulle det kännas tryggt att veta att fler

vuxna kan ta del av barnens liv och verklighet under en av de viktigaste perioderna i deras liv, på vägen till vuxenvärlden. I barnkonventionen punkt 5 står det att det är föräldrarna som ska ta ansvaret för barnen. Vi kan ge möjligheter. Partistyrelsen föreslår avslag på motionen, och jag tillstyrker motionens första attsats.

Christer Nilsson, Skåne: Partikamrater, ordförande! Vi har yrkat lite olika på flera motioner, och jag ska ta upp så mycket jag hinner.

I min plänbok har jag en bild på min dotter. Hon kommer från Kina. Jag älskar henne givetvis av hela mitt hjärta, och jag är helt övertygad om att homosexuella har samma känslor för barn som jag har. Efter att ha läst utredningen inte en gång, inte två utan ytterligare kanske fem-sex gånger, har jag kommit fram till att homosexuella inte ska få lov att prövas för adoption i nuläget. Jag är inte ensam om denna uppfattning, utan det finns en massa organisationer som har med barn att göra och som har samma uppfattning som jag. Det finns experter som har varit med i utredningen, i kommittén och som har reserverat sig. De har tyckt att man har satt de vuxnas perspektiv över barnets perspektiv. I inledningen står det att man i det uppdrag som man fick ska gå utifrån barnets bästa.

Det vi ska fatta beslut om på denna kongress ska vi ha goda kunskaper om, och jag tycker inte att vi riktigt har de goda kunskaper som krävs för att kunna säga att en homosexuell ska kunna adoptera och få lov att prövas för adoption.

Alla adoptivbarn har fått en väldigt tuff start i livet. De har blivit övergivna av sina föräldrar. Detta kommer de att få dras med i hela sitt liv. Det visar sig att adoptivbarn, även om det i vissa tidningar står att det inte är så, är överrepresenterade när det gäller självmord.

Jag yrkar avslag på motionerna 393, 394 och 395, samtliga attsatser.

Catarina Bergman, Dalarna: Ordförande och kongressledamöter! "Har du någon koll?" rappade Unga Örnar i morse. Har vi egentligen någon koll? Jag känner som förälder en stor glädje över att våra kontakt dagar återinförts i grundskolan. Det innebär för oss föräldrar att vi kan följa med våra barn till skolan, att vi kan vara delaktiga i deras vardag. Vi har sällskap till skolan den där dagen, vi köar tillsammans till maten, vi hänger våra jackor på den lilla trånga hyllan, vi spelar bandy på rasten, vi hjälps åt med dagens inläring och leker med kompisar.

Det finns också en annan bild av skolan som visar att barnen är mer stressade än någonsin, inte äter någon skollunch och inte ens har tid att gå på toaletten. Det är för många barn en mycket tuff vardag i dag.

I dag kan vi som förälder eller vårdnadshavare ta del av sex kontakt dagar om barnen är mellan sex och elva år. Vi i Dalarna vill att kontakt dagarna utökas från nuvarande en dag per läsår när barnet är mellan sex och elva år till att omfatta två dagar per läsår från sex till femton år.

Barns och ungdomars villkor är avgörande för hur framtidens Sverige kommer att se ut. Det här, partikamrater, att bifalla första attsatsen i motion 386 är offensiv konkret socialdemokratisk politik, en politik som sätter barnet i centrum.

Anna Hedb, Kalmar län: Ordförande, kongressledamöter! Precis som vi tidigare har hört i kväll inledde Unga Örnar morgonen med en fråga om huruvida vi vuxna och föräldrar har koll. Det är en viktig fråga framför allt när våra barn har kommit upp i tidiga tonåren. Därför vill vi också från Kalmar partidistrikt yrka bifall till Ludvikas motion nummer 386, som bland annat tar upp frågan om kontaktdagarna, utökat från sex dagar på lågstadiet till att omfatta även mellanstadiet och högstadiet. Jag tycker att vi ska vara stolta över att vi återigen har kunnat införa kontaktdagarna i skolan för oss föräldrar som har barn upp till elva år.

Men jag har också en hälsning med mig från min egen son *Linus* som är tolv år. Han säger att det skulle vara bra om fler föräldrar hade möjlighet att hälsa på i skolan, för det är så mycket som händer när man går i sexan, säger han. Och han har rätt. Jag kan nog tycka att man som förälder har lite mindre koll när barnen kommer upp i *Linus* ålder. Fick vi föräldrar möjlighet att ta ledigt från arbetet även när barnen går på mellanstadiet och högstadiet, om alla föräldrar tog det tillfället i akt, skulle det bli mer naturligt med föräldrar i skolan även på högstadiet.

Jag vet av erfarenhet från arbete på högstadiet att elever faktiskt tycker att det är rätt häftigt när ens egna föräldrar och framför allt andras föräldrar kommer på besök. Därför hoppas jag att vi så småningom kan uppfylla de attsatser som finns i motion 386. Alltså bifall till motionen.

Sedan vill jag också säga att Kalmar partidistrikt ställer sig bakom partistyrelsens utlåtande i motionerna 393, 394 och 395 som handlar om homosexuellas rätt att adoptera.

Rune Karlsson, Västmanland: Ordförande, partivänner! Förra gången jag var uppe gick det halvhyfsat, och därför provar jag nu att byta talarstol.

Internationella adoptioner får inte bli en klassfråga. Oavsett om man är adoptiv- eller biologisk förälder bör samma villkor gälla. Det är ett kännetecken för oss socialdemokrater. Vad då? Jo, rättvisa. Partistyrelsen påpekar just det i sitt utlåtande. Där klargörs att det är angeläget att föra diskussion med adoptionsorganisationerna för att komma till rätta med kostnadsutvecklingen både i Sverige och internationellt.

I går pratade jag med *Ingela Thalén* om den här motionen därför att jag var orolig över att den bara var besvarad. Jag kunde konstatera att *Ingela Thalén* har ett hjärta av guld. Dessutom tycker jag att hon har en stor kompetens. Jag är glad att vi är i samma parti. Genom *Ingela Thalén* har partistyrelsen rätt kurs i frågan om internationella adoptioner. Vi är på väg mot rättvisa. Jag yrkar bifall till partistyrelsens utlåtande och förslag till beslut. Tack.

Staffan Connysson, Västerbotten: Ordförande, partivänner! Jag har gått upp för att yrka bifall till motion 381, som kräver att nivåerna i föräldraförsäkringen ska höjas. När det gäller de tio dagarna i samband med barns födelse vill vi ha 100 procent, och de andra vill ha 95 procent. Som ni säkert ser har motionen gått in som enskild från Metalls s-fackklubb i Umeå.

Bakgrunden till motionen är att vi en kväll drog samman metallmedlemmar som gått olika fackliga utbildningar, och vi skulle diskutera facklig-politisk samverkan. Då ställde vi också frågan om vilka politiska diskussioner som fördes i fikarummen. Dessa medlemmar visade att de var enormt förvånade över att regeringen inte gjorde mer för att stötta unga människor som blev föräldrar. Inte minst förvånad var man av att partiordföranden ofta sagt hur viktigt det är att det ska födas fler barn. Det är bara att hålla med om den biten.

Det man i första hand pekar på är de tio dagarna i samband med barns födelse som blir enormt jobbiga ekonomiskt eftersom båda föräldrarna då är lediga. Det innebär för ett par som tjänar 15 000 kronor vardera i månaden en sänkning från 1 360 kronor per dag till 1 080 kronor. Det är en minskning med 280 kronor per dag. Det är alltså 2 800 kronor i en redan mycket ansträngd ekonomi, eftersom den här gruppen är den ekonomiskt absolut svagaste i samhället.

Jag förstår att de här ungdomarna är lite frustrerade och tycker därför att partistyrelsens svar på motionen är på gränsen till en förolämpning. Man säger att nivån är rimlig utifrån att taket snart ska höjas.

Partivänner! Jag yrkar bifall till motionen. Är det så att jag mot förmodan får ett nej från partistyrelsen vill jag i alla fall ha ett bättre svar till mina medlemmar.

Viktoria Eriksson, Jämtland: Jag vill börja med att yrka bifall till motionerna 386 och 397.

Kontaktdagarna har återinförts, och det är bra. Kontaktdagarna ger möjlighet för oss föräldrar att ta aktiv del i våra barns arbetsmiljö, det vill säga skolan. Vi får en möjlighet att tillsammans med barnet uppleva och känna deras vardag i deras miljö. Vi får möjlighet att lugnt under kontaktdagen möta barnets lärare och se allt det barnen gör och gjort i skolan. Kontaktdagarna ger oss en möjlighet att förbättra och förstärka föräldrars möjlighet att ta del av barnets hela vardag. Kontaktdagarna är inte bara en rättighet utan även en skyldighet mot barnen.

Därför bör vi socialdemokrater förstärka det som ger föräldrar och barn trygghet. Vi måste också på vår kongress ge signaler, konkreta förslag till hur vi vill göra det. Att som partistyrelsen föreslår avslå motionen till förmån för att avvakta och se, är inte att ge bilden av att man vill och kan förbättra för barn och föräldrar. Vill vi vara trovärdiga i vårt budskap behöver vi genomföra förbättringar av de kontaktdagar som vi faktiskt har i dag. Motionären *Catarina Bergman* från Dalarna öppnar faktiskt för detta i sin motion.

Internationella adoptioner – ska det bli en klassfråga? frågar man i rubriken till motion 396. Ge barnlösa ekonomiska förutsättningar att adoptera är rubriken på motion 397. En adoption kostar i dag ungefär 100 000 kronor. Vem har råd med det? Är det de unga lågavlönade eller arbetslösa?

Anna-Lena Mellquist, Norra Älvsborg: Alla barn och ungdomar ska ha rätt till en uppväxt fri från droger och våld, sade vi i partiprogrammet. Vad är barnens bästa? Lagstiftaren menar att gemensam vårdnad juridiskt i de allra flesta fall är lika med barnens bästa. Fokus är på föräldrarnas rätt i stället för på barnens rätt att få den dagliga omsorgen av båda föräldrarna. Båda föräldrarna ska alltså ha lika rätt att besluta, men den dagliga omsorgen sköts av en förälder i de flesta fall.

Att frågan om mäns våld mot kvinnor diskuteras så litet i vårdnadstvistutredningar är förvånande när forskningen dessutom visar att barnen också ofta är utsatta för fysiskt våld och alltid utsatta för psykiskt våld i de familjerna. I dag läggs hela trycket och bevisbördan på kvinnan. Män har i en rättegång dömts till fängelse, besöksförbud med mera för att sedan i en annan rättegång dömas tillsammans med före detta hustrun till gemensam vårdnad. Kvinnor måste vara de enda brottsoffer som döms till att under ett antal år tvingas till ständiga förhandlingar med förövaren/mannen. Gemensam vårdnad leder i dessa fall till att den makt och kontroll mannen utövat i äktenskapet kan fortsätta, men nu genom barnen.

Lagstiftningen i Nya Zeeland har ändrats efter det att en misshandlande pappa fick vårdnaden om sina tre barn och sedan mördade alla dessa tre och sedan tog livet av sig. Ansvaret och bevisbördan har där flyttats över på mannen/förövaren.

Jag yrkar därför bifall till motionerna 370, 371, 372, 373 och 428:3. Jag vill också ha in på sidan 9, rad 9, i riktlinjerna ett tillägg precis efter ”myndighetsutövning som rör barn” att alla barn och ungdomar ska ha rätt till en uppväxtmiljö fri från droger och våld och att det också ska stå i riktlinjerna och att ”mammor och pappor” på rad 21 ändras till ”föräldrar”.

Fredrik Lundb, Norrbotten: Kongresskamrater! Att stå här som vice förbundsordförande i Unga Örnar på vår 70-årsdag och samtidigt vara en av de 350 ombud som här i kväll ska besluta hur vi sätter barnen främst känns underbart, underbart för att jag tror att ett barnvänligt Sverige är ett bra Sverige för alla.

Vi har alla ett ansvar att skapa en meningsfull fritid för våra barn och ungdomar, inte bara för att barnen är framtiden utan också för att barn och ungdomar har rätt till en god uppväxt här och nu. Barns fritid är en politisk fråga.

Vi i Norrbotten yrkar därför bifall till partistyrelsens förslag på sidan 8, rad 43. Men barns fritid är inte bara en rättighet utan också någonting

som kostar pengar. Vad vi vet blir inte byxorna, tröjan och badskummet billigare under sommarmånaderna. Godiset, biobesöket, *Harry Potter*-boken och fritidsverksamheten kostar fortfarande pengar. Att vi tvingas väga en förlängning av studiebidraget mot andra angelägna välfärdsreformer förstår vi, men att vi i våra riktlinjer inte tydligt visar att vårt mål på sikt är att studiebidraget återigen ska utbetalas tolv månader tycker vi är fel. Vi yrkar därför bifall till vårt tilläggsförslag på sidan 9, rad 12, vilket lyder: "Studiebidraget utökas nu till tio månader, men målet är att det på sikt ska utökas till tolv månader."

Homosexuellas rätt att provas som föräldrar är för oss i Norrbotten en självklarhet. Vi yrkar därför bifall till partistyrelsens utlåtande över motionerna 393, 394 och 395 samt till riktlinjerna med SSU:s och Studentförbundets tillägg om internationella adoptioner. Det handlar om en så viktig och grundläggande sak som mänskliga rättigheter. Adoption ska alltid utgå från barnens bästa.

Åsa Westlund, Studentförbundet: Socialdemokratiska studentförbundet och SSU har på det här området två gemensamma tilläggsyrkanden. Det första är på sidan 9, rad 32 och lyder: "Med tanke på att alltfler studerar under en lång tid eller är det rimligt att studerande på sikt i högre grad omfattas av föräldraförsäkringens trygghet."

Unga människor har i dag svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Vikariat och tillfälliga arbeten är vanliga. Många väljer därför att studera för att skaffa sig en bättre position på arbetsmarknaden. I dag är vi över 300 000 studerande på högskolan i Sverige. Läger vi till komvux-studenter är vi ännu fler. De flesta studerande befinner sig i den ålder då man brukar börja skaffa sig barn, men väldigt få väljer att göra det under studietiden. I stället skjuter man på att skaffa barn tills man genom arbete kvalificerat sig för föräldraförsäkringen, och därför är förstföderskorna i dag betydligt äldre än tidigare.

Om vi vill att fler ungdomar ska få möjlighet att studera vidare efter gymnasiet och samtidigt vill att barnafödandet ska öka, måste politiken formos på ett sätt som gör det möjligt att kombinera föräldraskap med studier, precis på samma sätt som vi tidigare gjort det möjligt att kombinera yrkesarbete med föräldraskap.

Vi har också ett tillägg när det gäller internationella adoptioner på sidan 18, rad 6, i den mening som nu lyder: "Därför ska lagstiftningen ändras." Vi vill lägga till så att den lyder: "Därför ska lagstiftningen ändras även när det gäller internationella adoptioner."

För oss är det här väldigt viktigt, att det inte finns någon som helst otydlighet när ni går ut från lokalen om var socialdemokraterna står i den här frågan. Eftersom partistyrelsen har varit otydlig när det gäller internationella adoptioner i sitt utlåtande måste vi vara extra tydliga i riktlinjerna. Därför yrkar jag bifall till vårt förslag.

Victoria Sandberg, Norrbotten: Partikamrater! Att bli förälder är en av de största händelserna i livet. Ibland är barnet väl planerat, ibland inte. Oavsett vilket, oavsett när i livet föräldraskapet infaller och under vilka omständigheter, ska alla kunna känna en trygghet när det gäller familjens ekonomiska situation.

I dag känner många nyblivna föräldrar, ofta studerande, inte den tryggheten på grund av att man inte lyckats kvala in i föräldraförsäkringen utan hänvisas till garantinivån, en garantinivå som inte ger en rimlig inkomst trots den planerade höjningen fram till 2003.

Det förslag till ny skrivning som vi hade från Norrbotten sammanfaller mycket väl med föregående talares. Därför vill jag dra tillbaka mitt yrkande och i stället yrka bifall till *Åsa Westlunds* förslag till tillägg på sidan 9, rad 32, i riktlinjerna när det gäller att studerande i allt högre grad ska omfattas av föräldraförsäkringens trygghet.

Nadja Turesson, Kronoberg: Ordförande, partivänner! Jag vill börja med att yrka bifall till partistyrelsens utlåtande gällande motionerna 393, 394 och 395. Jag ställer mig bakom *Åsa Westlunds* och Studentförbundets förslag angående riktlinjerna.

I vårt förslag till riktlinjer står det klart och tydligt att diskriminering av homosexuella måste brytas, vilket jag finner självklart, och jag har hört många med mig göra det. Självklart måste vi se till barnens bästa, det är det som är det viktigaste. Det förutsätter att vi alla har kunskap om adoption och vad det faktiskt innebär. Villkoret för adoption ska inte bero på parets eller enskildas sexuella läggning. Man ska bedömas efter lämplighet och förmåga att bli en god förälder och ingenting annat.

Till slut skulle jag vilja säga att jag inte känner mig speciellt konstig som är adopterad, och föräldrar har jag två stycken, mycket bra.

Tord Tjernström, Södermanland: Man kan undra om den här programpunkten är barn tillåten eller barnförbjuden med tanke på den sena timmen.

Partistyrelsen skriver i sitt uttalande vad gäller motionerna 370, 371, 372 och 373 att man avser att initiera en utvärdering av 1998 års vårdnadsreform, där man skulle uppmärksamma frågan om det krävs ett förtydligande om vilka undantag från situationer när gemensam vårdnad som bör komma i fråga. För att påskynda utvärderingen och se till att det verkligen blir av yrkar jag bifall till motionerna 370-373.

Jag yrkar också bifall till motion 386 vad gäller utökade kontaktdagar. Utökade kontaktdagar skulle innebära att vi får fler vuxna till skolan som besöker sina barn samt att vi gör det lättare för ensamstående föräldrar att besöka sina barn i skolan utan att behöva ta ut semester eller annan ledighet. Ett bifall skulle inte kosta många kronor. Man skulle till och med samhällsekonomiskt tjäna på det i längden.

Jag yrkar vidare bifall till de förslag till nya skrivningar från temagruppern på sidorna 8 och 9 i riktlinjerna och för övrigt bifall till partistyrelsens förslag till texten. Jag hoppas att kongressen tar ett riktigt beslut som innebär att barnen får en tryggare uppväxtmiljö. Tänk på barnen!

Stina Lindberg, Halland: Ordförande, partikamrater! Som socialdemokrater ställer vi självklart upp på att barnens bästa ska sättas i centrum. Detta har säkert också varit lagstiftarens mening. Som nämndeman vet jag att det ibland kan handla om att tolka en lagtext. Jag anser att om lagtexten är så skriven att den kan tolkas till nackdel för barnet måste den ändras. Det kan inte vara rimligt att samma person som brukar våld, till och med mördar, får vårdnaden om barnen. Vilka signaler sänder vi då ut i samhället?

Som barnskötare är mitt arbete bland annat att lära barnen lösa konflikter utan våld. Vad tänker och känner då barn och ungdomar när en person som brukar våld, till och med grovt våld, är godkänd som vårdnadshavare? En person som tar till våldshandlingar är definitivt ingen bra vårdnadshavare. Även om det ibland är en konflikt mellan föräldrarna anser jag att när man har tendenser till våld visar detta sig senare även mot barnen. Tar man till våld har vederbörande för lång tid framöver förbrukat chansen att bli vårdnadshavare. Den personen är inte mentalt stabil, och barn ska inte växa upp i en sådan miljö. Fysisk misshandel sätter djupa spår för mycket lång tid framöver, och barn har rätt att växa upp i en lugn och trygg miljö.

Därför yrkar jag bifall till motionerna 370 och 373.

Carina Brandt, Örebro län: Partivänner! Det här handlar om det mycket svåra begreppet barnets bästa. Detta begrepp kan ha väldigt olika innebörd för olika människor. Det är som den statliga utredningen om omhändertagande säger, att det nära nog är omöjligt att objektivi t slå fast vad som är bäst för barnet. I sådana fall blir till sist de olika myndigheter som kommer i kontakt med barnet som måste avgöra vad som är barnets bästa.

För att kunna avgöra vad som är barnets bästa måste den eller de som fattar beslut ta särskild hänsyn till det enskilda barnets behov av trygghet och skydd, utveckling, hälsa och deltagande, likaså när man fattar ett beslut som berör flera barn. Självklart måste man också höra barnen. Man måste alltså ha mycket stor kunskap om barn för att kunna fatta sådana beslut. Vi måste tillse att de som genom myndighetsutövning kommer i kontakt med barn får en kontinuerlig utbildning i dessa frågor och att de ständigt har ett aktivt barnperspektiv.

Därför yrkar jag bifall till motion 371. Dessutom yrkar jag bifall till partistyrelsens utlåtande över motionerna 393, 394 och 395.

Flora Villalobos Castillo, Stockholms län: Kamrater! Riktlinjerna är socialdemokratins redskap för att tillämpa den demokratiska socialismen

i praktiken, i kommuner och landsting, i nationen, ett demokratiskt socialistiskt samhälle där alla behövs, där alla är viktiga. Men när man läser riktlinjerna, inte du och jag som är socialdemokratiska politiker, utan andra, kan reaktionerna bli varierande.

I Järfälla, där jag är gruppleddare i barn- och ungdomsnämnden, har jag ständiga dialoger med medborgarna. Medborgarnas rätt att tycka till, bilda sig en egen åsikt, påverka, är viktig. Det öppnar och vidgar maktstrukturen. Dialogen med medborgarna ger mig möjligheter att reflektera och ta lärdom av andra. Jag är knuten till flera nätverksgrupper, invandrare, föräldrar, personal i skola och barnomsorg, ungdomar. Dessa grupper fick låna mina riktlinjer för läsning och reflexioner. Jag har fått reflexioner och reaktioner från alla grupper. Jag har sållat bort många, och andra har blivit tillgodosedda genom de ändringar som gjorts i riktlinjerna.

En av reaktionerna har jag inte sållat bort, och det är ungdomsgruppens synpunkt. De sade till mig: "Du *Flora*, det är bra, vi förstår vad sossarna vill. Vi tycker att det är bra, men det står nästan ingenting om ungdomarna, bara när det handlar om brott och straff." Hoppsan, tänkte jag och läste igenom texten. Det stämde. I avsnittet om brott och straff nämns ungdomarna mest. Jag tycker att vi ska skriva positivt om ungdomarna också.

Jag yrkar bifall till det förslag som *Ingela Thalén* kommer att lägga fram senare om att ungdomarnas kreativitet, engagemang, skapande förmåga och kritiska tänkande måste tas till vara. Sedan vill jag passa på att yrka bifall till partistyrerelsens utlåtande över motionerna 393, 394 och 395.

Inger Karlsson, Halland: Ordförande, partikamrater! Jag vill ta upp frågan som gäller motion 376 angående rätten att behålla barnbidragshöjningen vid uppbärande av socialbidrag. Detta kan tyckas vara en liten fråga, men ack så viktig för dem som det gäller, en rättvisefråga som drabbar både barn och ungdomar men även hela familjer. I utlåtandet sägs att regeringen har för avsikt att justera riksnormen för socialbidrag för att alla barnfamiljer ska få en ökad standard. Det tycker jag känns bra.

Ibland kan det kännas som att man som politiker är med och fattar beslut som ökar klyftorna mellan olika grupper i samhället. En kort tid efter senaste beslutet om barnbidragshöjningen hade jag avtalat tid med några 15-åriga tjejer från den kommun jag kommer ifrån. De kom från skolan och skulle sitta ned och tala om FN:s barnkonvention med mig. Men som ni alla vet håller man sig inte alltid till dagordningen, till det man ska prata om. Och en av dessa tjejer frågade mig: "Varför är det så orättvist när det gäller barnbidraget? Mina kamrater fick 100 kronor mer att röra sig med i månaden, men jag och min familj, vi fick ingenting. Min familj har ingen vanlig lön, de lever på socialbidrag. Därför blev socialbidraget sänkt med 100 kronor. Den hundralapp som jag skulle få

gick till familjens gemensamma kassa.” Det tyckte hon var orättvist, och det höll jag med henne om, det tyckte jag också.

Jag vill bara ge en uppmaning att beslutet om riksnormen är det bråttom med, därför måste beslut fattas snart.

Sara Heelge Vikmång, Östergötland: Ombud, ordförande! Den här kongressen är tänkt att sätta barnen främst. Det är en prioritering som vi gör alldeles rätt i och som SSU stödjer fullt ut. Debatten kommer att visa om vi menar allvar med det här eller inte.

Jag tycker att en av de viktigaste frågorna är hur välfärden kan underlätta för unga människor att skaffa barn. Trots att undersökningar visar att unga människor faktiskt vill skaffa barn är det många som tvingas avstå av olika skäl. Många studenter vet hur svårt det är att kombinera studier och föräldraskap. Det ligger oftast i den ekonomiska otrygghet som uppstår för studerande med barn. Många avstår därför, trots att de tycker att studietiden skulle vara en bra tid för barn när man skulle ha den tid som man behöver, när man inte är mitt uppe i karriären. Men man får välja mellan högskolan och barnen och sätta högskolan främst och karriären framför föräldraskapet, men det måste inte vara så. Det är vår uppgift att se till att det blir lättare att förena studieliv med familj och barn. Därför har SSU och Studentförbundet valt att prioritera den här frågan.

Om vi menar allvar med att det ska vara lättare att vara förälder, såsom inledningen i stycket om föräldraskapet i partistyrelsens förslag till riktlinjer lyder, då måste vi ställa oss bakom SSU:s och Studentförbundets förslag som *Åsa Westlund* presenterade tidigare.

Jag har själv tvivlat men ändå kommit fram till slutsatsen att om vi tror på alla människors lika rättigheter måste homosexuella få chansen att bli prövade. Det finns de som säger att andra länder kommer att försvåra möjligheterna för heterosexuella par att adoptera. Men vi har ofta gått före andra länder när det gäller synen på barnaga, prostitution och andra frågor. Varför skulle vi inte påverka andra länder i synen på homosexuellas rätt att adoptera?

De som verkligen har bestämt sig för att adoptera har lurat systemet. De adopterar i alla fall. Låt oss ge även de ärliga chansen. Jag hoppas på den här kongressen.

Ewelina Tokarczyk, Göteborg: Jag har haft turen att ha fler än två föräldrar, och detta för att mina föräldrar har skilt sig. Nu har jag fyra personer som älskar mig. Vissa har ingen, inte en enda. Det som gör mina föräldrar bra är deras egenskaper som personer, inte deras sexuella läggning. Jag är säker på att de inte utgör något undantag. Det är fortfarande så att det som är avgörande för möjligheten att du kan bli prövad som adoptivförälder är din sexuella läggning, inte din förmåga till empati eller kärlek.

Socialdemokratin vill forma ett samhälle grundat på demokratis ideal och alla människors lika värde. Känner ni igen det? Det fattade vi beslut om i går. Är ni beredda att ta konsekvenserna av vår positiva människosyn? Är ni det? Det låter lite tveksamt. Kom igen nu, kongressen!

Jag, SSU och en massa unga människor är beredda att göra det. Några SSU:are har gjort en spontan insamling av namn för rätten för homosexuella att bli prövade för alla former av adoption. Cirka 700 namn har vi fått in på bara en timme. De flesta som har skrivit under är unga människor. Dessutom cirkulerar det listor bland ombuden.

Min kompis SSU-björnen Ingela har dessa listor med namnunderskrifter runt halsen. Hon, liksom jag, är mycket stolt över SSU:s engagemang i frågan. Jag vill, liksom partistyrelsen, yrka bifall till motionerna 393, 394 och 395. Förutom det yrkar jag att det görs ett tillägg i riktlinjerna på sidan 18, rad 6. Efter ordet insemination ska det stå: "Detta gäller även internationell adoption."

Den största delen av alla adoptioner är internationella adoptioner. Är det några barn som behöver hjälp är det de som är fattiga. Om jag var barn skulle jag välja *Mark Levensgood* framför *Alf Svensson*. Alla gånger!

Anders Jonsson, Stockholms län: För inte alltför länge sedan fick jag erfara hur utanförskap kränker. Jag tror inte att jag någonsin har upplevt att jag har ifrågasatts. Som vit heterosexuell överviktig man passar jag rätt bra in i normen. Jag behöver inte tala om vem jag är.

När Kommunals Stockholmsavdelning, där jag var avdelningsordförande för inte så länge sedan, genomförde en utbildning i homokompetens fick jag snabbt insikt om hur fördomar ter sig. Vid ett tillfälle när *Wanja Lundby-Wedin* exemplifierade fackliga utbildningar med en broschyr om vår homokompetens började folk runtomkring mig på herrtoaletten viska: "Kolla där står bögordföranden!" Jag vet inte om jag kommer att bli det, det får framtiden utvisa. Men det var oerhört kränkande att några andra gav mig ett epitets utan att veta vem jag var. Det har hänt mig en gång. För massor av människor händer det varje dag.

Om vi menar allvar med att människor inte ska diskrimineras krävs det att vi gör någonting ordentligt. Vi kan inte ena stunden tala om alla människors lika värde och i nästa stund genom lag påvisa människors olika värde. Vill vi att diskrimineringen ska upphöra kan samhället inte diskriminera genom lag.

Jag vill yrka bifall till *Åsa Westlunds* förslag om internationella adoptioner.

Pelle Svensson, Stockholms län: Ordförande! Kamrater! Ibland blir man verkligen riktigt glad. Det har inte minst funnits anledning att bli glad på den här kongressen. Alldeles nyss hörde vi ett exempel på det.

Riktigt glad blev jag också när jag läste riktlinjerna under rubriken Diskrimineringen av homosexuella måste brytas. Jag blev glad därför att det innebär att vi tar ett stort steg från ett diskriminerande samhälle.

För att mitt leende ska bestå vill jag dock vara säker på att det inte finns några som helst oklarheter i frågan om möjligheten till internationella adoptioner. Det har framförts, och kommer säkert att framföras, många bra argument just i den frågan i debatten. Men eftersom det har pratats om barnens bästa vill jag ändå påminna om de tiotusentals barn som i dag lever i familjer med homosexuella föräldrar. Dessa barn har rätt till föräldrar som av samhället accepteras och betraktas som lika goda föräldrar som heterosexuella föräldrar.

Det är också mycket glädjande att partistyrelsen i riktlinjerna tar ställning för detta, men det får inte råda några oklarheter i frågan om möjligheten till internationella adoptioner. Därför yrkar jag bifall till *Åsa Westlunds* tilläggsförslag.

Mikael Dahlkvist, Värmland: God kväll, partikamrater! Det är en stor händelse för det enskilda barnet att bli förflyttat från en kontinent till en annan, till ett nytt språk, ny kultur, nytt klimat och bryta upp från släkt och vänner.

En massiv grupp av experter och remissinstanser avråder i nuläget. De kräver bättre beslutsunderlag. Våra adoptionsorganisationer avråder i dag och ser svårigheter med att finna givarländer. Dessa länder kan också försvåra för andra föräldrars möjlighet att adoptera barn. Till och med Kina kräver en försäkran från ensamstående att de inte lever i eller kommer att ingå i en homosexuell relation.

Jag vill också poängtera att detta inte har något att göra med homosexuellas förutsättningar att vårda, älska och fostra barn. Jag är övertygad om att de kan det. Därför stöder jag partistyrelsens utlåtanden över motionerna om homosexuellas rätt att adoptera. Jag yrkar att det ska göras ett tillägg på sidan 18, rad 8: "Vad gäller internationella adoptioner är det mer komplicerat mot bakgrund av ursprungsländernas syn på adoption, barnexpertisens tveksamhet och den internationella ordningen på området, något som måste tas hänsyn till när lagstiftningen provas."

Detta har ingenting med mina känslor för homosexuella eller deras roll som föräldrar att göra. Men vi måste tänka på att det kan bli problem med internationella adoptioner om vi går så långt i kväll.

Sören Björkman, Göteborg: Herr ordförande! Kongressen! Jag hör till de lite äldre som kanske har haft ganska mycket fördomar gentemot de homosexuella. Jag har inte gått någon kurs i homokompetens, men jag har ändå ändrat uppfattning ganska mycket. Jag känner att det är riktigt att yrka bifall till förslaget om homosexuellas rätt att bli prövade för att få bli adoptivföräldrar.

Men jag tycker att det är lite konstigt när man diskuterar att det ska vara en speciell lagstiftning för internationella adoptioner. Jag tycker att det är viktigt att man likställer homosexuella adoptivföräldrar med vanliga adoptivföräldrar.

Givarländerna kan ha synpunkter på att man ska ha en viss religion och på att det inte ska vara ensamstående som adopterar. Förmodligen kan de också ha synpunkter på om man är homosexuell eller inte. Men det är i så fall ett beslut som givarländerna får fatta om att de inte tillåter homosexuella att adoptera. Det beslut som vi står inför och den bedömning som de sociala myndigheterna gör gäller om man är lämplig som förälder över huvud taget. Det är viktigt att inte ha någon särslagstiftning om detta. Antingen blir man godkänd som förälder eller inte.

Jag yrkar att det efter sista meningen ...”även när det gäller internationella adoptioner” ska läggas till: ”Därför ska lagstiftningen ändras även när det gäller internationella adoptioner.”

Marianne Carlström, riksdagsgruppen: Partivänner! Jag är en av de fem socialdemokrater som satt med i utredningen om barn i homosexuella familjer. En majoritet av oss sade ja. Visst, det är sant att de så kallade experterna sade nej. Men då ska vi komma ihåg att det inte finns några experter på barn i homosexuella familjer. Däremot finns det en massa experter på olika områden när det gäller barn, till exempel adoptioner. Men det finns inte så stor forskning om barn till homosexuella.

Utredningen gjorde en massa olika undersökningar. Vi har också tittat på den forskning som finns, och vi har gjort ett mycket noggrant arbete. Vi kom fram till att det finns ingenting som belägger att homosexuella skulle vara sämre föräldrar än heterosexuella föräldrar. Vi tittade speciellt på internationella adoptioner. Av alla de länder som vi frågade var det bara ett som var tveksamt till vad som skulle hända med adoptionerna om man skulle säga ja till internationella adoptioner. Vi ska komma ihåg att det alltid är ursprungsländerna som bestämmer vilka som får adoptera eller inte.

Som vi ser det finns det ingen anledning att säga nej till adoption för homosexuella. Det gäller också internationella adoptioner. Jag yrkar bifall till SSU:s och Studentförbundets förslag. Jag tycker att vi ska komma ihåg att alla barn som i dag växer upp med två homoföräldrar ska känna att hans eller hennes föräldrar är lika mycket värda som alla andra föräldrar.

Johanna Svensson, Skaraborg: Partikamrater! Jag stöder partistyrelsens förslag när det gäller rätten för homosexuella att bli prövade för att adoptera barn. Men i dagsläget är det för tidigt att kräva av ursprungsländerna att homosexuella ska kunna prövas som adoptivföräldrar.

Vi har tagit del av den tveksamhet som finns, och ett för tidigt ställningstagande kan försvåra möjligheterna i framtiden. Därför stöder vi partistyrelsens förslag.

Luciano Astudillo, Skåne: Partivänner! Ordförande! Människors lika värde och lika rätt slog vi fast i går. Det är kärnan i vår människosyn.

Människovärdet är inte förhandlingsbart. Det går det inte att kompromissa om. Varje avsteg vi gör är ett avsteg från våra grundvärderingar och således diskriminerande. Att undanta homosexuella från rätten att prövas som föräldrar är ett sådant avsteg och därför diskriminerande.

Diskriminering är ett hot mot samhället. Den kränker den du är som människa, människovärdet. Den drabbar alla. Ibland drabbar den unga, andra gånger invandrare, andra gånger kvinnor, men det är en kränkning av den du är och du kan inte förändra det.

Många argument har presenterats mot homosexuellas rätt att prövas som föräldrar. Ett är att andra länders lagstiftning inte skulle tillåta det. Men det är inte det vi diskuterar här. Här diskuterar vi vår syn på dessa frågor, och den kan vi inte kompromissa om. Vår syn kan inte ta slut vid gränsen. Människors lika värde och lika rätt är det som ska vara avgörande.

Jag yrkar bifall till motionerna 394, 395 och de förslag till ändringar som SSU och Studentförbundet har lagt fram.

Raimo Pärssinen, Gävleborg: Partivänner! Finns det sakliga skäl att ha en särslagstiftning beroende på sexuell läggning? Det är en bra fråga som kommittén hade att ta ställning till.

Ganska snart konstaterade vi någonting som är väldigt naturligt, och det är att sexualitet har inget med föräldraskap att göra. Vi kunde inte hitta någonting i utredningar som pekade på att homosexuella på något vis skulle ta sämre hand om sina barn, det vill säga ge mindre kärlek, omsorg och trygghet.

Vi ska också komma ihåg att det är vi vuxna som överför värderingarna till våra barn. Alla som önskar borde få möjlighet att prövas som föräldrar. Därför måste vi se till att ge alla den möjligheten. Alla kommer att prövas enskilt. Det finns inget tvång i detta mot till exempel ett ursprungsland, utan alla kommer att prövas som föräldrar.

Låt oss därför leva upp till vårt fina partiprogram. Sluta diskriminera! Jag yrkar bifall till SSU och Studentförbundets förslag gällande internationella adoptioner.

Anders Teljebäck, Västmanland: Jag vill börja med att säga att den här frågan inte handlar om ifall någon är bättre eller sämre förälder än någon annan, utan den diskussion som vi nu för handlar om det steg som vi nu ska ta. Det är ett stort steg. Vi ska ställa oss bakom att det i svensk lag ska föras in en rätt för homosexuella att adoptera barn. När man tar ett så stort steg är det väldigt viktigt att ta det med försiktighet och med beaktande av olika aspekter.

Frågan gäller: Ska vi förtydliga i riktlinjerna om internationella adoptioner eller ska vi gå på partistyrelsens avvägning? Vi i vår delegation tycker att partistyrelsen har gjort en bra avvägning som gör att vi kan ta det här stora steget. Det har varit en lång resa. Första gången som jag

stötta på den här frågan var på SSU-kongressen 1984, men då sade SSU nej till adoption för homosexuella. Det gjorde SSU ganska länge. Nu är vi efter en avvägning beredda att ta det här steget med försiktighet på ett sätt som gör att det blir trovärdigt.

Jag yrkar bifall till partistyrelsens förslag.

Ordförande: *Anita Modin*

Ingela Thalén, partistyrelsens föredragande: Partikamrater! Den sista delen av debatten har handlat väldigt mycket om en del av riktlinjerna. Med all respekt för den delen av debatten tänker jag göra som mina företrädare och gå igenom de yrkanden som har framställts i den ordning som de behandlas i partistyrelsens utlåtande över motioner. För att göra det enklare när det gäller beslutsfattandet kring den sista debatten väntar jag med att kommentera motionerna som handlar om homosexuellas rätt att adoptera. Jag tar upp den delen av argumentationen tillsammans med utlåtandena över riktlinjerna på sidan 18, rad 6. På det viset får man det i ett sammanhang, om presidiet tillåter den metoden för genomgång.

Jag ska börja med att kommentera motionerna 370, 371, 372, 373 och 428:3. Alla dessa motioner handlar om barns bästa utifrån en mycket speciell utgångspunkt, nämligen från att man ibland i vardagen inte tycker att barns bästa tillgodoses när man diskuterar vårdnad och gemensam vårdnad.

Den argumentation som *Tord Tjernström*, *Anna-Lena Mellquist*, *Carina Brandt* och *Stina Lindberg* har lyft fram är en väldigt relevant diskussion. Men man ska komma ihåg att syften med den vårdnadsreform som genomfördes 1998 var och är att se till just barnets bästa. Utgångspunkten har varit barnets tillgång till båda föräldrarna och att båda föräldrarna i praktiken skulle ha ansvaret även i de situationer när föräldrarna har separerat eller skilt sig.

Sedan är det precis som *Tord Tjernström*, *Anna-Lena Mellquist*, *Carina Brandt* och *Stina Lindberg* har sagt, att det finns situationer där barn blir utsatta. Av det skälet har regeringen påbörjat ett arbete för att utvärdera 1998 års vårdnadsreform, 1996 års reform om barns rätt att komma till tals och verkställighetsfrågan i föräldrabalken, 21 §. Denna utvärdering kommer att få direktiv vid årsskiftet 2001/2002. I dessa direktiv finns det väldigt mycket av det som uttryckts genom den oro som ombuden har.

Det handlar till exempel om att man med särskild hänsyn ska titta på de svårigheter som finns i de fall där det förekommit övergrepp eller misstanke om övergrepp och där det finns anledning att särskilt uppmärksamma hur reglerna tillämpas i de fall där frågan är föremål för domstolsbehandling. Med tanke på att vi står så nära inför en ordentlig och genomgripande översyn yrkar jag bifall till partistyrelsens utlåtande och därmed avslag på samtliga motioner i det avsnittet.

När det gäller frågan om det allmänna barnbidraget hade *Rune Karlsson* inte något eget förslag. Han kommenterade bara behovet av att

riksnormen justeras upp allteftersom man får en kostnadsökning. Därmed blir normen mer följsam när det till exempel gäller barnbidragshöjningar. Där vet jag att riksnormen för socialbidrag kommer att justeras upp enligt de resonemang som *Stina* tog upp.

Motionerna 381–386 tar upp föräldraförsäkringen. Den stora delen av den diskussionen har handlat om kraven på att få ytterligare kontakt dagar. Efter ett kortare avbrott då det inte har funnits några kontakt dagar har regeringen föreslagit, vilket riksdagens majoritet har ställt sig bakom, att vi ska återinföra kontaktdagarna. Vi har i princip sagt att det ska finnas kontaktdagar.

Vi har gjort bedömningen att med det ekonomiska utrymme som vi har nu och med den utveckling som vi ser framför oss under kommande år klarar vi av att hantera de sex kontakt dagar som nu gäller. Det betyder att vi tycker att det i och för sig är rimligt att diskutera ytterligare kontakt dagar som princip, men jag yrkar ändå avslag på de konkreta förslag som finns i motionerna och hänvisar till partistyrelsens utlåtande. Motionerna är väldigt konkreta när det gäller antalet dagar och hur man ska fördela dagarna över olika stadier i skolan.

Jag yrkar också avslag på *Staffan Connyssons* förslag om föräldraförsäkringen. Vi har nyligen lagt fram förslag om en ganska omfattande förstärkning av föräldraförsäkringen. Vi har tagit ställning till principer. Vi har genomfört förändringar när det gäller de tio pappadagarna. De steg som vi har tagit och de steg som vi kommer att ta framöver är de som är möjliga att ta. Jag yrkar därmed avslag på *Staffan Connyssons* förslag och bifall till partistyrelsens förslag.

Då kommer jag till stödet till adoptivföräldrar – jag väntar alltså lite med motionerna 393, 394 och 395 och behandlar dem i anslutning till de politiska riktlinjerna. Motionerna 396 och 397 handlar alltså om stödet till adoptivföräldrar.

I den här frågan kommer regeringen i nästa vecka att ta ställning till direktiv som innebär att hela frågan om adoptionens organisation ska ses över. Vi kommer att titta på de internationella kontakterna, de relationer som vi har med givarländer och hur de kan förbättras. Vi kommer också att titta på hur man ute i kommunernas socialnämnder och inom andra stödorganisationer ger stöd till adoptivbarn och adoptivföräldrar. Även kostnadsfrågan kommer att ses över. Beslutet om dessa direktiv kommer att fattas på regeringssammanträdet nästa vecka. Mot den bakgrunden yrkar jag avslag på dessa motioner. Det är den typen av frågor som adoptionsutredaren ska se över i ett vidare sammanhang för att vi ska kunna få en bättre helhetsbild av frågan om stöd till adoptivföräldrar och kostnader i anslutning till detta. Jag hänvisar till partistyrelsens utlåtande.

Det fanns inte något konkret yrkande i anslutning till frågan om namnlagen. Här förs det också en diskussion om det ifall, eventuellt med anledning av den fråga som *Ann-Britt Ek* tog upp, kan finnas anledning att göra en översyn av namnlagen, som har några år på nacken. Där finns

det inte något konkret förslag. Men vi tar naturligtvis med oss det resonemang som förs i motionen. Partistyrelsen har också i sitt utlåtande pekat på att det finns anledning att pröva om inte namnlagen ska bli föremål för en översyn.

Då ska jag gå över till riktlinjerna. Jag går igenom de yrkanden som finns med anledning av riktlinjerna rad för rad.

Först har *Christer Nilsson* från Skånes partidistrikt yrkat att det ska göras ett tillägg på sidan 9, rad 7: "FN:s barnkonvention ska följas. Den ska omsättas i praktiskt handling och bygga på goda kunskaper." Det blir en lite knepig mening, men jag föreslår att man ändrar ordet "och" till "som". Det är ju den praktiska handlingen som ska bygga på goda kunskaper. Jag menar nog att FN:s barnkonvention i sig bygger på goda kunskaper. Därmed hoppas jag att vi kan bli eniga på den punkten. Meningen skulle då lyda: "Den ska omsättas i praktisk handling som bygger på goda kunskaper."

Därmed har vi också sagt att allt det som rör strategin för och uppföljningen av FN:s barnkonvention ska bygga på goda kunskaper, erfarenhet, kompetensutveckling och utbildning hos personer som på olika sätt arbetar med barn och tillsammans med barn. Det kan röra alltifrån förskolans personal och skolpersonal till personer inom polis, domstolsväsende och socialtjänst. Det gäller också de centrala myndigheter i övrigt som arbetar med att lägga fram förslag som rör barn i syfte att nå barns bästa. Vi ska också täcka in en del av de resonemang som förekom i den temagrupp som vi hade i måndags.

Lite längre ned på sidan 9, rad 9 har *Carina Brandt* föreslagit att man ska infoga ett "också", det vill säga "Ett barnperspektiv ska också tillämpas på alla politikområden." Jag yrkar bifall till det.

Anna-Lena Mellquist, Norra Älvsborg, har yrkat att det ska göras en ändring på sidan 9, rad 9 som handlar om att barn och ungdomar ska ha rätt till en uppväxtmiljö fri från droger och våld. Jag är beredd att acceptera det, men jag föreslår att det i stället fogas in längs ned på sidan 8 efter rad 43. Där ska det alltså stå: "Alla barn ska ha rätt till en uppväxtmiljö fri från droger och våld."

Flora Villalobos Castillo har yrkat på att man på sidan 9 ska föra in en mening som uttrycker att vi faktiskt också har ungdomar i samhället som både kan och vill vara med. Jag föreslår att vi tar in hennes förslag på sidan 9, före meningen som handlar om barnperspektivet. Tilläggsförslaget lyder: "Det är viktigt att ungdomar får utrymme i samhället och att deras kreativitet, engagemang, skapande förmåga och kritiska tänkande tas till vara i samhällsutvecklingen." Jag yrkar alltså bifall till det.

Fredrik Lundh har yrkat att det ska göras en ändring i riktlinjerna på sidan 9, rad 12, att studiebidraget ska utökas till tio månader, men att målet på sikt är att det ska utökas till tolv månader. Jag yrkar avslag på den ändringen. *Anna Hedh* har också yrkat bifall till *Fredrik Lundhs* förslag, men det hjälper inte. Jag yrkar avslag i alla fall.

Christer Engelhardt har yrkat bifall till följande tilläggsförslag: "Vid höjning av barnbidrag och flerbarnstillägg ska detta ej påverka barnnormen i socialbidraget." Där vill jag hänvisa till diskussionen och min argumentation om att det är riksnormen som ska justeras. Efter den diskussion som vi hade förra gången tror jag att det numera kommer att finnas en beredskap och en värdering vid varje enskilt tillfälle av på vilket sätt man ska påverka. Om vi ökar de generella bidragen kan det vara ett skäl för att minska det selektiva beroendet. Då kan vi inte ha en automatik på det sätt som *Christer Engelhardt* föreslår. Jag yrkar avslag på det.

Sedan är jag inte riktigt säker på att jag har uppfattat *Tord Tjernström* rätt. Men jag uppfattade att du yrkade på en ändring på sidan 9, rad 14 som handlar om strävan efter en avgiftsfri förskola, det vill säga det som vi tog ställning till i går. Jag föreslår att detta sätts in i nästa avsnitt som handlar om förskolan, alltså under huvudrubriken Skola. Där vet jag att det kommer ett antal liknande yrkanden. Mitt yrkande innebär inget avslag, men jag vill att det ska flyttas över till det avsnittet i stället.

Anna-Lena Mellquist har yrkat bifall till ändringen att uttrycket "mammor och pappor" ska ersättas med "föräldrar" på sidan 9, rad 21. Jag yrkar avslag på det. Jag tycker att det i det här sammanhanget blir ett språkligt bättre flyt om man säger mammor och pappor. Med hänsyn till den debatt som vi har haft kan det vara fråga om två mammor eller två pappor.

När det gäller taket i föräldraförsäkringen yrkar *Christer Engelhardt* på en ändring på sidan 9, rad 27. Hans mening är mycket rakare och bättre, och jag yrkar bifall till den. Han vill att den mening som står där ska ändras till: "Taket i föräldraförsäkringen ska höjas så att fler får ut 80 procent av inkomsten vid föräldraledighet." Det är en språkligt bra och väldigt rak mening.

Åsa Westlund har yrkat bifall till ett tillägg på sidan 9, rad 32: "Med tanke på att alltfler studerar under lång tid är det rimligt att studerande på sikt i högre grad omfattas av föräldraförsäkringens trygghet." Jag yrkar bifall till det.

Fredrik Lundh har tidigare yrkat bifall till ett förslag när det gäller barns fritid. Det är alltså *Elisabeth Brandt Ygemans* förslag som togs upp i temagruppen och som sedan har lagts fram. Här yrkar jag också bifall.

Därmed har jag gått igenom alla övriga yrkanden när det gäller riktlinjerna. Kvar har vi alltså sidan 18, och då återgår jag till motionerna 393, 394, 395 och riktlinjerna sidan 18, rad 6.

Det var någon av er – jag minns inte vem – som sade att det borde vara barnförbjudet att behandla frågan så här sent, och det ligger väldigt mycket i det. Men våra barn och ungdomar är väldigt IT-mogna så de kommer säkert att titta på den här debatten i morgon på Internet. Så blir det barntillåtet på det sättet.

Jag vill understryka det som flera av er har sagt i debatten, att den här kongressen har präglats av vår gemensamma uppfattning om människors lika värde, oavsett ras, kön eller religion. Den har också präglats – och det

gläder mig lika mycket – av att vi sätter barnen främst. I politiken, i politiska beslut och i synen på samhällsutvecklingen ska vi ha ett barnperspektiv. Det är väldigt viktigt och faktiskt ganska ansträngande. Vi tror att vi är experter på hur det är att vara barn bara för att vi själva har varit barn. Men de flesta av oss har nog den självbevarelsedriften att vi vet att vi väldigt fort glömmet hur det är att vara barn. Då är det viktigt att vi ständigt påminner oss själva och varandra om just barnets perspektiv.

Den här debatten har varit glädjande också på det sättet att inläggen som har gjorts har fullföljt känslan av lika värde och ett barns perspektiv.

Nu har vi all anledning – och jag tror att det var *Anders Teljebäck* som sade det i sitt avslutande inlägg – att vi har anledning att närma oss den här frågan med väldigt stor varsamhet och väldigt stor ödmjukhet. Jag är en av dem som har deltagit i alla kongresser i olika skepnader. Jag har visserligen varit samma person, men jag har inte varit ombud, utan jag har varit lite av varje. 1969 var jag springtös, jobbade på kongressbyrån därefter och så vidare under 1960-, 1970-, 1980-, 1990-talen och nu 2001. Det rör sig om ganska många kongresser. Det är få frågor som har lyckats växa sig så starka som den här frågan under så kort tid. De av oss som var med och diskuterade frågan på kongressen 1997 vet att det var en väldigt svår fråga som väckte både gråt och ilska. Så känner jag det inte i dag.

Vi har antagit partistyrelsens förslag om ett principbeslut som är bra och riktigt. Men det hjälper inte, vi måste i alla fall närma oss frågan med stor varsamhet. Vi måste närma oss varandras ståndpunkter med stor varsamhet och ödmjukhet. Det stora ställningstagande som vi står inför innebär ett stort steg.

Det får inte råda några tvivel om att vi ska ha rätten till internationella adoptioner. Det får inte vara oklart att vi ska ha den rätten, var det någon som sade.

Jag tycker att det är viktigt att vi också på den här punkten är väldigt tydliga. Vi antar en princip som gäller oss. Sedan ska vi närma oss andra – andra länder, andra nationer, andra grupper – och vi ska argumentera, informera och lära oss och kanske också vara med och argumentera för det som så småningom kommer att bli vår lag. Men det innebär inte att vi kan vara utan tvivel när det gäller hur andra ska reagera. Vi tar nu på oss som parti – och det tycker jag är bra, för det brukar vårt parti göra – en mycket, mycket stor uppgift när det gäller människors lika värde. Men uppgiften blir inte mindre viktig bara för att vi hela tiden förtydligar oss mer än jag menar att vi behöver.

Jag vet att några av er har sagt att partistyrelsens problematiserande utlåtande har gjort att ni funnit anledning att gå upp och förtydliga i de politiska riktlinjerna. Jag tycker inte att ni behöver reagera så. Jag tycker nämligen att vi måste närma oss frågan om lagstiftning på ett sådant stegvis sätt att vi också kan stå för den, genomföra den och försvara den ordentligt.

Vårt parti tar ställning för en grundläggande princip. Sedan ska vi, genom arbete med lag, genom att närma oss de olika organisationer, konventioner och allt som finns i anslutning till detta, närma oss detta på ett sådant sätt att vi kan ta alla de steg som grundprinciper kräver av oss efter ett kongressbeslut. Men vi ska göra det på ett sådant sätt att vi också tar ansvar för helheten.

Därför yrkar jag bifall till partistyrelsens utlåtande över motionerna. Det är inte något särskilt komplicerat bifallsyrkande eftersom förslaget är detsamma som de i motionerna. Men jag yrkar avslag på alla de motioner – och jag nämner *Åsa Westlund*, eftersom hon var den som lade fram förslaget först – och till alla bifallsyrkanden till *Åsa Westlunds* förslag om det lilla tillägget riktlinjerna, därför att jag anser att den skapar mer förvirring än klarhet.

Vår klarhet ligger i att vi har gjort ett tydligt principiellt ställningstagande som ger oss ett stort ansvar framöver. Nu ska vi arbeta med detta utan att för den skull jaga oss igenom det. Då menar jag inte att vi ska hålla på i evigheter, utan att vi ska närma oss den svåra frågan om de internationella kontakterna.

Som jag sade tidigare är det regeringens avsikt – och det blir jag som får förmånen att lägga fram förslaget – att vi ska tillsätta en utredning om adoptionsfrågan som också ska titta på detta med de internationella kontakterna. Det är också min avsikt att i regleringsbrevet för kommande år ge Nämnden för internationella adoptioner i uppdrag att särskilt arbeta med de internationella kontakterna.

Med detta yrkar jag bifall till partistyrelsens förslag och till de yrkanden som jag har nämnt när det gäller riktlinjerna och avslag på tilläggsförslaget med formuleringen om internationella adoptioner.

Catarina Bergman, Dalarna: Partistyrelsen anser att de nya reglerna bör gälla ett tag innan ställning tas till om behov finns av att öka kontakt-dagarna ytterligare. Partistyrelsen, behovet finns redan i dag. Barn och ungdomar kostar, och barn och ungdomar måste få kosta. Det är en investering.

Jag yrkar med bestämdhet bifall till motion 386, första attsatsen.

Tjänstgörande ordförande: Det blev ett missförstånd om *Victoria Sandbergs* yrkande som gäller sidan 9, rad 29 och som i viss mån stämmer överens med *Åsa Westlunds* yrkande, vilket partistyrelsens föredragande har tillstyrkt.

Ingela Thalén, partistyrelsens föredragande: Enligt min notering togs det yrkandet tillbaka till förmån för *Åsa Westlunds* yrkande.

Tjänstgörande ordförande: Sedan har vi ett yrkande från *Mikael Dahlkvist*, som har hänvisat till en annan punkt på dagordningen.

Ingela Thalén, partistyrelsens föredragande: Jag ber om ursäkt. Jag yrkade avslag på alla de andra yrkandena, men jag borde också ha nämnt *Mikael Dahlkvists* yrkande som gäller riktlinjerna på motsvarande punkt som den om internationella adoptioner, det vill säga sidan 18, rad 6. Självklart yrkar jag avslag också på *Mikael Dahlkvists* förslag, det vill säga bifall till partistyrelsens förslag.

Förslag

Följande förslag föreläg:

Partistyrelsens utlåtande över motionerna 368:1-3, 369, 370:1-5, 371:1-2, 372, 373, 374, 375:1-2, 376, 377, 378, 379, 380, 381:1-2, 382, 383, 384:1-3, 385:1-3, 386:1-2, 387:1-3, 388, 389:1-4, 390, 391:1, 392, 393, 394:1-2, 395:1-3, 396:1-2, 397:1-2, 398, 428:3 och 9, 436:2, 647:5-6 och 649:4

att bifalla motionerna 374, 378, 393, 394:1-2 och 395:1-3,

att avslå motionerna 381:1-2, 382, 386:1-2, 389:3-4 och 398,

att anse motionerna 368:1-3, 369, 370:1-5, 371:1-2, 372, 373, 375:1-2, 376, 377, 379, 380, 383, 384:1-3, 385:1-3, 387:1-3, 388:1, 389:1-2, 390, 391:1, 392, 396:1-2, 397:1-2, 428:3 och 9, 436:2, 647:5-6 samt 649:4 besvarade med hänvisning till partistyrelsens utlåtande.

Partistyrelsens förslag till politiska riktlinjer, sidorna 8-9 samt sidan 18, rad 4-6, inklusive förslag till ändringar med anledning av temagruppen:

Tilllägg sidan 8, rad 43: "Det är därför viktigt att barn ges möjlighet till en meningsfull fritid, oavsett var man bor eller vilken inkomst föräldrarna har. En meningsfull och innehållsrik fritid får aldrig bli en klassfråga."

Tilllägg sidan 9, rad 3, efter "bit": "av nuet".

Tilllägg sidan 9, rad 10: "Barnet har egna rättigheter i det demokratiska samhället."

Under debatten framfördes följande förslag:

Christer Engelhardt, Gotland: Tilllägg på sidan 9, rad 12: "Vid höjning av barnbidrag och flerbarnstillägg ska detta ej påverka barnnormen i socialbidraget."

Ändring på sidan 9, rad 27: "Taket i föräldraförsäkringen ska höjas så att fler får ut åttio procent av inkomsten vid föräldraledighet."

Lena Lindgren, Västerbotten: Bifall till motionerna 382 och 386:1.

Christer Nilsson, Skåne: Avslag på motionerna 393-395 och därmed avslag på partistyrelsens utlåtande.

Tillägg på sidan 9, rad 7: "FN:s barnkonvention ska följas. Den ska omsättas i praktisk handling och bygga på goda kunskaper."

Catarina Bergman, Dalarna: Bifall till motion 386:1.

Anna Hedb, Kalmar län: Bifall till motion 386.

Rune Karlsson, Västmanland: Bifall till partistyrelsens utlåtande över motion 396:1-2.

Staffan Connysson, Västerbotten: Bifall till 381:1-2.

Viktoria Eriksson, Jämtland: Bifall till motionerna 386 och 397.

Anna-Lena Mellquist, Norra Älvsborg: Bifall till motionerna 370-373 samt 428:3.

Tillägg på sidan 9, rad 9: "Alla barn och ungdomar ska ha rätt till en uppväxtmiljö fri från droger och våld."

Ändring på sidan 9, rad 21: "mammor och pappor" ändras till "föräldrar".

Fredrik Lundh, Norrbotten: Bifall till partistyrelsens utlåtande över motionerna 393-395.

Bifall till *Elisabeth Brandt Ygemans* tilläggstext: "Det är därför viktigt att barn ges möjlighet till en meningsfull fritid, oavsett var man bor eller vilken inkomst föräldrarna har. En meningsfull och innehållsrik fritid får aldrig bli en klassfråga."

Tillägg på sidan 9, rad 12: "Studiebidraget utökas nu till tio månader men målet är att det på sikt ska utökas till tolv månader."

Bifall till *Åsa Westlunds* yrkanden.

Åsa Westlund, Studentförbundet: Tillägg på sidan 18, rad 6: "Därför ska lagstiftningen ändras även när det gäller internationella adoptioner."

Tillägg på sidan 9, rad 32: "Med tanke på att allt fler studerar under lång tid är det rimligt att studerande på sikt i högre grad omfattas av föräldraförsäkringens trygghet."

Victoria Sandberg, Norrbotten: Bifall till *Åsa Westlunds* tillägg på sidan 9, rad 32.

Nadja Turesson, Kronoberg: Bifall till partistyrelsens utlåtande över motionerna 393-395. Bifall till *Åsa Westlunds* yrkande på sidan 18.

Tord Tjernström, Södermanland: Bifall till motionerna 370-373 samt 386:1-2.

Bifall till temagruppens förslag och bifall till partistyrelsens riktlinjer.

Tillägg på sidan 9, rad 14: "samt sträva mot en avgiftsfri förskola."

Stina Lindberg, Halland: Bifall till motionerna 370 och 373.

Carina Brandt, Örebro län: Bifall till motion 371. Bifall till partistyrelsens utlåtande över motionerna 393-395.

Tillägg på sidan 9, rad 9: ordet "också" infogas före "tillämpas".

Flora Villalobos Castillo, Stockholms län: Bifall till partistyrelsens utlåtande över motionerna 393-395.

Tillägg på sidan 9, rad 2: "Det är viktigt att ungdomar får utrymme i samhället och att deras kreativitet, engagemang, skapande förmåga och kritiska tänkande tas tillvara i samhällsutvecklingen."

Sara Heelge Vikmång, Östergötland: Bifall till *Åsa Westlunds* yrkanden.

Ann-Britt Ek, Halland: Bifall till partistyrelsens utlåtande över motion 398.

Nalin Pekgul, partistyrelsen: Bifall till *Åsa Westlunds* yrkanden.

Ewelina Tokarczyk, Göteborg: Bifall till partistyrelsens utlåtande över motionerna 393-395.

Tillägg sidan 18, rad 6: "Denna rätt ska även gälla internationell adoption."

Anders Jonsson, Stockholms län: Bifall till *Åsa Westlunds* yrkande på sidan 18.

Pelle Svensson, Stockholms län: Bifall till *Åsa Westlunds* yrkande på sidan 18.

Mikael Dahlkvist, Värmland: Tillägg sidan 18, rad 8: "Men vad gäller internationella adoptioner är det mer komplicerat mot bakgrund av ursprungsländernas syn på adoption, barnexpertisens tveksamhet och den internationella ordningen på området, något som måste tas hänsyn till när lagstiftningen prövas."

Sören Björkman, Göteborg: Tillägg sidan 18, rad 6: "Därför ska lagstiftningen ändras och avse även internationella adoptioner."

Marianne Carlström, riksdagsgruppen: Bifall till *Åsa Westlunds* yrkande på sidan 18.

Johanna Svensson, Skaraborg: Bifall till partistyrelsens utlåtande över motionerna 393-395.

Luciano Astudillo, Skåne: Bifall till partistyrelsens utlåtande över motionerna 394-395. Bifall till *Åsa Westlunds* yrkanden.

Raimo Pärssinen, Gävleborg: Bifall till *Åsa Westlunds* tillägg sidan 18.

Anders Teljebäck, Västmanland: Bifall till partistyrelsens utlåtande.

Ingela Thalén, partistyrelsens föredragande: Avslag på samtliga yrkanden över motionerna 428:3, 370-373, 381-382, 386, 396 och 397. Bifall till partistyrelsens utlåtanden.

Bifall till *Christer Nilssons* förslag sidan 9, rad 7: "FN:s barnkonvention ska följas. Den ska omsättas i praktisk handling som bygger på goda kunskaper."

Bifall till *Carina Brandts* tillägg sidan 9, rad 9. Bifall till *Anna-Lena Mellquists* tillägg sidan 9, rad 9, samt tilläggsyrkande om att texten ska flyttas till sidan 8, rad 43.

Bifall till *Flora Villalobos Castillos* tillägg sidan 9, rad 2. Avslag på *Fredrik Lundbs* och *Anna Hedbs* tillägg sidan 9, rad 12. Avslag på *Christer Engelhardts* tillägg sidan 9, rad 12. Yrkar att *Tord Tjernströms* ändring sidan 9, rad 14 flyttas till avsnittet om skolan.

Avslag på *Anna-Lena Mellquists* ändring sidan 9, rad 21. Bifall till *Christer Engelhardts* ändring sidan 9, rad 27. Bifall till *Åsa Westlunds* och *Victoria Sandbergs* tillägg sidan 9, rad 32.

Bifall till *Elisabeth Brandt Ygemans* med fleras tillägg sidan 8, rad 43.

Bifall till partistyrelsens utlåtande över motionerna 393-395, samt riktlinjerna sidan 18, rad 6. Avslag på *Åsa Westlunds* med fleras tillägg sidan 18, rad 6, samt avslag på *Mikael Dahlkvists* tillägg sidan 18, rad 8.

Beslut

Kongressen beslöt:

Motionerna

att efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 371,

att efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 382,

att efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 386,

att bifalla partistyrelsens utlåtande över motionerna 370, 372-373 och 428:3,

att bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 381,

att bifalla partistyrelsens utlåtande över motionerna 396-397.

att i övrigt bifalla partistyrelsens utlåtanden över motionerna i avsnitt 12.2.

Riktlinjerna

att bifalla *Christer Nilssons* tilläggsförslag på sidan 9, rad 7,

- att* bifalla *Carina Brandts* tilläggsförslag sidan 9, rad 9,
- att* bifalla *Anna-Lena Mellquists* tilläggsförslag på sidan 9, rad 9,
- att* bifalla *Anna-Lena Mellquists* ändringsförslag om att flytta ovanstående tillägg till sidan 8, rad 43,
- att* bifalla *Flora Villalobos Castillos* tilläggsförslag på sidan 9, rad 2,
- att* bifalla *Fredrik Lundbs* och *Anna Hedbs* tilläggsyrkande sidan 9, rad 12,
- att* efter försöksvotering avslå *Christer Engelhardts* tilläggsyrkande sidan 9, rad 12,
- att* avslå *Anna-Lena Mellquists* ändringsyrkande på sidan 9, rad 21,
- att* bifalla *Christer Engelhardts* ändringsyrkande på sidan 9, rad 27,
- att* bifalla *Åsa Westlunds* med fleras tilläggsyrkande på sidan 9, rad 32,
- att* bifalla *Elisabeth Brandt Ygemans* med fleras tilläggsförslag på sidan 8, rad 43,
- att* med röstsiffrorna 166 för och 165 mot (16 avstod) bifalla *Åsa Westlunds* med fleras tilläggsyrkande sidan 18, rad 6
- att* bifalla partistyrelsens förslag att flytta *Tord Tjernströms* ändringsyrkande till avsnittet om skolan,
- att* i övrigt anta förslaget till riktlinjer, sidorna 8-9 samt sidan 18, rad 4-6, inklusive förslag till ändringar från temagrupperna.

Reservation

Carina A Elgestam, Kronoberg: ”Jag reserverar mig mot beslutet på punkten 10.2.3 och 12.2 vad det gäller internationella adoptioner.”

Behandlingen av dagordningens punkter 10.2.3 och 12.2 var därmed avslutad.

Ajournering

Kongressförhandlingarna ajournerades klockan 23.50.

Torsdagen den 8 november 2001

Förmiddagens förhandlingar

Förmiddagens förhandlingar inleddes klockan 09.03.

Ordförande: *Ulla Lindqvist*

Sekreterare: *Peter Andersson* och *Ulf Nordlinder*

Permission

Gunnel Augustsson, Jönköpings län, har beviljats permission torsdagen den 8 november klockan 09.00 – 22.00.

Dagordningens punkt 10.2 (fortsatt behandling)

Rätt att färdas väl genom livet

Tidigare behandlad på sidan 99 i del 2.

Dagordningens punkt 10.2.4

En skola som ger kunskap och trygghet åt alla
(Politiska riktlinjer, sidorna 9-11)

Dagordningens punkt 12.3

Utlåtanden över motioner som rör området

En skola som ger kunskap och trygghet åt alla
(Häftena M4, sidorna 68-141 och U4, sidorna 30-54)

Föredragande: *Ingegerd Wärnersson* och *Jan Björkman*

Inledning av *Ingegerd Wärnersson*

Ingegerd Wärnersson, partistyrelsens föredragande: Godmorgon, kamrater! Jag vet inte hur det är för er när ni ska gå upp i debatter. Om jag har varit uppe i en debatt fortsätter jag den en runda till när jag har gått och lagt mig på kvällen. Om jag vet att jag ska ha debatten nästa morgon har jag i alla fall en debatt på natten. Så har jag haft det i natt.

Jag vaknade mitt i natten, satte mig upp i sängen och upptäckte att jag debatterade. Vem var då motdebattören? Jo, min medföredragande *Jan*

Björkman! Det enda han skriker är: Lita inte på *Ingegerd*, lita inte på *Ingegerd!*

Det har varit en glädje att följa skoldebatten under de här dagarna, alltifrån det vi startade i måndags i temagrupperna och det som jag har lyssnat till då skolfrågor har varit uppe till debatt. Jag är imponerad av den kompetens som finns när det gäller skolan. Jag är också oerhört glad över att så många verkligen ser skolan som en möjlighet till alla elevers utveckling. De tankar som har förts fram har varit positiva och framåt-syftande. Hela tiden har barnen och ungdomarna funnits i centrum, precis som det ska vara i socialdemokratisk politik. Det är utifrån deras tankar och behov som diskussionerna har förts.

Vi har i dag ett livslångt lärande, med start i förskolan och kanske med avslutning i en studiecirkel vid 80 års ålder. Det är nu på väg att bli verklighet. Därmed har vi alla en framtid i vårt livslånga lärande.

Det livslånga lärandet ska vara fyllt av kunskap och trygghet. Dagens och morgondagens krav på goda ämneskunskaper kommer inte att minska utan troligen öka. Det vi menar med ämneskunskaper kanske också kommer att se annorlunda ut redan i morgon. Så fort går förändringarna i kraven på det näringsliv och samhälle behöver, för att samhället ständigt ska kunna utvecklas.

Samtidigt som vi säger att våra barn och ungdomar ska ha goda ämneskunskaper måste vi se till att det andra målet nås, det som handlar om demokrati. Vi måste se till att alla görs delaktiga i ett demokratiskt samhälle.

Vi som socialdemokrater måste också ta ett ansvar för att ingen ställs utanför. Vi har många gånger sagt att vi ska ha en skola för alla. Men om vi verkligen menar det, krävs att vi på olika sätt arbetar aktivt för att ge den möjligheten. Vi måste se till att det finns mer personal både i förskolan och ungdomsskolan – lärare och andra – med olika kompetens. Vi har olika behov. Vi har också olika behov av olika vuxna vid olika tillfällen. Därför är det viktigt att det finns en mångfald av kompetens inom vår förskola och ungdomsskola.

Men det gäller inte bara att vi får in många människor i skolan. De som ska vara där och arbeta tillsammans med eleverna måste ständigt få ny kompetens. För 15 år sedan var det få som talade om dyslexi. I dag är det en nödvändighet att alla som arbetar med barn och ungdomar har god kunskap om vad dyslexi är.

Vi måste ständigt ge möjlighet för dem som verkar i skolan att lära sig mera och bli bättre på att möta alla elever. Att möta den elev som går raka vägen är inte svårt. Men den som har ett funktionshinder eller den som har det trassligt hemma behöver ett särskilt bemötande. Det måste vi ständigt bli bättre på att ge våra unga.

De som finns i skolans värld och arbetar med barnen måste få stöd utifrån. Våra myndigheter finns där just för denna uppgift. Vi har i dag

ett specialpedagogiskt institut. Där arbetar många som har en spetskompetens inom området funktionshinder. Se nu till att ni i kommunerna drar nytta av dem, att många får lära av dem som har denna spetskompetens och sprida den vidare.

Skolverket ska arbeta aktivt med just de skolor som inte har nått de mål vi har satt upp. Det ska finnas en dialog mellan Skolverket och skolorna om hur man ska kunna nå målet. Det finns också pengar som ska hjälpa till så att alla elever når de mål vi har satt upp.

Eleverna då – alla de barn och ungdomar som nu ska lära och utvecklas i vår förskola och ungdomsskola? I går sade någon: ”Barn måste få vara barn.” Det är helt rätt. Ungdomar måste också få lov att vara tonåringar. Vi glömmar så lätt att vi faktiskt har rätt att vara olika vid olika åldrar i livet. Man bemöter inte en 10-åring på samma sätt som en 14-åring, som är taggig och talar med hela sin kropp. Det är därför viktigt att vi ser alla som enskilda individer och möter dem där de befinner sig, efter deras behov.

När man ger ansvar, när man låter unga vara delaktiga, när man låter dem vara med och påverka – då utvecklas de som människor. Det är jag övertygad om. Det är då som de ges förutsättningar att bli aktiva senare i vuxenlivet, i det demokratiska samhället. Det är ingenting de ska lära om. Det är någonting man själv ska vara mitt uppe i och tillämpa varje dag, i sin skolvardag.

Vi måste se till att alla når ämnesmålen. Vi måste också se till att alla når demokratimålen. Men för att man ska kunna lära krävs att ens omgivning är trygg och att man själv känner sig trygg.

Vi pratar ofta om mobbning. Det är positivt att mobbning i dag inte stoppas under mattan utan debatteras, diskuteras och lyfts fram, när någon känner att han eller hon inte mår bra. Det är bra att man vågar säga det när man vill ha stöd. Runt omkring oss på kongressen är det mängder av barn och ungdomar de här dagarna. Jag har pratat med många av dem. I går träffade jag en liten tjej. Hon frågade mig: ”Vad tycker du om mobbning?” Så brukar de fråga.

Jag berättade att vi har kampanjer mot mobbning, att alla skolor ska vara med, att TV kommer att stötta dem och att vi alla ska gå ut och säga: Vi vill inte att någon ska mobbas. Sedan säger jag till den här lilla tjejen: ”Jag gör det, för jag var själv mobbad när jag gick i skolan. Jag blev mobbad för att jag var för tjock.” Då tittar hon på mig och efter en stund viskar hon: ”Jag har också varit mobbad, just för att jag är tjock.” Jag svarade: ”Då är det väl bra att just du och jag säger: Nej, nu måste vi hjälpa alla de andra som är utsatta och i samma läge.” Då såg jag hur den lilla tjejen lyste upp.

Vi måste också vara ärliga som vuxna, bjuda på oss själva och berätta vilka vi är. Därmed ger vi en möjlighet att de unga får ökat förtroende för oss.

Kamrater! Vår politik är en skola för alla, där alla har ett lika värde, där ingen ska stängas ute, där alla ska mötas efter sitt behov.

Jag har varit i oerhört många skolor runtom i Sverige. På många håll är det bra. Man ser eleverna och möter dem på precis det sätt jag berättade om. Men vi vet också att det fortfarande finns alltför många som inte har nått vare sig de kunskapsmål vi har satt upp eller de demokrati-mål vi har satt upp. Därför måste vi ständigt arbeta för att ge alla dessa barn och ungdomar en chans att nå målen. Det handlar om resurser, om att se till att verksamheterna förändras. Det handlar hela tiden om att vi som vuxna måste ställa upp för de unga.

Jag vill speciellt nämna två områden i de motioner som vi ska behandla i dag. Det ena handlar om betygen. I temagruppen hade vi långa samtal om betyg. Det var inte ett samtal om för eller emot betyg. Det handlade snarare om hur betygen fungerar och vilken nytta vi har av dem. Är betygen det enda instrumentet för lärare, elev och förälder att tala med varandra? Vi hade mycket bra samtal i gruppen.

Bland yrkandena har jag sett att *Anna-Karin Lundström* från Stockholm vill göra ett tillägg till riktlinjerna, sidan 10, rad 8. I tillägget säger *Anna-Karin Lundström* följande: "Utvecklingssamtal, åtgärdsprogram och individuella utvecklingsplaner syftar framåt och ger eleven möjlighet till inflytande. Detta tillsammans med att förstahandsvalet till gymnasiet tillgodoses gör att grundskolebetygen som urvalsinstrument på sikt spelar ut sin roll."

Anna-Karin har visat på den framtid som vi har framför oss, kanske om några år, och måste hantera. Runt om i vårt land finns nu flera kommuner där ungdomarna kan gå till gymnasiet på sitt förstahandsval. De behöver alltså inte betyget för att komma in på gymnasiet. Alla är inte där, men vi är på väg mot den utvecklingen. Förslaget till den nya gymnasieskolan kanske kommer att innebära färre program. Då kommer betyget att behövas ännu mindre i framtiden.

Jag har ibland mött föräldrar som säger: "Men vad ska vi då hota ungarna med, om vi inte har betygen?" Det kan man fråga sig: Kan man lära utan betyg? Hade ni klarat det när ni gick i skolan? Ni säger ja, och det är härligt!

Om vi nu ser att detta blir verklighet måste vi förbereda oss ordentligt, så att vi inte står där och inte kan klara av att ge de unga en ordentlig och tydlig bekräftelse på var de befinner sig, när de nu ska nå de mål vi har satt upp.

Det är ett bra tillägg som *Anna-Karin Lundström* har föreslagit. Det kan vara en utgångspunkt för vår syn på hur vi ska hantera betygen i framtiden.

Det finns flera förslag som berör de fristående skolorna. I går hade vi en bra debatt om de fristående skolorna. Jag är glad över den formulering som vi så småningom landade i, att det ska tas väsentligt större hänsyn

till kommunerna vid etablering av en fristående skola. Det är en bra utgångspunkt. Det är också det som ligger till grund för den proposition vi har lagt fram för riksdagen.

Med anledning av det beslut som kongressen fattade i går skulle jag vilja göra några ändringar i det material som ni har fått er tillhanda. Ändringarna berör motioner, som nu kan bli tillgodosedda.

I motion 415:2 från Jönköpings arbetarekommun yrkas att kommunens inflytande över beviljandet av friskolestart kraftigt ökas. Partistyrelsen har föreslagit att motionen ska anses besvarad. Jag skulle vilja ändra det till ett bifall.

Motion 418:1 från Malmö lyder: att kommunernas självbestämmande och lokala kunskap bättre tas till vara. Det stämmer också med andemeningen i tillägget som vi antog i går. Därför yrkar jag också bifall till motion 418:1.

Ett antal motioner berör bidragen till de fristående skolorna. Jag vill även här göra förändringar. Motion 415:3 från Jönköping lyder: att elevbidragen till fristående skolor ej ska överstiga kommunens kostnader för motsvarande utbildning. Partistyrelsen har föreslagit att den ska anses besvarad. Jag vill ändra yrkandet till bifall.

Motion 412:2 från Västernorrlands partidistrikt har samma inriktning, att bidragssystemet ses över och tydliggörs för att ge likvärdiga möjligheter. Partistyrelsen har föreslagit att den ska anses besvarad. Jag vill här föreslå att den bifalls.

Motion 422:4 har fått en alldeles speciell hantering. Den har nämligen blivit både besvarad och avslagen. Här föreslår jag att den attsatsen avslås.

Det finns många fler motioner på detta område. Vi har gjort uppdelningen att jag ansvarar för fristående skolor och betyg. Övriga motioner kommer *Jan Björklund* att tala med er om. Nej, det var ju det jag inte fick säga! Han heter ju *Jan Björkman*!

Ordförande: *Daniel Ådin*

Ordningsfråga – streck i debatten

Beslut

Kongressen beslöt:

att sätta streck i debatten,

att talartiden begränsas till 2 minuter tills vidare.

Debatt

Mats Sjöström, Örebro län: Partivänner! Skolan kommer säkert att vara en av våra viktigaste valfrågor. Ibland kan det uppfattas som att vi i vår retorik inte betonar kunskapen tillräckligt mycket. Men egentligen är det tvärtom. Vår politik går ut på att alla barn ska få den kunskap som är nödvändig för framgång här i livet.

I samband med programdiskussionen framförde jag ett yrkande om en ändring i partiprogrammet som innebar att vi skulle ta hänsyn till att det på många orter bara finns en skola. Jag har samma yrkande här. Jag kommer naturligtvis att kunna acceptera om föredraganden själv lägger fram ett förslag till ny text.

Jag är inte emot friskolor. Vi har rätt väl ringat in vilken typ av friskolor vi tycker är bra, för att stimulera den pedagogiska utvecklingen. Det finns också ett stort antal friskolor som snarare har segregerande effekter.

I partiprogrammet som vi antog står: "Möjligheter till bidrag till privata alternativ kan därför inte utformas som automatiskt verkande regler som tar över denna demokratiska process."

För friskolor finns en automatik. Om man bara fyller i blanketten rätt och sätter kryssen på rätt ställe godkänner Skolverket friskolan och friskolan kan rekvirera skattepengar, vilket i många fall går ut över den övriga skolan. Man skulle kunna tycka att det mest liknar minoritetens diktatur.

Christine Slättmyr, Norra Älvsborg: Kongressledamöter! Jag är i grunden positiv till friskolor, men jag har starka invändningar mot hur de tillkommer. Jag inser att *Ingegerd Wärnerssons* framlagda proposition när det gäller kommunernas inflytande vid etablering av friskolor är ett steg i rätt riktning. Men jag anser ändå inte att detta är tillräckligt, utan jag vill yrka bifall till motion 423 och dess första attsats, nämligen att kommunerna åläggs ansvaret att besluta om tillstånd vid etablering av fristående skola.

Jag vill motivera detta i tre punkter.

För det första gäller det ekonomin. Startande av friskolor som inte planeras tillsammans med kommunen leder oftast till en stor kommunal merkostnad. För 335 elever i den kommande friskolan i Uddevalla blir det en merkostnad på 7,2 miljoner kronor för kommunen, främst i utökade lokalkostnader.

För det andra gäller det ekonomistyrning. Betänk om man skulle överföra friskolornas tillkomst på andra samhällsområden. Tänk er ett privat bolag som vill starta äldreomsorg. Kommunen säger nej, men Socialstyrelsen säger ja. Bolaget startar, och kommunen får betala. Eller tänk er bolaget som vill starta sjukhus. Landstinget säger nej, men regeringen säger ja. Landstinget får betala. Eller varför inte tänka sig bolaget som vill starta ett alternativt svenskt försvar. Riksdagen säger nej, och FN

säger ja. *Bosse Ringholm* reduceras till en utbetalande politisk kamrer som får betala. Nej, jag håller med den kloke tidigare finansministern *Gunnar Sträng*, som så väl uttryckte det hela: ”Den som beslutar, den betalar.”

För det tredje gäller det samverkan. Det är viktigt att friskolor och kommunala skolor berikar varandra genom möjligheten att pröva nya arbetsformer. Det gäller allt från organisation till pedagogik. En lustfylld önskan till samverkan är grunden till en sådant ömsesidigt givande och tagande. Friskolor som kommer till stånd mot den egna kommunens vilja skapar oftast olust inför den samverkan som annars skulle kunna berika skolverksamheten i kommunen.

Helene Pettersson, Jönköpings län: Partikamrater! I går fick vi vara med och fira Unga Örnars 70-årsdag. På Örnarnas kongress i Älvsbyn i somras var skolan det hetaste debattämnet. Ungdomarna var oroliga för den segregation som kan följa med ett ökat antal fristående skolor. Många röster hördes för ett förbud. Som ni också hörde i går är Örnarnas ledstjärna att barn har rätt. Barn har rätt till mycket, bland annat likvärdig utbildning.

Alla elever har rätt att söka den inriktning man är intresserad av och vill utbilda sig inom. Den kommunala gymnasieskolan är skyldig att på något sätt tillhandahålla linjerna. I partistyrelsens utlåtande talar man för en utökad regional samverkan. Det stöder vi. Små kommuner klarar inte själva att tillgodose alla elevers önskemål och val. När det gäller specialinriktningar klarar inte heller regioner i samverkan att tillgodose detta. Då kan gymnasieskolorna ansöka om, och kanske få beviljat, ett riksintag. I vårt partiprogram har vi antagit förekomsten av alternativa driftsformer. Men i dag får fristående gymnasieskolor rekrytera elever från hela landet utan att behöva ansöka om riksintag. Jag vet att skolministern och gymnasiekommittén arbetar med frågan. Men i partistyrelsens utlåtande är motion 448 besvarad. Ska vi i fortsättningen ställa upp på att fristående gymnasieskolor bekostas av offentliga medel så ska de åtminstone konkurrera på samma villkor. Därför yrkar Jönköpingsdelegationen bifall till motion 448, som handlar om att rätten till riksrekrytering för fristående gymnasieskolor ska prövas på samma sätt som för den kommunala gymnasieskolan. På så sätt skapas lika villkor för skolan.

Sven Erik Joelsson, Gävleborg: Partivänner! Jag yrkar bifall till de ändringsyrkanden som jag har gjort och till motionerna 401, 444 och till partistyrelsens utlåtande över motion 423.

Vi har äntligen skrivit in i partiprogrammet att barn på sikt på ska få en avgiftsfri förskola. I konsekvensens namn måste vi också lyfta in det i riktlinjerna, vilket vi också föreslår från Gävleborg. I konsekvensens namn tycker jag också att kongressen bör bifalla den första attsatsen i motion 401. Vi behöver göra detta, och vi behöver göra det nu.

Betyg, som i många fall leder till att vi någonstans driver oss själva fram emot en treämnesskola, är inget bra sätt att i ett modernt samhälle bedöma andra människor. På sikt måste vi hitta andra vägar. Jag yrkar bifall till motion 444.

Vi har skrivit in en avgiftsfri förskola i partiprogrammet. Bifall till den motionen också!

Catarina Bergman, Dalarna: Ordförande, kongressledamöter! Vi föräldrar behöver vara delaktiga i våra barns vardag. Vi behöver ha en god kännedom om de villkor som gäller under deras arbetsdag. Barns och ungdomars villkor är avgörande för hur framtidens Sverige kommer att se ut. När vi föräldrar har gemensamma erfarenheter och upplevelser kan vi stötta och uppmuntra våra barn. Vi kan ställa krav och hjälpas åt att sätta barnet i centrum. I dag gäller kontaktdagarna fram till dess att barnet fyller elva år. Det är viktigt att kontaktdagarna gäller under hela grundskolan – upp till femton år. Behovet av kontaktdagar finns under hela grundskoletiden.

Jag yrkar därför på ett tillägg i riktlinjerna på sidan 10, rad 8, efter raden som slutar med "skolarbetet". Tillägget lyder: "Föräldrar behöver vara delaktiga i barnens vardag. Återinförandet av kontaktdagar ska på sikt omfatta hela grundskolan."

Anna Hedh, Kalmar län: God morgon, alla glada och pigga socialdemokrater! I förrgår beslutade kongressen till min stora glädje att målsättningen måste vara en kostnadsfri förskola i framtiden. Det är något som jag förresten själv hoppas kunna få ta del av om ett par år. Detta skrevs också in i partiprogrammet. Därför tycker vi från Kalmar partidistrikt med stöd från Dalarna och Västerbotten att detta också ska skrivas in i riktlinjerna, precis som sades tidigare.

Därför gör vi ett tilläggsyrkande i riktlinjerna på sidan 10, rad 25, efter meningen "Nu görs förskolan allmän och avgiftsfri för fyra- och femåringar i ett första steg och mactaxa införs." Där vill vi tillägga följande: "Detta ska ses som ett första steg till en avgiftsfri förskola."

Gunilla Svantorp, Värmland: Ordförande, ombud! Många skrivningar om skolan har ett stort kunskapsfokus. Självfallet är kunskapsmålen viktiga – mycket viktiga. Barnen ska kunna läsa, skriva och räkna när de lämnar skolan för att ha en bra grund att stå på när de går vidare i livet. Men – och det är ett viktigt men – skolan får inte bara handla om kunskapsmålet. Det är nu vi har chansen att visa vad en socialdemokratisk skola är i jämförelse med *Jan Björklunds* skola, där en stor mähysteri råder. Hos oss är hela barnet viktigt. Det måste vi visa i både ord och handling. Jag menar att uppdraget enligt läroplanen klart och tydligt talar om två likvärdiga vägskålar. Dels finns självfallet vägskålen med

kunskapsmålen, dels vågskålen där målet är att ge barnet gott självförtroende och en bra självkänsla. Barnen ska ha känslan av att någon har sett dem under dagen. Dessa båda vågskålar väger lika och är alltså lika viktiga.

Till viss del har jag och *Robert Uitto* från Jämtland fått lite grann ändrat i riktlinjerna, men det räcker inte. Därför yrkar jag redan nu bifall till *Roberts* förslag och även till följande ändringar: På sidan 10, rad 37: "Alla barn har rätt till grundläggande kunskaper och god självkänsla." På sidan 9, rad 33: "En skola som ger kunskap, självkänsla och trygghet åt alla." På sidan 9, rad 42: "Skolan ska ge den utveckling, de grundläggande kunskaper och den starka självkänsla som alla behöver och har rätt till."

Det är viktigt att vi i våra riktlinjer för in skrivningar om läroplanens båda vågskålar. Ingen fungerar utan den andra, så jag hoppas att mina förslag till förändringar bifalls av kongressen.

Åsa Lindestam, Gävleborg: Partikamrater! Jag undrar om vi alla förstår innebörden av det enormt stora beslut som vi har fattat om en avgiftsfri förskola på sikt. Därför vill jag yrka bifall till motion 401, första attsatsen.

Jag tror att det är jätteviktigt för våra små barn att de får möjlighet att finnas på förskolan, där föräldrarna inte behöver välja utifrån ekonomi utan utifrån vad som är bra för våra barn. Det är ett stort steg för oss att ta. Små barn behöver också ett socialt sammanhang, och de behöver träna konfliktlösning även i väldigt låg ålder – det vet jag. Trots det måste många föräldrar i dag avstå från förskolan. I vår kommun har vi en låg taxa i förhållande till många av er andra. Men ändå har vi föräldrar som inte väljer förskolan. De väljer i stället att ta hem sina barn på grund av ekonomin.

Jag är stolt över maxtaxan, och jag tror att den blir jättebra för oss. Men jag tror att även med den kommer detta att innebära att vissa tar hem sina barn.

Jag vill också yrka bifall till riktlinjerna på sidan 10, rad 7, med tillägg från SSU och Broderskap. Tillägget innehåller skrivningar om att planera, sätta upp mål och utvärdera undervisningen. Detta är en fantastiskt bra formulering om ni tänker er att fokus går över från undervisningen till barnet. Hur vill du vara med och planera för att din skolgång ska bli framgångsrik? Det är ett fantastiskt sätt att ge barnen inflytande. Helt plötsligt kan det då bli en helhet av detta. Vi vet ju att barn behöver helheter, och inte små delar. Jag yrkar bifall till tillägget.

Robert Uitto, Jämtland: Partivänner! Jag yrkar bifall till motion 444, som tillgodoser mina ambitioner om att byta ut betygen mot rättvisare former av utvärderingar i våra grundskolor. Jag vill också införa en liknande skrivning som den som *Anna-Karin Lundström* har. Den handlar om att en fortsatt satsning på gymnasieutbildningen med större antagningsmög-

ligheter gör att behoven av nuvarande betygssystem i grundskolan minskar alltmer. Detta gäller riktlinjerna på sidan 11, rad 18. Kanske kan vi jämka ihop oss.

Vidare föreslår jag en skrivning på sidan 10, rad 39, enligt följande: ”Dessutom är varje barn som lämnar skolan med dåligt självförtroende och en ofullständig tilltro till sin egen förmåga att lära ett ytterligare misslyckande.”

Partivänner! Ett antal av er måste anses som inte dugliga – inte godkända – och det är jag som enligt en förbestämd mall kan diskvalificera er! Sådan är faktiskt vardagen för många barn i våra skolor. Vi socialdemokrater måste till skillnad från borgarna i Stockholm visa att betygen i grundskolan inte är rättvisa. Enligt min mening måste varje barn kunna lämna skolan med en tilltro till sin egen förmåga att lära. Skolan måste utgå från mål som individuellt kan uppfyllas av varje enskild elev.

Att ibland som socialdemokratisk skolpolitiker tvingas göra uttalanden om att skolan nog behöver skydda barnen från betygen känns tråkigt med tanke på att det är vi socialdemokrater som är ett ledande parti för en rättvis skola. För en gammal SSU-are som jag är det oerhört spännande när man har kämpat under många år för att betygen ska bort att faktiskt kanske komma till en seger här. Det blir en seger för barnen i det ställningstagande mot betygen i grundskolan som är gjort på den här kongressen.

För att ytterligare visa på en socialdemokratisk grundsyn i skolan är det viktigt att i skrivningar lyfta in formuleringar i riktlinjerna som också visar på andra värden i skolan än de rent kunskapsmässiga.

Åsa Westlund, Studentförbundet: Partivänner! Detta kapitel heter En skola som ger kunskap och trygghet åt alla. Om man läser de senare underrubrikerna ser man att det står: En allmän förskola lägger grunden, alla skolor ska vara bra skolor, alla barn har rätt till grundläggande kunskaper, fler lärare och andra vuxna i skolan och, till sist, en gymnasieskola i utveckling.

Men vi har ju kommit så mycket längre med socialdemokratisk utbildningspolitik! Vår politik har gjort att högskolan numera är ett val för alla, och inte längre en elitutbildning. Vi har satsat enorma summor på att göra vuxenutbildningen till en möjlighet för var och en. Därför tycker jag att det är lite synd att vi stannar här när vi pratar om skolan. Som det är nu ligger avsnittet om högskolepolitik och livslångt lärande under det kapitel som handlar om tillväxt- och regionalpolitik. Och visst är utbildning en jätte viktig del av tillväxt- och regionalpolitiken – men jag hade hoppats att vi hade kunnat sätta människan främst. Utbildningen är för människan, och inte för företagen.

Därför vill jag uppmuntra nästa kongress att göra om detta i sina riktlinjer, så att vi har det perspektivet nästa gång. Det är ju lite för sent nu att ändra så mycket som jag skulle vilja göra.

Jag ska ändå göra en liten markering åt det här hållet genom att yrka att ett nytt stycke skrivs in på sidan 11, rad 19. Det lyder: "Högskolepolitiken ska vara en kraft för social förändring. Den sociala snedrekryteringen till högskolan måste motverkas redan i grund- och gymnasieskolan. Den möjlighet till personlig utveckling och fördjupade kunskaper som högskolestudier ger får inte vara förbehållen vissa grupper i samhället."

På så sätt, genom att ha en ytterligare underrubrik som börjar med orden Högskolepolitiken ska vara en kraft för social förändring, visar vi att vi har nått mycket, mycket längre.

Steve Sjögren, Kalmar län: Ordförande, kongressdeltagare! Tänk er en förskoleklass, där vi har 15–20, ja kanske 25 unga människor. Under ett antal år kommer flera av dem att ha en mycket trevlig tillvaro i skolan. Några av dem kommer kanske att få någon sådan här fiffig förkortning – ADHD, DAMP eller något annat. Så småningom har de kommit upp till det sista året. Då har deras lärare uppdraget – och det är faktiskt vårt uppdrag – att plocka fram den stora svarta stämpeln med "icke godkänd". Man säger "icke godkänd" till en ung människa som just då befinner sig i den tid i livet då man är som mest känslig, då det händer allra mest och då man faktiskt bryter upp från barnets värld till den vuxnas. Jag tycker inte att "icke godkänd" är någonting som vi socialdemokrater ska slåss för eller kan låta vara kvar.

Därför yrkar jag bifall till motion 445 från Oskarshamnns arbetarekommun och Kalmar läns partidistrikt. Ni kamrater har möjligheten i dag att se till att inga ungdomar i framtiden ska behöva bära stämpeln "icke godkänd". Se till att lägga rösten rätt! Om en stund har ni den möjligheten. Häng med mig då, och rösta positivt!

Tor Israelsson, Västerbotten: Ordförande, partikamrater! Vi har i dag ett handikappolitiskt program som antogs under våren 2001. Detta program tycker jag är väldigt bra, men jag tycker att det är konstigt att det inte finns någonting i de politiska riktlinjerna om detta. Därför vill jag göra ett tillägg på sidan 10, rad 35, efter meningen som slutar med "den är dålig". Där vill vi lägga till: "Rätten att fritt välja utbildning ska gälla alla. Därför ska de statliga bidragen till skolor och andra utbildningsanordnare vara sådana att studerande med funktionshinder inte utestängs från utbildning."

Kent Waltersson, Östergötland: Partivänner! Det är roligt att vi nu har kommit till den punkt i skoldebatten där vi kan diskutera politikens innehåll på skolans område. Det var ju det som många av oss efterlyste i går när vi talade om driftsformer och de fristående skolorna. På många sätt är det bra texter som partistyrelsen lyfter fram i förslaget till riktlin-

jer. Samtidigt visade måndagens temaarbete på några av de punkter där det finns behov av tillägg och förtydliganden. Jag tänkte å Östgötadelegationens vägnar ta upp tre tillägg som vi skulle vilja ha tillförda till riktlinjerna.

För det första vill vi ha en ny mening på sidan 10, rad 7, efter den mening som slutar med orden "behöver stärkas." Den meningen lyder kort och gott: "Segregationen måste aktivt motverkas." Jag tror att argumentation känns överflödigt; vi hade detta uppe i går när vi diskuterade frågan om de fristående skolorna.

För det andra har vi ett förslag om en ny mening på sidan 10, rad 31, som lyder: "Politiken måste ställa höga krav på kvalitet samtidigt som vi ger förtroende och utrymme för elever och personal." Med det slår vi fast att vi står på decentraliseringens och det fördjupade lokala inflytandets sida samt att detta är en långsiktig strategi, samtidigt som vi inte ska vika från det politiska ansvaret.

För det tredje vill vi ha en ny mening på sidan 10, rad 33, som lyder: "Skolan ska vara öppen och fungera som en självklar mötesplats i när-samhället". Fortfarande är alltför många skolor stängda, och det finns ingen möjlighet för vare sig vuxna eller barn att vara i skolan och göra andra saker än att få undervisning.

Jag måste också säga någonting om de fristående skolorna eftersom jag har några sekunders talartid kvar. Jag trodde i och för sig att den diskussionen avslutades i går, men nu har den kommit upp till debatt igen. Jag vill bara understryka att jag tycker att det var en bra kompromiss som vi nådde i går. Vi var överens om ett stärkt kommunalt inflytande och att segregationsriskerna är ett av de allvarligaste problem som vi måste hantera. Jag tycker också att det var en bra kompromiss, som ändå ledde fram till en balans mellan kommunalt inflytande och nationellt inflytande och som kan garantera en likvärdighet över landet och en långsiktighet. I det beslut som vi fattade i går låg också ett nej till det kommunala vetot.

Britt-Marie Sellén Nilsson, Jönköpings län: Partikamrater! I går läste jag i Dagens Nyheter att Stockholm tänkte starta ett uppror mot Skolverkets beslut om att slopa betygsgränserna i de nationella prov som man utför i årskurs fem och årskurs nio. Skolborgarrådet i Stockholm anser att betygsgränserna måste finnas för att garantera rättvisa över hela landet och att det handlar om rättssäkerhet. Han tar till så stora ord som att det kan vara "livsavgörande" för eleverna. Han talar om livsavgörande när det gäller barn som är under 15 år! Vart är vi på väg?

Många ungdomar i dag stressar alldeles för mycket, och betygshetsen är boven i dramat. Det är väl ingenting som vi direkt kan skriva under, men i våra riktlinjer finns det ingenting som talar om i vilken riktning vi vill gå när det gäller just betygen i skolan. Vad är vår vision om en sådan central fråga som betygen? Samma organisation som säger till oss att vi

ska gå i skolan kan också indirekt genom betygen säga: Du duger inte! Är det rätt att barn före 15 års ålder får en sådan stämpel på sig?

I utlåtandet till motionen angående en betygslös skola är partistyrelsen positiv, och säger bland annat att man kan ersätta betygen med individuella utvecklingsplaner som kombineras med utvecklingssamtal. Menar vi allvar med att vi ska bemöta dem som menar att det endast är fler prov och fler betyg som skapar kvalitet i skolan så måste vi också visa detta i utlåtandet.

Det är också viktigt att vi talar om att vi med en betygsfri skola inte menar en kravfri skola.

Jag vill passa på att yrka bifall till *Anna-Karin Lundströms* tillägg i riktlinjerna, och jag vill också yrka bifall till motion 446. Det finns ytterligare motioner med samma inriktning.

Anna-Karin Lundström, Stockholms län: Partivänner! Visst har väl ni som jag sett de återkommande kvällstidningslöpsedlarna? "Så bra är din skola", står det. Man kastar sig över tidningen, slår upp sidorna 6 och 7 – och vad möts man av? Är det en beskrivning av förmågan hos olika skolor att hävda alla människors lika värde? Är det en beskrivning av olika starka elevråd eller av hur man jobbar med goda föräldrakontakter? Är det en beskrivning av förmågan hos eleverna att ta ansvar för sig själva och andra och av skolans förmåga att utveckla detta? Nej, vi får se tabeller över betyg! Det är ju bara en pytteliten del av alla de resultat som skolorna faktiskt skapar. Betygen är inte bara en pytteliten bit, utan dessutom ett system som i grunden bygger på orättvisor. Det är så illa att Skolverket nu har valt att presentera sin betygsstatistik justerad med hänsyn till klass, kön och etnicitet. Ett sådant system kan vi inte stå bakom i all evighet.

Ett litet steg på vägen är förstås *Robert Uittos* förslag i motionerna 443 och 449, men också ett tillägg till riktlinjerna på sidan 10, rad 8: "Utvecklingssamtal, åtgärdsprogram och individuella utvecklingsplaner syftar framåt och ger eleven möjlighet till inflytande. Detta tillsammans med att förstahandsvalet till gymnasiet tillgodoses gör att grundskolebetygen som urvalsinstrument på sikt spelar ut sin roll." Jag hoppas att ni stöder detta förslag!

Ulf Olsson, Älvsborgs södra: Partivänner! I tisdags antog vi ett nytt parti-program. Det är ett program som beskriver våra grundläggande värderingar och vår samhällssyn. I programmet slår vi fast att alla barn har rätt till en bra utbildning. Tyvärr ser vi i dag en utveckling av vårt utbildningssystem där vi får en allt större segregation. Med alltfler etableringar av fristående skolor ser vi hur barn delas upp beroende på föräldrarnas bakgrund. Barn delas upp beroende på religiös, etnisk och social bakgrund.

Lokalt ser vi den ökade segregationens följder. Trots detta är det lite vi kan göra åt den ökade segregationen på det kommunala planet, för även om skolan är kommunaliserad sedan tio år tillbaka finns det inget lokalt inflytande vid friskoleetableringar. Via Skolverket utövar nämligen staten i dag veto vid lokala friskoleetableringar. Nu föreslås visserligen att Skolverket ska ersättas av en särskild nämnd med några kommunala representanter. Men fortfarande kommer beslutet att fattas långt ifrån den enskilda kommunen.

Jag vill därför yrka bifall till den första attsatsen i motion 423 från Kristianstads arbetarekommun. Den innebär att kommunerna åläggs ansvaret att besluta om tillstånd vid etablering av fristående skola.

Jörgen Danielsson, Södermanland: Jag börjar med att yrka bifall till *Anna-Karin Lundströms* tilläggsförslag, tillsammans med hela Södermanlandsdelegationen.

Partivänner! För oss socialdemokrater handlar det om att skapa en skola för alla elever oavsett bakgrund och förutsättningar där de får den hjälp och stöttning som de är i behov av för att klara skolan. Med en sådan ambition passar inte dagens betygssystem in eftersom det tenderar att bli en envägskommunikation från skolan till eleven och föräldrarna. De talar inte på ett tydligt sätt om vilka mål en elev har att nå eller vilka mål eleven har klarat av under året. Dagens betygssystem tenderar snarare att stjälpa än att hjälpa elever i deras skolgång.

En viktig faktor för att lyckas med vårt mål är att det skapas en konstruktiv dialog – muntlig som skriftlig – mellan elev, förälder och lärare där det tydligt framgår vilka mål eleven ska nå. Detta innebär att alla parter blir delaktiga i processen att stödja eleven igenom hans eller hennes skolgång. Får eleven sedan sitt förstahandsval till gymnasiet tillgodosett så har betygen spelat ut sin roll som urvalsinstrument.

Sven Lindkvist, Skåne: Ordförande, partikolleger! Som förslag från Skånedlegationen vill jag föreslå bifall till motion 423 från Kristianstad arbetarekommun samt bifall till motion 443 från Malmö arbetarekommun. Jag yrkar också bifall till riktlinjerna, rad 10, i enlighet med *Anna-Karin Lundströms*, Stockholms län, förslag.

Som skolnämndens ordförande har jag vid åtskilliga tillfällen känt mig oerhört besviken när jag har träffat föräldrar som har fått budskapet att gymnasieskolan inte längre finns tillgänglig för deras barn beroende på betygen. Vi ska komma ihåg att det oftast är föräldrar som tillhör vår väljargrupp. Med dagens betygssystem kan de inte ge framtidsyerna till barnen. Tidigare betygssystem innebar med all säkerhet att det blev en gymnasielinje – troligtvis en yrkesinriktad linje. Detta beslut innebär att det är Komvux och den treåriga individuella utbildningen som ligger framför dem.

Det är nästan med ett hänfullt leende man hör en person säga att han eller hon har sökt in på en friskola som är ett gymnasium inriktat på golf. Det är här man skapar både ilska och tårar. Vi menade nog inte att detta var "en skola för alla". Vi menade nog att den kommunala skolan skulle vara en skola som är till för alla oavsett vem du är och varifrån i samhället du kommer. Låt oss i dag verkligen sätta ned foten för att skapa en skola för alla, och inte bara för några få!

Kicki Johansson, Örebro län: När många av oss gick i skolan gick vi först på lågstadiet, sedan mellanstadiet och sedan högstadiet. När vi hade matematik räknade vi alla i 40 minuter i samma bok. I dag är det lite annorlunda – men långt ifrån överallt. Forskningen visar att vi lär oss på olika sätt och olika fort. Det borde väl också gälla våra barn och ungdomar? Stadierna är borttagna i teorin, men i verkligheten är det ofta både gränser och avgrunder mellan de gamla stadierna och mellan olika skolformer.

Olika syn på kunskap, arbetssätt och samarbete blir hinder på barnens väg genom skolsystemet. För att målen ska nås måste synen på utveckling och lärande förändras, och samarbetet kring våra barn och ungdomar måste bli bättre.

Därför skulle jag vilja ha ett tillägg efter sidan 10, där det står: "Alla elever har...i skolan." Det ska stå: "Eftersom lärandet är en individuell process ska läroplanens mål nås i ett nära samarbete mellan och inom olika skolformer." Med tanke på alla tillägg kan jag tänka mig en förkortad version med samma innehåll.

Jag vill avsluta med att tacka alla i den här gruppen. Det har varit jättespännande samtal, ett givande och ett tagande och en bra dialog. Det är ett föredömligt sätt att arbeta!

Solveig Ingemarsson, Västmanland: Tack för det positiva svaret på motion 438, attsats 1-3, gällande förstärkt utbildning och kompetens redan i förskolan för att förebygga läs- och skrivsvårigheter! Jag hade dock önskat att även den fjärde attsatsen hade bifallits och inte enbart besvarats med att föräldrainsformation om läs- och skriftspråkutvecklingen ska ske genom föräldrasamtal eller utvecklingssamtal i förskolan.

Att ge barn ett bra språk är att ge dem en god start i livet. Det tidiga samspelet mellan mamma och barn eller mellan pappa och barn är nödvändigt för att språkutvecklingen ska komma i gång. Det är också då som självkänslans levnadslopp tar sin början. Det handlar alltså om allas lika rätt till ett bra språk och om vikten av vad som sker i själva mötet för barns självkänsla.

Barns språkutveckling startar egentligen redan på skötbordet. Det vore fantastiskt bra om vi kunde starta utbildningen av nyblivna föräldrar tidigare. Att enbart ge muntlig information till föräldrar med barn i för-

skoleålder om läs- och skriftspråksutvecklingen räcker inte. En handlingsplan som ger hjälp och stöd till både förskollärare och föräldrar bör utarbetas.

Föräldrar måste vara ett viktigt komplement och stöd till förskolans arbete med läs- och skriftspråksutvecklingen. Här skulle barn med funktionshindret dyslexi kunna få en bättre utveckling med tidigare insatser. Därför yrkar jag bifall även till motion 438:4, om att utarbeta en handlingsplan om hur blivande föräldrar kan informeras om skriftspråksutvecklingen i förskoleåldern.

Lena Malm, Göteborg: Ordförande, partivänner! Förra vintern visade TV 4 en serie om hur vardagen kan vara i en skola. Det var Brunnsboskolan i Göteborg – den skola där min dotter började nu i höstas. När den serien spelades in hade skolan ingen ordinarie rektor eller skolledare. Det gjorde att man kände sig som i en båt utan styrning. Förra hösten rekryterades en skolledare till skolan. Han har både idéer och vilja att utveckla och förbättra arbetet på skolan. Han sätter elevinflytandet främst. Det gör ju vi socialdemokrater också. Jag tror att den här rektorn även i fortsättningen kommer att följa inriktningen i sitt arbete – den inriktning som vi nu skriver in i riktlinjerna.

Jag är glad att vi för in skolledarskapets betydelse i våra riktlinjer. Jag tror också att vi hade kunnat lyfta fram ledarskapets betydelse på fler platser. Men jag är nöjd med att vi lyfter fram det när det gäller skolan och med att vi skriver in det i riktlinjerna.

För att alla skolor ska vara bra skolor behöver utvecklingsarbetet inom skolan fortsätta. Vi slår fast i riktlinjerna att skolan är decentraliserad, med stor lokal frihet och stora möjligheter att utveckla särskilda pedagogiska inriktningar och arbetsätt. Fyra motioner berör frågan om skolutveckling. I partistyrelsens utlåtande fastslås att arbetsätt och arbetsformer i dag avgörs av dem som berörs, det vill säga skolpersonal i samverkan med elever och föräldrar. Men jag tycker att vi blir för detaljerade i hur skolarbetet ska organiseras när vi skriver att klasserna måste bli mindre. Dessutom tror jag att det kan leda tanken fel och ha en oönskad effekt, då det ibland är rätt att ha större grupper i en del av undervisningen så att man kan ge utrymme för att minska utrymmet för andra. Jag hoppas att vi i riktlinjerna stryker meningen om att klasserna måste bli mindre.

Sara Heelge Vikmång, Östergötland: Kamrater! Det finns mycket som jag skulle vilja säga om skolan. Det har sagts mycket klokt här i dag. Jag skulle vilja prata om allas rätt till kunskap som en demokratisk rättighet. Att kunna läsa och skriva är en förutsättning för att kunna delta i ett demokratiskt samhälle. Jag skulle vilja prata om skolan som en samhällsförändrande kraft där vi möts och kan få förstärkning för varandra. Jag

skulle vilja prata om skolan som en öppen plats – en mötesplats mitt i samhället där föräldrar, elever, föreningar och företag kan vara även efter det att skolan har stängt. Men mina tre minuters talartid tillåter inte det. Därför vill jag prata om elevernas rätt till makt och inflytande i skolan.

SSU kräver att elever får mer att säga till om. Vi vet att verksamheten i dag oftast styrs av vuxna. Den planeras av vuxna och det är de vuxna som sätter upp målen och utvärderar elevernas arbete. Men elever måste få mer att säga till om än färgen på gardinerna och menyn i kaféet. Eleverna måste få inflytande över undervisning och arbetstid – för vem vet bättre än jag själv hur jag lär och när jag lär på bästa sätt? Jag tycker att skolans 40-minuterslektioner och samma schema för alla har spelat ut sin roll. Någon är bäst på morgonen, och någon är bäst på eftermiddagen. Flexitid kan vara ett sätt att påverka sin arbetstid.

SSU kräver därför att följande läggs till i riktlinjerna på sidan 10, rad 7: "Eleverna måste ges rätten att planera och sätta upp mål och utvärdera undervisningen. Eleverna måste också i ökad utsträckning kunna påverka sin arbetstid."

Jag vill också säga något kort om betygen. Betyg innebär en stressad situation för våra unga i dag. Betyg innebär att vi sätter stämpeln på någon som kanske är 14-15 år: "Du är icke godkänd!" Det stämmer inte överens med vår människosyn. Därför yrkar jag bifall till *Anna-Karin Lundströms* förslag.

Mats Wiking, Norra Älvsborg: Ordförande och partikamrater! Alltför många elever uppnår inte kunskapsmålen i grundskolan. Anledningarna är många: ökade kunskapskrav, en mer teoretiskt inriktad utbildning samt, för många kommuner, en sämre ekonomi som ger färre möjligheter till hjälpinsatser för elever med särskilda behov. Jag önskar därför en mer lustfylld skola – en skola där elever med mer praktisk-estetiska kunskaper får tillräckligt utrymme. Det ska vara en möjligheternas skola där vi erbjuder en mångfald av möjligheter för de elever som inte passar in i den alltmer teoretiska skolan.

Vi talar ofta om att barn med särskilda behov ska komma i första rummet. Men vilka chanser ger vi dem egentligen?

Ofta slutar de årskurs 9 med betyget icke godkänd, och ofta får de fortsätta på det individuella programmet på gymnasiet. Att ha betyget Icke godkänd är inget att skämmas över, för våra individuella program gör mycket bra insatser. Men insatserna är inte tillräckliga. Jag vill se en röd tråd från förskola, genom grundskola och upp genom gymnasium där alla elever ges möjligheter till en fullgod utbildning. Inga elever ska bedömas icke godkända, utan de ska känna att de efter årskurs 9 har möjlighet till fortsatt utbildning.

Därför stöder jag motion 446 om ett avskaffande av betygen i grundskolan, och därför måste gymnasieskolan utvecklas och bli en del av den obligatoriska skolan.

Precis som anges i motion 447 bör också ett nationellt lärlingsprogram införas. Det skulle kunna bli det komplement som dagens gymnasieskola saknar för att bli en möjlighet för alla elever. Detta är särskilt viktigt för de elever som i dag inte känner någon större lust för fortsatta teoretiska studier. Men de kommer att behövas på en framtid arbetsmarknad.

Jag yrkar bifall till motionerna 446 och 447 samt bifall till *Gunilla Svantorps* yrkande.

Preben Andersson, Skåne: Kamrater! *Kicki Johansson*, Örebro län, har som en konsekvens av tillägget i partiprogrammet föreslagit ett tillägg till texten vad gäller de politiska riktlinjerna på sidan 10, rad 39, efter meningen "Alla elever har rätt att nå kunskapsmålen i skolan.": "Men eftersom lärandet är en individuell process ska läroplanens mål nås i ett nära samarbete mellan och inom olika skolformer."

Detta tilläggsförslag yrkar jag på Skåneombudens vägnar bifall till. Dessutom yrkar jag bifall till *Kent Walterssons* tilläggsförslag.

Precis som *Kicki* sade tycker också jag att det känns underbart skönt med temagruppen. Jag vill rikta ett varmt tack till presidiet som verkligen har lyssnat. Vi har haft en bra dialog.

Tord Tjernström, Södermanland: Ordförande, kongressledamöter! Med tanke på det beslut som togs i går yrkar jag på ett tillägg avseende sidan 10, rad 25, efter meningen "Nu görs förskolan allmän och avgiftsfri för 4-5-åringar i ett första steg och maxtaxa införs": "samt sträva mot en avgiftsfri förskola".

Sven-Erik Sveed, Jämtland: Ordförande, partikamrater! Jag yrkar bifall till min motion 425 om en skola för alla samt till min motion 444 om traditionella tester och betyg. På grund av tidsbegränsningen hinner jag bara med den senare motionen om betygen. Jag vill tacka er alla som yrkat bifall till denna motion.

Skolborgarrådet *Jan Björklund* i Stockholm, som ofta kräver skriftliga omdömen för alla årskurser i grundskolan, saknar förmåga, eller vilja, att ta till sig modern forskning kring inlärning och utvärdering. I dag vet vi att både utveckling och lärande primärt är sociala processer och att kunskap utvecklas i socialt samspel. Utvärderingen i skolan ska vara en källa till insikt och hjälp i stället för, som *Jan Björklund* vill, ett tillfälle till utmätning av belöningar och straff. Dessutom ska utvärderingen vara en integrerad del av skolarbetet och inte vara åtskild från undervisningen.

Den insikten innebär att vi måste skapa lärandesituationer där alla elever känner sig trygga och kan utveckla sina förmågor i socialt samspel. För att lyckas måste vi kasta gamla teorier om intelligens överbord. Av egen lång erfarenhet vet jag att alla elever kan lära. Det handlar om bemötande och insikt om att vi har olika inlärningsstilar.

I dag stämplar samhället genom ett ålderdomligt utvärderingssystem tusentals elever i grundskolan som icke godkända. Meddelandet "du är icke godkänd" kan drabba den mest ambitiösa eleven i en grupp på grund av att provbetingelserna är felaktiga och att skolarbetets uppläggning inte passar elevens inlärningsstil. Att på så bristfälliga grunder ge våra barn i det obligatoriska skolväsendet beskedet att de inte duger i samhällets ögon är liktydigt med att kränka och psykiskt misshandla dessa barn. Jag överväger därför att hos Barnombudsmannen pröva nuvarande system gentemot barnkonventionen, skollagen och andra konventioner.

Birgitta Halvarsson, Värmland: Partivänner! Jag har lite funderingar kring motion 448 om fristående skolor och deras rekrytering. Yrkandet i motionen går ut på att de fristående gymnasieskolorna lika väl som de kommunala gymnasieskolorna ska provas innan riksintag får göras. Enligt partistyrelsens utlåtande är motionen att anse besvarad. Svaret har på många punkter ett bra innehåll när det gäller gymnasieskolans utveckling. Dock kan jag inte se något svar på just detta. Därför skulle jag önska att motionen kunde bifallas. Åtminstone vill jag skicka med att den parlamentariska gymnasiekommitté som ska titta närmare på utvecklingen också kunde ha i uppgift att titta på just detta. Jag tycker inte att de fristående gymnasieskolorna ska ha en "gräddfil" in för att få göra ett riksintag, utan det bör vara likställighet med de kommunala gymnasieskolorna.

Jag yrkar bifall till motion 448.

Karl-Erik Innala, Skåne: Ordförande! Jag yrkar bifall till motion 447 om införandet av ett nationellt lärlingsprogram. Jag har läst partistyrelsens motionsutlåtande och förslagen till riktlinjer och tycker att de är positiva. Min motion har väl inte större möjligheter än en snöboll i helvetet när det gäller att klara sig igenom, men en tanke kan ändå väckas inför framtiden.

Inom socialdemokratin talar vi ofta om hög utbildning och om forskning, och dessa är mycket viktiga för den framtida samhällsutvecklingen. Men vi får inte glömma bort de människor som i dag upplever den gymnasiala nivån som oöverstiglig på många sätt. Det är viktigt att säga att tanken med lärlingsprogram inte är att tränga undan någon av de traditionella utbildningsformer vi i dag har, utan lärlingsprogram ska ses som komplement, som en extra dörr in till arbetsmarknaden. I det avseendet behöver vi i framtiden vara så många som möjligt för att kunna hävda vår generella välfärd.

Bakgrunden till motionen är att jag under en period arbetade på ett behandlingshem för ungdomar som av olika skäl hamnat lite snett i livet. De var duktiga på många sätt, men den traditionella skolan räckte inte till. I deras fall hade ett lärlingsprogram med tydliga avtryck av arbetar-

rörelsen varit mycket bättre än det som det i dag snickras på hos de borgerliga partierna. Lärlingsprogram är kanske inte det allra bästa; det kan finnas bättre lösningar. Men arbetet med att alla ska få plats på den framtida arbetsmarknaden måste ha högsta prioritet.

Johan Öhrn, Norrbotten: Kongressdeltagare! Kunskap är en viktig del av en människa. Kunskap är en viktig förutsättning för individuell utveckling. Det tror jag att alla är eniga om. Vi hade en viktig diskussion om betygen här i morse. I dagsläget mäts mina kunskaper med ett antal olika bokstäver i diverse kombinationer som tydligen ska tala om vad jag kan. I dag hetsas många elever att få så bra betyg som möjligt. Det viktigaste är inte den kunskap som jag ska inhämta, utan viktigast är om jag får betyget väl godkänd på historieprovet på tisdag. Om jag sedan har tappat mina kunskaper på onsdagen är mer ointressant. Hur kul är det att bli stämplad som icke godkänd i historia när ens kamrater stämplats som mycket väl godkända?

Betygens viktigaste funktion i grundskolan är att fungera som ett urvalsinstrument för att ta sig in i gymnasieskolan. Vi i SSU anser att den gymnasieskola som vi ska ha ska vara öppen för alla. Det innebär att så länge jag uppnått nivån godkänd i grundskolan ska jag ha rätt att gå vilket gymnasieprogram jag vill. SSU tycker inte att ett antal bokstäver i ett dokument ska avgöra en människas framtid.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget från *Anna-Karin Lundström*, Stockholms län, med flera.

Ann-Christine Wåhlberg, Stockholms län: Vi i Stockholms län har väckt motion 403 om skolan och friskolornas roll. Fjärde attsatsen där tillhör inte mängden bifallna attsatser. I attsatsen heter det att kommunen ska ha ett avgörande inflytande över etablerandet av friskolor. Vi är alls inte ledsna för det eftersom vi de facto är överens om att kommunerna ska få ett förstärkt inflytande. Dessutom finns det nu en proposition som möter vårt gemensamma krav. Därmed kan det bli mer ordning och reda i tillståndshanteringen, och friskolorna kan äntligen bedömas utifrån ett helhetsperspektiv över kommunernas hela skolväsende. Allt sätts, kan man säga, i ett sammanhang. Detta har vi ju alla efterlyst. Oerhört viktigt är också att elever och föräldrar ges möjlighet att ha en åsikt.

I dag i Dagens Nyheter framstår det alldeles klart att *Lars Leijonborg* inte delar vår åsikt. Det är märkligt att folkpartiledaren motsätter sig en betydligt bättre tillståndshantering. Varför tycker Leijonborg att det är så hemskt att elever och föräldrar också ska få tycka till? Vad är han rädd för?

Jag vill passa på att uppmana *Lars Leijonborg* att sluta gnälla och att i stället vara mer kreativ. *Lars Leijonborg*, lyssna på *Ingegerd Wärnersson*! Du kan börja med att stödja propositionen.

Kristina Svensson, Dalarna: Ordförande, partivänner! I Borlänge kommun har vi utbildad elevrådsrepresentanter i årskurserna 4–9 enligt FN:s barnkonvention. Naturligtvis har vi också utbildad tjänstemän och förbarnenvalda, vilket faktiskt var intressant. Vi har även frågat elever i årskurserna 1–9 vad de saknar mest i utbildningen. Det fanns ett dominerande svar: "Vi barn och ungdomar vill ha mer av vuxnas tid!" Vår tid var alltså det dominerande i svaren. Detta med tid för våra barn ska kanske ni liksom jag fundera lite mer på.

Därför yrkar jag bifall till tilläggsyrkandet från *Catarina Bergman, Dalarna*. På sidan 10 i förslaget till politiska riktlinjer står det på rad 7: "Föräldrarnas engagemang ska stimuleras och tas tillvara i skolarbetet." Sedan kommer tillägget på rad 8: "Föräldrar behöver vara delaktiga i barnens vardag. Återinförandet av kontaktdagar ska på sikt omfatta hela grundskolan."

Vidare yrkar jag bifall till yrkandet från *Anna Hedb, Kalmar län*.

Henrik Axelsson, Kalmar län: Kamrater! Demokrati måste vara mer än ett avsnitt i samhällsboken. Demokratins principer måste genomsyra hela skolgången. Skolan tar inte i tillräcklig utsträckning vara på vad eleverna tycker. Jag ansluter mig därför till *Sara Heelge Vikmäns* förslag om ett tillägg i de politiska riktlinjerna som handlar om att eleverna ska få vara med och planera, sätt upp mål och utvärdera undervisningen – allt detta för att eleverna i större utsträckning ska kunna påverka sin tid i skolan.

Tror ni att det vi lär oss kommer vid en speciell ålder? Tror ni att vi lär oss nya saker på en bestämd tid? Det tror inte jag. Tvärtom hävdar jag att varje individ lär sig saker i sin egen takt. Det viktiga med skolan är att eleverna lär sig saker efter egna förutsättningar. Givetvis ska de svara mot de grundläggande kunskapsmål som ska vara uppfyllda när eleven lämnar grundskolan. Förr eller senare lär sig eleven det som han eller hon behöver lära sig.

I dag spenderar man en förutbestämd tid i grundskolan. Därefter sorteras man som elev in i olika fack. De facken kallas icke godkänd, godkänd, väl godkänd och mycket väl godkänd. De elever som skulle ha behövt mer tid och mer resurser för att lära sig kallas för icke godkända elever. Detta är att sparka på dem som redan ligger! Först har skolan låtit bli att se till den enskilda elevens behov. Detta leder sedan till att eleven inte kommer in på sitt förstahandsval till gymnasieskolan.

Jag yrkar bifall till motion 445 och till *Sara Heelge Vikmäns* yrkanden. Jag hoppas att partikongressen väljer att bryta de fastlåsta mönstren i skolan; det skulle många elever uppskatta.

Mi Bringsaas, Jämtland: Kamrater! Först gäller det ett tillägg i riktlinjerna på sidan 10, rad 36: "För att stimulera detta utan att undergräva det demokratiska inflytandet kan skolan driven på entreprenad vara en möjlighet som fortfarande ger kommunerna kontroll över kvaliteten."

Jag yrkar bifall till detta tilläggsförslag samt bifall till motion 444.

I förslaget till politiska riktlinjer talas om valet av skola. Många av oss känner genast oro inför till exempel utbredningen av friskolor och därmed för den uppenbara risken för segregering. Dessutom är vi många som är överens om att friskolans införande i vårt land redan från början gick snett. En dåligt förberedd lag tillät företeelsen, utan att de både ekonomiska och segregerande konsekvenser förutsågs som detta fick ute i kommunerna. Nu är läget sådant att debatten måste hyfsas. I många motioner i dag krävs det ett större inflytande från kommunernas sida vid etablering av friskolor. Att låta kommunerna ansvara för skolutvecklingen och mångfalden blir dessutom ett bättre sätt att mer fokusera på den segregering som redan finns.

I nuvarande friskolesystem destinerar vi skattemedel till verksamheter som står utanför en direkt demokratisk påverkan. Därför vill jag slå ett slag för den entreprenad som många kommuner utnyttjar, till exempel inom omsorgen. Inom grundskolan kan vi i dag inte uppdrå åt föreningar, kooperativ och andra att driva den skola för vilken vi satt upp riktlinjer. I stället avhänder vi oss ansvaret genom att tillåta friskolor. I en entreprenad kan vi lägga våra kvalitetskrav, våra styrinstrument och våra egna krav på inflytande från elever och föräldrar. Också med hänsyn tagen till den nya inledningen kan vi utveckla tankarna kring detta. I en entreprenad kan vi dessutom utvärdera verksamheten utifrån våra egna uppsatta mål.

Anders Rosén, Halland: Ordförande, kära partikamrater! Jag yrkar på en ändring beträffande riktlinjerna. Det gäller ordet klass. I våra riktlinjer, som jag tycker är ett mycket modernt dokument, använder vi ett felaktigt ord. Det kan tyckas som en petitess att vilja ändra "klass" till "grupp", men det säger en hel del om vår syn på skolans inre arbete. Vi vill ha ett friare sätt att bedriva undervisning och ett friare sätt för skolan själv att organisera sig. Det tycker jag är en viktig signal, och därför yrkar jag att vi byter ut "klass" mot "grupp".

Mitt andra yrkande gäller betygen. Det är så självklart att vi på en socialdemokratisk partikongress år 2001 diskuterar hur vi på lång sikt kan avskaffa betygen. Ingen i denna församling är väl beredd att göra de domar och yttranden över eleverna som många gånger får negativa konsekvenser. Självklart ska vi se till att våra pedagoger blir de handledare som vi alltid velat att de ska vara. Egentligen skulle jag vilja gå hårdare åt den diskussionen, men jag nöjer mig med att yrka bifall till förslaget från *Anna-Karin Lundström, Stockholms län*.

En tredje sak som jag tänkt ta upp trodde jag faktiskt var utagerad. Jag uppfattade yrkandet i går kväll från partistyrelsen, med *Ingegerd Wärnersson* i spetsen, såsom innehållande ett tillägg om ett utökat kommunalt ansvar. Enligt framlagt förslag trodde jag att den frågan var

avgjord. Jag tycker att de i övrigt positiva riktlinjer som vi antagit blir bättre med ett tillägg som en enig kongress står bakom. Där hoppas jag alltså på en bra lösning.

Ingvor Bergman, Skaraborg: Ordförande, partikamrater! Som socialdemokrat med kommunalt förtroendeuppdrag tillhör jag den grupp som längtat efter ett tydligare och ett betydligt större inflytande vad gäller etableringen av friskolor i kommunerna. Därför välkomnar jag regeringens proposition om likvärdiga villkor för elever i kommunala och i fristående skolor och säger: Äntligen ges det en möjlighet att beskriva konsekvenserna för kommunerna och att dessa vägs in när man överväger nya etableringar. Äntligen säger vi ett bestämt nej till att låta friskolorna ta ut avgifter. Men att därifrån gå till att låta kommunerna få vetorätt kommer, det är jag övertygad om, att skapa nya problem. Barns och ungdomars skola är alltför viktig för att vara beroende av politiska majoritetsförhållanden i kommunerna.

Därför yrkar jag bifall till partistyrelsens yrkande om avslag på motion 423:1.

Jan Björkman: partistyrelsens föredragande: Ordförande, kongressombud! *Ingegerd Wärnersson* inledde i morse med att säga att hon hade drömt om mig och om vad jag skrek till henne i natt. Jag antar att det var en mardröm eftersom budskapet var: Lita inte på *Ingegerd!*

Jag hade tänkt säga att mitt förtroende för *Ingegerd* är fullständigt, o begränsat – det uppgår till minst 150 procent. Men när hon kallade mig för *Jan Björklund* inser jag varför jag i natt skrek: Lita inte på *Ingegerd!* Min enda kommentar är: Kalla mig hellre för *Beatrice Ask* – hellre en rejäl konservativ politik än en uppblåst populist!

I utlåtandehäftet U4 mitt på sidan 30 står det:

”Från den 1 juli 2002 kommer maxtaxan att införas i de kommuner som valt detta.” Jag tror inte att partistyrelsen tänkt försena genomförandet av maxtaxereformen, som ni redan beslutat om i kommunerna, att gälla från den 1 januari. Notera alltså att det inte är partistyrelsens avsikt att försena maxtaxereformen. Det ska naturligtvis stå från den 1 januari 2002.

Vad gäller yrkandena börjar jag med *Lena Malm*, Göteborg, och de yrkanden som gäller riktlinjerna sidan 11, rad 2. *Anders Rosén*, Halland, var inne på samma yrkande: ”Klasserna måste bli mindre och personaltäteten på skolorna måste bli högre.” *Lena Malm* tycker att vi ska stryka inledningen av meningen i fråga, och *Anders Rosén* anser att vi borde ändra vokabulären. De båda förslagen går inte i samma riktning, men jag tror att det är viktigt att vi ger en politisk signal om att vi vill ha mindre undervisningsgrupper i skolan. Jag tror också att många barn och föräldrar upplever att barnen går i klasser och i grupper. Därför tror jag att par-

tistyrerelsens skrivning om att vi vill se mindre klasser och ökad personalitet med syftet i linje med syftet med Wärnerssonpengarna och med partistyrerelsens motivering. Därför yrkar jag avslag på de bägge skrivningsförslagen, trots att det i sak inte finns några större meningskiljaktigheter.

Sedan gäller det yrkandena om förskolan.

Sven Erik Joelsson, Gävleborg, vill ha ett tillägg i riktlinjerna på sidan 10, rad 25: ”På sikt ska förskolan göras avgiftsfri.” Det knyter an till den formulering som i tisdags fördes in i partiprogrammet om att detta långsiktigt ska gälla även förskolan. Därför får detta ses som en konsekvensändring, menar jag. Jag skulle vilja att vi i dag bestämmer oss för att det är den formulering som *Sven Erik Joelsson* yrkat på, att förskolan på sikt ska göras avgiftsfri, som vi använder. Därför yrkar jag bifall beträffande den formuleringen.

Detta innebär dock inte att jag är emot inkomna förslag från *Anna Hedh*, Kalmar län, *Kristina Svensson*, Dalarna, och *Robert Uitto*, Jämtland. Men det vore bra om vi kunde enas om en formulering, inte fyra, på det här området. Därför hoppas jag att vi kan vara överens om ett bifall till *Sven Erik Joelssons* förslag om att förskolan på sikt ska göras avgiftsfri. Det gör att jag trots allt yrkar avslag på de bifallsyrkanden som inkommit vad gäller motion 401 från *Robert Uitto*, *Sven Erik Joelsson* och *Åsa Lindestam*. Skälet för min del är att det nog är lite svagare och otydligare skrivet och att det nog är bra att ha en enda formulering – om att verka för. Jag yrkar alltså avslag på yrkandet beträffande motion 401.

Lena Malm, Göteborg, hade också ett resonemang om skolledarna och skolledarnas roll, men det är tillgodosett med det ändringsförslag som kom ut efter temagrupperna. Detta finns inskrivet på sidan 11 i det förslag som redan har delats ut.

Steve Sjögren, Kalmar län, har ett yrkande som väl *Henrik Axelsson*, Kalmar län, instämt i. Det gäller motion 445 om att man inför ett kursgymnasium. Där skulle jag vilja se ett avslag. Förslaget är att man bara skulle ha kärnämneskurser och i övrigt ingen programstruktur. Jag tror att det för väldigt många elever skulle vara olyckligt att välja att ha ett fullständigt smörgåsbord i gymnasieskolan, utan struktur. Vi jobbar nu med att hitta bredare ingångar och med att öka valmöjligheterna för eleverna. Många elever känner nog att de behöver en struktur i gymnasieskolan. Mot den bakgrunden blir svaret avslag på ett rent kursgymnasium utan program.

Gunilla Svantorp, Värmland, vill beträffande sidan 10, rad 37, i riktlinjerna ha en annan rubrik. Det gäller också på sidan 9, rad 33. Jag tycker inte att vi ska ändra rubriken på dessa bägge områden, utan jag yrkar avslag på båda dessa ändringsyrkanden. Däremot tycker jag att *Gunilla Svantorp* i sak har bra förslag. Hennes tredje yrkande däremot kan bifal-las – avseende sidan 9, rad 42, i riktlinjerna: ”Skolan ska ge den utveckling och de grundläggande kunskaper – här kommer Gunillas tillägg –

och starka självkänsla som alla behöver och har rätt till.” Därmed har vi tackt in vad *Gunilla* ville säga utan att ändra rubrikerna.

När det gäller tilläggsyrkandet från *Sven Erik Joelsson*, Gävleborg, beträffande riktlinjerna sidan 10, rad 2, om barns nyfikenhet och läroprocessen yrkar jag avslag – inte därför att jag inte tycker att det är viktigt med de här ingångarna i grundsynen, men jag menar att det täcks in av det som står på sidan 9, rad 35 i riktlinjerna: ”Dagens barn och unga behöver få hitta lusten i lärandet, få sin vetgirighet och nyfikenhet stimulerad.” Där finns det resonemang som *Sven Erik* efterlyser. Därför blir det avslag på det tilläggsyrkandet.

Robert Uitto har också ett tilläggsyrkande beträffande sidan 10, rad 39, om att alla barn som lämnar skolan med dåligt självförtroende och en ofullständig tilltro till sin egen förmåga att lära är ytterligare ett misslyckande. Jag menar att detta täcks in i och med den ändring vad gäller detta område som vi gjorde efter temagruppen och som finns i det förslag som delats ut.

Vad gäller idrott och hälsa har det yrkats bifall till motion 436 från *Catarina Bergman*, Dalarna. Det är ett oerhört viktigt område som *Catarina* tar upp – möjligheterna att röra sig och möjligheterna till motion och till att stimulera barns och ungdomars, och för den delen också vuxnas, rörelser och motion. Vidare gäller det naturligtvis också kostintressena. Trots det yrkar jag avslag på *Catarinas* bifallsyrkande beträffande motion 436.

Regeringen och partiet har gjort en rad insatser för att möta det här behovet. För det första: Efter det att den moderata skolministern *Beatrice Ask* minskade de ämnestimmarna i grundskolan och gymnasieskolan har regeringen ökat antalet sådana timmar igen. För det andra: Vi genomför nu en försöksverksamhet med slopad nationell timplan där vi går över från styrning med timmar till styrning med mål. Detta tycker jag behöver fullföljas och utvärderas innan vi gör någonting annat. För det tredje: Det pågår en rad projekt i landet.

Tjänstgörande ordförande: Den motionen har dragits tillbaka.

Jan Björkman, partistyrelsens föredragande: Då ska jag inte argumentera mer kring den, utan där kan vi vara överens om avslag.

Åsa Westlund, Studentförbundet, har tilläggsförslag beträffande sidan 11, rad 19, i riktlinjerna. Jag yrkar avslag vad gäller de tilläggen. I sak är, tycker jag, *Åsas* resonemang tillgodosett. Vi har ju det som står på näst sista raden på sidan 11 och som sammanhänger med ett tilläggsyrkande efter temagruppens arbete: att social snedrekrytering måste motverkas i alla utbildningsformer. En av *Åsas* invändningar var väl att vi inte täcker in alla utbildningsformer. Det gör vi alltså med den här formuleringen.

På sidan 26 finns det ytterligare avsnitt om högskolan som gäller det här området. Därför yrkar jag avslag i detta avseende.

Tor Israelsson, Västerbotten, har ett tilläggsyrkande avseende sidan 10, rad 35, i riktlinjerna. Det gäller funktionshindrade. Jag yrkar avslag, trots att detta – som *Tor* inledningsvis sade – är ett oerhört viktigt område. Detta finns emellertid väl beskrivet under andra områden i vårt program. Skälet till att vi inte yrkar bifall är att yrkandet är knutet till den statliga bidragsrätten och att vi i dag inte har några statliga bidrag till skolorna på det sättet. Vi har ju inte ens specialdestinerade statsbidrag till kommunerna, utan det är fråga om generella bidragsformer. Detta är skälet till att vi inte kan yrka bifall beträffande denna koppling. Det blir alltså avslag på det yrkandet.

Kent Waltersson, Östergötland, har ett tilläggsförslag beträffande sidan 10, rad 33, i riktlinjerna: "Skolan ska vara öppen och fungera som en självklar mötesplats för alla i samhället." Jag tycker att det är en bra formulering och yrkar bifall.

Kent har också ett förslag om tillägg av ny text på sidan 10, rad 31: "Politiken måste ställa höga krav på kvalitet, samtidigt som vi ger förtroende och utrymme för elever och personal."

Denna formulering tycker jag är bra: Därför yrkar jag bifall till det tilläggsförslaget.

Ett tredje yrkande från *Kent* gäller sidan 10, rad 7, i riktlinjerna: "Segregationen måste aktivt motverkas." Jag tycker att föreslagen formulering stärker texten och gör denna tydligare och bättre. Därför yrkar jag bifall även till detta förslag.

Sara Heelge Vikmång, Östergötland, har ett förslag om tillägg på sidan 10, rad 7, i riktlinjerna: "Eleverna måste ges rätten att planera, sätta upp mål och utvärdera undervisningen. Eleverna måste också i ökad utsträckning kunna påverka sin arbetstid."

Jag skulle vilja testa med *Sara* om vi kunde göra kompromissen att vi efter meningen "Elevernas inflytande över undervisning och skolmiljö behöver stärkas" på sidan 10, rad 6 skriver om *Saras* yrkande och hänger på efter "stärkas": "bland annat möjligheten att delta i planering, sätta upp mål, utvärdera undervisningen och påverka sin arbetstid."

Därmed täcks de sakerna in och vi får in dem i ett sammanhang på det sätt som jag tror att *Sara* var ute efter – något som flera instämt i.

Med detta har jag yrkat avslag på yrkandet från *Åsa Lindestam*, Gävleborg. Yrkandet handlar om samma sak som *Sara* tog upp – alltså sidan 10, rad 7.

När det gäller motion 438 tycker *Solveig Ingemarsson*, Västmanland, att partistyrelsens svar är bra och inte alltför detaljerat och yrkar därför bifall.

Kicki Johansson, Örebro län, vill ha ett tillägg på sidan 10, rad 39, i riktlinjerna som handlar om samarbete mellan och inom olika skolformer. *Kicki* kan också tänka sig en kortare version. Därför skulle jag vilja pröva det här med *Kicki* och ytterligare någon – från Skåne, tror jag – som yrkade bifall. Eftersom lärandet är en individuell process – detta har vi ju

redan skrivit in i partiprogrammet – undrar jag om vi kunde använda göra följande tillägg: ”Alla elever har rätt att nå kunskapsmålen i ett nära samarbete mellan och inom olika skolformer.” Därmed tror jag att vi fångar in det som *Kicki* var ute efter.

Sven Erik Joelsson tog också upp demokratin och frågan om en förändring av ordet praktisera. Efter temagrupperna tog vi detta om en förändring på det stället, men vi använder ordet tillämpa som jag tror är bättre och aktivare än ordet praktisera. Ordet praktisera kan ju ibland uppfattas som att man står vid sidan av och tittar på. Ordet tillämpa innebär att använda. Därför är det bättre att ha det som nu blivit efter temagrupperna. Jag yrkar alltså avslag beträffande ordet praktisera.

Mats Wiking, *Norra Älvsborg*, och *Karl-Erik Innala*, *Skåne*, tog upp ett angeläget område, nämligen gymnasieskolan och yrkesutbildningen och hur vi når fler och lyckas med fler där. Området är oerhört viktigt. På regeringens uppdrag arbetar vi intensivt med detta, inte minst i den statliga utredning som handlar om gymnasieskolans struktur framöver.

Om man vill uppnå motionärernas syfte är det nog bättre att inte låsa fast yrkesutbildningen i ett nationellt program. I stället ska vi se till att vi kan använda yrkeslivet och yrkeslivets kompetens för att höja kvaliteten i yrkesutbildningarna på gymnasiet. Det kan vi göra inom alla yrkesområden. Det är bättre att vi fortsätter att utveckla de former för lärande i arbetet och samverkan med arbetslivet som vi nu är inne på än att isolera det till bara ett enda program där man skulle få koncentrera sig på lärande i arbetet. Jag yrkar således avslag här. Men samtidigt vill jag säga att mycket arbete pågår för att uppnå syftet i motion 447. Lärlingsutbildningen är inte ett program i sig utan snarare en metod för att stärka kvaliteten i yrkesutbildningen.

Catarina Bergman, *Dalarna*, och *Kristina Svensson*, *Dalarna*, har yrkat i fråga om kontaktdagarna. Det området behandlades i går, så jag tycker att vi ska hålla fast vid det beslut som då togs. Därmed yrkar jag avslag beträffande de formuleringarna.

Jag uppfattade inte om *Lena Malm*, *Göteborg*, yrkade bifall till motion 439 eller om det var fråga om ett ändringsyrkande där. Jag har med det på min lista – det gäller raderna 12 och 13 i utlåtandet – men hörde inget yrkande från *Lena*.

Lena Malm, *Göteborg*: Jag hann aldrig.

Jan Björkman, partistyrelsens föredragande: Om du hade hunnit med det skulle jag ha yrkat avslag.

Skälet till det är att det har uppstått en begreppsförvirring. Visserligen är partistyrelsens utlåtande inte något under av klarhet, men ett sådant här yrkande hade inte gjort saken enklare. Därför skulle jag ha yrkat på avslag om *Lena* hade hunnit framföra sitt förslag.

Med detta har jag gått igenom de yrkanden som finns på detta avsnitt.

Ingegerd Wärnersson, partistyrelsens föredragande: Ibland är det inte lätt att vara ombud på en kongress, i synnerhet inte när samma fråga ska behandlas tre gånger, vilket gäller för de fristående skolorna. Man kan då nästan säga som en ledare för ett annat parti en gång sade: "Någon jävla ordning får det vara i partiet!" Vi har hanterat de fristående skolorna i partiprogrammet. I går behandlade vi de fristående skolorna i de politiska riktlinjerna, och nu har vi att diskutera dem en tredje gång med anledning av ett antal motioner.

Men – och det här är viktigt – när vi går från denna kongress måste vi ha lämnat ett tydligt besked från oss om vilket vårt ställningstagande är beträffande de fristående skolorna. Vi har tagit ställning. Vi gjorde det i programmet, och vi gjorde det i går när vi antog de politiska riktlinjerna. Kongressen ställde sig bakom följande tillägg till dessa riktlinjer: "Det kommunala inflytandet vid etablering av fristående skolor ska väsentligt förstärkas. Särskilt ska segregationsrisker beaktas när en sådan skola ska godkännas."

Detta är alltså kongressens beslut. När jag nu har lyssnat till debatten har flera gått upp och yrkat på motioner som går stick i stäv mot detta beslut. Skulle den typen av motioner bifallas har kongressen alltså inte fattat ett beslut utan två, och därmed har vi inte gett det tydliga beskedet om hur vi ser på etablering av fristående skolor.

Vi får inte vara så otydliga. Har vi i går fattat beslutet om att det kommunala inflytandet väsentligt ska förstärkas vid etablering av en fristående skola, är detta det beslut som vi ska stå fast vid, och jag kommer att yrka bifall till det.

Jag vill som ett exempel på dilemmat peka på yrkandena från *Sven Lindkvist*, Skåne. Han yrkar bifall dels till motion 423 från Kristianstad, dels till motion 418 från Malmö. Dessa två motioner säger inte samma sak. Lyssna nu noga och notera skillnaden!

Kristianstads arbetarekommun skriver i sin motion att kommunerna ska åläggas ansvaret att besluta om tillstånd, medan däremot Malmö arbetarekommun yrkar att kommunernas självbestämmande och lokala kunskap bättre ska tas till vara. Jag inledde dagen med att tillstyrka Malmö arbetarekommuns yrkande. Det är ju dess intention som vi har slagit fast i det som kongressen beslutade i går, nämligen att det kommunala inflytandet vid etablering av fristående skolor väsentligt ska förstärkas. Därför går det inte att yrka bifall till bägge dessa två motioner, som har olika syften. Kongressen har i går tagit ställning till detta.

Nu har jag låtit riktigt som den fröken som jag egentligen är, men jag har velat tydliggöra detta så att alla hänger med i det som vi ska besluta om. Nu går jag vidare.

Ingvor Bergman, Skaraborg, *Christine Slättmyr*, Norra Älvsborg, och *Sven Lindkvist*, Skåne, har yrkat bifall till motion 423 från Kristianstad. På detta yrkar jag avslag.

Jag tillstyrker *Sven Lindkvists* yrkande om bifall till motion 418. Jag har tidigare också yrkat bifall till motion 415 andra och tredje attsatserna. Jag tillstyrker också attsats 1 från Jönköping om att de allmänna målen om en likvärdig skola, om jämlikhet och rättvisa, om integration och om hur segregation motverkas ska vara styrande i friskoledebatten.

Sven-Erik Sveed, Jämtland, har yrkat bifall till motion 425. Jag yrkar avslag med den motiveringen att den blev godkänd i och med gårdagens beslut.

Mats Sjöström, Örebro län, har yrkat på en förändring i riktlinjerna på sidan 10 rad 33 och vill att förslaget till text ska omarbetas. Jag tillstyrker detta yrkande. Nuvarande text lyder: "Elever och föräldrar som vill välja skola ska ges den möjligheten." Vi vill ändra detta till: "Elever och föräldrar som vill välja skola har den möjligheten. Möjligheten är i realiteten begränsad, eftersom det på många håll saknas närbelägna skolor. Det måste dock alltid finnas en möjlighet att välja en kommunal skola." Jag hoppas att *Mats Sjöström* med detta är nöjd.

Helene Pettersson, Jönköpings län, yrkar bifall till motion 448. Hon tar upp frågan om riksrekrytering. Också *Birgitta Halvarsson* har talat om detta. Det är riktigt att riksrekryteringen inte nämns i partistyrelsens utlåtande. Jag har inte någon möjlighet att nu göra ett tillägg till partistyrelsens utlåtande. Jag vill i stället peka på att frågan om riksrekrytering behandlas av Gymnasierekryteringskommittén. Utgångspunkten är att lika regler ska gälla för såväl den kommunala som den fristående skolan när det gäller riksrekryteringen. Det har vi också skrivit i det förslag som vi nu har lämnat till riksdagen.

Att vi inte tillstyrker motionen beror på att vi inte nu kan säga hur systemet för riksrekrytering ska se ut i framtiden. Det kan hända att dagens system kommer att ändras, men det viktiga är att det ska vara lika system för såväl den kommunala som den fristående skolan. Därmed yrkar jag avslag på motionen.

Jag går över till betygen. Det är många som här har talat om betyg. Det är bra att det förs en betygsdebatt. Det har gjorts många kloka inlägg, där man beskrivit elevernas situation. Många har tagit upp hur det kan kännas för en elev som inte har nått de mål som vi har satt upp. Motionerna går åt lite olika håll, och vi har för att få så många motioner som möjligt tillgodosedda valt att göra följande tillägg till riktlinjerna på sidan 10 rad 8, som påyrkats av *Anna-Karin Lundström* med flera: "Utvecklingssamtal, åtgärdsprogram och individuella utvecklingsplaner syftar framåt och ger eleven möjlighet till inflytande. Detta tillsammans med att förstahandsval till gymnasiet tillgodoses gör att grundskolebetygen som urvalsinstrument på sikt spelar ut sin roll." Jag yrkar bifall till detta tilläggsförslag.

Sven Erik Joelsson, Gävleborg, har ett yrkande om ett tillägg med samma andemening. Jag yrkar avslag på det med hänvisning till *Anna-Karin Lundströms* förslag. Detsamma gäller för *Robert Utto*, *Sven Erik*

Joelsson och *Sven-Erik Sved*, som yrkat bifall till motion 444 första och andra attsatserna.

Steve Sjögren, Kalmar län, har fått sin andra attsats behandlad. Jag yrkar avslag också på den första attsatsen, med hänvisning till det tilläggsyrkande till riktlinjerna som vi nu gjort. Detsamma gäller för *Britt-Marie Sellén Nilssons* och *Mats Wikings* yrkande om bifall till motion 446.

Sven Lindkvist, Skåne, yrkar bifall till motion 443. Jag yrkar på avslag med samma motivering.

Till sist har jag ett yrkande från *Mi Bringsaas*, Jämtland, och ett likartat yrkande från *Robert Utto*. De vill göra följande tillägg till riktlinjerna på sidan 10, rad 36: "För att stimulera detta utan att undergräva det demokratiska inflytandet kan skola driven på entreprenad vara en möjlighet som fortfarande ger kommunerna kontroll över kvaliteten."

Entreprenad har diskuterats väldigt mycket. Såvitt vi i dag kan se är det en skillnad mellan entreprenad inom landstingsverksamheten och inom den kommunala verksamheten, framför allt inom skolorna. Denna fråga är med i den pågående utredningen inom Skollagskommittén. I nuläget är jag därför inte beredd att göra ett ställningstagande utan yrkar avslag på dessa tilläggsyrkanden.

Ordningsfråga – streck i debatten

Tjänstgörande ordförande föreslår att sätta streck i debatten och att ytterligare begränsa talartiden.

Beslut

att sätta streck i debatten

att begränsa talartiden till 1 minut tills vidare.

Fortsatt debatt

Lena Malm, Göteborg: Mitt yrkande om strykning av passusen att klasserna måste bli mindre har blivit avstyrkt. Jag tycker att vi ska ha ett modernt språk i våra riktlinjer. Vi har antagit ett nytt partiprogram, och riktlinjerna ska följa det moderna partiprogrammet. Jag tycker inte att användandet av ordet "klasser" i skolan visar vad vi egentligen vill. Jag tycker bättre om *Anders Roséns* förslag att tala om "grupper", men jag tror att det hade blivit ännu tydligare om man hade föreslagit att "undervisningsgrupperna" måste bli mindre.

Jag drar tillbaka mitt yrkande om strykning och ansluter mig i stället till *Anders Roséns* yrkande att grupperna måste bli mindre.

Anders Rosén, Halland: Jag har begärt en replik därför att jag tycker att *Jan Björkmans* inlägg ytterligare stärker mitt ändringsförslag. Vi har ett mycket modernt språk i våra riktlinjer. Det är ett mycket modernt doku-

ment, som är uttryck för en strävan framåt i svensk skolpolitik. Det känns fel att i ett sådant dokument använda ett gammalt begrepp som de flesta av oss kommunala förtroendemän och utbildningspolitiker har slutat att använda för länge sedan.

Jag hänvisar också till den diskussion som vi hade i temagruppen, där vi lyfte fram den här frågan. Åtminstone jag uppfattade att vi skulle kunna vara överens om att byta ut det här ordet. Än en gång: Bifall till mitt tilläggsyrkande!

Sven Erik Joelsson, Gävleborg: Vi pratar i festtalen om det livslånga lärandet. Vi gjorde i partiprogrammet också ett viktigt ställningstagande att på sikt göra vår förskola avgiftsfri. Men festtalen förblir just festtal och inte konkret politik om vi inte bifaller motion 401 första attsatsen. Jag ber partistyrelsen och kongressen att bifalla motionen. Jag vidhåller mitt yrkande.

Ulf Olsson, Älvsborgs södra: Jag lade tidigare fram ett förslag om att kommunerna ska åläggas ansvar för att besluta om tillstånd vid etablering av fristående skola. *Ingegerd Wärnersson* argumenterar mot detta med hänvisning till att vi i går tog ett principiellt beslut om att det kommunala inflytandet vid etablering av fristående skolor väsentligt ska stärkas. *Ingegerd* hävdar att min formulering står i strid med det beslut som vi tog i går. För mig är det resonemanget fullständigt obegripligt.

I går antog vi den principiella inriktningen att det kommunala inflytandet ska stärkas. I dag beskriver vi metoden för hur vi ska göra det.

Sven Lindkvist, Skåne: Fröken i klassen har inte alltid rätt, och när fröken i klassen inte har rätt får man ”icke godkänd” i sitt betyg. Nu har fröken i klassen fel. Vi från Skåne har yrkat bifall till motionerna 443 och 423. Vi har inte yrkat på motion 418. Det ska understrykas att våra yrkanden har lämnats in till podiet.

Robert Uitto, Jämtland: *Wärnersson* säger att betygsfrågan är tillgodosedd genom en ny skrivning i riktlinjerna. Jag ställer mig i och för sig bakom den – den är mycket bra. Men det är lite konstigt att hon då inte vill bifalla motion 444, som faktiskt är mycket hovsam. Den innebär att det socialdemokratiska partiet ska verka för att nuvarande betyg avskaffas i grundskolan och så vidare. Det är en viktig politisk markering att vi socialdemokrater på sikt vill avskaffa betygen, till barnens bästa. Därför yrkar jag självklart bifall till motionen.

Ingegerd Wärnersson, partistyrelsens föredragande: Det är väl härligt när man hittar någon som gör fel. Jag ber oerhört mycket om ursäkt, *Sven*. Du har helt rätt.

Till *Ulf Olsson* från Borås vill jag säga: Ja, vi hade en diskussion i går, men debatten om hur vårt tillägg till riktlinjerna skulle se ut handlade just om gränsdragningen om kommunerna skulle få möjligheten att själva bestämma över etablerandet av fristående skolor eller inte. Det beslut som vi landade på var att kommunerna skulle få ett väsentligt större inflytande än vad de i dag har.

Jan Björkman, partistyrelsens föredragande: Väldigt kort till *Lena Malm* och *Anders Rosén* i frågan om vi ska ha klasser eller inte – jag tror att det är en viktig politisk signal. Jag tror att många föräldrar uppfattar det som positivt, även om vi kanske har ett annat språkbruk, att klasserna ska bli mindre. Om vi stryker passusen om att klasserna ska bli mindre skulle det uppfattas som negativt. Jag tycker därför att vi ska hålla fast vid den föreslagna formuleringen.

Det är sedan en annan sak att vi ska bedriva ett pedagogiskt utvecklingsarbete och att vi inte enbart ska tala om klasser. Det handlar om undervisningsgrupper, förskola och så vidare. Jag tror ändå att det i detta läge är bra om vi inte gör den föreslagna förändringen. Jag håller fast vid partistyrelsens ställningstagande.

Sven Erik Joelsson yrkar bifall till motion 401, där det står att vi ska verka för en avgiftsfri förskola. Jag sade tidigare att det är mycket svagare än det som vi nu föreslår i riktlinjerna och som jag har yrkat bifall till, nämligen att förskolan på sikt ska göras avgiftsfri. Det är en annan sak att kommunerna i dagsläget kanske inte har råd att genomföra detta. Vi skriver ”på sikt”, men det är en väldigt tydlig avsiktsförklaring. Jag vidhåller partistyrelsens ställningstagande att motionen ska anses besvarad.

Förslag

Partistyrelsens föredragande *Ingegerd Wärnersson* framförde följande ändring av partistyrelsens yrkanden i häfte M4: Bifall till motion 412:2, 415:2-3, och 418:1. Avslag på motion 422:4.

Följande förslag förelåg:

Partistyrelsens utlåtande över motionerna 105:2, 399, 400:2, 401:1-4, 402:1-5, 403:1-8, 404:1-3, 405:1-2, 406, 407:1-2, 408:1-6, 409, 410:1-3, 411, 412:1-6, 413, 414:1-4, 415:1-5, 416:1-3, 417, 418:1-3, 419:1-3, 420:1-4, 421:1-3, 422:1-5, 423:1-2, 424, 425, 426, 427, 428:1 och 4-8, 429, 430:1-3, 431, 432:1-2, 433, 434, 435:1-2, 436:1-2, 437:2-3, 438:1-4, 439:1-2, 440:1-2, 441, 442, 443:1-2, 444:1-2, 445:1-2, 446, 447:1-2, 448, 449:1-3, 450, 451:1 och 3, 452, 453, 454, 455, 456:1-2, 457, 458 och 646:11-13

att bifalla motion 402:1, 403:1-3, 404:1-3, 405:1-2, 408:1 och 6, 412:1-6, 414:1-3, 415:2-4, 416:1-2, 418:1, 419:2-3, 420:1-2 och 4, 422:2, 423:2, 428:5 och 8, 437:2-3, 438:1-3, 439:1, 440:1-2 samt 646:11 och 13,

- att* avslå motionerna 105:2, 401:2-3, 402:4, 403:4, 407:1-2, 408:3, 409, 410:1 och 3, 411, 413, 419:1, 421:1 och 3, 422:1 och 4, 423:1, 426, 427, 430:1-3, 431, 445:2, 447:1-2, 449:2, 451:3, 456:1-2, 457 och 458,
- att* anse motionerna 399, 400:2, 401:1 och 4, 402:2-5, 403:5-8, 406, 408:2 och 4-5, 410:2, 414:4, 415:1 och 5, 416:3, 417, 418:2-3, 420:3, 421:2, 422:3 och 5, 424, 425, 428:1,4 och 6-7, 429, 432:1-2, 433, 434, 435:1-2, 436:1-2, 438:4, 439:2, 441, 442, 443:1-2, 444:1-2, 445:1, 446, 448, 449:1 och 3, 450, 451:1, 452, 453, 454, 455 och 646:12 besvarade med hänvisning till partistyrelsens utlåtande.

Partistyrelsens förslag till politiska riktlinjer, sidan 9-11, inklusive förslag till ändringar med anledning av temagruppen:

Tilllägg sidan 9, rad 45, efter "återvändsgränder": Social snedrekrytering måste motverkas i alla utbildningsformer.

Tilllägg sidan 10, rad 4, efter "värna": "utveckla och tillämpa".

Tilllägg sidan 10, rad 7, efter "stärkas": "Stress och utslagning ska motverkas."

Tilllägg sidan 10, rad 39, efter "räkna": "som i de barn som lämnar skolan med dåligt självförtroende".

Ändring sidan 10, rad 42: ersätt "hemspråk" med "modersmål".

Ändring sidan 10, rad 43: ersätt "bör" mot "den måste utvecklas".

Tilllägg sidan 11, rad 10: "Till detta kommer behovet av aktiva skolledare som stöttar skolornas utvecklingsarbete."

Tilllägg sidan 11, rad 11, efter "utveckling": "Elevinflyttandet i gymnasieskolan måste öka. Eleverna ska genom bildning..."

Strykning sidan 11, rad 17: Ta bort meningen "Elevernas inflyttande över sin utbildning måste öka."

Under debatten framfördes följande förslag:

Mats Sjöström, Örebro län: Ändring sidan 10, rad 33-35: Att redaktionsutskottet arbetar om förslaget med hänsyn taget till att det på många orter endast finns en skola.

Bifall till motion 402:4.

Christine Slättmyr, Norra Älvsborg: Bifall till motion 423:1.

Helene Pettersson, Jönköpings län. Bifall till motion 448.

Sven Erik Joelsson, Gävleborg: Bifall till motionerna 401:1 och 444.

Tilllägg sidan 10, rad 2, efter "respekt för varandra krävs när alla ska lära": "Barns nyfikenhet, deras påhittighet och egna idéer måste få mer

utrymme i lärprocessen. Pedagogiken måste utvecklas utifrån insikten att leken är den viktigaste lärometoden långt upp i åldrarna.”

Tillägg sidan 10, rad 4: ”skolan ska praktisera”

Tillägg sidan 10, rad 25: ”På sikt ska förskolan göras avgiftsfri.”

Ändring sidan 11, rad 18: ”En fortsatt satsning på gymnasieutbildningen med större antagningsmöjligheter och färre ingångar, gör att behovet av nuvarande betygssystem minskar allt mer”.

Catarina Bergman, Dalarna: Bifall till motion 436:1.

Tillägg sidan 10, rad 8, efter ”skolarbetet”: ”Föräldrar behöver vara delaktiga i barnens vardag. Återinförandet av kontaktdagar ska på sikt omfatta hela grundskolan.”

Anna Hedb, Kalmar län: Tillägg sidan 10, rad 25, efter ”införs”: ”Detta ska ses som ett första steg till en avgiftsfri förskola.”

Gunilla Svantorp, Värmland. Ändring sidan 10, rad 37: ”Alla barn har rätt grundläggande kunskaper och god självkänsla.”

Ändring sidan 9, rad 33: ”En skola som ger kunskap, självkänsla och trygghet åt alla.” Ändring sidan 9, rad 42: ”Skolan ska ge den utveckling, de grundläggande kunskaper och den starka självkänsla som alla behöver och har rätt till.”

Bifall till *Robert Uittos* förslag.

Åsa Lindestam, Gävleborg: Bifall till motion 401:1.

Bifall till *Sara Heelge Vikmängs* tilläggsförslag på sidan 10, rad 7: ”För att varje elev ska nå kunskapsmålen på det sätt som passar honom eller henne bäst måste man ges rätten att vara med och på allvar planera, sätta upp mål och utvärdera undervisningen.”

Robert Uitto, Jämtland: Bifall till motion 444. Bifall till motion 401:1.

Ändring sidan 10, rad 24: ”Nu görs förskolan...” byts ut mot: ”Nu införs maxtaxan och förskolan görs avgiftsfri för 4-5-åringar i ett första steg mot en helt avgiftsfri förskola.”

Tillägg sidan 10, rad 36: ”För att stimulera detta utan att undergräva det demokratiska inflytandet kan grundskola driven på entreprenad vara en möjlighet som fortfarande ger kommunerna kontroll över kvaliteten.”

Tillägg sidan 10, rad 39: Efter meningen: ”Skolans misslyckande...”: ” Dessutom är varje barn som lämnar skolan med dåligt självförtroende och en ofullständig tilltro till sin egen förmåga att lära ett ytterligare misslyckande.”

Tillägg sidan 11, rad 18: ”En fortsatt satsning på gymnasieutbildningen med större antagningsmöjligheter gör att behovet av nuvarande betygssystem i grundskolan minskar allt mer.”

Åsa Westlund, Studentförbundet: Tillägg sidan 11, rad 19: "Högskolepolitiken ska vara en kraft för social förändring. Den sociala snedrekryteringen till högskolan måste motverkas redan i grund- och gymnasieskolan. Den möjlighet till personlig utveckling och fördjupade kunskaper som högskolestudier ger får inte vara förbehållen vissa grupper i samhället."

Steve Sjögren, Kalmar län: Bifall till motion 445.

Tor Israelsson, Västerbotten: Tillägg sidan 10, rad 35, efter "den är dålig": "Rätten att fritt välja utbildning ska gälla alla. Därför ska de statliga bidragen till skolor och andra utbildningssanordnare vara sådana att studerande med funktionshinder inte utestängs från utbildning."

Kent Waltersson, Östergötland: Tillägg sidan 10, rad 7: "Segregation måste aktivt motverkas."

Tillägg sidan 10, rad 31 efter meningen som slutar "ger stort utrymme för": "Politiken måste ställa höga krav på kvalitet samtidigt som vi ger förtroende och utrymme för elever och personal."

Tillägg sidan 10, rad 33 efter meningen som slutar "den gemensamma skolan": "Skolan ska vara öppen och fungera som en självklar mötesplats i närsamhället."

Britt-Marie Sellén Nilsson, Jönköpings län: Bifall till motionerna 415 och 446.
Bifall till *Anna-Karin Lundströms* yrkande.

Anna-Karin Lundström, Stockholms län: Tillägg sidan 10, rad 8: "Utvecklingssamtal, åtgärdsprogram och individuella utvecklingsplaner syftar framåt och ger eleven möjlighet till inflytande. Detta tillsammans med att förstahandsvalet till gymnasiet tillgodoses gör att grundskolebetygen som urvalsinstrument på sikt spelar ut sin roll."

Ulf Olsson, Älvsborgs södra: Bifall till motion 423:1.

Jörgen Danielsson, Södermanland: Bifall till *Anna-Karin Lundströms* tilläggsyrkande.

Sven Lindkvist, Skåne: Bifall till motionerna 423 och 443.
Bifall till *Anna-Karin Lundströms* förslag.

Kicki Johansson, Örebro län: Tillägg sidan 10, rad 39, efter "i skolan": "Eftersom lärandet är en individuell process ska läroplanens mål nås i ett nära samarbete mellan och inom olika skolformer."

Solveig Ingemarsson, Västmanland: Bifall till motion 438:4.

Lena Malm, Göteborg: Strykningen på sidan 11, rad 2, av meningen om att klasserna måste bli mindre.

Sara Heelge Vikmång, Östergötland: Tillägg sidan 10 rad 7, efter ”behöver stärkas”: ”Eleverna måste ges rätten att planera, sätta upp mål och utvärdera undervisningen. Eleverna måste också i ökad utsträckning kunna påverka sin arbetstid.”

Bifall till *Anna-Karin Lundströms* yrkande.

Mats Wiking, Norra Älvsborg: Bifall till motionerna 446 och 447.

Bifall till *Gunilla Svantorps* yrkanden.

Preben Andersson, Skåne, Bifall till *Kicki Johanssons* tilläggsförslag.

Bifall till *Kent Walterssons* tilläggsförslag.

Tord Tjernström, Södermanland: Tillägg sidan 10, rad 25: ”samt sträva mot en avgiftsfri förskola.”

Sven-Erik Sved, Jämtland: Bifall till motionerna 425 och 444.

Birgitta Halvarsson, Värmland: Bifall till motion 448.

Karl-Erik Innala, Skåne: Bifall till motion 447.

Johan Öhrn, Norrbotten: Bifall till *Anna-Karin Lundströms* yrkande.

Kristina Svensson, Dalarna: Bifall till *Catarina Bergmans* yrkande.

Bifall till *Anna Hedbs* yrkande.

Henrik Axelsson, Kalmar län: Bifall till motion 445.

Bifall till *Sara Heelge Vikmångs* förslag om tillägg i riktlinjerna.

Mi Bringsaas, Jämtland: Bifall till motion 444.

Tillägg sidan 10, rad 36: ”För att stimulera detta utan att undergräva det demokratiska inflytandet kan skola driven på entreprenad vara en möjlighet som fortfarande ger kommunerna kontroll över kvaliteten.”

Anders Rosén, Halland: Ändring sidan 11, rad 2-3: Ordet ”klass” ska bytas mot ”grupp”.

Bifall till *Anna-Karin Lundströms* yrkande.

Ingvør Bergman, Skaraborg: Bifall till partistyrelsens utlåtande över motion 423:1.

Lena Malm, Göteborg: Ändringsförslag i utlåtandet (häfte U4), sidan 48, rad 12-13: "Partistyrelsens vision...": Utlåtandet borde ändras då modersmålet redan är ett andraspråk.

Bifall till 439:2. (Drog tillbaka detta senare i debatten till förmån för *Anders Roséns* yrkande.)

Partistyrelsens föredragande *Jan Björkman*: Avslag på *Anders Roséns* och *Lena Malms* yrkanden på sidan 11 rad 2.

Bifall till *Sven Erik Joelssons* tilläggsyrkande på sidan 10 rad 25: "På sikt ska förskolan göras avgiftsfri."

Avslag på de bifallsyrkanden som inkommit vad gäller motion 401 från *Robert Uitto*, *Sven Erik Joelsson* och *Åsa Lindestam*.

Lena Malms resonemang om skolledarna och skolledarnas roll är tillgodosett med det ändringsförslag som kom ut efter temagrupperna.

Avslag på *Steve Sjögrens* och *Henrik Axelssons* yrkande angående motion 445.

Avslag på *Gunilla Svantorps* yrkande beträffande ändringar i rubriker på sidan 9, rad 37 och sidan 10, rad 37 i riktlinjerna. Bifall till *Gunilla Svantorps* tilläggsyrkande på sidan 9, rad 42.

Avslag på *Sven Erik Joelssons* tilläggsyrkande på sidan 10, rad 2.

Avslag på *Robert Uittos* tilläggsyrkande beträffande sidan 10, rad 39.

Avslag på *Catarina Bergmans* bifallsyrkande angående motion 436.

Avslag på *Åsa Westlunds* tilläggsförslag beträffande sidan 11, rad 19.

Avslag på *Tor Israelssons* tilläggsyrkande avseende sidan 10, rad 35.

Bifall till *Kent Walterssons* tilläggsförslag beträffande sidan 10, rad 33.

Bifall till *Kent Walterssons* tilläggsförslag på sidan 10, rad 31.

Bifall till *Kent Walterssons* tilläggsförslag på sidan 10, rad 7 i riktlinjerna.

Kompromissförslag vad gäller *Sara Heelge Vikmängs* tilläggsförslag på sidan 10, rad 7 – tillägg efter meningen "Elevernas inflytande över undervisning och skolmiljö behöver stärkas.": "bland annat möjligheten att delta i planering, sätta upp mål, utvärdera undervisningen och påverka sin arbetstid."

Avslag på *Åsa Lindestams* förslag sidan 10, rad 7.

Kompromissförslag vad gäller *Kicki Johansson*s tilläggsförslag på sidan 10, rad 39 i riktlinjerna – ett tillägg efter skrivningen "Alla elever har rätt att nå kunskapsmålen i skolan.": "i ett nära samarbete mellan och inom olika skolformer."

Avslag på *Sven Erik Joelssons* förslag om en förändring av användningen av ordet "praktisera".

Avslag på *Mats Wikings* och *Karl-Erik Innalas* förslag rörande motion 447.

Avslag på *Catarina Bergmans* och *Kristina Svenssons* tilläggsyrkande på sidan 10, rad 8.

Ingegerd Wärnersson, partistyrelsens föredragande: Avslag på *Ingvor Bergmans* med fleras bifallsyrkande till motion 423.

Bifall till motion 418. Bifall till motion 415:1-3.

Avslag på *Sven-Erik Sveeds* yrkande om bifall till motion 425.

Bifall till *Mats Sjöströms* förslag att texten i riktlinjerna på sidan 10, rad 33 ska omarbetas.

Avslag på *Helene Petterssons* och *Birgitta Halvarssons* yrkande om bifall till motion 448.

Bifall till tilläggsförslag på sidan 10, rad 8 från *Anna-Karin Lundström* med flera: "Utvecklingssamtal, åtgärdsprogram och individuella utvecklingsplaner syftar framåt och ger eleven möjlighet till inflytande. Detta tillsammans med att förstahandsvalet till gymnasiet tillgodoses gör att grundskolebetygen som urvalsinstrument på sikt spelar ut sin roll."

Avslag på *Sven Erik Joelssons* yrkande om tillägg med samma andemening som ovan.

Avslag på *Robert Uittos*, *Sven Erik Joelssons* och *Sven-Erik Sveeds* yrkande om bifall till motion 444:1-2.

Avslag på *Steve Sjögrens* yrkande om bifall till motion 445:1, med hänvisning till tilläggsyrkandet till riktlinjerna. Detsamma gäller *Britt-Marie Sellén Nilssons* och *Mats Wikings* yrkande om bifall till motion 446.

Avslag på *Sven Lindkvists* yrkande om bifall till motion 443.

Avslag på *Mi Bringsaas* och *Robert Uittos* tilläggsyrkande på sidan 10, rad 36.

Lena Malm, Göteborg, drog tillbaka sitt yrkande till förmån *Anders Roséns* yrkande.

Ordförande: *Ulla Lindqvist*

Beslut

Tjänstgörande ordförande: Vi går först in på de motionsyrkanden som inte överensstämmer med utlåtandena, och därefter tar vi upp riktlinjerna.

Kongressen beslöt:

Motionerna

att efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 401:1,

att efter försöksvotering bifalla motion 415:2,

att efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 425,

att efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 444,

att efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 445,

att efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 446,

att efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 443:1-2,

- att* efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 423:1
- att* bifalla partistyrelsens utlåtanden över motion 415, 438:4, 447, 448 och 402:4,
- att* i övrigt bifalla partistyrelsens utlåtanden vad gäller motionerna i avsnitt 12.3.

Riktlinjerna

- att* efter försöksvotering avslå *Gunilla Svantorps* ändringsförslag gällande rubrikerna på sidan 9, rad 33, och sidan 10, rad 37,
- att* bifalla *Gunilla Svantorps* ändringsförslag på sidan 9, rad 42
- att* avslå Sven-Erik Joelssons tilläggsförslag på sidan 10, rad 2,
- att* avslå Sven-Erik Joelssons tilläggsförslag på sidan 10, rad 4,
- att* bifalla *Kent Walterssons* tilläggsförslag på sidan 10, rad 7
- att* bifalla partistyrelsens förslag gällande ändring på sidan 10, rad 7 (med anledning av *Sara Heelge Vikmångs* förslag)
- att* bifalla *Anna-Karin Lundströms* yrkande på sidan 10, rad 8
- att* efter rösträkning (199 röster mot 133 röster, 3 avstod) avslå *Catarina Bergmans* med fleras yrkande på sidan 10, rad 8,
- att* avslå *Robert Uittos* ändringsförslag på sidan 10, rad 24,
- att* avslå *Anna Hedhs* tilläggsyrkande på sidan 10, rad 24,
- att* avslå *Tord Tjernströms* tilläggsyrkande på sidan 10, rad 25,
- att* bifalla *Sven Erik Joelssons* med fleras tilläggs yrkande på sidan 10, rad 25,
- att* bifalla *Kent Walterssons* tilläggsyrkande på sidan 10, rad 31,
- att* bifalla *Kent Walterssons* tilläggsyrkande på sidan 10 rad 33
- att* bifalla partistyrelsens ändringsförslag på sidan 10, rad 33-35 (med anledning av *Mats Sjöströms* yrkande),
- att* avslå *Tor Israelssons* tilläggsyrkande på sidan 10, rad 35,
- att* avslå *Robert Uittos* tilläggsyrkande på sidan 10, rad 36,
- att* avslå *Mi Bringsaas*, tilläggsyrkande på sidan 10, rad 36,
- att* bifalla partistyrelsens ändringsförslag på sidan 10, rad 39 (med anledning av *Kicki Johansson*s yrkande),
- att* avslå *Robert Uittos* tilläggsyrkande på sidan 10, rad 39,

- att* efter försöksvotering bifalla *Anders Roséns* med fleras tilläggsyrkande på sidan 11, rad 2-3,
- att* avslå *Sven-Erik Joelssons* ändringsyrkande på sidan 11, rad 18,
- att* avslå *Robert Uttos* ändringsyrkande på sidan 11, rad 18,
- att* efter försöksvotering bifalla *Åsa Westlunds* tilläggsyrkande på sidan 11, rad 19,
- att* i övrigt bifalla förslaget till politiska riktlinjer, sidorna 9-11, avsnittet En skola som ger kunskap och trygghet åt alla, inklusive förslag till ändringar från temagruppen.

Ingegerd Wärnerssons, partistyrelsens föredragande: Kamrater! Jag vill tacka er för det goda samarbete som vi har haft, från det att vi startade i måndags fram till nu när vi har fattat alla dessa viktiga beslut.

Behandlingen av dagordningens punkter 10.2.4 och 12.3 var därmed avslutad.

Ordförande: *Anita Modin*

Sekreterare: *Birthe Nordengard* och *Lars Westbratt*

Dagordningens punkt 10.2.5

Ett liv i hälsa

(Politiska riktlinjer, sidorna 11-12)

Dagordningens punkt 12.4

Utlåtanden över motioner som rör området Ett liv i hälsa

(Häftena M4, sidorna 142-232 och U4, sidorna 54-74)

Föredragande: *Lars Engqvist* och *Lars Isaksson*

Inledning av *Lars Engqvist*

Lars Engqvist, partistyrelsens föredragande: Partivänner! Vi hade i måndags en alldeles utmärkt diskussion i vår temagrupp kring de sjuk- och hälsopolitiska avsnitten i riktlinjerna. Vi diskuterade en rad ändringsförslag som vi kom överens om för att göra riktlinjerna tydliga. Jag tänkte redovisa dessa förslag. De är utdelade, men de är inte alldeles tydliga i den korta versionen.

Jag ska börja med de två stora förändringarna och förklara bakgrunden till dem. På sidan 12, rad 2, i inledningen till avsnittet En hälso- och sjukvård att lita på föreslår jag, som ett resultat av diskussionen i tema-

gruppen och de diskussioner som vi har fört under hand under kongressen, att vi ska föra in följande formulering: "För att hälso- och sjukvården ska kunna möta framtidens utmaningar krävs att vården tar en växande andel av våra gemensamma resurser." Det är alltså en ny formulering. Den ska inte, som någon har trott, omedelbart läsas ihop med det som vi sedan beskriver om de satsningar som nu pågår när det gäller det sjukvårdspolitiska handlingsprogrammet. Dessa två meningar ska läsas var och en för sig.

Förslaget grundar sig på det resonemang som vi förde om hur vi ser på sjukvårdens framtida utveckling. Det är ingen tvekan om att två faktorer gör att vi nu måste bestämma oss för och planera för att låta sjukvården och vården ta i anspråk en ökad del av våra gemensamma resurser. Den ena faktorn är demografiska förändringar. Det faktum att det blir fler äldre kommer att ställa ökade anspråk på sjukvården, men också det faktum att vi kan räkna med en fortsatt medicinsk och medicinteknisk utveckling som innebär att vi som patienter kommer att ställa ökade krav. Dessa två faktorer, tillsammans med att vi måste åtgärda de brister i tillgänglighet och kvalitet som vi har upptäckt i dagens sjukvård, gör att vi från partiet behöver markera att vi kommer att verka för att sjukvården får en ökad andel av våra gemensamma resurser.

Vi kom överens om att detta är en viktig markering. Det hänger naturligtvis också samman med att många motionärer har yrkat på ett förslag att vi ska ange att det handlar om 10 procent av BNP mot nuvarande 8,5 procent. Det finns också andra förslag till precisering av hur stor andelen ska vara. Vi kan naturligtvis inte bestämma oss för en speciell procentsats av BNP och säga att det är den som är den perfekta. Utgångspunkten ska vara att vi ska ha en sjukvård med hög kvalitet och god tillgänglighet. Det är detta som ska avgöra hur stor del av våra gemensamma resurser som sjukvården ska ta.

Men vi gör alltså en klar markering om att vi arbetar för en utveckling där hälso- och sjukvården tar en växande andel av våra resurser. Det vill vi markera i programmet.

Den andra viktiga förändringen gäller sidan 12, rad 15, och den handlar om tandvården. De formuleringar som finns är en smula otydliga om huruvida vi verkligen vill arbeta för ett högkostnadsskydd i tandvården som ska gälla alla medborgare. Många motionärer har tagit upp det här problemet, och många har ifrågasatt om det verkligen ska räcka med att vi inför ett högkostnadsskydd för personer över 65 år eller 75 år, vilket utredningen föreslog för något tid sedan.

Det är viktigt att klargöra att partiet vill ha ett högkostnadsskydd för alla. Där föreslår vi att det ska föras in i enlighet med det förslag som finns utdelat. Det ska alltså stå: "Vi vill ha ett högkostnadsskydd för alla. I ett första steg införs detta för alla som har fyllt 65 år." Vi ska verka för ett heltäckande högkostnadsskydd. Det som vi inom kort kommer att

presentera för riksdagen – avsikten är att det ska genomföras under nästa år – är att detta förslag bara är ett första steg i riktning mot att införa ett allmänt högkostnadsskydd.

Det finns också andra ändringar som kanske inte är politiskt lika viktiga, men de är betydelsefulla för att förbättra programmet. De finns också utdelade. Jag ska redovisa lite grann om dem.

På sidan 11, mellan raderna 23 och 24 för vi in en ny formulering som handlar om folkhälsoarbetet. Bakgrunden till detta är att vi i programmet inte nämner folkhälsofrågan. Men sanningen är att regeringen nu arbetar med en mycket omfattande och framåtsyftande folkhälsoproposition där vi ska presentera ett handlingsprogram för att skapa en effektivare folkhälsopolitik. Därför är det viktigt att också riktlinjerna beskriver detta, så mellan raderna 23 och 24 ska följande två formuleringar föras in: "Det behövs ökade insatser för att förebygga sjukdom och ohälsa. Folkhälsoarbetet ska därför vara en självklarhet inom alla delar av samhället." Detta kommer vi också att föreslå i vår folkhälsopolitik.

Som en konsekvens av den diskussion som vi förde i går, då vi också fattade beslut, vill vi ta bort ett par formuleringar på sidan 11, rad 34. Där står: "Med alltfler i arbete har kommuner och landsting fått en kraftigt förbättrad ekonomi." Det är alldeles sant att vi har lyckats med vår ekonomiska politik. De allra flesta kommuner har en helt annan och bättre situation i dag än vad de har haft tidigare. Men det är också sant att många kommuner och landsting brottas med ekonomiska problem. Vi hittade en bra formulering i går på ett annat avsnitt för att skildra den här problematiken. Det är bättre att vi under det här avsnittet helt enkelt stryker den meningen. Texten blir bättre om vi tar bort den. Då blir det så här i stället: "Stora satsningar på en bättre vård och omsorg har gjorts under de senaste åren. Kvaliteten har stärkts, och vi har fått fler händer i vården." Det är faktiskt alldeles sant, och vi tar bort denna mening med hänvisning till kommuner och landsting i enlighet med det beslut som vi fattade under ett annat område i går.

På sidan 12, rad 9 vill vi byta ut "ett rimligt högkostnadsskydd" mot "rimliga högkostnadsskydd". Förklaringen är helt enkelt att vi inte ser framför oss att det finns möjlighet att föra in sjukvården, tandvården och läkemedelshögkostnadsskyddet i ett gemensamt högkostnadsskydd. Antingen skulle det bli orimligt högt eller också skulle det kräva enormt stora resurser. Vi menar att samma princip ska gälla för de tre högkostnadsskydd som vi kommer att ha i sjukvården. Det gäller läkemedel, sjukvården och tandvården. De ska garantera att alla medborgare ska få den vård, de läkemedel och den tandvård som de behöver. Men vi talar om flera högkostnadsskydd som naturligtvis ska ha samma ursprungliga idé. Genom att man i stället för att tala om ett rimligt högkostnadsskydd talar om rimliga högkostnadsskydd så görs den texten begriplig.

På sidan 12, rad 10 vill vi lägga till "och den vård" för att göra programmet tydligare.

Sedan ska jag förklara ett förslag till formuleringsändring som har skapat en del huvudbry, och det kan man förstå om ni bara ser till själva förslaget. Men på sidan 12, raderna 24-28, talar vi i riktlinjerna om vad den förra partikongressen fattade för beslut. Den beslutade att höja den generella ersättningsnivån till 90 procent av inkomsten när det ekonomiska läget så tillåter. Sedan skriver vi: "Men i dag är det många..."

Då frågade vi oss varför vi i riktlinjerna skulle öppna för en diskussion om ett tidigare kongressbeslut. Såvitt jag förstår ligger det kongressbeslutet fast. Partiet ska naturligtvis arbeta för 90 procent. Men vad vi vill framhålla i dessa riktlinjer är det som blir tydligare om vi tar bort dessa hänvisningar och i stället går direkt på det som den här kongressen nu vill genomföra, nämligen följande: "Att ersättningen följer inkomsten är viktigt för att alla grupper i samhället ska känna att de får tillbaka välfärd i förhållande till hur mycket de betalar i skatt. Därför anser vi att det under de närmaste åren är viktigt att prioritera höjningar av taken i social- och arbetsmarknadsförsäkringarna och åtgärder som gör att flera omfattas av dem."

Då blir det tydligare utan att vi i riktlinjerna går in på en diskussion om i vilken takt som vi kan leva upp till partikongressens förra beslut, nämligen 90 procent. Nu fattar vi ett beslut om att höja taken, och sedan undviker vi en diskussion och otydligheten om i vilken takt vi sedan kan förverkliga de tidigare besluten. Det var det som var avsikten. Avsikten var alltså inte att korrigeras förra partikongressens beslut med det här förslaget utan helt enkelt att peka på hur viktigt det är att vi nu höjer taken.

Ordningsfråga – streck i debatten

Tjänstgörande ordförande: Det är 43 talare anmälda, och det innebär att vi sätter streck i debatten. Jag vill påminna om att talartiden är två minuter.

Beslut

Kongressen beslöt:

att sätta streck i debatten.

Behandlingen av dagordningens punkt 10.2.5 och 12.4 fortsätter på sidan 223 i del 2.

Anförande av internationella gäster – inledning av Göran Persson

Göran Persson, partiordförande: Kära vänner! *Olof Palme* har sagt att det inte föreligger någon konflikt mellan våra ansträngningar för att förbättra den bästa välfärd som människor någonsin sett och kampen för en bättre värld i fred och frihet för människor som bor långt borta från våra egna gränser. Därför är det fullt naturligt att vår kongress för en stund lämnar de inrikespolitiska frågorna eller, för att uttrycka det mera exakt: det finns

inte längre inrikes- och utrikesdagordningar. Sverige bor i världen och världen bor i Sverige.

När jag öppnade partikongressen sade jag följande: Konflikten mellan Israel och palestinierna ska lösas med politiska medel. Resten av världen har ansvaret för att få parterna att återvända till förhandlingsbordet. En överenskommelse som bygger på FN-resolutionerna 242 och 338, som båda bygger på folkrätten, måste uppnås. Israel måste lämna de ockuperade områdena, bosättningarna ska tömmas, de lagvidriga avrättningarna måste upphöra och de palestinska terrordåden stoppas. Jag påpekade vidare att vi kommer att få möjlighet att framföra dessa krav på torsdag till två nyckelpersoner i denna konflikt.

Mina vänner, i dag är det torsdag och det är dags att presentera två av de viktigaste politikerna och personligheterna i Mellanöstern. Efter hundratals timmar tillsammans i hårda förhandlingar känner dessa två män varandra mycket väl. Men de har ännu många timmar tillsammans framför sig. Vi är långt ifrån ett tryggt Israel, sida vid sida med de arabiska grannarna, bland dem ett självständigt, fritt och rikt Palestina.

Abmes Queri, känd under namnet *Abu Ala*, bor bara på en kort promenads avstånd från al-Aqsa-moskén och Olivberget i Jerusalem. Bland mycket annat är han känd som den främste förhandlaren för det palestinska folket. Han ledde de hemliga överläggningarna i Oslo och på Harpsund. Han har varit ledare för den palestinska delegationen i Taba, där båda sidorna kom varandra mycket nära. Han är talman i det palestinska rådet.

Varmt välkommen! Ordet är ditt, *Abu Ala*.

Anförande av *Abu Ala*

Abu Ala: Herr statsminister *Göran Persson*, kära vänner, mina damer och herrar! Jag vill framföra vårt tack och vår djupa tacksamhet till er och till det socialdemokratiska partiet för denna inbjudan att få vara med på er kongress och för möjligheten att tala inför er på mitt folks vägnar.

Det är en stor ära att få framföra president *Arafats* varmaste hälsningar och önskningsliknande förhoppningar om en givande kongress. President *Arafat* och det palestinska folket uttrycker sin tacksamhet för och uppskattning av det fasta stödet och hjälpen, särskilt den kritiska roll som Sveriges regering spelade i förberedelserna inför den amerikanska-palestinska dialogen. Vi uppskattar också att ni har varit värd för flera palestinska-israeliska toppmöten och förhandlingar. Dessa kommer utan tvekan att bli av betydelse i Palestina och i regionens historia.

Herr statsminister, mina damer och herrar. För ett och ett halvt år sedan fick jag äran att få leda de viktigaste diskussionerna i de palestinska-israeliska förhandlingarna här i ert land. Sverige öppnade återigen sitt hem för att ta emot de viktigaste samtalen i de palestinska-israeliska förhandlingarna. Detta var det hittills mest seriösa försöket att

uppnå en slutgiltig lösning på den palestinsk-israeliska konflikten med alla dess problem, såsom mark och gränser, flyktingar, Jerusalem, de koloniala bosättningarna i de av Israel ockuperade palestinska områdena, säkerhet, vatten, relationerna och många andra frågor som leder till ett slut på konflikten och på den arabisk-israeliska kampen.

Er regering, herr statsminister, ställde upp på ett högst generöst sätt med alla nödvändiga faciliteter för att underlätta för konstruktiva och produktiva förhandlingar. Ni ställde upp med en utomordentligt fin miljö, som underlättade framgångar i förhandlingarna. Ni garanterade lugn och total avskildhet, ordnade resor och annan logistik på ett fantastiskt sätt. Ni garanterade sekretess, långt ifrån mediernas bevakning och andra störande element. Främst upprätthöll ni ett respektabelt avstånd från förhandlarna, utövade inget tryck, påverkade inte och ställde inga krav – ni gjorde allt som stod i er makt för att ta hand om förhandlarnas behov och önskemål. Tack så väldigt mycket för det arbetet!

Stockholmskanalen kröntes med hyfsade framgångar i de specifika frågorna på dagordningen. Detta uppnåddes under en kort period trots de olika konfliktfrågorna som krävde mera tid, intensiva samtals- och förhandlingar för att överbrygga avståndet mellan parterna. Tillåt mig, herr statsminister, att konstatera helt öppet att om Stockholmskanalen – vi kallar den så – hade fått möjlighet att fortskrida i samma takt, i samma omgivning, med samma faciliteter och den svenska omsorgen, då hade vi lyckats att göra avståndet mindre och därmed kunnat bereda mark för framgångar vid Camp David-överläggningarna.

Camp David-mötet kom till alldeles för hastigt på grund av *Baraks* och *Clintons* önskan att få överläggningarna till stånd. Frågorna var inte mogna, och förutsättningarna, positionerna och argumenten hade vi inte lyckats reda ut. Allt detta ledde till att Stockholmskanalen avbröts och Camp David blev ett misslyckande.

Det i sin tur ledde till att alla blev besvikna. Trots detta lyckades Stockholmskanalen för första gången skapa en fast grund för de viktigaste förhandlingarna mellan palestinier och israeler med uppföljande regionala förhandlingar, i Washington DC och senare i Taba, Egypten, med resultatet att båda parter kom varandra närmare än vid någon tidpunkt tidigare.

Herr statsminister, misslyckandet vid Camp David-mötet, som hade skapat stora förväntningar hos både palestinier och israeler liksom hos andra folk i regionen, ledde till en allvarlig känsla av depression. Detta bidrog till att stärka det långvariga lidandet och uppgivenheten hos det palestinska folket i kölvattnet av Oslo – en nedstämdhet orsakad av de upprepade misslyckandena hos den israeliska regeringen att följa det ingångna avtalet, israeliskt förakt för datumet för tillämpningen av avtalet och för den agenda som ställdes upp i Oslo, den fortsatta israeliska konfiskeringen av mark, de fortsatta koloniala bosättningarna och deras

expansion, vägbyggen som genomfördes på bekostnad av palestinska områden, den målmedvetna och förutbestämda planen att ändra på Jerusalems utseende som stad för att garantera en judisk identitet, begränsa utvecklingen av civila, ekonomiska, sociala och politiska institutioner i konflikt med överenskommelsen, de fortsatta övergreppen mot mänskliga rättigheter, vägran att följa Genèvekonventionen i de ockuperade palestinska områdena.

Ovanpå allt detta, om min vän *Shimon Peres* ursäktar, kom *Ariel Sharons* besök i al-Aqsa-moskén i Jerusalem som en farlig provokation mot palestiniernas känslor. Detta farliga steg möttes av en demonstration som fördömde och förkastade det. Barakregeringen mötte demonstranterna med skarpa skott mot försvarslösa palestinska medborgare. Offren blev 19 martyrer och mer än 17 judar på en enda dag. Efter detta eskalerade händelseförloppet och den palestinska Intifadan bröt ut som protest mot ockupationen och dess handlingar. Det var också ett förkastande av Israels politik som byggde på förhållning, blockering och vägran att följa ingångna interimsavtal. Israelerna i sin tur trissade upp våldet med mord på oskyldiga civila, rivning av bostäder, förstörelse av träd, mord på PA-ledare och -personal, förstörelse av den palestinska infrastrukturen och Palestinas nationella ekonomi. Samtidigt fortsatte Israel sin politik för att annektera palestinsk mark och upprätta koloniala bosättningar.

Sharons regering byggde under mycket kort tid 14 nya bosättningar och fortsatte med utbyggnaden av existerande bosättningar.

Herr statsminister, i stundens hetta och inför dessa tragiska händelser, de tragiska och smärtsamma angreppen mot New York och Washington, som ledde till förlusten av så många oskyldiga liv, fördömde vi, det palestinska folket och det palestinska ledarskapet, omedelbart uttryckligen och direkt dessa fega terroristangrepp. Vi bidrog med våra enkla medel till det internationella arbetet i världen för att bekämpa terror.

Efter den 11 september har en ny historisk era börjat där världen tar en kort paus. Vi kommer att fokusera på alla former av terror, inklusive terror som får stöd av stater. Det innebär också att vi sätter stopp för de konflikter som har den största inverkan på världsscenen och som har skapat terrorister och gett dem ursäkter för att lansera sin terror mot mänskligheten, freden och den globala stabiliteten.

Vi vill försäkra er, herr statsminister, att vi håller fast vid alla internationella avtal, deras villkor och deras inriktning och att vi står fast vid den internationella folkkräften och väljer fred som strategi. Utifrån detta försäkrar vi alla om vår önskan att omedelbart återvända till förhandlingar, tillämpningen av Tenantplanen, Mitchellrapporten och längre fram till Arafat-Peres-överenskommelsen.

Jag är utifrån mina egna erfarenheter av förhandlingar sedan 1991 fram till i dag övertygad om att möjligheterna att uppnå framgång finns för oss bägge två, palestinier och israeler, och vi håller fast vid våra förpliktelser

i avtalen enligt den internationella legitimiteten som följer av FN:s resolutioner och genom att lämna och avvisa maktens logik och söka oss till logikens makt, till fredens makt, till säkerhetens makt och till samarbets makt.

Slutligen står jag här inför er för att framföra vår uppskattning av er och för att önska denna kongress all framgång. Jag önskar det svenska folket, våra vänner, all välgång och lycka. Ni ska ha vårt varmaste tack, *Göran Persson*. Tack också till ledningen och medlemmarna i det socialdemokratiska partiet, till det svenska folket och till er alla, tack ska ni ha allihopa.

Göran Persson, partiordförande: Kära vänner! Jag kan inte uttrycka mitt tack på något bättre sätt än det som du just har gjort. Tack ska du ha, *Abu Ala*, min käre vän.

Låt mig nu presentera vår näste talare. *Shimon Peres* föddes i Vitryssland men växte upp i Tel Aviv. Han har varit ledamot av Knesset, Israels parlament, sedan 1959. Mr *Peres* har varit regeringsmedlem på olika poster under flera decennier. Han har alltjämt en ledande roll i vårt systerparti, Labourpartiet i Israel. 1993 fick han tillsammans med *Yitzhak Rabin* och *Yassir Arafat* ta emot Nobels fredspris för sitt arbete med Osloavtalet. Du är varmt välkommen till vår kongress. Jag lämnar ordet till dig, *Shimon Peres*.

Anförande av *Shimon Peres*

Shimon Peres: Som socialdemokrat måste jag påpeka att jag är mycket stolt över att ni återvalt *Göran* som ledare för ert parti. Jag tycker att han är en källa till inspiration för oss alla, en person som står för de högsta värdena och har den djupaste förståelsen för vår tid, vår framtid och – det måste jag också få säga – för oss som ett judiskt folk. I Sveriges tempererade temperatur, där det är mycket svårt att bli varm genom ord, har han verkligen funnit ett gripande uttryck för den judiska tragedin, och det har berört oss alla. Jag vill därför tacka dig också för detta.

Jag är också glad över att få vara i sällskap med en mycket framgångsrik kollega till mig, *Anna Lindb*. Det är ett nöje att få träffa dig i partiet och inte bara i diplomatiska sammanhang. Och jag är mycket glad över att än en gång få tala med min käre vän *Abu Ala*. Trots att jag inte håller med om vad han har sagt, håller jag med om vad han är – en underbar människa – så ta det inte personligt.

Jag vet vad partikongresser handlar om. Jag tror att jag har deltagit i fler kongresser än någon av er, och det på grund av min ålder. Jag vet hur gripande och spännande det är, därför att socialismen inte är en dogm, i motsats till vad folk kanske tror. Socialismen är i grund och botten en civilisation. Den tillåter oss att stödja det rätta, det humana, det som håller oss samman och för oss samman. Och det svenska socialdemokratiska

partiet har alltid varit ett gott exempel, ett parti som är ideologiskt inriktat.

Som *Göran Persson* sade ligger världen i Sverige och inte bara Sverige i världen. Men jag är rädd att vi alla har större del av världen än vi har av våra länder. Vi går in i en era av internationellt beroende som aldrig tidigare skett. Vi erfar redan det vi kallar globalisering. Globalisering har inte varit ett ideologiskt val. Globalisering är resultatet av det faktum att vi har gått över från ett lands ekonomi till en ekonomi av vetenskap och teknik. Vetenskap och teknik har gjort gränser, uppdelningar och suveränitet marginella och inte så viktiga som de har varit.

Hela mänsklighetens historia har skrivits i rött bläck, därför att vi har varit tvungna att försvara vårt land, som varit källan till vår existens, och utvidga det, och det har lett till krig efter krig. Helt plötsligt har vi upptäckt att land inte är så betydelsefullt som det har varit. Det är i dag snarare vetenskapens och teknikens möjligheter som bestämmer våra liv. Det handlar inte endast om att vi inte är beroende av landområden och gränser utan också, vill jag påpeka, om att vi är förbundna inte genom land och inte hav, utan vi är förbundna genom luften, genom rymden, genom cyberrymden.

Man har inte längre de gamla avstånd och olikheter som har kännetecknat människans historia. Världen av i dag är delad mellan dem som är anslutna och dem som inte är anslutna snarare än mellan dem som har och dem som inte har. Om man är ansluten är man med, om man inte är ansluten släpar man efter.

Vi har faktiskt också upptäckt att man inte kan avstå från värderingar när man inför högteknologi. Man kan inte bedriva vetenskaplig forskning utan en strävan efter sanning. Man kan inte kombinera lögn och vetenskap. Man kan inte ljuga vetenskapligt. Man måste verkligen säga sanningen och sälja sanningen. Man kan till exempel inte dra till sig investeringar om inte ens böcker är öppna och samhället genomskeinligt. Man kan inte hålla sina unga vetenskapsmän hemma om inte luften är ren, regeringen ärlig och systemet baserat på lag och rättvisa.

Teknik av i dag innebär alltså inte att man endast köper en dator med Internet och sedan är med i svängen. Man måste ha ett öppet system. Man kan inte bedriva en öppen forskning om man inte har ett öppet samhälle. Det har varit den ena sidan av saken. Situationen har verkat mycket ljus för oss alla. Sedan har vi upptäckt att inte endast ekonomin är globaliserad utan också farorna. Terrorismen har också blivit global. Den använder sig av samma mekanismer och samma möjligheter som ekonomin för att plötsligt sätta vårt välbefinnande och våra liv i fara.

Vi förde krig förr i tiden, i huvudsak baserade på nationella arméer och koalitionsarméer. I dag upptäcker vi att vi har nationella arméer utan att ha nationella fiender. Å andra sidan har vi globala faror utan att ha globala arméer. Och jag vet att ingen av oss har möjlighet att göra något

annat än att bekämpa dessa faror, eftersom vi inte bör missa tillfället att ge vårt folk tillgång till den nya globala eran.

Jag tror att vad USA gör i dag är ett måste. Och jag vet att det är väldigt modernt att attackera USA. Jag känner mycket varmt för den amerikanska historien. Två gånger under 1900-talet har USA hjälpt Europa att återvinna frihet och oberoende. I Asien har många av de amerikanska pojkarna förlorat sina liv. Och Amerika var med om att vinna krig, vinna land, men man behöll ingenting själv. Man gav tillbaka Japan och förbättrade Japan. Man gav tillbaka Tyskland och förbättrade Tyskland. Man erbjöd Marshallplanen. Man hjälpte länder i behov.

När amerikanerna för första gången talar om krig handlar det om krig i deras hemland, inte om krig utomlands, något som aldrig förr varit fallet i den amerikanska historien. Vi förstår alla att om man inte vinner detta krig, kommer vi inte att kunna flyga tryggt, inte kunna gå till arbetet, inte bedriva affärsverksamhet, inte bygga höga byggnader och inte ens dricka friskt vatten eller andas frisk luft.

Vi kan se hur världen omfördelas och omorienteras. Vi befinner oss inte längre i den kalla efterkrigstiden utan i den kalla efter-efterkrigstiden, och vi ser en ny koalition bilda form som innefattar USA, Europa, Kina, Indien, Latinamerika och många andra länder.

Det för mig också till vår region. Vår region kan inte stå utanför denna nya era med dess nya stora möjligheter, som i huvudsak är ekonomiska, och dess stora faror som i huvudsak består av terror. När allt kommer omkring har Europa löst sina politiska problem mer på det ekonomiska planet än på det politiska. Låt oss inse det. *Jean Monet* bidrog till Europas framtid mer än vad *Napoleon* bidrog till dess förflutna. Kyrkogårdarnas glans är meningslös i jämförelse med dataskärmarnas.

Och här, mina kära vänner, vet jag att ni har hört en hel del historier om Israel. Låt mig få ge vår syn på historien. Jag tror att det är viktigt, och jag ska försöka att göra det så ärligt men också så tydligt som möjligt.

Den före premiärministern *Rabin* och jag själv åkte till Oslo, där jag för första gången träffade *Abu Ala*, han med tårar i ögonen och jag själv mycket upphetsad. Jag berättade det inte för dig, *Abu Ala*, men när det var meningen att vi skulle skriva under Osloavtalet – jag berättade det för dig senare – fick jag ett telefonsamtal som berättade att tio av våra soldater hade dödats i Libanon. Naturligtvis var det en hemsk dag. Jag ringde upp *Rabin* och sade: "Jag vet hur du känner dig. Ska jag skriva på eller inte?" Han sade: "Fortsätt! Skriv på!"

Vi åkte till Oslo, inte för att vi var tvungna politiskt, inte för att vi förlorat militärt, utan vi åkte till Oslo främst av moraliska skäl. Vi kände starkt att vi inte var ämnade att styra ett annat folk, att styra palestiniernas liv. Vi var inte ämnade att ockupera deras land. Vår huvudsakliga uppgift i Oslo var att reda ut vårt folks tradition, den judiska traditionen,

där vi i vår historia aldrig har dominerat ett annat folk. Det strider mot allt som vi står för. Och det var inte enkelt att resa därför att, mina damer och herrar, många av er och jag säger: Land i utbyte mot fred. Det är bra.

Vi gav tillbaka allt land till egyptierna, allt land, allt vatten, all olja. Jag är inte säker på att vi fick fred tillbaka. Ni vet, land är påtagligt, fred handlar om sinnesstämning, och jag är inte säker på att vi vann den sinnesstämning som vi väntade oss att vinna. Detsamma gäller Jordanien. Vi gav tillbaka allt land, allt vatten. Jag är inte säker på att vi fick fred tillbaka.

Innan jag fortsätter vill jag säga att det är vårt eget val att vi är villiga till detta, och tro mig, vi tänker inte påtvinga palestinierna något. Jag tror inte på något ensidigt avtal. Jag tror att fred är baserad på överenskommelse, inte på tvång och inte på illusioner. Om det är svårt att få ett avtal är det bättre att få ett riktigt avtal på det svåra sättet än att skapa intrycket av att vi har ett avtal som vi inte har. Vi ser därför mycket allvarligt på denna punkt.

Precis som du, *Abu Ala*, skulle vi vilja se en oberoende, framgångsrik palestinsk stat. Vi vet att ju bättre palestinierna har det, desto bättre palestinska grannar kommer vi att få. Och en god granne är i dag viktigare än ett stort gevär.

Det är på grund av detta, mina damer och herrar, som vi inte är imponerade av erbjudanden från *bin Ladins* terrorvälde. *bin Ladin* startade inte terrorn genom att säga att han ville hjälpa palestinierna. Han kom ihåg palestinierna för sent på dagen. Liksom vi slöt avtal med egyptierna utan *bin Ladin* och terrorattackerna mot tornen, liksom vi slöt avtal med jordanierna utan *bin Ladin* och terrorattackerna mot tornen, så kommer vi att sluta avtal med palestinierna.

Vi behöver inte terror, vi behöver inte dödande. Anta att vi inte fullföljer våra förhandlingar. Men våra palestinska grannar vet mycket väl att vi har för avsikt att ge dem tillbaka det mesta av landet, om inte allt land. Jag tror att vi har erbjudit dem praktiskt taget allt land. Och om det kvarstår en skillnad på två eller tre procent – rättfärdigar detta dödandet av tusentals kvinnor och män i New York eller Washington? Rättfärdigar detta dödandet av barn i skolan i Israel? För vad?

Vi kan och vi bör nå en överenskommelse i tid. Du frågar varför det inte hände. Och jag måste berätta vår sida av historien för dig. *Rabin* och jag själv hade inte stor majoritet i vårt parlament. Vi simmade faktiskt mot strömmen. Vi sade att vi skulle ge tillbaka landet gradvis. Många tyckte inte om det därför att – och jag säger det fast jag inte kan hålla med om det – det kändes inte som om den palestinska partnern var trovärdig. Nu är det tydligt att det som jag sade är sant, eftersom *Rabin* blev mördad. Jag tror förresten att det var tio år efter det att *Olof Palme* mördades. *Olof Palme* mördades 1986 och *Rabin* i slutet av 1995. Jag deltog i begravningen av *Olof Palme*. Jag kan fortfarande minnas den tydligt.

Låt mig få berätta något om detta mord. Han mördades en lördagskväll. Vi träffades på fredagen, vi två, och *Rabin* var mycket pessimistisk. Han var mycket skeptisk till mötet som vi hade beslutat att hålla följande dag, på lördagen, i Tel Avivs centrum. Han var rädd att folk inte skulle komma, att han inte hade något stöd, att vi var i minoritet, att vi var ensamma.

När han kom till torget blev han förbluffad över publikens storlek – hundratusentals gott och väl – och av stämningen. Där fanns en stor grupp unga människor. Under terrassen till kommunstyrelsebyggnaden i Tel Aviv fanns det en damm med vatten, och många av dem hoppade med kläderna på i vattnet för att lovorda, sjunga och ge stöd. De uppmanade honom att fortsätta, att hålla modet uppe.

Jag kände *Rabin* i över 50 år. Vi var kompisar, vi var vänner från och till. Jag hade aldrig sett honom så lycklig i sitt liv. Överraskningen var så stor med tanke på hans mycket pessimistiska uppskattning och det mycket entusiastiska uppträdandet. Jag hade känt honom i 50 år. Jag hade aldrig hört honom sjunga, men den här gången sjöng han. Det var verkligen höjden på hans liv. Och så skedde mordet.

Naturligtvis visade det på en förbittring i djupet av vårt folk, det måste jag medge. Jag skulle inte anklaga någon annan än mördaren. Men oppositionen var stor därför att vi var för det. *Rabin* hade tvingats att gå igenom avenyer av hat. Han hade förolämpats, man hade ropat efter honom. Om jag beundrar honom, är det för den här perioden – att förhandla med hela oppositionen, allt hatet.

Jag måste också berätta för er att för *Rabin* var det inte lätt att skaka hand med *Arafat*. Han tyckte inte om *Arafat* och kom att uppskatta honom först efter avtalet. De ville faktiskt inte åka till Washington för att skriva på avtalet. Efter att avtalet skrivits på och *Clinton* nästan tvingat honom att skaka hand med *Arafat* vände hans sig till mig och sade: Nu är det din tur. Ni förstår, han hade gått igenom all vända med att skaka hand, och nu måste jag göra det. Då såg jag honom för sista gången i hans liv och i mitt liv. Leendet i hans ansikte var leendet hos en person som nått den slutgiltiga kallelsen.

Som ni kan föreställa er blev mitt liv efter detta mörkt. Jag blev samma kväll vald att ersätta honom. Jag frågade mig själv vad jag skulle göra. Vilket av det som han hade påbörjat skulle vara det bästa att gå vidare med? Jag sade att vi måste väl förverkliga det som kallades andra delen av Osloavtalet. Och inom kort hade jag till uppgift att återlämna 460 byar och sex städer till palestinierna, och en allmän opinion var ytterst kritisk.

Jag brydde mig inte. Jag tänkte att det var min plikt, och det var vad jag gjorde. Men det varade inte länge. Efter återkomsten – och detta var linjen vi följde, att ge tillbaka landområden till palestinierna – började terrorn mot oss, mot mig. I tre månaders tid, nästan dag efter dag, ägde

mördande, dödande rum. En buss bombades på torget i Jerusalem. Låt mig bara berätta, för att beskriva det med mina egna ord, vad det betyder.

Jag kom till mitt kontor före klockan sju. Säkerhetspersonalen berättade för mig att just då hade en buss exploderat i hjärtat av Jerusalem. Om jag inte tar fel dödades 40 människor, många andra blev sårade. Jag gick till torget. Där fanns tusentals människor gråtande, skrikande. När de såg mig började de ropa: Mördare, förrädare, dräpare! Vad har du gjort mot oss? Jag svarade inte.

Följande dag upprepades samma sak i Tel Aviv. Återigen blev en buss bombad. Tiotals människor dödades, hundratals sårades. Jag kom till torget och återigen ropade man mördare till mig. Vad har du gjort mot oss? Vem har gett dig lov att göra så? Följande dag, åter i Jerusalem, nästan på samma torg var det nästan samma bild. Följande dag hände samma sak igen, i Ashkelon, en annan plats.

Jag ställde upp för val. Jag fick inte något tillfälle att bedriva någon kampanj, därför att varje dag fick jag tiotals, om inte hundratals, varningar om terrorhandlingar som skulle uppstå. Jag visste att jag skulle förlora valet. Jag förlorade valet med en tredjedels procent. Nu vet jag att mina palestinska samtalspartner inte ville att det skulle hända. Men jag pratade med *Arafat*. Jag berättade för honom att de här handlingarna skulle sätta stopp för Osloavtalet. Och det var vad som hände, för sedan *Netanyahu* hade valts för att ersätta mig avslutade han Osloavtalet. Med all respekt tror jag att resultatet blev priset som *Rabin* betalade med sitt liv och det mindre priset som jag betalade i valet.

Du måste förstå vad jag säger, *Abu Ala*. Jag är säker på att du förstår att palestinierna inte kan uppnå vad ni önskar om ni inte kontrollerar era beväpnade styrkor. Detta är det verkliga problemet. Man kan inte driva en myndighet som har 60 000 poliser och gevär och dessutom har fyra andra organisationer beväpnade med gevär och bomber och som använder dem när det passar dem. Att döda människor är också att döda processer. De dödade Osloavtalet, inte oss. Du vet vilken ansträngning vi gjorde, vilken risk vi tog och hur mycket goodwill vi har investerat i det, så när vi hör, min käre vän, något av er kritik måste du förstå att vi tycker annorlunda. Vi känner till största delen i Israel för ett modigt, moraliskt val, och vi har redan betalat för det. Jag kan nu säga till våra palestinska vänner: Var snälla och inordna alla era vapen under en myndighet.

Du vet att det finns en motsägelse i demokratin. Demokrati är en fri organisation. Men för att försvara den måste man ha icke-demokratiska organisationer. En armé är icke-demokratisk, en polisstyrka är icke-demokratisk, och om man inte har detta kan man inte försvara.

En av mina palestinska vänner säger att vi också har många åsikter i vårt kabinett. Det är sant. Det är vi. Vi kan ha många åsikter men bara ett gevär. Om man tillåter hundra gevär och en åsikt lyckas man aldrig.

För att förkorta historien: Det är sant att *Rabin* och jag själv sade att vi var beredda att förhandla även under beskjutning, men vi förlorade mandatet. Det finns en annan majoritet. Jag representerar en förlust, inte en vinst – en förlust, *Abu Ala*, därför att de flesta israeler tycker att det palestinska folkets avslag på de erbjudanden som framfördes av *Clinton* var ett fundamentalt misstag.

Ingen i Israel förstår det och Israels sida tappade tålmodet och sitt stöd, inte för att de gav upp hoppet om fred utan för att de inte är säkra på om de har en seriös partner. Partners trovärdighet blev huvudfrågan.

Och nu har vi en annan regering. Vi har alla antagit Mitchellrapporten. Jag hoppas att jag inte överdriver vårt inflytande, men jag vill säga att om vi inte ingick i regeringen skulle regeringen aldrig ha antagit Mitchellrapporten. Den är inte precis en kopia på högerns ideologi. I Mitchellrapporten ingår till exempel ett krav på en palestinsk stat och ett totalt stopp för byggande av bosättningar. Den nuvarande regeringen i Israel har antagit en politik där det sägs att vi inte ska bygga några nya bosättningar.

Abu Ala har presenterat en lista för mig på 134 bosättningar som hade byggts. Vi kollar nu ort för ort, och vi kommer att referera till listan. Vi tar inte lätt på detta.

Och vi ber mr *Arafat*: Var snäll och hjälp oss att uppnå vapenvila, som är det första kapitlet i Mitchellrapporten. Om vapenvila kommer till stånd kan vi sätta tåget på rälsen och starta vår resa till den station som kallas fredliga och politiska förhandlingar.

Vi var faktiskt inte framgångsrika. Vi förhandlade med *Abu Ala* och min egen generaldirektör i ministeriet. Vi var mycket nära att få vapenvila till stånd. Då exploderade en bomb igen, i hjärtat av Jerusalem. Ni kommer ihåg det. Vi måste stoppa den. Om och om igen har vi missat tillfället. Så nu tänker vi införa vapenvila steg för steg, stad för stad.

Det finns nio städer på Västbanken. Vår armé har redan dragit sig tillbaka från sex av dem, på villkor att palestinierna ansvarar för säkerheten och lugnet i dessa städer. De kommer att utse en riktig befälhavare. De kommer att sätta de människor i fängelse som är de huvudsakliga bråkmakarna. Jag hoppas att vi ska slutföra detta tillbakadragande från de andra tre städerna inom kort, kanske till och med inom några dagar. Det beror mycket på säkerhetssituationen. Och sedan vill vi gå vidare.

Vi vill att samma sak händer i Gaza och sedan kan vi få ett fullständigt avtal om detta.

Nu, mina damer och herrar, när jag analyserar vad som gick fel i Camp David, vet jag att det blir svårt för *Abu Ala* att hålla med om det. Jag ber honom inte att hålla med. Men jag kommer att uppskatta om han lyssnar.

Jag tror att det faktum att *Barak* har bett mr *Arafat* att förklara att detta är slutet på konflikten och att *Arafat* inte längre har några anspråk, gör

två frågor i förhandlingarna centrala, som ännu inte är mogna för beslut. Ni vet att varje problem har ett födelsedatum, men det betyder inte att det har ett datum för lösning. Lösningen är inte en fråga om datum utan om mognad. Det vi kan göra nu kunde vi inte göra för fem eller tio år sedan. Kanske vi kan lösa Jerusalemfrågan i en annan tid. Men *Abu Ala*, jag frågar dig, ärligt talat, om Jerusalem. Låt oss erkänna att den pragmatiska situationen inte alls är dålig. Den verkliga svårigheten är att överföra en befintlig situation till ett kontrakt, till advokatspråk. För hurdan är situationen just nu?

al-Aqsa-moskén står helt under palestinsk kontroll. Ingen israelisk soldat eller polis kan komma in. Tempelberget lyder faktiskt under muftin i Jerusalem. Enligt judisk tradition har vi inte rätt att etablera liv på Tempelberget förrän efter Messias har anlänt. Och som ni vet är Messias den bästa diplomat hos det judiska folket som vi någonsin har haft. Han har inte kommit, han väntar så att han kan ge oss lite tid och tålamod. Sedan skickar vi vår armé till kanten av Tempelberget, när det finns mellan 30 000 och 300 000 bedjande som kommer till moskén eller de två moskéerna för att be. Vi angriper inte bedjande. Sedan har vi den gamla staden där vi har ett palestinskt kvarter, ett armeniskt, ett judiskt, och de lever faktiskt tillsammans. Jag säger inte att det är idylliskt, men det är inte heller ett helvete.

Nu när vi ska försöka att överföra den befintliga situationen till ett juridiskt språk kommer vi att få en hel del bekymmer. Ni vet att politikerns uppgift är att kompromissa. Men präster, de kompromissar aldrig. Om man vill kompromissa måste man sluta vara religiös och bli politisk. Så i Jerusalem har vi tusentals konflikter, hundratals, tusentals år gamla. Jag säger inte att vi måste lösa problemet med Jerusalem. När det gäller den palestinska huvudstaden fanns det ett förslag.

Det är visionen av det moderna Jerusalem som två stater, på demografiska linjer. Den ena skulle kallas Yerushalaim och den andra Al Kuts, som är det arabiska namnet för Jerusalem. Jag tror att detta också är uppnåbart. Det finns en fråga som jag vill att ni förstår, för jag är säker på att många människor i Sverige inte förstår den. Det är frågan om rätten för de palestinska flyktingarna att återvända till Israel. Vi kan inte acceptera det, och vi har sagt det mycket ärligt och tydligt till våra palestinska förhandlare. Varför?

Det fanns 24 stater i Mellanöstern. 22 var och är muslimska, en kristen och en judisk. Den kristna staten var Libanon. Hur kom det sig att Libanon var en kristen stat? Jo, det berodde på det faktum att det fanns en kristen majoritet. I samma ögonblick som de kristna förlorade sin majoritet upphörde Libanon att vara en kristen stat. Om vi, det judiska folket, förlorar vår majoritet i Israel, kommer vi att upphöra att vara en judisk stat. Och eftersom den demografiska balansen är ganska delikat innebär ett tillskott på ytterligare två eller tre miljoner människor att

Israel blir en icke-judisk stat. Ni måste förstå det. Det får inte hända. Vi kommer inte att låta det ske.

Efter tusentals år av lidande, förintelse, pogromer, har vi slutligen ett hörn för oss själva, där vi kan leva och försvara våra rättigheter. Och vi känner oss inte ansvariga för problemet. Jag anser att det var ett misstag av den höga muftin i Jerusalem 1948 att inte acceptera Förenta nationernas beslut att bygga en palestinsk stat på den största delen av landet. De uppmanade människorna att åka därifrån och sade till dem att återkomma, segerrikt.

Men detta bör inte hindra oss från att så snart som möjligt få en palestinsk stat med land, med diplomati, en palestinsk stat som åtnjuter frihet, som verkligen kan ansluta sig till den moderna ekonomin. I Mellanöstern spelar ekonomin inte någon roll, vare sig vi är generaler, politiker, presidenter eller vad som helst – ekonomi är tråkigt. Men kanske är lösningen lika mycket ekonomisk som politisk och går att ansluta till kampen mot terrorismen.

Jag gick med i denna regering när jag blev ombedd. Jag meddelade *Sharon* att jag inte ämnade ta avstånd från mina ställningstaganden, och han vet det. Folk säger: Hur kan du stå ut med en sådan situation, där du har en majoritet i högern? Mitt svar är: Hur kan majoriteten acceptera en situation där minoriteten försöker införa sin egen politik? Det är alltså ett ömsesidigt lidande, om ni så önskar, och vi försöker nu att göra upp en gemensam plan men inte genom att ge upp våra principer. Jag tänker inte ansluta mig till någon gemensam plan bara för egen nyttas skull. Men jag rannsakar mig själv. Jag kan gå tillbaka till oppositionen. Vi ska ha val om två år. Jag finner dessa två år avgörande. Om vi inte når en överenskommelse under dessa två år kommer vårt och palestiniernas öde att hamna i händerna på extrema terroristgrupper.

Vi gör saker som vi inte tycker om men som vi är tvungna att göra för att försvara våra liv. Det är inte vidare angenämt, och när ni ser vår armé på TV säger ni: Varför överreagerar de? Svaret är: Därför att ni inte ser provokationerna som organiseras av hemliga organisationer som aldrig visas i TV.

Jag vet att ni bekymrar er för situationen, och med rätta. Det gör vi också. Jag hoppas verkligen att en lösning kommer till stånd. Kanske ska vi förslå våra palestinska vänner att de också under en tid skaffar sig en Messias och inte löser alla problem på en gång. Men medan vi väntar på Messias slutar vi inte att göra allt som är nödvändigt för att göra livet bättre.

Våra fredsprinciper är baserade på Bibeln. Enligt min åsikt grundar sig socialismen också på Bibeln. Vi drivs av ett moraliskt val mer än någonting annat. Allt annat vi gör är oss påtvingat. Vi kommer att fortsätta, *Göran*, att arbeta mycket seriöst och mycket hårt för att göra det möjligt för vårt palestinska folk att bli ett eget folk, att få en egen ekonomi, att

bli självständiga så att vi kan leva som goda grannar. Och några av dem är till och med socialister, så vi får ännu en möjlighet att mötas som vi verkligen ska försöka göra det mesta och bästa utav, för att nå fram till en angenäm avslutning på en av de mest komplicerade konflikter som vår tid någonsin har upplevt. Tack.

Göran Persson, partistyrelsen: Kära vänner! Låt mig bara helt kort få understryka mitt tack till er än en gång, både till *Abu Ala* och *Shimon Peres*. Låt mig få påpeka att vi har stora förväntningar på er personligen. Vi vet att ni är nyckelaktörerna i denna konflikt och i ansträngningarna för att lösa den. Vi vet att ni har framför er många många timmar av hårt arbete. Vi vet att om ni misslyckas blir det också vårt misslyckande.

Vi är i konflikten tillsammans, men det är er plikt att lösa den, och att lösa den med vårt stöd. Ni kan lita på oss. Vi är med er, och vi står fast i vårt stöd för en rättvis fred baserad på Förenta nationernas resolutioner. Jobba vidare! Ni har vårt stöd. Tack!

Ajournering

Kongressförhandlingarna ajournerades klockan 13.22.

Torsdagen den 8 november 2001

Eftermiddagens förhandlingar

Eftermiddagens förhandlingar inleddes klockan 15.00.

Sekreterare: *Heli Kärkkäinen* och *Ann-Sofie Hermansson*

Ordförande: *Anita Modin*

Dagordningens punkt 10.2.5 (fortsatt behandling)

Ett liv i hälsa

Tidigare behandlad på sidan 206 i del 2.

Dagordningens punkt 12.4 (fortsatt behandling)

Utlåtanden över motioner som rör området Ett liv i hälsa
(Häftena M4, sidorna 142-232 och U4, sidorna 54-74)

Tidigare behandlad på sidan 206 i del 2.

Beslut

Kongressen beslöt

att sätta streck i debatten.

Ordförande: *Lena Hallengren*

Debatt

Ulf Johansson, Göteborg: Kongressdeltagare! När jag åkte hit tänkte jag att vi skulle ha en tandvårdsförsäkring med oss härifrån, med ett högkostnadsskydd för alla. Nu hade *Lars Engqvist* tomtemössan på sig för en stund sedan och lovade det, så jag kanske inte hade behövt åka hit. Jag vill ändå säga några ord.

Det gäller att högkostnadsskyddet läggs på en sådan nivå att man kan med att komma hem och tala om det. Jag vill inte gärna komma hem och säga att nivån blev 25 000 kronor. Kostnaderna för tandvården gör det svårt för många. Många av mina kompisar tycker att det är dyrt att gå till tandläkaren. En del avstår. De flesta av oss här är födda på 1940- och 1950-talet och vet hur det var förr, hur farmor, farfar och farfars far glappade i käften när de pratade. Det är inget vi vill ha tillbaka.

En gång när jag var liten hälsade jag på min morbror på hans lantgård. På fredagen hade de en liten fest. På lördagen kom min pappa in på das-set, där det satt fem-sex man på rad. En av släktingarna stod och rörde i tunnan. Min pappa frågade vad han gjorde. Han svarade: "Jag var lite dålig i går, så jag var tvungen att spy och då tappade jag löständerna." "Men det ligger ju två där", sa min farsa. "Dom har jag redan provat..."

Det vill vi inte ha tillbaka.

Ewa Hansson, Blekinge: Ordförande, partikamrater! Först vill jag yrka bifall till alla mina förslag när det gäller riktlinjerna samt till motion 499.

På sidan 11, rad 38 i riktlinjerna vill jag att det ska stå: "Bristerna måste åtgärdas. Kvaliteten ska höjas genom kompetensutbildning för sjukvårdspersonal. Alla ska känna en trygghet och lita på sjukvården."

Det är viktigt med kompetensutveckling. Jag vet att det står på sidorna 22 och 23 i riktlinjerna. Men man kan inte få in kompetensutveckling för många gånger i riktlinjerna.

På sidan 12 rad 7 ska det stå: "Det ska vara lätt att snabbt komma i kontakt med sin vårdcentral eller familjeläkare genom bättre telefonservice." Med det menar jag att den som sitter hemma och har ont ska kunna ringa till en sköterska och få råd och stöd utan att behöva besöka vårdcentralen. Jag vet att det finns en sköterska, men jag skulle vilja att det fanns en speciell sköterska som bara jobbade med detta.

Under rubriken Tandvården vill jag ha in följande tillägg: "Den förebyggande tandvården och bastandvården måste vara grunden i vår tandvårdsförsäkring. Därför måste även bastandvårdens omfattning byggas ut."

Jag yrkar bifall till motion 499.

Annelie Stark, Skaraborg: Kongressdeltagare! Jag ska också göra en justering i mina ändringsförslag.

Jag ville göra ett tillägg i riktlinjerna avseende hälso- och sjukvårdens framtida finansiering. *Lars Engqvist* har på ett utomordentligt sätt tillfredsställt mitt yrkande genom sitt ändringsförslag. Jag tillstyrker hans förslag utifrån klarläggandet.

Jag ville också ha en tydligare skrivning kopplat till att de resurser som i dag presenteras som ska gälla fram till 2004 inte är det som ska svara mot den ökade andelen av den totala BNP. Vi beslutar ju nu om att en ökad andel av den totala BNP ska tillföras sjukvården. Med förtydligandet att de två meningarna inte ska läsas samman är jag nöjd med det förslag som *Lars Engqvist* har lagt fram. Jag tillstyrker det.

Jag vill poängtera än en gång att vi gör en markering, utifrån vårt principiella ställningstagande. Det som vi diskuterade vid en annan partikongress, att verksamheter går före transfereringar, är det vi lägger fast här. Vi gör en tydlig prioritering av värden och säger att värden ska få ta

en större andel av BNP. Utifrån *Lars Engqvists* mycket tydliga resonemang i detta avseende är jag helt nöjd med hans förslag.

För mig kvarstår en liten del som inte kommenterades. Det gäller en ny mening i mitt tilläggsyrkande på sidan 12, rad 9. Där vill jag att det ska stå: "Barnsjukvården ska vara gratis." Det behöver stå där, utifrån en allmän diskussion av nivåerna inom vård och omsorg.

Jan-Olof Larsson, Bohuslän: Partikamrater! Under några decennier under förra årtusendet såg arbetarrörelsen gemensamt till att det blev ekonomiskt möjligt för svenskarna att ha en bra tandstatus. Att ha bra tänder var inte förunnat dem som hade god ekonomi. Det skulle gälla alla.

Under 1990-talet har riksdagen beslutat om nedskärningar i tandvårdsförsäkringen. Det blir allt fler som inte har råd att laga sina tänder. Ett steg på vägen till förbättring är att partistyrelsen och *Lars Engqvist* har lyssnat och föreslår ett högkostnadsskydd för alla. Det är viktigt att vara tydlig med vad man menar med ett högkostnadsskydd. Därför yrkar jag bifall till motionerna 507:2 och 518:2. Yrkandet i motionerna lyder: att ett högkostnadsskydd införs som på sikt tillämpas på samma sätt som vid övrig sjukvårdande behandling.

Här är det viktigt att vara tydlig och säga att ett högkostnadsskydd ska tillämpas på samma sätt som vid övrig sjukvårdande behandling. Det stämmer väl överens med vad partistyrelsen svarat på motionerna. Det stämmer också väl överens med vad *Lars Engqvist* sade i inledningsanförandet.

Trots att partistyrelsen är överens med motionärerna så väljer partistyrelsen att endast besvara yrkandena. Konsekvensen måste naturligtvis bli ett bifallsyrkande, vilket jag föreslår. Det gäller att vara tydlig även i politiken. Dessutom yrkar jag bifall till partistyrelsens förslag till ändrade riktlinjer på sidan 12, rad 15. Det ligger i linje med vad jag själv har föreslagit.

Ingela Eriksson, Norra Älvsborg: Ordförande, partikamrater! Tandvården får inte bli en klassfråga. Tyvärr ser vi redan de tendenserna. Jag har inget emot att det blir lättnader för dem som är 65 år och äldre, men klasserna bildas ju långt tidigare. Som socialdemokrat tycker jag att det är ett misslyckande när unga människor väljer att dra ut tänderna i stället för att laga dem. Som socialdemokrat tycker jag att det känns som ett misslyckande när en ung kvinna med ätstörningar som snabbt får en raserad tandhälsa hamnar mellan stolarna och inte får den hjälp som hon behöver. Som socialdemokrat tycker jag att det känns som ett misslyckande när en kvinna på 50 år talar om att hon under två år har lagt ut 50 000 kronor på nödvändig tandvård. Som socialdemokrat tycker jag också att vi borde förvalta den tandstatus som vi har nått fram till genom tidigare reformer och genom det folkhälsoarbete som vi har bedrivit. Vi borde förvalta den

på ett klokare sätt. Som socialdemokrat undrar jag: Hur hamnade vi här? Varför tillhör tänderna inte kroppen?

Jag utgår också från att den fria tandvård som vi i dag har för barn och ungdomar upp till 20 år kvarstår. Mitt yrkande innebär strykning av den sista meningen på rad 16, men den är redan struken, så det kan jag ta tillbaka. Men jag vill ha en vassare skrivning: "När ekonomin tillåter ska högkostnadsskyddet gälla alla. Sjukvårdens och tandvårdens högkostnadsskydd ska på sikt ha samma nivå."

Monica Fahlén, Västernorrland: Jag yrkar bifall till motion 504. Missbruk är en sjukdom. Det är dessutom en familjesjukdom. Anhöriga är medberoende – alltså är även de sjuka. De problem som motionären pekar på är att medan missbrukaren självfaller sjukskrivs under behandlingen så sjukskrivs som regel inte den anhöriga och medberoende under sin behandling.

Behandling av medberoende har dock oftast minst tre positiva effekter. För det första lär sig den medberoende att sätta gränser för sin egen skull och för att själv överleva. Ett tillfrisknande påbörjas. För att kunna tillfriskna måste jag först ha varit sjuk – alltså uppfyller jag rätten att uppbära sjukpenning för min behandling.

För det andra blir resultatet som en bieffekt av den medberoendes tillfrisknande och nyvunna förmåga att sätta gränser ofta, precis som motionären påpekar, att missbrukaren kommer till vård.

För det tredje – vilket egentligen borde vara det första – kan barnen i familjen få en uppväxt fri från droger och troligen även från våld, precis som vi skrev in i partiprogrammet och även i riktlinjerna.

Jag skulle kunna peka på fler exempel i både partiprogram och riktlinjer som stöd för mina argument. Men tiden är knapp. Jag hävdar alltså att en medberoende anhörig till en missbrukare ska ha rätt till sjukpenning under sin behandling. Denna rätt måste alltid tillämpas för att skapa rättvisa. Det ska inte vara så att bara den som har en arbetsgivare som är beredd att betala vården ska få denna hjälp. Alla anhöriga till missbrukare måste ha den rätten.

Kära partistyrelse och ombud! Det bästa är att detta spar både människoliv och pengar. Pengarna sparas dessutom på samma konto. Vi får färre långa sjukskrivningar i framtiden hos denna grupp. Jag yrkar bifall till motion 504.

Stefan Hedin, Gävleborg: Kongressdeltagare! Svensk sjukvård står sig bra i internationella jämförelser. Människor har också överlag stort förtroende för den svenska sjukvården. Även i kommuner, län och regioner där förtroendet för olika samhällsinstitutioner och även för oss förtroendevalda har minskat har vi fortfarande ett högt förtroende för sjukvården och för omsorgen. Men erfarenheter som vi kan dra från min kommun,

Sandviken, där vi har utvärderat förra valet visar samtidigt på att ett sjunkande förtroende för sjukvården slår mycket hårt på människors vilja att gå och rösta. I Sandviken kan vi se att valdeltagandet har sjunkit drastiskt hos de människor som är missnöjda med sjukvården. Det är alltså viktigt att vi drar lärdom av liknande erfarenheter och att vi inte missbrukar medborgarnas generellt sett höga förtroende för sjukvården än mer.

När jag läser de politiska riktlinjerna gällande hälso- och sjukvården slår mig två saker: otydlighet och avsaknad av en beskrivning av den komplexitet som finns i sjukvården. Otydlighet ser jag därför att gränsen för alternativ inom hälso- och sjukvården inte ska dras mellan vårdcentraler och akutsjukhus. Gränsen ska dras där aktiebolagslagens vinstkrav kommer in i verksamheten. Avsaknad av komplexitet ser jag därför att den verklighet som de enskilda landstingen, kommunerna och regionerna befinner sig i handlar om till synes motsägelsefulla budskap och insatser. Det handlar om den svåra konsten att förklara att man faktiskt för mindre pengar måste och kan få ut bättre vård. Det handlar också om svårigheten att förklara att förändring av akutsjukhusens innehåll görs för att långsiktigt kunna öka människors trygghet. Det handlar alltså om den svåra omstruktureringen att stärka närvården, alltså den vård som du behöver ofta och nära.

Jag yrkar bifall till de tillägg som jag har yrkat på i riktlinjerna.

Per Nordenstrand, Dalarna: Partivänner, åhörare! Resurser till vården behandlas i bland annat motion 460 och 461 från Stockholms läns partidistrikt. 460 är en gemensam motion från en övervägande del av Sverige. Sju skogslän står nämligen gemensamt bakom motionen. Båda motionerna behandlar i stort sett samma saker – ökade resurser till vården – men med olika förutsättningar. Skogslänen har alla samma problem. Vi har alla ekonomiska problem och personalbrist. Våra län tappar yrkesverksamma till storstadsregionerna och därmed också skattekraft. Kvar blir äldre och mer vårdbehövande och, som ett resultat av detta, ökade kostnader för vården. Ekvationen går inte ihop. Hur ska vi kunna kapa vårdköerna om vi på grund av dålig ekonomi och brist på personal inte kan uppvärdera och betala vårdpersonalen bättre? Vi har tyvärr beroende på personalbrist också blivit beroende av marknaden och av stafettläkare.

Stockholms läns partidistrikt tar i sin motion upp det faktum att löneläget på sikt måste förbättras inom vården. Med tanke på rekrytering talar man också för en effektivisering och en förändring av föräldrade organisationsstrukturer.

Finns det några lösningar? Det tror vi. *Lars Engqvist* gav redan i sin inledning positiva exempel på vad partiledningen vill. Flera partidistrikt kommer också att beröra detta i sina förslag till riktlinjer, så det finns inte anledning för mig att förekomma vad min kamrat i Gävleborgs partidistrikt kommer att föreslå.

Som en logisk följd av att partistyrelsen helt har bifallit Stockholms läns partidistrikts motion och av vad *Lars Engqvist* tidigare har sagt yrkar vi från skogslänen gemensamt att motion 460:1 och 4, som i dag är besvarade, nu bifalls och att 460:2-3, som i dag är avslagna, anses besvarade.

Britt-Marie Sellén Nilsson, Jönköpings län: Partikamrater! Tandvården är ett ämne som berör många. Inte minst kan vi se det på alla motioner som har kommit in – jag tror att det är närmare 46 stycken. Tandhälsan har i Sverige varit god genom att vi har innefattat tandvården i den allmänna välfärden. Detta håller vi nu på att radera. Det är de som har minst inkomster som har det svårast.

Anders Sundström har sagt att alla ska ha råd med en bra tandhälsa i vårt land. Är det så i dag? Låt mig berätta om en bekant till mig – en tvåbarnsmor i 30-årsåldern som arbetar som undersköterska på olika vika-riat. Hon är gift. Hennes man arbetar inom handeln. Hon går till folk-tandvården och får där veta att hennes tandstatus inte är så bra. En hel del gamla fyllningar behöver bytas ut och hon har bitit sönder en tand som inte går att rädda. Hon måste sätta in en brygga och dessutom behö-ver hon göra två rotfyllningar. Tandläkaren beräknar kostnaden till någonstans mellan 17 000 och 18 000 kronor. Familjen frågar sig hur de ska klara detta och undrar sedan om det finns någon möjlighet att del-betala det. Man får till svar att det inte är möjligt, och tandläkaren råder kvinnan att låna i bank. Låt mig påminna om *Göran Perssons* ord: Den som är satt i skuld är inte fri! För en familj som lever på marginalen är detta ett hån. Att låna i bank gör ju bara att tandvårdskostnaden blir ännu högre. Är man ensamstående så kanske bankalternativet inte ens är möjligt. Ett alternativ för kvinnan kan ju vara att dra ut några tänder. Det är billigare.

Det är bra att vi nu beslutar om ett högkostnadsskydd för alla. Men det måste bli ett skydd som också hjälper dem som har de minsta inkomst-erna. Partistyrelsen har uttryckt åsikten att tandhälsan inte får bli ett klassmärke. Men frågan är om vi inte är där nu. Därför är det viktigt att denna kostnad sänks radikalt.

Av den anledningen yrkar jag bifall till motion 518.

Marie-Louise Johansson, Värmland: Kongressdeltagare! Från olika håll kommer larmrapporter om den ökande sjuknärvaron på arbetsplatserna, och långtidssjukskrivningarna är många. Sjuknärvaron är resultatet av karensdagen. Den slår hårt för arbetstagare som har låg inkomst och låg sysselsättningsgrad. Det kan till exempel gälla en ensamstående förälder med låg sysselsättningsgrad. Han eller hon klarar sig inte på sin lön. Hur ska han eller hon klara sig vid sjukdom? Karensdagen slår hårt.

En annan problematik med karensdagen är när vi går till jobbet och är sjuka. Det blir rundgång av smitta på arbetsplatserna, särskild inom

skola, vård och omsorg. Jag och många med mig önskar att karensdagen ska slopas, a-kassetaket ska höjas, heltid ska bli en rättighet och deltid en möjlighet. Jag tror att kostnaderna för en borttagen karensdag på sikt blir till lönsamhet för individen och för samhället.

Jag yrkar därför bifall till motion 501.

Yvonne Hagberg, Kalmar län: Partikamrater! Jag vill börja med att göra en rättelse som gäller detta avsnitt. I de skriftliga förslagen till nya skrivningar i riktlinjerna står det att jag har föreslagit strykningar av rad 24–28 på sidan 12. Detta stämmer inte, och jag yrkar att dessa rader står kvar.

Det vi föreslog i temagruppen är det som vi föreslår i dag. Det är ett tilläggsyrkande på sidan 12, rad 31. Efter meningen som slutar med ”gör att fler omfattas av dem” vill vi skriva in: ”Detta ska följas av ett succesivt avskaffande av karensdagen och en 90-procentig ersättningsnivå.”

I dag är det många människor med normala inkomster som slår i taket i social- och arbetsmarknadsförsäkringen. Därför anser partistyrelsen att det är viktigt att prioritera höjningen av taket, och det ställer sig Kalmardelegationen bakom. Men vi anser att också avskaffandet av karensdagen ska finnas med i detta avsnitt. Många känner sig i dag tvungna att ta ut annan ledighet än sjukskrivning, till exempel semester eller komptid, vid korttidssjukskrivning. De har inte råd med det inkomstbortfall som karensdagen innebär. Därför yrkar vi bifall till vårt tillägg.

Man ska i riktlinjerna skriva in ett avsnitt om högkostnadsskydd för alla, vilket känns mycket bra. Men vi får inte glömma den grupp som har fri tandvård i dag. Vi yrkar därför att man på sidan 12, rad 16, skriver till: ”Tandvård ska även i fortsättningen vara kostnadsfri till och med det år då man fyller 20.”

Jag yrkar också bifall till *Caterina Franceschis* yrkande.

Britt-Marie Karlsson, Örebro län: Partikamrater! Jag vill yrka bifall till distriktsmotionen från Örebro. Vår attsats lyder: ”Att verka för att resurserna till sjukvården i Sverige successivt ökas med sikte på att 10 i stället för dagens 8 procent av bruttonationalprodukten avsätts till sjukvården.”

Varför föreslår vi då just 10 procent? Ja, inte beror det på att vi har gjort några avancerade ekonomiska analyser, utan det handlar mer om det allvar vi känner inför de ökande behov som finns inom sjukvården. Vi har naturligtvis också fastnat för just 10 procent eftersom det har framförts så ofta i sjukvårdsdebatten, även av sjukvårdspolitiker från vårt parti. Vi tycker att det är en tydligare markering av vår vilja att långsiktigt öka sjukvårdens andel av ekonomin. Vi tror också att det skulle öka tilliten hos medborgarna att vi klarar att solidariskt finansiera sjukvården. Det skulle motverka en fortsatt ökning av privata sjukförsäkringar. Vi tror

också att personalen i vården skulle få en tilltro till att arbetsvillkoren successivt kan förbättras. Kanske kan också ungdomars intresse för att satsa på en utbildning inom vården öka. *Lars Engqvist* sade i går i sin beskrivning av vad som har hänt under de senaste tre åren att sjukvårdens andel redan nu ökar. Dessutom tillförs det nya pengar. Vi är alltså redan på god väg. I samtalet med medborgarna tror vi att 10 procent är ett enklare och tydligare mål för att markera vårt partis vilja. Jag yrkar bifall till motion 459.

Rune Karlsson, Västmanland: Jag ska tala för motionen om läkemedelskort, som inte kostar pengar för samhället utan som tvärtom kommer att ge besparingar och ett ökat hälsotillstånd för många. Jag börjar med att yrka bifall till motion 482.

Partistyrelsen håller med om att det finns fördelar med läkemedelskort, men man säger att det inte går att genomföra reformen av integritetsskäl. Tänk om man resonerade likadant när det gällde införande av personnummer! Ett införande av läkemedelskort innebär bland annat att läkarna snabbt kan se vilka mediciner som tidigare har skrivits ut. Om man har blivit akut sjuk så ser läkaren snabbt vilka mediciner patienten har. Därmed kan läkaren ganska snart få en bra statusbild över patienten klar för sig. Dessa båda möjligheter ger som konsekvens en bättre hälsa.

Partistyrelsen anger integritetsskäl och vill därför inte tillstyrka motionen. Man skriver följande i sitt yttrande: "Partistyrelsen delar motionärens uppfattning om att ett läkemedelskort eller läkemedelsprofiler ger en samlad bild av patientens läkemedelsbehandling, och det är viktigt." Det finns också mer att citera. Jag hävdar liksom partistyrelsen att detta läkemedelskort kommer att ge bättre hälsa, en ökad livskvalitet och en större trygghet. Det finns många som kanske är emot detta, och man kan fundera på anledningen till att de är emot det. Det blir ju en besparing, bättre hälsa och större trygghet.

Anders Ceder, Örebro län: Ordförande, partikamrater! Tänderna är en del av kroppen, förhoppningsvis under hela livet. I dag ser vi en begynnande försämring av människors tandstatus även bland yngre människor. Folkhälsoundersökningen i Örebro län visar att alltfler människor under 30 år avstår från tandvård. Det finns en risk att ett leende kan visa din klasstillhörighet. Så får det inte bli!

Från Örebro län har Nora och Örebro arbetarekommuner lämnat in motioner där vi vill jämställa tandvården med övrig sjukvård. Nora arbetarekommun skriver i sin motion "att det socialdemokratiska partiet verkar för att all tandvård som ej är av kosmetisk karaktär jämställs med övrig hälso- och sjukvård". Med utgångspunkt i *Lars Engqvists* uttalande om att vi vill ha ett högkostnadsskydd för alla yrkar jag bifall till motion 537 och att övriga motioner angående tandvård anses besvarade.

Per Nordenstrand, Dalarna: Min partikamrat *Rune Karlsson* från Västmanlands partidistrikt var nyss uppe och talade i en väldigt angelägen fråga. Alla här har någon gång använt läkemedel för eget bruk – kanske i morse om ni var trötta efter gårdagens övningar. Jag tror också att många av oss har en äldre släkting eller bekant som är eller har varit storförbrukare av läkemedel. Jag känner i alla fall flera personer som när deras nära och kära lämnat detta jordeliv har fått åka med kassar av överblivna läkemedel till apoteket för destruktion. Vi vet också att cirka 10 procent av de patienter som läggs in på sjukhus har diagnosen läkemedelsförgiftning. Vad skulle det innebära om man kunde spara ett antal procentenheter? Det vore kanske inte fel.

De flesta som drabbas är äldre. En av anledningarna till att jag vill påverka er kamrater här är att PRO-ordföranden i vårt län, *Dalarna, Inger Hestvik*, har bett ett av oss kongressombud i Dalarna att ta upp frågan om en säkrare läkemedelshantering. Ett läkemedelskort för en säkrare hantering av läkemedel skulle här tjäna flera syften. Det blir mindre risk för läkemedelsförgiftning och ökad trygghet för äldre. Det blir lägre kostnader – och det är ju inte fel – på grund av minskade sjukhuskostnader. Det blir också lägre läkemedelskostnader.

Jag föreslår därför följande tillägg i de politiska riktlinjerna, sidan 12, rad 4, efter texten om läkemedelsreform: ”som syftar till en säkrare läkemedelshantering.”

Ronny Robertsson, Halland: Partikamrater! Föredragshållare! *Lars Engqvist!* Dagarna innan jag skulle på denna kongress fick jag ett bud om att det företag där jag arbetar eventuellt ska tas ut i strejk direkt efter denna kongress. Jag arbetar på ett textilföretag. Nu sitter man i förhandlingar. Arbetsgivaren har föreslagit 13 000 kronor i månaden för en erfaren sömmerska. Men inte nu, utan först om drygt tre år. Då ska alltså en erfaren sömmerska i Sverige ha 13 000 kronor! Det är min vardag och mina arbetskamraters vardag.

När vi pratar därhemma om arbetslivet och i familjen säger vi att något som drabbar oss hårt är karensdagen i sjukförsäkringen. Den påverkar oss jättemycket! Vi lever på marginalerna, och det är det fler grupper i samhället som gör. Varje hundralapp betyder oerhört mycket. Det finns arbetskamrater som när de blir sjuka tar ut semesterersättning eller inarbetad tid i stället för att sjukskriva sig eftersom det är så dyrt. Det kostar mycket för oss.

Den förra kongressen, extrakongressen, fattade ett beslut om att göra detta ”när ekonomin tillåter det”. Det tog jag med hem till mina kamrater. Då fick jag direkt höra: ”Men det går ju bra för Sverige – det säger ju socialdemokraterna! Det är överskott i finanserna. När är då läget sådant att ekonomin tillåter det?”

Jag yrkar bifall till motion 498.

Stina Lindberg, Halland: Ordförande, partikamrater! Tandhälsan får inte bli det klassmärke som den en gång i tiden var. Så sade *Göran Persson* på LO-kongressen år 2000. Vi är på väg dit, partikamrater! Medborgare med låga inkomster som dessutom går, eller har gått, arbetslösa med ännu mindre inkomst har inga resurser för att laga tänderna. Vi talar så vackert om allt förebyggande arbete som ska minska utgifterna längre fram i tiden. Tandvården är en sådan utgift. Det finns flera sjukdomstillstånd som följer av dåliga tänder, bland annat hjärtinfarkt och kärlekskramp. Det finns även andra sjukdomar, och detta kommer att kosta pengar framöver.

Förebyggande tandhälsa börjar inte vid 65 års ålder. Den måste börja med ungdomar om de ska ha en chans att ha tänder kvar vid 65. Kvinnorna har uppmanats att föda fler barn. Hur ska det gå med deras tänder om kvinnorna, som ofta är låginkomsttagare, inte har de resurser som behövs? Ska folk framöver inte våga skratta därför att de inte vill visa sina dåliga tänder?

Detta är inte förenligt med god socialdemokratisk politik. Tänderna tillhör kroppen, och måste in i högkostnadsskyddet. Jag yrkar bifall till motion 527 med flera.

Inger Karlsson, Halland: Ordförande, kamrater! Kostnaderna för tandvård har för den enskilde ökat under 1990-talet. Många måste på grund av sin ekonomi välja bort att gå till tandläkaren. Denna utveckling är orimlig i ett land med en socialdemokratisk regering och en god ekonomi. Vi börjar åter se klasskillnader mellan människor genom att titta på deras tänder. Tandvårdsförsäkringen bör på sikt jämföras med övrig sjukvård så att den kommer alla till del. Denna fråga berör nämligen både ung och gammal. Plånboken får inte avgöra människors tandstatus. Jag yrkar bifall till motion 525.

Behandlingen av dagordningens punkter 10.2.5 och 12.4 fortsätter på sidan 233 i del 2.

Dagordningens punkt 8

Val av partiorgan

Dagordningens punkt 8.4

Val av sju suppleanter i verkställande utskottet

Ordförande: *Jörgen Linder*

Föredragande: *Sven Hulterström*, valberedningens ordförande

Förslag

Följande förslag förelåg:

Elvy Söderström, Göran Johnsson, Ulrica Messing, Göran Johansson, Heléne Svensson, Lars Isaksson och Britt Boblin.

Beslut

Kongressen beslöt enhälligt:

att välja Elvy Söderström, Göran Johnsson, Ulrica Messing, Göran Johansson, Heléne Svensson, Lars Isaksson och Britt Boblin till suppleanter i verkställande utskottet.

Behandlingen av dagordnings punkt 8.4 var därmed avslutad.

Dagordningens punkt 10.2.5 (fortsatt behandling)

Ett liv i hälsa

(Politiska riktlinjer, sidorna 11-12)

Tidigare behandlad på sidan 223 i del 2.

Dagordningens punkt 12.4 (fortsatt behandling)

Utlåtanden över motioner som rör området Ett liv i hälsa

(Häftena M4, sidorna 142-232 och U4, sidorna 54-74)

Tidigare behandlad på sidan 223 i del 2.

Ordförande: *Lena Hallengren*

Fortsatt debatt

Marie Centerwall, Gävleborg: Kongressdeltagare! Jag börjar med att tillstyrka de nya förslagen från partistyrelsen. Jag kommer att framföra två delar. Det ena är tillägget i riktlinjerna på sidan 12, rad 9. Vi kan även där införa en skrivning om att barnsjukvård ska vara gratis. Detta förekommer också tidigare på sidan 7, rad 38. Utifrån detta tillägg även här gör vi det hela tydligare.

Det andra som jag vill ta upp är tandvården. Den är oerhört viktig. Våra tänder måste vi ha råd att åtgärda när vi behöver. Tandstatusen påverkar den övriga hälsan. I dag är det bara vissa som har råd att gå till tandläkaren och som har råd att göra något åt sina tänder. Vi socialdemokrater måste skyndsamt arbeta fram ett annat system, som blir mer fördelaktigt för oss alla. Jag vill samtidigt framföra ett tack för *Lars Engqvists* lyhördhet i våra temagrupper.

Sven Erik Joelsson, Gävleborg: Partivänner! Det är onekligen med stor glädje jag antrår talarstolen när jag ser att det kommer ett förslag från partistyrelsen om ett högkostnadsskydd i tandvården på sikt. Jag tycker att det känns oerhört bra, och speciellt bra att vi börjar där vi ska börja – med våra äldre. Många av dem har det väldigt dåligt ställt.

Men det finns all anledning att vi med kraft försöker påskynda ett högkostnadsskydd även för andra grupper. Vi är många som känner till att vi skriker efter studenter i vårt land. Vi vill ha fler människor som läser. Många med mig tycker att det är nödvändigt att vi kraftfullt och snabbt kan få fram ett högkostnadsskydd som börjar fungera i praktiken. Det får aldrig bli så att unga människor väljer att inte gå till tandläkaren på grund av kostnadsfrågan. Men jag noterar återigen med stor glädje partistyrelsens förslag i riktlinjerna.

Sven Britton, Stockholm: Det är ingen ovanlighet att framför allt äldre människor har med sig 10-15 olika läkemedel när de kommer till det sjukhus som jag arbetar på. Det är inte alls förenligt med god läkemedelsbehandling, det ökar riskerna för biverkningar och det kostar mycket pengar både för patienten och för samhället. Anledningen är att många människor, framför allt äldre, har så många olika vårdgivare. Ett sätt att komma åt detta är ett läkemedelskort, men det har integritetsrisker och jag förstår att man vill utreda det mer innan man sätter i gång med det.

Men med ett läkemedelskort som bara baserar sig på antalet läkemedel, som signalerar när en patient har till exempel mer än tre eller mer än fem läkemedel och som kräver en extra motivering skulle man kunna komma åt överförskrivningen. Det skulle vara hälsobefrämjande, det skulle minska riskerna för biverkningar av läkemedel och det skulle kunna sänka kostnaderna. Jag anser att det också skulle kunna införas utan några som helst integritetsrisker. Jag föreslår därför att man börjar med den fullt rimliga men ändå kostnadseffektiva reformen.

Christina Enocson Mårtensson, Stockholms län: Partivänner! Vi i Stockholms län vill yrka bifall till *Stefan Hedins*, Gävleborg, förslag om tillägg till riktlinjerna på sidan 11. Alltmer av den specialiserade vården utförs, och kommer att utföras, av primärvården. Då är tillgänglighet, närhet och kvalitet några av de viktigaste målen vi har. Ett fortsatt stort förtroende för sjukvården – en solidariskt finansierad sådan – är ett måste. Fortsatt samordning av den högspecialiserade vården behövs av både resurs- och kvalitetsskal. Därför yrkar vi bifall till de föreslagna tilläggen.

Caterina Franceschi, Göteborg: Partivänner! En av mina vänner, ensamstående *Maria*, blev arbetslös för ett par månader sedan. Hon, liksom vi andra, trodde att hon skulle få ut 80 procent av sin gamla lön. Så är det

inte. *Maria* fick ut 65 procent av sin lön. *Maria* är inte vd på ett multinationellt företag, utan hon är kommunanställd ingenjör. *Maria* är inte ensam om att råka ut för detta. När jag har varit ute på olika arbetsplatser har det här varit den största frågan. Jag ska inte driva a-kassediskussionen, men det som är väldigt tydligt när det gäller socialförsäkringar är att vi i Sverige är beredda att betala skatt. Vi är beredda att vara med om att bygga upp den generella välfärden. Men vår vilja att betala skatt bygger också på förhållandet att den dag som vi behöver den generella välfärden så ska den fungera.

Under samma tid som *Maria* blev arbetslös fick hon ett brev från sin fackförening med ett erbjudande om att teckna en privat försäkring för att komma upp i de 80 procenten när hon blev arbetslös. Jag ser detta som en stor fara och ett hot mot den generella välfärden. När vi vanliga människor har ett behov – när vi kommer att känna ett sådant behov – av att teckna privata försäkringar för att den generella välfärden inte räcker till är vi farligt ute.

Därför yrkar jag i riktlinjerna på sidan 12, rad 24-28, att det ursprungliga förslaget ligger kvar med ett tillägg om att detta har medfört att många människor upplever ett behov av att komplettera med privata försäkringar, vilket i sin tur riskerar att urholka den generella välfärden och minska viljan att betala skatt.

Ingebert Magnusson, Jönköpings län: Ordförande, partikamrater! Debatten har visat att vi har en bra sjukvård i Sverige. Däremot kan man ju undra över tandvården, när ungefär 45 motioner om den lämnas in till en partikongress.

Jag ska börja med mina yrkanden. Jag yrkar på en ändring i de politiska riktlinjerna på sidan 12, rad 15. Jag vill ändra lydelsen till: "Tandvården ska stärkas med ytterligare skattemedel till tandvårdsförsäkring och utbildning av tandvårdspersonal. Vi ökar människors möjlighet att ta del av tandvården."

Jag vill stryka de förslag som socialministern har lämnat in. Varför vill jag då stryka den lydelsen? Han har ju satt dit ett högkostnadsskydd! Jo, därför att jag tycker att det är väldigt dåligt!

Så vitt jag förstår är det *Anders Sundströms* förslag om ett högkostnadsskydd som kan kosta 10 000-11 000 kronor innan man kommer i åtnjutande av det hela. Det har inte de här grupperna – ensamstående mammor och ungdomar – råd med. Men vi ska ju ha något som omfattar alla. Det handlar alltså om en generell välfärd, om allemansrätt.

Därför yrkar jag bifall till mina förslag om ändringar i de politiska riktlinjerna. Jag yrkar också bifall till motion 518. Övriga bifallsyrkanden har jag dragit tillbaka för att inte förvärja för kongressordföranden.

Kenneth Andersson, Västerbotten: Partikamrater! Förutom mitt tidigare yrkande yrkar jag på ett nytt tillägg på sidan 12, rad 15, efter "ska stär-

kas”: ”med fortsatt satsning på den förebyggande tandhälsan.” I riktlinjerna finns nämligen ingen beskrivning av hur viktig den förebyggande tandhälsan är liksom den bastandvård som tandvården bedriver. Detta måste vi på något sätt föra in i riktlinjerna.

När det gäller avsnittet om tandvård i stort är jag nöjd med att vi lyckats enas om en skrivning som pekar på att vi som ett nästa steg ska ta ett högkostnadsskydd för alla. Detta ger en välbehövlig tydlighet om vad vi vill med tandvården inför framtiden. Det tror jag är otroligt viktigt när vi går in i valrörelsen.

Majvi Härling, Skåne: Ordförande, partikamrater! Vi har slagit fast att vi är ett feministiskt parti. Låt oss visa det genom att satsa på de kvinnor som har låga löner och de sämsta förutsättningarna!

Kvinnor som jobbar i vården och blir sjuka en lördag eller söndag har inte råd att vara hemma på grund av karensdagen. Detta har medfört att långtidssjukskrivningarna har ökat. I stället för att stanna hemma när man känner att man börjar bli krasslig tvingas man av ekonomiska skäl att gå till sitt arbete.

Med detta yrkar jag bifall till motion 499. Vidare drar jag tillbaka mitt ändringsyrkande vad gäller riktlinjerna till förmån för av *Caterina Franceschi*, Göteborg, framlagda förslag som handlar om en höjning till 90 procent beträffande social- och arbetsmarknadsförsäkringarna och om en höjning av taket. Detta är en satsning på de sämst ställda. Låt oss visa att vi satsar på dem, för det var de som fick betala när vi fick det svårt i Sverige. Det är de som vi nu ska satsa på. Det handlar alltså inte om skattesänkningar som gynnar de högavlönade. Satsa alltså på kvinnorna, på de lågavlönade och på de sjuka och arbetslösa!

Ann-Marie Fagerström, riksdagsgruppen: Ordförande, partikamrater! Jag vill framföra ett förtydligande vad gäller partistyrelsens utlåtande över motion 478 om benskörhet. På sidan 62 i utlåtandehäftet står det i näst sista meningen att benskörhet är en bidragande orsak till rörelseorganens sjukdomar. Eftersom osteoporos, benskörhet, är en sjukdom som ofta kan bli följd av olika ledsjukdomar eller viss medicinering vill jag påpeka att benskörhet är en del av rörelseorganens sjukdomar, inte en bidragande orsak till dessa.

Johan Kanmert, Göteborg: Ordförande, kongressledamöter! På sidan 12, rad 12, står det i förslaget till riktlinjer att tandhälsan inte får bli ett klassmärke, men så är det redan! Därför vill jag i stället ha följande text: ”Tandhälsan har blivit ett klassmärke. Det är en tragisk utveckling som måste stoppas. Vi socialdemokrater accepterar inte att människor tvingas avstå från nödvändig tandvård av ekonomiska orsaker. På sikt ska inte tandvård medföra kostnader för individen som är större än sjukvårds-

kostnaderna. Ett första steg mot detta mål att nå jämlikhet på tandvårdsområdet är att införa ett högkostnadsskydd för alla. Det är en mycket angelägen åtgärd som ska ges högsta prioritet.”

Nu måste vi ta ställning. Jag var med också på extrakongressen då vi sade att tandvård på sikt inte ska vara dyrt, men så är det i dag. Vi får indikationer om att så många som en miljon människor i Sverige tvingas avstå från tandvård. Detta är ganska alarmerande. Detta slår inte mot miljonärerna och dem som klagat över den fruktansvärda villaskatten på Lidingö, utan det slår mot dem som bor i hyreshus och som har svårt att klara vardagen. Jag hoppas på bifall till mitt förslag.

Berit Frändås, Älvsborgs södra: Kongresskamrater! I förslaget till politiska riktlinjer har vi på sidan 11 rubriken Ett liv i hälsa. Ett liv i hälsa önskar vi väl alla. Men hur får vi det? Det finns många bidragande faktorer, till exempel föräldrar eller far- och morföräldrar som är trygga i sin roll, en förskola och en skola med många vuxna och med en bra pedagogik och, inte minst, en fungerande skolhälsovård. Bra mödra- och barnhälsovård, en bra bostad och en bra miljö för barnen är andra exempel, liksom ett socialt nätverk som kan stötta upp när mörka moln skymmer framtidstron. Vidare kan nämnas något att leva av och att leva för. Kort sagt handlar det om allt det som finns i vårt partiprogram och i våra politiska riktlinjer.

Avsnittet om ett liv i hälsa handlar framför allt om sjukvård och tandvård, ett oerhört viktigt område som vi hört här i dag men som vi också visste sedan förut. Men bra sjukvård och bra tandvård är inte detsamma som ett liv i hälsa. Därför yrkar jag på att rubriken ändras exempelvis till ”Sjukvården, en allemansrätt.”

Lennart Nilsson, Skåne: Ordförande, partivänner! På sidan 12, rad 22, vill jag införa en ny text: ”Arbetsgivarens sjuklöneperiod bör på sikt slopas och ersättas med sjukpenning från första dagen.”

Varför vill jag detta? Det går ju på tvärs med senare års förändringar och med de signaler som vi får från olika utredningar kring sjukförsäkringen.

Jag jobbar fackligt. Det gör jag varje dag ute i verkligheten, på Handelsanställdas förbund, bland små och medelstora företag. Det är väl ingen överdrift att säga att nuvarande sjukregler fungerar som en sorts grindvakt för utsatta grupper, som genom de här reglerna riskerar att stängas ute från att få en anställning. Jag kan också förstå de små företagen och de problem som de känner inför dessa sjuklönerregler.

Frågan förenar faktiskt hela fackföreningsrörelsen men också arbetsgivarna, vilket torde vara unikt så här i början av 2000-talet. Budgetmässigt är det en neutral fråga att växla tillbaka höjd arbetsgivaravgift mot att arbetsgivaren slipper sjuklönekostnaden.

Jag yrkar bifall till mitt förslag.

Daniel Persson, Skåne: Kamrater! Jag vill göra er uppmärksamma på motion 481, sidan 177. Jack Vegas, Bingo, måltips och roulett – ja, det finns i dag många sätt att spela för att vinna pengar. Men vad som på senare tid också uppmärksammats alltmer är det ökande och alltmer utbredda spelmissbruket. Gjorda uppskattningar visar på att över 150 000 personer i Sverige är spelberoende. Detta är alltså inte ett individuellt problem. Spelmissbruket är i stället ett samhällsproblem som drabbar alla i den spelberoendes omgivning. Staten och samhället har här en dubbel roll: Samtidigt som spelandet ger stora intäkter får det oerhört negativa sociala konsekvenser för vissa.

Som socialdemokrater kan vi inte stillasittande och tiggande åse denna utveckling. Samhället måste ta sitt ansvar. Ärligt talat tycker jag att utbudet av spel måste begränsas; jag tycker att det nu har gått för långt. Dock är jag faktiskt nöjd med partistyrelsens utlåtande över motionen. Till stora delar har förslagen fallit i god jord, men på en punkt skulle jag vilja ha ett förtydligande. När det gäller stöd till professionell behandling av spelmissbruk finns det ett antal bekymmer. Antalet behandlingsplatser är få i hela landet. Det kostar skjortan för den enskilde. Men viktigast är att det är mycket oklart om behandling av spelmissbruk ryms inom ramen för socialtjänstlagstiftningen på samma sätt som när det gäller alkohol- och drogmissbruk. Eftersom det inte står i lagen och eftersom kunskaperna om spelmissbruk många gånger är dåliga får den spelberoende i praktiken många gånger inte någon behandling.

När det gäller partistyrelsens besvarande av fjärde attsatsen, att stöd ska ges till professionell behandling av spelberoende, vill jag ha ett klagörande: Har man rätt till behandling av spelberoende inom ramen för socialtjänstlagen?

Bibbi Moberg, Norra Älvsborg: Partikamrater! Jag har nyligen fyllt 65 år och vill tacka *Lars Engqvist* för högkostnadsskyddet inom tandvården, men jag hoppas på en fortsättning eftersom fler behöver tandvård.

Jag tänkte prata om läkemedelskostnaderna. Självtillhör jag Reumatikerföreningen och Hjärtsjukas förening och är kroniskt sjuk men talar inte i egen sak. Men eftersom jag träffar många sjuka människor vet jag hur svårt det är för dem att få ekonomin att gå ihop. De har både sina sjukdomar och ekonomin att kämpa med.

Mot den bakgrunden yrkar jag bifall till motionerna 483, 485 och 486 som handlar om att återföra högkostnadsskyddet till tidigare nivå.

Olle Åkerlund, Västernorrland: Ordförande, partikamrater! Jag yrkar bifall till motion 503 som handlar om sjukpenninggrundande inkomst och vad som får räknas med i denna. Attsatsen lyder: "att tillgänglig lönestatistik ska kunna utgöra underlag för sjukpenninggrundande inkomst". Motionen har fått ett alldeles eget besvarande på sidan 69 i utlåtande-

häftet. Tyvärr har nog partistyrelsen inte riktigt förstått poängen i detta. Problemet gäller inte riktigt dem som är långtidssjukskrivna, utan problemet med detta gäller dem som är långtidsarbetslösa och som råkar bli sjuka. På fem eller tio år har de förmodligen inte anmält ny inkomst till sjukkassan. Därför får de endast räkna generella löneökningar. På många avtalsområden har vi i dag lönepotter och inom många avtalsområden finns också löneglidning, men sådant får de här människorna inte räkna. Det är bra att en utredning är på gång. Jag tycker att nämnda attsats ska skickas med till utredningen.

Jonny Gabnsbag, Dalarna: Ordförande, partikamrater! Tandvård och sjukvård hör ihop; tänderna är en del av kroppen. Tänderna säger en hel del om en persons hälsosituation. Tyvärr säger de i dag också en hel del om personens ekonomiska situation. En hästhandlare tittar alltid på hästens tänder när hästens hälsa ska avgöras. Vi bör ta varning nu när tandhälsan försämras i vårt land.

Nu införs ett högkostnadsskydd för personer över 65 år. Om det inte snabbt blir en utökning så att alla omfattas riskerar vi att framtida generationer får lika dålig tandhälsa som våra förfäder hade.

Likställighet vad gäller sjukvårdens avgifter är ett mål som vi bör ha för framtiden. Därför yrkar jag bifall till motion 519 där det krävs att tandvården ska jämföras med övrig sjukvård och att tandvårdsförsäkringen återställs till en respektabel nivå.

Anna Berger Kettner, Broderskap: Partikamrater! Barn som föds i Rosengård, Råslätt eller Rinkeby kan se framför sig flera års kortare livstid än barn som föds i mer välbärgade områden. Barn i sådana områden råkar oftare ut för svåra olycksfall.

Vi lever i ett land där klasskillnaderna ökar – om man mäter klasskillnader i skillnader i barns hälsa. Ibland handlar det inte om allvarliga saker eller om sådant som vi i ett "vuxet" perspektiv tycker är så farligt. I de här områdena har barn mycket mer eksem. Se det med barns ögon! Hur påverkas ens utveckling som barn, ens vuxenblivande och ens koncentrationsförmåga av ständig klåda? Barns livsupplevelser måste bli viktigare för oss när vi prioriterar.

När barn lever ett särskilt svårt liv och behöver mycket stöd är ofta många olika samhällsinstanser inblandade, till exempel sjukvården och skolan – som dessvärre från barnens perspektiv har olika huvudmän. Stödet ges nämligen sällan utifrån barnets behov i en samordning där de vuxna får anpassa sig. Nej, i stället måste barnet anpassa sig till de olika verksamheterna och till huvudmännens brist på samordning.

Med detta yrkar jag bifall beträffande två yrkanden om barnets hälsa och om stödet till barnen. Det första yrkandet låter så här: "Samtidigt som de flesta barn och ungdomar i Sverige i dag har goda förutsättningar

för en bra uppväxt ökar skillnaderna i hälsa bland unga. Dessa skillnader följer de ekonomiska klyftorna. Antalet besök på barn- och ungdomspsykiatriska kliniker ökar. Utifrån dessa signaler om barns och ungdomars utsatthet i samhället måste vi skapa en politik baserad på barns livsupplevelser.”

Det andra yrkandet hinns inte nu med, utan det får ni höra från presidiet.

Jan-Olof Johansson, Halland: Ordförande, kamrater! Jag hade förväntat mig en positivare behandling i riktlinjerna vad gäller tandfrågan, med tanke på alla motioner som speglar debatten i denna fråga ute på varje arbetsplats och i varje hem. Mot den bakgrunden yrkar jag bifall till motion 511:1 om ”att i första hand se över de grupper som har kroniska sjukdomar i kroppen, inklusive munnen; som nu inte omfattas av den allmänna sjukförsäkringen”. Där är det en stor problematik kring ersättningsfrågor och ställningstaganden om vad som är tandvård och vad som är sjukvård. Man borde kunna hitta ett bättre sätt. Jag hittar inte något bra svar om den problematiken här.

Man kan skämta mycket om tänder och om vad man tänder på, men låt oss få fortsätta att skratta och le med öppen mun!

Britt-Marie Glad, Jönköpings län: Ordförande, kongressledamöter och åhörare! I affärer anställs butiksbiträden och på byggarbetsplatser anställs snickare, elektriker med flera yrkesgrupper. Men inom vården verkar det vara händer som anställs. Många med mig är trötta på att betraktas som händer i vården. Händer i vården har blivit ett talesätt när det talas om vårdpersonal i det nära patientarbetet. Vi är människor med huvud, kropp och själ som är nog så viktigt i det arbete som vi utför. Dagligen ställs vi i mötet med patienten inför situationer där vi har att fatta olika beslut. Då behövs det mer än händer. För att arbete inom vård och omsorg ska få en ökad status, något som vi ju alla vill, måste yrkesgrupperna lyftas fram.

Med detta yrkar jag bifall till mitt förslag om att på sidan 11, rad 35 i förslaget till riktlinjer, byta ut ”fler händer” mot orden ”mer personal”.

Sekreterare: *Madelén Persson* och *Marie Martinsson*

Lars Engqvist, partistyrelsens föredragande: Som socialminister är jag den bland regeringens statsråd som får näst flest brev. Jag får nästan 6 000 brev. Det besvärliga med att svara på breven är att känna att var och en som skriver har rätt i sina anspråk på samhället. Det är vädjanden om att klara upp frågan om hur vi ska få en tillgänglig sjukvård. Det är äldre människor som inte tycker att äldreomsorgen fungerar. Det är äldre människor som väntar flera månader – ja, till och med år – på en plats i äldreomsorgen eller i särskilt boende. Det är funktionshindrade som

berättar om att de stängs ute från samhället. Det är hemlösa som berättar om den oerhörda förnedring som det är att inte få samhällets stöd och hjälp med att få en egen bostad.

Svårigheterna att svara på breven består nästan alltid i att jag tvingas säga: Vi ska göra vad vi kan. Men vi kan inte göra allt på en gång. Det kommer att ta tid på några områden, och vi måste baka ihop varje ställningstagande till en helhet.

När jag följt debatten här och framför allt när jag läst motionerna till partikongressen har det varit likadant; jag känner ungefär samma svårigheter. Problemet är att den här kongressen – till skillnad från de borgerliga partierna, som kan lova allt – har förväntningar på sig att beslut som vi fattar också blir verklighet. Det är inte bara fråga om löften och allmän välvilja, utan nu är det faktiskt också fråga om beslut som ska leda till något.

När vi utlovar maxtaxa i barnomsorgen, som vi gjorde i förra valrörelsen, vet väljarna att det faktiskt leder till en maxtaxa i barnomsorgen. När vi utlovar en förändring av tandvårdsförsäkringen ska folk veta att det faktiskt leder till förbättringar. Vårt bekymmer är att det i diskussionen här har framförts mycket avancerade krav på ökade resurser till sjukvården. Vad vi talar om är att sjukvården ska få en växande andel av våra gemensamma resurser. Det är viktigt att vi säger detta, för det riktar in våra ambitioner under de kommande åren på att satsa på verksamheter som är viktiga för vår trygghet i framtiden.

8,5 procent av Sveriges BNP går till sjukvård. Det är ungefär snittet i Europa. I USA går en större andel av BNP till sjukvården, men de har inte en påtagligt bättre sjukvård beroende på detta, så det är inte alldeles säkert att just procentsiffran avgör vilken sjukvård vi har. Men vi kan konstatera att med de brister vi har och med de förväntningar som finns, och framför allt de förändringar som vi står inför när det gäller befolkningssammansättningen, måste vi arbeta på att öka resurserna till sjukvården. Det är vad vi nu ska ta ställning för.

Samtidigt har vi ambitionen att förbättra äldreomsorgen och ge de äldre människorna trygghet. Vi har hört argumentation om varför vi ska ta bort karensdagen. Vi har talat om hur viktigt det är att vi har en läkemedelsförsäkring som inte bara ger rätt till, möjlighet till, läkemedel utan också säkra läkemedel. Vi vill ju faktiskt att vi ska ha fler anställda inom den offentliga vården, sjukvården och äldreomsorgen. Vi vill naturligtvis se till att vi har en folkhälsopolitik som är sådan att vi verkligen kan satsa resurser på det förebyggande hälsoarbetet. Vi vill arbeta med att bygga ut en missbruksvård som är sådan att vi kan ge dem som är fast i ett beroende ett rejält handtag. Vi vill ha resurser till satsningar på en förebyggande alkohol- och narkotikapolitik.

Hade vi varit ett oppositionsparti eller ett allmänt populistiskt parti skulle vi ha sagt: Det här gör vi, och det här vill vi. Sedan lovar vi allt.

Mitt bekymmer som socialminister är att försöka övertyga er om att vara med i någon form av prioritering: Vilket av detta är viktigast? Vad ska vi nu börja med? Det är det som det handlar om. Jag tror inte att någon här skulle säga att någon av de reformer som det pekats på är oviktig. Men vårt ansvar, för att vi är socialdemokrater och för att vi dessutom har förmånen att få ha regeringsmakten, är att ärligt och uppriktigt tala om vilka resurser vi har och hur vi ska fördela dem och, framför allt, tala om för människor att vi inte tänker göra om misstag som gjordes under 1990-talet, då vi lovade saker och ting och sedan genomförde en del som inte kan finansieras. Den problematiken vill vi inte brottas med en gång till.

Jag ska helt kort försöka redovisa hur jag ser på prioriteringarna innan jag kommenterar motionerna. Jag vill vädja till er: Var med i en sådan diskussion om vad som är viktigast för oss socialdemokrater!

Jag börjar med tandvårdsförsäkringen. Jag tycker att detta är ett av våra allvarligaste välfärdspen. Tanken på en allmän tandvårdsförsäkring är faktiskt egentligen ganska ny. Det var 1964 som det socialdemokratiska partiet i valrörelsen förde fram kravet på en allmän tandvårdsförsäkring – detta bland en rad andra krav som då formulerades under parollen ”Mot nya djärva mål”. Men det tog elva år innan regeringen kunde lägga fram ett förslag som riksdagen kunde fatta beslut om. År 1975 fick vi en allmän tandvårdsförsäkring.

Det är ju inte så att tänderna har varit en del av kroppen i den sjukvårdspolitiska eller den tandvårdspolitiska debatten, vare sig här eller någon annanstans i världen. Märkligt nog betraktas just tandvård som en vård skild från övrig sjukvård. Överallt har man byggt upp parallella organisationer. Vi har ändå inom socialdemokratien försökt skapa ett sätt att betrakta tänderna och tandvården som är likvärdigt med sättet att betrakta sjukvård. Det som kom att präglade debatten under 1980- och 1990-talen var en lite överdriven förhoppning om att den allmänt goda tandhygienen och tandhälsan skulle innebära att vi på sikt inte skulle behöva ha höga kostnader för omfattande protetiska behandlingar. Vi skulle kunna behålla våra tänder livet ut genom en fantastisk förbättrad tandhälsa. I dag kan vi konstatera att detta var en aning blåögt.

Vi kan nu konstatera att vi står inför en situation där många av oss som är lite äldre och som renoverade våra tänder med amalgam och sådant under 1960- och 1970-talen riskerar att tänderna ramlar sönder, mer av sig själva så att säga och oavsett hur mycket vi anstränger oss för att klara vår tandhygien. Vi står alltså inför en situation där många, framför allt äldre människor, riskerar att få kostnader för sin tandvård på 70 000, 80 000 eller 90 000 kronor, bara för att se till att ha ett fungerande tandbett så att det går att leva ett normalt liv.

Det är naturligtvis en otrolig skam för ett välfärdssamhälle att inte kunna säga till alla medborgare: Vi ska gemensamt se till att du kan få

dina tänder iordninggjorda. När vi nu på denna kongress säger att vi vill införa ett högkostnadsskydd i tandvården för alla är det ett fantastiskt ställningstagande. Den här rörelsen lovar nu att påbörja ett arbete för att införa detta. Men skulle vi nu fatta beslut om att flytta över hela tandvården till sjukvården och säga att vi ska finansiera det inom sjukvårdssystemet, skulle det betyda en omedelbar kostnad på 10-12 miljarder kronor; så mycket kostar tandvården.

Jag menar att vi ska vara ärliga och säga att vi påbörjar detta arbete nu, men att vi inte riktigt kan bedöma hur snabbt det ska gå. Jag tycker att det ska gå väldigt snabbt. Vi ska i alla fall ta ett första viktigt kliv redan nästa år och införa ett högkostnadsskydd för alla som är över 65 år. Sedan ska vi fortsätta arbetet. Jag menar att det ska gå fort, och jag är övertygad om att vi i nästa års val tvingas berätta för väljarna vilka bedömningar vi gör och hur snabbt det kan gå. Detta är en prioriterad fråga. Det förslag jag gav om att vi nu ska ta ställning för att arbeta för ett högkostnadsskydd innebär ett mycket viktigt ställningstagande och besked från partikongressen.

När det sedan gäller frågan om utvecklingen av sjukvården har jag redan nämnt att man får skilja på vad som är bedömningar av vilket utrymme sjukvården behöver för att klara de kvalitetskrav vi ställer och vad som är en målsättning. Vi kan ju inte ha som mål för sjukvården att den ska ta en viss andel av BNP. Om BNP skulle minska, ska vi då omedelbart säga att vi har för mycket sjukvård?

Vad vi nu ska bestämma oss för är att sträva efter att sjukvårdens andel ska öka som en följd av våra ambitioner. Sedan kan vi göra en bedömning av var vi kommer att landa. Jag tror att det ligger runt 10 procent innan vi kan se att vi har en balans när det gäller efterfrågan och tillgång på god vård. Jag tycker att det förslag som vi lämnat tillgodoser de krav som ställs i väldigt många motioner.

Sedan vill jag nämna något om läkemedelsförmånen – också en fantastisk reform som svarar upp mot människors behov av läkemedel. I går berättade jag att staten för de kommande tre åren avsätter 56 miljarder kronor för att klara läkemedelsförmånen. Det innebär en ökning varje år med ungefär 6 procent, alltså dubbelt så mycket som BNP ökar. Vi har garanterat Landstingsförbundet att staten ska stå för dessa kostnader, så att vi slipper ge oss ut i en ny debatt om att höja högkostnadsskyddet. Alla minns ni säkert hur det var när vi höjde högkostnadsskyddet från 1 500 kronor till 1 800 kronor.

För att klara de framtida läkemedelskostnaderna, men också för att komma ifrån den risk vi nu lever med – nämligen att vi får ett slags medikalisering av tillvaron där läkemedel och tabletter blir lösningen på i stort sett alla samhällseliga problem – måste vi ha en noggrannare kontroll av vilka läkemedel som ska vara subventionerade. Vi måste också sätta tryck på läkemedelsindustrin att pressa sina kostnader.

Därför kommer vi under denna höst att till riksdagen lämna ett förslag om en helt ny modell för läkemedelsförmånen. Det innebär inga förändringar när det gäller läkemedelsförmånen; patienten ska inte betala mer. Däremot inrättar vi en ny nämnd, en läkemedelsförmånsnämnd som ska pröva vilka nya läkemedel som ska vara föremål för subvention. Vi kommer nämligen att nu få se att läkemedelsindustrin pumpar ut nya läkemedel, som det inte är säkert att man med ett förnuftigt folkhälsoperspektiv eller en förnuftig samhällssyn nödvändigtvis ska anse att vi ska subventionera.

Dessutom kommer vi att införa en ny ordning när det gäller likvärdiga läkemedel, så kallad generisk substitution – om läkaren skriver ut ett läkemedel och det finns ett läkemedel som är exakt likvärdigt men väsentligt billigare ska apoteket erbjuda patienten det läkemedlet. Läkaren ska emellertid – detta är viktigt – kunna kryssa för ifall han eller hon inte tycker att patienten ska byta. Många patienter har fastnat i ett visst läkemedel och är övertygade om att bara det läkemedlet hjälper. Finns det risk för en sådan oro ska läkaren i så fall tala om att inget byte av läkemedel ska ske. Det här är ett effektivt sätt att sätta press på läkemedelskostnaderna.

Vi kommer också, *Sven Britton*, Stockholms arbetarekommun och ni som har talat om läkemedelskortet, att redovisa att vi föreslår en utredning som handlar om en bättre kontroll av läkemedelsförskrivningen genom att utreda frågan om ett läkemedelsregister. Vi har sagt att vi vill slå vakt om patientens integritet. Det får inte vara så att läkemedel som jag fått förskrivna under en längre tid ska bli allmängods för dem jag möter i sjukvården. Det kan ju vara så att jag vill behålla detta för mig själv, men jag ska ha tillgång till den kunskapen och ska i förtroende kunna överlämna detta till min läkare och säga: Det är de här läkemedlen som jag fått förskrivna, och du kan få information om dem. Om jag kan förfoga över informationen, över koden till detta kort, skulle vi kunna få en mycket effektivare hantering. Frågan ska nu utredas. Jag skulle vilja föreslå att vi accepterar tanken på att införa detta och att vi nu utreder och ser hur det här kan fungera tekniskt och med hänsyn till patientens integritet. På det här sättet kommer vi att klara också läkemedelsförsörjningen. Därmed har vi täckt in en stor del av de framtida kostnaderna när det gäller det sociala området.

Detta innebär att jag har gett er bakgrunden till de ställningstaganden som jag nu föreslår kongressen att göra när det gäller motionerna.

Motionerna 459, 460 och 467 – *Ingebert Magnusson*, Jönköpings län, med flera har yrkat här – handlar just om frågan om resurser. Jag föreslår att samtliga tre motioner avslås, helt enkelt med hänvisning till mitt förslag om att precisera våra krav på att vi nu ska verka för att sjukvårdens andel av våra gemensamma resurser ska öka.

När det gäller motion 481 – *Daniel Persson*, Skåne, ställde en fråga om spelberoendet – är det så att i den nya socialtjänstlagen framgår tydligt

att socialtjänsten har ett ansvar för att ge stöd till beroende. Spelberoende kan vara just ett sådant beroende vid sidan av andra beroenden – såsom beroende av alkohol, narkotika och så vidare. Spelberoende som grund för insatser från socialtjänsten finns alltså inskrivet i socialtjänstlagen. Således anser jag att motion 481 ska anses besvarad, såsom partistyrelsen föreslår.

Motion 482 handlar om läkemedelskortet. *Rune Karlsson*, Västmanland, har yrkat bifall till motionen. Med hänvisning till vad jag informerat om – den läkemedelsproposition som vi nu lägger på riksdagens bord och detta med en utredning om ett läkemedelsregister, patientregister eller ett läkemedelskort, vad vi nu kallar det för – tycker jag att motionen kan anses besvarad. Det betyder avslag på *Rune Karlssons* bifallsyrkande.

Sven Britton, Stockholm, argumenterar i samma fråga. Jag tycker alltså att vi kan följa partistyrelsens förslag om besvarande – alltså avslag vad gäller bifallsyrkandena.

Motionerna 483, 485 och 486 yrkar *Bibbi Moberg*, Norra Älvsborg, bifall till. Det handlar om högkostnadsskyddet. Med hänvisning till vad jag talat om när det gäller hur vi ska precisera ett ställningstagande yrkar jag avslag på motionerna.

Motion 498 innehåller ett krav på att karensdagen snarast slopas. Jag yrkar avslag med hänvisning till tidigare av mig förda resonemang. Ett beslut här om att avskaffa karensdagen skulle nog sträcka sig utöver vad vi kan bedöma att vi just nu har möjligheter att genomföra.

När det gäller motion 499 vill *Ewa Hansson*, Blekinge, att karensdagen i lagen om sjuklön snarast tas bort. Även här yrkar jag avslag.

Majvi Härling, Skåne, yrkar bifall till motion 499 om karensdagen. Också här yrkar jag avslag. Samma sak gäller alla yrkanden beträffande motion 499.

Motion 501 handlar likaledes om karensdagen, och vi yrkar avslag även på den med hänvisning till vad jag tidigare sagt.

Motion 503 behandlar tillgänglig lönestatistik som underlag för sjukpenninggrundande inkomst. Partistyrelsen anser att motionen är besvarad. Jag tycker att vi bör följa partistyrelsens förslag och avslå bifallsyrkandet.

Monica Fablén, Västernorrland, yrkar bifall till ett förslag om rätt för den som deltar i vård av anhörig missbrukare att uppbära sjukpenning. Partistyrelsen yrkar avslag på detta med ett resonemang om att sjukpenningen bör vara ett stöd för den som är sjuk. Däremot är det viktigt att samhället på andra sätt stöder anhöriga som exempelvis när det gäller missbruksbehandling behöver vara med i ett program som medberoende. Vi menar att man ska ha sitt stöd men att det inte bör grundas på sjukförsäkringen. I stället bör vårdgivarna ta ett ansvar för detta.

När det gäller tandvården avstyrker jag *Jan-Olof Larssons* yrkande om bifall till motion 507:1-2. Detsamma gäller *Britt-Marie Sellén Nilssons* yrkande om bifall till motion 518:1-2.

Det finns också ett bifallsyrkande till motion 519. Jag yrkar avslag på det med hänvisning till de formuleringar som vi för fram när det gäller tandvården.

Inger Karlsson, Halland, yrkar bifall till motion 525 om tandvården. Även motionerna 527, 535 och 537 handlar om tandvården. Jag yrkar med hänvisning till tidigare resonemang avslag på de yrkanden om bifall till dessa motioner som har riktats till kongressen.

Jag har härmed gått igenom samtliga motioner. Jag övergår nu till förslagen om riktlinjerna.

Anna Berger Kettner har två förslag till förändringar med utgångspunkt i barnperspektivet. Det ena förslaget är en ändring på sidan 12, rad 6, och jag yrkar bifall till det. Det är en bra formulering, och den passar alldeles utmärkt i sammanhanget. Det andra förslaget avser en ändring på sidan 11, rad 23. Jag tycker med tanke på det första förslaget att denna ändring är överflödig. Jag yrkar alltså bifall till *Anna Berger Kettners* ändringsförslag på sidan 12, rad 6 och avslag på hennes ändringsförslag på sidan 11, rad 23.

Britt-Marie Glad, Jönköpings län, vill på sidan 11, rad 35 ersätta uttrycket ”mer händer” med ”mer personal”. Jag kan förstå motiveringen, men uttrycket ”mer händer” har varit ett sätt för oss att i politiska termer beskriva våra ambitioner. Jag tycker att uttrycket gott kan vara kvar. Det har blivit en närmast klassisk formulering när det gäller vår ambition att öka kvaliteten. Jag yrkar avslag på detta ändringsyrkande.

Ewa Hansson, Blekinge, föreslår följande formulering på sidan 11, rad 38: ”Bristerna måste åtgärdas. Kvaliteten ska höjas genom kompetensutveckling för sjukvårdspersonalen. Alla ska känna en trygghet och lita på vården.” Det är bra formuleringar. Jag tycker emellertid att det är en ytterligare detaljering av programmet som kanske inte är alldeles nödvändig. Jag tror att de som läser riktlinjerna vet att det också handlar om att genomföra en kompetensutveckling och yrkar därför avslag på detta förslag.

Stefan Hedin, Gävleborg, yrkar på en längre formulering på sidan 11, rad 39. I detta tilläggsförslag har flera instämt, och jag yrkar bifall till det.

Stefan Hedin har lagt fram ytterligare ett tilläggsförslag, på sidan 11, rad 40. Även på detta yrkar jag bifall.

Stefan Hedin har också ett tredje tilläggsförslag, nämligen följande på sidan 12, rad 1: ”en svår och viktig demokratisk debatt om hur specialistsjukvården behöver samordnas och nyttjas av kvalitets- och resursskäl”. Om man lägger in den formuleringen bidrar man till att ge stöd till alla de politiker – i Norrbotten, i Gävleborg, i Värmland, ja, överallt – som brottas med den svåra uppgiften att ta ansvar för sjukvårdens långsiktiga finansiering och försäkra oss om att vi ska ha en sjukvård också i framtiden och som är mitt uppe i mycket svåra beslut om rationalisering av sjukvården. Vi säger med det här från kongressens sida att detta är en svår

uppgift men att vi faktiskt också anser att man måste våga fatta beslut när det gäller sjukvårdens organisation. Vi ger stöd till *Stefan Hedins* formulering och yrkar bifall till detta tillägg.

Per Nordenstrand, Dalarna, yrkar på följande tillägg på sidan 12, rad 4: ”och en läkemedelsreform som syftar till en säker läkemedelshantering”. Jag tycker att det är en onödig förändring. Det läkemedelssystem som vi nu har och den läkemedelsreform som vi arbetar med syftar självklart till en säker läkemedelshantering. Det är därför som vi arbetar med denna reform.

Annelie Stark, Skaraborg, yrkar på ett tillägg på sidan 12, rad 4 på följande tillägg: ”Detta är ett första steg men inte nog för att ta vara på och möta framtidens utmaningar i form av befolkningens ändrade åldersstruktur och den medicinska utvecklingen. Sjukvården måste få en större andel av samhällets samlade resurser.” Jag yrkar avslag på *Annelie Starks* formulering i det här stycket. Jag tycker att den är tillgodosedd i de formuleringar som vi har föreslagit.

Ewa Hansson, Blekinge, har talat om behovet av en bättre telefonservice. Det är en jätteviktig idé. Detta är något som flera landsting arbetar med, och vi funderar nu på om vi inte på något sätt skulle kunna hitta en form av nationellt stöd för utveckling av sjukvård per telefon. Jag tycker att *Ewa Hansson* kan nöja sig med att vi nämner att vi arbetar med just detta och försöker hitta olika vägar för att ge stöd till den här utvecklingen. Det handlar om att komma fram till rätt komplicerade system som ska ge mer än bara telefonservice. Det ska också vara fråga om sjukvård. Trots att jag sympatiserar med själva idén yrkar jag ändå avslag på att skriva in detta i riktlinjerna.

Marie Centerwall, Gävleborg, har föreslagit att vi ska få rimliga högkostnadsskydd. Som jag redan nämnt yrkar vi bifall till detta.

Annelie Stark, Skaraborg, föreslår på sidan 12, rad 9 att barnsjukvården ska vara gratis. Nu finns det formuleringar som talar om det här på andra ställen, bland annat i utlåtandena över motionerna, men det är inte så tydligt skrivet i riktlinjerna. Jag yrkar bifall till *Annelie Starks* förslag.

Johan Kanmert, Göteborg, för ett långt resonemang om tandvården. Jag yrkar avslag på hans förslag med hänvisning till de förslag som nu föreligger när det gäller tandvården.

Kenneth Andersson, Västerbotten, har ett förslag att man på sidan 12, rad 15 efter orden ”ska stärkas” ska föra in: ”en fortsatt satsning på den förebyggande tandhälsan”. Jag yrkar med hänvisning till de förslag som jag tidigare framfört avslag på *Kenneth Anderssons* förslag.

Också *Jan-Olof Larsson*, Bohuslän, har ett förslag när det gäller tandvården. Jag yrkar avslag även på detta med hänvisning till de förändringar som vi har föreslagit. *Jan-Olof Larsson* förespråkar ett högkostnadsskydd för alla som fyllt 65.

Ingebert Magnusson, Jönköpings län, yrkar på följande nya formulering: ”Tandvården ska stärkas med ytterligare skattemedel. Tandvårdsförsäk-

ring och utbyggnad av tandvårdspersonal ökar människors möjligheter att få del av tandvården." Jag tycker att även denna formulering är överflödigt med tanke på det ställningstagande som vi har gjort.

Ingela Eriksson, Norra Älvsborg, yrkar att meningen som börjar med orden "På sikt måste" ska strykas och att man i stället ska skriva: "När ekonomin tillåter ska högkostnadsskyddet gälla alla. Sjukvårdens och tandvårdens högkostnadsskydd ska på sikt ha samma nivå." Vi är då inne på en diskussion om hur vi ska prioritera, hur högkostnadsskyddet ska se ut och vilken nivå det ska ligga på. Jag tycker inte att vi kan avgöra den här frågan nu. Vi vet för lite om detta. Vi gör vårt principiella ställningstagande, och sedan påbörjar vi arbetet. Jag tycker att vi ska hantera frågan så, och jag yrkar därför avslag på förslaget.

Jonny Gabnshag, Dalarna, har yrkat bifall till partistyrelsens ändringsförslag på sidan 12, rad 15 att ordet "vill" ska bytas ut mot "ska". Detta är tillgodosett.

Också *Kerstin Engle*, Skåne, har synpunkter på högkostnadsskyddet, och hon har ett ytterligare yrkande om förändringarna i tandvården. Jag yrkar avslag på samtliga dessa förslag med hänvisning till det som jag tidigare redovisat.

Caterina Franceschi, Göteborg, föreslår ett tillägg på sidan 12 raderna 24-28, som jag yrkar bifall till. I partistyrelsens ursprungsförslag till riktlinjer hänvisar vi till den förra partikongressens beslut om 90 procent. Vi förde i måndags en diskussion i temagruppen, och jag tolkade det så att vi där var överens om att skrivningarna blir bättre om vi tar bort detta. Jag har nu förstått att många uppfattade detta som ett ställningstagande och att vi på något sätt skulle vilja gömma den förra partikongressens beslut. Då har vi faktiskt misslyckats med den diskussion som vi försökte föra. Det är därför bättre att följa *Caterinas* förslag. Därmed för vi in formuleringen precis som den står i riktlinjerna. Vi lägger dessutom till något som är viktigt, nämligen att detta har medfört att många upplever ett behov av att komplettera med privata försäkringar, vilket i sin tur riskerar att urholka den generella välfärden och minska viljan att betala skatt.

Jag tycker att det är en bra formulering, och vi slipper missuppfattningarna. Det var uppenbart så att vi missuppfattade diskussionen i måndags. Det blir bättre att följa *Caterina Franceschis* förslag. Vi återgår till ordningen.

Förslaget från *Majvi Härling*, Skåne, borde vara tillgodosett med yrkandet om bifall till *Caterina Franceschis* förslag.

Berit Frändås, Älvsborgs södra, vill att rubriken "Ett liv i hälsa" ska ersättas med rubriken "Sjukvården en allemansrätt". Det är inte alls dumt. Frågan är bara om vi ska redigera också i rubrikerna i handlingsplanen. Jag skulle vilja att vi avstår från detta och låter dem som arbetar med redigeringen ha initiativet i den frågan. Jag yrkar alltså avslag på detta förslag.

Rune Karlsson, Västmanland: Jag är mycket nöjd med det uttalande som *Lars Engqvist* nu har gjort. Jag försäkrar att det inte ligger någon prestige i detta, men jag tycker fortfarande att ni ska stödja min och *Pers* attsats, det vill säga: "att initiativ tas för att ett läkemedelskort införs som ett led i att förhindra överkonsumtion och annan skadlig form av förskrivning av läkemedel". Målet är i och för sig uppnått, men jag tycker att vår attsats ligger så nära att man skulle kunna ställa sig bakom att initiativ ska tas för att införa ett läkemedelskort.

Monica Fablén, Västernorrland: Vad gäller motion 504 om att rätt att uppbära sjukpenning för den som deltar i vård av anhörig missbrukare ska införas i sjukförsäkringen verkar det som om *Lars Engqvist* inte alls hörde mitt anförande. Jag tror dock att ombuden gjorde det. Jag klargjorde ganska tydligt att en medberoende är sjuk och bör ha den här rätten. Jag yrkar återigen bifall till motionen.

Britt-Marie Glad, Jönköpings län: Vi beslöt för någon dag sedan att socialdemokraterna är ett feministiskt parti. Över 80 procent av dem som liksom jag arbetar inom vård och omsorg är kvinnor, och jag ser det som en kränkning av vår yrkes stolthet att vi i riktlinjerna inte kallas "person", utan "händer". Jag uppfattar det också som ett maktspråk där man saknar respekt för oss som yrkesmänniskor. Vi använder i vår yrkesutövning inte bara händerna utan också huvud och själ.

Anders Ceder, Örebro län: Jag ska tala om motion 537 från Nora arbetarekommun och Örebro läns partidistrikt. Nora arbetarekommun hemställer att det socialdemokratiska partiet ska verka för att all tandvård som är av kosmetisk karaktär jämföras med övrig hälso- och sjukvård. Jag tycker att vi ska våga besluta detta utifrån de resonemang som vi nu har fört. Jag yrkar därför bifall till motion 537. Åtminstone ska den kunna anses besvarad.

Ewa Hansson, Blekinge: *Lars Engqvist!* Det är ju bra att du tyckte att mina ändringsförslag är tydliga och bra, men jag förstår då inte varför det ska vara så svårt att föra in dem. Jag tycker inte att de på något sätt är störande eller alltför komplicerade. Jag vidhåller mina ändringsförslag.

Annelie Stark, Skaraborg: Jag vill enbart göra ett förtydligande. Jag tycker att *Lars Engqvists* ändringsförslag var mycket bra, och jag har i mitt tidigare inlägg tillstyrkt det. Jag vill bara än en gång framhålla att jag har dragit tillbaka mitt yrkande till förmån för *Lars Engqvists* alldeles utomordentliga förslag. Jag hoppas självfallet också att kongressen beslutar i den riktningen.

Johan Kannmert, Göteborg: Jag vet inte om *Lars Engqvist* har missuppfattat mitt förslag. Det är tio ord längre än det stycke som det ska ersätta. Det innebär att det ska bli samma kostnad för den individ som behöver tandvård som för den som behöver sjukvård. Detta är en fråga som ska ha högsta prioritet. Rätta mig om jag har fel, men jag tyckte också att du sade att den har högsta prioritet. Det är egentligen det som vi lägger till. Är förslaget inte bra ska ni avslå det, men tycker ni att det är bra ska ni tillstyrka det. Det ska i alla händelser inte avstyrkas därför att det är för långt.

Ingela Eriksson, Norra Älvsborg: Jag har lite svårt att förstå varför man inte kan anta min skrivning. Där anges ingen tidsram och inga kostnader, men skrivningen förtydligar det som står i riktlinjerna. Jag vidhåller att min skrivning ska införas i riktlinjerna.

Förslag

Följande förslag förelåg:

Partistyrelsens utlåtande över motionerna 344:3, 345:3-4, 349:4, 459, 460:1-4, 461:1-2, 462, 463, 464, 465, 466, 467:1-3, 468, 469:1-3, 470, 471:1-2 och 4, 472:1-5, 473:1-4, 474:2-3, 475, 476, 477:1-2, 478, 479, 480, 481:1-8, 482, 483:1-2, 484, 485:1-2, 486:1-2, 487:1-3, 488:1-2, 489:1-2, 490, 491, 492, 493, 494:1-3, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502:1-2, 503, 504, 505:1-2, 506, 507:1-2, 508:1-2, 509, 510:2, 511:1-2, 512, 513, 514, 515:1-3, 516, 517, 518:1-2, 519:1-2, 520:1-2, 521, 522, 523:1-2, 524:1-6, 525:1-2, 526:1-2, 527, 528, 529:1-6, 530:1-2, 531:1-2, 532, 533, 534, 535:1-2, 536, 537, 538, 539:1-2, 540, 541:1-2, 542, 543, 544:1-2, 545, 546:1-2, 547, 548, 763:7 och 9 samt 923:5-6

att bifalla motion 344:3, 349:4, 461:1-2, 481:1,3,5 och 8, 763:9 och 923:5,

att avslå motionerna 459, 460:2-3, 462, 463, 464, 467:3, 479, 483:1, 485:1, 486:1, 487:1, 488:2, 491, 492, 493, 494:1-2, 504, 505:2, 506, 508:2, 509, 510:2, 511:2, 513, 514, 515:2-3, 516, 517, 518:2, 519:2, 520:1-2, 522, 523:2, 524:1-4, 525:2, 526:2, 527, 528, 529:1-4, 530:2, 531:1-2, 533, 535:2, 536, 537, 539:2, 540, 541:1-2, 543, 544:2, 546:2, 547 och 763:7,

att anse motionerna 345:3-4, 460:1 och 4, 465, 466, 467:1-2, 468, 469:1-3, 470, 471:1-2 och 4, 472:1-5, 473:1-4, 474:2-3, 475, 476, 477:1-2, 478, 480, 481:2,4,6 och 7, 482, 483:2, 484, 485:2, 486:2, 487:2-3, 488:1, 489:1-2, 490, 494:3, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502:1-2, 503, 505:1, 507:1-2, 508:1, 511:1, 512, 515:1, 518:1, 519:1, 521, 523:1, 524:5-6, 525:1, 526:1, 529:5-6, 530:1, 532, 534, 535:1, 538, 539:1, 542, 544:1, 545, 546:1, 548 och 923:6 besvarade med hänvisning till utlåtandet.

Partistyrelsens förslag till politiska riktlinjer, sidan 11-12, avsnittet Ett liv i hälsa, inklusive förslag till ändringar med anledning av temagruppen:

Tillägg sidan 11, mellan rad 23 och 24: "Det behövs ökade insatser för att förebygga sjukdom och ohälsa. Folkhälsoarbetet ska därför vara en självklarhet inom alla delar av samhället".

Strykning sidan 11, rad 34: ta bort meningen "Med alltfler i arbete har kommuner och landsting fått en kraftigt förbättrad ekonomi."

Tillägg sidan 12, rad 2: "För att hälso- och sjukvården ska kunna möta framtidens utmaningar krävs att vården tar en växande andel av våra gemensamma resurser."

Ändring sidan 12, rad 9: ersätt "Ett rimligt högkostnadsskydd" med "Rimliga högkostnadsskydd".

Tillägg sidan 12, rad 10, efter "läkemedel": "och den vård".

Ändring sidan 12, rad 15: Ersätt meningarna "Ett högkostnadsskydd införs för alla som fyllt 65 år. På sikt måste tandvården bli billigare för alla." med "Vi vill ha ett högkostnadsskydd för alla. I ett första steg införs detta för alla som har fyllt 65 år."

Strykning sidan 12, rad 24-28: ta bort meningarna "Den förra partikongressen beslöt att höja den generella ersättningsnivån till 90 procent av inkomsten när det ekonomiska läget så tillåter. Men idag är det många människor i normala inkomstlägen som slår i taken i försäkringarna och inte ens får ut 80 procent av inkomsten i ersättning."

Ändring sidan 12, rad 29: ersätt ordet "viktigare" med "viktigt".

Under debatten framfördes följande förslag:

Ulf Johansson, Göteborg: Ändring sidan 12, rad 15-16: Punkt sätts efter ordet "alla" i radens sista mening. Resten av meningen, samt rad 16 utgår. Ny lydelse: "Ett högkostnadsskydd införs för alla."

Ewa Hansson, Blekinge: Bifall till motion 499.

Tillägg sidan 11, rad 38: "Bristerna måste åtgärdas. Kvaliteten ska höjas genom kompetensutveckling för sjukvårdspersonalen. Alla ska känna en trygghet och lita på sjukvården"

Tillägg sidan 12, rad 7: "Det ska vara lätt och snabbt att komma i kontakt med sin vårdcentral eller familjeläkare genom bättre telefonservice."

Tillägg sidan 12, rad 12: "Den förebyggande tandvården och bastandvården måste vara grunden i vår tandvårdsförsäkring. Därför måste även bastandvårdens omfattning byggas ut."

Ändring sidan 12, rad 16: "När ekonomin tillåter ska högkostnadsskydd gälla för alla oavsett ålder."

Annelie Stark, Skaraborg: Bifall till partistyrelsens ändringsförslag.

Tillägg på sidan 12, rad 9 efter "från att söka vård": "Barnsjukvården ska vara gratis."

Jan-Olof Larsson, Bohuslän: Bifall till motionerna 507:2 och 518:2.
Bifall till partistyrerelsens ändring i riktlinjerna sidan 12, rad 15.

Ingela Eriksson, Norra Älvsborg: Ändring på sidan 12, rad 16: "När ekonomin tillåter ska högkostnadsskyddet gälla alla. Sjukvårdens och tandvårdens högkostnadsskydd ska på sikt ha samma nivå."

Monica Fablén, Västernorrland: Bifall till motion 504.

Stefan Hedén, Gävleborg: Tillägg sidan 11, rad 34: "Med allt fler i arbete har de flesta kommuner och landsting..."

Tillägg sidan 11, rad 39 efter "-sjukvården": "Därför måste arbetet med den nationella handlingsplanen för hälso- och sjukvård fortsätta i syfte att öka tillgängligheten och utveckla kvaliteten och därmed stärka medborgarnas uppslutning kring principen om solidarisk finansiering."

Tillägg sidan 11, rad 40: "Den vård vi behöver ofta ska alltid finnas nära och vara av högsta kvalitet oavsett var i landet vi bor. Forskningen gör ständigt framsteg på sjukvårdsområdet. Utvecklingen går snabbt. Mycket av den vård som i dag är specialistsjukvård kommer i morgon att kunna bedrivas i den nära vården."

Tillägg på sidan 12, rad 1: "Svår och viktig demokratisk debatt om hur specialistsjukvården behöver samordnas och nyttjas av kvalitets- och resursskäl.

Tillägg sidan 12, rad 9 efter "att söka vård": "Barnsjukvården ska vara gratis. Rimliga högkostnadsskydd införs för alla."

Per Nordenstrand, Dalarna: Yrkar att motion 460:1 och 4 bifalls och att 460:2-3 anses besvarade.

Tillägg sidan 12, rad 4: "och en läkemedelsreform som syftar till en säkrare läkemedelshantering.

Britt-Marie Sellén Nilsson, Jönköpings län: Bifall till motion 518.

Marie-Louise Johansson, Värmland: Bifall till motion 501.

Yvonne Hagberg, Kalmar län: Tillägg sidan 12, rad 16: "Tandvården ska även i fortsättningen vara kostnadsfri till och med det år man fyller 20 år."

Tillägg sidan 12, rad 30-31: "Detta ska följas av ett successivt avskaffande av karensdagen och en 90-procentig ersättningsnivå."

Bifall till *Caterina Franceschis* tilläggsförslag.

Britt-Marie Karlsson, Örebro län: Bifall till motion 459.

Rune Karlsson, Västmanland: Bifall till motion 482.

Anders Ceder, Örebro län: Bifall till motion 537. Övriga motioner angående tandvård anses besvarade.

Ronny Robertsson, Halland: Bifall till motion 498.

Stina Lindberg, Halland: Bifall till motion 527.

Inger Karlsson, Halland: Bifall till motion 525:1-2..

Marie Centerwall, Gävleborg: Bifall till partistyrelsens nya förslag sidan 12, rad 9.

Strykning sidan 11, rad 34: "Med allt fler i arbete har kommuner och landsting fått en kraftigt förbättrad ekonomi."

Tillägg sidan 12, rad 9 efter "efter vård": "Barnsjukvård ska vara gratis."

Ändring sidan 12, rad 9: "Rimliga högkostnadsskydd krävs för att alla ska ha råd med de läkemedel och den vård de behöver."

Sven Erik Joelsson, Gävleborg: Bifall till motion 826.

Bifall till *Marie Centerwalls* tilläggsyrkande sidan 12, rad 15.

Sven Britton, Stockholm: Ändring i partistyrelsens utlåtande över motionerna 482 och 484:

"Att läkemedelskort i första fasen införs på mängd läkemedel, det vill säga att allt över tre receptförskrivna läkemedel registreras och återförs till receptförskrivande läkare för motivering."

Tillägg sidan 12, rad 16: "samt fri årlig tandhygienbehandling för alla åldrar."

Christina Enocson Mårtensson, Stockholms län: Bifall till *Stefan Hedins* förslag om tillägg sidan 11, rad 39-42.

Caterina Franceschi, Göteborg: Yrkar att ursprungstexten på sidan 12, rad 24-28 kvarstår med följande tillägg: "Detta har medfört att många människor upplever ett behov av att komplettera med privata försäkringar, vilket i sin tur riskerar att urholka den generella välfärden och minska viljan att betala skatt."

Ingebert Magnusson, Jönköpings län: Bifall till motion 518.

Ändring sidan 12, rad 15: "Tandvården ska stärkas med ytterligare skattemedel till tandvårdförsäkring och utbildning av tandvårdspersonal. Vi ökar människors möjlighet att ta del av tandvården."

Strykning sidan 12, rad 15: "Ett högkostnadsskydd införs..." samt resten av stycket.

Kenneth Andersson, Västerbotten: Bifall till *Marie Centerwalls* och *Stefan Hedins* förslag till ändringar och tillägg.

Bifall till partistyrelsens förslag till nya skrivningar.

Tillägg sidan 12, rad 15 efter "ska stärkas": "Med fortsatt satsning på den förebyggande tandhälsan."

Majvi Härling, Skåne: Bifall till motion 499.

Bifall till *Caterina Franceschis* tilläggsyrkande.

Johan Kanmert, Göteborg: Ändring sidan 12, rad 12: "Tandhälsan har blivit ett klassmärke. Det är en tragisk utveckling och måste stoppas. Vi socialdemokrater accepterar inte att människor tvingas avstå från nödvändig tandvård av ekonomiska orsaker. På sikt ska inte tandvård medföra större kostnad för individen än vad sjukvårdskostnader gör. Ett första steg mot detta mål att nå jämlikhet på tandvårdsområdet är att införa ett högkostnadsskydd för alla. Det är en mycket angelägen åtgärd som ska ges högsta prioritet."

Berit Frändås, Älvsborgs södra: Ändring sidan 11, rad 20: Ersätt rubriken "Ett liv i hälsa" med "Sjukvården – en allemansrätt".

Lennart Nilsson, Skåne: Tillägg sidan 12, rad 22: "Arbetsgivarens sjuklöneperiod bör på sikt slopas och ersättas med sjukpenning från första sjukdagen."

Daniel Persson, Skåne: Förtydligande från partistyrelsen angående utlåtande över motion 481. Har man rätt till behandling mot spelberoende inom ramen för socialtjänstlagen?

Bibbi Moberg, Norra Älvsborg: Bifall till motionerna 483, 485 och 486.

Olle Åkerlund, Västernorrland: Bifall till motion 503:1.

Jonny Gahnshag, Dalarna: Bifall till motion 519.

Bifall till partistyrelsens ändringsförslag sidan 12, rad 15.

Anna Berger Kettner, Broderskap: Tillägg sidan 12, rad 6 efter "Primärvården, psykiatri och äldreomsorgen måste förstärkas": "Verksamheter som barn- och ungdomspsykiatriska kliniker, ungdomsmottagningar, förskolor och skolor måste ges förutsättningar till samlade insatser för särskilt utsatta barn och ungdomar."

Tillägg sidan 11, rad 23, efter "klasskillnaderna är mycket tydliga": "Samtidigt som de flesta barn och ungdomar i Sverige i dag har goda förutsättningar för en bra uppväxt ökar skillnaderna i hälsa bland unga.

Dessa skillnader följer de ekonomiska klyftorna. Antal besök på barn- och ungdomspsykiatriska kliniker ökar. Utifrån dessa signaler om barns och ungdomars utsatthet i samhället måste vi skapa en politik baserad på barns och ungdomars egna livssituationer.”

Jan-Olof Johansson, Halland: Bifall till motion 511.

Britt-Marie Glad, Jönköpings län: Ändring sidan 11, rad 35: Ersätt ”fler händer” med ”mer personal”.

Annelie Stark, Skaraborg: Drar tillbaka sitt yrkande till förmån för partistyrelsen.

Lars Engqvist, partistyrelsens föredragande:

Avslag på *Sven Brittons* yrkande angående partistyrelsens utlåtande över motionerna 482 och 484.

Avslag på bifallsyrkandena rörande motion 482.

Avslag på bifallsyrkande gällande motionerna 483, 485 och 486

Avslag vad gäller bifallsyrkande om motion 498, 499 och 501.

Avslag på yrkandena angående motionerna 459, 460:1-4 och 467.

Avslag på yrkandena om bifall till motion 503 och 504.

Avslag på yrkande om bifall till motion 507:2.

Avslag på bifallsyrkandena till motion 518.

Avslag på yrkande om bifall till motion 519.

Avslag på bifallsyrkandena till motionerna 525, 527, 535 och 537.

Bifall till partistyrelsens utlåtanden över motionerna på avsnittet Ett liv i hälsa.

Bifall till *Anna Berger Kettners* ändringsförslag på sidan 12, rad 6.

Avslag på *Anna Berger Kettners* ändringsförslag på sidan 11, rad 23.

Avslag på *Britt-Marie Glads* ändringsyrkande på sidan 11, rad 35.

Avslag på *Ewa Hanssons* tilläggsförslag på sidan 11, rad 38.

Avslag till *Stefan Hedins* tilläggsförslag på sidan 11, rad 34. Bifall till *Stefan Hedins* med fleras tilläggsförslag på sidan 11, rad 39. Bifall till *Stefan Hedins* med fleras tilläggsförslag på sidan 11, rad 40. Bifall till *Stefan Hedins* med fleras tilläggsförslag på sidan 12, rad 1. Avslag på *Stefan Hedins* med fleras tilläggsförslag på sidan 12, rad 9.

Avslag på *Per Nordenstrands* tilläggsförslag på sidan 12, rad 4.

Avslag på *Ewa Hanssons* tilläggsförslag på sidan 12, rad 7. Avslag på *Ewa Hanssons* ändringsförslag på sidan 12, rad 16.

Bifall till *Marie Centerwalls* med fleras ändringsförslag på sidan 12, rad 9.

Bifall till *Annelie Starks* med fleras ändringsförslag på sidan 12, rad 9.

Avslag på *Johan Kanmerts* ändringsförslag på sidan 12, rad 12.

Avslag på *Kenneth Anderssons* ändringsförslag på sidan 12, rad 15.

Avslag på *Ingebert Magnussons* ändrings- och strykningsförslag på sidan 12, rad 15.

Avslag på *Ingela Erikssons* ändringsförslag på sidan 12, rad 16.
Bifall till *Caterina Franceschis* med fleras ändringsförslag på sidan 12, rad 24.

Avslag på *Berit Frändås* ändringsförslag på sidan 11, rad 20.

Avslag på *Ulf Johanssons* ändringsförslag på sidan 12, rad 15.

Avslag på *Yvonne Hagbergs* tilläggsförslag på sidan 12, rad 16. Avslag på *Yvonne Hagbergs* tilläggsförslag på sidan 12, rad 31.

Avslag på *Sven Brittons* tilläggsförslag på sidan 12, rad 16

Avslag på *Lennart Nilssons* tilläggsförslag på sidan 12, rad 22.

Ordförande: *Anita Modin*

Beslut

Tjänstgörande ordförande: Jag föreslår att vi liksom tidigare först behandlar motionerna och partistyrelsens utlåtanden över dem. Allra först tar vi upp de motioner där det finns motförslag, och sedan tar vi ställning till de motioner där det finns bara ett förslag. Därefter går vi igenom riktlinjerna rad för rad. Kan denna propositionsordning accepteras? Svaret är ja.

Kongressen beslöt:

Motionerna

att efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 459,

att efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 460:1,

att bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 460:2-4,

att efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 482 (som en konsekvens därav föll *Sven Brittons* förslag till tillägg i utlåtandet),

att efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motionerna 483:1, 485:1, 486 och 493,

att bifalla partistyrelsens utlåtande över motionerna 483:2 och 485:2,

att bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 486:2

att efter rösträkning med resultatet 189-141 (4 avstod), bifalla partistyrelsens utlåtande över motionerna 498, 499 och 501,

att efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 503,

att efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 504,

att efter rösträkning med resultatet 138-194 (3 avstod) bifalla yrkanden om att införa en tandvårdsförsäkring på sikt (motion 505:2, 506, 507:2, 511:2, 515:3, 518:2, 525, 467:3, 530:2, 535:2, 539:2,

541:2). Som en konsekvens därav avlogs motioner med yrkanden om att införa en tandvårdsförsäkring nu,

- att* bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 518:2,
- att* bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 519,
- att* bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 525,
- att* bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 527,
- att* efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 537,
- att* i övrigt bifalla partistyrelsens utlåtanden vad gäller motionerna i avsnitt 12.4.

Riktlinjerna

- att* avslå *Berit Frändås* ändringsförslag på sidan 11, rad 20,
- att* avslå *Anna Berger Kettners* förslag om tillägg på sidan 11, rad 23,
- att* avslå *Stefan Hedins* tilläggsförslag på sidan 11, rad 34,
- att* bifalla *Britt-Marie Glads* ändringsförslag på sidan 11, rad 35,
- att* bifalla *Ewa Hanssons* tilläggsförslag på sidan 11, rad 38,
- att* bifalla *Stefan Hedins* tilläggsförslag på sidan 11, rad 39,
- att* bifalla *Stefan Hedins* tilläggsförslag på sidan 11, rad 40,
- att* bifalla *Stefan Hedins* tilläggsförslag på sidan 12, rad 1,
- att* bifalla partistyrelsens tilläggsförslag på sidan 12, rad 2,
- att* bifalla avslå *Per Nordenstrands* tilläggsförslag på sidan 12, rad 4,
- att* bifalla *Anna Berger Kettners* tilläggsförslag på sidan 12, rad 6,
- att* efter försöksvotering avslå *Ewa Hanssons* tilläggsförslag på sidan 12, rad 7,
- att* bifalla *Marie Centerwalls* med fleras ändringsförslag på sidan 12, rad 9,
- att* bifalla *Annelie Starks* med fleras tilläggsförslag på sidan 12, rad 9,
- att* avslå *Johan Kanmerts* ändringsförslag på sidan 12, rad 12,
- att* avslå *Ingebert Magnussons* ändrings- och strykningförslag på sidan 12, rad 15,
- att* avslå *Ulf Johanssons* ändringsförslag på sidan 12, rad 15,
- att* efter försöksvotering avslå *Kenneth Anderssons* tilläggsförslag på sidan 12, rad 15,

- att* avslå *Yvonne Hagbergs* tilläggsförslag på sidan 12, rad 15,
- att* efter försöksvotering avslå *Ingela Erikssons* tilläggsförslag på sidan 12, rad 16,
- att* avslå *Sven Brittons* tilläggsförslag på sidan 12, rad 16,
- att* avslå *Ewa Hanssons* tilläggsförslag på sidan 12, rad 16,
- att* avslå *Lennart Nilssons* tilläggsförslag på sidan 12, rad 22,
- att* bifalla *Caterina Franceschis* med fleras ändrings- och tilläggsförslag på sidan 12, rad 24-28,
- att* efter försöksvotering avslå *Yvonne Hagbergs* tilläggsförslag sidan 12, rad 31,
- att* i övrigt bifalla partistyrelsens förslag och fastställa de politiska riktlinjerna på sidorna 11-12, avsnittet Ett liv i hälsa, inklusive förslag till ändringar från temagruppen.

Behandlingen av dagordningens punkter 10.2.5 och 12.4 var därmed avslutad.

Ordförande: *Tomas Eneroth*

Dagordningens punkt 10.2.6

Allt äldre – och allt friskare
(Politiska riktlinjer sidorna 12-13)

Dagordningens punkt 12.5

Utlåtanden över motioner som rör området

Allt äldre – och allt friskare
(Häftena M4, sidorna 233-262 och U4, sidorna 74-86)

Föredragande: *Berit Andnor* och *Ola Rask*

Debatt

Kenneth Persson, Dalarna: Partikamrater! Ordförande! Jag ska gå in på de ändringar som jag föreslår i riktlinjerna.

Först handlar det om strykningar på sidan 13, rad 6. Jag vill stryka meningen: "Vi vill förbättra pensionärernas ekonomiska situation ytterligare genom att införa riktade skattesänkningar för pensionärer." I stället vill jag tillföra ett nytt stycke: "Vi vill förbättra pensionärernas ekonomiska situation genom att höja pensionerna före övergången till det nya pensionssystemet."

Orsaken till att jag yrkar detta är helt enkelt att jag tycker att man ska gå in i det nya pensionssystemet med rätt nivå. Problemet med en skatte-

sänkning i stället för en nivåhöjning är att de nuvarande pensionärerna går in med en för låg nivå i det nya pensionssystemet. Detta innebär att vi får en stor grupp som haltar och att vi skjuter problemet framför oss hela tiden. En nivåhöjning innebär att man klarar av övergången smärtfritt, och det behövs inte lappas i framtiden. Problemet kommer annars att finnas kvar så länge våra nuvarande pensionärer lever. Däri ligger förklaringen till att skattesänkningar i detta fall är fel väg att gå.

Det rör sig alltså om en liten grupp som kommer in fel i ett nytt system. Jag vet att det har gjorts justeringar och att det kommer att göras förändringar som gör att man når upp till en bättre nivå än i dag. Men för att ge denna kompensation yrkar jag ändå bifall till denna ändring. Det är det som utgör grunden i det hela. Alltså: inte skattesänkning, utan en nivåhöjning.

Erik Persson, Skåne: Ordförande! Partivänner! Äldreomsorgen är ett viktigt område för många människor och för socialdemokraterna. Många människor förknippar äldreomsorgen och dess innehåll med socialdemokraterna och den socialdemokratiska uppbyggnaden av Valfärdssverige.

I dag är det många människor som är oroliga över hur det ska gå för dem den dag de blir gamla. De undrar hur de ska klara sig i sin lägenhet eller i sitt hus, och de undrar hur det ska gå om de inte kan klara sig själva utan behöver hjälp och om de ska in på ett hem eller på ett vårdboende.

Många gånger kommer det rapporter om att det finns problem inom äldreomsorgen. Förhållandena är dåliga och det sker negativa saker som många gånger blåses upp i tidningar och i medierna. Därför är det oerhört viktigt för oss socialdemokrater att vi ser till att äldreomsorgen är bra i alla kommuner i hela Sverige. Av det skälet har vi från Helsingborg skrivit en motion där vi vill att man ska hjälpas åt för att förbättra och utveckla äldreomsorgen så att den blir så bra som möjligt i alla delar av Sverige.

Kommunernas uppgift är att se till att det blir så. Men vi vill att staten ska stödja och stimulera en utvecklingsverksamhet där man utgår från den lokala situationen och de lokala förutsättningarna och försöker att förbättra äldreomsorgen i de olika kommunerna i Sverige. Därför är det bra att kommunerna får generella resurser så att de kan satsa på äldreomsorgen.

Dessutom vill vi att man ska stödja och stimulera med ekonomiska medel. Jag yrkar alltså bifall till motion 573.

Anita Fridberg, Värmland: Ordförande! Partikamrater! Vi har ett ändringsyrkande när det gäller riktlinjerna på sidan 12, rad 42. Meningen på rad 41 börjar med: "och när den dagen kommer när man inte längre orkar med de dagliga bestyren". Jag vill ändra detta till: "och när den dagen kommer när man inte längre klarar av den dagliga livsföringen".

Utbytet av dessa ord stämmer bättre överens med verkligheten och det arbete som utförs inom äldreomsorgen. Det är lite för enkelt att kalla omvårdnad som utförs av undersköterskor och sjuksköterskor för dagliga bestyr. Jag yrkar bifall till mitt ändringsförslag.

Bo Ström, Kalmar län: Partikamrater! Jag vill i likhet med ombuden från Dalarna ha en annan skrivning i förslaget till politiska riktlinjer på sidan 13, raderna 6 och 7. Det rör sig om både ändring och tillägg. Kalmardelegationen vill ha följande skrivning: "Vi vill förbättra pensionärernas ekonomiska situation ytterligare, dels genom att successivt värdesäkra ATP-pensionerna, dels genom riktade skattesänkningar för pensionärer med låga pensioner."

Motion 549 från Borlänge tar också upp denna fråga. Jag yrkar bifall till motionens första två uppsatser.

Under 1990-talets krisår gjordes olika ingrepp i basbeloppet, allt i syfte att minska statens utgifter för pensionsutbetalningarna. Värdesäkringsprincipen, det vill säga att pensionshöjningarna ska följa prisutvecklingen, lämnades åt sitt öde.

Jag har en promemoria här som är författad av *Kent Rune Sjöholm*, riksdagens utredningstjänst. Som svar på en fråga om basbeloppet skriver han: "Budgetkontoret har uppskattat att om basbeloppet hade följt inflationen under 1990-talet skulle det ha varit 40 000 kronor i stället för som det är i dag. Således borde ATP-pensionerna varit 8,4 procent högre, om man hade följt värdesäkringsprincipen."

För att vi ska slippa en svekdebatt inför nästa valrörelse och för en seger i nästa val: Ta in mitt ändringsförslag i de politiska riktlinjerna! Jag yrkar bifall till motion 549, första och andra uppsatserna.

Marie Bengtsson, Skåne: Ordförande! Partikamrater! Vi har fått en bred politisk förankring för det nya pensionssystemet. Men för den skull är vi socialdemokrater inte nöjda, speciellt inte med premiepensionsdelen. Det är ett system som bäddar för fler privata lösningar. Pensionen, vår ekonomiska trygghet på alderdomen, ska inte vara beroende av börsens spekulationer med våra pengar. Därför yrkar jag bifall till motionerna 557, 558 och 559.

I riktlinjerna står det om de förbättringar som har gjorts och som ska göras för dagens pensionärer. Men om oss som får pension efter det nya pensionssystemet står det ingenting. Den del av det nya pensionssystemet som vi själva måste placera i olika fonder och aktieportföljer innebär att vi är helt i marknads händer. Min generations och kommande generationers trygghet är beroende av om börsen går upp eller ned.

Helst skulle jag vilja riva upp premiepensionssystemet som är ett steg mot ett helt privat pensionssystem. Jag yrkar att det ska göras ett tillägg i riktlinjerna på sidan 12, rad 41 efter meningen som slutar med "...pension som går att leva på." Där ska följande text infogas: "Det ska även

gälla för att morgondagens pensionärer som erhåller pension efter det nya pensionssystemet ska kunna se fram emot en värdig ekonomisk trygghet som inte ligger i börsens händer.”

Gunvi Karlsson, Kalmar län: Kamrater! Arbetarekommunen i Emmaboda vill i sin motion 564 att en omfattande studie för att följa konsekvenserna av det nya pensionsbeslutet snarast påbörjas. Detta har parti styrelsen yrkat avslag på, men jag yrkar bifall till motion 564.

Det gör jag med anledning av att jag och nästan ingen av mina arbetskamrater på sängen kommer att ha valfrihet att arbeta tills vi är 67 år, eftersom vi helt enkelt inte orkar arbeta så länge. Med hjälp av olika studier kan man följa upp varför man inte arbetar fram till 67 år.

Det är också viktigt att man i studierna tittar på om arbetsgivaren nekar de anställda utveckling och utbildning i slutet av deras arbetsliv bara för att de inte kan arbeta tills de är 67 år.

Behandlingen av dagordningens punkt 10.2.6 och 12.5 fortsätter på sidan 262 i del 2.

Ajournering

Kongressförhandlingarna ajournerades klockan 17.58.

Torsdagen den 8 november 2001

Kvällens förhandlingar

Kvällens förhandlingar inleddes klockan 19.30.

Sekreterare: *Madelén Persson* och *Marie Martinsson*

Ordförande: *Tomas Eneroth*

Permission

Vanja Edvinsson har beviljats permission torsdagen den 7 november kl. 21.00 till fredagen den 8 november kl. 13.00.

Dagordningens punkt 10.2.6 (fortsatt behandling)

Allt äldre – och allt friskare

(Politiska riktlinjer, sidorna 12-13)

Tidigare behandlad på sidan 258 i del 2.

Dagordningens punkt 12.5 (fortsatt behandling)

Utlåtanden över motioner som rör området

Allt äldre – och allt friskare

(Häftena M4, sidorna 233-262 och U4, sidorna 74-86)

Tidigare behandlad på sidan 258 i del 2.

Föredragande: *Berit Andnor* och *Ola Rask*

Fortsatt debatt

Kurt Kvarnström, Dalarna: Kongresskamrater! Jag kommer att prata en kort stund om det nya pensionssystemet. Jag kommer också att yrka bifall till motion 549, i likhet med vad *Bo Ström* från Kalmar har gjort.

Pensionssystemet var ju en väldigt stor fråga på kongressen i Sundsvall. Och jag tycker att det finns all anledning att reflektera lite grann över de beslut som vi fattade i Sundsvall.

Vi känner ju till, och den här motionen ger uttryck för det, att det finns en utbredd osäkerhet om pensionernas ersättningsnivåer. Det är främst de äldre som känner osäkerhet. Jag tycker att en tydlig redovisning av konsekvenserna är mycket viktig inför det val som vi har framför oss.

Sundsvallskongressen fattade beslut om pensionssystemet. En av punkterna var att en konsekvensutredning ska göras när systemet är i kraft och att nödvändiga justeringar då kan ske. Jag vill fråga föredraganden: Finns det några planer på att genomföra denna konsekvensanalys?

Berit Andnor, partistyrelsens föredragande: Partikamrater, ordförande! Som flera här har sagt är det för oss socialdemokrater oerhört viktigt att pensionärerna har goda villkor. De ekonomiska villkoren är en oerhört angelägen välfärdsfråga. Man ska ha en tillräcklig pension. Man ska inte behöva oroa sig för om pensionen räcker till.

Det är också så att vi lever längre och blir friskare. Det innebär att andelen pensionärer med låga inkomster blir allt färre, och det är ju glädjande. Under 1990-talet har alla grupper i samhället bidragit till saneringen, så även pensionärerna.

Vi har dock under de senaste åren kunnat göra en mängd olika förbättringar, framför allt för de pensionärer som har de lägsta inkomsterna. Vi har höjt bostadstilläggen återkommande. De har fördubblats sedan 1990-talet. Vi har höjt pensionstillskottet. Det har höjts med nio procent sedan 1990.

Vi har genomfört reformer när det gäller att se till att kommuner och landsting får mer pengar att röra sig med. Ni kommer ju ihåg de 20 miljarderna som vi har sett till att kommuner och landsting har fått möjlighet att använda sig av för att förbättra värden. Vi har alltså lyckats att klara de pensionärer som har de lägsta inkomsterna på ett mycket bra sätt, enligt min åsikt.

I det budgetförslag som nu ligger kommer vi att ta det sista steget när det gäller att kompensera pensionärerna. Det innebär alltså en skattereduktion för samtliga pensionärer. Det handlar om en reduktion på 1 320 kronor, och det sker en avfasning på inkomster upp till 245 000 kronor. På inkomster därutöver sker ingen skattereduktion.

Det här är det sista steget vi tar nu för att kompensera pensionärerna för den bristande uppräknings av basbeloppet som vi hade under 1990-talet. Detta har också stöd hos pensionärernas egna organisationer. Jag tänker då framför allt på PRO. Att återställa till 1990 års värde är en orimlighet och skulle innebära att vi i så fall också skulle göra förändringar i bostadstillägg och pensionstillskott.

Jag yrkar alltså avslag på *Bo Ströms*, Kalmar län, och *Kurt Kvarnströms*, Dalarna, yrkande om bifall till motion 549.

När det gäller den konsekvensutredning som *Kurt Kvarnström* nämner är det så att det nya pensionssystemet flyttades fram i tiden. Det träder i kraft först den 1 januari 2003. Vi i genomförandegruppen, som vi har tillsammans med andra partier, har sagt att vi ska ha en kontrollstation 2004 för att se hur systemet fungerar och vilka effekter det har. Det är naturligtvis så att vi löpande ska följa och utvärdera det nya pensionssystemet. Det ser jag som oerhört viktigt, och det är ett svar till *Kurt Kvarnström*.

Sedan har *Marie Bengtsson* från Skåne yrkat bifall till motionerna 557, 558 och 559. Det är lite olika yrkanden som handlar om premiepensionen, bland annat att vi ska verka för ett avskaffande av premiepensionssystemet. Jag yrkar avslag på motionerna och bifall till partistyrelsens utlåtande.

Det är viktigt att komma ihåg att premiepensionen är en mycket liten del i pensionen. Vi betalar 18,5 procent av lönen till pensionssystemet. 16 procent går direkt till fördelningssystemet och fördelas alltså till dagens pensionärer. De 2,5 procenten som går in i premiepensionsdelen är en liten del, för vi har ju i regel också en avtalspension. Detta är en del i pensionsöverenskommelsen. Vi hade helst sett att vi inte hade infört premiepensionsdelen, det vet alla. Men vi har nu en unik överenskommelse just för att skapa stabila regler när det gäller pensionssystemet. Det ska vara långsiktigt hållbart. Ingen ska tvivla på vad det är som gäller i pensionssystemet. Därför är det viktigt att slå vakt om den här uppgörelsen. Därför yrkar jag avslag på *Marie Bengtssons* bifallsyrkande på motionerna.

Gunvi Karlsson från Kalmar län har yrkat bifall till motion 564. När hon var uppe i talarstolen talade hon mycket om det faktum att många inte orkar jobba fram till pensionsåldern. Detta är ett mycket stort problem. Det kommer att diskuteras när vi behandlar arbetsmarknadsavsnittet och arbetslivets villkor. Vi kommer att återkomma till den diskussionen. Det yrkande som *Gunvi Karlsson* har när det gäller motion 564 handlar om att följa upp konsekvenserna av det nya pensionssystemet. Det har jag redan svarat på; det kommer att ske en sådan uppföljning. Jag avstyrker alltså *Gunvi Karlssons* bifallsyrkande och yrkar bifall till partistyrelsens utlåtande.

Erik Persson från Skåne yrkar bifall till motion 573. Han skulle vilja att vi kunde stimulera kommunalt utvecklingsarbete inom äldreomsorgen. Så sker ju, har skett och kommer att ske. Det är oerhört viktigt att vi hela tiden utvecklar vård- och omsorgsarbetet i äldreomsorgen. Jag vill också än en gång påminna om att vi har tillfört rejält med pengar till kommuner och landsting. Vi kommer nu att tillföra de nio försvarsmiljarderna, som kommer att hanteras inom ramen för den nationella hälso- och sjukvårdsplanen. Ett av de viktiga områdena där rör just de äldre och att utveckla vården av de äldre.

Detta var motionerna. Nu går vi över till riktlinjerna.

Först har vi *Marie Bengtsson*, som på sidan 12, rad 41 yrkar på följande tillägg: "Det ska även gälla morgondagens pensionärer som erhåller pension efter det nya pensionssystemet. De ska kunna se fram emot en värdig ekonomisk trygghet som inte ligger i börsens händer."

Mot bakgrund av vad jag tidigare har sagt när det gäller den mycket breda pensionsöverenskommelse som vi har träffat yrkar jag avslag på det tillägget.

Anita Fridberg från Värmland har ett yrkande om ändring i texten på sidan 12, rad 42. I meningen "När man inte längre orkar med de dagliga bestyren ska man veta att en bra äldreomsorg" vill Anita att vi ska ändra till "klara den dagliga livsföringen". Det här är ett uttryck som vi återfinner i socialtjänstlagen och som kanske för dem som sysslar med den här delen av verksamheten är en bra och kanske bättre beskrivning. Syftet med att skriva "de dagliga bestyren" är att på ett enklare sätt försöka beskriva vad det handlar om. Men jag förstår *Anita Fridbergs* argumentation, och jag yrkar bifall till hennes ändringsförslag.

Bo Ström, Kalmar län, vill ha ett tillägg och en ändring i riktlinjerna på sidan 13, raderna 6-7. Det handlar om värdesäkring av ATP-pensionerna.

Jag har tidigare argumenterat emot detta, därför att vi har ett nytt pensionssystem som ännu inte har tagits bruk. Det träder i kraft den 1 januari 2003. Men redan från årsskiftet 2002 kommer vi att följsamhetsindexera ATP-pensionen. Det innebär att pensionärerna kommer att få en uppräkningsökning som kommer att följa utvecklingen av lönerna, tillväxten i samhället och den demografiska utvecklingen. Det innebär att pensionärerna redan från årsskiftet kan se sin pension – och då pratar vi om ATP-pensionärerna – höjas med 3,28 procent. Jag anser att detta är tillgodosett och yrkar avslag på tilläggsyrkandet.

Slutligen har *Kenneth Persson* från Dalarna två yrkanden på sidan 13, rad 6 som berör samma sak men är lite annorlunda formulerat. Det handlar om att förbättra pensionärernas ekonomiska situation genom riktade skattesänkningar och att höja pensionerna före övergången till det nya pensionssystemet.

Vi genomför från årsskiftet en skattereduktion för pensionärerna. Sammantaget med alla andra förbättringar som jag har redogjort för kommer pensionärerna från årsskiftet att få en betydligt bättre ekonomisk situation. Jag yrkar avslag på det tilläggsyrkandet.

Bo Ström, Kalmar län: Kamrater! Pondera att ett annat parti tar värdesäkringen på allvar och gör den till sin valfråga. Vi skulle tappa oerhört många ATP-pensionärer som väljare. Jag tror att vi har tappat ganska många så här långt. Sug på det.

Erik Persson, Skåne: Partivänner! Jag tycker att det som *Berit Andnor* berättade här var bra, om alla de satsningar som är gjorda på pensionärer och äldreomsorg och alla de satsningar som man kommer att göra, eftersom äldreomsorgen och de äldre är en stor politisk fråga i Sverige och den väldigt mycket förknippas med socialdemokraterna och socialdemokraternas välfärdspolitik. Det är bra att man skickar ut mycket pengar till kommunerna så att de kan bedriva en bra verksamhet med hjälp av alla resurser.

Men till skillnad mot en del andra tycker jag att man borde låta bli att skicka en liten del av resurserna och använda dem som en utvecklingspott med krav på utveckling och förbättring av äldreomsorgen, så att man stimulerar utvecklingsverksamhet med hjälp av den resursen. Jag yrkar alltså bifall till vår motion 573.

Kurt Kvarnström, Dalarna: Ett tack till föredraganden för det här klarläggandet. Jag är väl medveten om att tiden är knapp för att diskutera hela det nya pensionssystemet. Vi vet ju också att vi i samförstånd med andra partier har ställt upp på det. Jag tycker att vi på många punkter kompromissade redan när vi fattade beslut om det i Sundsvall, och det har jag en viss förståelse för. Men jag är medveten om att översynen sker först 2004.

Jag skulle då vilja skicka med en uppmaning. Jag tycker att det är rätt viktigt att vi i vårt parti gör en bra analys, så att vi har ett tydligt besked om var vi står till våra pensionärer i den kommande valrörelsen. Jag hoppas att vi kan vara helt överens om att den analysen ska göras på ett bra sätt, så att vi har ett bra underlag med oss i valrörelsen.

Berit Andnor, partistyrelsens föredragande: Jag delar naturligtvis den uppfattning som *Kurt Kvarnström* redogjorde för. Det är oerhört viktigt att vi klart och på ett samlat sätt kan redogöra för hur det nya pensionssystemet kommer att se ut, hur det kommer att fungera. Det kommer att införas först den 1 januari 2003. Jag delar uppfattningen att det oerhört viktigt att vi kan följa upp det fortlöpande. Det är självklart att vi ska göra det.

Pensionärernas kompensation för 1990-talet har jag redogjort för, och jag anser att vi på ett mycket bra sätt har lyckats att åstadkomma fortlöpande förbättringar. Det blir också nya förbättringar i årets budget. Det kommer sammantaget att innebära en mycket förbättrad ekonomisk situation för väldigt många pensionärer.

Jag vill slutligen också säga att detta är en uppfattning som delas av PRO och flera andra pensionärsorganisationer.

Förslag

Följande förslag föreläg:

Partistyrelsens utlåtande över motionerna 549:1-3, 550:1-2, 551:1-2, 552, 553:1-3, 554, 555, 556:1-2, 557:1-2, 558:1-3, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570:1-4, 571:1-2, 572:1-2, 573, 574:1-3, 5-6 och 8-13, 575:1-2 och 4-7, 576 samt 709:1 och 3

att bifalla motion 555, 570:3 och 571:1-2,

att avslå motionerna 551:1-2, 553:1, 556:1-2, 558:3, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 570:1-2, 572:1-2, 576 och 709:1,

att anse motionerna 549:1-3, 550:1-2, 552, 553:2-3, 554, 557:1-2, 558:1-2, 568, 569, 570:4, 573, 574:1-3, 5-6 och 8-13, 575:1-2 och 4-7 samt 709:3 besvarade med hänvisning till partistyrelsens utlåtande.

Partistyrelsens förslag till politiska riktlinjer, sidan 12-13, avsnittet Allt äldre – och allt friskare.

Under debatten framfördes följande förslag:

Kenneth Persson, Dalarna: Strykning sidan 13, rad 6, av meningen: ”Vi vill förbättra pensionärernas ekonomiska situation ytterligare genom att införa riktade skattesänkningar för pensionärer.”

Tillägg sidan 13, rad 6: ”Vi vill förbättra pensionärernas ekonomiska situation genom att höja pensionerna före övergången till det nya pensionssystemet.”

Erik Persson, Skåne: Bifall till motion 573.

Anita Fridberg, Värmland: Ändring sidan 12, rad 42: ”...man inte längre klarar den dagliga livsföringen...”

Bo Ström, Kalmar län: Bifall till motion 549:1-2.

Tillägg och ändring sidan 13, rad 6-7: ”Vi vill förbättra pensionärernas ekonomiska situation ytterligare dels genom att successivt värdesäkra ATP-pensionerna, dels genom riktade skattesänkningar för pensionärer med låga pensioner.

Marie Bengtsson, Skåne: Bifall till motion 557:1-2 och 558:1-2. Bifall till motion 559:1.

Tillägg sidan 12, rad 41: ”Det ska även gälla morgondagens pensionärer som erhåller pension efter det nya pensionssystemet. De ska kunna se fram emot en värdig ekonomisk trygghet som inte ligger i börsens händer.”

Gunvi Karlsson, Kalmar län: Bifall till motion 564.

Kurt Kvarnström, Dalarna: Bifall till motion 549.

Berit Andnor, partistyrelsens föredragande: Avslag på motionerna 549, 557, 558, 559, 564 och 573. Avslag på *Marie Bengtssons* yrkande på sidan 12, rad 41.

Bifall till *Anita Fridbergs* ändringsyrkande på sidan 12, rad 42. Avslag på *Bo Ströms* yrkande om tillägg på sidan 13, rad 6-7.

Avslag på tilläggsyrkanden av *Kenneth Persson*, Dalarna på sidan 13, rad 6.

Beslut

Kongressen beslöt:

Motionerna

- att* efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 549,
- att* bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 557,
- att* bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 558,
- att* bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 559,
- att* efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 564,
- att* bifalla partistyrelsen utlåtande över motion 573,
- att* i övrigt bifalla partistyrelsens utlåtanden över motionerna i avsnitt 12.5.

Riktlinjerna

- att* bifalla *Anita Fridbergs* yrkande om ändring på sidan 12, rad 42,
- att* avslå *Marie Bengtssons* yrkande om tillägg på sidan 12, rad 41,
- att* avslå *Kenneth Perssons* yrkanden om ändring på sidan 13, rad 6,
- att* avslå *Bo Ströms* tilläggs- och ändringsyrkande på sidan 13, raderna 6-7,
- att* i övrigt bifalla partistyrelsens förslag och fastställa de politiska riktlinjerna sidan 12-13, avsnittet Allt äldre – och allt friskare.

Behandlingen av dagordningens punkter 10.2 och 12 var därmed avslutad.

Sekreterare: *Ulf Nordlinder* och *Peter Andersson*

Ordförande: *Tomas Eneroth*

Dagordningens punkt 10.3

”Ett Sverige där klyftorna minskar”

Dagordningens punkt 13

Utlåtanden över motioner som rör om rådet

Ett Sverige där klyftorna minskar

(Häftena M5 och U5)

Huvudföredragande: *Wanja Lundby-Wedin*

Inledningsanförande: *Wanja Lundby-Wedin*

Dagordningens punkt 10.3.1

Inledande textavsnitt

(Politiska riktlinjer sidorna 13-14)

Tjänstgörande ordförande: Kära partivänner, kongresskamrater! Det är en ära att få presentera LO:s ordförande *Wanja Lundby-Wedin*. Jag tycker att vi välkomnar henne upp till talarstolen med en applåd.

Inledning av *Wanja Lundby-Wedin*

Wanja Lundby-Wedin, partistyrerelsens föredragande: Tack så mycket, men nu står jag faktiskt här i egenskap av partistyrerelsens föredragande.

Kamrater! Vi har kommit till ett område som kanske på sitt sätt är viktigare än många andra områden och som visar om vi ska klara av att få det samhälle som vi strävar efter som socialdemokrater, som demokratiska socialister. Det är ett samhälle som är fritt från klyftor. Det här har vi döpt till Ett Sverige där klyftorna minskar. Samtidigt vet vi att vi lever i ett land där klyftorna har ökat på senare tid. Om vi ska ha detta med lika värde och lika rätt som vårt rättesnöre, ska vårt mål vara ett samhälle utan klyftor.

När vi talar om klyftor i samhället tänker vi ofta på ekonomiska klyftor, och det är ganska naturligt. Det är bara att jämföra den som har hög lön med den som har låg lön. Den med hög lön har mer makt, mer inflytande, bättre hälsa, större utvecklingsmöjligheter i arbetet än den som har låg lön. Med låg lön följer ofta otrygga anställningsförhållanden, förtidspensioneringar, långtidssjukskrivning, lite makt och lite inflytande. Det är klart att det fortfarande är klassperspektivet som är väldigt övergripande när vi talar om klyftor.

Men samtidigt handlar det om någonting mer. Vi kan se att det finns tydliga klyftor mellan kvinnor och män, tydliga klyftor mellan svenskar – infödda svenskar och svenskar med utländsk bakgrund. Vi kan se att det skapas klyftor beroende på vilken sexuell läggning vi har och om det är så att vi har någon form av funktionshinder eller om vi har en funktionsförmåga som fungerar fullt ut.

Vi har också på senare tid kunnat se nya klyftor växa fram som vi trodde att vi kanske hade eliminerat. Det är klyftor som handlar om tydligare särdragning beroende på var man bor i vårt land, en särdragning beroende på i vilket bostadsområde man råkar bo. Det som kanske för många är ett absolut bevis på att klyftorna har ökat är att vi när vi går på gatorna, i större städer framför allt, ser alltfler hemlösa. De är också ett bevis på att klyftorna fortfarande är väldigt mycket kopplade till ekonomin och den sociala situationen.

Alla människors lika värde är ju grunden för oss. Då måste all form av diskriminering bekämpas. Vi måste i allt vi gör vara ickediskriminerande. Ska vi klara det har vi politiken som vårt redskap. Vi har de nya antidis-

krimineringslagarna som ska hjälpa oss att se till att vi får ett ickediskriminerande samhälle. Men samtidigt kan det inte räcka med politiken.

Det finns en oerhörd viktig del, och det är det personliga engagemang. Vi har nu ett antal lagar som säger att vi har rätt att inte bli diskriminerade på grund av etniskt ursprung, på grund av sexuell läggning, på grund av kön eller på grund av funktionshinder. Ska den rätten bli en rättighet för var och en av oss, bygger det på att var och en av oss också har en skyldighet, och det är just skyldigheten att uppträda ickediskriminerande.

Hur bra lagstiftning vi än har, hur stor apparat vi än har som ska se till att lagstiftningen efterlevs, bygger det ändå på att vi var och en uppträder ickediskriminerande. Kampen mot diskriminering är nog det viktigaste om vi ska kunna få ett samhälle utan klyftor.

En viktig del i vårt välfärdssamhälle är att se till att vi alla är delaktiga. På det område som vi nu kommer att diskutera är de ökade klyftorna, behovet av minskade klyftor, behovet av ökad makt och ökat inflytande på olika sätt det som kanske är det centrala.

Jag vet att vi har lite ont om tid, så jag tänker bara snudda lite vid de olika områdena som vi nu kommer att behandla.

Det första som jag vill säga något om är situationen för dem som är funktionshindrade. Här gäller det väldigt tydligt att man inte får rätt till samma delaktighet, att man lever med så skilda förutsättningar. Det kan handla om något så enkelt och så självklart för oss som har vår fulla funktionsförmåga som att få komma in genom samma dörr som alla andra och inte bli hänvisad till varuhissen eller att få träffa sin älskade utan att jag ska behöva fundera hur många färdtjänstresor jag har rätt till på min fritid.

Det handlar om att jag har rätt att vara medborgare på samma villkor som andra. Därför är det i det nya handikappolitiska programmet så tydligt att vi har lagt in ett medborgarperspektiv, inte att vi talar om en grupp som står bredvid. Vi talar om individer som har samma rättigheter som alla vi andra. Detta kring frågan om de funktionshindrades situation.

När det sedan gäller integrationspolitiken är en väldigt viktig del att vi struntar i diskussioner om olikheter. Svenskt näringsliv talar väldigt mycket om att man är för detta att vi ska få ett mer integrerat arbetsliv, och det tror jag att man är. Men man tar alltid sin utgångspunkt från det olika. Det är så viktigt att vi får in människor med annan bakgrund just därför att vi är olika. Och det är ju någonting riktigt i det.

Men vi med vår människosyn måste ju faktiskt titta bakom det där och se att vi är olika och i stället ta vår utgångspunkt i att vi ska ha en blandning av människor på våra arbetsplatser, därför att det faktiskt är så att människor har samma rätt. Alla har samma rätt till arbete, samma rätt till bostad, samma rätt till delaktighet i samhället, och så måste vi utforma integrationspolitiken.

En viktig del för att vi ska kunna leva ett jämlikt och jämställt liv är att vi också har ett boende som fungerar. Det finns stora klyftor i boendet, som på sina håll är så segregerat att det syns i barnomsorgen, i skolan och i vården. Det är till och med så att i de mest segregerade bostadsområdena kan man inte få tag i läkare till fasta tjänster. Det handlar i grunden om det segregerade boendet. Bostadsfrågan tänker jag inte tala så särskilt mycket mer om, därför att detta område är en så stor och viktig del i det här att *Lars-Erik Lövdén* har fått förmånen att göra en alldeles egen inledning om bostäderna.

Ett annat område som är väsentligt om vi ska klara att få bort klyftorna är storstadspolitiken. Vi vet i dag att de ekonomiska och sociala skillnaderna ökar i storstäderna i större utsträckning än i andra delar av landet. Arbetslösheten har faktiskt ökat allra mest i de utsatta förortsområdena i våra storstäder. Därför är det viktigt att vi har en sammanhållen storstadspolitik, en politik som bryter etnisk, social och diskriminerande segregation. Därför är storstadspolitiken en del av vårt sätt att se till att vi får ett Sverige utan klyftor.

Om vi ser hur det ser ut i en del av våra bostadsområden, om vi ser hur det ser ut när det gäller segregationen i ett samhälle där klyftorna ökar, ser vi också att segregationen bidrar till att människor, när de hamnar i ett socialt utanförskap, känner att de också hamnar i motsättning till det etablerade samhället. Vi kan se det tydligt, om jag ska anknyta till storstäderna, i den gängbildning som blir i våra segregerade förorter till storstäderna.

Orsaken till gängbildningen står att finna i det samhälle vi har med stora klyftor. Men gängbildningen i sig är en av de saker som gör att människor i dag känner oro för att gå utanför sin bostad på kvällstid. Man känner oro för att råka ut för brott. Det leder till att man inte heller vågar lägga sig i. Om vi inte vågar lägga oss i kommer vi att få ett samhälle som blir betydligt mycket kallare än det samhälle vi har i dag.

Därför är det, på samma sätt som när det gäller diskrimineringsfrågorna, om vi ska förebygga brott och få ett samhälle där vi har gemensamma normer, allas vårt ansvar att motverka en sådan utveckling. Därför är grunden för en framgångsrik brottsbekämpning just att se till att brott över huvud taget inte begås, att brott ska förebyggas.

Brott kan förebyggas på många sätt. De kan förebyggas genom fler poliser nära medborgarna och genom ett effektivt rättsväsende. Men kanske är det allra viktigaste just att vi har ett samhälle där alla har rätt till ett arbete, att våra barn har en meningsfull fritid, att vi känner att vi har ett sammanhållet samhälle, ett fungerande lokalt samhälle med folkrörelser som fungerar.

Om vi får ett samhälle som präglas av våra värderingar fullt ut, av att vi jobbar för rättvisa, jämlikhet och solidaritet, då kommer vi att klara av att få ett Sverige utan klyftor. Därför är socialdemokratins viktigaste kraften för ett sammanhållet Sverige.

Det var min inledning till avsnittet. För att spara tid tänker jag börja direkt med de två inledningssidorna. Ni har tidigare fått utdelat en del textändringar i de olika avsnitten under denna punkt. En av de textändringarna står felaktigt på nästa punkt. Jag vill därför redan nu ta upp det som står på sidan 13, raderna 41 och 42. Där står nu: "så mycket att alla har en chans att ta sig över dem". Det ska ersättas med "så mycket att alla ges möjlighet till ett fullvärdigt liv". Den ändringen ska tas upp under denna punkt.

I övrigt yrkar jag bifall till de två sidor som utgör vårt förslag till inledning.

Debatt

Yassin Mahi, Södermanland: Kongresskamrater! Jag skulle önska att vi gjorde ett tillägg i texten i de politiska riktlinjerna på sidan 13, rad 34. Där står: "Klyftorna går mellan dem som har arbete och dem som är arbetslösa ... De går mellan kvinnor och män." Därefter vill jag göra ett tillägg: "De går också mellan svenskar och invandrare."

Klyftorna går alltså också mellan svenskar och invandrare. Även *Göran Persson* använde i sitt inledningstal om det nya partiprogrammet ett språkbruk som stöder mitt tilläggsyrkande. Så här sade *Göran Persson* i sitt inledningstal om partiprogrammet: Klassmönstren förklarar varför invandrare och svenskfödda i låglöneyrken har samma upplevelse av underordning och brist på makt över det egna livet, varför invandrare oftare än svenskar arbetar under sin utbildning.

Avslutningsvis vill jag säga följande: Jag som har invandrarbakgrund borde inte stå här och tala om invandrarfrågor. Det borde andra göra.

Wanja Lundby-Wedin, partistyrelsens föredragande: Du har helt rätt, *Yassin*. Det är inte bara du som ska prata om det. Det är frågor som jag och många med mig pratar om nästan dagligen. Det första steget för att vi ska få ett integrerat Sverige är att det blir en angelägenhet för oss alla, att det inte blir en invandrarfråga. Det är också min invändning mot ditt förslag.

Vi måste komma bort från att tala om svenskar och invandrare. Jag vet inte om du noterade att jag sade att vi ser att det finns motsättningar. Dem ska vi inte dölja. Då talade jag om motsättningar mellan infödda svenskar och svenskar med utländsk bakgrund och menade motsatta förutsättningar. Jag tror att det är det språkbruk vi måste ha för att komma bort från polariseringen.

Du har rätt i att vi måste göra det tydligare i riktlinjerna, *Yassin*. Jag skulle vilja föreslå att vi gör en ändring som följer din tanke. Efter meningen "de går mellan kvinnor och män" skulle jag vilja göra en förändring och skriva: "De går mellan människor med olika etnisk bakgrund och skilda sociala förutsättningar." Därmed har vi markerat att det finns

skillnader mellan människor med olika etnisk bakgrund. Vi slipper också motsatsparet svenskar–invandrare. Jag hoppas att du tycker att det är okej.

Tjänstgörande ordförande meddelade att *Yassin Mahi* drog tillbaka sitt förslag och ställde sig bakom föredragandens förslag.

Förslag

Följande förslag förelåg:

Partistyrelsens förslag till politiska riktlinjer, sidan 13, rad 24 – sidan 14, rad 3, med en textändring sidan 13, rad 41–42. Meningen föreslås ändras till följande lydelse: ”Hindren måste rivas, klyftorna måste minska – så mycket att alla ges möjlighet till ett fullvärdigt liv.”

Under debatten framfördes följande förslag:

Yassin Mahi, Södermanland: Tillägg sidan 13, rad 34: ”De går mellan svenskar och invandrare.” (Förslaget drogs sedan tillbaka till förmån för föredragandes nya yrkande.)

Wanja Lundby-Wedin, partistyrelsens föredragande: Ändringsförslag på sidan 13, rad 34: ”De går mellan dem med olika etniska bakgrunder och skilda sociala förutsättningar.”

Beslut

Kongressen beslöt:

- att* bifalla partistyrelsens ändringsförslag på sidan 13, rad 34 (med anledning av *Yassin Mahis* förslag),
- att* i övrigt bifalla partistyrelsens förslag och fastställa det inledande textavsnittet under rubriken ”Ett Sverige där klyftorna minskar” på sidan 13, rad 24–sidan 14, rad 3.

Behandlingen av dagordningens punkt 10.3.1 var därmed avslutad.

Dagordningens punkt 10.3.2

Ingen ska lämnas utanför

(Politiska riktlinjer sidorna 14-15)

Dagordningens punkt 13.1

Utlåtanden över motioner som rör området

Ingen ska lämnas utanför

(Häftena M5, sidorna 4-21 och U5 sidorna 4-13)

Föredragande: *Wanja Lundby-Wedin* och *Tommy Waidelich*

Inledning av *Wanja Lundby-Wedin*

Wanja Lundby-Wedin, partistyrelsens föredragande: Jag har två textförslag som är några rader långa. Det är sådant som kom upp i våra temagrupper och också kommer upp som yrkanden nu. Ni kommer att gå upp och prata för er sak. Eftersom det ursprungligen kom upp i temagrupperna känns det bra att få läsa upp våra två textförslag. Då kan ni som går upp i debatten reagera på texterna. En del av yrkandena har kommit in ganska sent, så vi har inte hunnit dela ut texten till er.

Ni som var med i temagruppen minns att vi hade en diskussion om att vi skrev om narkotikamissbruk men inte alkoholmissbruk. Då kom det in ett förslag från *Lena Lindgren* om att vi skulle tillföra ett par ord om alkoholpolitiken. Vi har skrivit om det stycket i de politiska riktlinjerna, sidan 14, rad 34. Det är ett nytt förslag i stället för det stycke som handlar om narkotikapolitik och börjar med ”ett lidande och en social misär”.

Vårt förslag lyder så här: ”Ett lidande och en social misär som aldrig kan accepteras är de som följer i spåren av alkohol- och narkotikamissbruk. Vårt mål är ett narkotikafritt samhälle. Vi måste se till att färre börjar missbruka och att de som är beroende får möjlighet att ta sig ur sitt missbruk. En handlingsplan för narkotikapolitiken ska tas fram. Offensiva satsningar ska också göras för att minska alkoholens skadeverkningar. Det handlar både om förebyggande insatser och om bättre möjlighet till behandling.”

Därmed tror jag att vi har tillgodosett både diskussionen i temagruppen och det förslag som kom in från *Lena Lindgren*. Därmed har också *Lars Aronssons* förslag om en ändrad skrivning tillgodosetts.

Det andra textförslaget rör samma sida. Där har det kommit in ändringsförslag från *Phia Andersson* och *Kerstin Alnebratt*. Det emanerar från en diskussion i temagruppen om betydelsen av mer samarbete mellan myndigheterna för att kunna jobba effektivare. Vi har nu ett nytt förslag som ska in på sidan 14, rad 28:

”Den generella välfärden måste formas så att den enskilda människans behov sätts i centrum. För detta krävs lokala möjligheter till samordning mellan myndigheter, såväl organisatoriskt som finansiellt. Det är nöd-

vändigt för att människor ska slippa hamna i en rundgång mellan myndigheter. Risken för utanförskap kan minskas samtidigt som de gemensamma resurserna används mer effektivt.”

Jag vill yrka bifall till de två förslagen.

Ordningsfråga – streck i debatten

Beslut

Kongressen beslöt:

att sätta streck i debatten.

Debatt

Christer Engelhardt, Gotland: Ordförande, Partikamrater! Hemlöshet och bostadslöshet är ett problem som inte hör hemma i vårt välfärdsland. Hemlöshet och bostadslöshet är inget som vi socialdemokrater ska acceptera. Hemlöshet och bostadslöshet är något som vi måste bekämpa. Alla ska ha rätt till ett boende som är människovärdigt.

I går beslutade kongressen om riktlinjer där vi betonade bostadens betydelse i välfärdssamhället, det fjärde benet. Nu måste vi se till att det gäller alla. Tyvärr har vi problem med hemlöshet och bostadslöshet. Det är inte längre enbart ett storstadsproblem. Det blir tyvärr allt vanligare ute i landets kommuner, även hos oss på Gotland.

Visserligen kan det vara så som partistyrelsen skriver, att hemlösheten och bostadslösheten inte har ökat. Jag som arbetar inom kyrkan har en annan uppfattning än partistyrelsen om det. Men låt oss inte tjafsas om det. Problemet finns och det måste åtgärdas.

Stockholms arbetarekommun har i motion 586 lämnat en hel del bra förslag på vad man kan göra för att åtgärda bostadslöshet och hemlöshet. Jag tror att de är gångbara även på Gotland. Jag tror att det skulle behövas en nationell samordning på området som kan vara till hjälp för oss ute i landets kommuner och även i storstäderna. Tillsammans kan vi lösa problemet och arbeta mot bostadslöshet och hemlöshet.

Det behövs nationell hjälp och översyn på detta område. Därför yrkar jag på ett tillägg till riktlinjerna, sidan 14, rad 34: ”På nationell nivå ska det inrättas en ombudsman för hemlösa.”

Anna-Lena Mellquist, Norra Älvsborg: Partivänner! Jag har skrivit en motion om skadeståndersättning till kvinnor som har levt i ett äktenskap eller förhållande där de har varit misshandlade.

Skillnaden mellan ett brottsoffer som har misshandlats och slagits ned på gatan och en kvinna som har misshandlats av sin man hemma är att den förstnämnda kan gå tillbaka till sitt hem, gömma sig och vara trygg. Men kvinnan måste kanske fly till en kvinnojour och gömma sig där. I

och med att hon har flytt hemifrån mister hon också i praktiken möjligheten att gå tillbaka och hämta något av det hon äger. Hon är utan alla ägodelar. Det enda hon har kvar är sin fysiska och psykiska smärta. Hon behöver skadeståndet till att skaffa sig nya saker, ett nytt hem och en rehabilitering som ofta är svår att få plats med i offentlig sektor.

Partistyrelsen svarar att det är ett problem som inte låter sig lösas inom ramen för socialbidragssystemet. Jag ska alltså gå tillbaka till den kvinnojour där jag arbetar och säga att regeringen, som ett led i en politik för ökad rättvisa, har uppställt målet om att halvera socialbidragsberoendet mellan 1999 och 2004. Det blir ett konstigt svar för mig. Det blir svårt att säga att det är socialdemokraternas svar på att kvinnan ska kunna använda skadeståndet till att rehabiliteras.

Jag yrkar bifall till motion 585 och hoppas, som feminist och socialist, att vi alla ska ställa upp på det.

Marie Frestadius, Gävleborg: Partikamrater! Jag vill tacka partistyrelsen för det bifall som motionerna 578 och 581 har fått. Men det räcker inte i de svåra frågorna om lagen om stöd och service till funktionshindrade. Jag yrkar på ett tillägg i de politiska riktlinjerna på sidan 14 rad 14, efter "funktionshinder": "För att säkerställa ett rättvist och likvärdigt stöd och service till de funktionshindrade i hela landet ska ansvaret för dessa grupper föras till staten."

Alla som arbetar med dessa frågor känner till den arbetsinsats och problematik som uppstår när vi kämpar om vem som ska betala för hjälpen. Om ansvaret flyttas över till staten skulle likvärdigheten säkras och vi i kommunen kunde koncentrera oss på det som vi är bra på, att hjälpa och stödja dessa personer på bästa sätt.

Därför yrkar vi från Gävleborg bifall till mitt yrkande med hänvisning till *Strängs* uttalande: "Den som beslutar ska betala."

Anna Johansson, Göteborg: Partivänner! I sin hälsning till kongressen sade *Källe* att vi lyckats bryta ryggen av elitismen och att alla vi som sitter här inne känner att vi har samma värde som någon annan. Jag tror att han har rätt. Jag tror att vi som sitter här inne har en hyfsad självkänsla. Tyvärr tror jag att han har fel när det gäller många av de barn och ungdomar som växer upp i våra mest utsatta bostadsområden. Där har begreppet klassklyftor fått en helt ny aktualitet. Där begränsas barns möjligheter i livet av deras bakgrund, av familjens ekonomiska och sociala situation. Där växer utanförskap och hopplöshet.

Dessa barns upplevelser av att inte höra till, att inte ha samma chans, är skäl nog för oss att inte bara reagera utan också agera. Denna utveckling kommer, om den inte hejdas, att i förlängningen få konsekvenser för oss alla, för vårt samhälle och för vår demokrati.

Om vi skriver in SSU:s och Broderskaps förslag i riktlinjerna visar vi socialdemokrater att vi ser och bryr oss om också dessa barn och ungdomar.

mar. Jag yrkar bifall till följande tillägg på sidan 14, rad 44: "Barn som växer upp och ser hur klyftor gör att människors livschanser helt avgörs av deras ursprung, deras familj eller av på vilken adress man bor får sitt liv och sin framtid förkrympt. Hopplöshet är ett allvarligt hot mot demokratin."

Jag vill dessutom yrka avslag på de två yrkanden som rörde att ta bort orden "stora städer" och "storstäder". Det är inte så stor andel av riktlinjerna som berör storstadsfrågorna. Jag tycker att det lilla stycke som gör det ska få stå kvar.

Phia Andersson, Älvsborgs södra: När det gäller det så kallade ideella skadeståndet påpekar Socialstyrelsen i en regeringsskrivelse att det föreligger en risk att syftet med ett sådant skadestånd inte kan upprätthållas för de ekonomiskt svagaste i samhället. Lagstiftarens syfte med det ideella skadeståndet är bland annat att ge den skadelidande upprättelse för den förnedrande och kränkande behandling eller den oförrätt som skadehandlingarna utgör. Den skadelidande ska vidare genom skadestånd till exempel kunna ges möjlighet att förändra sin livssituation. Skadeståndet ska också kunna möjliggöra för den skadelidande att unna sig något som han eller hon annars inte skulle ha råd med.

En person som erhållit ideellt skadestånd på grund av att hon eller han har utsatts för brott kan vid tillämpning av § 6 socialtjänstlagen i dag nekas försörjningsstöd, eftersom behovet tillgodoses genom skadeståndet. I skrivelsen till regeringen har Socialstyrelsen understrukit det angelägna i att denna fråga utreds. Därför skulle jag vilja göra ett tillägg till utlåtandet: "att utreda det ideella skadeståndet för att säkerställa lagstiftarens syfte för människor med socialbidrag."

Jag tar tillbaka mina yrkanden som gäller riktlinjerna till förmån för den omskrivning som *Wanja* redogjorde för.

Gun Lindell, Kronoberg: Ordförande, partivänner! Jag vill lämna mitt stöd till den handikappgrupp som utgörs av de allra svagaste och mest utsatta i samhället, de psykiskt funktionshindrade. Därför vill jag göra ett tillägg i riktlinjerna på sidan 14, rad 15: "Vi får inte glömma de psykiskt funktionshindrade som är en av de mest utsatta grupperna i samhället."

Samtidigt vill jag yrka bifall till partistyrelsens utlåtande över motion 581.

De psykiskt funktionshindrade är, liksom missbrukarna, en av de grupper som har svårt att få egen bostad. Därför vill jag också göra ett tillägg i riktlinjerna på sidan 14, rad 34: "Kommunerna har ett särskilt ansvar att även dessa människor kan välja sitt boende."

Handikappfrågorna har varit i fokus under 1990-talet. Mycket har hänt genom rättighetslagarna LSS och LASS. I dag är det en självklarhet att människor med funktionshinder får det stöd och den service de behöver för att leva ett fullvärdigt liv. I dag är det en självklarhet att människor med funktionshinder rör sig ute i samhället. Däremot har vi inte

kommit så långt när det gäller människor med psykiskt funktionshinder. När nu *Bosse Ringholm* kommer med mer pengar till landstinget hoppas jag att man gör ytterligare satsningar för att stärka de grupperna.

Jag är också tacksam för partistyrelsens bifall till motion 581. Den handlar om att de psykiskt funktionshindrade ska få ytterligare hjälp och stöd genom att omfattas av LSS och LASS. Det är inte tillräckligt med den nya lagen om ombud för de psykiskt funktionshindrade. De måste likställas med övriga handikappgrupper.

Mats Sjöström, Örebro län: Partivänner! Under rubriken Bryt utanförskapet i de större städerna står det så här: "Ingenstans är segregationen så starkt diskriminerande som i våra större städer och förorter." Tyvärr är detta en korrekt beskrivning. Orsakerna är självklart många och kräver många olika slag av åtgärder.

Vi är många kommuner som jobbar hårt för att ge alla kommunmedlemmar samma förutsättningar. Min invändning mot riktlinjerna är att vi definierar problemområdet som våra större städer och förorter utan att riktlinjerna nämner hela spektrat i sina åtgärdsförslag. Därför är mitt förslag att vi avslutar kapitlet på följande sätt: "Den nationella storstadspolitiken ska fortsätta och lokala utvecklingsavtal ska styra mot jämlika levnadsvillkor i storstäderna. Vi måste också hitta åtgärder för våra större städer och förorter."

I och med ett sådant tillägg skulle vi markera att vi avser att vidta åtgärder över hela det spektrum vi har definierat som problemområde.

Inga-Lill Andersson-Hjelm, Jönköpings län: Partikamrater! Att inte känna sig delaktig i det samhälle man lever i är förödande. Att känna att man är en del i ett sammanhang och kan påverka sitt eget liv är viktigt för alla människor. En viktig uppgift för oss som är politiskt verksamma är att motverka utanförskapet var än i landet det uppstår och vilka grupper det än drabbar. Det kan även finnas i små kommuner.

Den storstadspolitiska satsning som omtalas på sidan 14-15 i riktlinjerna är viktig just nu, förstår jag. Men långsiktigt bör medlen i stället tillföras det kommunala kostnadsutjämningsssystem som vi redan har. Därför föreslår jag följande strykningar: på sidan 14, rad 40 av "i de större städerna" och på sidan 15, rad 3 av "i storstäderna".

Därutöver yrkar jag bifall till ett tillägg på sidan 15, rad 6, efter "rätts-säkerhet": "Barnkonventionen ska efterlevas. Det betyder att barnens bästa ska vägas in i alla led av asylprocessen – i mottagandet, i utredningarna, i bedömningar av humanitära skäl och vid en eventuell avvisning."

Rolf Granquist, Västernorrland: Presidium, partivänner! Det gäller motion 589. CUF, Centrum för utvärdering av socialt arbete, har avslutat en studie över hur kunskapen om droger förmedlas vid olika hög-

skoleutbildningar, närmare bestämt utbildningarna till läkare, sjuksköterska, apotekare, socionom, socialpedagog samt psykolog. Utbildningarna bedrivs på 58 orter och 53 av dessa har svarat på undersökningen. Det kan klart utläsas av undersökningen att det är en stor variation mellan de olika kursorterna beträffande kraven på kunskap om missbruk.

Under flera år har vi fokuserat på missbrukaren. Det är de facto så att det mest värdefulla vi har, barnen, far mer illa i det längre perspektivet än den missbrukande föräldern. Att de ovannämnda utbildningarna ska innehålla en obligatorisk utbildningsdel om droger ser jag som en självklarhet.

När vi lyssnar på vår partiledares kraftfulla uttalanden mot de skenande kostnaderna inom socialförsäkringen, och när vi inom partiet arbetar med ambitionsrika riktlinjer mot det skenande bidragsberoendet, så måste vi gå hela vägen för att få kraftfulla effekter. Det arbetet krävs verkligen för att få effekt av vår vilja och ambition.

Det borde vara en självklarhet att de yrkesgrupper som i de flesta fall först kommer i kontakt med missbrukaren ska ha en relevant utbildning inom sina yrken. En tidigare diagnos och upptäckt av en missbrukare leder otvivelaktigt till framför allt ett besparande av det humankapital som vi har att förvalta. En annan positiv effekt är att vi får större utrymme för alla våra åtgärder i enlighet med vårt ansvar. Kunskapen om problem är det mest effektiva verktyg som vi kan använda.

Med stöd av bland andra skogslänen yrkar jag bifall till motion 589 i dess helhet.

Ann Hedbom, Gävleborg: Jag yrkar bifall till *Marie Frestadius* förslag angående de funktionshindrade. När kommunerna ska ansvara för de första 20 timmarna och Försäkringskassan för tiden därefter så hamnar människorna som vi har lagen om stöd och service för i klämsituationer.

Jag skulle vilja prata om sidan 14, rad 24 och 26. Där använder vi ordet "socialbidragsberoende". De ord som vi använder är viktiga, för de speglar vår människosyn. Människor som *Kristina Axén Olin* pratar gärna i termer av socialbidragsberoende, för då kan man insinuera ett missbruk. Därför skulle jag vilja se att vi på rad 24 i stället för ordet "socialbidragsberoende" skriver "hur många människor som är i behov av socialbidrag för sin försörjning". Man byter bara plats på orden. Det är samma sak på rad 26, där det står att vi ska göra välfärden så bra och skyddsneten så täta att behovet av socialbidrag kan halveras mellan år 1999 och 2004. Detta vill vi förändra bara för att vi är socialdemokrater och har en annan människosyn.

Ibrahim Baylan, Västerbotten: Ordförande, partivänner! När jag var liten bodde vi i ett bondesamhälle, där man levde ungefär som ni levde här i Sverige på 1700- och 1800-talen. Jag kommer inte ihåg att jag under de tio år som jag levde där någon gång träffade någon person med ett gravt

funktionshinder. Anledningen var att de sällan överlevde sin tioårsdag. Anledningen var att man räknade med att två till tre barn per familj dog i olika banala sjukdomar och annat.

Det var länge sedan som det var så här i Sverige. Tanken och visionen om folkhemmet har gjort det möjligt att inte bara överleva, utan också att kunna leva ett värdigt liv även om man fötts med nedsatt funktionsförmåga. Där har vi mycket att vara stolta över, men folkhemmet är fortfarande inte till fullo öppet för alla. Det är fortfarande så att inte alla får komma in i värmen helt och hållet.

När jag tittar på partistyrelsens skrivning ser jag att man börjar med en ganska bra rad. Det är rad 11 på sidan 14. Det står: "Personer med funktionshinder har samma självklara rätt som alla andra till ett aktivt liv." Det är jättebra! Men sedan blir jag lite orolig. "Det får inte vara omöjligt att få ett arbete, att ta lokalbussen, att gå på bio eller att ta del av föreningslivet", skriver man.

Kamrater! Det är en lång väg mellan att det inte är omöjligt och att det är helt möjligt. Därför har vi yrkat på en förändring som förtydligar detta och som ger också dessa människor rätt att till fullo komma in i folkhemmets värme. Bifall till det förslaget!

Per Eriksson, Örebro län: Ordförande, kamrater! På sidan 15 i förslaget till riktlinjer finns rubriken Trygg när man kommer till Sverige. Människor som är utsatta för svält, krig och förföljelse kommer till Sverige i förhoppningen att här hitta en fristad. Så är det ofta, men långt ifrån alltid. Vi har ett mycket bra förslag till riktlinjer för flykting- och invandringspolitiken. Men utifrån vår erfarenhet måste vi konstatera att dagens verklighet i många fall inte stämmer med principerna i förslaget. På sidan 15 står det: "Flykting- och invandringspolitiken i Sverige och EU ska leva upp till högt ställda krav på humanitet och rättssäkerhet."

Det är bra – det är mycket bra. Men hur tolkar vi humanitet, och hur tolkar myndigheterna humanitet? Tolkar vi dessa ord olika från person till person? Det är viktigt att de politiska värderingarna även visar sig i handling och att tolkningen av regelverket stämmer med den politiska visionen. Annars får vår politik ingen trovärdighet.

Därför yrkar jag på ett tillägg till de politiska riktlinjerna på sidan 15, rad 15, som avslutning på stycket som lyder så här: "I den översyn av flyktingpolitiken som pågår måste tillämpningen anpassas till de ovanstående principerna."

Helene Hellmark Knutsson, Stockholms län: Ordförande och kongresskamrater! Den nationella storstadspolitiken kan inte bara handla om integration eller enbart om att försöka utjämna de stora skillnader som finns mellan fattiga och rika i storstäderna. Precis som *Bosse Ringholm* sade i sitt tal i går är det ju socialdemokratisk politik att förena

rättvis fördelning med tillväxt. Därför måste också socialdemokratisk storstadspolitik handla om både rättvisa och tillväxt.

I partistyrelsens förslag till utlåtande över motion 582 uttrycker man detta på ett mycket bra sätt. Man säger: "Vi ska samverka för att skapa tillväxt, och nya arbetstillfällen ska komma alla människor till del i de utsatta storstadsområdena." Därför anser jag att detta perspektiv också ska återfinnas i de politiska riktlinjerna. Jag yrkar därför på ett tillägg på sidan 14, längst ned, på rad 45. Jag yrkar att man lägger till ordet "tillväxt" före orden "sysselsättning och språkutveckling" som centrala delar i storstadspolitiken.

Dessutom vill jag yrka bifall till *Anna Johanssons* tilläggsförslag och även till hennes avslagsyrkande på dem som vill ta bort orden "storstad" eller "de större städerna".

Dan Gabrielsson, Skaraborg: Ordförande, partikamrater! Jag skulle vilja ha ett tillägg i riktlinjerna på sidan 14, rad 34. Efter "särskilda boendeformer" vill jag ha in: "Delmålet är att halvera hemlösheten till år 2004."

Partiet säger att socialbidragen ska halveras till 2004, och det är mycket bra. Det finns i dag cirka 10 000 hemlösa i Sverige. Partistyrelsen konstaterar att det är en skamfläck på välfärdssamhället.

Jag gick i Stockholm en dag. Jag såg en kvinna som var hemlös och som sålde tidningen *Situation Stockholm*. Jag väjde undan med min blick, gick förbi henne och låtsades som att jag inte såg henne. Jag gick vidare, och det dåliga samvetet tog tag i mig. Lite senare såg jag ytterligare en person som sålde *Situation Stockholm* nere vid stationen. Jag köpte en omedelbart. Jag satte mig på tåget och började läsa. Där skriver en man om hemlösheten i Stockholm. Det var något som berörde mig väldigt. Han skriver om hur det är att leva varje dag som en skammens dag. Det är skammens dag att vakna på morgonen, rafsa ihop sina tillhörigheter och gå ut och söka. Man möter människor som väjer med blicken och som går runt en. De byter trottoar och fnysar åt en, och visar till och med öppet sitt förakt. Den här mannen söker värme, medmänsklighet, alla människors lika värde och respekt för att orka med nästa dag – nästa skammens dag. Den dagen är likadan.

Det slog mig direkt att det här kunde ha varit jag. Det kunde ha varit ni och det kunde ha varit era barn eller någon annans barn. Det kan bli vi – vi kan hamna i den situationen. Det är inget värdigt samhället, utan det är ett skammens samhälle. Kostar det något? funderar väl alla. Ja, solidaritet, rättvisa och lite jävlar anamma! Bifall till tilläggsförslaget!

Wanja Lundby-Wedin, partistyrelsens föredragande: Ordförande, kamrater! Jag börjar med motionerna. *Anna-Lena Mellquist*, som också är motionär till motion 585, har yrkat bifall till sin motion. I motionen tas frågan om skadestånd och samordning mellan skadestånd och socialbidrag upp. Detta innehåller egentligen två delar. Den ena är om man får

ett skadestånd som ersättning för inkomst. Då är det väl ganska naturligtvis att skadeståndet också ska jämkas med ett eventuellt socialbidrag. Den andra delen är det ideella skadeståndet. Där säger också partistyrelsen i sitt utlåtande att man måste se från fall till fall hur man ska göra med det. Det är väl känt att det många gånger har varit problematiskt att få en samsyn kring hur man ska hantera det ideella skadeståndet. När det gäller den här motionen står jag därför kvar vid partistyrrelsens avslagsyrkande, men yrkar bifall till *Phia Anderssons* tillägg till vårt utlåtande. Hon tar upp just frågan om det ideella skadeståndet. I hennes tilläggsyrkande sägs att man ska utreda det ideella skadeståndet för att säkerställa lagstiftarens syfte för människor med socialbidrag. Därmed tycker jag att vi har tillgodosett den viktigaste delen också i motion 585.

Nästa motion är *Rolf Granquists*, Västernorrland. Den handlar om hur viktigt det är att de yrkesgrupper som möter människor med drogmissbruk också har en kunskap om missbruket och dess effekter. Kring detta finns det ingen som helst delad mening – det är självklart att det är så. Det säger vi också från partistyrelsen i utlåtandet. Men motionen handlar om att vi ska tala om att en specifik utbildning ska ingå i kursplanen för vissa yrkesgrupper, och den frågan förfogar inte vi över. Varje högskola bestämmer hur kursplanen ska se ut. Därmed fortsätter jag att yrka bifall till partistyrrelsens utlåtande, som var ett besvarande på motionen. Det innebär att vi på olika sätt, när vi sitter som representanter i högskolestyrelser, ska kunna verka för den här synen. Men vi kan inte som partikongress lägga fram ett så detaljerat förslag som att gå in och förändra kursplaner. Därmed yrkar jag bifall till partistyrrelsens utlåtande.

Nu går jag över till riktlinjerna. Det första yrkandet där kommer från *Marie Frestadius* från Gävleborg. Det gäller rad 14. Du vill att vi ska skriva in att för att säkerställa rättvist och likvärdigt stöd och service till de funktionshindrade i hela landet ska ansvaret för dessa grupper föras till staten. Jag vill avslå detta – inte därför att vi inte tycker att det är viktigt att säkerställa ett rättvist och likvärdigt stöd, utan därför att det faktiskt är en kommunal angelägenhet. Vi gör ju ofta så i dag att vi har nationella regler. Det har vi när det gäller LSS, lagen om särskilt stöd för funktionshindrade. Vi har det också i det förslag som kommer om maxtaxa inom äldreomsorgen. Det regelverket har kommunerna sedan att hantera. Det är viktigt att vi lägger fram detta som en kommunal angelägenhet också därför att de funktionshindrade är kommunmedborgare, som ska ha rätt att ställa krav på sin kommun. Det är annars lätt att vi kanske återigen får en situation där de funktionshindrade ska ha särskilda statliga skolor och liknande. Så hade vi det faktiskt en gång i tiden, när detta var en statlig angelägenhet. Låt oss inte komma tillbaka till det, utan låt oss se funktionshindrade fullt ut som kommunmedborgare med rätt att ställa krav på sin egen kommun. Jag yrkar avslag på det yrkandet. *Ann Hedbom* från Gävleborg har också yrkat på detta, så jag yrkar avslag även på hennes yrkande.

Ibrahim Baylan! Du har naturligtvis rätt i den argumentation du har. Det är oerhört viktigt att vi visar detta också i handling. Om vi säger att funktionshindrade ska kunna leva samma liv som den som har full funktionsförmåga så måste vi också visa det. Därför vill jag yrka bifall till den första delen av ditt yrkande, alltså att verksamheter som finansieras med offentliga medel inte får utestänga personer med funktionshinder. Nästa del av ditt yrkande, som gäller förslaget att hjälpmedel för att avhjälpa grava funktionshinder ska vara kostnadsfria för den enskilde, vill jag däremot avslå. Jag gör det utifrån perspektivet att det är viktigt att vi verkligen ska kunna genomföra det som vi skriver i de politiska riktlinjerna. I dag har man precis nyss tillsatt en utredning för att se över ett högkostnadsskydd för hjälpmedel för funktionshindrade. Det känns inte realistiskt att i dag tro att vi kan klara av att göra detta helt kostnadsfritt. Skulle vi skriva in det i riktlinjerna så väcker vi en massa förhoppningar som vi sedan sannolikt inte kommer att klara av att leva upp till. Av det skälet yrkar jag avslag på den andra delen av *Ibrahim*s yrkande.

Nästa yrkande kommer från *Gun Lindell* från Kronoberg. Hon vill ha en ändring på rad 15, där hon talar om att vi inte får glömma de psykiskt funktionshindrade, som är en av de mest utsatta grupperna i samhället. Jag yrkar bifall till det yrkandet.

Ann Hedbom hade en bra argumentation till varför vi inte ska tala om socialbidragsberoendet utan i stället tala om den som är i behov av socialbidrag för sin försörjning. Jag ska erkänna att jag hade tänkt yrka avslag på detta, för jag tyckte att det var en semantisk fråga. Men när *Ann Hedbom* argumenterade så kände jag att det låg mer än bara en lek med ord i detta. Jag yrkar därför bifall till *Ann Hedboms* två yrkanden, så att vi i stället talar om dem som är i behov av socialbidrag.

Phia Andersson har ett yrkande om att det är viktigt att socialbidragstagare inte hamnar i ett utanförskap. *Kerstin Alnebratt* har också ett yrkande som i huvudsak handlar om hur viktigt det är att vi samordnar våra resurser. Jag har tidigare läst upp ett förslag till ändring som jag tycker omfattar båda dessa två yrkanden. Jag hoppas att jag inte behöver läsa upp det igen, utan det kommer i så fall ordföranden att göra när vi ställer frågan under proposition. Med detta ändringsförslag tycker jag att jag har bifallit de båda yrkandena i deras andemening.

Christer Engelhardt från Gotland tycker att vi ska inrätta en ombudsman för hemlösa på nationell nivå. Det tycker inte jag. Det har inte att göra med att jag inte ser hur oerhört viktigt det är att vi verkligen jobbar med de hemlösa och tillsammans med dem försöker lösa deras problem. Men vi gör inte det genom att inrätta en statlig ombudsman, utan vi gör det genom att föra en tydlig politik i kommunerna. Kommunerna kan se till att vi jobbar både med möjligheten till bostad, till arbete, till att klara sig ur ett eventuellt missbruk och till att komma bort från situationen att vara i ett socialt utanförskap. Jag yrkar därför avslag på ditt förslag, men

bifall till ett annat förslag som rör sig i samma härad. Det är *Gun Lindells* förslag som gäller rad 34, där vi talar om de hemlösa. Där säger hon att kommunerna här har ett särskilt ansvar för att även dessa människor ska kunna välja sitt boende. Det tycker jag är oerhört viktigt att markera – det är en kommunal angelägenhet. Bifall till det yrkandet, men avslag på det som *Christer Engelhardt* har lagt fram.

Det finns ytterligare ett yrkande som rör de hemlösa. *Dan Gabrielsson*, du pratade så oerhört väl. Jag tror att vi alla känner solidariteten med de hemlösa starkt inom oss. Men jag tror inte att vi kan klara av det förslag som du lägger fram om att halvera andelen hemlösa till år 2004. Hur ska vi kunna halvera någonting som vi inte riktigt vet hur stort det är? När det gäller socialbidragsberoendet kan vi veta hur många som får socialbidrag, men vi vet faktiskt inte hur många som är hemlösa. Vi vet inte hur många det är i dag, och vi kommer inte att veta när vi har nått den nivå där vi har halverat hemlösheten. Detta är nog en fråga som vi i stället måste prioritera i hela det sociala arbete som vi utför på den kommunala nivån. Jag yrkar avslag på *Dan Gabrielssons* förslag.

Två ombud har dragit tillbaka sina yrkanden till förmån för det som jag läste upp när det gäller drogmissbruk – alkohol- och narkotikamissbruk – så jag läser inte upp det en gång till.

Inga-Lill Andersson-Hjelm har ett yrkande som gäller sidan 14, rad 40. Det gäller det som vi börjar med nu och som handlar om förändringar och huruvida detta är en storstadspolitik, eller vad är det egentligen som vi pratar om. Det är precis det som det är – det är en storstadspolitik! Därför måste vi ha kvar avsnittet om de större städerna. Det handlar ju om att bryta utanförskapet i de större städerna, och vi måste i dag kunna ha en särskild storstadspolitik. Därför yrkar jag avslag på *Inga-Lill Andersson-Hjelms* förslag om att stryka skrivningen om de större städerna.

När det gäller storstadspolitiken finns det också ett förslag som är väldigt lätt att sympatisera med. Det gäller det som *Anna Johansson* var uppe och föredrog och som handlar om barnens situation när de hamnar i ett socialt utanförskap. Den text som du läste upp är dock ganska lång och – om jag får säga så – lite krångligt formulerad. Jag har därför försökt att lägga in några meningar som säger detta men som är tydligare, vilka ska in på sidan 14, rad 44, där vi har beskrivit detta med fattigdomen och segregationen. Meningarna lyder: ”Detta drabbar särskilt barn och ungdomar. Ingen orättvisa är större än skillnader i uppväxtvillkor.” Därmed har vi markerat hur viktigt det är att vi ser barnen i de här frågorna.

Jag hoppas att du kan ställa dig bakom detta förslag till ändring, *Anna Johansson*.

Nästa yrkande under rubriken om storstadspolitiken kommer från *Helene Hellmark Knutsson*, som vill att vi ska lägga till ordet ”tillväxt” i början av den mening som börjar med ”sysselsättning”. Med tanke på vad

vi bestämde oss för när vi pratade om vårt partiprogram och om hur arbete och tillväxt hänger samman så kan man inte göra annat än att yrka bifall till *Helene Hellmark Knutssons* förslag.

Mats Sjöström, Örebro län, har också varit inne och diskuterat situationen för storstäder och större städer. Han tycker att det kanske är lite för snävt när vi talar om att utvecklingsavtalen bara ska gälla storstäderna, och han vill ha ett tillägg om att vi också måste hitta åtgärder för våra större städer och förorter. Men det är ju ändå så att även större städer och förorter delvis ingår i utvecklingsavtalen! Jag vill i alla fall yrka bifall till ditt förslag, men med ett litet tillägg av ordet "andra". Vi måste också hitta andra åtgärder för våra större städer och förorter, ska det stå då. På så sätt markerar vi att de också delvis kan finnas med i utvecklingsavtalen.

Inga-Lill Andersson-Hjelm, vill på sidan 15, rad 3 stryka "i storstäderna". Även där yrkar jag avslag.

Inga-Lill Andersson-Hjelm har också lämnat in ett förslag om att barnkonventionen ska efterlevas. Det betyder att barnens bästa ska vägas in i alla led i asylprocessen, i mottagandet, i utredningar, i bedömningar av humanitära skäl och vid en eventuell avvisning. Det borde vara en självklarhet, men ibland måste självklarheter sägas. Detta är ett sådant tillfälle, så jag yrkar bifall till förslaget.

Slutligen vill *Per Eriksson* att översynen av flyktingpolitiken som pågår i tillämpningen måste anpassas till de ovanstående principerna. Jag vill göra två kommentarer till det. Jag kommer att yrka avslag på ditt yrkande dels därför att man inte kan säga "i översynen" eftersom det pågår så många olika översyner på detta område, dels – och kanske framför allt – därför att jag tänker att detta är självklart. Här antar vi – den socialdemokratiska partikongressen – politiska riktlinjer. Då måste vi ju som aktiva socialdemokrater, oavsett om vi verkar på nationell nivå och sitter i riksdag och regering eller om vi sitter i landsting eller kommun eller om vi är fackliga representanter som också jobbar politiskt, känna att detta är vår bibel fram till nästa partikongress. Ditt yrkande är därför överflödigt. Detta måste självklart finnas med i översynen!

Därmed tror jag att jag har besvarat alla yrkanden. Jag yrkar i övrigt bifall till partistyrelsens förslag över motioner och utlåtanden under denna punkt.

Anna-Lena Mellquist, Norra Älvsborg: Kongressvänner! Kronofogden får inte utmäta ideellt skadestånd, men socialkontoret kan göra det. Jag tycker fortfarande att vi ska bifalla min motion därför att vi måste visa solidaritet med de kvinnor som har blivit utblottade och mist allt annat. Det är de här pengarna som de kan få som ideellt skadestånd, och det är dem som de så väl behöver. Låt inte de pengarna gå till mat och husrum därför att kvinnorna har fått fly till annan ort och gömma sig, utan låt kvinnorna få använda dessa pengar till att skapa sig ett nytt liv! Visa den solidariteten i dag, och rösta bifall till min motion.

Rolf Granquist, Västernorrland: Vi har självfallet inte råd att avslå motionen. Hur ska vi halvera socialbidragsberoendet? Det är inte en specifik kurs, utan det är en kurs. Tänk efter!

Marie Frestadius, Gävleborg: Jag tycker att det känns fel att påstå att detta helt är en kommunal angelägenhet när kommunen bara kan bestämma över de första 20 timmarna. Det är det som kommunen har medel till. När det bedöms att någon har behov av mer än 20 timmar i veckan så är det staten – Försäkringskassan – som betalar. Det är finansieringen som vi är ute efter. Resten – hur man utför det hela – ska ske på kommunal nivå närmast där de här människorna bor. Vi vill inte ha några statliga skolor eller så.

Christer Engelhardt, Gotland: Partikamrater! Det låter stort när *Wanja Lundby-Wedin* nämner en statlig ombudsman, och det kanske är det som behövs – för det här problemet är stort, även om *Wanja* säger att det är svårt att precisera siffror när det kommer ett yrkande om att detta är något som vi vill halvera under de närmaste åren. Vi känner inte till storleken på det, men vi säger ändå att det är stort problem. Det är ju det vi skriver i riktlinjerna. Därför behöver vi en ombudsman för hemlösa som kan ta fram de här uppgifterna och som kan hjälpa oss i kommunerna att tillsammans lösa detta problem. Det är ett stort problem och det är något som vi inte får acceptera. Vi måste bekämpa detta på alla sätt som vi bara kan. Bifall till mitt yrkande!

Anna Johansson, Göteborg: Jag vill tacka *Wanja Lundby-Wedin* för att hon tar in den här delen av mitt uttalande, även om den var något omformulerad. Det tycker jag är helt okej. Men jag tycker att du missar en viktig del i det som jag sade och i mitt förslag, nämligen att detta inte bara är en fråga för de här barnen utan också för hela samhället. På sikt är det utanförskap som växer i storstäderna också ett hot mot vårt samhälle och mot demokratin. Jag skulle därför önska att man kunde hitta en bra formulering för att täcka in även denna del av mitt yrkande.

Dan Gabrielsson, Skaraborg: Känslor hjälper inte de hemlösa. Vi måste med aktiv handling nu visa att vi tar detta problem på allvar. Jag har pratat med *Lars Stjernkvist*. Han har personligen nämnt att det finns ungefär 10 000 hemlösa i Sverige i dag. Man nämnde det på Nattöppet, där *Stjernkvist* blev totalt utskälld på grund av hur situationen ser ut. Jag menar att vi har tillfälle nu. Se till att satsa på de hemlösa, och gör det med ett mål så att vi ser resultat år 2004!

Wanja Lundby-Wedin, partistyrelsens föredragande: *Anna-Lena Mellquist* – när det gäller skadestånd så talas det ju om i din motion att det över huvud taget inte ska samordnas med socialbidrag. Visst skadestånd

utdöms ju i stället för utebliven lön, och då är det naturligtvis fullt rimligt att det måste ske en samordning. Men när det gäller det ideella skadeståndet har du helt rätt. Just därför har vi bifallit det tilläggsyrkande som kom om en utredning. Jag yrkar fortfarande bifall till partistyrelsens utlåtande över motionen.

Det samma gäller *Rolf Granquist*. Det handlar inte om att vi inte tycker att det är viktigt med utbildning när det gäller kunskap om droger och drogmissbruk. Men vi kan inte tala om att detta ska vara en kurs i vissa givna utbildningar, utan det måste vara en fråga för dem som förfogar över den frågan i de enskilda högskolestyrelserna. Med vårt besvarandeyrkande har vi talat om att vi tycker att detta är en viktig fråga.

Marie Frestadius vill att vi ska lägga över ansvaret för de funktionshinder på staten. Jag tycker fortfarande att detta är en kommunal angelägenhet. Vi ska ha ett statligt regelverk. Nu sade du att det handlar om pengarna, men i ditt yrkande handlar det om att vi ska värna rätten till en lika behandling, och den rätten värnar vi med ett statligt regelssystem som vi har att leva efter i kommunerna. Jag yrkar fortfarande avslag på ditt förslag.

Christer Engelhardt talar om en ombudsman för hemlösa. Det ombudsmannasystem som vi har i Sverige bygger på en lagstiftning som är emot diskriminering. Man har en lagstiftning att hålla sig till i enskilda fall där man kan jobba för att värna den enskildes rätt att inte bli diskriminerad på olika sätt. Det går inte att ha en ombudsman för hemlösa på statlig nivå och tro att det kommer att lösa problemen för de hemlösa ute i enskilda kommuner. Det måste vara en angelägenhet för oss som arbetar politiskt och har det politiska ansvaret på den kommunala nivån. Därför yrkar jag fortfarande avslag på ditt förslag.

Anna Johansson, jag tycker att du har en poäng i det du säger. Ditt yrkande slutade med något om att hopplösheten är ett hot mot demokratin. De här frågorna kommer tillbaka när vi tar demokratiavsnittet på slutet. Jag tycker att detta inte riktigt stämmer i det här sammanhanget – det kräver en mycket längre formulering som är svår att få in med tanke på det sätt som riktlinjerna är formulerade på. Jag tycker att det passar bättre i slutet, när vi talar om demokratin och vad vi ser som hot mot den.

Dan Gabrielsson – fortfarande är det så att man inte kan gå omkring på gatorna och räkna de hemlösa och säga att nu är de si och så många och att vi ska halvera det om ett antal år. Däremot kan vi se till att vi i varje kommun där vi har problem med hemlöshet skaffar oss en handlingsplan för hur vi i den enskilda kommunen ska komma till rätta med problemet med hemlöshet. Det är så vi ska jobba med det. Det är oerhört svårt att sätta den här typen av siffror på ett problem som – dessvärre – innehåller så mycket av dold hemlöshet som vi inte riktigt ser i dag. Det handlar alltså om ett mycket mer målmedvetet arbete ute i respektive kommun. Hur väl du än talade för det så yrkar jag därför fortfarande avslag på ditt yrkande.

Förslag

Följande förslag förelåg:

Partistyrelsens utlåtande över motionerna 345:5, 361:2-3, 510:3, 577, 578, 579:1-4, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587:1-2, 588:1-2, 589:1-2 och 590:1-4

att bifalla motionerna 578, 581, 586 och 588:2,

att avslå motionerna 361:2-3 och 585,

att anse motionerna 345:5, 510:3, 577, 579:1-4, 580, 582, 583, 584, 587:1-2, 588:1, 589:1-2 och 590:1-4 besvarade med hänvisning till partistyrelsens utlåtande.

Partistyrelsens förslag till politiska riktlinjer, sidorna 14-15, avsnittet Ingen ska lämnas utanför, inklusive förslag till ändringar med anledning av temagruppen:

Ändringsförslag på sidan 13, rad 41: ”så mycket att alla ges möjlighet till ett fullvärdigt liv.”

Strykningsförslag på sidan 14, rad 16: Meningen ”Välfärdsnätets maskor får inte vara för glesa.” stryks.

Ändringsförslag på sidan 14, rad 33: Ersätt ”Alla måste ha rätt att bo” med ”Alla ska ha rätt till ett hem.”

Partistyrelsens ändringsförslag på sidan 14, rad 34: ”Ett lidande och en social misär som aldrig kan accepteras är de som följer i spåren av alkohol- och narkotikamissbruk. Vårt mål är ett narkotikafritt samhälle. Vi måste se till att färre börjar missbruka och att de som är beroende får möjlighet att ta sig ur sitt missbruk. En handlingsplan för narkotikapolitiken ska tas fram. Offensiva satsningar ska också göras för att minska alkoholens skadeverkningar. Det handlar både om förebyggande insatser och om bättre möjlighet till behandling.”

Partistyrelsens ändringsförslag på sidan 14, rad 28: ”Den generella välfärden måste formas så att den enskilda människans behov sätts i centrum. För detta krävs lokala möjligheter till samordning mellan myndigheter, såväl organisatoriskt som finansiellt. Det är nödvändigt för att människor ska slippa hamna i en rundgång mellan myndigheter. Risken för utanförskap kan minskas samtidigt som de gemensamma resurserna används mer effektivt.”

Under debatten framfördes följande förslag

Christer Engelhardt, Gotland: Tillägg sidan 14, rad 34 efter ”särskilda boendeformer”: ”På nationell nivå ska det inrättas en ombudsman för hemlösa.”

Anna-Lena Mellquist, Norra Älvsborg: Bifall till motion 585.

Marie Frestadius, Gävleborg: Tillägg sidan 14, rad 14 efter "funktionshinder":

"För att säkerställa ett rättvist och likvärdigt stöd och service till de funktionshindrade i hela landet ska ansvaret för dessa grupper föras till staten."

Anna Johansson, Göteborg: Tillägg sidan 14, rad 44: "Barn som växer upp och ser hur klyftor gör att människors livschanser helt avgörs av deras ursprung, deras familj eller av på vilken adress man bor, får sitt liv och sin framtid förkrympt. Hopplöshet är ett allvarligt hot mot demokratin". (återtogs sedan till förmån för förslag från partistyrelsen.)

Avslag på de två yrkandena om att stryka "stora städer" och "storstäder" i riktlinjerna.

Phia Andersson, Älvsborgs södra: Tillägg till partistyrelsens utlåtande över motion 585: "Däremot är det viktigt att utreda det ideella skadeståndet för att säkerställa lagstiftarens syfte för människor med socialbidrag."

Gun Lindell, Kronoberg: Bifall till motion 581.

Tillägg sidan 14, rad 15: "Vi får inte glömma de psykiskt funktionshindrade som är en av de mest utsatta grupperna i samhället."

Tillägg sidan 14, rad 34: "Kommunen har ett särskilt ansvar att även dessa grupper kan välja sitt boende".

Mats Sjöström, Örebro län: Tillägg sidan 15, rad 3, efter "orstäderna": "Vi måste också hitta åtgärder för våra större städer och förorter".

Inga-Lill Andersson-Hjelm, Jönköpings län: Strykning sidan 14, rad 40: "i de större städerna".

Strykning sidan 15, rad 3: "i orstäderna".

Tillägg sidan 15, rad 6 efter "rättssäkerhet": "Barnkonventionen ska efterlevas. Det betyder att barnens bästa ska vägas in i alla led av asylprocessen – i mottagandet, i utredningarna, i bedömningar av humanitära skäl och vid en eventuell avvisning."

Rolf Granquist, Västernorrland: Bifall till motion 589.

Ann Hedbom, Gävleborg: Ändring sidan 14, rad 24: "Hur många människor som är i behov av socialbidrag för sin försörjning är ett tydligt mått..."

Ändring sidan 14 rad 26: "...att behovet av socialbidrag kan halveras..."

Bifall till *Marie Frestadius* förslag på sidan 14, rad 14.

Ibrahim Baylan, Västerbotten: Tillägg sidan 14, rad 15: "Verksamheter som finansieras med offentliga medel får inte utestänga personer med

funktionshinder. Vi vill att hjälpmedel för att avhjälpa grava funktionshinder ska vara kostnadsfria för den enskilde.”

Per Eriksson, Örebro län: Tillägg sidan 15, rad 15: ”I den översyn av flyktingpolitiken som pågår, måste tillämpningen anpassas till de ovanstående principerna.”

Helene Hellmark Knutsson, Stockholms län: Tillägg sidan 14, rad 45: ”Tillväxt, sysselsättning och språkutveckling är centrala delar i storstadspolitiken.”

Avslag på *Inga-Lill Andersson-Hjelms* strykningsförslag.

Dan Gabrielsson, Skaraborg: Tillägg sidan 14, rad 34: ”Delmålet är att halvera hemlösheten till år 2004.”

Wanja Lundby-Wedin, partistyrelsens föredragande: Står kvar vid partistyrelsens avslagsyrkande på *Anna-Lena Mellquists* motion 585. Bifall till *Phia Anderssons* tillägg till utlåtandet.

Avslag på *Rolf Granquists* bifallsyrkande gällande motion 589.

Avslag på *Marie Frestadius* och *Ann Hedboms* tilläggsyrkande sidan 14, rad 14.

Bifall till första meningen i *Ibrahim Baylans* tilläggsförslag på sidan 14, rad 15 och avslag på andra meningen i *Ibrahim Baylans* yrkande (om kostnadsfria hjälpmedel).

Bifall till *Gun Lindells* ändringsyrkande sidan 14, rad 15.

Bifall till *Ann Hedboms* två ändringsyrkanden på sidan 14, rad 24 och rad 26.

Avslag på *Christer Engelhardts* tilläggsförslag på sidan 14, rad 34.

Bifall till *Gun Lindells* tilläggsförslag på sidan 15, rad 34.

Avslag på *Dan Gabrielssons* tilläggsförslag på sidan 14, rad 34.

Avslag på *Inga-Lill Andersson-Hjelms* strykningsförslag på sidan 14, rad 40 och på sidan 15, rad 6.

Kompromissförslag med anledning av *Anna Johanssons* förslag om barnens situation sidan 14, rad 44: ”Detta drabbar särskilt barn och ungdomar. Ingen orättvisa är större än skillnader i uppväxtvillkor.”

Bifall till *Helene Hellmark Knutssons* tilläggsförslag på sidan 14, rad 45.

Bifall till *Mats Sjöströms* tilläggsyrkande på sidan 15, rad 3, med ett tillägg av ”andra” enligt följande: ”Vi måste också hitta andra åtgärder för våra större städer och förorter”.

Bifall till *Inga-Lill Andersson-Hjelms* tilläggsförslag på sidan 15, rad 6.

Avslag på *Per Erikssons* tilläggsförslag på sidan 15, rad 15

Bifall till partistyrelsens två ändringsförslag på sidan 14, rad 28 och sidan 14, rad 34.

I övrigt bifall till partistyrelsens utlåtanden över motionerna under denna punkt.

Beslut

Kongressen beslöt:

Motionerna

- att* efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 585,
- att* bifalla *Phia Anderssons* tilläggsförslag till utlåtandet över motion 585,
- att* efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 589,
- att* i övrigt bifalla partistyrelsens utlåtanden över motionerna i avsnitt 13.1.

Riktlinjerna

- att* bifalla *Gun Lindells* ändringsyrkande på sidan 14, rad 15,
- att* bifalla *Ibrahim Baylans* första mening i tilläggsyrkandet på sidan 14, rad 15,
- att* avslå *Ibrahim Baylans* andra mening i tilläggsyrkandet på sidan 14, rad 15,
- att* bifalla *Ann Hedboms* förslag till ändring, sidan 14, rad 24 och rad 26,
- att* bifalla partistyrelsens ändringsförslag på sidan 14, rad 28,
- att* bifalla *Gun Lindells* tilläggsförslag sidan 14, rad 34,
- att* bifalla partistyrelsens tilläggsförslag på sidan 14, rad 44 (med anledning av *Anna Johanssons* förslag),
- att* bifalla *Helene Hellmark Knutssons* tilläggsyrkande sidan 14, rad 45,
- att* bifalla *Mats Sjöströms* tilläggsförslag, sidan 15, rad 3, med tillägget ”andra”,
- att* bifalla *Inga-Lill Andersson-Hjelms* tilläggsförslag på sidan 15, rad 6,
- att* efter försöksvotering avslå *Marie Frestadius* med fleras tilläggsförslag sidan 14, rad 14,
- att* avslå *Christer Engelhardts* tilläggsförslag på sidan 14, rad 34,
- att* efter försöksvotering avslå *Dan Gabrielssons* tilläggsförslag på sidan 14, rad 34,
- att* avslå *Inga-Lill Andersson-Hjelms* förslag om strykning på sidan 14, rad 40,
- att* avslå *Inga-Lill Andersson-Hjelms* förslag om strykning på sidan 15, rad 3,
- att* avslå *Per Erikssons* tilläggsförslag på sidan 15, rad 15,

att i övrigt bifalla partistyrelsens förslag och fastställa de politiska riktlinjerna på sidorna 14-15, inklusive förslag från temagrupperna.

Behandlingen av dagordningens punkter 10.3.2 och 13.1 var därmed avslutad.

Ordförande: *Lena Hallengren*

Sekreterare: *Lars Westbratt* och *Birthe Nordengard*

Dagordningens punkt 10.3.3

Rätt till en god bostad

(Politiska riktlinjer sidorna 15-16)

Dagordningens punkt 13.2

Utlåtanden över motioner som rör området

Rätt till en god bostad

(Häftena M5, sidorna 21-95 och U5, sidorna 14-25)

Föredragande: *Lars-Erik Lövdén* och *Inger Lundberg*

Inledning av *Lars-Erik Lövdén*

Lars-Erik Lövdén, partistyrelsens föredragande: Partivänner! I tisdags var jag i Skövde och tog spadtåg för ett stort bostadsprojekt i centrala Skövde. 144 hyreslägenheter av god kvalitet och till rimliga kostnader har tillkommit tack vare det investeringsbidrag som vi nyligen inrättat. Jag hann tillbaka till partikongressen lagom för att vara med om beslutet om boendet som det fjärde benet på välfärdsområdet. Det är ett bra beslut. Utan en bostad är det omöjligt att leva ett gott liv. Det är också därför som vi ser boendet som en social rättighet.

Bostadsfrågan måste stå högt på den politiska dagordningen framöver. Det handlar om att bygga bort bostadsbristen, om att ge unga människor förutsättningar att skaffa sig en bostad, om åtgärder mot segregation samt om upprustning och ombyggnad av miljonprogrammets bostäder.

Bostadsbristen är en verklighet, men det finns också en annan bild av Bostadssverige med tomma lägenheter i en rad kommuner som skapar en besvärlig kommunalekonomisk och välfärdspolitisk situation. Vi måste ta oss an de här uppgifterna samtidigt för att hålla samman landet.

Hitintills har vi satsat 4 miljarder kronor i stöd till utsatta kommuner med många tomma lägenheter, men det räcker inte. Staten behöver ta ett mycket större ansvar framöver för att stödja kommuner med ett stort behov av omstruktureringsåtgärder på bostadsområdet. Det handlar om ett tioårigt program. I den regionalpolitiska propositionen tar vi första

steget genom att sätta av 3 miljarder kronor i en insats för att omstrukturera och stödja nödvändiga förändringar i de kommuner som har ett stort överskott på lägenheter.

Detta är viktigt och nödvändigt, men det är också nödvändigt att vi tar rejäla krafttag mot bostadsbristen. Det behövs ett ökat statligt och kommunalt engagemang för att lösa bostadsbristen. Genom investeringsbidrag stimulerar vi nu bostadsbyggandet.

Det gäller studentinvesteringsbidraget som kommer att ge 12 600 nya studentlägenheter. Vi ska gå vidare och bygga bort bristen på studentbostäder. Vi satsar också på ett kraftfullt investeringsbidrag för hyreshusbyggandet. Det har fått stort genomslag. Vid första ansökningstillfället inkom 2 600 ansökningar om att få bygga hyreslägenheter med investeringsbidrag, och intresset ökar. Tyvärr måste jag konstatera att där behovet av fler hyresbostäder är som störst, nämligen i Stockholmsregionen, verkar intresset vara som minst. Där har man ansökt om stöd för drygt 100 lägenheter, varav 50 lägenheter i Stockholms kommun. För Skövdes del handlar det om 144 lägenheter. Stockholms kommun mäktar med 50 lägenheter! Moderaterna borde stå vid skampålen!

Det byggs alldeles för få bostäder i Stockholmsregionen. Det gäller i synnerhet hyreslägenheter. I stället säljer man ut och privatiserar de kommunala bostadsbolagen – kommunala bostadsbolag som är så pass välkonsoliderade och rika att de skulle kunna medverka till en aktiv politik för att bygga bort bostadsbristen. De bygger bara för välbeställda och tror att marknadshyror är lösningen.

Jag vill ge socialdemokraterna i Stockholmsregionen en eloge. Ni driver på och kräver att kommunen får fart på bostadsbyggandet. *Annika Billström* har redovisat ett antal projekt som skulle kunna leda till tusentals fler bostäder, särskilt för ungdomar och för människor med begränsade ekonomiska resurser. Fortsätt på det sättet!

I min hemkommun Malmö startar ett projekt med 1 200 hyreslägenheter, också det tack vare investeringsbidraget.

I Göteborg bygger allmännyttan hyreslägenheter centralt på älvstranden där produktions- och boendekostnaderna är mycket konkurrenskraftiga.

I Linköping byggs det för tillväxt och goda boendeförhållanden.

Socialdemokrater runtom i landet har tagit den tilltagande bostadsbristen på stort allvar. Där medverkar också allmännyttan i god stil för att klara bra bostäder till rimliga kostnader. Genom statligt och kommunalt engagemang kan vi lösa bostadsbristen.

En arbetsgrupp med bred sammansättning redovisade i juni ett program om boendet för partistyrelsen. Programmet har legat till grund för partistyrelsens förslag till utlåtande över motioner och förslag till riktlinjer till kongressen. Det är programmet som, tillsammans med kongressens beslut, är grunden för den socialdemokratiska boendepolitiken framöver. Det är det som vi ska använda oss av också i valagitationen.

Vi presenterar riktlinjer och konkreta förslag till en ny boendepolitik – en boendepolitik som handlar om att trygga välfärden. Boendet i framtiden kommer till stor del att handla om goda möjligheter till varierande boendeformer – blandad bebyggelse med olika upplåtelseformer. Så kan vi undvika att bygga fast oss i segregation och utanförskap. Det handlar också om att skapa neutrala och likformiga villkor för alla upplåtelseformer.

Vi ska bygga nytt, och vi ska bygga bra. Men vi har över 4 miljoner bostäder som människor redan bor i. Dessa måste hållas i stånd. Dessutom behöver de anpassas till nya krav och behov. Det här var en stor fråga i temagrupperna. Jag har sett ett antal yrkanden i samma spår och skulle vilja föreslå att vi i riktlinjerna lägger till ett nytt stycke med följande lydelse:

”Därför behöver vi skapa ett nytt program för ekologisk, social, teknisk och kulturell ombyggnad av våra bostadsområden och samhällen med syfte att långsiktigt åstadkomma en modernisering, ombyggnad och upprustning av allmännyttans miljonprogramområden som ett led i arbetet att skapa det gröna folkhemmet.”

Nu tar vi ställning till att vi måste vårda och utveckla det befintliga bostadsbeståndet, särskilt miljonprogramområdena, för att det ska motsvara kraven för framtiden.

De allmännyttiga bostadsföretagen har under lång tid spelat en mycket viktig roll för att förverkliga de boendepolitiska målen. Allmännyttan tillkom för att skapa långsiktiga, ansvarsfulla, icke spekulativa fastighetsägare på de lokala bostadsmarknaderna. De kommunala bostadsföretagen blev på det sättet också kommunernas viktigaste verktyg för att demokratiskt påverka den lokala samhällsutvecklingen och bidra till en god boendestandard till rimliga kostnader för alla.

Vi kommer inom kort att lägga fram förslag om en ny lag för de allmännyttiga bostadsbolagen. Det handlar om att stärka allmännyttans roll i boendepolitiken och om att vidga hyresgästernas inflytande. Genom allmännyttan ska vi garantera att vi även i framtiden har hyresbostäder som kan erbjudas med god kvalitet och utan vinstsyfte. Genom sin ställning i bruksvärdesystemet ska allmännyttan vara en prispress på alla hyresrätter. Vi ska inte ha marknadshyror!

Så ligger den bostadspolitiska agendan på bordet: bostadsförsörjningen – både bostadsbristen och de tomma lägenheterna, allmännyttans utveckling, press på bygg- och boendekostnaderna, ombyggnad och upprustning samt åtgärder mot segregationen. Grunden är lagd för en stark bostadspolitisk offensiv. Det är alla vi här i salen – vi som är rikspolitiskt aktiva och ni som är kommunalpolitiskt aktiva – som nu tillsammans måste gå ut och ta strid för politiken och se till att vi genomför de ansatser som vi lyfter fram i riktlinjer och boendepolitiskt program.

Ordningsfråga

Tjänstgörande ordförande: Innan vi går in på debatten har jag några saker att informera om. Först vill jag säga att tack vare ett fantastiskt förarbete behöver vi inte dra streck i debatten. Förmodligen kommer vi ändå att kunna tjäna in åtminstone någon timme under det här passet. En eloge till er!

Före själva debatten har jag också några formella rättelser att informera om. I utlåtandehäfte U5 nämns på sidan 21 motion 619. Det ska stå 619:1, inte 619:1-2. Följaktligen ska det stå 619:2, inte 619:3.

Vidare har några motioner flyttats från detta område. Det gäller motioner om skatter: motion 604:2-3 och motion 608:1, som båda handlar om fastighetsskatt, samt motion 625:1 om beskattning av boendet och tre motioner om fastighetstaxeringsnämnd, nämligen 610:1, 616:5 och 626:1. Dessa motioner kommer att behandlas på lördag under dagordningspunkterna 10.6.2 och 16.2, Rättvisa skatter, som *Bosse Ringholm* är ansvarig för.

Debatt

Harry Nilsson, Skåne: Ordförande! Först vill jag lägga fram mitt förslag om ändring i de politiska riktlinjerna. På sidan 16, rad 15, vill jag ha följande tillägg: "Kommuner och byggherrar måste därför stimuleras med ombyggnadslån och hissbidrag för att göra bostaden tillgänglig för alla, även äldre och rörelsehindrade."

Jag lägger fram detta förslag främst av två skäl. För det första måste vi snarast möjligt komma i gång med att anpassa bostäder så att äldre så länge som möjligt kan leva ett självständigt liv i den egna bostaden, men också som en förberedelse till det äldresamhälle som vi strax går in i. Jag tror inte att kommunerna klarar äldreomsorgen om de inte förbereder sig på det här sättet så att människor kan bo kvar och få sin omsorg på ett rimligt sätt i alla de bostäder som vi har. I riktlinjerna finns inte det med som jag yrkat på. Därför är det nödvändigt att skriva in det. I övrigt är jag väldigt nöjd med bostadsministerns inledningsanförande här nyss – att vi får ett program för att bygga om alla våra 1960- och 1970-talslägenheter och att vi fått en bostadsdebatt nu, efter tio förlorade år under 1990-talet inom bostadssektorn. Vi tackar för det inledningsanförandet.

Slutligen yrkar jag bifall till mitt förslag.

Lars Larsson, Värmland: Ordförande, partikamrater! Jag vill ta upp en fråga som berör människor, inte minst våra ungdomar, väldigt mycket. Det gäller boendet. Bostadsfrågan är problematisk på många sätt. I många kommuner behöver det byggas fler och billiga lägenheter. I dag byggs det oerhört få hyresrätter till rimliga priser. I andra kommuner behövs det starthjälp för att riva lägenheter. Det behövs billiga nyproducerade lägenheter. Dagens investeringsbidrag är otillräckligt. Det behövs

därför ett nytt bostadsfinansieringsprogram som kan leda till att fler billiga hyresbostäder byggs.

Med anledning av att *Lars-Erik Lövdén* meddelade att det program om boendet där bostadsfinansieringen tas upp och kongressens beslut angående riktlinjerna kommer att gälla är jag nöjd och drar därför tillbaka mitt yrkande om bostadsfinansieringsprogrammet.

Lena Andreasson, Gävleborg: Ordförande, partikamrater! Boendefrågorna har under den här kongressen lyfts upp till fjärde plats efter att ha legat långt bak i kön av viktiga frågor. Det är jag naturligtvis väldigt glad över. Däremot är jag inte riktigt nöjd med skrivningen i riktlinjerna. Jag yrkar därför att de två meningarna på sidan 15, raderna 25–27, stryks. Varför? Jo, jag tycker att det är en aning obehagligt att läsa att "segregationen i boendet följer med barnen och ungdomarna in i skola och gymnasium" och, som det står i nästa mening: "Vi vet att den följer de vuxna in i arbets- och kulturliv." Man får lätt intrycket att segregationen skapas av boendet. Så är det naturligtvis inte, utan det finns andra skäl. Det är nämligen ekonomiska förutsättningar och sociala faktorer som i samverkan skapar detta utanförskap. Det är alltså inte bostaden i sig som skapar segregationen. Därför yrkar jag bifall till mitt förslag om att stryka nämnda två meningar i riktlinjerna.

Marie-Louise Rönmark, Västerbotten: Det känns mycket bra att vi under dessa dagar kunnat samordna oss så långt som vi gjort och att vi har det blå häfte som kommer att utgöra en fortsättning på den bostadspolitiska plattformen.

Jag har yrkat på förändringar vad gäller riktlinjerna, nämligen på sidan 15, rad 43. Partistyrelsens föredragande och jag är överens om formuleringen: "Skattepolitiken ska medverka till att den sociala bostadspolitikens mål uppfylls."

I dag finns det nämligen motverkande krafter mellan bostadspolitik och skattepolitik. En förutsättning för att få i gång bostadsbyggandet och för att få en förståbarhet för bostadspolitiken även hos den enskilde som redan i dag finns i ett boende, måste bostadspolitiken och skattepolitiken knytas ihop.

Motion 591 är vällovligt besvarad. När det gäller första attsatsen vill jag ha ett tillägg till partistyrelsens yttrande: "att statens beskattning utformas neutralt så att ingen upplåtelseform gynnas framför andra."

Neutralitet mellan våra olika boendeformer är nämligen också en viktig utgångspunkt för att lyckas i bostadspolitiken. Det får inte upplevas osunt och ojämnt mellan de olika upplåtelseformerna. Vidare bygger vi en bostadspolitik för hela Sverige. Det här är inte vare sig ett storstadsproblem eller ett glesbygdsproblem, utan det handlar om en politik för hela Sverige. Då måste det finnas en neutralitet mellan dessa upplåtelseformer.

Lars Schultz, Skåne: Ordförande, partikamrater! Först mina yrkanden. På sidan 16, rad 5, vill jag i stället för meningen som börjar med "Vi vill att det byggs" att det ska stå: "Behovet är att det ska byggas minst 25 000 nya bostäder årligen och uthålligt under en följd av år."

Jag tror nämligen att det är tillräckligt att skriva "minst 25 000 lägenheter". Det är nog en rimlig nivå.

Sedan gäller det sidan 16, rad 13, och den mening som slutar med orden "ska leva i dem". Där vill jag i stället ha en text med följande lydelse: "Det handlar om en boendepolitik som tillfredsställer den växande gruppen äldre och pensionärer. Det handlar om en politik som gör det lätt för barnfamiljer att finna en bostad som passar för hushållets behov, där ungdomars och funktionshindrades val att flytta styrs av den egna viljan och de egna önskemålen och inte bara av tillgången på bostäder."

Därefter gäller det sidan 16, rad 17, och skrivningen om "den disponibla inkomsten till boendet". Där vill jag ändra texten enligt följande: "Vi anser därför att bostadsbidragen måste finnas kvar för att många grupper med låg betalningsförmåga ska kunna behålla en rimlig boendestandard. Målet måste vara att en heltidsarbetande ska klara sina boendekostnader utan socialbidrag."

S-kvinnor, Byggnads och SSU har tillsammans drivit bostadsfrågan. När vi i tisdags diskuterade partiprogrammet satte vi ned ena foten och införde boendet som det fjärde benet i välfärdspolitiken. Nu har det blivit dags att sätta ned båda fötterna för att visa vilken riktning boendefrågorna ska ta!

Lilian Virgin, Gotland: Ordförande, partikamrater! Det har varit ett bra arbete i temagrupperna. I den grupp där vi behandlade bostadsfrågor hade vi ett bra underlag i rapporten om boendet. Också jag är väldigt glad över att vi i partiprogrammet har skrivit in att boendet är det fjärde benet i välfärdspolitiken.

Några saker i rapporten om boendet som vi i S-kvinnor, Byggnads och SSU vill lyfta in i riktlinjerna är detta med olika gruppers möjligheter att välja bostad och att redovisa behovet av att bygga 25 000 bostäder årligen liksom att bostadsbidragen måste finnas kvar för grupper med liten betalningsförmåga. Vi ser bostadsbidragen som ett bostadspolitiskt instrument för att göra det möjligt att bo bra, även om man inte har hög inkomst.

Det är rimligt att det i första hand är bostadsbidrag, inte socialbidrag, som ska utjämna boendekostnaderna. Målet måste vara att den som arbetar heltid ska klara sina boendekostnader utan socialbidrag. Vi har mycket långt kvar om vi ska ersätta bostadsbidragen med generella bidrag för att uppnå samma resultat för dem som har behov av bostadsbidrag. Det skulle kosta mycket pengar om vi delade ut det som generella bidrag, och många skulle få bidrag som de kanske inte är i behov av.

Lars Schultz har i sitt yrkande formulerat texterna och talat om var vi vill ha in tilläggen. Jag yrkar bifall till hans förslag.

Carina A Elgestam, Kronoberg: Ordförande, partikamrater! Jag yrkar att ordet förnybara skrivs in i riktlinjerna på sidan 16, rad 12, så att slutet av meningen där blir: "samt att använda miljövänliga och förnybara byggmaterial."

Ett exempel på förnybart material är skogsråvaran trä som vi måste bli bättre på att använda i byggandet och vid renoveringar. Vi måste även i utbildningen för dem som på olika nivåer planerar och bygger vårt samhälle öka kunskapen om hur våra olika byggmaterial fungerar och vad de har för egenskaper. Träd och gröna blad bidrar med syre och konsumerar koldioxid. Vad gäller koldioxiden har vi i dag målet att utsläppen ska minska med minst 2 procent till år 2010. Partikamrater, bruka utan att förbruka!

Jag yrkar bifall till mitt yrkande om förnybara byggmaterial.

Leif Nyberg, Stockholms län: Ordförande, partikamrater! Jag kommer från en region där det är stor bostadsbrist. Vi har 20 000 i bostadskön i Huddinge kommun, Stockholm, där ännu fler söker bostad. Jag är därför ganska tacksam för att vi haft en så bra diskussion här och för att vi kunnat förbereda ärendet så pass bra. Jag vill tacka *Lars-Erik* för en bra diskussion. Jag vill också tacka alla er som varit med och förberett detta.

Jag drar tillbaka mitt yrkande om bifall till motion 613 och även mitt tilläggsyrkande, till förmån för partistyrelsens förslag.

Conny Fogelström, Stockholms län: Ordförande, partikamrater! Det är mycket glädjande att vi kunnat skriva in i vårt partiprogram att bostaden är en del av välfärdspolitiken. Vår välfärdspolitik vilar alltså i dag på fyra ben: vård, skola, omsorg och bostad.

Vi har också fått besked från *Lars-Erik* här i dag om att vi har ett konkret bostadspolitiskt program. Kamrater, detta förpliktar! Bostadsfrågan är brännhet – i många fall till och med akut. För ett par veckor sedan samlades tusen ungdomar i Stockholm för att genomföra Ungdomsriksdagen. De var rörande överens på denna riksdag om att den viktigaste valfrågan för ungdomar nästa år är bostadsbristen. Inget annat parti har några svar eller lösningar på dessa problem. Inte heller marknadskrafterna har lyckats lösa de här problemen, utan det är bara vi som samhällsbärande parti som kan lösa detta. Men det här är ingen regional fråga. Oavsett var i landet vi verkar har vi problem med boendet. I glesbygden är det dränerade kommunala ekonomier och blödande bostadsföretag med tomma lägenheter. Hos oss är problemen de helt omvända.

Stockholms läns befolkning ökar med 20 000 invånare om året. Det har nu hållit på så i tio år, och det fortsätter. Det här måste vi kunna lösa

på något sätt. Vi måste också kunna ge besked till de tusentals människor som saknar bostad.

Lars-Erik Lövdén har lagt fram ett förslag till komplettering av skrivningen på sidan 16 rad 7 som ännu inte är uppläst. Det är en bra formulering, som jag inte har tid att läsa upp här eftersom den är ganska lång. Den kommer att läsas upp så småningom. Den slutar med att vi ska verka för en spekulationsfri markpolitik. Därefter yrkar jag att följande tillägg förs in: "och vi ska ta fram ytterligare medel för investeringsbidrag". Menar vi allvar med att vi ska bygga bort bostadsbristen måste vi också se till att det finns pengar för det, och då räcker inte 4 miljarder kronor.

Greger Tidlund, Södermanland: Jag vill tacka er som i kväll har varit med om att se till att vi får ett bra bostadspolitiskt program. Jag vill dra tillbaka två yrkanden som jag har fått tillgodosedda, nämligen det om bostadsförbättringsprogrammet och det om lokaliseringsprincipen.

Jag har ett yrkande på sidan 16, rad 34 efter meningens som börjar "Över hela Sverige": "Tillkomsten av kooperativa hyresrätter stimuleras som en ytterligare upplåtelseform och ett alternativ på dagens bostadsmarknad."

Mitt yrkande om att marknadshyror med kraft ska motverkas är tillgodosett. Debatten om fastighetsskatten ska vi föra med *Bosse Ringholm*, och det ska bli spännande.

Jag skulle vidare vilja lägga ett litet raster över detta med volymer. Vi har 681 000 lägenheter i flerbostadshus, och de passerar 50 års ålder under perioden 1996-2010. Av dem har 116 000 redan moderniserats, och 565 000 återstår. Det motsvarar ungefär 38 000 per år. Förslitningen på bostadshusen uppgår till cirka 50-60 miljarder kronor om året. Vi har ett underhållsberg framför oss. Dessutom har Sverige den näst största andelen bostäder byggda mellan 1919 och 1945. Vi har också en 1970-talsbebyggelse som efter Storbritanniens är den äldsta i hela OECD-området.

Det här är både ett hot och en möjlighet. Hotet är ekologiskt, socialt, tekniskt och kulturellt. Möjligheten ligger i att skapa det gröna folkhemmet. Bostadsministern tar hotet på allvar men ser också möjligheten. Minst 25 000 lägenheter i nyproduktion kombinerat med modernisering av det gamla bostadsbeståndet är en bra början, men bara en början.

Jag upplever i kväll också att vi äntligen kommer att få en socialdemokratisk bostadspolitik och slutligen att vi även får en bostadsminister.

Ann-Sofie Andersson, Jämtland: Jag vill börja med att instämma med föregående talare i att vi har tillämpat ett bra arbetssätt. *Lars-Erik Lövdén* har ställt upp på ett bra vis för att hitta en god lösning och komma fram till ett bra beslut. Jag skulle rekommendera er andra att försöka tillämpa samma arbetssätt. Jag tror att det då skulle gå lite smidigare i vår debatt.

Jag vill också säga något om det så kallade fjärde benet. En del har lite roligt åt det här med bostaden som det fjärde benet i välfärdspolitiken. När *Barbro Engman* och jag i går stötte på *Bosse Ringholm* frågade vi vad han tycker om det fjärde benet. Då sade han: "Vilka fyra ben? Jag står på två: demokrati och socialism."

Då tänkte jag: Herre Gud! Karlen måste förstå att vi har ett bostadspolitiskt program som är viktigt för oss när vi ska ut i valrörelsen. Vi har nu genom *Lars-Eriks* anförande fått klart bekräftat att det här är vårt bostadspolitiska program, som också kräver åtaganden från vår sida. Jag förväntar mig mycket, bland annat ett program för ombyggnad. Som han säger talar vi inte bara om nyproduktion utan också om ombyggnad.

Jag välkomnar vidare lagen om allmännyttan. Jag är rädd för att vi har missat en hel del i åtskilliga kommuner där vi regerar över allmännyttans roll. Det har blivit mera bolag än politik med vår allmännytta.

Jag yrkar bifall till partistyrelsens förslag och bifall till *Marie-Louise Rönnmarks*, *Lars Schultz* och *Conny Fogelströms* yrkanden.

Annika Billström, Stockholm: Låt mig först säga ett stort och varmt tack till er alla för ett mycket gott samarbete. Nu när boendet äntligen är en del av den generella välfärden är det naturligtvis också så att vi har skyldighet gentemot våra kommuninvånare och medborgare att tydliggöra både ansvarsfördelningen och rollerna. Jag vill därför yrka på följande tillägg i riktlinjerna på sidan 15:

"Det är statens och kommunernas gemensamma uppgift att ta ett samlat ansvar för boendepolitiken och bostadsförsörjningen. Staten har bland annat ansvar för de ekonomiska villkoren, de finansiella villkoren för bostäderna samt de lagar och regler som gäller för bostadsbyggandet. Kommunerna har genom sina kommunala bostadsbolag, en aktiv markpolitik och en genomtänkt boendeförsörjningsplanering ett direkt operativt ansvar för att förverkliga boendepolitiken lokalt."

Varför tar jag då upp detta? Jo, flera har nämnt de viktiga delarna i detta. Först och främst vill vi bygga för alla. Även för unga människor som står utanför bostadsmarknaden måste vi dela på ansvaret. Kommunen klarar det inte själv, och staten klarar det inte själv. Det delade Sverige kräver både ekonomiska och kommunala insatser. Det är oerhört viktigt att vi tar ett samlat gemensamt ansvar för dem som har brist och för dem som har ett överskott. Därför yrkar jag bifall till mitt tilläggsförslag.

Johan Kanmert, Göteborg: Jag yrkar bifall till *Lars Schultz* förslag på sidan 16, rad 13 och på sidan 16, rad 17. Jag yrkar också bifall till *Mikael Damberg*s förslag på sidan 16, rad 5. Jag tror precis som *Conny Fogelström* att det här kommer att bli en het fråga i valet. Det är i den region där jag bor redan en het fråga. Vi får hoppas att bostadsministern har rätt när

han säger att det här är första steget mot en offensiv bostadspolitik. Vi har några år att ta igen. Det är ett bra avstamp i valrörelsen.

Jan Burell, Dalarna: För det första yrkar jag bifall till motion 612:2. Det är en viktig motion för landsbygden.

För det andra yrkar vi från Dalarna bifall till följande tilläggsförslag som avslutning på avsnittet Alla ska ha råd att bo bra, sidan 16 rad 25: "Vårt mål ska vara att inom allmännyttan för en normalstor lägenhet kunna erbjuda en hyra på cirka 25 procent av nettolönen för en familj med medelinkomst."

För det tredje: Stockholmsregionen har sedan 1950 växt med 600 000 invånare. Under samma tid har Uppsalaregionen växt med 100 000 invånare. Regionen södra Dalarna har gått tillbaka med 15 000 invånare de senaste 20 åren. Under denna höst har arkitekter visat hur Stockholmsregionen ska kunna växa med ytterligare 600 000 invånare de närmaste 30 åren. Vi har som socialdemokrater problem att lösa både med storstadsregionens framtid och med traditionellt starka landsbygds- och industrikommuners framtid runtom i landet.

De fyra propositioner som lades fram vid månadsskiftet september–oktober om infrastruktur, tillväxt och livskraft i hela landet, ökat regionalt inflytande i landet och stödet till kommuner med tomma lägenheter ger viktiga signaler för oss. En rättvis och solidarisk bostadspolitik ingår naturligt i en rättvist samordnad regionalpolitik.

Nu har vi skapat en plattform för valarbetet om vår bostadspolitik med flera verktyg i verktygslådan. Det första verktyget är det blå boendehäftet Samtal om framtiden. Det andra verktyget är de 50 motionerna i dialog med utlåtandehäftet. Det tredje verktyget är vårt antagna partiprogram, som håller ihop det hela på sikt. Det fjärde verktyget är våra riktlinjer, som öppnar fönstret mot framtiden. Med de här verktygen borde vi kunna gå ut i valarbetet över hela landet!

Jonny Gabnshag, Dalarna: Med utgångspunkt i ett konsumentperspektiv vill jag föreslå följande tillägg i avsnittet Alla ska ha råd att bo bra: "Bristande konkurrens inom byggbranschen måste motverkas för att åstadkomma prisvärda bostäder." Tillägget bygger på att vi måste göra allt för att få ned produktionskostnaderna för nya lägenheter. Nyproduktion har i dag en alldeles för hög prisnivå. Både en oligopol-situation bland byggföretag och överpriser på byggmaterial bidrar till detta.

Problemet med icke fungerande marknader tas upp på andra områden i de politiska riktlinjerna och bör uppmärksammas även här. Om vi har för avsikt att bygga 25 000–30 000 bostäder de närmaste åren måste vi sänka kostnaderna för att dessa bostäder ska kunna bebos av flertalet familjer och individer, inte bara ett fåtal. Bristande konkurrens inom

byggbranschen måste alltså motverkas för att åstadkomma prisvärda bostäder. Jag yrkar bifall till mitt tilläggsförslag. Jag yrkar också bifall till *Jan Burells* förslag.

Peter Hultqvist, Dalarna: Jag vill först tacka *Lars-Erik Lövdén* för ett bra anförande och för ett väl genomfört arbete för att bygga en plattform för den framtida bostadspolitiken. Vi har nu något som kan bli en bra bostadspolitik och som kan bli en tillgång i en valrörelse. Men frågan är om vi inte skulle våga uttala det som sagts från HSB och Hyresgästföreningen och i många av anförandena, nämligen att vi vill komma ned till en hyresnivå om cirka 25 procent av lönen. Den har gått ned från 34 procent till 32 procent, och nu är vi nere vid 28 procent. Målet 25 procent är gripbart och nåbart.

Precis som *Jan Burell* framhållit skulle en hyresnivå om 25 procent vara ett gripbart, enkelt och slagkraftigt mål, som skulle ge oss en oerhörd styrka i argumentationen i valrörelsen. Det skulle ge oss en mycket stor tydlighet i politiken. Vi har en bra plattform som faktiskt kan bli något bättre, och därför yrkar jag bifall till *Jan Burells* förslag.

Robert Mörk, Örebro län: Jag kommer från Degerfors, där vi under den kommande vintern ska riva mer än 200 lägenheter. Ytterligare ett stort antal kommer att ställas om för att användas till någonting annat än boende. Med Avesta Polarits beslut att stänga och flytta stålverket i Degerfors till Sheffield i England kommer sannolikt efterfrågan på lägenheter att minska ytterligare.

Efter 1960- och 1970-talens expansion med stora krav från industrin på bostadsbyggande för den efterfrågade arbetskraften står kommunerna nu med stora skulder för att täcka underskotten i sina bostadsföretag. Denna bild är inte unik för Degerfors. Så här ser det ut på ett stort antal orter i landet. Därför är det viktigt att vi som parti bedriver en aktiv regionalpolitik som kan underlätta omställningen och lösa de kostnader som drabbat kommunerna. Det känns skönt att ha fått den regionalpolitiska proposition som har lagts fram under hösten om ett ökat statligt engagemang för att lösa delar av kommunernas problem.

Dessa orter behöver omfattas av en aktiv bostadspolitik. Vi behöver anpassa vårt boende för framtida behov. Därför yrkar jag bifall till parti-styrelsens förslag.

Jim Sundelin, Västernorrland: Jag vill först säga att tiden för bostadspolitiken nu är inne. Jag tycker att *Lövdén* i dag givit klara besked om vilken färdriktning som bostadspolitiken framöver ska ha. Programgruppens skrift ska ligga till grund för bostadspolitiken framöver.

Jag vill trots allt ha vissa förändringar i riktlinjerna. Mina önskemål överensstämmer med dem som framförts av *Lars Schultz*, och jag yrkar därför bifall till hans förslag.

Mikael Damberg, SSU: Vi har nu kommit in på ett av kongressens viktigaste politiska områden, bostadspolitiken. Det gäller särskilt för oss i ungdomsförbundet. Hundratusentals ungdomar tvingas i dag vänta med att flytta hemifrån och med att starta sina egna fria liv i en egen lägenhet. Det har de senaste åren blivit allt värre. Det är bra att temagrupperna har löst många av frågorna, men de har inte löst alla.

SSU vill att partikongressen ändrar riktlinjerna så att ambitionsnivån lyfts från minst 25 000 nya bostäder per år till minst 30 000 bostäder per år. Det är en viktig förändring. Socialdemokratien behöver en tydlig målsättning för bostadspolitiken. På samma sätt som vi satte upp en tydlig målsättning för att bekämpa arbetslösheten behöver vi sätta upp en sådan för att bekämpa bostadsbristen.

Varför just 30 000 lägenheter? Jo, därför att 25 000 lägenheter är en på tok för låg nivå. Boverket pekar på att det årliga behovet av nya bostäder är just 25 000. Om vi sätter upp målet vid 25 000 lägenheter får vi inte en målsättning som bekämpar bostadsbristen utan som säger att vi ska ha det lika dåligt som vi har det i dag.

Jag, SSU och förhoppningsvis hela det socialdemokratiska partiet måste gå till val 2002 med en helt nödvändig ambition att börja bygga bort bostadsbristen och ge unga människor frihet att starta sina egna liv i en egen lägenhet, inte bara med en ambition att inte förvärra läget. Socialdemokratins bostadspolitik måste vara större än så.

Jag yrkar bifall till SSU:s krav på minst 30 000 nya bostäder.

Jan-Olof Johansson, Halland: För oss som har saknat ett bostadspolitiskt program känns det nästan som julafton i kväll. Kanske har vi fått en hustomte i partiet som ska bjuda till så att det blir bra. Jag instämmer i alla de lovord som uttalats om *Lars-Erik Lövdéns* insats för att åstadkomma detta. Jag yrkar bifall till *Lars Schultz* förslag till ändring av riktlinjerna och till *Lena Andreassons* förslag om strykning på sidan 15 raderna 25–27.

Politik är att vilja. Vi har här en start för en bra valrörelse där det gäller att jobba med bostadspolitiken och föra fram de argument som vi behöver för att vinna valet.

Lars-Erik Lövdén, partistyrelsens föredragande: Jag ska börja med *Harry Nilssons* förslag att det i riktlinjerna på rad 16 ska föras in ett tillägg om driftsbidrag för lån till ombyggnad. Jag föreslog i min inledning att vi ska ta fram ett program för hur vi ska renovera och rusta upp miljonprogramsområdena. Jag tycker inte att vi nu på förhand, innan vi har skisserat det programmet och sett vilka instrument vi ska använda, ska vara specifika på det sätt som *Harry Nilsson* är i sitt anförande. Låt oss återkomma när vi har tagit fram det här programmet.

Vi måste naturligtvis gå igenom vilka verktyg som vi ska använda för att klara det viktiga åtagande som det innebär att modernisera och rusta upp

de stora miljonprogramsområdena, men låt oss inte innan vi har arbetat fram programmen säga att vi ska göra det och det. Det kan vi inte göra förrän vi har tagit ett helhetsgrepp. Jag yrkar därför avslag på *Harry Nilssons* förslag.

Lena Andreasson, Gävleborg, vill att vi ska stryka några meningar om boendesegregationen. Jag vill yrka avslag också på det förslaget. Vi vet alla att boendesegregationen kan ha många orsaker men också att segregationen i sig skapar problem. Den skapar problem i skolan och även senare i livet för ungdomar. Därför måste vi attackera boendesegregationen och göra någonting åt den. Det är därför som vi lyfter fram de frågorna för kongressen som centrala i riktlinjerna.

Marie-Louise Rönnmark har föreslagit att skattepolitiken ska medverka till att den sociala bostadspolitikens mål uppfylls. Jag kan tillstyrka det förslaget. Men jag skulle vilja att Marie-Louises andra förslag om att statens beskattning ska utformas neutralt så att ingen boendeform favoriseras hänvisas till den skattedebatt som kommer på lördag. Så har vi också gjort med ett antal motioner.

Lars Schultz har fört fram ett antal förslag. Jag börjar med att yrka bifall till hans förslag på sidan 16, rad 13 om gamlas och funktionshindrades boende. *Lilian Virgin* har instämt i detta förslag, som lyder: "Det handlar om en boendepolitik som tillfredsställer den växande gruppen äldre och pensionärer. Det handlar om en politik som gör det lätt för barnfamiljer att finna en bostad som passar hushållets behov, där ungdomars och funktionshindrades val att flytta styrs av den egna viljan och de egna önskemålen och inte bara av tillgången på bostäder." Jag yrkar bifall till det förslaget.

Jag yrkar också bifall till *Lars Schultz* med fleras förslag "Vi anser därför att bostadsbidraget måste finnas kvar för att många grupper med låg betalningsförmåga ska kunna behålla en rimlig boendestandard. Målet måste vara att en heltidsarbetande ska klara sina boendekostnader utan socialbidrag."

Jag kommer så till frågan hur många bostäder vi ska bygga. *Lars Schultz* har lagt fram följande förslag: "Behovet är att det ska byggas minst 25 000 nya bostäder årligen och uthålligt under en följd av år." Flera kongressombud har tillstyrkt det förslaget. Också jag kan tillstyrka det.

Jag kan däremot inte tillstyrka *Mikael Dambergs* förslag om att vi ska höja ribban eller starta en budgivning och säga att vi nu ska bygga minst 30 000 lägenheter. Boverket har kommit fram till att vi ska bygga minst 30 000 lägenheter. När vi i den bostadspolitiska arbetsgruppen analyserade behovet landade vi på att behovet ligger över 25 000 men inte över 30 000 lägenheter. Jag tror också, med tanke på det stora ombyggnadsbehov som vi har framöver för att vårda det gamla beståndet, att det är realistiskt att nu lägga ut ett golv innebärande att vi ska bygga minst 30 000 lägenheter. I riktlinjerna sägs tydligt att vi ska bygga bort bostads-

bristen och att behovet är att det byggs minst 25 000 lägenheter årligen och under en lång följd av år.

Jag yrkar alltså avslag på *Mikael Dambergs* yrkande, men jag tillstyrker *Lars Schultz* med fleras yrkande på den här punkten.

Efter temagruppernas diskussion har tre förslag delats ut, och jag yrkar naturligtvis bifall också till dem.

Conny Fogelström har lagt fram ett långt tilläggsförslag till riktlinjerna om konkurrenspolitik, ekonomisk brottslighet och en spekulationsfri markpolitik. Jag föreslår att vi lägger till följande formulering till riktlinjerna på sidan 16, rad 7: "Brist på utländsk konkurrens och monopolliknande förhållanden har lett till onödigt höga produktionskostnader. Produktivitetens utvecklingen i byggbranschen har inte heller följt med i resten av industrins utveckling. Konkurrensverket har ägnat byggsektorn särskild uppmärksamhet i syfte att öka konkurrensen i sektorn och kostnadsmedvetandet hos kommuner, byggherrar och entreprenörer. Vi ska verka för en spekulationsfri markpolitik." Jag yrkar bifall till det tillägget.

Däremot yrkar jag avslag på *Conny Fogelströms* tilläggsförslag att vi ska ta fram ytterligare medel till investeringsbidrag. Vi har just satt i sjön ett investeringsbidrag för hyresrättsbyggande, och det ser ut att bli en stor framgång – inte i Stockholm men på flera andra håll i landet. Det är klart att om vi någon gång framöver skulle se att det finns större behov än just den volym som vi nu tänker oss för investeringsbidrag, får vi ta ställning till det, men vi ska inte göra det nu när vi just har lagt fram ett förslag till investeringsbidrag. Jag tror att det investeringsbidrag som vi nu har tagit fram med en volym om 2,5 miljarder kronor kommer att räcka för att lyfta bostadsbyggandet till klart över 25 000 lägenheter.

Greger Tidlund har yrkat att vi ska föra in en mening om kooperativ hyresrätt. Jag har inget emot en sådan. Regeringen kommer i november att lägga fram en proposition om kooperativ hyresrätt. Det knyter an till det bostadspolitiska programmet och till de riktlinjer som kongressen ska anta. Jag tycker därför att det inte är något problem med att tillstyrka *Greger Tidlunds* yrkande.

Annika Billström har understrukt betydelsen av det delade ansvaret. För att vi ska komma till rätta med bostadsbristen krävs att både stat och kommun är med. Det räcker inte med den ena av parterna. Bägge måste vara med för att vi ska kunna åtgärda problemen. Eftersom *Annika Billströms* tillägg stämmer väl överens med partistyrelsens utlåtande över motionerna kan jag yrka bifall också till *Annika Billströms* tilläggsförslag.

Jan Burell har två yrkanden. Det ena är bifall till motion 612:2 om att vi ska se bostadspolitiken i ett paket tillsammans med insatser inom områdena trafik, vård, skola och omsorg. Jag kan instämma med *Jan Burell* att det är bra att partistyrelsen ställer sig bakom den och tillstyrker hans yrkande.

Däremot har jag problem med det andra yrkandet från *Jan Burell*, som lyder: "Vårt mål ska vara att inom allmännyttan för en normalstor lägen-

het kunna erbjuda en hyra på 25 procent av nettolönen för en familj med medelinkomst." Jag avstyrker det yrkandet med följande motiv. När vår boendekostnad låg som högst, år 1998, uppgick den till 32 procent av genomsnittlig disponibel inkomst. Det är svårt att göra sådana här beräkningar, men det var fråga om ett genomsnitt. I år kommer vi att hamna på 28 procent. Att så är fallet beror på en väldigt god ekonomisk utveckling. Sänkningen av fastighetsskatten har hjälpt till, men det är framför allt de goda reallöneökningarna som har lett fram till denna positiva utveckling.

Vi står nu inför en orolig situation internationellt. En förutsättning för att vi ska kunna hålla tillbaka boendekostnaderna ytterligare är att vi har en gynnsam utveckling allmänt inom ekonomin, med låga räntor, ett bra tryck på arbetsmarknaden och goda reallöner. Jag tror att det vore väldigt farligt att nu direkt utlova att vi ska nå de 25 procenten. Frågan är också vad vi menar med ett sådant löfte. Ska vi inkludera bostadsbidragen när vi räknar fram denna boendekostnad? Varför berörs bara det allmännyttiga beståndet?

Jag avstyrker *Jan Burells* andra yrkande. I riktlinjerna och i utlåtandet över motionerna fastslås att vi ska verka för en sänkning av boendekostnadernas andel av disponibel inkomst, och jag tycker att det uttalandet räcker.

Jag har nu gått igenom de yrkanden som har kommit in. Jag vill avslutningsvis säga att *Robert Mörk* gjorde ett väldigt bra inlägg om den regionalpolitiska dimensionen. Det är klart att vi står inför ett gigantiskt problem med bostadsbolag i kommuner med tomma lägenheter. Här måste staten ta ett ökat ansvar. Det är centralt för att vi ska kunna hålla ihop Sverige.

Jag yrkar i övrigt bifall till partistyrelsens utlåtande.

Marie-Louise Rönmark, Västerbotten: *Lars-Erik Lövdén* vill hänföra första attsatsen i min motion till diskussionen om fastighetsskatten och boendet. Men den här motionen har en väldigt tydlig anknytning till bostadspolitiken med sitt krav på neutralitet mellan upplåtelseformerna. Jag menar att det skulle vara naturligt att fatta beslut om detta redan under den här punkten, men det har tydligen uppstått något missförstånd. Jag motsätter mig visserligen inte att motionen behandlas under den andra punkten, men det är för mig en självklarhet att det redan nu skulle kunna ges ett besked om att vi måste ha en neutralitet mellan upplåtelseformerna.

Mikael Damberg, SSU: Är nivån 30 000 nya bostäder realistisk? Jag tror inte det. Boverkets senaste byggprognos för de kommande sex åren innebär att verket tror att det kommer att byggas 32 000 bostäder per år under den perioden. Men socialdemokraternas partikongress ska slå fast en ambitionsnivå om 25 000 nya bostäder.

Är det orealistiskt att tala om 30 000 nya bostäder för de kommande åren? Nej, jag menar att det inte är det. Vi måste också försöka bygga bort något av den bostadsbrist som har skapats på 1990-talet. När *Lars-Erik Lövdén* talade på SABO-kongressen för några månader sedan sade han att behovet ligger någonstans mellan 25 000 och 30 000 lägenheter, men på socialdemokraternas partikongress blir det 25 000.

Peter Hultqvist, Dalarna: Varför skulle det vara farligt att låta allmännyttan våga gå före när det gäller att få ned hyrorna till 25 procent av lönen? Varför skulle det vara så farligt att anta en sådan utmaning? Det skulle sätta press på bostadsmarknaden i dess helhet. Vi kommer att få efterföljare, och vi visar att det gemensamma agerandet kan vara till hyresgästernas och vanliga löntagares gagn. Detta kommer att mottas mycket positivt. Vi sätter med detta press på oss själva och visar på professionalismen inom allmännyttan och den gemensamma sektorn. Vad är det för fel med en målsättning? En målsättning är inte ett löfte. Vi har målsättningar för barnomsorg och skola, men vi ska tydligen inte kunna ha sådana för hyror.

Carina A Elgestam, Kronoberg: *Lars-Erik Lövdén!* Jag utgår från att du delar min uppfattning att förnyelsebara byggmaterial är viktiga. Du måste ha alldeles för många papper att hålla reda på eftersom du inte sade någonting om detta.

Harry Nilsson, Skåne: Det finns en tradition att utgå från när det gäller ombyggnadslån och hissbidrag, men vi har inte haft sådana så länge i bostadspolitiken. Jag tror att det skulle vara möjligt att komma i gång med sådana åtgärder utan att programmet är färdigt. Man kunde ju anta ett investeringsstöd för 4,3 miljarder kronor utan att man hade ett bostadspolitiskt program. Om du vill det riktigt mycket, *Lars-Erik Lövdén*, tror jag att det går att sätta i gång ombyggnaderna.

Conny Fogelström, Stockholms län: *Lars-Erik Lövdén!* Det blir lite av trolleri med ord när du kommer i gång. Du hänvisar till att moderaterna i Stockholm inte vill bygga och att det därför räcker med 4 miljarder kronor i investeringsbidrag. Men vi har ambitionen att vinna valet i Stockholm, och vi tänker ta vårt ansvar för att men ska leva upp till regeringsformens 2 § om att alla ska ha rätt till en god bostad. Då räcker inte 4 miljarder kronor, och därför behöver vi ytterligare pengar till investeringsbidrag. Jag yrkar bifall till den kompletterande meningen.

Lars-Erik Lövdén, föredragande: Först till *Carina A Elgestam*: Jag yrkar naturligtvis bifall till att förnyelsebara byggmaterial är viktiga. Jag glömde att ta med det i mitt föregående inlägg.

Till *Conny Fogelström* vill jag säga att vi helt nyligen har lagt fram förslaget om investeringsbidrag, och vi räknade väldigt noga för att dimensionera investeringsbidraget så att vi hamnar på ett bostadsbyggande som innebär att vi bygger bort bristen på hyreslägenheter. Jag tycker att det är förhastat att innan vi fullt ut har sett effekterna av det investeringsbidraget säga att vi ska lägga på ytterligare medel. Låt oss avvakta tills vi har sett effekterna av investeringsbidraget. Jag hoppas naturligtvis precis som du, *Conny Fogelström*, att det blir en socialdemokratisk regim i Stockholm och i kommunerna runt Stockholm, men vi har faktiskt räknat med det när vi dimensionerade investeringsbidragen.

Jonny Gabnshagen hade följande tilläggsyrkande: "Bristande konkurrens inom byggbranschen måste motverkas för att åstadkomma prisvärda bostäder." Jag yrkar bifall till det.

Mikael Damberg ännu en gång: Det är ju inte så att Boverket säger att vi ska bygga minst 30 000 nya bostäder och att behovet ligger där. Det kom inte heller den bostadspolitiska gruppen fram till. Däremot behöver vi bygga minst 25 000 lägenheter under en lång följd av år, inte bara under de kommande åren utan under en lång följd av år. Det mål som vi ställer upp, som *Lars Schultz* har föreslagit och som flera talare har instämt i, stämmer väl överens med det behov som finns. Till det ska vi lägga att vi gör en utfästelse i riktlinjerna om att bostadsbristen ska byggas bort. Jag yrkar än en gång avslag på *Mikael Dambergs* förslag och bifall till *Lars Schultz* förslag.

Vi diskuterade också de 25 procenten. Förslaget från *Jan Burell* är ju att vi ska slå fast att allmännyttan ska kunna erbjuda bostäder med en hyra som motsvarar 25 procent av nettoinkomsten. Jag har, som jag tidigare nämnde, problem med detta yrkande eftersom det är specificerat till allmännyttan. Jag vill att det ska gälla för bostäder i hela bostadsbeståndet. Ni säger inte heller om bostadsbidraget ska räknas in eller om andra saker ska tas med när de 25 procenten räknas fram. Jag tycker också att det är ett problem med att allmännyttan ska inta en särställning. Alla ni kommunalpolitiker som är ansvariga för allmännyttan borde ha högre och ambitiösare målsättningar och tvinga era bostadsbolag att se till att denna nivå nås när den allmänna ekonomiska utvecklingen blir dystrare än vad vi har trott.

En förutsättning för att ytterligare pressa boendekostnaderna som andel av disponibel inkomst är en god ekonomisk utveckling, bra reallöner och låga räntor. Det är detta som avgör om boendekostnaderna ytterligare ska kunna pressas ned. Därför yrkar jag än en gång avslag på förslaget från *Jan Burell* och *Peter Hultqvist*.

Carina A Elgestam hade ett yrkande om förnyelsebara byggmaterial som jag tillstyrkte. När det gäller *Marie-Louise Rönnmarks* tilläggsyrkande rättade presidiet mig. Vi måste ta ställning till ditt yrkande här i dag, och därmed tillstyrker jag det.

Förslag

Partistyrelsens utlåtande över motionerna 551:3, 591:1-4, 592:1-7, 593:2, 594:2, 595:2, 596:1-2, 597, 598, 599:1-4, 600, 601, 602:2, 603, 604:1 och 4-11, 605:1-3, 606:2, 607, 608:2, 609:2, 610:2-7, 611:1, 612:1-2, 613:1-3, 614:1-3, 615:2, 616:1-4 och 6-7, 617:1-5, 618:1-2, 619:1-2, 620:1-4, 621:2, 622, 623:2, 624:2, 625:2, 626:2-7, 627:2, 628:2, 629:2-4, 630, 631:1, 632, 633, 634, 635:1-2 och 636

att bifalla motionerna 591:4, 592:4, 593:2, 594:2, 599:3-4, 604:1,8 och 11, 606:2, 607, 609:2, 610:4, 615:2, 616:1, 617:5, 621:2, 624:2, 627:2 och 628:2,

att avslå motionerna 551:3, 592:1, 596:1-2, 598, 600, 603, 604:5, 611:1, 626:4, 635:1-2 och 636,

att anse motionerna 591:1-3, 592:2-3 och 5-7, 595:2, 597, 599:1-2, 601, 602:2, 604:4,6-7 och 9-10, 605:1-3, 608:2, 610:2-3 och 5-7, 612:1-2, 613:1-3, 614:1-3, 616:2-4 och 6-7, 617:1-4, 618:1-2, 619:1-2, 620:1-4, 622, 623:2, 625:2, 626:2-3 och 5-7, 629:2-4, 630, 631:1, 632, 633 och 634 besvarade med hänvisning till partistyrelsens utlåtande.

Partistyrelsens förslag till politiska riktlinjer, sidan 15-16, avsnittet Rätt till en god bostad, inklusive förslag till ändringar med anledning av temagrupperna:

Ändring sidan 15, rad 44: "Det är dags att bygga nytt, att bygga för framtiden och att bygga i hela landet.

Ändring på sidan 16, rad 13-15, ersätt meningen "Inte minst..." med: "Det handlar om en boendepolitik som tillfredsställer den växande gruppen äldre och pensionärer. Det handlar om att göra det lätt för barnfamiljer att finna en bostad och boendemiljö som passar för både barn och vuxna. En politik där ungdomar och personer med funktionshinder styrs av den egna viljan och de egna önskemålen och inte bara av tillgången av bostäder."

Tilllägg sidan 16, rad 22 efter "bruksvärdet": "Vi kommer med kraft verka för att marknadshyror inte införs."

Ändringsförslag från partistyrelsen på sidan 16, rad 6 efter "följd av år": "Ett nytt program för ekologisk, social, teknisk och kulturell ombyggnad av samhället bör utarbetas med syfte att långsiktigt åstadkomma en modernisering, ombyggnad och upprustning av allmännyttans miljöprogramsområden som ett led i arbetet att skapa det gröna folkhemmet."

Under debatten framfördes följande förslag:

Harry Nilsson, Skåne: Tilllägg sidan 16, rad 15: "Kommuner och byggherrar måste därför stimuleras med ombyggnadslån och hissbidrag för att göra bostaden tillgänglig för alla, även äldre och rörelsehindrade."

Lena Andreasson, Gävleborg: Strykning sidan 15, rad 25-27: Meningen som börjar med "Vi vet..." samt den följande meningen som också börjar med "Vi vet..."

Marie-Louise Rönmark, Västerbotten: Tilläggsattsats till partistyrelsens utlåtande över motion 591: "att statens beskattning utformas neutralt så att ingen upplåtelseform gynnas framför andra."

Tillägg sidan 15, rad 43: "Skattepolitiken ska medverka till att den sociala bostadspolitikens mål uppfylls".

Lars Schultz, Skåne: Ändring sidan 16, rad 5: "Behovet är att det ska byggas minst 25 000 nya bostäder årligen och uthålligt under en följd av år."

Ändring och tillägg sidan 16, rad 13: "Det handlar om en boendepolitik som tillfredsställer den växande gruppen äldre och pensionärer. Det handlar om en politik som gör det lätt för barnfamiljer att finna en bostad som passar hushållets behov, där ungdomars och funktionshindrades val att flytta styrs av den egna viljan och de egna önskemålen och inte bara av tillgången av bostäder."

Ändring sidan 16, rad 17: "Vi anser därför att bostadsbidragen måste finnas kvar för att många grupper med låg betalningsförmåga ska kunna behålla en rimlig boendestandard. Målet måste vara att en heltidsarbetande ska klara sina boendekostnader utan socialbidrag."

Lilian Virgin, Gotland: Bifall till *Lars Schultz* yrkanden.

Carina A Elgestam, Kronoberg: Tillägg sidan 16, rad 12: "samt att använda miljövänliga och förnybara byggmaterial."

Leif Nyberg, Stockholms län: Drar tillbaka sina yrkanden till förmån för partistyrelsens förslag.

Conny Fogelström, Stockholms län: Tillägg sidan 16, rad 7, efter partistyrelsens reviderade skrivning som slutar "verka för en spekulationsfri markpolitik": "och vi ska ta fram ytterligare medel för investeringsbidrag."

Greger Tidlund, Södermanland: Tillägg sidan 16, rad 34 efter "över hela Sverige":

"Tillkomsten av kooperativa hyresrätter stimuleras som en ytterligare upplåtelseform och alternativ på dagens bostadsmarknad."

Ann-Sofie Andersson, Jämtland: Bifall till partistyrelsens förslag. Bifall till *Marie-Louise Rönmarks*, *Lars Schultz*' och *Conny Fogelströms* yrkanden.

Annika Billström, Stockholm: Tillägg sidan 15, rad 44: ”Det är statens och kommunernas gemensamma uppgift att ta ett samlat ansvar för boendepolitiken och bostadsförsörjningen. Staten har bland annat ansvar för de ekonomiska villkoren, finansieringsvillkoren för bostäderna samt de lagar och regler som gäller för bostadsbyggandet. Kommunerna har genom sina kommunala bostadsbolag, en aktiv markpolitik och en genomtänkt boendeförsörjningsplanering ett direkt operativt ansvar för att förverkliga boendepolitiken lokalt.”

Johan Kannert, Göteborg: Bifall till *Lars Schultz* yrkanden på sidan 16, rad 13 och sidan 16, rad 17. Bifall till *Mikael Dambergs* ändringsförslag på sidan 16, rad 5.

Jan Burell, Dalarna: Bifall till motion 612.

Tillägg sidan 16, rad 25: ”Vårt mål ska vara att inom allmännyttan för en normalstor lägenhet kunna erbjuda en hyra på cirka 25 procent av nettolönen för en familj med medelinkomst.”

Jonny Gabnshag, Dalarna: Tillägg sidan 16, rad 25 efter ” inflytande kan öka”: ”Bristande konkurrens inom byggbranschen måste motverkas för att åstadkomma prisvärda bostäder.”

Bifall till *Jan Burells* förslag.

Peter Hultqvist, Dalarna: Bifall till *Jan Burells* tilläggsförslag. Bifall till *Marie-Louise Rönnmarks* förslag.

Robert Mörk, Örebro län: Bifall till partistyrelsens förslag.

Jim Sundelin, Västernorrland: Bifall till *Lars Schultz* förslag.

Mikael Damberg, SSU: Ändring sidan 16, rad 5: Byt ut ”minst 25 000” mot ”minst 30 000”.

Jan-Olof Johansson, Halland: Bifall till *Lars Schultz'* och *Lena Andreassons* förslag.

Lars-Erik Lövdén, partistyrelsens föredragande: Bifall till motion 612:2. Bifall till *Marie-Louise Rönnmarks* yrkande om tillägg i utlåtandet över motion 591.

Avslag på *Harry Nilssons* förslag på sidan 16, rad 15. Avslag på *Lena Andreassons* strykningsförslag på sidan 15, rad 25-27.

Bifall till *Lars Schultz* tilläggsyrkande på sidan 16, rad 13. Bifall till *Lars Schultz'* tilläggsförslag på sidan 16, rad 17. Bifall till *Lars Schultz* ändringsförslag på sidan 16, rad 5.

Avslag på *Mikael Dambergs* ändringsförslag på sidan 16, rad 5. Avslag på *Conny Fogelströms* tilläggsförslag på sidan 16, rad 5. Avslag på *Conny Fogelströms* tilläggsförslag på sidan 16, rad 7.

Bifall till *Greger Tidlunds* tilläggsförslag på sidan 16, rad 34. Bifall till *Annika Billströms* tilläggsyrkande på sidan 15, rad 44.

Avslag på *Jan Burells* tilläggsförslag på sidan 16, rad 25.

Bifall till *Marie-Louise Rönnmarks* tilläggsförslag på sidan 15, rad 43. Bifall till *Jonny Gahnshags* tilläggsyrkande på sidan 16, rad 25.

Bifall till *Carina A Elgestams* tilläggsförslag på sidan 16, rad 12.

Beslut

Kongressen beslöt:

Motionerna

att bifalla *Marie-Louise Rönnmarks* tilläggsattsats i partistyrelsens utlåtande över motion 591,

att bifalla motion 612:2,

att i övrigt bifalla partistyrelsens utlåtanden över motionerna i avsnitt 13.2.

Riktlinjerna

att bifalla *Marie-Louise Rönnmarks* tilläggsyrkande på sidan 15, rad 43,

att bifalla *Annika Billströms* tilläggsyrkande på sidan 15, rad 44,

att bifalla *Lars Schultz* med fleras förslag till ändring på sidan 16, rad 5,

att bifalla partistyrelsens tilläggsyrkande på sidan 16, rad 6,

att avslå *Conny Fogelströms* tilläggsyrkande på sidan 16, rad 7,

att bifalla *Carina A Elgestams* tilläggsyrkande på 16, rad 12,

att bifalla *Lars Schultz* med fleras ändringsförslag på sidan 16, rad 13,

att bifalla *Lars Schultz* med fleras ändringsförslag sidan 16, rad 17,

att bifalla *Jonny Gahnshags* tilläggsyrkande sidan 16, rad 25,

att bifalla *Greger Tidlunds* tilläggsyrkande på sidan 16, rad 34,

att avslå *Lena Andreassons* förslag till strykning på sidan 15, rad 25-27

att efter försöksvotering avslå *Mikael Dambergs* ändringsförslag på sidan 16, rad 5,

att avslå *Harry Nilssons* tilläggsyrkande sidan 16, rad 15,

att efter försöksvotering avslå *Jan Burells* med fleras tilläggsyrkande på sidan 16, rad 25,

att i övrigt bifalla partistyrelsens förslag och fastställa de politiska riktlinjerna på sidorna 15-16, avsnittet Rätt till en god bostad, inklusive förslag till ändringar från temagruppen.

Behandlingen av dagordningens punkter 10.3.3 och 13.2 var därmed avslutad.

Ordförande: *Jörgen Linder*

Dagordningens punkt 10.3.4

Värna människovärdet – låt olikheterna berika!
(Politiska riktlinjer, sidorna 16-18)

Dagordningens punkt 13.3

Utlåtanden över motioner som rör området
Värna människovärdet – låt olikheterna berika!
(Häftena M5, sidorna 96-119 och U5, sidorna 25-35)

Föredragande: *Mona Sablin* och *Anita Johansson*

Debatt

Eva-Lena Jansson, Örebro län: Ordförande! Kamrater! Jag vill börja med att yrka bifall till ett ändringsförslag på sidan 17, rad 26-32, efter första delen som börjar: "Socialdemokratin är ett feministiskt parti". Tillägget lyder enligt följande: "Vi vill synliggöra och bekämpa maktstrukturer som underordnar kvinnor och som bevarar ojämlika relationer och villkor i hela samhället. Representationen av kvinnor och män ska vara jämn. Lika lön för lika och likvärdigt arbete ska gälla. Kvinnor och män ska ha samma rättighet och möjlighet att förena arbetsliv med ett aktivt föräldraskap."

Dessutom vill jag stryka meningen som börjar med: "Mannen är ännu norm..." och sista meningen som börjar med: "Jämställdhetsmärkning bör införas ...".

Med denna skrivning följer vi upp vårt nya partiprogram. Vi är alla medlemmar i ett feministiskt parti. Att vara feminist innebär att erkänna att det finns en överordning och en underordning mellan kvinnor och män och att vi är beredda att göra något åt det.

Vi måste tala om att det är viktigt att både pappor och mammor får vara hemma med sina barn. Vi vill till exempel ge *Tomas Andersson* från Kumla vårt fulla stöd att vara hemma med *Linnea* för att sedan komma tillbaka till sitt arbete.

Vi vill också ge *Nalín Peggul* från Stockholm vårt fulla stöd för att ta en paus från sitt politiska uppdrag och i stället förena familjeliv med sitt uppdrag i partistyrelsen.

Genom att aktivt arbeta för ett jämställt samarbete motarbetar vi samtidigt diskriminering på grund av kön.

Jag yrkar bifall till mina förslag. *Christer Erlandsson* *Flora Villalobos Castillo*, Stockholms län: Mina vänner, integration handlar inte om att en minoritet ska göra och tycka som majoriteten. Integration handlar inte om en majoritet som ska göra och tycka som en minoritet. Integration är när människor möts, när mångfald bejakas, när du och jag får vara du och jag och ingen kräver att du blir jag eller att jag blir du. Integration kräver attitydförändring, öppna dörrar, delaktighet, öppenhet. Integration kräver att vi ställer krav på varandra och andra. Integration kräver att vi verkar för att bryta segregationen. Integration kräver mångfaldsplaner och antidiskrimineringslagar, positiv särbehandling och antidiskrimineringsklausuler.

Därför yrkar jag att följande tillägg görs på sidan 18, rad 19: "Vi ska verka för att en antidiskrimineringsklausul i all offentlig upphandling införs i kommuner och landsting."

Jag vill också passa på att yrka bifall till *Christer Erlandssons* förslag om positiv särbehandling. Integration kräver framför allt en fortsatt socialdemokratisk regering.

Agneta Lindström Berg, Västerbotten: Ordförande, presidium och kamrater! Jag vill säga några ord om motion 645 om ILO-konventionen.

I min hemkommun finns det två samebyar, Vilhelmina norra och Vilhelmina södra. Jag är faktiskt ganska stolt över dem. De har klarat en generationsväxling, så det är många unga sameer som har tagit över. De är framsynta och duktiga företagare som har börjat snegla mot turismen och andra utkomster vid sidan av.

Samernas historia är kantad av mycket tragik, mycket överhetsstyrning och många umbäranden. Jag hoppas och vill att det för evigt ska vara slut på det. Jag hoppas också att man inte ska skapa nya lösningar. I våra hemkommuner finns det många olika näringar som måste samverka: sameer, fiskare, jägare, turistföretagare och fjällnära jordbruk. De kan och vill leva i samklang med varandra och de kan dra åt samma håll, vilket de nu gör, och det sker på en frivillig och ansvarstagande nivå. Jag hoppas att vi inte förstör detta genom att gå för fort fram med en ratificering. Vi ska inte skapa klyftor. Det förlorar alla på. Låt oss gå långsamt fram.

Jag yrkar bifall till partistyrelsens förslag.

Tor Israelsson, Västerbotten: Partikamrater! Jag ska prata om samma motion som *Agneta Lindström Berg* pratade om, alltså motion 645.

ILO-konventionen har debatterats väldigt mycket uppe i Norrland. Debatten har ibland varit så pass laddad att till och med norrskenet har tänts! Jag vill att vi ska gå väldigt försiktigt fram för att inte skapa större klyftor. Får vi bara lite tid på oss tror jag att vi lokalt ska lösa upp de knu-

tar som finns. Då är jag övertygad om att detta i slutändan kommer att bli någonting bra.

Låt oss vänta in de utredningar som pågår och låt oss vänta med det nya som ska göras. Därför yrkar jag bifall till partistyrelsens förslag så att vi kan låta norrskenet tändas som vanligt.

Christer Erlandsson, Stockholms län: Ordförande! Partivänner! Vi har analyserat en hel del av problemen i samhället. Vi har också konstaterat att vi måste se till att alla människor får en möjlighet till arbete och att alla människor får en möjlighet att utvecklas. Det är en viktig del i integrationsarbetet. Det är en viktig del i alla människors lika värde och alla människors rätt till arbete.

Om vi ska klara av den här delen yrkar jag att det görs ett tillägg i riktlinjerna på sidan 17, rad 23. Där vill jag att vi ska lägga till: "Vi ska aktivt medverka till att mångfaldsplaner tas fram på arbetsplatser samt att positiv särbehandling tillämpas vid nyrekrytering av personal." På det sättet, mina vänner, går vi från ord till handling. Vi möjliggör och öppnar upp för alla funktionshindrade, män, kvinnor, invandrare med flera. Den struktur och mångfald som vi har i samhället i övrigt bör också återspeglas på alla arbetsplatser. Det kan man åstadkomma i samband med nyrekrytering.

Jag yrkar bifall till mitt tilläggsförslag på sidan 17, rad 23.

Ibrahim Baylan, Västerbotten: Ordförande! Partivänner! Jag tycker att det synd att inte ens hälften av ombuden är här. Jag förstår att folk är trötta, men jag tycker att det här är en viktig debatt. Den förtjänar mer än att bara hälften av ombuden är närvarande.

Innan kongressen satt jag och tittade på ett nyhetsprogram på TV. Det handlade om just kongressen. Det var Aktuellt som spekulerade om vad som skulle bli de stora frågorna på kongressen. Man tog upp driftsformer och det ena och det andra. Så sade *Knutsson* på Aktuellt att integrationsfrågan nog inte blir någon het fråga eftersom det bara finns sju-åtta invandrare med på kongressen.

Jag tänkte: Har vi inte kommit längre än så här? Är det fortfarande så att integrations- och mångfaldsfrågorna betraktas som invandrarfrågor och inte som samhällsfrågor? Jag kan tyvärr konstatera att vi inte har kommit så pass långt att de betraktas som samhällsfrågor. Ett bevis för det kan vara att bara hälften av ombuden är här. Jag hoppas att det inte är så, men det kan tyvärr vara så.

Därför vill jag att vi visar att kongressen, trots att det bara finns sju-åtta invandrare med som ombud, kan göra politiska ställningstaganden om att vi tycker att detta är viktiga och stora frågor.

Jag vill yrka bifall till ett förslag som går något längre än det förslag som *Christer Erlandsson* lade fram. Det handlar inte bara om att tillämpa

positiv särbehandling vid anställningar. Det måste också finnas utbildat folk. Det finns ett antal yrkeskategorier – polis, lärare, jurister – där det inte finns så många utbildade människor med invandrarbakgrund. Som ett första steg vill jag att vi tillämpar positiv särbehandling också vid antagning till utbildningar.

Mikael Damberg, SSU: Partikamrater! Rasism och diskriminering är tyvärr en del av vardagen i Sverige, också en del av ungdomars vardag. SSU har valt att satsa hela det här året på kampen mot rasism och diskriminering. Vi har utnämnt detta år till vårt integrationsår. Vi har varit ute på skolor och arbetsplatser och talat om dessa frågor. Vi har gjort enkäter som visar att 70 procent av elever med utländsk bakgrund känner att de har blivit annorlunda och sämre behandlade av lärare i skolan.

Vi har sammanställt en bok med berättelser av unga människor om hur det är att leva i Sverige i de olika verkligheter som finns. Många av berättelserna är skakande. Boken finns i SSU:s monter för alla er som är intresserade.

Ett exempel är *Ferat* som gick i en syslöjdsklass. Han var ensam invandrare. Varje gång läraren kom räckte han upp handen för att få hjälp. Men läraren gick alltid förbi honom. Då frågade han: "Varför går du alltid förbi mig? Varför hjälper du inte mig? Varför hjälper du alla andra?" Läraren svarade: "Nu är du oförskämd", och kallade honom för svartskalle. *Ferat* blev väldigt kränkt och ledsen. Han gick till rektorn och frågade: "Är det här rätt? Får min lärare kalla mig svartskalle?" Rektorn svarade: "Det bästa är nog att du ber läraren om förlåtelse, så att vi reder ut situationen."

Det värsta med *Ferats* berättelse är att han tvingades att gå till sin lärare och be om ursäkt, därför att han var rädd om sina betyg. Tyvärr omfattas inte elever i skolan av samma rättsliga skydd mot diskriminering som folk på arbetsmarkanden. Därför har vi ett tilläggsförslag till riktlinjerna som innebär att skolelever ska få ett stärkt rättsskydd. Det tillägget vill vi göra på sidan 17, rad 40. Efter samtal med *Mona Sablin* har jag justerat förslaget något. Nu lyder det så här: "Även elever i grund- och gymnasieskolan ska omfattas av ett förstärkt lagskydd."

Anna Berger Kettner, Broderskap: Partikamrater! Det här avsnittet handlar om olikheter. Olikheter är det som på avstånd kan synas vara en grå massa, men på nära håll kan det visa sig vara en skimrande, skiftande mosaik av olikheter som berikar varandra, som ni gör där ni sitter nu och ser alldeles underbara ut, mitt i er trötthet.

Den svenska nationen består av kvinnor och män, av fashittalande människor och människor som bryter på småländska. Människors olika sexuella läggning, deras ögonfärg och människors olika livsuppfattningar berikar den helhet som ger en mycket djupare mening än ett stycke mark i vårt land, vår nation.

Människans frihet uttrycks i hennes rätt att vara olika utan att definieras som udda. Vi är olika, men denna olikhet bekräftar vårt lika värde. En dimension av denna olikhet som riktlinjerna går förbi alltför fort är den religiösa mångfalden. Därför vill jag föreslå följande tilläggsyrkande:

”Slå vakt om den religiösa mångfalden! I Sverige ska alla människor ha frihet till – och frihet från – religion. Det finns lika många sätt att utöva sin tro på som det finns individer. Det innebär inte att religionen är en privatsak. Tro och värderingar påverkar hur vi lever tillsammans. De olika trossamfund ur flera religioner som nu verkar i vårt samhälle bidrar till människors identitet och kan berika samhällslivet. Socialdemokraterna tog initiativet till en ny relation mellan staten och Svenska kyrkan. Vi är aktiva i ledningen av Svenska kyrkan på alla nivåer för en öppen, demokratisk folkets kyrka. Vårt parti vill tillsammans med olika trossamfund arbeta för att motverka utanförskap, stärka demokratisk utveckling och samhällets värdegrunder. Mångfalden berikar.”

Helene Hellmark Knutsson, Stockholms län: Ordförande! Kongresskamerater! Mångfald är att bejaka olikheter både bland individer och grupper. Människor ska accepteras och respekteras oavsett ålder, kön, etnisk eller social tillhörighet, religiös uppfattning, sexuell läggning, funktionsförmåga eller könsidentitet. Olikheter är en nödvändighet och en positiv del av samhället. Mångfald ska betraktas som en rikedom och som en drivkraft i samhället.

Människors rättigheter och möjligheter att förverkliga sina drömmar och ett gott liv ska vara oberoende av deras olikheter, livsval eller situation. Rätten att själv få definiera sig och sitt liv, men också ha möjlighet att inte behöva definiera sig är central. Det som i dag upplevs som norm måste brytas, och de dominerande samhällsgrupperna får aldrig sätta sig själva som norm och inte heller definiera vad som bryter mot normen.

Det här är den definition av mångfald och den utgångspunkt som vi vill se för socialdemokratisk mångfaldspolitik. Grunden är våra värderingar om jämlikhet och alla människors lika värde. Utifrån detta vill jag göra ett litet tillägg till texten på sidan 17, först på rad 4, en ny mening: ”Mångfald är att respektera och bejaka olikheter.” Och sedan på rad 12, ett tillägg efter etnisk: ”eller social bakgrund och religiös uppfattning”. Efter ”funktionshinder” vill vi lägga till följande mening: ”Rätten att själv välja sin identitet är central liksom arbetet med att bryta normer som diskriminerar.”

Jag yrkar bifall till våra förslag.

Annika Eriksson, Stockholms län: Jag vill göra ett tilläggsyrkande på sidan 17, rad 43 i riktlinjerna som lyder så här: ”Eftersom diskrimineringslagstiftning handlar om attityder, måste utbildnings- och opinions-satsningar genomföras i skola, samhälle och arbetsliv.”

Jag har tagit hand om en misshandlad människa, en människa som blivit sparkad i huvudet om och om igen, fast han låg medvetslös på golvet. Han blev misshandlad enbart för att han var homosexuell. Han blev misshandlad enbart för sin förmåga att älska.

Den som besinningslöst sparkade mot hans huvud hatade. Han tar med sig sitt hat i allting han gör, i allting han säger, och han är inte ensam. Hatet tar sig inte alltid uttryck i misshandel utan i såväl diskriminerande handlingar som kränkande skämt, och det är lika allvarligt. Det får vi aldrig acceptera.

Vi måste förändra attityden, och lösningen är kunskap. Därför behövs utbildningssatsningar. Jag vet att det går att förändra människors attityder med hjälp av utbildning. I Kommunal i Stockholms län genomförde vi en utbildning som vi kallade för homokompetens. Där fick vi se människor utvecklas, se sina egna fördomar och göra något åt dem. Vi fick också insikten om hur viktigt allas lika värde är.

Därför tycker jag att det är så viktigt att vi här fattar beslut som gör det möjligt för fler människor att utveckla sig själva, se sina fördomar och just göra något åt dem. Ge skolungdomarna, medborgarna och arbetstagarerna möjligheten att gå den här typen av utbildningar!

Jag yrkar bifall till mitt förslag.

Bo Andersson, Stockholm: Jag tänker försöka fatta mig kort. Jag har i princip två redaktionella tillägg och ett tillägg som gäller vem som har ansvar för allt det här.

Det första redaktionella tillägget vill jag ha in på sidan 16, rad 40. Vi vill att meningen ska lyda på följande sätt: "För oss socialdemokrater är kampen för människors lika värde och lika rätt och för jämställdhet och jämlikhet själva drivkraften."

Det andra tillägget vill jag ha in på sidan 17, rad 5. Efter "fördomar" vill vi lägga till "diskriminering", alltså: "fördomar, diskriminering och intolerans skapar kränkande situationer".

På sidan 17, rad 36 är det mer fråga om vem som har ansvar för att genomföra det här. Där vill vi lägga till en mening som lyder så här: "I detta arbete ska alla parter ta sin del av ansvaret."

I den här frågan har jag, precis som många andra här, jobbat fackligt i många, många år. Man får ibland citera *Karl Marx*, speciellt i den här frågan, tycker jag. Han har sagt: "Varje handling är värd tusenfalt mer än varje program."

Tjänstgörande ordförande: Det finns förresten ett annat gammalt bra Marxcitat som man kan använda, och det är: "Varför ska vi bry oss om nästa generation? Den har ju inte gjort något för oss." Det är bara det att det var inte *Kalle* utan *Groucho*. Man kan ibland få gamla leninister att riva sig huvudet när de ska leta efter det citatet!

Mona Sablin, partistyreliens föredragande: Partivänner! Jag ska ta det här så kort jag kan, även om det finns så oerhört mycket som jag skulle vilja säga med anledning av inläggen som har gjorts.

Några påpekanden som har gjorts från talarstolen tycker jag förtjänar att upprepas.

Ibrahim Baylan har väldigt rätt i att det är som om integrationsfrågorna bara var invandrarfrågor, som om bara den som har sina rötter någon annanstans än i Sverige skulle bry sig om att olikheter måste berika, som om bara den som själv är svart i hyn skulle ha ett intresse av att diskrimineringen upphör, som om bara den som själv är homosexuell vore den enda som skulle bry sig om att alla människor har rätt att älska. Självfallet är allt detta samhällsfrågor och rättvisefrågor.

SSU har bland många andra visat hur oerhört vanlig diskrimineringen är bland ungdomarna i skolorna och också visat hur fruktansvärt utanförskapet känns också, och kanske framför allt, för den som är ung och växer upp.

Flora Villalobos Castillo har väldigt rätt i att integration är en dubbel process. Det är inte bara så att den som är annorlunda ska integrera sig med oss andra. Det är inte det som är integration. Den politiken har vi lämnat för länge, länge sedan. Integration är ju minst en dubbel process med att lära sig, också vi som har bott här länge, och att förändra oss. Det är en dubbel process.

Jag vill kort gå igenom de yrkande som gjorts och säga vad jag tycker om dem.

Bo Andersson från Stockholm har ett antal förslag, och jag vill yrka bifall till dem alla tre. Tillägget på sidan 16, rad 40, om att för människors lika värde och lika rätt är mycket bra, mycket bättre uttryckt. Tillägget på sidan 17, rad 36, att när det gäller lagstiftningen förtydliga att i detta arbete har alla parter sin del av ansvaret, är bra. Jag vill också yrka bifall till tillägget på sidan 17, rad 5 av ordet diskriminering.

Annika Eriksson från Stockholms län, när jag såg ditt yrkande skriftligt tänkte jag: Det där är så detaljerat så det avslår vi. Men när jag sedan lyssnade på ditt inlägg strök jag avslaget och ändrade det till bifall. Nu förstår jag verkligen vad du avser. Det är också en del som fattas i riktlinjerna, nämligen insikten om att lagstiftningen verkligen handlar om attityder och att det krävs så mycket opinionsinsatser. Jag yrkar alltså bifall till *Annika Erikssons* förslag.

Sedan har vi *Helene Hellmark Knutsson* som vill ha ett antal ändringar på sidan 17, som alla också, tycker jag, på ett positivt sätt berikar och förändrar skrivningarna om mångfalden, om att respektera och bejaka olikhet. Tillägget på rad 12 om att det är både social bakgrund och religiös uppfattning som också är grund för diskriminering är bra. Det är också en väldigt bra mening om att rätten att själv få välja sin identitet, för den är väldigt central. Det kan ingen annan göra än var och en. Om en per-

son har en mamma som är född i Sverige och en pappa som är född i Chile, är det en chilensare, är det en svensk eller är det en svensk-chilensare? Det är helt och hållet upp till individen att avgöra sin egen identitet. Jag yrkar alltså bifall till ändringsförslagen från *Helene Hellmark Knutsson*.

Anna Berger Kettner har ett väldigt långt och väldigt nytt förslag. Det är nytt för mig och nytt i själva riktlinjerna. Efter det att jag yrkat bifall till *Helene Hellmark Knutssons* förslag pratar vi också om religiös uppfattning när det handlar om diskriminering. När det gäller hela det här långa förslaget har jag, även om jag har stor respekt för vad *Anna Berger Kettner* är ute efter, svårt att yrka bifall till det rakt upp och ned. Det är en mängd olika värderingar som redan finns i riktlinjerna som *Anna Berger Kettner* nu vill förtydliga. Men jag klarar inte nu att göra annat än att yrka avslag på att rakt av föra in *Anna Berger Kettners* förslag.

Mikael Damberg vill ha med just att elever i grund- och gymnasieskolan ska omfattas av ett förstärkt lagskydd. Det yrkar jag bifall till.

Christer Erlandsson, Stockholms län, vill på sidan 17, rad 23 ha ett tillägg om att vi ska möjliggöra positiv särbehandling vid nyrekrytering. Jag vill yrka bifall till det. Men jag vill också förklara vad det betyder. Den möjligheten finns i dag när det gäller kön. Om man till exempel vill rekrytera en man till en förskola därför att det bara finns kvinnor där, då får man positivt särbehandla ansökande som är killar. Vill man rekrytera tjejer till en bilverkstad därför att det bara är killar som jobbar där så får man göra det. Men det är inte möjligt att pröva det i dag när det handlar om annat än kön, till exempel etnisk bakgrund, handikapp eller funktionshinder. Den frågan har jag försökt väcka i debatten och tycker att vi ska bifalla förslaget. Vi ska försöka hitta möjligheter att göra positiv särbehandling till en möjlighet när man rekryterar.

Därmed skulle jag tycka att det som *Ibrahim Baylan* i sin tur har föreslagit och som delvis berör detta är tillgodosett. Det andra som han är ute efter handlar om intagningarna till utbildningarna. Jag tycker att du ska ta upp det när riktlinjerna som berör högskolan behandlas i morgon. Jag yrkar avslag på det här, men hoppas att du i stället tar upp det i en diskussion med *Thomas Östros* i morgon.

Eva-Lena Jansson föreslår en ny text när det gäller det fantastiska steg som vi har tagit, att vi ser oss själva som ett feministiskt parti. Hennes text är bättre tydligare på vad över- respektive underordning handlar om. Jag yrkar bifall till förslaget.

Allra sist *Flora Villalobos Castillo*, Stockholms län, som vill tydliggöra att vi ska verka för att antidiskrimineringsklausuler införs och används i kommuner och landsting. Jag yrkar självfallet bifall också till det förslaget.

Nu hoppas jag att jag har gått igenom alla förslag.

Förslag

Följande förslag förelåg:

Partistyrelsens utlåtande över motionerna 637:1-2, 638, 639, 640, 641, 642:1-2, 643, 644, 645, 646:1-10, 647:6-7, 648 och 649:5-6

att bifalla motionerna 643, 642:2, 646:3 och 6-7 och 648,

att avslå motion 642:1 och 644,

att anse motion 637:1-2, 638, 639, 640, 641, 645, 646:1-2, 4-5 och 8-10, 647:6-7 och 649:5-6 besvarade med hänvisning till partistyrelsens utlåtande.

Partistyrelsens förslag till politiska riktlinjer, sidan 16-18, avsnittet Värna människovärdet – låt olikheterna berika, inklusive förslag till ändringar med anledning av temagruppen:

Tillägg, sidan 17, rad 27, efter ”samhället”: ”där mannen fortfarande är norm. Den struktur som ...”.

Strykning, sidan 17, rad 28-29: ”Mannen ... befolkningen”.

Strykning, sidan 17, rad 31: ta bort ”lika” samt ”Jämställdhetsmärkning bör införas”.

Under debatten framfördes följande förslag:

Eva-Lena Jansson, Örebro län: Ändring på sidan 17, rad 26: ”Vi vill synliggöra och bekämpa maktstrukturer som underordnar kvinnor, och som bevarar ojämlika relationer och villkor i hela samhället. Representationen av kvinnor och män ska vara jämn. Lika lön för lika och likvärdigt arbete ska gälla. Kvinnor och män ska ha samma rättighet och möjlighet att förena arbetsliv med ett aktivt föräldraskap.”

Strykning på sidan 17, rad 28: ”Mannen är ännu norm, men kvinnorna utgör en majoritet av befolkningen.”

Strykning på sidan 17, rad 31: ”Jämställdhetsmärkning bör införas.”

Flora Villalobos Castillo, Stockholms län: Tillägg på sidan 18, rad 19: ”att en antidiskrimineringsklausul i all offentlig upphandling införs i kommuner och landsting.”

Bifall till *Christer Erlandssons* förslag.

Agneta Lindström Berg, Västerbotten: Bifall till partistyrelsens utlåtande över motion 645.

Tor Israelsson, Västerbotten: Bifall till partistyrelsens utlåtande över motion 645.

Christer Erlandsson, Stockholms län: Tillägg på sidan 17, rad 23: ”Vi ska aktivt medverka till att mångfaldsplaner tas fram på arbetsplatser, samt att positiv särbehandling tillämpas vid nyrekrytering av personal.”

Ibrahim Baylan, Västerbotten: Tillägg på sidan 18, rad 17 efter "befolkningen":

"I syfte att uppnå och påskynda denna utveckling vill vi därför göra det möjligt att positivt särbehandla människor med invandrarbakgrund vid antagningen till lärar-, polis- och juristutbildningar."

Mikael Damberg, SSU: Tillägg på sidan 17, rad 40: "Även elever i grund- och gymnasieskolan ska omfattas av ett förstärkt lagskydd."

Anna Berger Kettner, Broderskap: Tillägg på sidan 18, rad 21, nytt stycke: "Slå vakt om den religiösa mångfalden. I Sverige ska alla människor ha frihet till – och frihet från – religion. Det finns lika många sätt att utöva sin tro som det finns individer. Det innebär inte att religionen är en privatsak. Tro och värderingar påverkar hur vi lever tillsammans. De olika trossamfund ur flera religioner som nu verkar i vårt samhälle, bidrar till människors identitet och kan berika samhällslivet. Socialdemokraterna tog initiativ till en ny relation mellan staten och Svenska kyrkan. Vi är aktiva i ledningen av Svenska kyrkan på alla nivåer för en öppen, demokratisk folkets kyrka. Vårt parti vill tillsammans med olika trossamfund arbeta för att motverka utanförskap, stärka demokratisk utveckling och samhällets värdegrunder – mångfalden berikar!"

Helene Hellmark Knutsson, Stockholms län: Tillägg sidan 17, rad 4: "Mångfald är att respektera och bejaka olikheter."

Tillägg sidan 17, rad 12 efter "etnisk": "eller social bakgrund och religiös uppfattning." Tillägg sidan 17, rad 15 efter "funktionshinder": "Rätten att själv välja sin identitet är central liksom arbetet med att bryta normer som diskriminerar."

Annika Eriksson, Stockholms län: Tillägg sidan 17, rad 43: "Eftersom diskrimineringslagstiftning handlar om attityder måste utbildnings- och opinionsbildningssatsningar genomföras i skola, samhälle och arbetsliv."

Bo Andersson, Stockholm: Tillägg sidan 16, rad 40, efter "kampen": "för människors lika värde och lika rätt och ...".

Tillägg sidan 17, rad 36: "I detta arbete ska alla parter ta sin del av ansvaret."

Tillägg sidan 17, rad 5 efter "fördomar": "diskriminering".

Mona Sablin, partistyrelsens föredragande: Bifall till *Bo Anderssons* tilläggsyrkande sidan 16, rad 40. Bifall till *Bo Anderssons* tilläggsyrkande sidan 17, rad 36. Bifall till *Bo Anderssons* tilläggsyrkande sidan 17, rad 5. Bifall till *Annika Erikssons* tilläggsyrkande sidan 17, rad 43. Bifall till *Helene Hellmark Knutssons* tilläggsyrkande sidan 17, rad 12.

Avslag på *Anna Berger Kettners* tilläggsyrkande på sidan 18, rad 21.

Bifall till *Mikael Dambergs* tilläggsyrkande sidan 17, rad 40. Bifall till *Christer Erlandssons* tilläggsyrkande sidan 17, rad 23. Avslag på *Ibrahim Baylans* tilläggsyrkande sidan 17, rad 23. Bifall till *Eva-Lena Janssons* ändringsyrkande på sidan 17, rad 26. *Eva-Lena Janssons* strykningssyrkanden är tillgodosedda i ändringsförslagen efter temagruppen.

Bifall till *Flora Villalobos Castillos* tilläggsyrkande på sidan 18, rad 19. (*Ibrahim Baylan* återtog sitt tilläggsyrkande.)

Beslut

Kongressen beslöt:

Motionerna

att bifalla partistyrelsens utlåtanden över motionerna i avsnitt 13.3.

Riktlinjerna

att bifalla *Bo Anderssons* tilläggsförslag på sidan 16 rad 40,

att bifalla *Helene Hellmark Knutssons* tilläggsförslag på sidan 17, rad 4,

att bifalla *Bo Anderssons* tilläggsförslag på sidan 17, rad 5,

att bifalla *Helene Hellmark Knutssons* tilläggsförslag på sidan 17, rad 12,

att bifalla *Helene Hellmark Knutssons* tilläggsförslag på sidan 17, rad 15,

att bifalla *Christer Erlandssons* tilläggsförslag på sidan 17, rad 23,

att bifalla *Eva-Lena Janssons* ändringsförslag på sidan 17, rad 26,

att bifalla *Bo Anderssons* tilläggsförslag på sidan 17 rad 36,

att bifalla *Mikael Dambergs* tilläggsförslag på sidan 17, rad 40,

att bifalla *Annika Erikssons* tilläggsförslag på sidan 17, rad 43,

att bifalla *Flora Villalobos Castillos* tilläggsförslag sidan 18, rad 19,

att avslå *Anna Berger Kettners* tilläggsförslag sidan 18, rad 21

att i övrigt bifalla partistyrelsens förslag och fastställa de politiska riktlinjer sidorna 16-18, avsnittet Värna människovärdet – låt olikheterna berika, inklusive förslag till ändringar från temagruppen.

Behandlingen av dagordningens punkter 10.3.4 och 13.3 var därmed avslutad.

Sekreterare: *Heli Kärkkäinen* och *Ann-Sofie Hermansson*

Dagordningens punkt 10.3.5

Trygghet i vardagen

(Politiska riktlinjer, sidorna 18-19)

Dagordningens punkt 13.4

Utlåtanden över motioner som rör området

Trygghet i vardagen

(häftena M5, sidorna 120-150 och U5, sidorna 35-53)

Föredragande: *Thomas Bodström* och *Ingvar Johnsson*

Inledning av *Thomas Bodström*

Thomas Bodström, partistyrerelsens föredragande: Partikamrater! Jag skulle först vilja säga att det är oerhört roligt att vara här. Det här är min första partikongress. Jag tycker också att det är roligt att det är så många som har engagerat sig i våra frågor, för jag har aldrig förstätt det som sades tidigare, att det här inte skulle vara vår fråga. Kriminalpolitik är trygghet och rättvisa, och det är väl precis det som också är socialdemokraternas honnörssord.

Vi har haft flera och mycket bra diskussioner under dagen och kvällen. Jag håller det här inledningsanförandet för att visa på de saker som har kunnat tillgodoses. Jag ber er vad gäller riktlinjerna att anteckna enligt följande:

På sidan 18, rad 24 ska "eller i det egna kvarteret" strykas och ersättas med "i det egna hemmet eller på arbetsplatsen".

På sidan 18, rad 33, slutet av meningen, från "och barn" strykas och ersättas av: "samt där barn och ungdomar har en trygg uppväxt med meningsfull och utvecklande fritid". På sidan 18, rad 35 föreslår vi följande tillägg i första stycket: "Brott ska bekämpas liksom brottens orsaker."

På sidan 18, rad 39 efter "andras bekostnad" föreslår vi följande text: "Vissa branscher som hotell-, restaurang- och byggnäringen är särskilt utsatta. Samhällets insatser för att motverka ekonomisk brottslighet ska stärkas. Samverkan mellan myndigheter och med polisen ska utvecklas. Arbetet mot ekonomisk brottslighet måste även inkludera arbetsgivare och de fackliga organisationerna."

På sidan 18, raderna 42 -43 ska efter "genom en" läggas till "human och rättssäker".

På rad sidan 18, rad 43 efter "vanligt liv" föreslår vi följande tillägg: "Kampen mot narkotikamissbruk har här en nyckelroll."

På sidan 19, rad 3 yrkar vi på ett tillägg efter "medlingsverksamhet" så att det står: "Och därigenom får brottslingen känna av den skada som han åstadkommit."

På sidan 19, rad 4 yrkar vi på att följande mening stryks: "Det lokala arbetet med att förebygga brott är centralt."

På sidan 19, rad 5 föreslår vi ett nytt stycke enligt följande: "Brott ska förebyggas. Det lokala arbetet med att förebygga brott är centralt. En framgångsrik brottsbekämpning förutsätter att kriminaliteten förebyggs. Hela samhället måste engagera sig i den gemensamma kampen mot brottsligheten, som exempelvis kommunernas olika verksamheter, föreningslivet, företag och enskilda. Brottsligheten ska förebyggas både genom nationella insatser och lokala åtgärder. Lokala brottsförebyggande råd ska stödjas och bör finnas i hela landet."

På sidan 19, rad 5 efter "medborgarna" yrkas på följande tillägg: "Polisväsendet ska förebygga och bekämpa brott."

På sidan 19, rad 6 efter "åren" ska läggas till "så att fler poliser kan utbildas och anställas. Lokala insatser krävs så att nya poliser rekryteras från och för hela landet."

På sidan 19, rad 8 ska "förmå att" strykas.

På sidan 19, rad 9 efter "hela landet" ska läggas till "på dygnets alla timmar".

På sidan 19, rad 14 efter "ska utvecklas" ska läggas till "Barn som utsätts för grov misshandel ska kunna anmäla brotten som vuxna, och preskriptionsreglerna ska därför ses över."

Detta är de yrkanden som vi har efter de förhandlingar som vi har haft.

Debatt

Peter Egardt, Dalarna: Ordförande! Partivänner! Det är roligt att höra att det temagrupsarbete som många av oss har lovordat har gett ett mycket bra resultat även i den här gruppen. Jag vill ändå göra ett yrkande. Med stöd från skogslansgruppen vill jag yrka bifall till motionerna 647 och 649, första attsatserna. Motionärerna pekar på det alltmer ökande grova våld som vi har i Sverige i dag. Vi hör nästan dagligen – nu tog jag kanske i, men i alla fall alltför ofta – om fruktansvärda händelser, senast i Sundsvall och det som hände på gymnasiet där. Den här listan kan göras alldeles för lång.

Vet vi egentligen vad som sker i Sverige i dag? Vad är det som håller på att hända? Vart är vi på väg? Hur ser det ut om tio år? Jag tycker mig se en utveckling liknande den i USA i dag, där cirka 30 000 personer per år dödas av den här typen av våld. Överfört till Sverige skulle det innebära cirka 1 000 personer per år. Det är fruktansvärda siffror. Dit vill inte jag.

Motionärerna vill att en kriskommission tillsätts som jobbar med den här typen av frågor. Den tror jag kan bidra till ökad kunskap om bakomliggande orsaker och peka på alternativa handlingsvägar framåt.

Jag yrkar bifall till motionerna 647:1 och 649:1.

Christer Engelhardt, Gotland: Ordförande! Partikamrater! I riktlinjerna, sidan 19 skriver partistyrelsen att polisen ska ges kraftiga resurstillskott de närmaste åren. Detta kommer att få till konsekvens att det ställer ytterligare krav på en kraftfull kriminalvård. Jag anser att kriminalvården ska ges resurstillskott i likhet med polisen. Därför yrkar jag på ett tillägg på sidan 18, rad 43: "För detta ska kriminalvården ges ökade resurser." Polisen och kriminalvården är beroende av varandra. Därför är det konsekvent att skriva in mitt yrkande.

Jag vill också passa på att yrka bifall till motion 650:2, också det i konsekvens med mitt yrkande.

Malmö arbetarekommun har i motion 653 yrkat på ett nytt kriminalpolitiskt program. Jag tycker att det är tid att göra det med den motivering som man nämner i motionen, bland annat att det har hänt mycket på de sex åren sedan det senaste kriminalpolitiska programmet antogs. Partistyrelsen vill dock inte följa motionen, utan vill överlämna frågan till partistyrelsen för sin verksamhetsplanering och där göra prioriteringar och finna former för partiets fortsatta kriminalpolitiska arbete.

Partistyrelsen är inte konsekvent när man samtidigt talar om ett tryggare samhälle och oroar sig över den ökade kriminaliteten med brott och droger. Framför allt gäller det våra ungdomar. Då behöver vi ett aktuellt program med en aktuell politik för hur vi ska möta dessa problem i framtiden. Eftersom programmet i dag är sex år gammalt kommer det att vara tio år gammalt när nästa kongress i så fall ska besluta om ett sådant.

Det är väl bra att jobba med ett nytt kriminalpolitiskt program som kan antas på nästa kongress.

Jag yrkar därmed bifall till motion 653.

Roland Johansson, Kronoberg: Jag kan börja med att glädja er med att jag tar tillbaka mina yrkanden eftersom de någotsånär tillgodosetts i den nya texten, så blir det lite lättare med behandlingen sedan.

Justitieministern var inne på att det här definitivt är frågor också för vårt parti. Lite insinuant frågade man i en artikel i Svenska Dagbladet i början på veckan varför de här frågorna placerats sist på kvällen. Nu visar det sig att det blir mitt i natten. Men jag drar slutsatsen, med kännedom om både förutvarande och nuvarande justitieminister, att det inte är någon konspiration bakom detta utan ett rent slumpförhållande.

Vi har de senaste kongresserna tagit upp frågor om brottsligheten, och det är definitivt frågor som berör och intresserar vårt folk, våra väljare. Det har skett mycket under *Laila Freivalds* tid som justitieminister, och jag förutsätter att den utvecklingen fortsätter med vår nuvarande justitieminister med satsningar på polis- och rättsväsende och förebyggande åtgärder.

När det gäller satsningen på polisväsendet får jag som kronobergare särskilt tacka för den tredje polishögskolan, i Växjö, som vi hoppas möj-

ligen kan spilla över också till Älmhult. Man kan väl åtminstone ha träning i Älmhult. Annars har vi ju tyvärr förlorat i stort sett alla poliser. Problemet är att närpolisorganisationen har fungerat så att alla poliser finns i Växjö och inga ute i byar som Älmhult eller Markaryd. Men vi räknar med en lösning på detta.

Sedan vill jag påtala att även om vi förebygger kommer vi alltid att ha brottslingar, åtminstone tills vi får genomföra genmanipulationer även på detta område. Även i den tidigare generationen hade ju *Abel* en brodermördare, *Kain*, och de båda bröderna levde i stort sett i samma miljö, även om de hade lite olika sysselsättning.

Vi måste alltså räkna med att vi kommer att ha brottslingar som måste avskiljas från samhället även i framtiden.

Göran Hårde, Uppsala län: Ordförande! Partikamrater! Trygghet mot brott – som socialdemokrat tycker jag att det känns rätt att satsa på närpolisen i hela landet. Vi vill ju garantera och upprätthålla trygghet och rättssäkerhet. Ledstjärnan i vår kriminalpolitik är brottsförebyggande verksamhet.

Årets budget innebar den största satsning som någonsin gjorts på den svenska polisen. Vi anslag 575 miljoner kronor extra i budgetpropositionen för 2001. Resurserna utökades med ytterligare 600 miljoner kronor i vårpropositionen för det här året. Ytterligare 605 miljoner kronor tillfördes i höstpropositionen för 2002. Vidare är avsikten att avsätta ytterligare 70 kronor miljoner från och med år 2003.

Således har vi socialdemokrater höjt polisens anslag med 1 850 000 000 kronor fram till och med 2004. Vi räknar med att utbilda 900 nya poliser per år från och med 2004. Med denna ekonomi kan satsningar på närpolisreformen verkligen ske, och det understryker partistyrelsens utlåtande om att de ursprungliga avsikterna med närpolisreformen fortfarande gäller.

Av denna sammanfattning följer att vi naturligtvis måste bifalla motion 659, andra attsatsen. Jag tror att partistyrelsen har bett mig att gå upp och redogöra för de här uppgifterna, eftersom man bara har ansett motionen besvarad. Tycker ni inte att min argumentation är tillräcklig för att den här motionen ska bifallas?

Tommy Nyström, Norrbotten: Ordförande! Partivänner! Under rubriken Fler poliser närmare medborgarna har skogslänsdelegationen några yrkanden. Men innan jag går in på dessa vill jag peka på hur viktig polisfrågan är. *Thomas* var inne på det, fast han var lite försiktig.

Vi socialdemokrater får inte se denna fråga som en moderat fråga utan som en trygghetsfråga för medborgarna. Polisfrågan kommer med all säkerhet att bli en viktig fråga i valet, eftersom medborgarna i samhället inte känner sig trygga i dag.

Jag går nu in på yrkandena.

I riktlinjerna på sidan 19, rad 7 efter "kriminaliteten" vill vi från skogs-länen lägga till följande: "Polisinsatser ska dygnet runt kunna göras i alla landets kommuner."

Tillägg på sidan 19, rad 31 efter "polis": "tull och övriga myndigheter".

Jag yrkar bifall till motionerna 654:1-2, 655:2, 661:4, 659:1-2, 647:1 och 649:1.

Avslutningsvis har partistyrelsen i utlåtande U5, sidan 36, ungefär i mitten på sidan, skrivit bland annat följande som jag tycker är mycket viktigt att notera: "en anpassning av polisens arbetstider till brottslighetens fördelning i tid." – alltså ett problemorienterat arbetssätt. Mycket bra.

Conny Fogelström, Stockholms län: Ordförande, partikamrater! Jag håller med *Thomas Bodström* om att frågorna om trygghet mot brott i vardagen är våra frågor. Det räcker inte att ropa på fler poliser, som *Kristina Axén Olin* i Stockholm och *Gun Hellsvik*. Vi behöver jobba förebyggande också.

Klockan är mycket, vi har dragit över och jag tänker inte krängla till tillvaron mer än så. Med tanke på den förändring och komplettering på sidan 18, rad 33 som *Thomas* har föreslagit, drar jag tillbaka mitt förslag.

Ordförande *Ulla Lindqvist*

Bo Olovson, Norrbotten: Kamrater! Hörs jag längst bak? Syns jag längst bak? Jag vill att ni tar er en ordentlig titt på min kropp, som jag just kommer att visa upp. Ni ska också tänka på vad den kroppen är. Är det någon som kan svara på vad den kroppen är?

Om ni slår upp sidan 19 i riktlinjerna och läser på rad 24 ser ni att den här kroppen är en handelsvara. Den finns inte uppräknad bland de kroppar som inte är handelsvaror. Med omvänd bevisföring kan man säga att min kropp är en handelsvara. Jag kommer dock inte att påbörja någon aktion här...

Om vi ska vara lite allvarliga finns det naturligtvis en anledning till att det har blivit så. Det kan vara så att den här kroppen inte omfattas av alla de perspektiv som återfinns på sidan. Men vi kan flytta fokus och ta på humanistiska glasögon. Då kan vi säkert se att det finns en hel del sexslavhandel med manskroppar också. Det leder mig osökt fram till slutsatsen att ett yrkande borde läggas fram, exempelvis av mig.

Det borde stå så här på rad 24: "Sexslavhandeln måste stoppas – människan är ingen handelsvara."

Leif Bergman, Värmland: Ordförande, partikamrater! Jag börjar med att yrka bifall till de två identiska motionsyrkandena 654:1-2 och 659:1-2. Låt mig motivera mina yrkanden.

Tidigare har det alltid varit moderaterna som har diskuterat polisfrågorna. Kopplingen mellan polisiära frågor och trygghetsfrågor är mycket tydlig. Därför är det i allra högsta grad en socialdemokratisk fråga. Därför är regeringens offensiva satsning på polisverksamheten mycket positiv.

Låt oss visa att trygghetsfrågorna är våra frågor. Runt om i landets kommuner pågår ett omfattande arbete för byggande av nätverk, i avsikt att ta fram trygghetsplaner och lokala brottsförebyggande råd. Det är då självklart att den viktigaste samarbetspartnern är polisen, helst närpolisen.

Närpolisreformen var och är en lyckosam reform, som har bidragit till ökad trygghet och är därmed också en demokratifråga. Tyvärr hotas närpolisorganisationen, som ekonomin och personalsituationen ser ut vid en del av polismyndigheterna. Vi måste därför få fler nya poliser samt stärka ekonomin för polisverksamheten, inte minst med tanke på åldersstrukturen inom kåren.

Alltför ofta kan vi läsa i pressen om att larm eller brott avskrivits på grund av resursbrist hos polisen. Detta är naturligtvis helt oacceptabelt. Olika anledningar kan finnas. Men det finns exempel på att polisstationer haft sommarstängt eller begränsat öppethållande på grund av personalbrist.

Så länge vi inte har lagstadgad semester för brottslingar under sommaren måste också poliser finnas tillgängliga. Kriminella, möjligen också kongressdeltagare, jobbar inte 7-Eleven utan det finns dygnet-runt-jour.

Om partistyrelsen vill yrka bifall till motionen ska jag hjälpa till att ta bort betongstämpeln. Då går vi från betong till batong.

Christer Forsell, Västerbotten: Ordförande, partivänner! Den redogörelse som *Thomas Bodström* lämnade förtydligade på ett mycket bra sätt en del i riktlinjerna som jag hade funderingar över. Jag är beredd att ställa upp på den skrivning han har föreslagit. Jag vill ändå säga ett par saker.

Vi vet att polisens roll i samhället är viktig för medborgarnas trygghet, även för den rättvisa vi kräver för alla människor. Tyvärr har polisens tillgänglighet kraftigt reducerats under senare tid vilket gjort att många inte känner den tryggheten. I motionerna 654 och 655 beskrivs den situation som råder när det gäller brottsutvecklingen och minskning av poliskåren.

Närpolisreformen som introducerades 1994 har tyvärr inte lett till den utveckling som man önskar. Jag tror att poliser ute i olika bostadsområden har en mycket preventiv inverkan på brottsligheten, framför allt när det gäller att förhindra att unga människor hamnar i kriminalitet och brottslighet.

Partistyrelsens utlåtande är mycket positivt och det skulle också kunna leda till att man biföll motionerna 654:1-2 och 655:2.

Peter Hultqvist, Dalarna: Partivänner! Med de nya skrivningar som har tillförts i riktlinjerna vill jag yrka bifall till föreliggande förslag. Jag vill ändå beröra en punkt därför att den är så oerhört viktig.

Vi behöver ett starkt förebyggande arbete. Vi behöver också fler polis-tjänster. Det krävs för att klara de pensionsavgångar som kommer att ske inom kåren under åren som kommer. Det krävs också för att kunna angripa grovt kriminella nätverk, smuggling av droger, beskyddarverk-samhet och den allt mer internationaliserade brottsligheten. För att klara närpolisreformen men också för tryggheten i vardagen krävs att det ska finnas poliser att tillgå när det händer någonting och allmänheten inte ska känna sig lämnad i sticket. Det krävs också för att genomföra någor-lunda snabba utredningsförfaranden.

Därför är det tillfredsställande att man har stärkt yttrandet med en markering om att fler poliser kan utbildas och anställas. Det är centralt. Det handlar om tryggheten i det dagliga livet. Bifall till förslaget!

Anna Eriksson, Örebro län: Partikamrater! Närpolisen behövs. Den behövs för att polisen ska finnas i närheten av medborgarna. Den behövs för allmänhetens förtroende. Den behövs för det brottsförebyggande arbetet.

För att man ska kunna arbeta enligt intentionerna i närpolisreformen krävs att det finns tillräckligt många poliser i hela landet. Att det avsätts tillräckligt med pengar till det samt att det utbildas fler poliser är därför en förutsättning. I det nya förslaget till riktlinjer beskrivs mycket tydligt att så ska ske. Jag yrkar därför bifall till motion 657. Den innebär att till-räckliga medel anslås till polisen så att närpolisreformen kan förverkligas enligt intentionerna om det trygga samhället och att närpolisreformen ges en central plats i kriminalpolitiken. Jag hoppas också att vår kommun på detta sätt får ett nytt närpolisområde. Det nuvarande är nedlagt på grund av för få poliser.

Jag yrkar även bifall till det nya förslaget till riktlinjer.

Anna-Lena Mellquist, Norra Älvsborg: Partivänner! Som tidigare medlem i Folkaktionen mot pornografi och med respekt för det arbete som SSU i Lerum har lagt ned för att göra Lerums kommuns affärer porrfria yrkar jag bifall till motion 669. Man måste jobba på alla nivåer mot pornografin, vare sig det gäller S-kvinnor i Göteborgs kamp mot "table dance" på Andra Långgatan eller porrtidningarna i tobaksaffären.

Min solidaritet sträcker sig till de unga människor som hamnar i porr-träsket. Partistyrelsen säger att det för tryck- och yttrandefriheten också råder den inskränkningen att det är förbjudet att i bild skildra sexuellt våld eller tvång i syfte att sprida bilderna. Därigenom är de grävsta formerna av pornografi redan kriminaliserade. Genom de besök jag i mitt arbete gör i videobutiker med pornografisk film och genom att titta i

vissa så kallade herrtidningar kan jag konstatera att jag och partistyrelsen står långt ifrån varandra när det gäller synen på sexuellt våld och tvång, vad som är pornografi och vad som ska vara tillåtet. Det gäller också framför allt hur vi ska förhindra att unga människor hamnar i denna verksamhet, som omfattar mycket stora pengar.

Som feminist och socialist yrkar jag bifall till motion 669.

Birgitta Nilsson, Skåne: Ordförande, partivänner! *Thomas Bodström* tyckte att det var roligt att vara här. Jag tyckte att det var roligt att lyssna på *Thomas Bodström*. Jag blev också glad för de nya riktlinjer som tagits fram.

Det är skönt när man säger att det behövs fler poliser, för så är det. Vi behöver fler synliga poliser. Det framkom i de nya riktlinjerna. Jag har fått ett förtydligande till svar på mitt tilläggsförslag, att det arbetet redan har påbörjats. Jag vill därför dra tillbaka mina yrkanden.

Jag ställer mig bakom trygghet och rättvisa. Jag tror inte att vi är ett betongparti. Men jag vill inte heller att vi stämplas som ett batongparti. Jag drar tillbaka mitt yrkande.

Carina Brandt, Örebro län: Partivänner! Mitt speciella bevakningsområde under kongressen har varit barnen. Jag tänker fortsätta i den stilen.

Barndomen och ungdomen betonas starkt för en människas fortsatta utveckling. När man dessutom säger att de första åren är de viktigaste i en människas liv upplevs det ofta som utmanande och kontroversiellt. All forskning och erfarenhet visar dock på att barndomen och ungdomen verkligen har en så stor betydelse. Många gånger styrs dessutom vårt förhållningssätt av värderingar som mer baserar sig på tro än på kunskap. Till exempel säger vi att tiden läker alla sår, fast det egentligen inte alls förhåller sig på det sättet.

Att bli systematiskt misshandlad som barn sätter djupa psykiska spår. Barnet står ofta i ett starkt beroendeförhållande till förövaren, då han eller hon i de flesta fallen är en förälder eller en styvförälder. När denna typ av misshandel blir anmäld är det oftast sjukvårdspersonal eller personal i skola och barnomsorg som anmäler. Det är mycket sällan barnet.

Barn som utsätts för systematisk misshandel har ingen möjlighet att som vuxna göra en polisanmälan och få gärningsmannen fälld till ansvar, såvida det inte är ett sexualbrott de blivit utsatta för. Då börjar preskriptionstiden löpa först vid 15 års ålder. Sexualbrottsutredningen har dessutom föreslagit att preskriptionstiden för sexualbrott ska börja löpa först från det man fyller 18 år. Inte minst därför kan det vara rimligt att också preskriptionstiden för grov systematisk misshandel inte börjar löpa förrän man fyllt 15 år.

Jag litar på att partistyrelsen, precis som man säger i sitt utlåtande, noggrant överväger frågan och också väger in de synpunkter som finns i

motion 667. Jag yrkar bifall till partistyrelsens utlåtande över motion 667. Jag yrkar också bifall till det nya förslaget till riktlinjer, om det inte står "avses" utan "utreds".

Ewa Lindstrand, Västernorrland: Ordförande, partikamrater! Jag kommer att yrka på ett tillägg på sidan 18 efter rad 39. Det lyder så här: "Trygghet mot brott måste också gälla i arbetslivet. I dag utsätts många anställda för rån, hot och våld. För att minska risken för våld ska ensamarbetet begränsas."

I Sverige sker drygt 850 rån mot post och butik varje dygn – 850 rån varje dygn! Dessutom förekommer hot och våld inom många andra arbetsområden. Varje gång hotas en anställd, ofta till livet. Det är fullständigt oacceptabelt.

Fackliga krav om att stoppa ensamarbetet hjälper inte. När arbetsgivarna nu är så ovilliga finns ingen annan utväg än att via politiska beslut begränsa ensamarbetet.

Jag yrkar bifall till mitt tilläggsförslag.

Sören Björkman, Göteborg: Det mesta är sagt av kloka människor här. Jag var lite bekymrad ett tag över att det bara var män uppe i debatten. Sedan kom tjejerna. Det kändes förut som om det var en manlig fråga, efter att den övergått från moderaterna.

Något som inte är sagt, som bekymrar mig, är utvecklingen när det gäller privata vaktbolag. Det är viktigt att satsa på polisen, så att man stävjar den. I många bostadsområden lejer man nu vakter. Man har medborgargården och så vidare. Det är viktigt att polisen, med ett samhällligt ansvar, finns ute i stadsdelarna i stället för olika vakter, som inte heller har polisens befogenheter.

Jag yrkar att vi ska bifalla motion 658 från Göteborgs partidistrikt.

Jag vill också föreslå ett tillägg på rad 10, med anledning av att polisen under nedskärningsåren avskedade den administrativa personalen. I stället för att patrullera och göra polisarbete satt poliserna på kontor. Jag vet att partistyrelsen har nämnt att man inte kan gå in på detaljer. Det känns ändå viktigt att säga, som en vägledning, att poliser i första hand ska arbeta med polisarbetsuppgifter och inte administration.

Jag tar tillbaka mitt yrkande angående ordet "snarast" på rad 6.

Mi Bringsaas, Jämtland: Kamrater! Jag vill ha in följande tillägg i riktlinjerna på sidan 19, rad 6, efter redan gjorda tillägg: "För att säkerställa behovet av poliser i glesbygdsområden ska möjlighet skapas att använda arbetsmarknadspolitiska medel för att utbilda poliser till glesbygd."

Jag vill göra följande tillägg på rad 10: "Ersättning för polisuppdrag som i dag tillfaller staten ska till viss del tillfalla respektive polismyndighet."

Vi har världens bästa poliser i Sverige. De har egentligen bara ett fel: de blir minst ett år äldre för varje år.

I Norrland är 70 procent av yrkeskåren över 45 år. Det innebär att vi inom en period av 10–15 år behöver 3 000–4 000 nya poliser bara i de tre nordligaste länen. Vi vet också att unga nyutbildade poliser inte söker sig till häftiga orter som Backe och Dorotea utan först vill till Stockholm och åka blåljus.

För att vi ska kunna genomföra närpolisreformen i hela Sverige enligt riktlinjerna lämnade vi från Jämtlands polismyndighet för några år sedan in ett förslag som gick ut på att utbilda redan bofasta människor ute i glesbygderna till poliser. Är man redan rotad med familj och villa stannar man kvar i glesbygden och verkar som polis.

Våra poliser gör mycket mer än att jaga bovar. De övervakar till exempel partikongresser. Hur mycket tror ni att det har kostat Västmanlands polisdistrikt? Naturligtvis tas det ut ersättning för alla bevakningsuppdrag, eskorter av stora transporter och så vidare. Det är bara det att ersättningsarna går direkt till staten och inte till dem som utför arbetet. Det gör att de lokala polismyndigheterna kan dräneras mycket hårt. Därför är det helt naturligt att åtminstone en del av ersättningen för utfört arbete går till dem som gjort arbetet.

Jag vill också tacka för de nya riktlinjerna, som jag tycker är mycket bra.

Eva Sjöstedt, Skåne: Jag hade ett yrkande som var nästan identiskt med *Ewa Lindstrands* tilläggsyrkande. För att underlätta för presidiet i denna sena timme drar jag tillbaka mitt yrkande till förmån för *Ewa Lindstrands* yrkande. Jag avstår från argumentation.

Däremot vill jag yrka bifall till motion 653 från Malmö arbetarekommun angående nytt kriminalpolitiskt program.

Thomas Bodström, partistyrelsens föredragande: Ordförande! Jag vill först tacka för de värdefulla synpunkterna. Vi kan konstatera att vi är ett tåligt parti som klarar av att hålla debatterna i gång timme efter timme. Jag börjar känna mig riktigt pigg, så jag tänkte att vi skulle fortsätta ett tag till.

Jag ska kommentera de olika yrkandena och partistyrelsens yrkanden. Jag börjar med motionerna.

Peter Egardts yrkande om bifall till 647:1 och 649:1 gäller tillsättande av en kriskommission. Partistyrelsen yrkar avslag på bifallsyrkandet. Jag har förståelse för att man är orolig för att viss brottslighet har ökat, däribland våld. Men det är viktigt att vi kommer ihåg att den samlade brottsligheten faktiskt har minskat de senaste tio åren. Jag vill säga det för att få balans, utan att på något sätt förringa den oro som finns för de brott som ökar, däribland våldsbrotten.

BRÅ har nyligen utrett varför våldsbrottsligheten har ökat och kommit fram till två anledningar. Den ena är att mörkertalet har minskat, vilket i och för sig är glädjande. Därmed har anmälningarna ökat. Den andra anledningen är förändrade krogvanor. Det är alltså, enligt BRÅ, orsakerna till den ökade våldsbrottsligheten.

Jag anser att det är bättre med ökade resurser till myndigheterna. Om vi skulle tillsätta en kriskommission är det precis vad moderaterna skulle önska från kongressen. Därför yrkar partistyrelsen avslag på *Peter Egards* bifallsyrkande.

Christer Engelhardts yrkande angående motion 650:1 gäller mer resurser till kriminalvården. Jag håller med om det som har framförts. När nu polisen får mera resurser kommer också kriminalvården att behöva det. Kriminalvården får också mer resurser. Jag är medveten om att det finns en viss oro för framtiden. Jag förstår den. Det står särskilt uttryckt i propositionen att regeringen avser att återkomma med erforderliga medel. Jag anser alltså att motionen ska anses besvarad.

Nästa yrkande från *Christer Engelhardt* med flera gäller ett kriminalpolitiskt program, motion 653. Det finns vissa skäl för det. Men på vilket sätt och i vilken form det ska ske anser jag att partistyrelsen måste få planera och bedöma.

Det har framställts ett stort antal yrkanden om polisen. *Leif Bergman* med flera har yrkat bifall till motionerna 654:1 och 659:1. *Christer Forsell*, Västerbotten har yrkat bifall till motionerna 655:2 och 654:2, som innebär att tillräckliga medel anslås till närpolisen. *Leif Bergman* med flera yrkar att man ska verka för fler poliser snarast, minst 3 000. *Christer Forsell* menar att man såsom en valfråga 2002 ska lyfta fram polisen och tryggheten. *Anna Eriksson* yrkar att tillräckliga medel anslås så att närpolisreformen kan förverkligas och att närpolisen ges en central plats.

Partistyrelsen yrkar avslag på dessa bifallsyrkanden. Vi föreslår i stället att motionerna ska anses besvarade. Jag ska nu kort redogöra för det arbete som görs för att förstärka polisen. Innan jag gör det vill jag, för att nå en balans, säga att det är viktigt att vi på denna kongress understryker att det inte bara handlar om fler poliser. Vi behöver fler poliser. Men grunden för en bra kriminalpolitik kommer alltid att vara ett starkt välfärdssamhälle där vi minskar de sociala klyftorna. De satsningar på familjen som nu görs och satsningar på skolan är det allra viktigaste, det får vi aldrig glömma bort. Det ska vi skjuta fram när vi nu gör detta till en av våra viktigaste frågor i det kommande valet.

Låt mig nu gå över till de satsningar som görs på polisen. Det är riktigt att det har gjorts neddragningar. Vi vet att det har gjorts på samma sätt som inom skolan, vården och andra områden. Det har skapat problem för våra poliser. Det har skapat problem för våra medborgare runt om i landet. Men genom den ekonomiska politik som har förts har nu stunden kommit för att kunna satsa på polisen. Det har gjorts tidigare.

Det började redan före min tid, med den förra justitieministern *Laila Freivalds*. Sedan har jag glädjande nog fått vara med i den regering som har kunnat fortsätta den satsningen.

Siffrorna har redan nämnts. Det viktigaste med satsningen på polisen är att vi på kort tid har gått från en till tre polisutbildningar. Vi har en i Stockholm, en i Umeå och jag kommer inom två veckor att inviga den i Växjö. Det innebär att vi kommer att kunna utbilda bortåt 900 poliser per år. Hela landet får förstärkningar inom polisen. Det har redan vänt. Det kom ut flera hundra nya poliser i juni. Det kommer ut flera hundra poliser i december. Självklart kommer det att märkas i hela landet, även om det inte omedelbart syns på varje ort. Den satsning som nu görs med allt fler poliser kommer snart att märkas överallt. Det är viktigt att det görs överallt och inte bara i vissa delar av landet.

Parallellt med det pågår en utredning som går ut på att se till att polisen gör det som regeringen anser är viktigast, nämligen brottsbekämpning och att förebygga brott, inte de olika uppgifter som nu ligger på polisen. I den utredningen, som leds av *Ann-Marie Begler*, finns ett särskilt avsnitt där man ska se över problematiken i glesbygden. Utredningen pågår. Den är oerhört viktig. Den handlar om problem som finns även när de nya resurserna kommer. Det är viktigt att man använder all den kompetens som finns runt om i landet för att kunna komma med värdefulla bidrag, så att vi får en heltäckande polismakt i hela landet. Utredningen kommer att kunna presenteras i mitten av nästa år. Den kommer att ha stor betydelse för utvecklingen av polismyndigheterna i hela landet.

Det är mycket roligt att vi kan göra den satsningen. Det är viktigt att komma ihåg att det är en satsning framåt. Det är inte något som vi gör för ett eller två år. Vi kommer att kunna ha 17 000 utbildade poliser i vårt land år 2004. Så många har vi aldrig någonsin haft.

Anna-Lena Mellquist har ett motionsyrkande som gäller förbud mot saluförande av pornografi, motion 669. Jag tror att vi alla är överens om att det är skadligt i många former. Det är ingen tvekan om att pornografi påverkar jämställdheten. Viss pornografi är totalförbjuden: våldspornografi, barnpornografi och så vidare. Ett totalt förbud för all pornografi skulle innebära en ordentlig inskränkning av ett öppet och demokratiskt samhälle och inskränkningar i vår värdefulla tryckfrihet. Av de skälen yrkar jag avslag på förslaget att verka för ett totalförbud mot saluförande av pornografi.

Jag går nu över till de yrkanden som gäller de politiska riktlinjerna.

Ewa Lindstrand har yrkat på följande tillägg: ”Trygghet mot brott måste också gälla i arbetslivet.” Partistyrelsen yrkar avslag på det. Det är en fråga som vi har diskuterat många gånger under året. Jag har full förståelse för ensamarbetandes situation. Jag har diskuterat problemet med bland annat Svensk Handel. Partistyrelsen anser dock att det skulle bli

alltför detaljerat och att det handlar mer om precisering av förhållandena i arbetslivet.

Sören Björkmans tilläggsyrkande går ut på att polisen, med all sin utbildning, måste användas till polisiära uppgifter och ej administration. En viss administration måste vi trots allt ha. Men som jag sade går den utredning som leds av *Ann-Marie Begler* ut på att polisen ska ägna sig åt det polisen är utbildad till. Jag yrkar avslag på tilläggsförslaget.

Bo Olovson gav en ny, målande beskrivning av sexhandeln. Han yrkar på en ändring i texten till ”människan är ingen handelsvara”. Med den argumentation som framfördes finns det ingenting annat att göra för partistyrelsen än att bifalla förslaget.

Mi Bringsaas yrkar på två tillägg i riktlinjerna om poliser i glesbygdsområden och ersättning för polisuppdrag som i dag tillfaller staten. Det ingår också i den utredning som nämnts. Där ska man se över problematiken i glesbygden. Jag anser därför att yrkandet är tillgodosett.

Med det vill jag tacka. Jag har besvarat de olika yrkandena och ser fram mot en fortsatt diskussion framöver, dock inte på lördag kväll. Då ska vi prata om andra saker.

Eva Sjöstedt, Skåne: Jag blev inte riktigt klok på om *Thomas* yrkade bifall till motion 653. Du sade att du instämde i att det finns behov av ett nytt kriminalpolitiskt program. Sedan sade du att partistyrelsen måste få utforma det. Det är självklart. Men vi talar om behovet i motionen. Jag utgår från att du menade bifall till motionen.

Mi Bringsaas, Jämtland: Tack för svaret, *Thomas*. Jag hade två tilläggsförslag och jag uppfattade inte riktigt vad du tyckte om det andra, att vi vill ha ersättning för det jobb vi gör när vi bevakar partikongresser och så vidare.

Thomas Bodström, partistyrelsens föredragande: Jag ber om ursäkt om jag uttryckte mig oklart. Jag yrkar avslag på motion 653. Jag har full förståelse för den, men partistyrelsen anser inte i dag att man kan ta ställning till det. Partistyrelsen måste först analysera och bedöma frågan. Vi bör fortsätta att ha en levande diskussion kring detta.

Mi Bringsaas andra yrkande gällde att ersättning för polisuppdrag som i dag tillfaller staten till viss del ska tillfalla respektive polismyndighet, till exempel ersättning för bevakning av sådana här kongresser. Jag tycker att vi har en bra ordning när det gäller polisbevakning. Det är polisen som har huvudansvaret när det gäller ideella organisationer. När det gäller kommersiella ändamål ska polismyndigheten kunna ersättas. Jag yrkar avslag på förslaget.

Förslag

Följande förslag förelåg:

Partistyrelsens utlåtande över motionerna 437:1 och 4, 647:1-2 och 10, 649:1-2, 650:1-2, 651, 652:1-2, 653:1-2, 654:1-2, 655:1-3, 656:1-2, 657:1-2, 658, 659:1-2, 660, 661:1-4, 662:1-2, 663, 664:1-5, 665:1-2, 666, 667, 668, 669, 670:1-3, 671:1-2, 672, 673:1-3, 674, 675, 676 och 856:8

att bifalla motionerna 665:1-2 och 666,

att avslå motionerna 437:4, 647:1, 649:1, 650:1, 651, 653:1-2, 655:1 och 3, 660, 661:2 och 4, 662:1, 664:2, 668, 669, 672 och 674,

att anse motionerna 437:1, 647:2 och 10, 649:2, 650:2, 652:1-2, 654:1-2, 655:2, 656:1-2, 657:1-2, 658, 659:1-2, 661:1 och 3, 662:2, 663, 664:1 och 3-5, 667, 670:1-3, 671:1-2, 673:1-3 675, 676 och 856:8 besvarade med hänvisning till partistyrelsens utlåtande.

Partistyrelsens förslag till politiska riktlinjer, sidan 18-19, avsnittet Trygghet i vardagen, inklusive förslag till ändringar med anledning av temagruppen:

Ändring sidan 18, rad 24: ersätt ”eller i det egna kvarteret” med ”i det egna hemmet eller på arbetsplatsen”.

Ändring sidan 18, rad 33, slutet av meningen från ”och barn” ersätts av: ”samt där barn och ungdomar har en trygg uppväxt med meningsfull och utvecklande fritid”.

Tillägg sidan 18, rad 35 i första stycket: ”Brott ska bekämpas liksom brottens orsaker.”

Tillägg sidan 18, rad 39 efter ”andras bekostnad”: ”Vissa branscher som hotell-, restaurang- och byggnäringen är särskilt utsatta. Samhällets insatser för att motverka ekonomisk brottslighet ska stärkas. Samverkan mellan myndigheter och med polisen ska utvecklas. Arbetet mot ekonomisk brottslighet måste även inkludera arbetsgivare och de fackliga organisationerna.”

Tillägg sidan 18, rad 43, efter ”genom en”: ”human och rättssäker”.

Tillägg sidan 18, rad 43, efter ”vanligt liv”: ”Kampen mot narkotikamissbruk har här en nyckelroll.”

Tillägg sidan 19, rad 3, efter ”medlingsverksamhet”: ”Och därigenom får brottslingen känna av den skada som han åstadkommit.”

Strykning sidan 19, rad 4, av meningen: ”Det lokala arbetet med att förebygga brott är centralt.”

Tillägg sidan 19, rad 5, nytt stycke: ”Brott ska förebyggas. Det lokala arbetet med att förebygga brott är centralt. En framgångsrik brottsbekämpning förutsätter att kriminaliteten förebyggs. Hela samhället måste engagera sig i den gemensamma kampen mot brottsligheten, som exem-

pelvis kommunernas olika verksamheter, föreningslivet, företag och enskilda. Brottsligheten ska förebyggas både genom nationella insatser och lokala åtgärder. Lokala brottsförebyggande råd ska stödjas och bör finnas i hela landet.”

Tillägg sidan 19, rad 5, efter ”medborgarna”: ”Polisväsendet ska förebygga och bekämpa brott.”

Tillägg sidan 19, rad 6, efter ”ären: ”så att fler poliser kan utbildas och anställas. Lokala insatser krävs så att nya poliser rekryteras från och för hela landet.”

Strykning sidan 19, rad 8 av ”förmå att”..

Tillägg sidan 19, rad 9, efter ”hela landet”: ”på dygnets alla timmar”.

Tillägg sidan 19, rad 14, efter ”ska utvecklas”: ”Barn som utsätts för grov misshandel ska kunna anmäla brotten som vuxna, och prescriptionsreglerna ska därför ses över.”

Under debatten framfördes följande förslag:

Peter Egardt, Dalarna: Bifall till motionerna 647:1 och 649:1.

Christer Engelhardt, Gotland: Bifall till motionerna 650 och 653.

Tillägg sidan 18, rad 43, efter ”ett vanligt liv”: ”För detta ska kriminalvården ges ökade resurser.”

Göran Hårde, Uppsala län: Bifall till motion 659:2.

Tommy Nyström, Norrbotten: Tillägg sidan 19, rad 7 efter ordet ”kriminaliteten”: ”Polisinsatser ska dygnet runt kunna göras i alla landets kommuner.”

Tillägg sidan 19, rad 31 efter ordet ”polis”: ”tull och övriga myndigheter.”

Bifall till motionerna 654:1-2, 649:1, 655:2, 661:4, 659:1-2 och 647:1.

Bo Olovson, Norrbotten: Ändring på sidan 19, rad 24: ”Sexhandeln måste stoppas – människokroppen är ingen handelsvara.”

Leif Bergman, Värmland: Bifall till motionerna 654:1-2 och 659:1-2.

Christer Forsell, Västerbotten: Bifall till motionerna 654:1-2 och 655:2.

Peter Hultqvist, Dalarna: Bifall till det nya förslaget till text.

Anna Eriksson, Örebro län: Bifall till motion 657:1-2. Bifall till det nya förslaget till text.

Anna-Lena Mellquist, Norra Älvsborg: Bifall till motion 669.

Carina Brandt, Örebro län: Bifall till partistyrelsens utlåtande över motion 667.

Bifall till det nya förslaget till text.

Ewa Lindstrand, Västernorrland: Tillägg sidan 18, rad 39: "Trygghet mot brott måste också gälla i arbetslivet. I dag utsätts många anställda för rån, hot och våld. För att minska risken för våld ska ensamarbetet begränsas."

Sören Björkman, Göteborg: Bifall till motion 658.

Tillägg sidan 19, rad 10: "Poliser ska i första hand arbeta med polisiära arbetsuppgifter och inte med administration."

Mi Bringsaas, Jämtland: Tillägg på sidan 19, rad 6: "För att säkerställa behovet av poliser i glesbygdsområden ska möjlighet skapas att använda arbetsmarknadspolitiska medel för att utbilda poliser till glesbygd."

Tillägg på sidan 19, rad 10: "Ersättning för polisuppdrag som i dag tillfaller staten ska till viss del tillfalla respektive polismyndighet."

Eva Sjöstedt, Skåne: Bifall till motion 653.

Bifall till *Ewa Lindstrands* tilläggsförslag.

Thomas Bodström, partistyrelsens föredragande: Yrkar att motion 649:1 ska anses besvarad istället för avslagen och avslår med detta *Peter Egardt*s med fleras yrkande om bifall. I övrigt yrkas avslag på motionsyrkandena.

Bifall till tilläggsförslaget av *Bo Olovson*, sidan 19, rad 24–25. I övrigt yrkas avslag på förslagen i riktlinjerna.

Ordförande: *Jörgen Linder*

Beslut

Kongressen beslöt:

Motionerna

att efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motionerna 647:1 och 649:1,

att efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 653,

att efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 655:2,

att efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 661:4,

att efter försöksvotering bifalla partistyrelsens utlåtande över motion 669,

att i övrigt bifalla partistyrelsens utlåtanden över motionerna i avsnitt 13.4.

Riktlinjerna

- att* bifalla *Ewa Lindstrands* tilläggsyrkande på sidan 18, rad 39,
- att* efter försöksvotering avslå *Mi Bringsaas* tilläggsyrkande på sidan 19, rad 10,
- att* bifalla *Bo Olovsons* tilläggsförslag på sidan 19, rad 24,
- att* bifalla *Tommy Nyströms* tilläggsförslag på sidan 19, rad 31,
- att* i övrigt bifalla partistyrelsens förslag och fastställa de politiska riktlinjerna, sidorna 18-19, avsnittet Trygghet i vardagen, inklusive förslag till ändringar från temagruppen.

Wanja Lundby-Wedin, partistyrelsens föredragande: Jag tänker inte hålla något avslutande anförande. Jag vill bara tacka er, för jag tycker att det har varit fantastiska diskussioner och inlägg under den här punkten. Jag vill också tacka er för det samarbete som vi har haft mellan oss som har varit föredragande och er som kongressledamöter. Jag tycker att det har fungerat alldeles utmärkt, så tack ska ni ha! Nu har vi en bra grund för att verkligen kunna jobba för att få ett Sverige där klyftorna minskar!

Behandlingen av dagordningens punkter 10.3 och 13 var därmed avslutad.

Ajournering

Kongressförhandlingarna ajournerades klockan 01.08.